

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI

İSLAMOFOBİ BAĞLAMINDA KUR'AN YAKMA
OLAYLARININ SOSYOLOJİK İNCELEMESİ:
X TÜRK KULLANICILARI ÖRNEĞİ

SOSYOLOJİ DOKTORA TEZİ

SÜMEYRA UZUN

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim BİRİ

BOLU, HAZİRAN- 2025

KABUL VE ONAY SAYFASI

Sümeysra UZUN tarafından hazırlanan “İSLAMOFOBİ BAĞLAMINDA KUR’AN YAKMA OLAYLARININ SOSYOLOJİK İNCELEMESİ: X TÜRK KULLANICILARI ÖRNEĞİ” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Sosyoloji Anabilim Dalı Sosyoloji Bilim Dalı’nda Doktora Tezi olarak oy birliğiyle kabul edilmiştir. 30/06/2025

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim BİRİ
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Prof. Dr. Yahya Mustafa KESKİN
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Prof. Dr. Serdar UĞUR
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Doç. Dr. Handan KARAKAYA
Fırat Üniversitesi

.....

Üye
Dr. Öğretim Üyesi Erdem DİRİMEŞE
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu ve Şablonuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir
- aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin Turnitin adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %30'u geçmemektedir.

SÜMEYRA UZUN

ÖZET

İSLAMOFOBİ BAĞLAMINDA KUR'AN YAKMA OLAYLARININ SOSYOLOJİK İNCELEMESİ: X TÜRK KULLANICILARI ÖRNEĞİ

DOKTORA TEZİ

SÜMEYRA UZUN

BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

TEZ DANIŞMANI: DR. ÖĞR. ÜYESİ İBRAHİM BİRİ

BOLU, HAZİRAN - 2025

XII + 276 SAYFA

Günümüzde İslam, Batı medeniyeti ve değerlerine yönelik küresel bir tehdit olarak algılanmakta ve bu algı, İslamofobik olayların artışına zemin hazırlamaktadır. Dijital platformlar, bu olayların geniş kitlelere hızla ulaşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle Kur'an yakma eylemleri, sosyal medyada büyük yankı uyandırmakta, siyasal ve kültürel bağlamda yoğun şekilde tartışılmakta ve toplumsal hafızada önemli bir yer edinmektedir. Çalışmanın temel amacı, bu eylemlerin toplumsal algıya etkisini, bireyler arası etkileşimi ve ötekileştirme pratiklerini incelemektir. Bu kapsamda, tartışmaların yoğun yaşandığı ve gündelik tepkilerin hızlı bir şekilde dolaşıma girdiği X (eski adıyla Twitter) platformu, araştırma odağı olarak seçilmiştir. Çalışma, 27 Mayıs 2022 ile 25 Mart 2025 tarihleri arasında X'deki Kur'an yakma olaylarına ilişkin paylaşılan tweetleri nitel araştırma yöntemleriyle analiz etmektedir. Çalışmada Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi ve tematik içerik analizi birlikte kullanılmış, tweet metinlerinin yanı sıra görsel ve videolu paylaşımlar da değerlendirilmiştir. Sonuçlar, İslamofobik eylemlere verilen tepkilerin söylemsel düzeyde çoğunlukla dini kimlik vurgusu, toplumsal dayanışma çağrıları ve Batı'ya yönelik eleştiriler etrafında şekillendiğini ortaya koymaktadır. Özellikle "biz" ve "öteki" ayrımı üzerinden kurulan söylemler dikkat çekmiş, Batı dünyası sıklıkla çifte standart ve İslam düşmanlığıyla eleştirilmiştir. Ayrıca, dijital platformlar Kur'an yakma eylemleri bağlamında yalnızca bireysel tepki değil, kolektif kimliğin güçlendirildiği bir dijital söylem alanı olarak öne çıkmıştır. Bu bağlamda dijital alanın yalnızca bir tepki mecrası olmadığı, aynı zamanda anlam üretimi ve toplumsal hafızanın inşa edildiği dinamik bir zemin olduğu ortaya konulmuştur.

ANAHTAR KELİMELER: İslamofobi, İslam Karşıtlığı, Eleştirel Söylem Analizi, Yeni Medya, X Platformu.

ABSTRACT

SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF QUR'AN BURNING EVENTS IN THE CONTEXT OF ISLAMOPHOBIA: THE EXAMPLE OF X TURKISH USERS

PHD THESIS

SÜMEYRA UZUN

BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF SOCIOLOGY

SUPERVISOR: ASSIST. PROF. DR. İBRAHİM BİRİ

BOLU, JUNE 2025

XII + 276 PAGES

Today, Islam is perceived as a global threat to Western civilization and its values, and this perception lays the groundwork for the increase in Islamophobic incidents. Digital platforms play a significant role in the rapid dissemination of these incidents to large audiences. In particular, Qur'an burning events resonate widely on social media, are intensely discussed in political and cultural contexts, and occupy a significant place in collective memory. The primary purpose of this study is to examine the impact of these acts on social perception, interpersonal interaction, and practices of othering. In this context, the platform X (formerly known as Twitter), where debates are intensely experienced and daily reactions rapidly circulate, has been selected as the focus of the research. The study analyzes tweets shared on X related to Qur'an burning incidents between May 27, 2022, and March 25, 2025, using qualitative research methods. Van Dijk's Critical Discourse Analysis and thematic content analysis were employed together in the study, and visual and video-based posts were also evaluated in addition to tweet texts. The results reveal that reactions to Islamophobic acts at the discursive level predominantly revolve around emphasis on religious identity, calls for social solidarity, and criticisms directed at the West. Notably, discourses constructed through the distinction between "us" and "the other" stand out, with the Western world frequently criticized for double standards and hostility toward Islam. Moreover, digital platforms have emerged as a digital discourse arena where not only individual reactions but also collective identity are reinforced in the context of Qur'an burning acts. In this context, it is demonstrated that the digital sphere is not merely a medium of reaction but also a dynamic ground where meaning is produced and collective memory is constructed.

KEYWORDS: Islamophobia, Anti-Islam Sentiment, Critical Discourse Analysis (CDA), New Media, X Platform.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLO LİSTESİ.....	ix
FOTOĞRAF LİSTESİ.....	x
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ.....	xi
TEŞEKKÜR.....	xii
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırma Hakkında	4
1.1.1 Araştırmanın Konusu.....	4
1.1.2 Araştırmanın Amacı	5
1.1.3 Araştırmanın Önemi	6
1.1.4 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	7
1.1.5 Araştırmanın Veri Kaynağı ve Veri Toplama Süreci.....	7
1.1.6 Araştırmanın Yöntemi	8
1.1.7 Araştırmanın Veri Analiz Süreci.....	9
1.1.8 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	11
1.1.9 Konuyla İlgili Literatür Taraması	12
1.1.9.1 Literatürdeki Örnek Makale Çalışmaları	13
1.1.9.2 Literatürde Yüksek Lisans Düzeyindeki Örnek Çalışmalar.....	17
1.1.9.3 Literatürde Doktora Düzeyindeki Örnek Çalışmalar	18
2. MATERYAL ve YÖNTEM	21
2.1 Kavramsal Çerçeve: İslamofobi ve Söylem	21
2.1.1 İslamofobinin Tanımı	23
2.1.2 İslamofobinin Tarihsel Arka Planı	32
2.1.3 İslamofobi ve Nefret Söylemi: Dijital Çağın Tehditleri.....	42
2.1.4 Söylem Kavramı ve Anlam Alanları.....	50
2.2 Teorik ve Yöntemsel Temel: Eleştirel Söylem Analizi	52
2.2.1 Eleştirel Söylem Analizi ve Van Dijk Perspektifi.....	52
2.3 Yeni Medya ve X (Twitter).....	60
2.3.1 X (Twitter) Platformunun Yapısı ve İşleyişi	61
2.3.2 Sosyal Medyada İslamofobi: Söylemin Dijital İnşası	63
3. BULGULAR.....	73
3.1 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylemler: Rasmus Paludan.....	74
3.1.1 Tweet Metin Analizi.....	75
3.1.2 Tweet- Haber Başlığı Analizi	79
3.1.3 NATO Tweet-Haber Başlığı Analizi.....	81
3.1.4 Devlet Söylemi: İfade Özgürlüğü ve Yasal Düzenleme.....	84
3.1.5 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri.....	86
3.1.6 Kur'an Yakma Olayının “Tepki” Teması Üzerinden Analizi	86

3.1.7 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi	91
3.1.7.1 Makro Yapı İncelemesi.....	91
3.1.7.2 Mikro Yapı İncelemesi	92
3.1.7.3 Genel Değerlendirme	94
3.2 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylemler: Selwan Momika	95
3.2.1 Tweet Metin Analizi.....	97
3.2.2 Tweet-Haber Başlığı Analizi	99
3.2.3 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri.....	104
3.2.4 Kur'an Yakma Olayının "Haber" Teması Üzerinden Analizi	106
3.2.5 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi	113
3.2.5.1 Makro Yapı İncelemesi.....	113
3.2.5.2 Mikro Yapı İncelemesi	114
3.2.5.3 Genel Değerlendirme	117
3.2.6 Momika'nın Ölümüne Yönelik Dijital Tepkiler	119
3.2.6.1 İslamofobik Eylemin Tetiklenmesi: Momika Örneği.....	125
3.3 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylem: Dans Eden Kadın Olayı-ABD (8 Nisan 2024)	130
3.3.1 Tweet Metin Analizi.....	130
3.3.2 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri.....	131
3.3.3 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi	138
3.3.3.1 Makro Yapı İncelemesi.....	138
3.3.3.2 Mikro Yapı İncelemesi	139
3.3.3.3 Genel Değerlendirme	140
3.4 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylem: Danimarkalı Vatanseverler Grubu- Danske Patrioter (Ağustos 2023).....	141
3.4.1 Tweet Metin Analizi.....	142
3.4.1.1 Tweet Metinlerine Yapılan Yorumların Değerlendirilmesi	145
3.4.2 Tweet-Haber Başlığı Analizi	147
3.4.3 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri.....	147
3.4.4 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi	152
3.4.4.1 Makro Yapı İncelemesi.....	152
3.4.4.2 Mikro Yapı İncelemesi	153
3.4.4.3 Genel Değerlendirme	153
3.5 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylemler: Jade Sandberg (Şubat, Nisan, Mayıs 2024).....	155
3.5.1 Tweet Metin Analizi.....	156
3.5.2 Tweet Metinlerine Yapılan Yorumların Değerlendirilmesi	159
3.5.3 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri.....	162
3.5.4 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi	165
3.5.4.1 Makro Yapı İncelemesi.....	165
3.5.4.2 Mikro Yapı İncelemesi	166
3.5.4.3 Genel Değerlendirme	167
3.5.5 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Yorum Analizi	168
3.5.5.1 Makro Yapı İncelemesi.....	168
3.5.5.2 Mikro Yapı İncelemesi	169
3.6 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylem: Salwan Nejem (15 Eylül 2023).....	171
3.6.1 Tweet Metin Analizi.....	172
3.6.2 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri.....	177
3.6.3 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi	180
3.6.3.1 Makro Yapı İncelemesi.....	180

3.6.3.2 Mikro Yapı İncelemesi	180
3.6.3.3 Genel Değerlendirme	181
3.7 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylem: Bahrami Marjan (3 Ağustos 2023) 183	
3.7.1 Tweet Metin Analizi.....	184
3.7.2 Online Haber Başlığı ve Metin Analizi	186
3.7.3 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi	188
3.7.3.1 Makro Yapı İncelemesi.....	189
3.7.3.2 Mikro Yapı İncelemesi	189
3.7.3.3 Genel Değerlendirme	191
3.8 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylem: PEGİDA (1 Ocak 2024 ve 11 Mayıs 2024).....	192
3.8.1 Tweet Metin Analizi.....	194
3.8.2 Tweet- Haber Başlığı Analizi	195
3.8.3 Tweet ve Haber Metinlerinin Karşılaştırılması: PEGİDA Lideri Wagenseld Olayı.....	198
3.8.4 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri.....	198
3.8.5 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi	200
3.8.5.1 Makro Yapı İncelemesi.....	200
3.8.5.2 Mikro Yapı İncelemesi	201
3.8.5.3 Genel Değerlendirme	201
3.8.6 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Yorum Analizi.....	202
3.8.6.1 Makro Yapı İncelemesi.....	204
3.8.6.2 Mikro Yapı İncelemesi	204
3.8.6.3 Genel Değerlendirme	204
3.9 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylem: İşgal Rejimi (24 Mayıs 2024).....	205
3.9.1 Tweet Metin Analizi.....	206
3.9.2 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri.....	207
3.10 Kamuoyunun Çözüm Odaklı Tutumu: Kullanıcı Önerileri	208
4. TARTIŞMA	211
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	216
KAYNAKLAR.....	222
EKLER.....	238

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1. İslamofobi ve söylem araştırmalarına yönelik literatürün tematik sınıflandırılmasına bir örnek.	16
Tablo 1.2. İslamofobi ve medya söylemi bağlamında yüksek lisans tezlerinin karşılaştırılması.....	18
Tablo 1.3. İslamofobi ve medya söylemi bağlamında doktora tezlerinin karşılaştırmalı incelemesi.	20
Tablo 2.4. Tweet metinleri için eleştirel söylem analizi uyarlama şablonu.	59
Tablo 3.5. Paludan olayıyla ilgili örnek tweet metinleri.	78
Tablo 3.6 (devamı). Paludan olayıyla ilgili örnek tweet metinleri.....	79
Tablo 3.7. İslam karşıtlığı bağlamında Kur'an yakma olaylarının sosyolojik incelemesi neticesinde “ <i>tepki</i> ” temasına yönelik örnek veriler.....	87
Tablo 3.8. Momika olayıyla ilgili örnek tweet metinleri.....	99
Tablo 3.9. İslam karşıtlığı bağlamında Kur'an yakma olaylarının sosyolojik incelemesi neticesinde “ <i>haber</i> ” temasına yönelik örnek veriler.	107
Tablo 3.10. Dans eden kadın olayıyla ilgili tweetler.....	131
Tablo 3.11. Danimarkalı Vatanseverler olayıyla ilgili tweet metinleri.	144
Tablo 3.12. Sandberg olayıyla ilgili örnek tweet metinleri.	158
Tablo 3.13. Nejem olayıyla ilgili tweet metinleri.	176
Tablo 3.14 (devamı). Nejem olayıyla ilgili tweet metinleri.....	176
Tablo 3.15. Marjan olayıyla ilgili tweet metinleri.	186
Tablo 3.16. PEGİDA olayıyla ilgili örnek tweet metinleri.....	195
Tablo 3.17. Tweet metni ile haber içeriğinin karşılaştırılması.	197
Tablo 3.18. İşgal Rejimi olayıyla ilgili tweet metinleri.	207
Tablo 5.19. Öneriler Tablosu.....	220

FOTOĞRAF LİSTESİ

Sayfa

Fotoğraf 3.1. Paludan'ın provokasyonu: nefret söyleminin yüzdeki ifadesi.	95
Fotoğraf 3.2. Nefretin ateşi, Momika kendi söylemini tüketiyor.	118
Fotoğraf 3.3. Devlet korumasında bir “nefret” sahnesi.	119
Fotoğraf 3.4. Momika'nın vurulması.	129
Fotoğraf 3.5. Provokasyonun dansı; sanat mı, nefret mi yoksa kültürel saygısızlık mı?	141
Fotoğraf 3.6. Alçak bir saldırı.	144
Fotoğraf 3.7. Devlet himayesinde bir “nefret” gösterisi.	154
Fotoğraf 3.8. Sandberg'in provokasyonu, kutsala saldırının görüntüleri.	171
Fotoğraf 3.9. Beyaz bir melek.	180
Fotoğraf 3.10. Provokasyona sert tepki: “Tekdir yetmez, kötek gerekir!”	182
Fotoğraf 3.11. Çiçek açan bir Kur'an-ı Kerim.	188
Fotoğraf 3.12. Marjan, Kur'an'ı mangalda yakarken polis bölgede güvenlik önlemleri aldı.	192
Fotoğraf 3.13. Hollanda'da ırkçı PEGIDA lideri, Kur'an-ı Kerim'e hakaretten gözüaltına alındı (Aşiran, A. 2024).	205
Fotoğraf 3.14. İşgal Rejimi askerinin provokasyonu gerçekleştirdiği anlar.	208

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
akt.	: Aktaran
ARPANet	: Advanced Research Projects Agency Network (İleri Araştırma Projeleri Ajansı Ağı)
Bkz	: Bakınız
CECLR	: İrkçılıkla Mücadele ve Fırsat Eşitliği Merkezi
Çev.	: Çeviren
ESA	: Eleştirel Söylem Analizi
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
TİHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
TV	: Televizyon
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
www	: World Wide Web; Dünya Çapında Ağ

TEŞEKKÜR

Doktora tez çalışmam boyunca her zaman rehberliğini, bilgisini ve desteğini esirgemeyen; akademik gelişimime büyük katkı sağlayan, zor zamanlarımda yol gösterici olan değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi İbrahim BİRİ'ye içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte sabırları, sevgileri ve koşulsuz destekleriyle her zaman yanımda olan kıymetli aileme minnettarım. Onların varlığı ve inancı, bu yolculukta en büyük motivasyon kaynağım olmuştur.

Ayrıca, birlikte çalışmaktan büyük keyif aldığım, fikir alışverişlerimizle beni her zaman besleyen ve bu zorlu süreci daha katlanılır hale getiren değerli arkadaşlarıma da gönülden teşekkür ederim.

1. GİRİŞ

Kur'an-ı Kerim yakma eylemleri, tarih boyunca çeşitli gerekçelerle ve farklı dönemlerde gerçekleştirilmiştir. Reconquista sürecinde, özellikle 1492 yılında Müslümanların İber Yarımadası'ndan çıkarılmasıyla, Müslümanlara ait eserlerin ve Kur'an nüshalarının yok edilmesi yaygın bir uygulama haline gelmiştir.¹ Özellikle Reconquista sürecinin ardından, 1498-1500 yılları arasında Valencia ve Toledo'da kilisesinin talimatları doğrultusunda Kur'an nüshalarının yakıldığı bilinmektedir. XVI. yüzyılın ortalarında ise Kur'an-ı Kerim'in yayılmasını engellemek amacıyla resmî sansür uygulanmıştır. Bu tür İslamofobik eylemler, yalnızca dini bir protesto değil, aynı zamanda kültürel, ekonomik ve toplumsal kimliklerin hedef alınması anlamına gelmektedir. Dönemin Papası VII. Clemens'in (1523-1534) bu süreçte benzer bir tutum sergileyip sergilemediği tarihçiler arasında tartışmalı bir konu olsa da bu dönemdeki İslam karşıtı eylemler, dinler arası çatışmanın ve kültürel etkileşimin ön planda olduğu bir yapıyı gözler önüne sermektedir.

Yakın dönemde de İslamofobi bağlamında benzer olaylar yaşanmıştır. 11 Eylül saldırısının gerçekleştiği bölge yakınında inşa edilmesi planlanan İslam Kültür Merkezi ve camiye karşı en fazla ses getiren tepki, olayın dokuzuncu yıldönümünde (2010) organize edilmesi düşünülen "Uluslararası Kur'an Yakma Günü" olayıdır. Florida'da bir kilisenin rahibi Terry Jones tarafından planlanan İslam karşıtı bu eylem, yoğun tepkilere neden olmuş ve eylem gerçekleştirilememiştir. Rahip Jones, yaptığı çalışmalar sonucunda Yahudi aleyhtarlığının maddi bir kazanç sağlamadığını fark etmiştir. Buna karşılık İslam'a karşı kin vaazları vermenin ve İslam'ı kınamanın Dove World Outreach Center gibi bir cemaati ekonomik olarak rahatlatacağını öngörmüş ve tüm çalışmalarını bu doğrultuda yapmaya başlamıştır. Daha sonraki süreçte, 3 bin adet Kur'an-ı Kerim yakma girişiminde bulunmuş ancak izinsiz silah taşıdığı

¹ Üç safhada süren Reconquista sürecinde (İlk safha, 718 yılından 1085 yılına kadar daha sonra, 1085 yılından 1238 yılına kadar ve son safha 1238 yılından 1492 yılına kadar) 1492'de İslam akimiyeti İspanya'da son bulmuştur. 1508 yılında ise yayımlanan bir fermanla 6 yıl gibi bir sürede Müslümanlar'ın kendi kıyafetleri yerine Hristiyan kıyafetlerini giyme şartı konmuştur. Hemen hemen bir yüzyıl boyunca yaklaşık üç milyon Müslüman sürgün edilmiş ya da din değiştirmeye zorlanarak Hristiyanlaştırılmış veya kılıçtan geçirilmiştir. Bir mimari harikası olan saraylar yakılmış, kütüphaneler içlerindeki yüzbinlerce eserler ve Kur'an nüshaları ile yakılıp talan edilmiştir. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Reconquista?utm> adresinden 10 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır.

gerekçesiyle kamusal alanda tutuklanmıştır. Bu tür İslamofobik eylemler, İslamofobinin toplumsal ve siyasal dinamikler çerçevesinde nasıl şekillendiğini ve yayıldığını göstermesi açısından oldukça önemlidir. Günümüzde ise, İslam karşıtlığı üzerinden siyasi kariyer inşa eden failler, bu tür İslamofobik eylemleri sistematik hale getirmiştir (Gülyeşil, 2023²; Göknel, 2015b: 39). Örneğin, Hollandalı siyasetçi Geert Wilders, 2016 yılında Kur'an-ı Kerim'in yasaklanması çağrısında bulunurken³, İsveç'te aşırı sağcı Rasmus Paludan, 2020 yılından itibaren farklı ülkelerde Kur'an yakma eylemleri düzenlemiştir (Hıdır, 2020).⁴ Bu eylemler, yalnızca dini bir simgeye yönelik saldırı olmanın ötesinde, toplumlarda derin ideolojik çatlaklara neden olan ve kültürel olarak provoke edilmiş eylemlerdir.

İslamofobi teriminin tam olarak ilk kez ne zaman ve kim tarafından kullanıldığına dair belirsizlikler bulunmasına rağmen, Batı toplumlarında özellikle 1990'lı yıllar itibarıyla daha yaygın kullanılmaya başlandığı bilinmektedir (Allen, 2007: 148).⁵ Literatürde İslamofobi, genellikle yabancı düşmanlığına (xenofobi) dayanan bir kavram olarak tanımlanmakta; İslam'a, Müslümanlara ve onlarla ilişkilendirilen durumlara yönelik karşıtlık ya da önyargılı tutumları ifade etmektedir (Alicı, 2019: 410). Bu çerçevede kavramın, "yabancı korkusu" anlamına gelen xenofobi kavramından türediği ve çeşitli şekillerde tanımlandığı

² Gülyeşil, M. O. (2023). İsveç'te gerçekleşen Kur'an-ı Kerim yakma eylemini, tarihsel süreçte yaşanan benzeri olayları da ele alarak kaleme aldığı yazısından. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/3-soruda-isvechte-kuran-yakma-eylemi/2795778> adresinden 29 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.

³ <https://islamiccevaplar.com/tek-disi-kalmis-canavar-bati-medeniyet.html?utm> adresinden 12 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.

⁴ Hıdır, 2020. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/bati-nin-isl%C3%A2m-dusmanliginda-yeni-dalga/1962770?utm> adresinden 12 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.

⁵ Bu terimin modern dönemde ilk kullanımıyla ilgili olarak, Aralık 1991 tarihli Amerikan dergisi *Insight*'ın bir sayısında mı, yoksa aynı dönemde *The Independent* gazetesinde Tariq Modood tarafından yazılan bir kitap incelemesinde mi yer aldığı konusunda bazı tartışmalar bulunmaktadır. Modood bu terimi iki kez kullanmış olmasına rağmen, her iki durumda da herhangi bir açıklamaya ihtiyaç duyulduğuna dair en ufak bir işaret bulunmamaktadır. Ancak, inceleme konusu olan kitap *Sacrilege and Civility: Muslim Perspectives on The Satanic Verses*'te bu kelimeye yer verilmediği açıktır. Bu kelime, 1993 yılında yapılan Runnymede Trust Komisyonu'nun Anti-Semitizm raporunda tekrar açıklama yapılmaksızın kullanılmıştır. Bu rapor, üç yıl sonra İngiltere'deki Müslümanlar ve İslamofobi Komisyonu'nun kurulmasına yol açmıştır. Komisyon, 1997 ile 2004 yılları arasında İslamofobi hakkında bir dizi rapor ve broşür yayımlamıştır; ancak, en etkili olanı 1997'de yayımlanan *Islamophobia: A Challenge for Us All* raporudur. Önceden bahsedilen RAREN 3 çalışmasına benzer şekilde, komisyonun İslamofobiye yönelik tanım ve kavramsal modeli, bu olgunun daha geniş tanımlarını ve kavramsallaştırmalarını şekillendirmeye yardımcı olmuştur. İslamofobi, dolayısıyla genellikle "İslam korkusu veya nefretinin ve buna bağlı olarak çoğu Müslümana karşı duyulan korku veya hoşnutsuzluğun" kısa bir ifade biçimi olarak anlaşılmaktadır. Allen, C. (2007). *Islamophobia and its consequences*. In *European Islam. Challenges for Public Policy and Society*, 144-167. CEPS Centre for European Policy Studies.

görülmektedir (Aslan, 2021: 3). Azimuddin (2021: 9), İslamofobiği “İslam’a karşı temelsiz düşmanlık” olarak tanımlarken, Bleich, bu terimi, İslam’a veya Müslümanlara yöneltilen olumsuz tutumlar veya duygular olarak tanımlamakta ve bu kavramın, söz konusu eleştirilerin toplumsal bir gerçekliğe dayandığını öne süren bir yaklaşımla geliştiğini belirtmektedir (Bleich, 2011: 1593).

Sosyal medya, günümüzde toplumsal olayların hızla yayıldığı ve tartışmaların kamuya açık bir şekilde yapıldığı önemli bir mecra haline gelmiştir. X gibi dijital platformlar, bireylerin ve grupların fikirlerini ifade etmeleri ve toplumda tartışmaların biçimlenmesi açısından kritik bir role sahiptir. Bu çalışma, X Türk kullanıcılarının Kur’an yakma olayları gibi İslamofobik eylemlere verdikleri tepkileri incelemekte; söz konusu tepkilerin toplumsal etkilerini ve söylem boyutunu değerlendirmektedir. Bu bağlamda, X platformunda paylaşılan tweetler ve tweetlere yapılan yorumlar aracılığıyla, Kur’an yakma olaylarına karşı ortaya konan toplumsal tepkilerin taşıdığı ideolojik alt metinler, dilin nasıl şekillendiği ve çatışmacı söylemlerin nasıl kurulduğu incelenmiştir.

Çalışma kapsamında yapılan literatür taramasında, siyasal aktörler, medya temsilcileri ve bireyler gibi farklı toplumsal özneler, çeşitli bağlamlar ve medya yapıları temelinde yürütülen pek çok araştırmanın benzer söylemsel döngüler içinde kaldığı ve yapısal tekrarlar ürettiği gözlemlenmiştir. Bu tespitten hareketle, çalışmada, mevcut yaklaşımların ötesine geçebilecek ve yeni açılımlar sunabilecek araştırma önerileri geliştirilmiştir. Önerilen araştırma başlıklarının, mevcut literatüre katkı sunarak İslamofobiyle mücadelede daha derinlemesine analizler için bir ön fikir oluşturacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın sonuçları, Kur’an yakma olaylarına verilen tepkilerin X platformu özelinde nasıl şekillendiğini ve bu tepkilerin toplumsal ve söylemsel düzeyde nasıl yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. Bu süreçte, bireysel paylaşımların içinde yer alan metinsel vurgular ve görsel unsurların, söylemin inşasında ve güçlenmesinde kritik bir rol oynadığı gözlemlenmiştir. Kur’an yakma olayları sonrasında dijital ortamda hızla örgütlenen tepkiler, bu tür İslamofobik olaylara karşı geliştirilen karşı-söylemlerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde nasıl üretildiğini, ne şekilde dolaşıma sokulduğunu ve meşrulaştırıldığını göstermektedir. Ayrıca, dijital alanın sadece nefret söyleminin üretildiği alan değil, aynı zamanda bu söyleme karşı kolektif bir bilinç ve dayanışma zemini olarak da işlev gördüğü tespit edilmiştir. Böylece çalışma, X platformu hem

ayrımcı hem de mücadele pratiklerinin üretim alanı haline geldiğine dikkat çekmektedir.

1.1 Araştırma Hakkında

Bu başlık altında araştırmanın temel bileşenleri ve literatüre katkıları sistematik şekilde açıklanmıştır. Araştırmanın konusu, X platformunda Türk kullanıcılarının Kur'an yakma olaylarına karşı verdiği tepkilerin incelenmesidir. Çalışmanın amacı ise, bu tepkilerin tematik ve söylemsel yapılarını ortaya koymaktır. Bu yönüyle çalışma, Kur'an-ı Kerim yakma olaylarının toplumsal etkilerini anlamaya katkı sunması bakımından önem taşımaktadır. Araştırmanın evren ve örnekleme, 27 Mayıs 2022 ile 25 Mart 2025 tarihleri arasında X platformunda paylaşılan ve çalışmanın konusu ve amacına uygun olarak seçilen tweetler ile bu tweetlere kullanıcıların yaptığı yorumlarla sınırlıdır. Veri toplama süreci, çalışmanın bitiş tarihinden yaklaşık üç ay öncesine kadar devam etmiş ve yalnızca belirlenen tarihler arasında paylaşılan içerikler araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmada nitel bir yaklaşım benimsenmiş ve Eleştirel Söylem Analizi yöntemi kullanılmıştır. Veri analiz süreci tematik kodlama ve söylem çözümlemesi yoluyla yürütülmüştür. Çalışma, yalnızca X platformundaki Türk kullanıcılarından elde edilen verilere dayandığı için bu platformdaki tüm kullanıcı görüşlerini yansıtmamaktadır. Bu durum, bazı sınırlılıkları da beraberinde getirmektedir. Buna rağmen çalışma, dijital mecralarda İslamofobiye karşı oluşan toplumsal tepkilerin sosyolojik analizine dair literatüre özgün bir katkı sunmaktadır.

1.1.1 Araştırmanın Konusu

Bu araştırma, Kur'an yakma olaylarına yönelik olarak X platformunda verilen toplumsal tepkilerin söylem düzeyinde nasıl üretildiğini; bu tepkilerin arkasında yatan ideolojik, siyasi ve sosyal nedenleri; kullanılan dil ve söylem pratiklerini ve bu tepkilerin toplumsal etkilerini eleştirel bir yaklaşımla analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışma, İslamofobinin tanımı, tarihsel arka planı ve güncel yansımaları üzerinde durarak konuyu bütüncül bir yaklaşımla ele almaktadır. Bu çalışma,

Kur'an-ı Kerim yakma⁶ olaylarının toplumsal etkilerini ve bu eylemlere yönelik verilen tepkileri, X platformundaki Türk kullanıcılarının söylem ve tutumları üzerinden incelemektedir. Günümüzde Kur'an yakma olayları sadece bireysel bir provokasyon değil aynı zamanda İslamofobik eylemin ve söylemin bir yansıması olarak görülmektedir. Bu tür İslamofobik eylemler, toplumsal düzeyde kimlik algıları, dayanışma pratikleri, kutuplaşma süreçleri ve ayrımcılık gibi olguları şekillendiren önemli toplumsal olaylar arasında yer almaktadır.

Bu çalışma, tweet metinlerini⁷ analiz ederek Kur'an yakma olaylarına yönelik toplumsal söylemleri, İslamofobi bağlamında ötekileştirme pratiklerini ve dayanışma biçimlerini incelemekte, ayrıca medyanın bu olayları nasıl sunduğunu da ele almaktadır. Böylece, İslamofobik eylemlerin sadece bireysel ya da politik bir mesele olmaktan öte, toplumsal yapıyı ve kolektif hafızayı nasıl etkilediği ifade edilmektedir.

1.1.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Eleştirel Söylem Analizi yöntemiyle, Kur'an yakma olaylarının toplumsal yansımaları incelenmekte ve bu İslamofobik eylemler çerçevesinde ortaya çıkan karşı-söylemlerin toplumsal düzeyde nasıl yeniden üretildiği ve yayıldığı analiz edilmektedir.

Bu bağlamda, çalışma, toplumun İslam karşıtı eylemlere verdiği tepkileri, bireyler ve gruplar arasındaki etkileşimleri ve X platformunun bu süreçteki rolünü ele almaktadır. Sosyal medya platformları, İslamofobik söylemlerin yayılmasına zemin hazırlamakta; bu söylemler aracılığıyla ötekileştirme, ayrımcılık ve

⁶Görsel ve söylemsel tercihler üzerine bir not: Bu çalışmada, yüksek derecede duygusal yoğunluk ve toplumsal hassasiyet içeren İslamofobik olaylar incelenmiştir. Bu nedenle metinsel ve görsel temsil düzeyinde benimsenen dikkatli bir söylemle etik ve duyarlılık ilkelerine özen gösterilmiştir. Ardından, “Kur'an-ı Kerim'in yakılması” ifadesinin çok sık kullanılmasının rahatsızlık yaratması ihtimaliyle, söylem stratejisinde bir değişikliğe gidilmiş ve “İslamofobik saldırı”, “Kur'an yakma” ve “Kitabın yakılması olayı/eylemi” gibi daha dolaylı ifadeler tercih edilmiştir. Bu yaklaşım sayesinde “Kur'an-ı Kerim'in yakılması” ifadesi daha az tekrar edilerek olumsuz eylemin sürekli vurgulanması önlenmiş ve okuyucunun aşırı duygusal etkilenmesi engellenerek olaylara daha analitik ve eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşım hedeflenmiştir. Bu kapsamda çalışma, bir söylem analizi olarak şekillenmiştir.

⁷ Bu çalışmada, tweet metinlerinin analizinde eylemleri ve eylemi gerçekleştiren aktörleri tanımlarken tarafsızlık ve sistematiklik sağlamak amacıyla belirli kavramlar tercih edilmiştir. Saldırı eylemini gerçekleştiren kişiler için “fail” terimi kullanılmış; bu terim, eylemin sorumluluğunu açıkça belirtirken daha doğrudan anlam taşıyan “saldırgan” ifadesi de metinlerde kullanılmıştır. Öte yandan, saldırıya fiziksel müdahalede bulunan ve dini bir kahrman olarak idealize edilen kişiler için “Mücahid” terimi tercih edilmiştir. Tweet paylaşılan bireyleri tanımlamak için ise genel ve tarafsız bir kavram olan “Kullanıcı” ifadesi tercih edilmiştir.

kutuplaşma gibi toplumsal süreçler şekillenmektedir. Bu çalışma, özellikle X platformundaki Türk kullanıcılarının söylemleri üzerinden, bu söylemlerin toplumsal normları, grup kimliklerini ve dayanışma pratiklerini nasıl etkilediğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1.1.3 Araştırmanın Önemi

Kur'an yakma olayları, yüzeyde bireysel bir provokasyon gibi görünse de aslında İslamofobik eylemin ve söylemin bir parçası olarak küresel düzeyde tartışmalara yol açmaktadır. Küresel ölçekte giderek yaygınlaşan İslamofobi olgusu, özellikle Batı toplumlarında Müslüman bireyler ve topluluklar üzerinde ayrımcılık, dışlanma ve nefret söylemi gibi çeşitli olumsuz etkilere neden olmaktadır.

Günümüzde sosyal medya, toplumsal olaylara verilen tepkilerin ifade edilmesinde ve kamuoyunun şekillenmesinde kritik bir rol üstlenmektedir. Özellikle X gibi dijital platformlar, bireylerin sadece tepkilerini dile getirdikleri bir alan olmanın ötesine geçerek, İslamofobik eylem ve söylemlerin yeniden üretildiği veya bu eylem ve söylemlere karşı tepkilerin örgütlendiği bir mecra haline gelmiştir.

Çalışma, Kur'an yakma olayları gibi İslamofobik eylemlere karşı Türkiye'deki X kullanıcılarının verdiği tepkiler üzerinden, güçlü kültürel ve dini değerlere sahip bir toplumda toplumsal kimlik ve dayanışma pratiklerinin nasıl şekillendiğine dair önemli bir örnek sunmaktadır. Çalışmada X platformundaki söylemler üzerinden yapılan analizle, dini aidiyet, kimliklenme süreçleri, toplumsal dayanışma ve kutuplaşma gibi olguların bu tür İslamofobik eylemler karşısında nasıl şekillendiği ve görünür hale geldiği ortaya konulmaktadır. Ayrıca, İslamofobinin toplumsal düzeyde nasıl yeniden üretildiği, hangi söylemsel pratiklerle meşrulaştırıldığı ve buna karşı geliştirilen tepkilerin ne tür dayanışma mekanizmalarına dönüştüğü de araştırma kapsamında ele alınmıştır.

Çalışmanın önemli katkılarından biri de İslamofobiye ilişkin sekiz farklı başlık altında özgün araştırma önerileri sunmasıdır. Bunun yanı sıra, X platformu özelinde gerçekleştirilen bu araştırma, büyük veri kullanımı açısından dikkat çekici bir örnek teşkil etmektedir. Ancak dijital platform verilerinin hem tekrar eden yapısı hem de sınırlandırılmayan yoğunluğu, büyük veri yöntemlerinin tüm olanaklarıyla kullanılmasını güçleştirmiştir. Buna rağmen elde edilen bulgular,

toplumsal algıların, duygusal tepkilerin ve kolektif kimliklerin dijital ortamda yeniden üretildiğine dair önemli göstergeler sunmaktadır.

1.1.4 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini, bir sosyal medya platformu olan X (eski adıyla Twitter) oluşturmaktadır. X platformu, günümüzde İslam karşıtı eylemlere yönelik tepkilerin hızla yayıldığı ve eylemlerin geniş kitlelerce tartışıldığı önemli dijital mecralardan biridir. 2024 yılı itibarıyla 600 milyon aktif kullanıcıya ve bir günde yaklaşık 500 milyon tweet paylaşımına ev sahipliği yapan platform⁸, toplumsal söylemlerin üretimi ve dolaşıma girmesi açısından önemli bir veri kaynağı sunmaktadır.

Çalışmanın örneklemini, Kur'an yakma olayları karşısında X Türk kullanıcılarının paylaştığı karşı-söylemler ve görsel içerikler oluşturmaktadır. Platformun sağladığı büyük veri potansiyeline rağmen, verilerin yüksek hacimli ve tekrar eden nitelikte olması, anlamlı bir örneklem oluşturmayı güçleştirmiştir. Bu nedenle, niteliksel derinliği önceleyen bir yaklaşımla, sınırlı sayıda fakat temsil gücü yüksek tweetler ve tweetlere yapılan yorumlar detaylı olarak analiz edilmiştir.

Veri seçimi, araştırma konusu çerçevesinde belirlenen belirli hashtag'ler ve anahtar kelimeler kullanılarak yapılmıştır. Elde edilen metinsel içerikler, Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi yaklaşımı doğrultusunda hem makro (tematik yapı, söylemsel çerçeve) hem de mikro (sözcük seçimi, retorik, söz dizimi) düzeyde değerlendirilmiştir.

1.1.5 Araştırmanın Veri Kaynağı ve Veri Toplama Süreci

Araştırmanın örneklemini, esas olarak yalnızca X platformundaki Türk kullanıcıların paylaşımlarından oluşmaktadır. Diğer sosyal medya ya da geleneksel medya kaynakları çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Bununla birlikte, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a doğrudan atıf yapılan özel bir durum nedeniyle bir İngilizce içerik üreten hesabın tweetleri de oldukça sınırlı bir şekilde çalışmaya dâhil edilmiştir. Ayrıca belirli YouTube kanallarından bazı haber metinleri ve iki video da veri setine eklenmiştir.

⁸ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Twitter> adresinden 23 Aralık 2024 tarihinde alınmıştır.

Veri toplama sürecinde, İslam karşıtlığına örnek teşkil eden Kur'an'ın yakılması gibi belirli olaylar sonrasında herhangi bir kullanıcı tarafından yapılan paylaşımlar ve bu paylaşımlara verilen yorumlar değerlendirilmiştir. Toplanan veriler, tematik analiz yöntemiyle sınıflandırılmış; içerik türleri, yayılma dinamikleri ve etkileşim özellikleri açısından incelenmiştir. Yapılan ön değerlendirme ve ilk okumalar sonucunda, çalışmanın amacıyla uyumlu olduğu belirlenen tweetler ve bu tweetlere yapılan yorumlar, belirlenen ana temalar doğrultusunda nitel içerik analizi kapsamında değerlendirilmiş ve Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi yaklaşımıyla da analiz edilmiştir. Kur'an yakma olaylarına yönelik toplumsal tepkiler ve söylemlerin incelendiği bu çalışmada, her iki yöntem bir arada kullanılarak X platformundaki toplumsal etkileşimler ve karşı-söylemler analiz edilmiş, böylece İslam karşıtı eylemlere verilen toplumsal tepkilerin yapısını derinlemesine ortaya koymak hedeflenmiştir.

Veriler, çalışmanın amacı doğrultusunda belirlenen hashtag'ler üzerinden toplanmıştır. Bu hashtag'ler arasında #islamofobi, #islamophobia, #islamkarşıtlığı, #anti-Islam, #müslüman, #muslim, #müslümankarşıtlığı, #anti-muslim, #müslümandüşmanlığı, #muslim-hating, #din, #religion, #medeniyetlerçatışması, #clashofcivilizations, #terörizm, #terrorism, #radikalleşme, #radicalization, #göçmenlik, #integration, #çokkültürlülük, #multiculturalism, #şeriat, #sharia, #sharialaw, #terörizmtehdidi, #terrorismthreat, #cihatçılık, #jihadism, #aşırıçılık, #extremism, #radicalislam, #islamcılık, #islamism, #şeriat, #sharia ve #inanç gibi terimler yer almaktadır. Bu süreçte toplamda 18.460 tweet ve yoruma ulaşılmıştır.

1.1.6 Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, X platformunda Kur'an-ı Kerim yakma olayları sonrasında üretilen söylemler, Eleştirel Söylem Analizi (ESA) yaklaşımı ve nitel içerik analizi yöntemi temel alınarak incelenmiştir. Doğrudan İslamofobik söylemlerden hariç, Kur'an yakma olaylarına verilen toplumsal tepkilerde ortaya çıkan söylemler analiz edilmiştir. Bu çerçevede, X platformunda yayılan söylemlerin hangi söylemsel pratiklerle üretildiği ve Türk kullanıcılarının Kur'an yakma olaylarına verdikleri duygusal ve ideolojik tepkiler anlaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırma kapsamında geniş çaplı veri (big data) toplanmış; ancak bu verinin tamamı yerine, amaçsal örnekleme yöntemiyle seçilen veriler

incelenmiştir. Böylece, X platformunda oluşan söylemsel örüntüler, nitel çözümleme yöntemiyle derinlemesine analiz edilmiştir. Özellikle Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi (ESA) yaklaşımıyla çözümlemeye uygun olduğu düşünülen tweetler, amaçsal örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Bu yöntemin temel mantığı, çalışmanın amacına en uygun verilerin örnekleme olarak belirlenmesine fırsat vermesidir (Koç ve Yaşar, 2022: 350). Bu doğrultuda çalışmada ESA ile analiz edilmesine uygun görülen tweetler veri olarak kullanılmıştır.

Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi yaklaşımı, dilin toplumsal gücünü, ideolojik işlevini ve söylemler aracılığıyla toplumsal gerçekliğin nasıl inşa edildiğini incelemeye olanak tanır. ESA, hem makro düzeyde toplumsal yapılarla ilişkili ideolojik çerçeveyi hem de mikro düzeyde dilsel unsurları (kelime seçimi, cümle yapıları, anlatım biçimleri) analiz eder (Arkonaç, 2012: 36).

Çalışmada söylemlerin toplumsal gerçekliği nasıl ürettiğini gösteren ESA yaklaşımı ile nitel içerik analizi yöntemi birlikte kullanılmıştır. Nitel içerik analizi yazılı, görsel ve işitsel materyallerde yer alan temaların, kavramların ve duygusal tonların sistematik olarak incelenmesine olanak tanır (Creswell, 2016: 44-45; Alanka, 2024: 64-73). Bu yöntem, toplumsal olaylara atfedilen anlamları keşfetmeyi amaçlayan ve metin içindeki unsurlardan ve karakterlerden tarafsız, sistematik ve yapılandırılmış çıkarımlar yapan bir araştırma tekniğidir (Yardım ve Dalkılıç, 2018: 99). Özellikle sosyal etkileşim biçimlerinin çözülmesinde ve metinlerin arka planındaki örtük anlamların ortaya çıkarılmasında güçlü bir araçtır (Kılcal, 2020: 185).

İçerik analizi hem nitel hem de nicel araştırmalarda kullanılabilen, metinler aracılığıyla sosyal iletişimin yönünü ve niteliğini analiz etmeye olanak tanıyan bir tekniktir. Bu yöntem, belirli kavramların sıklığını, bağlamını ve ilişkilerini kodlayarak metinlerin yapısını anlamayı hedefler (Sallan Gül ve Kahya Nizam, 2021: Ö182). Bu çalışma kapsamında, söz konusu iki yaklaşım bir arada kullanılarak X platformundaki paylaşımlarda yer alan örtük anlamlar, dilsel yapılar ve kullanıcı tepkileri incelenmiştir.

1.1.7 Araştırmanın Veri Analiz Süreci

Bu araştırmada, Kur'an yakma olaylarına dair X Türk kullanıcılarının verdiği tepkiler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Öncelikle, İslamofobik

olaylara ilişkin belirlenen hashtagler ve anahtar sözcükler kullanılarak, belirli olaylara ait zaman aralıklarında atılan tweetler, Python programlama diliyle yazılmış bir kod aracılığıyla toplanmıştır. Ardından tweetler içeriklerine göre tematik bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur.

Yapılan ilk tarama sonucunda, toplamda 18.460 tweet ve yorum elde edilmiştir. Ancak, detaylı analiz öncesinde uygulanan ön değerlendirme süreci sonucunda, yalnızca çalışmanın amacıyla doğrudan ilişkili olduğu tespit edilen tweetler ve bu tweetlere yapılan yorumlar analiz kapsamına alınmıştır. Elde edilen geniş veri setinin büyük bir kısmı, içerik bakımından araştırma konusuyla doğrudan ilişkili olmadığından, nicel büyüklüğüne rağmen kullanılabilirlik bakımından sınırlı kalmıştır. Bu durum, sosyal medya temelli büyük veri (big data) toplama süreçlerinin, her zaman nitelikli analiz için yeterli sağlamayabileceğini ortaya koymuştur.

Bu doğrultuda, Kur'an-ı Kerim yakma olaylarına yönelik 37 hashtag belirlenmiştir. Bu hashtagler arasında #islamofobi, #islamophobia, #islamkarşıtlığı, #anti-Islam, #müslüman, #muslim, #müslümankarşıtlığı, #anti-muslim, #medeniyetlerçatışması, #clashofcivilizations, #radikalleşme, #radicalization, #şeriathukuku, #sharialaw, #cihatçılık, #jihadism, #radikalİslam, #extremism, #islamcılık, #islamism ve #şariat gibi terimler yer almaktadır. Çalışma, bu etiketler ve sözcükler kapsamında paylaşılan tweetlerin analizine odaklanmaktadır.

Daha sonra örneklem, araştırma konusu doğrultusunda belirlenen bu hashtagler üzerinden, İslamofobik olaylara dair 27 Mayıs 2022 ve 25 Mart 2025 yılları arasında atılan tweetler ve bu tweetlere yapılan yorumlardan oluşturulmuştur. Nihai veriler, okuma, değerlendirme ve işleme sürecinden geçirilerek elde edilmiştir.

Bu nedenle çalışmada amaçlı örnekleme yaklaşımı benimsenmiştir. Tematik olarak Kur'an yakma olaylarıyla doğrudan ilişkili olan, olaylara karşı güçlü tepki içeren ve yüksek etkileşim almış tweetler manuel olarak toplanarak analiz kapsamına alınmıştır. Veri toplama süreci üç aşamada yürütülmüştür:

İlk aşama, belirlenen hashtag'ler üzerinden genel bir tarama gerçekleştirilmiş ve geniş bir veri havuzu oluşturulmuştur. Bu hashtagler, İslam karşıtlığını ifade eden ve Kur'an-ı Kerim yakma olaylarına dair yapılan X Türk kullanıcılarının paylaşımlarında kullandıkları kavramlara karşılık gelmektedir.

Örneğin, #islamofobi, #islamophobia, #antiIslam gibi etiketlerle yapılan paylaşımlar üzerinden veriler toplanmıştır.

İkinci aşamada, “*Kur’an-ı Kerim yaktı*” şeklindeki anahtar kelimeyle yapılan arama sonucunda Kur’an yakma olaylarıyla doğrudan ilişkilendirilen belirli kişiler ve gruplar tespit edilmiştir. Bu kapsamda, İslamofobik eylemleriyle öne çıkan Momika, Nejem, Marjan, Sandberg, Dans Eden Kadın, İşgal Rejimi, Pegida ve Danske Patrioter gibi isimler belirlenmiş ve analiz sürecinde bu isimler başlıklandırılarak ilgili olaylara ve paylaşımlara odaklanılmıştır.

Üçüncü aşamada ise, “Rasmus Paludan yakma” gibi özel ifadeler ile yapılan taramalar sonucunda, Kur’an yakma olayları gibi İslamofobik eylemlerle ilgili ayrıntılı içeriklere ulaşılmıştır.

Kur’an yakma olaylarına dair toplumun nasıl bir anlam ürettiğini incelemek amacıyla, X platformundaki paylaşımlardan seçilen verilerin araştırma konusuyla doğrudan ilişkili olmasına özellikle dikkat edilmiştir. Bu doğrultuda, rastgele veri seçimi yerine, alan araştırması sırasında ortamda katılımsız gözlem tekniği ile ana konu çerçevesinde veri toplanmış ve titizlikle değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler Teun Van Dijk’in Eleştirel Söylem Analizi (ESA) modeli ile metinler üzerinden dilin toplumsal etkiyi nasıl yansıttığı ve şekillendirdiği noktasında analiz edilmiştir. Ancak, tüm paylaşımların analizi mümkün olmadığından, olaylara doğrudan atıfta bulunan, yüksek etkileşim alan ve İslamofobi ile ilgili temaları barındıran tweetlerden oluşan amaçlı bir örneklem seçilmiştir. Veriler tablolar halinde düzenlenmiştir. Tablolarda kullanıcı isimleri anonimlik sağlamak amacıyla kodlanmıştır.

1.1.8 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın sınırlılıkları, veri kaynağı ve veri toplama süreci, dil ve kültürel bağlam, kullanılan yöntemlerin doğası ve çalışmanın kapsamı gibi bazı faktörlerden kaynaklanmaktadır. Araştırmanın temel sınırlılıkları şunlardır:

Veri kaynağı ve analiz odağı açısından bu çalışmanın sınırlılığı; Çalışmada X Türk kullanıcılarının Kur’an yakma olaylarına verdiği tepkiler analiz edilmiştir. Diğer sosyal medya platformları ve geleneksel medya bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. X platformu, genellikle genç ve teknolojiye yatkın bireyler tarafından aktif olarak kullanılan bir platformdur. Bu nedenle, çalışmada elde edilen veriler, toplumsal yapının tamamını yansıtmayabilir. Örneğin, yaş, eğitim

düzeyi ve diğer demografik faktörler göz önünde bulundurulduğunda, X kullanıcıları toplumu temsil etmemektedir. Bu durum, sosyal medyanın belirli bir kullanıcı kitlesi tarafından kullanılması nedeniyle genel geçerliliği sınırlayabilir boyuttur.

Çalışmanın zaman dilimi de sınırlıdır. Bu araştırma 27 Mayıs 2022- 25 Mart 2025 tarihleri arasında paylaşılan tweetlerden elde edilen metinlerle gerçekleştirilmiştir. Bu zaman aralığı kapsamında yapılan analiz, toplumsal tepkilerin zaman içinde nasıl evrildiğini tam anlamıyla yansıtmayabilir. Uzun dönemli bir araştırma, bu tür dinamik değişimlerin daha kapsamlı bir değerlendirmesini ortaya koyabilir. Dolayısıyla, bulgular, sadece belirli bir tarih aralığındaki toplumsal reaksiyonları göstermektedir.

Veri çeşitliliği açısından da bazı sınırlılıklar mevcuttur. Bu çalışma, yalnızca Kur'an yakma olayları üzerinden X platformundaki Türk kullanıcılarının tepkilerini incelediğinden, bazı önemli görüşler veya tepkiler göz ardı edilmiş olabilir. Sosyal medya platformlarında paylaşılan içerikler, genellikle daha uç, duygusal ve aşırı görüşleri yansıtabileceği için ya da sosyal medyadaki tepkiler, bazen gerçek toplumsal davranışların tam bir yansıması olmadığı için çalışmanın bulguları toplumsal yapı üzerinde genelleştirilebilir bir ölçek sunmamaktadır.

X Türk kullanıcılarının paylaşımları, her zaman gerçek dünyadaki toplumsal duygu durumunu ve davranışları yansıtmayabilir. X gibi dijital platformlar bazen sanal bir dünya sunar ve burada bireyler, kimliklerini gizleyerek düşüncelerini anonim olarak daha rahat ifade edebilirler. Bu nedenle, X Türk kullanıcıları tarafından yapılan paylaşımlar, toplumun gerçek davranışlarını yansıtmakta yetersiz kalabilir. Dolayısıyla, çalışmanın bulguları, tüm toplumsal tepkileri tam olarak yansıtmamaktadır.

Son olarak bir diğer sınırlama ise, dil ve kültürel bağlamla ilgilidir. Çalışma, Türkçe paylaşımlar üzerinden yapılmıştır. Dolayısıyla, başka dillerdeki ve kültürlerdeki tweet paylaşımları göz ardı edilmiştir.

1.1.9 Konuyla İlgili Literatür Taraması

İslamofobiye ilişkin söylem araştırmaları giderek çeşitlenen teorik yaklaşımlar, bağlamsal örnekler ve analitik düzlemler üzerinden şekillenmektedir. Bu çeşitliliği daha sistematik bir biçimde ele alabilmek adına bu başlık altında, İslam karşıtlığı ve sosyal medyanın toplumsal dinamikler üzerindeki etkisine

odaklanan çalışmalar incelenmiş ve benzer araştırmalardan elde edilen bulgular özet halinde verilmiştir. Çalışmalar türlerine göre makale, yüksek lisans ve doktora tezi şeklinde kategorilere ayrılarak ele alınmıştır. Ayrıca, bu çalışmaların temel özellikleri ve katkılarını karşılaştırmalı olarak sunmak amacıyla tablo halinde bir özet hazırlanmıştır. Bu tablo, çalışmanın teorik çerçevesini destekleyen literatürün sistematik bir biçimde sunulmasına katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda, farklı türlerdeki araştırmaların içerik ve konuları karşılaştırılarak örnek öneri çalışmaları sunulmuştur. Bu öneri çalışmaları, “Sonuç ve Öneriler” bölümünde ayrıntılı şekilde yer almaktadır. Böylece, önceki araştırmalardan elde edilen bulgular doğrultusunda yapılacak güncel çalışmalar için sağlam bir temel oluşturulmuştur.

1.1.9.1. Literatürdeki Örnek Makale Çalışmaları

Bu çalışmada, analiz edilen Kur’an yakma olayları bağlamında İslamofobik eylemlerin, X Türk kullanıcı söylemleri üzerindeki etkilerini ve ideolojik arka planını anlamaya yönelik olarak hem yöntemsel hem de kuramsal çerçevede yol gösterici kaynaklardan biri Özer’in (2022) çalışmasıdır. Çalışma, haber söyleminde ideolojik unsurların üretimine odaklanarak, Eleştirel Söylem Analizi’nin iletişim çalışmalarında kullanılabileceğini ortaya koymaktadır. Çalışmada, Van Dijk’in sosyo-bilişsel yaklaşımı temel alınarak haber metinlerinde ideolojik yapının nasıl üretildiği sorgulanmakta ve Eleştirel Söylem Analizi’nin yöntemsel olarak uygulanabilirliğine vurgu yapılmaktadır. Bu yönüyle, bu çalışmada kullanılan söylem çözümlemesi metoduyla doğrudan ilişkilidir. Bir diğer çalışma ise, Bilgenoğlu’nun⁹ (2018) çalışması olup çalışmada İslamofobinin hem yapısal hem de tarihsel nedenleri açıklanmıştır. Ayrıca, Batı-İslam ikililiği hem sosyal hem de siyasal boyutuyla ele alınmıştır. Kimlik siyaseti ve küresel güç dengeleri arasındaki etkileşime odaklanan bu çalışma, tez araştırmasının kuramsal alt yapısını destekleyen önemli bir kaynaktır.

Kınık ve İlter’in (2019) çalışması, 2015-2018 yılları arasında İngiliz yazılı basınında Müslümanların nasıl tasvir edildiğini incelemektedir. Çalışma, sağ eğilimli gazetelerin, sol eğilimli gazetelere kıyasla daha olumsuz bir söylem

⁹ Çalışmada, Bilgenoğlu, küresel sistemin çift kutupluluktan tek kutuplu bir yapıya dönüşmesi ve küreselleşme sürecinin hızlanmasıyla birlikte ideolojik kamplaşmanın yerini kimlik siyasetine bırakmaya başladığını belirtmektedir. Kimlik siyaseti, Batı-İslam gerginliğini İslamofobiye dönüştürmede sosyal ve siyasal kanallar aracılığıyla önemli etkiler yaratmaktadır (Bilgenoğlu, 2018).

benimsediğini ve haberlerde daha belirgin ifadeler kullandığını ortaya koymaktadır. Ancak, İngiliz basınının Müslümanları her zaman olumsuz bir şekilde temsil ettiği yönündeki genel kanı bu çalışmada doğrulanmamaktadır.

Bu üç makale, medyada yer alan İslamofobi söylemleri ve bu söylemlerin toplumsal etkileri üzerine farklı açılardan yaklaşım sunmaktadır. Özer'in çalışmasında yararlandığı Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi ve sosyo-bilişsel yaklaşımını ve Bilgenoğlu'nun ise İslamofobinin küresel ve sosyo-politik kaynaklarını ele alması, Batı-İslam gerginliğini incelemek için değerli bir teorik temel sunmaktadır. Kınık ve İlt'er'in çalışması ise, medya içeriklerinin İslamofobiyi nasıl ürettiğini ve toplumsal algıları nasıl şekillendirdiğini araştıran örnek bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bu çalışmaların ortak noktası, medyanın söylem ve ideolojik yapılar aracılığıyla İslamofobiyi nasıl şekillendirdiğini ve bu söylemlerin toplumsal yapıyı nasıl etkilediğini irdelemeleridir.

İslamofobi ile ilgili literatürde, İslam karşıtı olaylar bağlamında yapılan çalışmalar, İslamofobik söylemlerin toplumsal dinamikler üzerindeki etkilerini açık ve somut bir biçimde ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Çebi'nin (2015) çalışması oldukça dikkat çekicidir. Çebi, İsviçre'de minare yasağına dair yapılan referandum öncesinde kullanılan propaganda afişlerindeki görsel ve metinsel unsurlar, söylem çözümlemesi metoduyla incelemiş ve bu unsurların, İslamofobik algının yeniden üretiminde stratejik bir biçimde nasıl kullanıldığını dikkat çekmiştir. Çalışmada, propaganda araçlarının toplumsal önyargıları pekiştirme ve bireyin davranışlarını etkileme gücüne sahip olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca, İslam'ın sosyal, siyasi ve teolojik tehditmiş gibi sunulmasının toplumlarda dışlanma ve korku gibi duyguları güçlendirdiğine dikkat çekilmiştir.

İslam karşıtlığı bağlamında değerlendirilebilecek olan bir durum olan "burka yasaklarına" dair bir çalışma Sayın (2020) tarafından yapılmıştır. Çalışmada İslamofobik politikaların toplumsal ve kültürel yansımaları ele alınmaktadır. Belçika ve Fransa örneklerinden hareketle, burka yasaklarının yalnızca bir kıyafeti hedef almakla sınırlı olmadığını aynı zamanda 'öteki'nin varlığını da sınırlandıran bir ideolojik araç olarak kullanıldığını ifade etmektedir. Sayın, bu yasakların laiklik, cinsiyet eşitliği ve kamu güvenliği gibi gerekçelerle meşrulaştırıldığını ancak asıl amacın belirli bir dini ve kültürel kimliği dışlama olduğunu ileri sürmektedir. Çebi ve Sayın'ın çalışmaları, İslam karşıtı söylem ve uygulamaların politikaların ve söylemlerin, toplumsal dinamikleri nasıl

etkilediğine ve toplumsal düzende neden olduğu kırılmalara dair önemli ampirik bulgular ortaya koymaktadır.

Aslan (2021) çalışmasında, Türkçe literatürde İslamofobiye yönelik akademik çalışmaları kavramsal temeller bakımından incelemektedir. Çalışmada, özellikle önyargı, oryantalizm ve ırkçılık kavramları ile şekillenen yaklaşımların görünür olduğu ve buna karşın postkolonyal teori gibi alternatif kuramsal çerçevelerin daha sınırlı bir düzeyde ele alındığı vurgulanmaktadır. Bu yönüyle çalışma, Batı'daki literatüre kıyasla İslamofobinin tek düzeyde ele alındığını ve İslamofobiye ilişkin teorik çeşitliliğe gidilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Balcı ve Karadeniz (2021) ise çalışmalarında, İslamofobik olayların medya söylemine nasıl yansıdığını ele alarak bu tezin yöntemsel yönüne ışık tutmaktadır. Çalışmada, Fransa'da yaşanan bir öğretmen cinayetinden sonra medyada artış gösteren İslamofobik söylemler değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, Türk yazılı basınındaki içeriklerin analizinde, nefret söyleminin meşrulaştırılması ya da sıradanlaştırılmasında rolü bulunan dilsel kalıplar tespit edilmiştir. Bu bağlamda çalışma, medya söylemlerinde İslam karşıtlığının nasıl yeniden inşa edildiğini göstermesi bakımından önemlidir. Bu yönüyle, X platformunda üretilen söylemlerin analizinin yapıldığı bu tez çalışmasıyla doğrudan ilişkilidir.

Göksu ve Saygılı (2012) çalışmalarında, 10 Ağustos ve 10 Kasım 2011 tarihleri arasında, Amerikan medyasının genel temsili kabul edilen *New York Times* ve *Washington Post* gazetelerini incelemişlerdir. Çalışmada amaç, bu iki medya kuruluşunda İslam'ın hangi simgesel söylemler ve hangi anlam boyutlarıyla temsil edildiğini ortaya koymaktır. Belirtilen tarih aralığında İslam'ı konu alan toplamda 247 haberin yayımlanmış olduğu belirlenmiş; incelenen haberlerde çoğunlukla “11 Eylül”, “radikal İslam”, “İslami terörizm”, “hoşgörüsüzlük”, “baskıcılık”, “despotizm”, “sapkınlık”, “medeni olmayan”, “Taliban, El-Kaide” ve “terrorist” gibi kavramlar yer almıştır. Bu bulgular, Amerikan medyasının İslam dinine yönelik temsil edilme biçimlerinin ideolojik çerçevelerle nasıl şekillendiğini ve bunun toplumsal algının oluşumu üzerindeki etkisini göstermektedir.

Akiner ve Mencet'in (2016) çalışmalarında, Türkiye'deki İslamofobi olgusu, mizah dergilerinde kullanılan İslami temsiller üzerinden incelenmiştir. 1910-2010 yılları arasında seçilen örnekler ile 2014 yılına ait *Leman*, *Uykusuz* ve *Penguen* dergilerinden toplamda 35.500 karikatür analiz edilmiştir. Çalışmanın

bulguları, İslam ve Müslümanların “barbarlık”, “terörizm”, “sahtekârlık” ve “sapkınlık” gibi negatif terimlerle ilişkilendirildiğine ve bunların Batı toplumlarındaki İslamofobik imgelerle benzerlik taşıdığına vurgu yapmaktadır.

Bu çalışmalar aynı zamanda, İslamofobinin sadece bireyler arasında değil devletler, medya ve toplumsal yapılar aracılığıyla da nasıl pekiştirildiğini ve güçlendirildiğini göstermektedir. İslamofobik söylemler özellikle medya ve politika alanlarında, toplumsal önyargıları ve dışlama stratejilerini pekiştiren önemli araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Literatürün genelinde, bu tür söylemlerin, toplumsal cinsiyet, kültürel kimlik ve din üzerinden şekillendirilen “öteki” algısının da güçlendirildiği ve toplumlar arasında benzer sembol ve göstergelerin kullanıldığı vurgulanmaktadır.

Aşağıda yer alan Tablo 1.1’de, literatürde yer alan bazı makale örnekleri temel alınarak İslamofobi söylemini inceleyen çalışmalara yönelik tematik bir sınıflandırma yapılmıştır. Bu sınıflandırmada çalışmalar; vaka odaklı yaklaşımlar, kuramsal çerçeveler, sosyolojik-eleştirel bakış açıları ve tarihsel/kültürel bağlamlar gibi farklı boyutlara göre gruplandırılmıştır.

Tablo 1.1. İslamofobi ve söylem araştırmalarına yönelik literatürün tematik sınıflandırılmasına bir örnek.

Boyut \ Yaklaşım	Kavramsal Odak (İslamofobi)	Nefret Söylemi/ Ötekileştirme	Devlet Politikaları	Simgesel/ Nesne Merkezli	Sosyal Medya & Toplumsal Algı
Vaka Bazlı (Olay Odaklı)	Örn: Çebi (Minare afişi)	Örn: Paludan olayları	Örn: Fransa burka yasağı	Örn: Kur’an yakma	Örn: Twitter analizleri
Kuramsal /Teorik Yaklaşım	Van Dijk, Said, Foucault	İrkçılık, Kimlik siyaseti	Egemenlik kuramları	Semiyotik analizler	Medya teorileri (McLuhan vb.)
Sosyolojik -Eleştirel	Kimlik sosyolojisi	Diğerleştirme mekanizmaları	Devlet söylemleri	Sembollerin işlevi	Dijital etki, kolektif hafıza
Tarihsel/ Kültürel	Oryantalizm, Haçlı Seferleri	Tarihsel düşman imgeleri	Kolonyal miras	Kültürel hafızada nesneler	Sosyal medya zaman akışları

Yukarıda yer alan Tablo 1.1’de, kavramsal odaklara (örneğin İslamofobi, ötekileştirme, devlet politikaları), simgesel yaklaşımlara ve sosyal medya analizlerine dair içeriklerin hangi teorik ya da metodolojik yaklaşımlar eşliğinde ele alındığı örneklendirilmiştir. Böylelikle Eleştirel Söylem Analizine dayalı

Çalışmaların çok boyutlu niteliği vurgulanarak farklı perspektiflerin nasıl keşiştiği ortaya konmaktadır.

1.1.9.2. Literatürde Yüksek Lisans Düzeyindeki Örnek alışmalar

Ata'ın (2020) yüksek lisans tezinde, Van Dijk'in makro ve mikro yapı modelini içeren Eleştirel Söylem Analizi yöntemi aracılığıyla haber söylemlerinde ideolojik içerikler incelenmiştir. Cumhuriyet ve Yeni şafak gazeteleri üzerinden yürütölen bu çalışma, iki ayrı haber kaynağının aynı olaya dair farklı ideolojik açıdan yaklaştığını göstermektedir. Çalışmada, haber söylemlerinin sadece bilgiyi aktarmadığı ayrıca ideolojinin üretilmesinde de rol oynadığı vurgulanmaktadır.

Ceyhan'ın (2018) yüksek lisans tezinde ise daha çok İslamofobi kavramının kuramsal temelleri üzerine odaklanılmakta ve kavramın Avrupa'daki tarihsel ve ideolojik yönleri tartışılmaktadır. Ceyhan, İslamofobinin güncel toplumsal bir sorun olduğunu ve bunun Batı toplumunda sosyo-költürel yapı içerisinde ideolojik bir yapı olarak nitelik kazandığını ifade etmektedir.

Öztürk'ün (2018) tarihli tezinde ise Suriyeli göçmenlere yönelik TV'deki haber söylemleri Van Dijk'in analiz yöntemiyle incelenmiş, medyanın ayrıştırıcı ve ötekileştirici söylemlerin yeniden üretilmede oynadığı rol ortaya konmuştur. Özellikle göçmenlere yönelik dilin dışlama, tehdit ve olumsuzluk ekseninde kurgulandığı yönündeki bulgular, toplumsal algının medya kanalıyla nasıl şekillendiğini ve medyanın bu algı üzerindeki belirleyici rolünü ortaya koymaktadır.

Bu alışmalar, medya söylemlerinin ideolojik olduğu kadar költürel olarak da biçimlendiğini ve bu söylemlerin toplumsal algıların şekillenmesinde önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Ata'ın çalışması, farklı medya organlarının aynı olaya nasıl farklı ideolojik çereveslerle yaklaştığını göstererek haber söylemindeki çeşitliliğe dikkat çekerken; Öztürk, medyanın özellikle mülteci ve dini kimlikler bağlamında söylemlerde ötekileştirici bir dil benimsendiğini vurgulamaktadır. Ceyhan ise, İslam karşıtı söylemlerin tarihsel sürecini ve kuramsal yönünü inceleyerek bu dilin geniş ideolojik yapılarla nasıl ilişkili olduğundan bahsetmektedir. Bu bağlamda, söz konusu üç çalışma medyada söylemin çok perspektifli yapısının anlaşılmasına katkı sunmaktadır.

Aşağıda yer alan Tablo 1.2'de, İslamofobi ve medya söylemi bağlamında hazırlanmış yüksek lisans tezleri karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. alışmalar,

ele aldıkları konu, yöntem ve ulaştıkları temel bulgular açısından özetlenmiş; medya söyleminin ötekileştirme pratikleri, ideolojik yönleri ve İslamofobinin Avrupa'daki tarihsel arka planı gibi konulara odaklandıkları görülmüştür.

Tablo 1.2. İslamofobi ve medya söylemi bağlamında yüksek lisans tezlerinin karşılaştırılması.

Çalışma	Yazar/Yıl	Konu	Yöntem	Temel Bulgular
Eleştirel Söylem Çözümlemesi: Fransa'daki Sarı Yelekliler Hareketine İlişkin Haberlerin Cumhuriyet ve Yeni Şafak Gazetelerindeki İdeolojik Sunumu	Tamer Ataç (2020)	Haber söyleminin ideolojik yapısının analizi	Van Dijk'in makro-mikro yapı modeli ile eleştirel söylem analizi	Medya kuruluşlarının ideolojik eğilimlerine göre aynı olayı farklı şekilde sundukları ortaya konmuştur.
21. Yüzyılda İslamofobi ve Avrupa	Nurcan Ceyhan (2018)	Avrupa'da İslamofobi kavramı ve kuramsal tartışmalar	Literatür taraması ve kavramsal analiz	İslamofobinin Batı'daki tarihsel ve ideolojik arka planı analiz edilmiştir.
Televizyon Haberlerinde Suriyeli Sığınmacı Söylemi: Eleştirel Söylem Analizi	Ali Öztürk (2018)	Medyada Suriyeli mültecilerin temsili	Van Dijk'in eleştirel söylem analizi	Televizyon haberlerinin ötekileştirici söylemleri yeniden ürettiği ortaya çıkmıştır.

Çalışmalarda ele alınan konular, kavramlar, olaylar, özne grupları ve medya organları kimi zaman farklılıklar gösterse de, genel olarak benzer söylemsel kalıplar etrafında şekillendiği gözlemlenmektedir. Bu durum, belirli söylem örüntülerinin sıkça tekrarlandığını düşündürmektedir. Bu nedenle, mevcut literatüre katkı sağlamak amacıyla, tekrar eden söylemlerin ötesine geçebilecek farklı bakış açıları geliştirilmesi ve alternatif okuma biçimlerinin de değerlendirilmesi faydalı olabilir.

1.1.9.3.Literatürde Doktora Düzeyindeki Örnek Çalışmalar

Aşlakçı (2020) çalışmasında, siyasi karikatürlerin toplumsal ve siyasal olayları nasıl yansıttığını inceleyerek, karikatürlerin medya-siyaset ilişkisindeki rolünü irdelemiştir. Özellikle seçim süreçlerinde siyasi karikatürlerin, ideolojik söylemlerin inşasındaki önemini ve toplumsal algılara olan etkisini ele almıştır. Karikatürler, yalnızca eleştirel bir araç olmakla kalmaz, aynı zamanda gazetenin genel yayın politikasına göre ideolojik bir yönelim sergileyerek seçmenlerin kararlarında etkili olabilmektedir. Bu bağlamda, Cumhuriyet, Milliyet, Habertürk, Yeni Şafak ve Zaman gazetelerinde yer alan 124 siyasi karikatürün karşılaştırmalı

özmlmesi yapılmış ve ideolojik söylemi nasıl yansıttıkları tespit edilmiştir. Bu alışma, özellikle seçim dönemlerinde medya ve ideoloji arasındaki karşılıklı etkileşimin anlaşılmasında önemli bir kaynak sunmaktadır. Yöntem olarak göstergebilimsel zmlme ve söylem zmlme yöntemleri kullanılmıştır.

Güngör (2022) alışmasında, 2019 Aralık'ta başlayan ve tüm dünyayı etkileyen COVID-19 salgını sürecinde medya söylemlerini incelemiştir. Çalışma, zellikle ATV ve FOX kanallarının haber bültenlerinde bu salgının nasıl ele alındığını ve iki kanal arasındaki söylem farklılıklarını ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, her iki kanalın salgın sürecindeki haber bültenleri incelenmiştir. Her iki kanalın 10'ar günlük, 3 farklı dönemde yayımlanan haberlerinin söylem farklılıkları karşılaştırılmıştır. Çalışma, Eleştirel Söylem Analizi (ESA) yönteminden yararlanarak, medya kuruluşlarının salgınla ilgili haberleri nasıl aktardığını ve medya söylemlerinin toplumdaki etkilerini incelemiştir. Bu çalışmanın farkı, haberlerin yalnızca içeriğiyle sınırlı kalmayıp, söylemsel yapılarından sunum biçimlerine kadar geniş bir çerçevede ele alınmış olmasıdır. Dolayısıyla, haber metinleriyle birlikte, haberlerin genel yapısı ve sunum tarzı da ayrıca değerlendirilmiştir. Çalışma ayrıca, televizyon haberlerine özgü yeni bir Eleştirel Söylem Analizi Modeli geliştirmiştir. Bu model, tüm haber bültenlerinin incelenmesine fırsat sunmaktadır.

Sulocevizci (2022) alışmasında, Amerika Birleşik Devletleri eski başkanı Trump'ın sosyal medyada, özellikle de Twitter (X platformu) zerinden siyasi iletişimde bulunma stratejisini ve bunun Türk-Amerikan ilişkilerine olan yansımasını incelemektedir. Trump geleneksel medya ve politik anlayışı sarsarak, Twitter'ı i siyasi tartışmalarla beraber dış siyaseti için de kullanmıştır. Bu yönüyle çalışma, iletişimde stratejik davranma noktasında, yeni medya platformlarının liderler ve hkmetler üzerindeki rolünü vurgulamaktadır.

Aşağıda yer alan Tablo 1.3'te, İslamofobi ve medya söylemi bağlamında yapılmış bazı doktora tezlerinin karşılaştırmalı bir incelemesine yer verilmiştir. Tabloda, çeşitli araştırmaların başlıkları, yöntemleri, bulguları ve alana katkıları özetlenerek sunulmuştur. Bu karşılaştırma, alandaki farklı söylem zmlmeleri ve medya pratiklerinin nasıl ele alındığını göstermesi bakımından önemlidir.

Tablo 1.3. İslamofobi ve medya söylemi bağlamında doktora tezlerinin karşılaştırmalı incelemesi.

Yazar/Yıl	Çalışma Başlığı	Araştırma Yöntemi	Önemli Bulgular	Katkılar
Aşlakçı (2020)	Siyasi Karikatürlerin Seçim Dönemindeki Rolü: 7 Haziran ve 1 Kasım 2015 Seçimleri Örneği	Söylem Çözümlemesi ve Göstergibilimsel Çözümleme	Siyasi karikatürlerin, seçim dönemi söylemlerinin şekillendirilmesinde ve halkın siyasal tercihlerini etkileyen bir araç olarak kullanıldığını tespit etmiştir.	Siyasi karikatürlerin, seçim söylemleri üzerindeki etkisini inceleyen yeni bir yaklaşım önerilmiştir.
Güngör (2022)	Kovid-19 Krizinde TV Haber Bültenlerinin Söylem Analizi: ATV ve FOX Kanalları Üzerine Bir Araştırma	Eleştirel Söylem Analizi (TV Haber Bülteni için özel model)	TV haberlerinde Kovid-19'un farklı dönemlerde ve kanallarda nasıl sunulduğuna dair belirgin söylem farklılıkları gözlemlenmiş ve özel bir haber bülteni analizi modeli geliştirilmiştir.	Televizyon haber bültenlerine özel olarak geliştirilmiş eleştirel söylem analizi yöntemi sunulmuştur.
Sulocevizci (2022)	Trump'ın Twitter Diplomasi Stratejisi ve Türk-Amerikan İlişkilerine Yansımaları	İletişim Stratejileri ve Diplomasini Analiz Etme (Qualitative Analysis)	Trump'ın Twitter paylaşımları, Amerikan kurumları üzerinde baskı yaratmış ve bu durum Türk-Amerikan ilişkilerinde olumsuz etkiler yaratmıştır	Twitter üzerinden yürütülen diplomasi ve bunun Türk-Amerikan ilişkilerine etkilerini anlamak adına önemli bir analiz yapılmıştır.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

Araştırmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesin yer aldığı bu bölümde ilk olarak İslamofobi kavramı tarihsel süreç içinde ve kuramsal yönleriyle ele alınmış; kavramın tanımı, kökeni, ortaya çıkışı ve günümüzdeki işlevleri açıklanmıştır. Ardından, çalışmanın çözümleme yöntemi olan Eleştirel Söylem Analizi'nin kuramsal arka planı, özellikle Teun A. Van Dijk'in yaklaşımı temel alınarak aktarılmıştır. Bu kapsamda söylem ve ideoloji ilişkisi, metin-yapı çözümlemeleri ve toplumsal bağlamın önemi gibi temel ilkeler açıklanmıştır. Sonuç olarak, bu çalışmada dijital medya ortamları, özelde ise X platformu üzerinden Türk kullanıcılarının Kur'an yakma olayları bağlamında İslamofobik eylemlere yönelik geliştirdikleri karşı-söylemler incelenmiştir.

2.1 Kavramsal Çerçeve: İslamofobi ve Söylem

“Batıdaki Müslümanlar çoğunlukla asimile olmadıkları, aksine Müslümanlarla Hristiyanlar toplumda kaynaştıklarından, Aydınlanmacı ve Hristiyan zihniyetlerin, Batılı bireyleri kendi kültürleri içinde tutmaları için ayrıştırıcı bir enstrümana ihtiyaç vardır. Bu da #İslamofobi'dir.”

Dini, politik ve kültürel bir dışlama ideolojisi olan (Akkır ve Özkır, 2022: 296) İslamofobi ya da İslam karşıtlığı, İslami değerlere ve Müslümanlara karşı zamanla gelişen korku, güvensizlik ya da tehdit algısı sonucunda oluşan ayrımcı ve dışlayıcı tepkisel yaklaşımlardır (Yılmaz, 2012: 165). Bu çalışmada İslam karşıtlığı, günümüzde sıklıkla İslamofobi kavramıyla tanımlanan bir ayrımcılık biçimi olarak değil; özellikle Kur'an-ı Kerim'e yönelik fiziksel saldırılar üzerinden somutlaşan ve görünür hale gelen bir nefret pratiği olarak ele alınmıştır.

Batı toplumlarında özellikle XX. yüzyılın sonlarından itibaren belirginleşen ve görünürlüğü artan İslamofobi olgusu, günümüzde Müslümanlara yönelik ayrımcılık, ötekileştirme, dışlama, önyargı ve stereotipleştirme pratikleriyle kurumsallaşmış bir formu temsil etmektedir. Arjana'nın da belirttiği gibi, İslam sıklıkla “sınır tanımaz, tehditkâr ve moderniteyle uyumsuz bir unsur” olarak temsil edilmektedir (Arjana, 2019: 18). İslamofobi, her türden farklı söylemi, ifadeyi ve eylemi bir araya getirerek, bunların hepsinin aynı ideolojik çekirdekten yani İslam'a yönelik irrasyonel bir korku'dan (bir fobi) kaynaklandığını ima eder (Cesari, 2006, akt. Allen, 2010a: 5).

Söylemlerin dilbilimsel ve kültürel boyutlarıyla ilgilenen söylem analizi, son zamanlarda sosyal psikolojideki gelişmeler üzerine nitel çalışmalarda tercih edilen bir yöntem olmuştur. Söylem araştırmaları odağını anlamın değişkenliğine çevirerek bağlamsallığı merkeze alan bir girişim olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede, anlambilimsel, sözdizimsel ve göstergebilimsel çözümlemeler yapılmıştır. Bu bakımdan söylem analizi anlamda değişkenliği ve çeşitliliği araştıran hermeneutik ¹⁰ ve toplumsal göstergebilim analizi şeklinde değerlendirilmektedir (Çelik ve Ekşi, 2013:105-107).

Söylem çalışmaları, dilin bir iletişim formu olduğu düşüncesinden yola çıkarak, yalnızca dilbilim alanındaki yapısalcılıkla ilgili değil, yapısalcı antropolog ve semiyologların “insanlararası iletişim” konusuna yönelmeleriyle birlikte gelişme kaydeder (Sözen, 2014: 41). Söylem çözümlemesinde yer alan aşamalar araştırmacının tercihinine göre kuramsal yaklaşımlar ve incelenen konu gibi alanlarda çeşitlilik göstermektedir. Bu nedenle literatürde söylem çözümlemesine ilişkin tek bir yöntem yoktur (Düşünceli, 2023: 1006).

Eğer belirli bir söylemin, toplumsal yapı ve toplumda geliştirilen bilgiyle nasıl iç içe geçtiği incelenmek isteniyorsa, Eleştirel Söylem Analizi, toplumsal analizle takip edilmelidir. Van Dijk’in Eleştirel Söylem Analizi makro ve mikro yapılardan oluşmaktadır. Bu, söylem dilinin metin, bağlam, aksiyon, güç, ideoloji ve tarihsel süreç ile bağlantılı olduğu anlamına gelir. Söylemin yapısal bileşenleri analiz edilerek, söylem sahibinin ideoloji, bilgi ve çıkarlar gibi bilişsel süreci hakkında çıkarımda bulunmak mümkündür. Dolayısıyla, söylem analizinde eleştirel teorinin yeri önemlidir (Numertayasa, 2017: 57).

Söylem çözümlemesinin ana amacı, metin aracılığıyla anlamlandırma ya da yorum yapmaktır. Eleştirel Söylem Analizi’nde ise söylem, dünyayı temsil eden ve sosyal ilişkileri tekrar üreten bir pratik olarak değerlendirilir. Söylem zaman, yer, kültürel, ideolojik ve sosyal bağlam içinde anlam kazanır. Bu anlam, dilbilgisel özelliklerin ve yapıların bilinçli ya da bilinçsiz seçimlerine bağlı olmaksızın amaçlı bir şekilde ortaya çıkar. Söylem çözümlemesi güç, direnme ve yanlılık gibi sosyal uygulamaların temsiliyle beraber, bu uygulamaların nasıl oluştuğunu inceler. Ayrıca, güç ilişkilerinin üretilmesi, uygulanması ve söylem

¹⁰ Hermeneutik, genel olarak felsefi bir fikir yürütme süreci olarak tanımlanır. Üç temel anlamda ele alınır: Metinleri yorumlama ve anlama öğretisi, insan davranışlarını anlama yöntemi ve insanın kendi varoluşsal temellerini anlama çabası (Topakkaya, 2007: 76).

yoluyla yeniden nasıl üretildiği de değerlendirilir. Bu nedenle, yorumlama düzeyinin ötesine geçilerek ve tüm bu faktörler değerlendirilmeye alınarak açıklama yapılmaktadır (Mora, 2008: 13).

Bu çerçevede, söylemin yalnızca yorumlanması değil, aynı zamanda toplumsal iktidar ilişkilerini nasıl yapılandığına dair eleştirel bir çözümleme yapılması gerekmektedir; bu noktada Teun A. Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi yaklaşımı önemli bir yöntem olarak öne çıkmaktadır.

2.1.1 İslamofobinin Tanımı

İslamofobi kavramı, her ne kadar son yıllarda akademik ilgiyi üzerine çekmiş olsa da henüz tanımı konusunda görüş birliği bulunmamaktadır. Kavram, sadece dini değil aynı zamanda kültürel ve ırksal önyargıların da bir yansıması olarak görülmektedir. Güdül ve Bayar (2022) ile Kirman (2010), bu kavramın akademide farklı biçimlerde tanımlandığını ve çoğu zaman öznellik içerdiğini vurgulamaktadır (Güdül ve Bayar, 2022: 1985; Kirman, 2010: 22).

Din, tarih boyunca olduğu gibi günümüzde de toplumlararası ilişkilere yön veren temel faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Kültürlerin ve medeniyetlerin oluşumunda etkili olan dinsel farklılıklar, aynı zamanda siyasi ilişkilerin şekillenmesinde de belirleyici bir rol oynamaktadır (Yığıtoğlu, 2012: 102). Günümüzde özellikle Batı toplumlarında yaygınlaşan İslamofobi de bu çerçevede ele alınmalıdır. Yalnızca bireysel önyargılara indirgenemeyecek kadar karmaşık bir olgu olan İslamofobi tarihsel, politik ve kültürel bağlamlarla beslenen yapısal bir sorundur. Bu bağlamda İslamofobi toplumsal, siyasal ve kültürel dinamiklerin etkisiyle ideolojik olarak inşa edilmektedir (Kirman ve Erkan, 2017: 198). Kavramın tanımlanmasındaki zorluk da buradan kaynaklanmaktadır.

İslamofobi kelimesi iki bileşenden oluşur. İlki Yunanca bir ek olup “phobos”, İngilizcede “korku” anlamında kullanılır. İkinci bileşen ise “İslâm” dinine atıfta bulunur (Jaber, 2022: 327). Arapça “İslâm” kelimesi; barış, itaat, huzur, teslimiyet ve kurtuluş anlamlarına gelir. “Silm” kökünden türeyen bu kavram, VII. yüzyılda Arabistan'ın Mekke ve Medine'yi kapsayan Hicaz bölgesinde ortaya çıkmış ve 610'da Hz. Muhammed'e (sav) vahyedilen dini ifade etmektedir (Yılmaz, 2017: 379; Kumar, 2016: 22-23). “Fobi” (phobia) ise, Yunan mitolojisinde dehşet tanrısı Phobos'tan türetilmiş olup, somut bir durum

karşısında hissedilen bir “korku”dan ziyade, hayatı daima etkileyen bir “hayale” ve bir “takıntıya” sebep olan duyguya karşılık gelmektedir. Bu durumda “İslâmofobi”, İslam kaynaklı olmayan ve sonradan “icat edilmiş” ve bazı insanların hissettiği bir korku olan “İslâm korkusu” anlamına gelir (Koechler, 2009: 10; Kirman ve Erkan, 2017: 197; Kentel, 2011: 262). Merriam-Webster sözlüğünde kavram, İslam’a ve İslam’ı uygulayan Müslümanlara karşı mantıksız bir korku, hoşnutsuzluk veya ayrımcılık olarak tanımlanmaktadır (Azimuddin, 2021: 9). Ancak Allen ve Sayyid gibi araştırmacılar, İslamofobi kavramının çoğunlukla basitleştirilmiş ve indirgenmiş biçimde anlaşıldığını; bu durumun hem olgunun toplumsal ve siyasal gerçekliğinin yeterince kavranamamasına hem de mücadele araçlarının etkisiz kalmasına yol açtığını belirtmektedir (Allen, 2013a¹¹: 187-188).

Kavramın tanımına ilişkin akademik çevrelerde ortak bir görüş bulunmamakla beraber ilk kullanımına ilişkin literatürde farklı yaklaşımlar da mevcuttur. Örneğin, bazı çalışmalara göre İslamofobi kavramı ilk olarak 1922¹²’de Étienne Dinet tarafından, İslam’ın yanlış yorumlanmasını eleştiren bir bağlamda kullanılmıştır (Cesari¹³, 2018: 59; Alıcı, 2019: 408). Ancak terimin daha erken tarihlerde farklı bağlamlarda da kullanıldığı görülmüştür. Örneğin, 1910 yılında Fransız Afrikalı Maurice Delafosse, İslamofobiyi, Müslümanlara karşı duyulan genel bir korkuyu tanımlamak için kullanmış ve İslamofobi kavramını “İslamofili” (Müslümanlara karşı aşırı olumlu önyargı) ile karşılaştırmıştır. Yine aynı yıl, Fransız Bakanlığı’nda görevli Alain Quellian, doktora tezinde İslamofobiyi, Müslümanlara karşı duyulan hoşnutsuzluk ve korkunun birbirinden ayrıştırılmasının zorluğu üzerinden ele almış ve bu korkunun, Müslümanların tehlikeli ve düşman olarak algılanmasına neden olduğunu belirtmiştir (Azimuddin, 2021: 11). Öte yandan, Oxford İngilizce Sözlüğü, İslamofobi teriminin ilk kez 1991 yılında Amerikan dergisi Insight’ta kullanıldığını

¹¹ Allen’in (2013a) “Between Critical and Uncritical Understandings: A Case Study Analyzing the Claims of Islamophobia Made in the Context of the Proposed ‘Super-Mosque’ in Dudley, England” adlı makalesinden esinlenilerek tez kapsamında 8. öneri geliştirilmiştir.

¹² Başka bir kaynakta İslamofobi kavramının ilk kullanıldığı yıl olarak 1925 tarihi verilmektedir: “İslamofobi” kelimesi ilk olarak 1925’te iki Fransız yazar, Etienne Dinet ve Slima Ben Ibrahim tarafından ‘Accès de Délire Islamophobe’ adlı kitaplarında kullanılmıştır (Jaber, 2022: 327).

¹³ Cesari, J. (2018). Batı’da İslamofobi: Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri Arasında Bir Mukayese. (59-84). (Editörler: J. Esposito ve İ. Kalın). Bir Korku ve Nefret Söylemi Olarak İslamofobi. Çev. İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Yayınları.

belirtmektedir. Kavram dergide, uluslararası bir bağlamda ele alınmıştır (Allen, 2010c: 13).

Literatürde İslamofobi kavramına yönelik kurumsal ilginin başlangıç noktası genellikle, The Runnymede Trust tarafından 1997’de yayımlanan “Islamophobia: A Challenge for Us All” başlıklı rapor olarak kabul edilmektedir. Ancak bundan daha erken bir tarihli olan, aynı kurumun 1994 yılında hazırladığı “Anti-Semitism Commission” raporunda da İslamofobi terimi açık bir şekilde kullanılmış ve Müslüman topluluklara yönelik ayrımcılığın arttığı ifade edilmiştir (Runnymede Commission on Anti-Semitism, 1994). Her ne kadar bu rapor yeterince somut kanıt sunmamış ve akademik literatürde sıklıkla atıf almamış olsa da kavramın kurumsal düzeyde ilk kez zikredildiği belge olması açısından önemlidir (Allen, 2013b: 4). Bununla birlikte, İslamofobi kavramı 1996 yılında da aynı kurum tarafından yayımlanan çeşitli belgelerde sistematik biçimde yer almaya devam etmiş ve görünür olmuştur. 1997 yılında G. Conway’in yaptığı kapsamlı çalışmayla hem akademik hem de siyasal düzeyde yaygınlık kazanmıştır (Aydın ve Yardım, 2008: 9).

İngiltere’de İslamofobiyi meşru bir zemine oturtma amacı taşıdığı görülen (Hakyemez, 2012: 29) 1997 tarihli Runnymede Trust raporu, farklı ve kimi zaman çelişkili bakış açılarını da içermektedir. Raporda, İslamofobi, İslam’a duyulan nefret ve korku anlamlarına gelmekte ve bundan dolayı İslam’ın ya da Müslüman toplumların çoğunu korkulacak, nefret edilecek bir hoşnutsuzluğu ifade eden bir terim olarak tanımlanmaktadır (Runnymede Trust, 1997: 1). Ancak rapor, tanımı detaylandırarak İslamofobi ile İslam doktrinine veya Müslüman devletlerin politika ve uygulamalarına yönelik “meşru eleştiri ve anlaşmazlık” arasında bir ayırım yapmaktadır. Buna göre, İslamofobi “asılsız önyargı ve düşmanlık” olarak tanımlanmakta ve sadece negatif duygularla yeterli olmayıp, “bu düşmanlığın Müslüman toplumlarına yönelik ayrımcılık, dışlanma ve onların ana akım siyasi ve toplumsal hayattan uzak tutulması” gibi pratik sonuçlarını da içerdiğini eklemiştir (Bleich, 2011: 1583). Allen (2010c: 123) ise, 1997 Runnymede Raporu’nun İslamofobiye dair net bir tanım sunmadığını ve kavramın belirsizliğinin, onu açıklamakta zorluklar yarattığını belirtmektedir. Bu bağlamda, İslamofobinin her zaman belirli bir ırkçılık biçimiyle birebir örtüşmediği ve benzer olgularla karıştırılabildiğini dile getirmektedir.

İslam hakkındaki görüşleri “açık” ve “gizli” görüşler olarak ikiye ayıran Göknel’e göre (2015a: 53)¹⁴, 1997 yılı Runnymede Trust raporundan bu yana Müslümanların haklarını korumak için önemli değişiklikler yapılmıştır. Örneğin ayrımcılık ve nefret suçu ile mücadelede mevcut politikalar güçlendirilmiş, din, inanç, ırk ve cinsiyet konularında görülen ayrımcılığa yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Ayrımcılığa uğrayanlara tazminat sağlayan uygulama mekanizmaları oluşturulmuştur (Philips ve ark., 2019: 9). Bununla beraber 2004 yılında yayınlanan Runnymede Trust raporunda da umut verici gelişmeler kaydedilmekte; ancak, İslam dinine ve Müslüman bireylere yönelik ayrımcılık ve nefret durumu giderek artmaktadır (Kalin, 2018: 44).

Runnymede Trust, rapora yöneltilen tanımsal belirsizlik ve nefret ayrımı gibi söz konusu eleştirileri de önemseyerek 2018’de “Islamophobia Still a Challenge for Us All” başlıklı başka bir rapor yayımlamıştır. Burada ise İslamofobi, “Müslüman karşıtı ırkçılık” şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre İslamofobi, Müslüman olarak kabul edilen kimselere yönelik ekonomik, sosyal, politik, kültürel veya diğer kamusal alanlarda insan hak ve özgürlüklerin aynı şartlarda tanınmasını, aynı şekilde uygulanmasını ve yararlanılmasını engelleyen her türlü ayrımcılık, kısıtlama ve dışlamadır (Runnymede, 2018)¹⁵ şeklinde ifade edilmiştir.

İngiltere özelinde din temelli ayrımcılığın siyasal düzeyde tanınması ilk kez 1980’lerin ortalarında gündeme gelmiş, ancak bu tanınma büyük ölçüde sol eğilimli yerel yönetimlerle sınırlı kalmıştır. Ulusal düzeydeki tanınma ise 1989’daki *Şeytan Ayetleri* kriziyle ivme kazanmış ve bazı Müslüman kuruluşların bu süreçte din temelli ayrımcılığın yasaklanması yönündeki talepleri belirginleşmiştir (Allen, 2017a: 5). Öte yandan, İslamofobi kavramının uluslararası düzeyde görünürlük kazanması ise 1998 yılında Birleşmiş Milletler

¹⁴ Rapor, İslam hakkındaki gizli görüşleri şöyle sıralamaktadır:

- İslam statik ve değişime kapalı monolitik bir yapı olarak görülmektedir.
- Diğer kültürlerle ortak değerlere sahip değildir. Diğer kültürleri etkilemediği gibi onlardan etkilenmesi de düşüktür. Ayrı ve “öteki” olarak görülmektedir.
- Batı’ya göre düşük derecededir. Barbarca, akıl dışı, ilkel ve cinsiyet ayrımcısıdır.
- Şiddeti içerir, tehdit edici ve saldırgandır. Terörü destekler ve medeniyetler savaşında yer alır.
- Siyasal ideoloji olarak görülmektedir.
- Batı tarafından yapılan eleştiriler Müslümanlar tarafından sorgusuz sualsiz reddedilir.
- İslam düşmanlığı, Müslümanlara karşı yapılan ayrımcılık ve Müslümanların toplum dışına itilmesinde kullanılır.

¹⁵ <https://www.jewishvoiceforlabour.org.uk/article/islamophobia-still-a-challenge-for-us-all-a-runnymede-trust-report-2/> adresinden 17 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.

İnsan Hakları Komisyonu raportörü Maurice Gl    -Ahanhanzo'nun, "Araplara karşı uygulanan ırkçılık ve yabancı düşmanlığı giderek İslamofobi halini almaktadır" açıklamasıyla mümkün olmuştur (Bilgenoğlu, 2018: 38). Bu açıklama, İslamofobinin yalnızca ulusal ba  amlarla sınırlı kalmayan, küresel düzeyde ele alınması gereken bir konu olduğuna işaret etmektedir.

Kavramın uluslararası alandaki bu y  kseli  ine rağmen, İslamofobinin tanımı ve meşruiyeti konusundaki tartışmalar halen devam etmektedir. Nitekim 2000'li yıllardan itibaren Avrupa Birliğı ve Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşların yayınlarında yer alan "İslamofobi" ifadesinin sıklıkla tırnak içinde kullanılması da bu belirsizliğe işaret etmektedir. Bu şekilde bir kullanım, kavramın anlamının net olmadığını ya da aslında böyle bir olgunun olmadığına işaret etmektedir. Bu, İslamofobinin, "kurban" statüsü elde etme arzusuyla oluşturulan, politik ya da paranoyak bir şekilde üretilmiş bir hayal ürünü olduğu görüşünü yansıtılmaktadır (Livingstone, 2007: 108).

Fransızca Islamophobie kelimesi, 1920'lerde ve 1970'lerde yazılı olarak kaydedilmiştir. Ancak kelime, Müslümanlara karşı bir olgu olarak değil İslam içindeki anlaşmazlıklar ve farklılıklar anlamında kullanılmıştır. Özellikle 1970'lerin sonlarında, İran Devrimi'nin ardından daha geleneksel bir yaşam şeklinin benimsenmesinden korkan liberaller ve feministler, İslam inancına doğuştan sahip olan bireylerin geleneksel unsurları kabul etmemeleri bağlamında kullanmışlardır. Bu dönemde, kelimenin Batı'daki anlamı henüz İslam karşıtlığına odaklanmamış, ancak İslam içindeki toplumsal ve kültürel değişimlere yönelik kaygıları ifade etmek için kullanılmıştır. Ancak, İngilizcede ilk defa kullanılan bu kelimenin, zaten var olan Fransızca bir kelimenin tercüme edilerek Müslümanlar için olumsuz davranış ve eylemler şeklinde tanımlanmış olması da mümkündür. Bazı İngilizce kaynaklar, belirli Britanyalı Müslüman örgütlerinin bu terimi, daha açıkça "Anti-Müslüman" ve "Anti-İslam" gibi bir bağlama dönüştürdüklerini   ne sürmektedir (Allen, 2007: 148). Fransız yazarlar Fiammetta Venner ve Caroline Fourest'e göre ise, İslamofobi ilk 1979 İran Devrimi sonrası, kapanmayı kabule yanaşmayan kadınları "kötü Müslüman" olarak nitelemek amacıyla İranlı İslamcılar tarafından kullanılmıştır. Ayrıca, 1989'da Salman R    d   olayı ve kitap yakma eylemleriyle yeniden gündeme gelmiş ve daha sonra Londra'daki Islamic Human Rights Commission ve El Muhacirun gibi İslamcı kuruluşlar tarafından yaygınlaştırılmıştır (Aktaş, 2014: 37).

İslamofobi kavramı, akademik çevrelerde de farklı şekillerde ele alınmaktadır. Hüseyin Türkan'ın editörlüğünde hazırlanan 2015 tarihli Uluslararası Hak İhlalleri İzleme Merkezi raporunda, Prof. Hatem Bazian, İslamofobinin Avrupa merkezli, post-kolonyal ve oryantalist bir güç yapısı tarafından üretildiğini ve ekonomik, politik ve kültürel eşitsizlikleri korumak için kullanıldığını belirtmiştir. Bazian'a göre, İslamofobi yalnızca İslam ve Müslümanlara yönelik hoşnutsuzluk değil aynı zamanda küresel ırk temelli eşitsizlikleri yeniden üreten bir mekanizmadır (Türkan, 2015: 23). Bu görüş, İslamofobinin ırkçılıkla kesişen toplumsal ve kültürel eşitsizlik yapılarıyla ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Benzer şekilde, Frydenlund ve Brekke (2023: 5) de İslamofobinin medya, dijital iletişim ve sembolik eylemler aracılığıyla dolaşıma girdiğini ve farklı coğrafyalarda çeşitli amaçlarla işlevselleştirildiğini belirtmektedir. Örneğin ABD'de siyasal iletişim aracı olarak, Hindistan'da nefret söylemi biçiminde veya Çin'de Hui Müslümanlarını COVID-19 salgınının faili olarak konumlandırma şeklinde kullanılmaktadır. Bu çeşitlilik, İslamofobinin ırksallaştırma, denetim ve dışlayıcı grup inşası gibi yapılarla iç içe geçtiğini göstermektedir. Öte yandan Sam Harris gibi düşünürler İslam'ın bir din olduğunu ve dini eleştirinin ırkçılıkla veya nefret söylemiyle ilişkilendirilmemesi gerektiğini savunur. Bu noktada, İslamofobiye, eleştiri ya da fikir özgürlüğü çerçevesinde bir durum olarak değerlendirmekte ve genellikle “dini eleştiri” ile “ırkçılık” arasındaki farkı vurgulamaktadır. Ona göre, “İslamofobi” terimi çoğu zaman fikir özgürlüğünü bastırmak amacıyla kullanılır (Basu, 2014).¹⁶

11 Eylül 2001 saldırılarının ardından ABD'nin benimsediği savaş odaklı dış politika, İslam'ı ve Müslümanları küresel güvenlik tehdidi olarak gösteren bir algının dünyada yeniden üretilmesine ve yaygınlaşmasına neden olmuştur. Bu durum, özellikle Tekin'in (2017: 98-106) dikkat çektiği gibi, İslam'ı ve Müslümanları korkulması gereken bir tehdit olarak sunan bir düşünce biçimi olan İslamofobinin güçlenmesine zemin hazırlamıştır. Nitekim günümüzde İslam'ın zihinlerde terör ve şiddetle özdeşleştirilmesi, bu dinin korku ve tedirginlik duygularıyla algılanmasına yol açmakta; bu da İslamofobik tutumların yaygınlaşmasına neden olmaktadır (Akdeniz, 2019: 204). Bu algıyı daha da

¹⁶ Basu, T. (2014). “İslamofobi” aslında ne anlama geliyor? Kışkırtıcı kelimenin kısa tarihi. <https://www.theatlantic.com/international/archive/2014/10/is-islamophobia-real-maher-harris-aslan/381411/> adresinden 18 Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır.

derinleştiren unsurlardan biri ise, IŞİD, Eş-Şebab ve Boko Haram gibi hastalıklı, vahşi ve radikal yapılanmaların İslami motifleri kullanarak ortaya çıkmaları ve gerçekleştirdikleri terör eylemlerini İslam dini ile özdeşleştirme gayeleridir (Martı, 2017: 40). Bu tür yapılanmaların eylemleri, İslam'ın barış ve merhamet eksenli özünü gölgede bırakarak, dinin toplumsal düzeyde yanlış ve tehlikeli biçimde algılanmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda, Strasbourg Üniversitesi'nden Prof. Samim Akgönül, İslamofobinin tarihsel kökenlerine dikkat çekerek, kavramın Fransa'nın sömürgeci politikalarına karşı geliştirilen bir eleştiriden türediğini, ancak, özellikle 11 Eylül sonrasında yaygınlık kazandığını belirtmektedir. Akgönül ayrıca, İslamofobiyi bir düşünce biçimi olarak eleştirmenin meşru olduğunu ve Müslümanlara yönelik nefret söylemi ile ayrımcılığın açık bir şekilde ırkçılık kapsamına girdiğini vurgulamaktadır (Türkan, 2015: 25).

İslamofobi, birçok araştırmacı tarafından antisemitizme benzer bir zihniyetin ürünü olarak da değerlendirilmektedir. Anti-Semitizm, Yahudilere yönelik belirli bir algıyı ifade eder ve bu algı sıklıkla nefret söylemi biçiminde ortaya çıkar. Yahudi karşıtlığı, yalnızca bir düşünce değil toplumda çeşitli biçimlerde dışa vurulan, olumsuz ve aşağılayıcı algılarla desteklenen aktif bir ayrımcılık türüdür (Benz, 2011: 2). İslamofobi, antisemitizmin yükselişi gibi, belirli bir grubun dini kimliği üzerinden yapılan Müslümanlara yönelik sistematik önyargı, korku ve ayrımcılığı içeren aynı zamanda onları sevmeme tutumunu da kapsayan çok boyutlu bir sosyal olgudur (Kalmar, 2018: 10; Allen, 2010c: 15). Her iki kavramın ortak yönlerinden biri, İslam ve Yahudilik dinlerine yönelik ideolojik söylemlere karşı bir duruşu ifade etmeleridir. Bu iki kavram, zamanla ideolojik kalıplar içinde kalmayıp, doğrudan dinlerin kendisiyle özdeşleştirilmiş ve dinlerin yerine ikame edilmiştir (Hıdır, 2007: 93-94). Ancak, her iki kavramın tarihsel kökenleri ve toplumsal etkileri açısından farklılaştığı da unutulmamalıdır. Dolayısıyla İslamofobi, antisemitizmden farklı olarak, dünya genelinde resmî olarak kabul gören ayrımcılık ve ötekileştirme biçimi olarak görülmemektedir. Bazı akademisyenler, İslamofobi ile antisemitizm arasında önemli benzerlikler olduğunu ve farklılıkların sınırlı olduğunu ileri sürerken; diğerleri antisemitizmin özgün bir tarihsel geçmişe sahip olduğunu bu nedenle İslamofobi ya da diğer ırkçılık türleriyle kıyaslanamayacağını ifade etmektedir. Bu yaklaşım, İslamofobik eylemlerin görmezden gelinmesine, sıradanlaştırılmasına ve

normalleştirilerek yaygınlaşmasına bir zemin hazırlamaktadır (Tam, 2021: 283; Bayraklı ve Güngörmez, 2018: 123). Ancak, The Runnymede Trust raporu, İslamofobinin, antisemitizmin yükselişiyle benzer bir şekilde geliştiğini ileri sürmektedir. Raporda, Avrupa tarihinde Yahudi karşıtlığının yükselişini vurgulamak için “antisemitizm” gibi bir kavramın icadının gerekliliği hatırlatılarak, Müslüman karşıtı önyargının hızla arttığı ve bu yeni ayrımcılığı tanımlamak için de İslamofobi terimine ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir (Bloul, 2008: 10).

İslamofobi kavramının kullanımı konusunda farklı görüşler bulunmakla beraber Dr. Gilles Kepel bu terime oldukça farklı bir anlam yüklemektedir. Kepel’e göre, İslamofobi terimi ilk olarak Müslüman Kardeşler (İhvan) tarafından yaygınlaştırılmıştır. Kavramın dini ve siyasi inançlara yönelik eleştirilerin antisemitizmle benzer şekilde suç haline getirilmesi amacıyla kullanıldığını öne süren Kepel, bu durumu “yanıltıcı bir simetri” olarak tanımlar. Ona göre, Müslüman Kardeşler bu kavramı bir mağduriyet söylemi inşa etmek için kullanmakta ve bu söylem aracılığıyla ahlaki bir üstünlük elde etmeye çalışmaktadır. Kepel, bu stratejinin aynı zamanda İsrail karşıtlığını meşrulaştırma aracı olarak işlev gördüğünü de iddia etmektedir (EARS, 2020).

Akademi alanında İslamofobi kavramının ortaya çıkışı ve gelişimi üzerine tam bir fikir birliği olmasa da Koçer ve Yazıcı (2018: 193-194), bu süreci dört aşamalı bir çerçevede ele almaktadır. İlk aşama, (614 yılı ve sonrası), Hz. Muhammed’in (sav) insanları İslam’a davet etmesiyle birlikte, Kureyşlilerin Müslümanlara yönelik baskı ve düşmanlık uyguladığı dönemdir. İkinci aşama, Orta Çağ ve Yeni Çağ’da, Hristiyan düşünürlerin İslam dinini sapkın bir mezhep olarak tanımlamaları ve Haçlı Seferleri ile bu algının yaygınlaştırılması ve pekiştirilmesi sonucunda, İslamofobinin felsefi ve teolojik temellerinin oluşturulduğu dönemdir. Üçüncü aşama, modern dönemde İslam’ın terörizmle ilişkilendirilmesiyle şekillenmiştir. Özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra Müslümanların medya ve siyaset vasıtasıyla güvenlik tehdidi olarak konumlandırıldığı bir dönemi ifade etmektedir. Dördüncü ve son aşama ise, Samuel Huntington’ın Medeniyetler Çatışması teziyle birlikte Batı ve İslam dünyası arasında kurgusal bir kutuplaşmanın medya propagandası ile belirginleştiği ve İslamofobik söylemlerin kurumsallaşarak yaygınlaştığı dönemi kapsamaktadır.

Günümüzde ise, İslamofobi bir endüstri haline gelerek geleneksel medya ve sosyal medya aracılığıyla sistemli olarak yaygınlaştırılmış ve “İslam korkusu”ndan çok “İslam karşıtlığı”na dönüştürülmüştür. Bu dönüşüm, hem toplumsal bir tutum hem de küresel siyasetin önemli bir parçası haline gelmiştir. Bu noktada, Bernard Lewis’in “Yüzyılın sonuna kadar Avrupa’ya İslam hâkim olacaktır.” şeklindeki açıklaması, Batı’da İslam’a yönelik saldırgan ve ayrımcı tutumların ideolojik zeminini güçlendiren bir örnek olarak değerlendirilebilir. Lewis, Müslümanlara karşı güç kullanılması gerektiğini savunarak, dönemin ABD Başkan Yardımcısı Dick Cheney’e “Araplara yapılması gereken şey, iki gözleri arasına büyük bir sopayla vurmaktır.” şeklinde ifadeye bulunduğu aktarılmaktadır (Er ve Ataman, 2008: 759).

Lewis’in bu ifadesinden hareketle, ötekileştirmenin ne anlama geldiğine bakmak yerinde olacaktır. Ötekileştirme; olumsuz yargılar, önyargılar, stereotipler ve kimi zaman birey, grup, sınıf veya toplumları damgalayan imgeler ve söylemler yoluyla ortaya çıkan bir düşünme ve algılama biçimidir (Çay Sağlam ve Yaşar, 2017: 140). Ötekileştirmenin güncel ve somut tezahürlerine bakıldığında ise, Avrupa’da bu tür söylemlerin zaman zaman dini figürler tarafından da dile getirildiği görülmektedir. Nitekim Türkiye kökenli Süryani ve Padoue Kilisesi görevlisi Pere Samuel (Charles-Clement Boniface Özdemir) buna çarpıcı bir örnek olarak gösterilebilir. Samuel hakkında, İslamofobi ve ırkçılığa teşvik gerekçesiyle yasal işlem başlatılmıştır. Televizyon programları ve mahkeme süreçlerinde yaptığı açıklamalarda sık sık Müslümanları hedef alan ifadeler kullanmış; “Doğacak her Müslüman Avrupa için bir bombadır.”, “Çocuklarınızın İslam’ın kölesi olmasını istemiyorum.” ve “Camiler nükleer santrallerden daha tehlikelidir.” gibi söylemleri nedeniyle yargılanmıştır (Aydın ve Yardım, 2008: 22). Bu tür ifadeler ve vakalar, İslamofobinin hem kamusal söylemde hem de dini kurumlar içinde de var olduğunu göstermekte ve toplumsal kutuplaşmayı derinleştirmektedir.

Yukarıda aktarılan bilgiler doğrultusunda, İslamofobi kavramının tanımlanması durumunun süregelen akademik tartışmaların odağında yer aldığı görülmektedir. Bu tartışmaların temelinde, kavramın hem bireysel önyargıları kapsadığı hem de yapısal, kültürel ve siyasi düzlemlerde kökleşmiş bir ayrımcılık biçimini temsil ettiği düşüncesi hakimdir. Chris Allen’in “Towards a Working Definition of Islamophobia” adlı çalışmasında ortaya koyduğu gibi, kavramın

tanımlanması sadece akademik bir gereklilik değil aynı zamanda siyasal ve toplumsal mücadele açısından da elzemdir. Allen, bu çalışmasında İslamofobiyi 36 maddeyle kapsamlı biçimde analiz etmekte, kavramın yalnızca adlandırma (naming) işlevi taşımasının bile meşru kabul edilebileceğini savunmaktadır. Antisemitizm örneğinde olduğu gibi, kavramın anlamı konusunda mutlak bir uzlaşıya varılamasa da, toplumsal karşılığı olan ayrımcılık biçimlerini ifade etmesi açısından kullanılabilir ve geçerlidir (Allen, 2017b).

2.1.2 İslamofobinin Tarihsel Arka Planı

Tarihsel olaylarla şekillenen ve İslam korkusundan Müslüman düşmanlığına dönüşen (Akkır, 2021: 137) İslamofobi, özellikle Avrupa bağlamında, farklı değerlere sahip Müslümanlar üzerinden gelişen toplumsal bir sorundur. Bu kavramın modern dönemdeki görünümünde tarihsel olaylar önemli bir referans noktası oluşturmaktadır (Ceyhan, 2018: 59). Her ne kadar İslamofobi, 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından küresel ölçekte tartışılan bir olgu haline gelmiş olsa da, kökenleri çok daha eskiye dayanmaktadır. Batı dünyasında İslam ve Müslümanlara yönelik korku, önyargı ve düşmanlık yüzyıllardır süregelen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, İslamofobinin yalnızca çağdaş bir fenomen olmadığını, aksine Batı tarihinde köklü bir geçmişe sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Canatan, 2007: 22).

Bu geçmişin kökenleri, Avrupa'nın İslam'la ilk kez karşılaştığı VIII. ve X. yüzyıllara kadar gitmektedir. Bu dönemde Avrupa, daha önce yaşadığı barbar kavim istilalarının etkisiyle İslam'ı istilacı ve yok edici bir güç olarak kodlamıştır (Çekiç, 2023: 395). Bu İslamofobik algı, ilerleyen süreçte Haçlı Seferleri, sömürgecilik ve modern güvenlik söylemleri ile pekişmiş ve günümüze kadar farklı biçimlerde varlığını sürdürmüştür.

VII. yüzyılda başlayan İslam'ın yayılışı, özellikle Kudüs gibi kutsal mekânlar başta olmak üzere, Müslümanlar ile Hristiyanlar arasında siyasi, askerî, dini, ekonomik ve kültürel alanlarda hem etkileşime hem de çatışmalara yol açmıştır. VIII. yüzyıla kadar İslam âlemi, Avrupa Hristiyan âlemine karşı belirgin bir üstünlük sağlamıştır. Bu üstünlüğün farkında olan Batı (Alıcı, 2019: 407), yine de İslam'ı ve Hz. Muhammed'i (sav) genellikle önyargılar ve yanlış temsillerle değerlendirmiştir. 632 yılında Hz. Muhammed'in (sav) vefatından sonra İslam dini hızla yayılmış; İran, Suriye, Mısır, Anadolu, Kuzey Afrika feth edilmiş ve

Endülüs üzerinden Fransa içlerine kadar ilerlenmiştir. Çölden çıkan bu yeni güç, kısa sürede bir imparatorluk kurmuş ve Bizans ile Roma'nın kilise merkezli düzeni açısından ciddi bir tehdit olarak algılanmıştır (Göknel, 2015a: 23). Avrupalılar bütünleşme arzusu taşıdıklarında bir kimlik sorunu ile karşı karşıya kalmış; bu doğrultuda İslam'ı ötekileştirerek kendi kimliklerini inşa etmeye yönelmişlerdir. Bu süreçte İslam toplumu, Batı için daima bir “öteki” konumunda yer almıştır. Batı'nın kimlik inşasında İslam dini ve Müslümanlar, düşman ve yabancı bir unsur olarak ilk kez Haçlı Seferleri sırasında kullanılmaya başlanmıştır. Haçlı Seferlerine katılan farklı topluluklar, ortak bir düşman olarak İslam'a karşı bir araya gelmiş; bu da kolektif bir “Avrupalı Kimliği” doğmasına zemin hazırlamıştır. Kısaca, Avrupalı kimliğinin antitezi olarak “İslam” konumlandırılmıştır (Safi, 2019: 738).

XIII. ve XIV. yüzyıllarda ise İslam, Hindistan, Endonezya ve Çin'e kadar ulaşmış; Avrupa ise bu yayılışı hem korkuyla hem de hayranlıkla karşılamıştır (Göknel, 2015a: 23). Bu korku, zamanla Batı'nın, İslam'ı bir tehdit olarak algılamasına ve İslamofobinin pekiştirilmesine neden oldu. Huntington ise, bu tür çatışmaların İslam ve Hristiyan Batı arasında bir medeniyetler çatışmasına zemin hazırladığını savunur. Batı medeniyeti ve değerlerine yönelik bir tehdit olarak konumlandırılan İslam, doğrudan dini öğretileriyle de hedef alınmıştır. Bu noktada, Batı'nın Müslüman toplumlarla olan ilişkisi, kültürel ayrımı koruma amacını güder ve sözde medeniyetler çatışması anlatısı da bu öğretiler ve söylemler üzerinden inşa edilir (Jaber, 2022: 329; Buehler, 2014: 129). Bu anlayış, özellikle Avrupa'da devlet politikalarına da yansımıştır. Avrupa'daki İslamofobi, Amerika Birleşik Devletleri veya diğer bölgelerdeki İslamofobiye benzememektedir. Kıtadaki bazı ülkelerde Müslüman ve İslam korkusu, ırkçı yaklaşımların devlet kurumlarında yerleşmesine neden olmuştur. Müslüman karşıtlığı toplumun yalnızca belli kesimlerine özgü bireysel bir tutum değil; aksine, çokkültürlülüğün ortadan kaldırılması ve beyaz Hristiyan Avrupa tahayyülünün yeniden inşası hedefiyle devlet eliyle desteklenen bir uygulamadır (Mencet, 2018: 193).

İslamofobiye ilişkin yapılan tanımların çoğunda, kavramın temel duygusal bileşeninin korku olduğu ifade edilmektedir. Ancak bu iddialara rağmen, İslamofobinin duygusal temellerine ilişkin olarak özellikle korkunun rolü sistematik biçimde yeterince araştırılmamıştır (Uenal vd., 2020: 3). Bu eksiklik,

İslamofobiye dair algının yüzeysel ve tek boyutlu kalmasına neden olmuştur. Nitekim, Batı dünyasında “İslam tehlikesi” algısı yalnızca kamusal söylemlerde değil akademik çalışmalarda da ele alınan önemli bir konu olmuştur. Bu bağlamda, Shadid ve Koningsveld’in “İslam Tehlikesi Efsanesi: Entegrasyonun Önündeki Engeller” adlı çalışması, 1992 yılı itibarıyla Batı’da Müslümanlara yönelik korkunun nasıl sistematik biçimde inşa edildiğini ortaya koyarak bu söylemin tarihsel kökenlerine dikkat çekmektedir (Canatan, 2007: 20-21). Örneğin, İslam’ın “kılıç dini” olarak tanımlanması veya Hz. Muhammed’in (sav) “savaş ve kılıç peygamberi” olarak lanse edilmesi, Batı’da İslam algısının önyargılar üzerinden nasıl inşa edildiğini göstermektedir. Bu tür önyargılar, siyasi ve toplumsal dinamiklerle daha da pekişerek (Çetinkaya, 2019: 69) İslam’a ve Müslümanlara yönelik ayrımcılığı beslemektedir. Nitekim önyargı, bir gruba yönelik olumsuz düşüncelerle birlikte hoşnutsuzluk, hor görme ve nefrete varan duyguları içeren tutumlara yol açmaktadır. Ayrımcılık ise bu tutumların toplumsal farklılaşmayı inşa etmeye yönelik bir eğilim olarak ortaya çıkmaktadır (Çayır ve Ceyhan, 2012: 21-22).

İslamofobi, yalnızca tarihsel bir korku değil aynı zamanda toplumsal ve politik dinamikler tarafından sürekli üretilen bir önyargıdır. 2002 yılında CECLR (İrkçilikle Mücadele ve Fırsat Eşitliği Merkezi), “İslam’ı tehlikeli bir öze indirerek ona karşı kin beslemek” olarak İslamofobiyi tanımlamış, bu bağlamda İslam ile terörizm, köktencilik gibi kavramların bilinçli şekilde birbirine karıştırıldığını vurgulamıştır (Aydın ve Yardım, 2008: 9). Benzer şekilde, Runnymede Trust raporunda da Batı’daki İslamofobik söylemlerin İslam’ı tekdüze, ilkel ve tehditkâr bir biçimde gösterdiği, İslam’ın Batılı değerlere karşıt bir yapı olarak sunulduğu ifade edilmektedir (Abbas, 2000: 65).

Yine Bodur’a (2017: 73) göre, İslamofobinin söylemsel ve zihinsel temelleri, İslam’ın ilk yıllarına kadar geriye götürülebilecek bir tarihsel geçmişe sahiptir. Batı’daki İslam algısı, Haçlı Seferleri’nden itibaren sürekli olarak “öteki” olarak inşa edilmiş (Çekiç, 2022: 1507), zaman içinde bu algı sömürgecilik, göç ve küreselleşme süreçleriyle yeni bir biçim almıştır. Özellikle 11 Eylül sonrası, tarihsel önyargılar güncellenerek Müslümanların toplumsal güvenliğe tehdit oluşturduğu yönünde yeni bir söylem üretilmiştir (Kalın, 2003: 2).

Müslümanlar, en uç noktada bir öteki olarak görülmektedir (Abbas, 2020: 1). İslam dinine ve Müslüman toplumlara yönelik düşmanlık, şüphe ve korku

modernite, sömürgecilik, küreselleşme ve özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin “Müslüman” ve “Orta Doğulu” kimliğiyle ilişkilendirdiği bölgelere yönelik politikalarıyla doğrudan bağlantılıdır. İslamofobinin kökenleri, Batılıların Afrika, Orta Doğu ve Asya'yı sömürgeleştirerek, Batı modernitesinin bir parçası olarak “öteki”nin inşasına dayanan Avrupa sömürgeciliği ile İslam'ın karşılaştığı dönemlere kadar uzanır. İslam, Batı kapitalizmi ve Yeni Dünya'ya yerleşen sömürgeciler karşısında, “öteki” kültürler, insanlar ve medeniyetler olarak inşa edilmiştir (Maira, 2018: 159-160).

Oryantalist Maxime Rodinson yazılarında, İslam'ın olumsuz imajının Batı'nın ideolojik ve teolojik birliğinin oluşumunda kilit bir faktör olduğunu göstermiştir. XI. yüzyıldan itibaren Müslüman algısı, Avrupa bilincini rahatsız etmektedir. İngiliz tarihçi Norman Daniel, Müslümanların Batı zihninde yarattığı etkiyi tanımlamak için “savaş psikozu” terimine başvurur: “Avrupa'nın yaklaşık 1100 ile 1300 yılları arasında şekillenen kendine ait bir görüşü vardır. Bu görüş günümüze kadar yavaş yavaş değişti.” der. Buradan hareketle, eski ve yeni Avrupa tarihine bakıldığında İslam'a karşı bir korku fenomeni izlenebilir. Bu fenomen, toplumsal gruplara, zamana ve jeopolitik bağlamla ilgili olarak farklı kültürel ve ideolojik çerçevelere işaret etmiş olsa da, “Avrupa toplumsal tahayyülünü” kalıcı ve devamlı olarak şekillendirmiştir. Bununla birlikte, son yüzyıllarda ise radikal bir dönüşüm yaşandığını özellikle vurgulamak gerekir. Başlangıçtaki, önyargılı dini ve teolojik fikirlerden oluşan “eski korku”, sekülerleşmiş bir dünya görüşü tarafından şekillendirilen “modern bir korkuya” dönüşmüştür (Geisser, 2005: 1).

Sonuç olarak, İslamofobi tarihsel bir olgu olup, yalnızca günümüzün değil Batı'nın yüzyıllardır süregelen önyargı ve korkularının bir yansımasıdır. Batı'daki İslam karşıtı söylemler, tarih boyunca farklı formlar almış, ancak temelinde İslam'ın tehdit olarak algılanması fikri hep varlığını korumuştur. Günümüzde de bu anlayış, medya, siyaset ve toplumsal dinamikler aracılığıyla beslenmekte, Müslümanları ötekileştiren bir anlam çerçevesinde yeniden üretilmektedir. Siyasi söylemde Müslümanlar, Batı uygarlığının hassasiyetlerine düzenli saldıran parazitler olarak ifade edilmeye devam etmektedir (Arjana, 2019: 17).

Tarih boyunca Avrupalı yöneticiler siyasal amaçlarını gerçekleştirmek için “Müslüman düşman” imajı kurgulamışlardır. İslam'a karşı duyulan bu düşmanlık zamanla şekillenmiş ve yüzyıllar boyunca devam etmiştir. XI. yüzyılın sonlarına

gelindiğinde, İslam şeytani bir din olarak tasvir edilmeye başlanmış ve bu algı giderek yaygınlaşmıştır. Hristiyan dünyası, halkı kutsal savaşa yönlendirecek dini bir gerekçeye ihtiyaç duymaktaydı. İslam ise, Hristiyan inancına benzer unsurlar taşıyan, ancak Hristiyanlığın üstünlüğüne meydan okuyan bir din olarak algılanıyordu. Bu durum, özellikle kilisenin etkisiyle, İslamiyet'in şiddetle ilişkilendirilmesine ve sapkın bir inanç sistemi olarak gösterilmesine yol açmıştır. Peygamber Hz. Muhammed (sav), bu söylemde sahte bir peygamber olarak lanse edilmiş ve bu olumsuz söylemler yüzyıllar boyunca tekrar etmiştir. Bu bağlamda, Haçlı Seferleri Batı'nın İslam'a karşı geliştirdiği düşmanlığı şekillendiren önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu seferler, Batı'nın İslam'ı bir tehdit olarak görmesine ve Müslüman toplumlara yönelik nefret ve düşmanlığın zamanla kurumsallaşmasına zemin hazırlamıştır. Tüm bu tarihsel süreç, Batı'nın İslam'ı nasıl algıladığını ve günümüzde İslamofobinin nasıl şekillendiğini anlamak açısından oldukça önemlidir (Aydemir, 2017: 171-174; Akgönenç, 2011: 17; Kumar, 2016: 21-30).

İlk etapta Haçlı Seferleri, İslam fetihleriyle bölgede oldukça sıkışmış olan Avrupa toplumu için, içeride önemli bir toparlanma ve negatif enerjiden kurtulma çabası olarak görülmüştür (Yıldız, 2023: 42). Ancak Haçlı Seferleri'nin sebepleri yalnızca bu durumla sınırlı değildir ve tarihçiler tarafından geniş bir yelpazede tartışılmaktadır. Batı dünyası, seferlerin ana motivasyonunun din olduğunu öne sürse de, Ortaçağ Avrupa toplumunu harekete geçiren asıl unsurların siyasî, sosyal ve ekonomik sebepler olduğu söylenebilir. Avrupa'da devam eden yoksulluk, açlık ve toprak sıkıntıları kargaşayı artırmış; ayrıca ücretli askerlik ve kolonizatör¹⁷ hareketlerin başlaması da etkili olmuştur. Kilise, toplumdaki bozulmayı düzeltmek ve artan gücünü Doğu'ya hâkim olmak için kullanmak istemiştir. Dini unsur, bu harekete öncülük eden Kilise tarafından, seferin topluma faydalarını yayarken vurgulanan ve öne çıkan bir araç olmuştur (Örtlek, 2021: 101). Bu dönem, Batı dünyasının İslam dinini tehdit olarak görmesine ve bu algının pekişmesine yol açmıştır.

¹⁷ Kolonizasyon, bir topluluğun tarımsal ya da ticari amaçlarla kendi yerleşim sınırlarının ötesinde uygun bulduğu topraklara yerleşim alanları kurarak o bölgeyi yaşama ve üretim sahasına dönüştürme süreci olarak tanımlanabilir (Gözlü, 2016: 198).

Batı'nın İslam algısı tarihsel¹⁸ olarak tehdit ve düşmanlık çerçevesinde şekillenmiştir. Bu algının kökeni, Orta Çağ'a uzanan düşünsel bir sürekliliğe dayanmaktadır. Nitekim 8. yüzyılda Şamlı St. John'un İslam peygamberini sahte peygamber olarak nitelendirmesi ile 2000'li yıllarda Amerikalı Evangelist Jerry Falwell'in terörist olarak tanımlaması arasında hem paralellik hem de süreklilik gözlemlenmektedir. Bu tür söylemler, 11. yüzyılda başlayan Haçlı Seferleri ile birlikte İslam'a ve Müslümanlara yönelik somut bir düşman inşasına dönüşmüştür (Yıldız ve Polat ve Çakır, 2019: 110). Bu tarihsel arka plan, Avrupa toplumlarının kimlik algısını şekillendirmiş; Hristiyan kimliği güçlü bir kültürel unsur haline gelmiştir. Özellikle Doğu Avrupa gibi çok kültürlülüğün sınırlı olduğu bölgelerde bu kimlik daha baskın hissedilmiştir. Bu durum, geleneklere bağlılığı artırırken, Müslümanlara ve diğer yabancılara yönelik ırkçı ve İslamofobik eğilimlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Baltacı ve Kayacan, 2019: 11).

Haçlı orduları, Bizans İmparatoru'nun talebi üzerine Selçuklu Türklerini Anadolu'dan uzaklaştırmak ve Kudüs'ü Müslümanlardan geri almak amacıyla 1095 yılında harekete geçmiştir. Ardından, Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'ya doğru genişlemesi, özellikle 1453 yılında Fatih Sultan Mehmet'in Konstantinopolis'i fethetmesi ve Kanuni Sultan Süleyman'ın Belgrad ve Macaristan'ı alarak 1529'da Viyana kuşatmasını başlatması, Batılı zihinlerde Müslüman Türkleri barbarca bir arketip olarak güçlendirmiştir (Barın Akman, 2019: 25). 16. yüzyılın ortalarına gelindiğinde ise Batı İslam'a karşı önyargılı bir tutum içindeyken İslam toplumları önemli düşünce ve ilim merkezlerini bünyesinde barındırdığı için İslam dini, Batıda önce siyasi ve teolojik, arkasından da kültürel boyutta bir tehdit unsuru olarak algılanmıştır (Kalın, 2015: 50).

¹⁸ İslam algısının tarihsel izleği: Runnymede raporu, Batı'daki İslam karşıtlığının tarihsel kökenlerine ve bu söylemin günümüzde nasıl yeniden üretildiğine dikkat çekmektedir. Yüzyıllardır süregelen bu algının, kolektif bilinçte derin izler bırakarak günümüz İslamofobik çevrelerinin düşünce ve eylemlerini beslediği vurgulanmaktadır. Raporda bu tarihsel süreç şu şekilde örneklendirilmektedir: "1920 yılında Fransız ordusu Şam'a girdiğinde ordu komutanı doğrudan Selahaddin'in mezarına yürüdü ve şu ünlü sözleri söyledi: 'Nous revoilà, Saladin' (Tekrar geri geldik, Selahaddin). 1095 yılında Papa II. Urban'ın Müslümanlara karşı 'haklı bir savaş' çağrısıyla başlayan Haçlı Seferleri'nin bitmediğine inanıyordu komutan. Bu söylem, Haçlıların yanı sıra Osmanlıları da kapsayacak şekilde genişletildi. 1453'te İstanbul Osmanlı Türkleri tarafından fethedildiğinde, Kardinal Bessarion Venedik Doçesi'ne şunları yazmıştır: 'Bu şehir bir zamanlar oldukça çeşitliliğe sahipti fakat insan olmayan barbarlar tarafından yıkıldı ve harap edildi.' 19. yüzyılda ise Ernest Renan, 'Müslümanlar yeni bir şey öğrenmeye açık değildir' diyerek, bu düşünceleri Avrupa kolonyalizmini meşrulaştırmak için kullanmıştır." (Bayraklı ve Yerlikaya, 2017: 54).

Nitekim Hristiyan Avrupa, Haçlı Seferleri'ni İslam'a karşı bir kutsal savaş olarak meşrulaştırmak için dini argümanlara başvurmuştur. Dönemin kilise liderlerinden Dimeksi, "De Haeresibis" adlı risalesinde İslam'ı "İsmailî sapıklık" olarak tanımlamış; Müslümanları cahil ve şiddet yanlısı olarak betimleyerek Avrupa halkını İslam'a karşı seferber etmeye çalışmıştır (Hıdır, 2018: 24; Koechler, 2009: 9-10).

Bu tarihsel süreç içerisinde, Oryantalizm de İslamofobinin temellerini atmıştır. Edward Said'in Oryantalizm eserinde belirttiği gibi, Batı, İslam'ı bir tehdit olarak görmüş ve egzotik, ilkel ve barbar bir kültür olarak tanımlamıştır. Bu bakış açısı, hem Batı'daki İslam karşıtlığını besleyerek İslamofobinin gelişiminde temel unsurlardan biri olmuş (Bleich, 2011: 1582; Said, 2000: 55) hem de İslamofobiye besleyen ve meşrulaştıran bir zemin oluşturarak Batı'nın Doğu'yu nasıl gördüğünü ve bu görüşlerin nasıl şekillendiğini belirlemiştir (Ar, 2021: 164-165). Bu çevrede Oryantalizm, Batının Doğu'yu kendi söylemi üzerinden tanımlaması, sınıflandırması ve bir öteki olarak konumlandırmasıdır. Said'in de vurguladığı gibi bu yaklaşım, Doğu'yu Batı karşıtı bir kimlik olarak yeniden üretmiş ve Batı'nın dünya üzerindeki hegemonyasını güçlendirmiştir (Yüksel, 2014: 191-192). Said'e göre, Avrupa kültürü, kendi görüş ve varsayımlarından hareket ederek söylemsel düzeyde hayali bir Doğu manzarası çizmiştir. Batı, bu uydurma Doğu imgesini kendi çıkarlarına hizmet edecek şekilde şekillendirmiş ve bu süreçte Doğu'yu "öteki" olarak konumlandırmıştır. Böylece Batı, kendi kimliğini ve üstünlüğünü, Doğu'ya karşıt bir yapı içerisinde inşa etmiş ve tanımlamıştır (Köse ve Küçük, 2015: 109). Avrupa'nın Doğu'ya yönelik bu Oryantalist bakış açısı, Doğu ile Batı uygarlıkları arasındaki çatışmayı diri tutmuş ve derinleştirmiştir. Bu doğrultuda, günümüzde İslamofobinin yükselişinin temel nedenlerinden biri, Batı medeniyetinin değerlerine karşı, Doğu kültürünün bir tehdit unsuru olarak kabul edilmesidir (Kılcı, Dondurucu ve Uran, 2017: 162).

Oryantalizm ve Haçlı Seferleri'nin etkisiyle gelişen Anti-İslamizm, Batı'da İslam'ın değerlerine ve kurumlarına karşı sistematik bir karşıtlık yaratmıştır. Hans Koechler, İslamofobinin sadece bireysel korkuları yansıtmaktan ziyade çok daha geniş bir toplumsal ve siyasal bağlamı içerdiğini belirtmiş ve bu bağlamda Anti-İslamizm teriminin daha doğru bir tanım olduğunu savunmuştur (Koechler, 2009: 6). Anti-İslamizm, Batı'nın Müslümanlara karşı tarihsel olarak kurguladığı ve geliştirdiği ideolojik ve politik bir karşıtlıktır. Bu karşıtlığın

oluşumunda Oryantalizm ve Haçlı Seferleri gibi tarihi olayların önemli etkisi olmuştur. Bu nedenle Anti-İslamizm, tarihsel ötekileştirme sürecinin günümüzdeki ideolojik ve örgütlü yansıması olarak, İslamofobinin sistematik ve radikal bir uzantısı şeklinde değerlendirilmektedir. İslamofobide daha çok korku ve şüphe duyguları ön plandayken, Anti-İslamizm bu durumun örgütlü ve ideolojik bir karşıtlığa dönüşmüş halidir (Aslan, Kayacı ve Ünal, 2016: 453).

Müslüman toplumların azınlık oldukları Batı ve Kuzey Amerika’da, İslam korkusu ve İslam karşıtlığı güncelliğini koruyan önemli bir problem haline gelmiştir. Özellikle 2001 yılı itibariyle yaygınlık kazanan İslamofobi ve Anti-İslamizm kavramları, terim olarak yeni olmasına rağmen, bu kavramların ifade ettiği tutum ve davranış biçimleri Batı dünyasında köklü bir geçmişe dayanmaktadır. (Ağçoban, 2016: 151). Bu bağlamda, bu iki kavram sıkça birbirinin yerine kullanılsa da, İslamofobi ve Anti-İslamizm aslında birbirinden farklı anlamlarda kavramlardır. Sosyolojik bir olgu olarak İslamofobi, İslam’a ve Müslümanlara yönelik korku, aşağılama ve suçlama ve nefreti ifade ederken; Anti-İslamizm, özellikle medya ve siyaset aracılığıyla İslam’a karşı bilinçli, örgütlü ve kasıtlı bir düşmanlığı tanımlamaktadır (Aslan, Kayacı ve Ünal, 2016: 453). Bu bağlamda, Müslümanlar tarihten gelen bir ön yargı ile her türlü ayrımcılık ve düşmanca tavırlarla karşı karşıya kalmıştır. “İslami aşırılık” ve “İslami terörizm” şeklindeki genelleyici ifadelerle, İslam sözde tüm kötülüklerin ana kaynağı şeklinde tasvir edilerek Müslüman bireyler, inançları ve düşünceleri nedeniyle hedef haline getirilmiştir (Ağçoban, 2016: 151). Bu doğrultuda “İslam ve Müslüman nefreti”, “Müslüman düşmanlığı”, “İslam’ın şeytanlaştırılması”, “İslam düşmanlığı”, “Müslüman karşıtlığı” ve “Müslümanların şeytanlaştırılması”, gibi ifadelerle kendini gösteren İslam karşıtlığı, oldukça geniş bir anlam çerçevesine sahiptir. Bu olgular, hem Batı toplumlarında hem de İslam ülkelerinde etkisini giderek artırmakta ve toplumsal algıları derinlemesine etkilemektedir (Akkır, 2021: 140).

Canatan’a göre, Anti-İslamizm ve İslamofobi kavramları, Batı’nın ötekileştirme sürecinin tarihsel bir parçasıdır. Batı dünyası, önce Yahudilere yönelik antisemitizmi, ardından da Müslümanlara yönelik Anti-İslamizmi üreterek öteki olarak gördüğü toplumlara karşı yapılandırılmış ve süreklilik arz eden bir karşıtlık geliştirmiştir. Bu tarihsel süreç, günümüzdeki İslamofobik söylem ve eylemlerin de kökenini oluşturmaktadır (Canatan, 2017: 87). Bu bağlamda,

Batı'nın İslam'a yönelik geliştirdiği önyargılar tarih boyunca farklı kavramsallaştırmalarla ifade edilmiştir. Tarihsel süreçte bu karşıtlık kimi zaman “Oryantalizm”, kimi zaman “Yeşil Tehlike”, günümüzde ise adı doğrudan netleştirilerek “İslamofobi” kavramıyla tanımlanmaya başlanmıştır (Genel, 2014: 105).

Bu tarihsel arka plan üzerine inşa edilen İslamofobik eğilimler, Özellikle 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından küresel ölçekte yeniden şekillenerek medya aracılığıyla yaygınlaştırılmıştır. Bu olay, İslam'a yönelik korku, düşmanlık ve önyargıların daha görünür ve sistematik hale gelmesinde bir dönüm noktası olmuştur.

Nitekim, 11 Eylül saldırılarının ardından, İslamofobi derinleşmiş; İslam dini Batı'nın “ötekisi” ve küresel bir tehdit olarak konumlandırılmıştır. Bu aşamada, Müslümanlara yönelik nefret söylemleri, beslenen korku, ayrımcı tutumlar ve dışlayıcı uygulamaların hızla artmasına ve açıkça ifade edilmesine neden olmuş; Müslümanlara karşı önyargı ve korku toplumsal bir tavır haline gelmiştir (Yılmaz, 2008: 86).

Bu dönemde, Samuel Huntington'ın “Medeniyetler Çatışması” tezi de bu algının teorik zemininde önemli bir rol oynamıştır. Huntington, medeniyetler arasında kaçınılmaz bir çatışma yaşanacağını iddia etmiş ve İslam'ı Batı için potansiyel bir tehdit olarak tanımlamıştır. Ancak bu yaklaşım, ekonomik ve siyasal çıkar çatışmalarını göz ardı ederek toplumsal gerilimleri artırmış ve farklı inançlara sahip insanların barış içinde bir arada yaşayabileceği gerçeğini göz ardı etmiştir (Ameli, 2009: 25).

Bu süreçte İslamofobik söylemler, sadece akademik ve siyasi boyutta değil medya kanalıyla da üretilmiştir. Araştırmalar, Batı medyasının genelde, İslam'ı ifade özgürlüğüne, kadın haklarına yönelik bir tehdit olarak; ayrıca terörizmle ilişkilendirerek Batı'nın güvenliği açısından bir tehlike unsuru olarak tasvir ettiğini ortaya koymaktadır (Rigoni, 2007: 109). Batı medyası, İslamofobiye harekete geçirirken, İslamı ve Müslümanları terörizmle özdeşirmiştir (Çöteli, 2012: 11; Nimer, 2018: 135). Buehler'e (2014: 132) göre, bu söylemler İslam'ı “şiddet dini”, “kılıç dini”, “barbar”, “kadın düşmanı”, “akıl dışı”, “katı bir inanç” ve “antimodern” gibi nitelemelerle tanımlayarak, Orta Çağ'dan kalan önyargıların günümüz medya söylemlerinde yeniden üretilmesine neden olmuştur.

Bu süreçte, İslamofobi üzerinden toplumsal bir korku iklimi yaratılarak Müslümanlara yönelik dışlayıcı söylemler ve ayrıştırıcı tutumlar pekiştirilmiştir. Terörle ilişkilendirilen Müslüman kimliği¹⁹, yalnızca Batı’da değil küresel ölçekte de bir tehdit unsuru olarak algılanmaya başlamıştır (Gedikoğlu, 2018: 136). İslamofobinin artan etkisi, özellikle medya aracılığıyla küresel ölçekte yayılan olumsuz temsillerle görünür hale gelmiştir. Nitekim, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan, 2004 yılında yaptığı bir konuşmasında bu duruma dikkat çekmiş ve şu ifadeleri kullanmıştır.

“Dünya, Müslümanlara yönelik hızla yayılan bu hoşgörüsüzlüğü ve bağnazlığı tanımlamak için yeni bir terim üretmeye zorlanıyor ise, bu çok üzücü ve dehşet verici bir gelişmedir. Bu durum, İslamofobi için geçerlidir.” (Firestone, 2010: 2-3).

Annan bu açıklamasıyla İslamofobinin bireysel ya da toplumsal bir önyargı olmanın ötesinde küresel ölçekte endişe verici bir tehdit unsuru olarak algılandığını ifade etmektedir. Kavramın kendisinin dahi endişe ve korkuyla anılması, bu bağnazlığın ciddi boyutlara ulaştığını göstermektedir.

Günümüzde İslamofobi, bireysel önyargıların ötesine geçerek medya ve sosyal medya aracılığıyla küresel ölçekte yayılan, politik ve ekonomik çıkarlar

¹⁹ Terörle ilişkilendirilen Müslüman kimliğine bir örnek. Texaslı genç Ahmed Mohamed’in hikayesi: İslamofobinin köklü gerçeklerinin yaygın bir örneği haline gelen ABD’de 14 yaşındaki Ahmed, bir ‘saat’ yapmış, okul öğretmenine göstermiş ve hemen tutuklanmıştır. Bu olay, ABD kültüründe Müslüman nüfusuna yönelik yaygın olan ırkçılık ve paranoyanın nasıl bir simge haline geldiğini göstermektedir. Hatta birçok kişi, çocuğun yaşadığı olayın bir bomba korkusundan değil, saf bir ırkçılıktan kaynaklandığını düşünmektedir (çünkü bir bomba tehdidi olsaydı, uygun önlemler ve tahliyeler yapılardı). Elbette, Mohamed bu deneyimde bir istisna değildir. ABD’deki Müslümanlar, ayrımcılık, şiddet, dışlanma gibi durumlarla çok sık karşılaşmaktadır. Bu makale yazıldığı sırada (2015 yılında) Amerikan İslam İlişkileri Konseyi, ülke genelinde 20’den fazla silahlı anti-Müslüman mitinginin yapılacağına dair uyarılar yayınlamıştır. Müslümanlar, kufi veya başörtüsü takma konusunda ofislerde zorluklarla karşılaşmış ve başkanlık adayları, Müslüman nüfusu açıkça göstererek izleme ve gözetleme çağrısında bulunmuşlardır. Ancak Ahmed Mohamed olayını anlamak için İslamofobi çerçevesinin ötesine bakmak gerekiyor. Bu olayın, uzun anti-Müslüman eylemler listesinin bir parçası olarak sınıflandırmanın, çocuğun suçlanmasına (ve sonra kutlanmasına) yol açan bir dizi kesişen gücü görünmez kılma riskini taşıdığını düşünen Kazi okuyucusuna önerilerde bulunuyor ve devam ediyor: “Bunun yerine, okuyucuya ırk, okuldan hapisaneye geçiş sistemi, küresel terörizmle savaş ve yerel İslamofobinin birleşimini dikkate almasını öneriyorum. Bu birleşimin, Jeff Maskovsky ve Ida Susser’in “yeni emperyal vatan” olarak adlandırdıkları kavramı somutlaştıran temel bir yapı olduğunu savunuyorum. Bu yapıda, ırk, militarizasyon ve cezaevine dayalı devlet, yeni bir biçimde bir araya gelir. Olayı, renkli öğrenciler için okul disiplininin doğasını veya ABD’deki Müslümanların yaşadığı paranoyak yabancı düşmanlığını temsil eden bir olgu olarak sınıflandırmak yerine, bu olayda çalışan birbirine bağlı, çok yönlü politik gerçeklikleri tanımamız gerekir. Olayı birine veya diğerine sıkıştırmak, ABD’deki politik yaşamda örnek teşkil eden baskı biçimlerini anlamamızı tehlikeye atar.” (Kazi, 2015: 116).

tarafından yönlendirilen bir ideoloji haline gelmiştir. Bu ideoloji ile medya, yaptığı haberlerde ve programlarda olayların hangi yönlerinin öne çıkarılacağı, hangi yönünün gizleneceğine dair ve en önemlisi de nasıl bir dille aktarılmasına karar verirken izleyicileri bilgilendirmenin ötesine yönlendirmektedir (Yel, 2018: 12). Bu süreçte medya, İslam karşıtlığının inşa edilmesinde önemli bir rol oynamış; televizyon ve gazetelerde şiddet ve terör olaylarının sürekli olarak İslam ile ilişkilendirilmesine, Müslümanların şiddet yanlısı ve gerici bir grup olarak sunulmasına neden olmuştur (Temel, 2019: 94). Dolayısıyla televizyon, sinema ve sosyal medya gibi ideolojik aygıtlar, toplumları sürekli bir tehdit algısıyla yönlendirerek Müslümanları ortak düşman haline getirmiştir (Tamer, 2018: 308). Medya, Batı'daki İslam'a yönelik olumsuz algıların pekişmesini sağlamış ve bu algıların sürekliliğini güvence altına almıştır. Böylece İslamofobi, yalnızca bir korku biçimi olmaktan çıkmış; önyargılarla beslenen, ticari ve siyasi çıkarlarla şekillenen küresel bir ideolojiye dönüşmüştür. Günlük hayatta yaşanan ırkçılık ve ayrımcılıktan daha şiddetli biçimlerine kadar, İslamofobi insan hakları ihlali niteliği taşır ve toplumsal uyum açısından ciddi bir tehdit oluşturur (Kaya ve Kayaoğlu, 2017: 50).

2.1.3 İslamofobi ve Nefret Söylemi: Dijital Çağın Tehditleri

Nefret suçu fiziksel saldırı, mülke zarar verme, taciz, nefret sözleri içeren duvar yazıları yazma, toplumsal alanda zorbalık yapma ve kundaklama şeklinde gerçekleştirilebilir. Terim ilk kez, New York'ta Afro-Amerikalı bir kişiye ırkından dolayı beyaz bir grup öğrencinin yaptığı saldırıyı ifade etmek için 1986'da kullanılmıştır (Binark, 2010: 13). Nefret suçu, nefret söyleminden beslenmekte ve ardında farklı etnik ve dini kimliklere, cinsel yönelimlere karşı önyargıları, ayrımcılığı, ırkçılığı ve yabancı düşmanlığını barındırmaktadır (Binark, 2010: 23).

Dijital çağda, en etkili iletişim araçlarından biri olan sosyal medya, aynı zamanda nefret söyleminin hızla yayıldığı bir ortam oluşturmıştır. Geniş kullanıcı kitlesine sahip sosyal medya platformları, İslamofobik ve ırkçı içeriklerin paylaşıldığı grupların artmasına zemin hazırlamaktadır. Bu tür platformlar, Müslümanlara yönelik nefretin normalleşmesine ve çevrimiçi topluluklarda hoşgörüsüzlüğün derinleşmesine katkı sağlamaktadır. Medyada İslamofobi genel olarak, Müslümanlara karşı duyulan korku, önyargı, kin ve

düşmanlığın bir tezahürü olarak tanımlanmaktadır (Aslan, 2020). Bu olgu, bireysel ve toplumsal düzeyde; etnik kimlikler, dini inançlar ve kültürel farklılıklar etrafında şekillenen ayrımcı ve dışlayıcı söylemleri içerir. Günümüzde İslamofobi, “Müslüman Karşısı Irkçılık”, “Müslümanlara Nefret” ve “Anti-İslamcılık” gibi farklı terimlerle ifade edilse de bu kavramların tamamı İslam ve Müslümanlara yönelik nefret, ayrımcılık, ırkçılık ve dışlanmayı tanımlamak için kullanılmaktadır (Gölcü ve Çuhadar, 2018: 74-75).

Medya, egemen güçlerin söylemlerini yayarak, önyargılı stereotiplerin güçlenmesine ve toplumsal algının şekillenmesine yardımcı olmaktadır. Süreçte güçlü bir role sahip olan medya, egemenlerin sembolik güç kaynağı olurken, sıradan bireyler için onların düşüncelerini biçimlendiren bir araç haline gelmektedir (Demir Çarkacı ve Deren, 2022: 203). Özellikle Batı’da, Rushdie olayı²⁰ (1989) ve Körfez Savaşı (1990-1991) gibi dönüm noktalarının ardından, medya organları, hedefte Müslümanların olduğu ırkçı ve İslamofobik yorumlarla dolmuş ve Müslümanlar alay edilen, zayıf gruplar haline getirilmiş ve bu durum toplumda ciddi bir itiraz olmaksızın devam etmiştir (Abbas, 2000: 65). Medyadaki bu temsillerin etkisi, kültür ve görsel ürünlerine de yansımıştır. 2001 yılında yapılan bir araştırmada, Amerikan yapımı film ve dizilerde kullanılan 900 Müslüman karakter üzerinde yapılan çalışmada, yalnızca 12 karakterin olumlu, 50 karakterin ise karma temsil (olumlu-olumsuz) biçiminde sunulduğu; geri kalanların ise büyük ölçüde olumsuz “terrorist”, “barbar erkekler” ya da “sevgiden mahrum ve bastırılmış kadınlar” gibi stereotiplere indirgenerek temsil edildiği saptanmıştır (Yorulmaz, 2018b: 276).

İslamofobik ayrımcı ve nefret söylemleri sosyal medyada giderek yayılmakta ve bu söylemler, Müslümanların çevrimiçi olarak karşılaştığı ayrımcılığı gözler önüne sermektedir. Örneğin, Awan’ın (2016) yaptığı bir çalışmada, 100 farklı Facebook sayfası ve yorumda 494 nefret söylemi vakası tespit edilmiştir. Çalışmada, çevrimiçi Müslüman karşıtı nefretin belirli kalıplar dâhilinde şekillendiğini ortaya konmuş ve beş temel özelliğe sahip bir tipolojinin²¹

²⁰ Salman Rüşdi’nin *Şeytan Ayetleri* adlı romanı 1988’de İngiltere’de yayımlanmış ve İslam Peygamberi’ne yönelik hakaret olarak yorumlanan bölümleri nedeniyle Müslüman dünyasında büyük tepkiyle karşılanmıştır. Kitap birçok ülkede yasaklanmış, 1989’da İran lideri Humeyni, Rüşdi ve yayınevi çalışanlarına yönelik ölüm fetvası ilan etmiştir (Euronews, 2022).

²¹ Çalışma, anti-Müslüman nefretin şiddetlendiği dört ana olayı belirlemiştir. Bu olaylar, Birleşik Krallık’taki Rotherham taciz skandalı, James Foley, Steven Sotloff ve insani yardım çalışanları David Haines ile Alan Henning’in (İŞİD tarafından) başlarının kesilmesi, Trojan Horse skandalı

oluşturulmasını sağlamıştır. Çalışmada ayrıca Müslümanların sistematik olarak nefret söylemleriyle şeytanlaştırıldığı, karalandığı ve hedef gösterildiği de vurgulanmaktadır. Bu nefret söylemleri; Müslümanların terörist olarak etiketlenmesi, Müslüman kadınların güvenlik tehdidi olarak görülmesi, Müslümanların sınır dışı edilmesi gerektiği söylemi ve tecavüzcü gibi karalayıcı ithamlarla hedef alınması gibi çeşitli temalar üzerinden şekillenmiştir (Awan, 2016: 5).

Sosyal medya platformlarında yayılan İslamofobik içerikler, dijital alanlarda yalnızca bireysel algıları etkilemekle kalmayıp, toplumsal kutuplaşmayla birlikte dışlanmayı da beslemektedir. Avrupa Konseyi'nin 2020 yılı haziran ayında yayımladığı "İnternetteki Yasa Dışı Nefret Söylemleriyle Mücadele" başlığını taşıyan bir rapora göre, internet ortamındaki nefret söylemlerinin yaklaşık %10'u İslam karşıtı unsurlar içermekte ve sosyal medya platformlarında Müslümanlara yönelik nefret söylemi ve şiddet içeriklerinde yaşanan artışı ortaya koymaktadır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi, sosyal medyada Müslüman bireylere yönelik nefret suçlarının önemli oranda arttığını belirtmektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı tarafından yayınlanan bir araştırma, Avrupa Birliği vatandaşlarının %22'sinin Müslümanlarla komşu olmaktan memnun olmadığını ve %21'inin başörtüsü takan Müslüman bir kadını işe almaktan rahatsızlık duyduğunu ortaya koymuştur.²²

Birleşmiş Milletler'in 2019 tarihli "Nefret Söylemi Stratejisi ve Eylem Planı", nefret söylemini din, etnik köken, ulusal kimlik, ırk ve cinsiyet gibi kimlik temelli unsurlara dayanarak bireyleri aşağılayıcı veya ayrımcı bir dille hedef alma eylemi olarak tanımlamaktadır. Dijital çağda, küresel bir sorun haline gelen bu söylem biçimi, yalnızca bireysel önyargıları değil ayrıca toplumsal kutuplaşmayı da pekiştirmektedir. Nitekim Avrupa Konseyi'nin "Siber Nefret" raporunda da internet ortamında üretilen nefret söylemlerinin, ayrımcılığı beslediği, bireyleri ve toplulukları hedef aldığı ve zamanla şiddet eğilimlerini derinleştirdiği vurgulanmaktadır (THİK, 2021: 10-11).

ve 2013'teki Woolwich saldırılarıdır. Bu bağlamda, yazar, bu tür davranışları tanımlamak ve kategorize etmek için beş suçlu davranış karakteristiği içeren bir tipoloji oluşturmuştur. Bunlar; Fırsatçı, Aldatıcı, Fantazist, Üreticiler ve Dağıtıcılar'dır (Awan, 2016: 5).

²² Yalan Haber, Nefret Söylemi ve Kültürel İrçilik Kısacında İslam: I. Uluslararası Medya ve İslamofobi Sempozyumu. ed. Hakan Aydın, İsmail Çağlar ve İbrahim Uslu (2023), sayfa 19. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.erciyes.edu.tr/EditorUpload/Files/2d6c54c4-7bf5-4d26-b6e2-921b28c8a41f.pdf adresinden 7 Temmuz 2024 tarihinde alınmıştır.

Bu bağlamda, sosyal medya ve dijital ortamlar, İslamofobi ve nefret söyleminin en hızlı yayıldığı platformlar haline gelmiş ve toplumsal kutuplaşmayı derinleştirerek şiddet ve ayrımcılığı besleyen bir mekanizma haline bürünmüştür. Örneğin, 11 Eylül sonrasında, Danimarka’da etnik azınlık algısının ölçümüne yönelik yapılan araştırmaya göre, Danimarkalıların %37’si bir Müslümanla komşu olmayı istemezken, “Müslüman” niteliği, “farklı ırktan biri” niteliğiyle değiştirildiğinde bu oran %18’lere düşmektedir (Özmen, 2017: 108). EIR, 2017 yılı raporunda ise, 2016 yılında Polanya’da 664, İspanya’da 546, İsviçre’de 439, Hollanda’da 364, Avusturya’da 256, Fransa’da 121, İngiltere’de 110, Almanya’da 100, Danimarka’da 56 ve Belçika’da 36 adet suç vakasının Müslüman bireylere yönelik işlendiği belirlenmiştir (Hafez ve Bayraklı, 2018).²³ Bu tür vakalar, özellikle 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından Batı’da yükselen korku iklimiyle birlikte daha görünür hale gelmiştir. Nitekim *Los Angeles Times*, saldırıların hemen sonrasında “bir sonraki büyük şeyin korku olacağına” dikkat çekmiştir (Allen, 2010b: 221). Bu çerçevede Allen, kaleme aldığı çalışmada korku kavramının Britanya’daki siyasal söylemi, özellikle de Müslümanlara yönelik söylemleri, son on yıl içinde nasıl etkilediğini incelemiştir. Allen’in da ortaya koyduğu üzere, Britanya siyasetinde korku söylemleri, aşırı sağ partilerin yükselişi ile ana akım siyaseti arasındaki söylemsel farkların azalması sonucunda giderek yaygınlaşmış ve normalleşmiştir. Bu söylemsel yakınlaşma, toplumda Müslümanlara yönelik önyargıların artmasına zemin hazırlamış ve dini çeşitlilikle ilgili endişelerin yükselmesine neden olmuştur. Özellikle yerli terör tehdidinin tekrardan gündeme gelmesi halinde ise, bu korku temelli söylemlerin güçlenerek hem siyasi hem de toplumsal yaşam üzerinde derin etkilerinin olması beklenmektedir (Allen, 2010b: 232-233).

11 Eylül ve karikatür olaylarının öncesinde de Danimarka’da İslamofobinin olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur. Klausen’dan nakledilen, *Morgenavisen Jyllands-Posten* gazetesinde yer alan (20 Mayıs 1997 tarihinde) ve 1348 kişinin katılımıyla yapılan bir araştırmaya göre, Danimarka vatandaşlarının yaklaşık %48’i ülkedeki Müslümanların, “Danimarka dinine ve kültürüne tehdit” olduğuna inanmaktadır (Özmen, 2017: 109). Bu tür veriler, İslamofobinin

²³ <https://www.setav.org/avrupa-arastirmalari/avrupa-islamofobi-raporu-2017-yayinda> adresinden 29 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

yalnızca bireysel önyargılarla değil daha geniş toplumsal yapılar ve medyada kullanılan söylemlerle beslendiğini ve şekillendiğini göstermektedir.

Nefret söylemi, bireysel önyargıları beslediği gibi medyanın ve dijital platformların katkısıyla da toplumsal ötekileştirme mekanizmalarını derinleştirmektedir. Bu söylemler, özellikle göçmen ve Müslüman kimlikler etrafında şekillenen yeni ayrımcılık biçimlerinin meşrulaşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda İslamofobi, sadece dini önyargılarla sınırlı kalmayarak zaman içinde farklı uluslararası düzeyde bir ırkçılık ve toplumsal ötekileştirme biçiminde kendini göstermeye başlamıştır. Son zamanlarda Avrupa’da yaşanan İslam karşıtı eylemler, İslam’ın olduğu coğrafyalarda bulunan ulus kimliklerine yönelik şiddet, nefret, korku ve ayrımcılık davranışlarıyla şekillenmiştir (Tam, 2021: 283). Bu çerçevede, İslamofobi kavramı sıklıkla “ötekilik” üzerinden değerlendirilmiştir. İngiltere’deki Runnymede Trust adlı araştırma kuruluşu, İslamofobinin temel bileşenlerini tanımlarken, Müslümanların ötekileştirilmesini ve bu durumun göçmen karşıtı ırkçılıkla bağlantısını vurgulamıştır. Dolayısıyla, İslam’ın monolitik, tehditkâr ve Batı’ya karşıt bir yapı olarak algılanması durumu İslamofobik söylemleri beslemektedir (Abbas, 2000: 65). Benzer şekilde, Barın, (2014) ve Samur (2016: 300), Batı’daki İslamofobinin, Müslümanları “öteki” olarak konumlandırarak, onları Batılı değerler için bir tehdit olarak sunduğunu belirtmektedir. Bu algı, tarihsel süreç içinde medya ve siyaset aracılığıyla pekiştirilmiş ve toplumsal düzeyde yaygınlaşmıştır.

Keyman ve ark. (1996: 76-77), öteki’liği beş farklı boyutta ele almaktadır. İlkinde, “öteki” ampirik bir nesne olarak rasyonel araştırmalarla tanımlanır. İkincisinde, kültürel bir nesne olarak, Batı dışı kimliklerin modern benliğin “aynadaki görüntüsü” şeklinde tanımlanır. Üçüncüsünde ise, öteki, modern kimliğin oluşumuna katkıda bulunan bir varlık olarak ele alınır. Dördüncü olarak, “öteki”, söylemsel bir yapıdır; burada Batı, Doğu’yu kendi kültüründen farklı bir biçimde kurgular. Sonuncu durumda, “farklılık olarak öteki”, postmodern ve feminist söylemlerle ele alınır. Burada ise kimlikler arasındaki farklar vurgulanarak ötekileştirilen kimlikler tartışılmaktadır. Bu sınıflandırma, ötekiliğin nasıl farklı disiplinlerde ele alındığını ve “öteki” kavramının sosyal, kültürel ve tarihsel bağlamlarda nasıl şekillendiğini göstermektedir.

Bir başka rapor ise, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde oluşturularak “Avrupa Ülkelerinde Yükselen

İrkçilik ve İslamofobi Araştırma Alt Komisyonu” çalışmalarını tamamlamış ve İslamofobiyle mücadeleye yönelik 12 maddelik kapsamlı bir öneri raporu hazırlamıştır. Bu rapor, İslam ve Müslümanların “öteki” olarak gösterilmesine itiraz ederek, Avrupa’da git gide yaygınlaşan ayrımcı ve dışlayıcı tutumlara karşı daha kapsayıcı ve adil bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca raporda, medya kurumlarının sorumluluğuna dikkat çekilmekte; ırkçı ve nefret söylemleri içeren temsillerin terk edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Raporda sunulan öneriler, yalnızca bireysel önyargılarla değil yapısal ve kurumsal düzeyde mücadele edilmesi gerektiğini hatırlatarak, toplumlarda sosyal barışın güçlendirilmesine yönelik somut bir yol haritası sunmaktadır (Mangırcıoğlu, 2023)²⁴.

Günümüzde İslamofobi, siyasal düzeyde bir dışlama mekanizması olarak işlev görmekte ve çağdaş ırkçılığın yeni biçimlerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır (Yılmaz, 2008: 86). 2000’li yılların başından itibaren Avrupa’da ırkçılık ve göçmen karşıtlığı, İslamofobi ile iç içe geçmiş bir olgu haline gelmiştir. Avusturyalı siyasetçi Jörg Haider ve Fransız aşırı sağ lideri Jean-Marie Le Pen gibi isimler, yabancı düşmanlığını ve ırkçı söylemleri siyasetin merkezine taşımışlardır. Haider’in liderliğindeki Avusturya Özgürlük Partisi’nin (FPÖ) 1999

²⁴ Meclis, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde oluşturulan Avrupa Ülkelerinde Yükselen İrkçilik ve İslamofobi Araştırma Alt Komisyonu çalışmalarını tamamlayarak 12 kritik önerinin olduğu bir rapor hazırladı. AK Parti Bursa Milletvekili Hakan Çavuşoğlu’nun başkanlığını yaptığı komisyonun raporunda Avrupa’nın farklılıkları kabul edip saygı göstermesi durumunda ırkçılık ve İslamofobi ile mücadelenin kolaylaşacağı vurgulandı. Raporda yer alan 12 çözüm önerisi şu şekilde sıralandı:

- Hem Batılılar hem de Müslümanlar, birbirlerini “öteki” olarak görmekten vazgeçerek farklılıkların bilincine varılmalı.
- Müslümanlar ve göçmenlerden arındırılmış bir Avrupa düşüncesinin toplumsal barışı bozacağı ortaya konulmalı.
- Avrupa’da hâkim olan ötekileştirici düşünceye karşı Müslümanlar ve yabancılar; kendilerini ikinci ya da üçüncü sınıf olarak gören bu sorunlu zihniyeti kabul etmemeli ve bu uygulamalar karşısında örgütlü bir şekilde sesini yükseltmeli.
- Avrupa’da Müslümanlar ve yabancılar tarafından oluşturulan sivil toplum kuruluşları etkili bir temsile yoğunlaşmalı.
- Popülist bir siyaset yaklaşımından vazgeçilmeli.
- Medya, ırkçı ve İslamofobik söylemlerden uzak durmalı.
- İslamofobik eylemler ayrı bir suç tipi olarak düzenlenmeli, gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı.
- Mağdurlar şikâyet hakkını kullanmaları konusunda teşvik edilmeli.
- Avrupa’da ırkçılık ve İslamofobinin kurumsallaşması önlenmeli. Eğitiminin yanında bu tarz davranış içerisinde olanlar hakkında idari ve adli kovuşturmalara caydırıcılık sağlanmalı.
- İrkçı ve İslamofobik eylemlere ilişkin kovuşturmalar etkin bir biçimde yürütülmeli. Bu tür suçların arkasındaki örgütlü yapı ortaya çıkarılmalı.
- Avrupa’da yaşayan yabancı ve Müslümanların toplumsal hayatta daha fazla rol almaları ve fırsat eşitliği sağlanmalı.
- İslam hakikatleri anlatılmalı ve bu amaca yönelik eserler üretilmeli. Esmâ Altın’ın haberi: <https://arsiv.turkiyegazetesi.com.tr/gundem/meclisten-avrupaya-islamofobi-icin-12-oneri-952303> adresinden 8 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.

seçimlerdeki başarısı ve Le Pen'in 2002 Fransa Cumhurbaşkanlığı seçiminde ikinci tura kalması, Avrupa'da ırkçı ve ayrımcı politikaların halk desteği bulunduğunu göstermiştir (Alkan, 2015: 278). Siyasi destekle beraber, Avrupa'da Müslüman bireylerin sözlü ve fiziksel zorbalıkla karşı karşıya kaldıkları, yaşam alanlarının kundaklandığı, ayrımcılığa maruz kaldıkları bir gerçektir. Yabancı düşmanlığı giderek artmakta, camilere yönelik İslamofobik saldırılar da aynı şekilde çoğalmaktadır. Medya ve sağ partilerin, bu tür olayların gerçekleşmesinde önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Bununla beraber, Avrupalı Müslümanlar eşitlik ve özgürlükten yoksun olarak yaşamlarına devam etmektedirler (Almalı, 2018: 130).

Modern dönemdeki İslamofobinin önemli boyutlarından biri de göçmen karşıtlığıdır. 1980'lerin sonlarından itibaren, Avrupa'da İslami tartışmalar kavramların mecrasını değiştirmiştir. Özellikle, Avrupa'da yaşayan Müslüman kökenli göçmenlerin toplumda daha görünür olması, bazı kamusal ihtilaflara yol açmıştır. Bu bağlamda, İslamofobi kavramı, Avrupalı toplumların Müslüman göçmenlerle çatışmalı karşılaşmalarında da ortaya çıkmıştır. Irkçılığın ve antisemitizmin doğal bir uzantısı olarak İslamofobinin, ayrımcılıkla mücadele sürecinin bir parçası olması beklenirken, bu kavram zamanla farklı bir mecraya evrilmiştir. Bu süreçte, yükselen İslam karşıtlığı ve göçmen karşıtlığı, ırkçılık kavramını dönüştürerek onu sadece biyolojik ve etnik temelli bir ayrımcılıkla sınırlı olmaktan çıkarmış; aynı zamanda kültürel, dini ve kimliğe dayalı yeni ayrımcılık biçimlerini de alanına almıştır (Göle, 2021: 2). Bu bağlamda, medya ve siyaset, Müslüman kimliğini dışlayarak, onları toplumun yeni düşmanları olarak sunmuştur (Bunglawala, 2009: 46). Jocelyne Cesari, Avrupa ve Amerika'daki Müslüman göçmenlerin yabancı düşmanlığı ve kültürel farklılıkların reddi gibi yapısal bileşenlerle örtüşen bir ayrımcılığa maruz kaldığını belirtmiştir. Özellikle Batı'da, Müslüman göçmenler sıklıkla radikalleşme, terörizm ve İslam gibi olumsuz kavramlarla ilişkilendirilmiştir (Aydın Varol, 2019: 216).

Günümüzde medya, toplumsal önyargıları pekiştirerek ırkçılığın yayılmasında etkili bir araç haline gelmiştir. Görsel ve söylemsel yapılar sunan medya metinlerinde üretilen ırkçı ifadeler, geniş kitlelere ulaşarak izleyicilerde ayrımcı zihniyetlerin oluşumuna neden olmuştur. Ayrıca, medyanın finansal çıkar ortamına bağımlılığı, onu ırkçılığın yayılma mekanizması haline getirmektedir (Kırık ve ark., 2018: 15). Bu süreçte, stereotipler (kalıp yargı ve tek tipleştirme),

sosyal çevre ve bireysel algılar tarafından oluşturulup kültürel temsillerden süzülerek medyada sunulmaktadır. Stereotipler, dış sosyal gerçekliği basitleştirerek algıyı kolaylaştırır ve bireysel ile kolektif bilinçte kalıcı yer edinirler (Yapıcı ve Yapıcı, 2017: 2-3).

İslamofobi, ırkçılıktan ötekileştirmeye, yabancı düşmanlığından göçmen karşıtlığına, ayrımcılıktan terörizme kadar çok çeşitli olguya belirsiz bir şekilde uygulanmaktadır. Bu kavram, farklı söylem, eylem ve davranışları kapsayan indirgemeci bir “her şeye dâhil” terim haline gelmiştir. Tüm bu unsurların aynı çekirdekten, yani İslam’a karşı bir korkudan türediği öne sürülmüştür (Helbling, 2012: 1). İslamofobik söylemler ve eylemler, yalnızca sözlü veya sembolik düzeyde kalmamakta, fiziksel saldırılar yoluyla da kendini göstermektedir. Özellikle Avrupa’da ve Amerika’da, Müslümanlara yönelik nefret suçlarının artışı, camilerin kundaklanması, başörtülü kadınlara yönelik fiziksel saldırılar ve Müslümanlara karşı nefret söylemi içeren propagandalar ve Müslümanların terörizmle ilişkilendirilmesi bu durumun öne çıkan en somut örnekleridir. Bu tür eylemler, Müslüman kimliğini hedef alarak bireylerin kamusal alandan dışlanmasına neden olmaktadır.

İslam karşıtı söylemin yükselişi, İslam’ın güvenlikleştirilme sürecinin en açık tezahürlerinden biridir. 1980’lerde İslam karşıtı söylemler marjinal gruplarla sınırlıydı. Ancak 11 Eylül saldırılarından sonra İslam, bir ideoloji ve siyasi pozisyon olarak görülmeye ve devlet aktörleri tarafından dile getirilmeye başlandı. Bu söylem, İslam’ın bir din olmadığı ve bu nedenle bir din olarak ele alınamayacağı varsayımına kadar dayanmaktadır. Hollanda’daki aşırı sağcı Özgürlük Partisi’nin (PVV) başkanı Geert Wilders, açıkça İslam’ın “totaliter bir faşist ideoloji” olduğunu ve “insanlara karşı bir şeyi olmadığını, sadece İslam’a karşı olduğunu” belirtmiştir (Cesari, 2012: 434). Bu tür söylemler, İslam’ın bireysel inanç sisteminden ziyade toplumsal ve siyasal bir tehdit olarak kodlanmasına neden olmuş; böylece İslam karşıtı söylemler marjinal alanlardan çıkarak devlet politikalarının ve kamuoyu tartışmalarının merkezine yerleşmiştir. Nitekim, kökenine bakıldığında İslamofobi, Batı tarafından inşa edilmiş bir söylem tuzağı olarak değerlendirilmektedir (Xin’gen, 2024: 284).

2.1.4 Söylem Kavramı ve Anlam Alanları

Söylem, köken itibarıyla Fransızcadan gelmekte olup, sıklıkla bir “üst dil” terimi şeklinde kullanılmaktadır. “Discourse” olarak yabancı literatürde yer alan kavramın Türkçe karşılığı olarak en uygun ifadenin “beyan” olduğu belirtilmektedir (Güngör, 2020: 2). Terim, Orta Çağ Latincesinde “hararetli tartışma”, “görüşme”, “karşılıklı iletişim” ve “bir yörünge etrafında dönme” gibi anlamlara karşılık gelmektedir (Düşünceli, 2023: 1004).

En genel anlamıyla söylem, bireylerin sözlü, yazılı ve görsel temsiller aracılığıyla dilsel ve göstergesel kaynakları kullanarak gerçekleştirdiği sembolik etkileşim ve toplumsal iletişimi ifade eder. Söylem, bireylerin toplumsal etkinliklerini anlamlandırma sürecinde kullanılan bir kavramdır. Aynı zamanda metnin muhtemel anlamlarını şekillendiren etkileşim süreçlerini, bilgi alışverişini ve yorumlama biçimlerini de kapsar (Ercan ve Danış, 2019: 530). Bunun yanında, söylem yalnızca dilsel yapı olarak değil, bireylerin inanç, his, düşünce ve sosyal yapı gibi zihinsel dünyalarına yapılan göndermeleri de içerir (Yetim ve Erdağ, 2018: 83). Her söylem, dinleyici veya okyucu üzerinde belirli etkiler oluşturmaya amaçlar ve bu süreç, genellikle taraf tutan bir “özne pozisyonu”ndan hareket eder (Beşe ve Baykara, 2019: 1792).

Söylemler, iletişimsel eylemin gerçekleşmesini sağlayan özgül araçlar sunar. Stuart Hall’a göre söylem, bireylerin deneyimlerini düzenleyen ve bu deneyimlerin görünür olmasını sağlayan dilsel bir yapıdır. Bu yapı, bazı şeylerin söylenmesine olanak tanırken, bazı şeylerin söylenmesini engeller (Coşar, 2014: 22). Belirsizlik alanı olarak hem dilde hem de insanda hayat bulan söylemler (Sözen, 2014: 18), metni anlamayı ve hem söylenenleri hem de söylenmeyenleri fark etmeyi gerekli kılar. Bu, metnin sosyal bağlam içerisinde değerlendirilerek yorumlanmasını içeren bir süreçtir. Araştırmacı bu süreçte, söylemin gizli ya da açık anlamlarını, zihinsel imgeleri ve ima edilenleri de dikkate alarak söylemi yeniden anlamlandırmaya çalışır (Doyuran, 2018: 303). Burada önemli olan, söylemin nasıl ortaya çıktığı değil, hangi toplumsal gerçekliğe veya nasıl bir mümkün dünyaya işaret ettiğidir. Bu durumda söylem, sadece metinde gizlenen bir anlam değil, doğrudan önünde duran ve belirli bir bakış açısını görünür kılan bir yapıdır (Sözen, 2014: 75).

Söylem, güç ve iktidar mücadeleleriyle iç içedir. Bu durum, dilin ideolojik yönleri üzerinden kurulan bir yapıdır (Fairclough, 2001: 17). Foucault, söylemin

sadece teorik bir yapı değil, aynı zamanda sosyal bir etkinlik olduğunu vurgular. Söylem, bilgiyi ürettiği kadar yönetsel otoritenin oluşumunu da kapsamaktadır. Dolayısıyla söylemin sınırları içinde tanımlanan kategoriler aynı zamanda bilgiyi, gücü ve iktidarı da üretmektedir (Doruk, 2013: 110).

Edward W. Said, “Medyada İslam” adlı eserinde, Batı’nın İslam’a dair söylemleri ile bazı Müslüman toplumların bu söylemlere verdikleri tepkiler arasında karşılıklı bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır. Said’e göre bu diyalektik ilişki, E. Weisband ve T. Franck’ın “sözcük siyaseti” olarak tanımladığı olgunun bir yansımasıdır. Sözcük siyaseti kavramı, dilin yalnızca bir iletişim aracı olmanın ötesinde, güç ilişkilerini ve ideolojik yapıları şekillendiren bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Said, İslam’a dair söylemlerin tümünün bir otorite ya da iktidar ilişkisiyle bağlantılı olduğunu ve bu söylemler üzerinden sosyal gerçekliğin inşa edildiğini belirtmektedir (Said, 2008: 57-59).

Bu noktada medya, iktidar ve ideoloji arasındaki ilişki de dikkat çekicidir. Toplum üzerindeki etkisiyle medya, ideolojilerin yayılmasında iktidar tarafından etkin bir araç olarak kullanılmaktadır (Sine Nazlı ve Yılmaz, 2024: 155). Bu bağlamda medya, yalnızca bilgi aktaran tarafsız bir alan olmanın ötesinde; egemen ideolojiyi yayma ve mevcut hegemonyayı yeniden üretme işlevi gören bir ideolojik aygıt olarak konumlanmaktadır (Satır, 2020: 7). Benzer şekilde, Can ve Ercan (2020: 266) da medya söylemini, toplumsal yapının bir yansıması olmasının yanında, toplumu şekillendiren ve güç ilişkilerinin yeniden üretildiği bir alan olarak ele almaktadır. Yazarlar, medya söyleminin açık ya da örtük biçimde ideolojik temsiller ürettiğini ve bu temsillerin dilsel tercihler aracılığıyla topluma doğal ve meşru bir gerçeklik olarak sunulduğunu vurgulamaktadır. Böylece medya metinleri, sadece güncel olayları aktarmanın ötesinde, toplumsal temsiller, kimlikler ve ilişkiler üzerinden egemen ideolojilerin dolaşıma sokulduğu ve yeniden üretildiği önemli bir söylemsel zemin haline gelmektedir.

Söylem kuramları, dil felsefesi, sosyoloji, psikoloji, dilbilim, antropoloji ve psikanaliz gibi pek çok beşerî bilim disiplinleriyle şekillenmiş çok yönlü yaklaşımlar bütünüdür. Bu kuramlar; dil kullanımı, ideoloji, toplumsal yapı, hegemonya ve güç ilişkileri gibi kavramları kendi kuramsal çerçeveleri içinde ele alır (Elbirlik ve Karabulut, 2015: 33). Söylem bu çerçevede, sosyal gerçekliğin inşa edildiği bir alan olarak değerlendirilir.

Medyada hangi olayın haber olacağı, nasıl sunulacağı ve nasıl yorumlanacağı bazı değer yargılarına bağlıdır. Bu süreçte çıkar ilişkileri, kişisel önyargılar ve siyasal tercihler önemlidir ve belirleyicidir. Bu durum haber olarak aktarılan olayın çarpıtılmasına neden olur (Toruk ve Sine, 2012: 359). Bu bağlamda, medyada üretilen söylemlerin yapısını ve ardında yatan anlam dünyasını çözümleyebilmek için söylem analizi önemli bir yöntem olarak öne çıkmaktadır.

2.2 Teorik ve Yöntemsel Temel: Eleştirel Söylem Analizi

Bu başlık altında, çalışmada benimsenen teorik ve metodolojik yaklaşım modeli olan Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi (ESA) yöntemi tanıtılmakta; söylemin ideoloji, güç ilişkileri ve toplumsal etkileri bağlamında nasıl çözümlendiği açıklanmaktadır.

2.2.1 Eleştirel Söylem Analizi ve Van Dijk Perspektifi

Alan yazında ilk defa Harris tarafından kullanılan söylem analizi, kısaca bir şeyi söyleme şeklini yani ifade etme biçimini inceleyen bir yöntem olup araştırmacıların bakış açılarına göre farklı teknikleri içinde barındırmaktadır (Gür, 2013: 186).

Disiplinlerarası bir yapı olarak söylem analizi; sosyoloji, psikoloji, edebiyat çalışmaları, dilbilim, antropoloji, göstergebilim ve sözlü iletişim gibi birçok alandan beslenmektedir (Van Dijk, 1988: 17). 1960'lı yılların ortalarından itibaren beşerî ve sosyal bilimlerde gelişmeye başlayan söylem araştırmaları, başlangıçta yapısalcı ve işlevsel dilbilim yaklaşımlarından etkilenerek şekillenmiştir. Daha sonra sosyal bilimlerdeki sosyodilbilim, psikodilbilim ve göstergebilim gibi yeni yaklaşımlardan beslenerek gelişimini sürdürmüştür. Özellikle de sosyolojide etnometodoloji yaklaşımının²⁵ gündelik konuşma ve etkileşim biçimlerinin analizinde önemli katkıları olmuştur. 1980'li yıllardan itibaren söylem çalışmaları, kitle iletişimi alanında daha yaygın hale gelmiş ve Eleştirel Söylem Analizi'nin doğuşunda önemli bir rol oynamıştır (Van Dijk, 2008: 191).

²⁵ Etnometodoloji kuramı, bireylerin toplumsal gerçekliği, nasıl inşa ettiğini ve nasıl değiştirdiğini açıklamaya çalışmaktadır. Bunu yaparken de yaralandıkları kuralları, ilkeleri ve metotları analiz ederek değerlendiren bir disiplin alanıdır. Bu sistematik araştırmalarla, gündelik hayat araştırılır ve bizzat gündelik yaşantı içerisinde toplumsal gerçeklik değerlendirilir (Doğan ve Oral, 2020: 39-44).

Günümüzde söylem analizinin en yaygın kullanılan biçimlerinden biri olan (Günay, 2022: 48) Eleştirel Söylem Analizi (ESA)²⁶, Teun A. Van Dijk, Ruth Wodak ve Norman Fairclough gibi kuramcılar tarafından belirginlik kazanmıştır (Arkonaç 2012: 36) Bu yaklaşımda güç, hiyerarşi, ideoloji ve cinsiyet gibi toplumsal kavramlar, söylemin analizinde önemli bir yer tutar. ESA dilbilimsel bir yaklaşımla özellikle dilin toplumsal eşitsizlikleri nasıl yeniden ürettiğini ortaya koymayı amaçlar (Wodak, 2002: 6). Bu yaklaşım, söylemin altında yatan ideolojik yapıları açığa çıkarırken aynı zamanda toplumdaki güç dinamiklerini, bu dinamiklerin yarattığı eşitsizlikleri, kültürel değerlerin evrimini ve anlamlandırma biçimlerini dikkate alarak söylemin nasıl şekillendiğine dair değerlendirmeler sunar (Sayım ve Çetin, 2024. 57). Bu yaklaşımı daha fazla derinleştiren Van Dijk, ESA'yı iktidar, tahakküm ve toplumsal eşitsizlikler arasındaki ilişkileri çözümlemeye yönelik analitik bir model olarak geliştirir ve söylemin nihai kontrolüne odaklanır. Ona göre söylemin, biliş ve toplum arasında güçlü bir etkileşimden kaynaklı politik ve toplumsal bağlamda güç istismarının ve eşitsizliklerin inşasında yeniden üretilmesinde ve meşrulaştırılmasında önemli bir rolü vardır (Van Dijk, 1993: 249; Van Dijk, 2015: 466; Yardım ve Doğruel, 2019: 137).

Eleştirel Söylem Analizi, tahakküm ilişkilerini ortaya çıkarmanın yanı sıra, bu ilişkilere karşı geliştirilen direnç ve meydan okuma stratejilerini de analiz eder. Metinlerde güçlü sosyal aktörlerin sorumluluğunu görünmez kılmaya yönelik stratejiler, dilin üslubu, söylemi ve anlamı üzerinden incelenerek toplumsal güç ilişkilerinin nasıl gizlendiği açığa çıkartılır (Van Dijk, 1993: 250). Ayrıca, ESA sadece yazılı ve sözlü ifadeleri değil, aynı zamanda sosyal dünyayı anlama ve sınıflandırma biçimlerini de kapsar (Çelik ve Ekşi, 2013: 100). Dilin tarafsız bir araç olmadığı görüşünü benimseyen ESA, söylemin sadece bir iletişim biçimi olmadığını aynı zamanda toplumsal inançları ve yapıları şekillendiren bir yapı

²⁶ Günümüzde bu araştırma alanı için Eleştirel Söylem Çalışmaları (Critical Discourse Studies / CDS) terimi yaygın bir biçimde tercih edilmektedir. Bununla birlikte, pek çok çalışma hâlâ bilinen kısaltma olan CDA'yı kullanmaya devam etmektedir. Analitik bir pratik olarak ESÇ, söylem çalışmalarının tüm alanlarında yer edinen eleştirel bir bakış açısıdır. Söylem dilbilgisi, konuşma çözümlemesi, söylem edimibilimi, retorik, üslupbilim, anlatı analizi, sosyal göstergebilim, sosyodilbilim, iletişim etnografisi ve söylem işleme psikolojisi gibi pek çok alanda bu yaklaşım kullanılmaktadır. Başka bir deyişle, ESÇ, söylemi belli bir bakış açısıyla, eleştirel bir tutumla, inceleme çalışmasıdır (Van Dijk, 2015: 466). Bu çalışmada genellikle Eleştirel Söylem Analizi ifadesi kullanılmıştır.

olarak işlev gördüğünü de vurgular (Van Dijk, 1999: 148; Sayım ve Çetin, 2024: 52).

Eleştirel Söylem Analizi'nin dil ve söylem odaklı yaklaşımı, 1970'lerde ortaya çıkan Eleştirel Dilbilim ile temellenmiştir. Bu dönemde dilin, toplumsal güç ilişkilerini nasıl yapılandığı sorusu etrafında şekillenen Eleştirel Söylem Analizi, bir yaklaşım olarak gelişmeye başlamıştır (Wodak, 2002: 13). ESA, özellikle toplumsal bağlamı göz ardı eden biçimsel paradigmaların örneğin Konuşma Analizi'nin, sınırlılıklarına bir tepki olarak ortaya çıkmıştır (Van Dijk, 2015: 467). O dönemde sosyodilbilimsel araştırmalar, dil varyasyonu ve iletişimsel etkileşim yapılarına odaklanırken Eleştirel Söylem Analizi toplumsal hiyerarşi ve güç dinamiklerine eleştirel bir perspektifle yaklaşmıştır (Wodak, 2002: 13). Bu bağlamda, Amsterdam Üniversitesi'nin desteğiyle gerçekleştirilen bir sempozyumda Teun Van Dijk, Theo van Leeuwen, Norman Fairclough, Ruth Wodak ve Gunther Kress gibi araştırmacılar, farklı yaklaşımları birleştirerek ESA'nın temel ilkelerini açıklayan ve söylemin toplumsal işlevlerini inceleyen öncü çalışmalara imza atmışlardır (Wodak ve Meyer, 2009: 3).

Van Dijk'e göre söylem, farklı seviyelerde, makro ve mikro düzeylerde analiz edilebilir. Makro yapı, söylemin genel tematik yapısı ve içinde yer aldığı toplumsal bağlamı ele alır. Bu düzeyde, söylemin ideolojik ve politik çerçevede nasıl konumlandığı analiz edilir (Devran, 2010: 65). Mikro yapı ise, kelime seçimi, cümle yapıları ve söylemsel stratejiler gibi yerel dil unsurlarını içerir. Metinlerindeki etken ve edilgen yapılar gibi dilsel tercihler, söylemin nasıl şekillendirildiğini ortaya koyar (Doruk, 2013: 115).

Toplumsal düzenin mikro düzeyinde konu olarak söylem, sözlü etkileşim, iletişim ve dil kullanımı yer alırken; tahakküm, iktidar ve toplumsal gruplardaki eşitsizlikler daha çok makro düzeydeki analiz konularıdır. Bu durum, Eleştirel Söylem Analizi'nin, mikro (eyleyici, etkileşimsel) ve makro (yapısal, kurumsal, örgütsel) analiz düzeyleri arasındaki boşluğu aşmayı hedefler (Van Dijk 2015: 468).

Makro yapı, bir metindeki temayı, konuyu ve ana mesajı açıklamaya yardımcı olur. Bu sayede söylemde kullanılan dil aracılığıyla genel anlamın ya da bütünsel anlamın ifadesine ulaşılır (Numertayasa, 2017: 57). Van Dijk'e göre (1980, 1985), anlam işleme sürecinde ortaya çıkan genel anlam yapısı, metnin makro yapısını oluşturur. Bu, aynı zamanda söylemin temasını ve konusunu da

belirler. Makro yapılar, sadelenmiş ya da özetlenmiş anlamın yüksek temsilleri olarak anlamsal bilgileri açıklar ve organize eder (Van Dijk, 1980: 8-13; Van Dijk, 1985: 69-70 ve 76-77). Burada anlam işleme süreçleri temalandırma, yorumlama, bağlantı kurma ve tutarlılık sağlama gibi işlevler üstlenerek temaların belirlenmesine yardımcı olur. Böylece söylem, daha anlaşılır ve bilişsel olarak kullanılabilir bir hale gelir. Ayrıca makro yapılar, geleneksel bilginin söylem anlama sürecinde nasıl yapılandığı ve kullanıldığına dair önemli içgörüler sunar. Van Dijk (1977), bu yapıları “çerçeve-benzeri” (frame-like) temsiller üzerinden açıklamaktadır (Van Dijk, 1977: 4).

Mikro yapı ise, sözcük, cümle ve cümle dizinleri gibi dilsel öğeler aracılığıyla söylemin yerel düzeydeki anlamına ulaşmayı hedefler. Söylemin yerel anlamı, cümlelerin dizilişi (sözdizim), kullanılan kelimelerin anlamları (semantik), ikna edici ifadeler (retorik) ve anlatım biçimi (stilistik) gibi dilsel unsurlar üzerinden analiz edilir (Numertayasa, 2017: 57). Söylemin mikro yapılarından, yerel düzeyde işlenen veya tanımlanan tüm yapılar (örneğin, sözcükler, ifadeler, cümlecikler, cümleler ve cümleler arası bağlantılar) anlaşılmaktadır. Mikro yapılar, gözlemlenebilir dilsel unsurları içerirken bu unsurların nasıl bir araya geldiği metin düzeyinde değerlendirilir. Mikro yapı analizi, metindeki ifadelerin neye göre tercih edilip düzenlendiğini ve bunların söylemin genel anlamına sağladığı katkıyı ortaya koymaktadır. Van Dijk mikro yapılar düzeyinde, yani cümleler ve cümle dizileri düzeyinde, metinsel betimlemeyle ilgilenmektedir (Van Dijk, 1980: 29- 30).

Fairclough ve Wodak (1997), Eleştirel Söylem Analizi’nin temel ilkelerini şu şekilde özetlemektedir: 1) ESA, toplumsal sorunlara odaklanır. 2) Güç ilişkileri söylemseldir. 3) Toplum ve kültür, söylem aracılığıyla şekillenir. 4) Söylem, ideolojik işlev görür. 5) Söylem, tarihseldir. 6) Söylem, metin ile toplum arasındaki bağa aracılık eder. 7) Söylem analizi, yorumlayıcı ve açıklayıcıdır. 8) Söylem bir toplumsal eylem biçimidir (Van Dijk, 2015: 467).

Eleştirel Söylem Analizi, söylemin üretim ve alımlanma süreçlerini disiplinler arası bir yaklaşımla inceleyen bir yöntemdir. Bu yaklaşım sadece dilin biçimsel özelliğine odaklanmaz; aynı zamanda söylemin toplumsal bağlamda yerini ve işlevini de inceler. Söylemin çok katmanlı yapısı morfolojik, sözdizimsel, fonetik, grafiksel, anlamsal, etkileşimsel üslupsal, pragmatik ve retorik boyutlarda ele alınarak dilin toplumsal yapıları yeniden üretmedeki

fonksiyonunu anlamaya olanak sağlar (Van Dijk, 1991: 110). Söylem yalnızca sosyal ve politik bağlamlarda incelenmez, aynı zamanda toplumsal sorunlara odaklanır ve toplumsal yapıların özelliklerine dair açıklamalar sunar. Bu yönüyle karşı bir duruş sergileyen bu yaklaşım, toplumsal eşitsizlikleri anlamayı, açığa çıkarmayı ve bunlara karşı eleştirel bir mücadele yürütmeyi hedefler (Van Dijk, 1988: 82). Ayrıca ESA, dilsel göstergelerin yanı sıra beden dili, afişler ve fotoğraflar gibi görsel imgeleri de incelemektedir (Karaduman, 2017: 39). Bu çerçevede, dilsel/söylemsel ve görsel göstergeler ile toplumsal pratikler arasındaki ilişki analiz edilir. Bu bağlamda gündelik dile ve medyaya yerleşmiş ve çoğu zaman fark edilmeyen toplumsal sorunları görünür kılmayı amaçlar. Eleştirel ve analitik bir bakış açısıyla hareket eden bu yaklaşım, söylemin ideolojik işlevine dikkat çekerek toplumsal eşitsizliği anlamayı, ifşa etmeyi ve ona meydan okumayı kendine görev bilir (Van Dijk, 2015: 466).

Eleştirel Söylem Analizi'nin bu toplumsal odaklı yaklaşımı, yalnızca dilsel yapıları değil, aynı zamanda söylemin arkasındaki ideolojik yapılanmaları da görünür kılmayı amaçlar. Söylem analizinde metnin retoriği, ideolojik yapıyı şekillendiren dilsel unsurları içerir. Semantik çözümlemenin temel unsurlarından biri imadır. İmanın, metin içerisindeki örtük anlamları açığa çıkarmada önemli bir rolü bulunur (Van Dijk, 1991: 114). Bu yaklaşımın kuramsal temellerinden biri de Frankfurt Okulu'dur. Wodak ve Meyer'e (2009: 6) göre, Frankfurt Okulu çerçevesinde geliştirilen Eleştirel Teori, Max Horkheimer'ın 1937 tarihli makalesine dayanır. Bu teori, geleneksel sosyal teorilerin aksine, toplumu yalnızca anlamakla kalmaz eleştirmek ve dönüştürmek amacı da taşır. Bu doğrultuda ESA, yalnızca dilin analizini yapmaz; aynı zamanda toplumsal yapılar ve ideolojiler üzerine eleştirel bir bakış sunarak toplumsal değişime katkı sunmayı hedefler.

Van Dijk, söylem analizinde genellikle eksik kalan bir boyut olarak sosyo-bilişsel yaklaşımı öne sürer. Ona göre, söylem ile sosyal yapılar arasındaki ilişki sadece dışsal veriler üzerinden değil, bireylerin zihinsel ve bilişsel süreçleri üzerinden de incelenmelidir. Bu yaklaşım, insanların bir söylemi nasıl algıladığını, onu nasıl yorumladığını ve bu süreçte hangi bilgi, inanç ve tutumlarla hareket ettiğini analiz eder. Özellikle medya gibi güçlü söylem araçları, bireylerin düşüncelerini ve toplumsal gerçeklik algılarını şekillendirebilir (Van Dijk, 2016:

3). Bu nedenle, söylemin etkisini tam olarak anlamak için, sadece söylenenlere değil, bireylerin zihinlerinde bu söylemin nasıl işlendiğine de odaklanmak gerekir.

Eleştirel Söylem Analizi'nin tüm varyantlarında üç kavram vazgeçilmez bir yer tutar: eleştiri, güç ve ideoloji. Eleştiri kavramı birçok farklı anlama sahiptir: bazıları Frankfurt Okulu'na, bazıları edebi eleştiri anlayışına, bazıları ise Marksist yaklaşımlara dayanır. Eleştirel bir duruş benimsemek, verilerden belli bir mesafe kazanmayı, verileri toplumsal bağlam içinde ele almayı, söylem katılımcılarının politik konumlarını netleştirmeyi ve araştırma sürecinde sürekli öz-düşünüm yapmaya odaklanmayı gerektirir (Reisigl ve Wodak, 2017: 87-88).

Fiske'ye göre (1996: 212), ideoloji terimi ilk kez Fransız Devrimi'nden sonra Fransız aydınları tarafından “düşüncelerin bilimi” anlamında kullanılmıştır. Klasik terminolojide ideoloji genellikle üç biçimde tanımlanır: Birincisi, belirli bir sınıf veya gruba özgü inanç ve değer sistemlerini yansıtan toplumsal yapılar bütünüdür. İkincisi, bilimsel bilgiyle çelişebilen ve yanlış inançlara dayanan aldatıcı bir düşünce sistemidir. Üçüncü tanım ise anlam üretiminin genel bir süreci olarak ideolojiyi tanımlar. Bunu da fikirlerin ve anlamların üretilip topluma yayılma biçimi üzerinden açıklar. Bu üç yaklaşım, ideolojinin hem bireysel bilinç üzerinde hem de toplumsal yapıda nasıl işlediğini ortaya koyar. ESA çerçevesinde ise ideolojinin, güç ilişkilerinin eşitsiz bir şekilde kurulmasında ve sürdürülmesinde temel bir işlevi vardır. ESA'nın temel amaçlarından biri, dilin toplumsal yapılar aracılığıyla ideolojileri nasıl ürettiğini ve şekillendirdiğini açığa çıkarmaktır (Wodak, 2002: 9). Bu noktada, ideolojiler yalnızca bireylerin düşünce dünyalarını değil, aynı zamanda toplumdaki güç ilişkilerini de biçimlendirir. Van Dijk'e göre ideoloji, bir grubun üyeleri tarafından paylaşılan değerler ve inançlar bütünü olarak tanımlanmakta ve politik söylem, bu çerçevede sosyal bir alan içinde yer alan bir tür olarak değerlendirilmektedir (Van Dijk, 2002: 207).

Van Dijk, ideolojinin söylem yoluyla oluşturulduğunu ve yeniden üretildiğini vurgular. Söylem, bu bağlamda, toplumsal gruplar arasındaki çatışmaları, güç ilişkilerini ve bağlamları çözümlemeye olanak tanır. Aynı zamanda ötekileştirmenin olumlu ve olumsuz yönlerinin, ima edilen ya da örtük bilgilerin ortaya çıkarılmasını sağlar. Kutuplaşmış grupların düşüncelerini destekleyen sözcükler ve sözdizimsel yapılar bu analizde özel bir yer tutar (Zor, 2017: 880). “Biz” ve “onlar” karşıtlığı, metaforlar, genellemeler, istatistiklerin çarpıtılması gibi söylem stratejileri, ESA aracılığıyla çözümlenebilir.

İdeoloji ile söylem arasında karşılıklı ve simgesel bir ilişki vardır. İdeoloji söyleme yön verirken, söylem de ideolojinin üretildiği ve yeniden şekillendiği bir alan olarak işlev görür. Dolayısıyla belirli anlam yapılarını analiz etmek, bu yapıların nasıl üretildiğini ortaya koyan söylemsel pratikleri de incelemeyi gerektirir (Karaduman, 2017: 37). Metinlerde ideolojik kodları tespit edebilmek için semantik (anlambilimsel), sentaktik (sözdizimsel) ve sözcük (lexical) düzeyde analizlerin yapılması önemlidir (Şeker, 2014: 104). Bu çok katmanlı çözümleme süreci, söylemin altında yatan ideolojik yapıyı görünür kılarak, eleştirel bir okuma imkânı sunar.

Bu çalışmada, Kur'an yakma olayları bağlamında seçilen tweet örnekleri, Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi yaklaşımı çerçevesinde makro ve mikro yapı düzeylerinde incelenmiştir. Makro yapı analizi, tematik yapı ve şematik yapı olmak üzere iki ana başlık altında gerçekleştirilmiştir. Tematik yapı analizinde, tweet başlığı ya da metin giriş kısmı ile görsel içerik (fotoğraf veya video) dikkate alınarak metnin nasıl başlatıldığı değerlendirilmiştir. Şematik yapı analizinde ise, tweette aktarılan ana olayın nasıl sunulduğu ve bu sunumun ardaalan bilgisi ile toplumsal bağlam içerisindeki yeri üzerinden ele alınarak analiz edilmiştir.

Mikro yapı düzeyinde ise dört temel inceleme alanı bulunmaktadır. İlk olarak, sözdizimsel çözümleme bağlamında cümlelerin aktif ya da pasif yapıda olup olmadığı ve sentaktik olarak basit ya da yoksa karmaşık mı kurulduğu analiz edilmiştir. İkinci olarak, yerel bağdaşıklık başlığı altında tweet metnindeki nedensel bağları, referanslar ve işlevsel ilişkiler incelenmiştir. Üçüncü başlık olan sözcük seçiminde ise, söylemin ideolojik çerçevesini oluşturan dilsel tercihlere odaklanmıştır. Bu aşamada, inanç sistemlerini ve kültürel değerleri yansıtan ifadeler tespit edilmiştir. Son olarak, retorik ve ikna stratejileri kapsamında benzetme, yineleme, özdeşleşme, kanıtlama, ironi, kinaye, duygusallaştırma, karşılaştırma ve görüş belirtme gibi ikna edici söylem araçlarının kullanımı analiz edilmiştir. Bu çok katmanlı yapı sayesinde tweetlerdeki bireysel söylemlerin, içinde bulundukları toplumsal bağlamla nasıl etkileşim içinde olduğu detaylı biçimde ortaya konmuştur.

Eleştirel Söylem Analizi, söylemlerin eşitsiz ve ideolojik toplumsal yapılarla nasıl ilişkilendiğini sorgular ve bu yapıların doğal ya da tarafsız oldukları yönündeki kabulleri reddeder (Wodak, 2015: 1). Analiz süreci, bir metin ya da konuşmanın yapısal özelliklerini yalnızca dilbilimsel düzlemde değil, aynı

zamanda bunların içinde üretildiği sosyo-politik bağlamda değerlendirir. Bu yaklaşım, söylemin biçimlenişini medya kuruluşlarının politikaları ve egemen siyasi yapılarla olan ilişkisi üzerinden anlamaya çalışır. Örneğin, belirli bir medya kuruluşunun ideolojik yönelimi dikkate alındığında, bu yönelimin metindeki söylemleri nasıl şekillendirdiği çözümlenebilir (Van Dijk, 2016: 2). Bu kuramsal çerçeve, X ortamında üretilen İslamofobik söylemlerin analizinde, mevcut söylemlerin nasıl meşrulaştırıldığını ve toplumsal yapılarla nasıl iç içe geçtiğini ortaya koymak açısından önemlidir.

Bu doğrultuda, aşağıda yer alan Tablo 2.4, Van Dijk’in Eleştirel Söylem Analizi modeline dayanarak tweet metinlerinin analizinde kullanılan şablonu makro ve mikro yapı düzeyinde özetlemektedir.

Tablo 2.4. Tweet metinleri için eleştirel söylem analizi uyarlama şablonu.²⁷

Makro Yapı İncelemesi	Mikro Yapı İncelemesi
1.Tematik Yapı a. Başlık/ Alt başlık - Metin girişi - Görsel içerik (fotoğraf – video) 2.Şematik Yapı a. Ana olay ve sunumu b. Ardalan ve bağlam bilgisi	1.Sözdisimsel- Sentaktik Çözümleme - a.Cümle yapılarının aktif ya da pasif olması - b.Cümle yapılarının basit ya da karmaşık olması 2.Yerel Bağdaşıklık a. Nedensel ilişki - b.Referansal ilişki (Tweette yer alan referanslar, atıflar, göndermeler) - c.İşlevsel ilişki (Tweetin atılma amacı, etkileme, şaşırtma, eleştirisi) 3.Sözcük Seçimleri a. İdeoloji b. İnanç c. Kültür ve değer aktarımı 4.Retorik- İkna Stratejileri a. Duygusallaştırma b. Benzetme c. İroni d. Kinaye e. Kanıtlama f. Özdeşleşme g. Karşılaştırma h. Görüş ve tutum belirleme i. Yineleme

²⁷Van Dijk’in eleştirel söylem analizi modeli, Özer’in (2022: 44) “Eleştirel Söylem Çözümlemesi: Haber Örnekleri Üzerinden Bir İnceleme” başlıklı çalışmasındaki şemadan yola çıkılarak oluşturulmuş; mevcut araştırmanın konusuna, verilerine ve analitik ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmiştir.

Van Dijk'in söylem, ideoloji ve güç ilişkisini temel alan kuramsal yaklaşımı, dijital mecralarda üretilen söylemlerin eleştirel çözümlemesini de olanaklı kılmaktadır. Bu bağlamda, sosyal medya, günümüzde yalnızca bireylerin düşüncelerini ifade ettikleri bir mecra olmaktan çıkmış aynı zamanda toplumsal algıların şekillendiği, siyasi gündemlerin belirlendiği ve kimliklerin yeniden üretildiği bir söylem alanına dönüşmüştür. Özellikle X gibi mikroblog platformları, İslamofobik eylemlere yönelik üretilen karşı-söylemlerin hızlı biçimde yayılması açısından dikkat çekicidir. Bu mecralar, yalnızca bireysel kullanıcıların değil aynı zamanda medya organlarının, siyasetçilerin ve etkili toplulukların da İslam'a ve Müslümanlara dair çeşitli anlamlar inşa ettiği ve bu anlamları geniş kitlelere ulaştırdığı dijital söylem alanlarıdır.

Bu bağlamda, sosyal medyada dolaşıma giren söylemler yalnızca bireysel önyargıların ürünü değil, aynı zamanda kültürel kodların, politik yönelimlerin ve medyatik temsil kalıplarının bir yansıması olarak da değerlendirilebilir. Bu çerçevede, bir sonraki başlıkta yeni medya ortamı ve özelde X platformu ele alınarak Kur'an yakma olayları gibi İslamofobik eylemlere yönelik dolaşıma giren karşı-söylemlerin üretimindeki rolü tartışılmıştır.

2.3 Yeni Medya ve X (Twitter)

Dijitalleşme süreci, 1969 yılında ABD'de ARPANet'in²⁸ kurulmasıyla başlamış, 1991 yılında ise, ticari kullanıma sunulan internet vasıtasıyla hız kazanmıştır (Akdağ ve Şiraz, 2021: 82). Dijitalleşme ile birlikte toplumsal yapıda dijital kültür ortaya çıkmış; bu kültür, bireylerin duygu ve düşüncelerini, iletişim ve etkileşim biçimlerini, değer yargılarını önemli ölçüde şekillendirmiştir. İnternet tabanlı iletişim araçlarının gelişimi, geleneksel medyanın dönüşmesine yol açmış ve bireylerin bilgi edinme ve tutum geliştirme süreçlerini etkilemiştir. Bu bağlamda televizyon, radyo, gazete ve dergi gibi geleneksel medya araçlarının yanı sıra, YouTube, Instagram, X ve Facebook gibi yeni medya platformları, bireylerin hızlı bir şekilde bilgi edinmelerine ve içerik üretip paylaşmalarına olanak sağlamaktadır. Günümüzde sosyal medya platformları, dijital kültürün

²⁸ ARPANet, ilk kamu paket anahtarlı bilgisayar ağı olup, 1969 yılında ABD İleri Araştırma Projeleri Ajansı (DARPA) tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Başlangıçta akademik araştırmalarda kullanılan bu ağ, 1989 yılında kullanımdan kaldırılmıştır. ARPANet, bugün kullanılan birçok bilgisayar ağı protokolünün temelini atmış ve modern internetin gelişimine öncülük etmiştir. Bu açıdan, ARPANet'in tarihsel önemi, dijitalleşme sürecinin temel taşlarından biri olarak kabul edilir. <https://www.techtarget.com/searchnetworking/definition/ARPANET> adresinden 27 Nisan 2025 tarihinde alınmıştır.

hızla yayılmasına fırsat sunarken, toplumun kültürel kalıplarının dijital perspektifle yeniden tanımlanmasına katkıda bulunmaktadır. Özellikle X gibi yeni medya araçları, dijital kültürün toplumsal yaşamı dönüştürme gücünü doğrudan gösteren platformlar arasında yer almaktadır (Dede, 2024: 356; Silsüpür, 2021: 164-169).

2.3.1 X (Twitter) Platformunun Yapısı ve İşleyişi

Bu çalışmada X'in tercih edilmesinin nedeni, kullanıcıların düşüncelerini hızlı ve doğrudan ifade edebilmesi ve toplumsal tepkilerin kolayca gözlemlenebilmesidir. Alıcı'nın (2019: 417) da belirttiği gibi, bu tür dijital platformlar sadece bireysel görüşleri değil, aynı zamanda toplumun genel eğilimlerini ve ortak bilinç yapısını da yansıtmaya özelliğine sahiptir. Özellikle hashtag (#) kullanımı sayesinde belli konular kısa sürede gündem haline gelmekte; retweet, beğeni ve yorum gibi etkileşim araçları ile toplumsal eğilimler daha görünür olmaktadır.

Bu doğrultuda, toplumsal olayların tartışma merkezi haline gelen X platformu, kullanıcıların düşüncelerini geniş kitlelere ulaştırmalarına, deneyimlerini paylaşmalarına ve kamuoyu oluşturmalarına imkân tanımaktadır. Hem metin hem de görsel odaklı paylaşım imkânı sayesinde etkileşimi artıran bu alan, günümüzde söylemlerin yayılmasında en etkili araçlardan biri olarak değerlendirilmektedir (Çelik, 2024).²⁹

Sosyal medyada İslam'a ve Müslümanlara karşı ön yargı besleyen kişilerin ve kurumların nefret dolu içerikler üretmesi, İslam karşıtı eylem ve söylemlerin artmasına ve yayılmasına neden olmuştur. Bu, yeni medyanın, geleneksel medyaya kıyasla İslamofobik söylemlerin artmasında daha etkin olduğunu göstermektedir (Temel ve Koçak, 2020: 183). Sosyal medyanın, söylemlerle üretilen anlamlar üzerinden gerçekliğin kurgulanmasında ve dünyanın anlamlandırılmasında önemli bir rolü vardır. Medya metinleri, toplumsal olarak kimin kabul göreceğini ya da kimin dışlanacağını belirleyerek toplumdaki aidiyet ve ötekileştirme sınırlarını çizer. Toplumda yaşanan olumsuz olaylar bireylerde şiddet eğilimini artırırken, aynı zamanda ırkçılık gibi şiddet kaynaklarını da yaygınlaştırmaktadır (Aydın ve Ercan, 2022: 307; Güz, Dumlu ve Taner, 2022:

²⁹ <https://www.ferhatcelik.com.tr/twitter-etkilesimi-sosyal-medya-kullaniminin-turk-toplumu-uzerindeki-etkileri/> adresinden 26 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır.

605). Sosyal medya platformları, bireylerin toplumsal olaylara dair algılarını ve duygusal tepkilerini hızla paylaşabildiği ve şekillendirdiği alanlar olarak önemli bir veri kaynağıdır. Bu bağlamda, çalışmada Kur'an yakma olaylarına karşı verilen toplumsal tepkileri ve sunulan ideolojik yaklaşımları analiz etmek amacıyla X'te paylaşılan metin içerikleri, nitel veri kaynağı olarak kullanılmıştır.

X (Twitter), 21 Mart 2006'da Amerika'nın Kaliforniya eyaletinde kurulmuş olan bir sosyal medya platformudur. Facebook ve Instagram'dan sonra en çok tercih edilen ve kullanılan sosyal araçlardan biri olan X, haber, yazı, fotoğraf ve video paylaşımına olanak tanımaktadır.³⁰ Kullanıcılar, 280 karakterle sınırlı "tweet" adı verilen gönderiler paylaşarak düşüncelerini ifade etmektedirler. X, kullanıcıların mesajları başkalarıyla paylaşmasına imkan veren ücretsiz bir mikroblog ve sosyal ağ platformudur.³¹ Platform ilk kez Noah Glass, Jack Dorsey, Evan Williams ve Biz Stone tarafından Mart 2006'da oluşturulmuş ve Temmuz 2006 yılında kullanıma sunulmuştur.³²

Eski adıyla Twitter olarak bilinen ve küresel ölçekte geniş bir kullanıcı kitlesine ulaşan sosyal medya platformu olan X, ABD'de 95 milyon kullanıcı ile en fazla kullanıcıya sahiptir. Japonya 67 milyon kullanıcı ile ikinci sırada yer alırken, Hindistan ve Brezilya'da sırasıyla 27 milyon ve 24 milyon kullanıcı bulunmaktadır. Cinsiyet dağılımı açısından bakıldığında X, diğer sosyal ağlara kıyasla daha dengesiz bir kullanıcı profiline sahiptir. X kullanıcılarının %63'ü kendilerini erkek olarak tanımlamaktadır. En fazla takipçiye sahip hesap ise X platformunun sahibi @elonmusk'a aittir ve 221 milyondan fazla takipçisi bulunmaktadır. Eski ABD Başkanı @barackobama ise 130 milyon takipçi ile ikinci sırada yer almaktadır. Şarkıcı @justinbieber ise 109 milyon takipçiyle üçüncü sırada bulunmaktadır.³³

Amacı belirli bir karakter sınırlaması dahilinde kullanıcıların "ne yaptığını" ifade etmesine dayalı bir mikroblog hizmet sunan X platformunda takip eden ile takip edilen arasındaki ilişki, karşılık gerektirmeyen bir biçimde

³⁰ <https://www.milliyet.com.tr/egitim/twitter-nedir-nasil-kullanilir-twitter-ne-ise-yarar-6462736> adresinden 23 Aralık 2024 tarihinde alınmıştır.

³¹ <https://www.algonquincollege.com/ac-social-media/twitter/> adresinden 23 Aralık 2024 tarihinde alınmıştır.

³² <https://www.vayes.com.tr/tr/blog/twitter-nedir-nasil-kullanilir> adresinden 23 Aralık 2024 tarihinde alınmıştır.

³³ <https://www.survivor.com.tr/2024-icin-bilmeniz-gereken-sosyal-medya-istatistikleri/> adresinden 25 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır. İlk üç sıralamadaki kullanıcıların takipçi sayıları 23 Nisan 2025 tarihinde ilgili platform sayfalarına bakılarak güncellenmiştir.

tasarlanmıştır. Bu sistemde kullanıcı, başka bir kullanıcıyı takip ettiğinde, onun paylaştığı tüm “tweet” mesajlarına anlık olarak erişim sağlayabilir. X’e özgü bir iletişim dili bulunmaktadır; tweet, retweet, mention (@), hashtag (#) gibi terimler bu platforma ait karakteristik unsurlardır. Kullanıcı, retweet seçeneğini kullanmasıyla diğer kullanıcılar tarafından paylaşılan tweetleri kendi sayfalarında yeniden paylaşabilirler. Ayrıca, özel mesaj gönderme, hashtag kullanarak belirli bir konu hakkında yapılan paylaşımlara erişim sağlama ve mention ile belirli bir kullanıcıdan bahsedebilme gibi işlevler de X’in kullanıcılarına sunduğu önemli özellikler arasında yer almaktadır (Ayan ve Can ve Gürsoy, 2020: 124).

Günümüzün en popüler Web 2.0 tabanlı sosyal ağı olan X, sanatçılar, yazarlar, siyasiler ve kanaat önderleri tarafından tercih edilen bir sosyal platformdur. Bu kullanıcıların çoğu bilgilerini, söylemlerini ve iddialarını bu mecrada paylaşmaktadır. Bu bağlamda, yazılı ve görsel medyaya yön veren ve bu alana içerik üreten aktörler medya alanını düzenli olarak ve aktif bir biçimde takip etmektedirler. Önemli bir haber kaynağı olmasının yanında gündem belirleme gücüne de sahip olan X, Türkiye’de de hızla yaygınlaşmış ve geniş bir kullanıcı kitlesine ulaşmıştır (Güdekli, 2016: 151).

2.3.2 Sosyal Medyada İslamofobi: Söylemin Dijital İnşası

Tarihsel süreçte medya, İslamofobik olayların artışıyla, İslamofobinin şekillenmesinde ve yaygınlaştırılmasında siyasi figürlerden sonra en etkili araçlardan biri haline gelmiştir. Özellikle 11 Eylül saldırılarının ardından korku, kuşku ve ötekileştirici söylemler medya aracılığıyla hem görünür hale gelmiş hem de geniş kitlelere yayılmıştır (İlhan ve Bağcı, 2012: 172). Bu bağlamda, İslamofobinin yükselişinde medya ve iletişim araçlarının merkezi bir rol oynadığı söylenebilir. Zira küreselleşen kitle medyası, çıkar gruplarının desteğiyle İslam dünyasındaki çatışmaları araçsallaştırarak İslamofobik söylemlerin dolaşıma girmesine zemin hazırlamaktadır. Nitekim Allen’a (2013b: 3) göre, İslamofobi bir ideoloji olarak işler, medya ya da siyasal söylem gibi işleyiş biçimleri aracılığıyla yayılır ve dışlayıcı pratikler üzerinden kendini gösterir. Dolayısıyla medya, yalnızca İslam’a ve Müslümanlara yönelik önyargıların taşıyıcısı değil, aynı zamanda bu önyargıların toplumsal alanda yeniden üretilmesinin de başlıca aktörlerinden biri haline gelmiştir.

İslamofobinin oluşumunda ve yaygınlaşmasında sosyal medyanın işlevi oldukça fazladır. Özellikle Batı’da medya aracılığıyla İslam dini kurgulanarak, terörle özdeşleştirilmiş ve bu dine inananları da terörist olarak etiketlemiştir. Günümüzde ise, yeni medya olarak adlandırılan sosyal medya platformlarının (X, Instagram, Facebook vb.) bu kurgusal algının yeniden üretilmesine hizmet ettiği gözlemlenmektedir (Çınar, 2021: 291). Örneğin, Batılı medya organları, İslam’a yönelik nefret söylemini “ifade özgürlüğü” söylemi altında meşrulaştırmaktadır (Buehler, 2014: 131). Medyada Müslümanlar genellikle “terörist” ya da “vahşi” gibi olumsuz imgelerle kodlanarak, İslam’ı rencide edici bir şekilde sunulmakta ve mevcut korku atmosferi beslenmektedir (Ameli, 2009: 21).

İslamofobi, sadece dini ve kültürel bir olgu değil, aynı zamanda toplumsal, siyasal ve psikolojik etkileri olan yapısal bir hastalıktır. Medya, sıklıkla İslam’ın zorla kabul ettirilen bir din olduğuna, Müslüman göçmenlerin Batı’nın yaşam kalitesini tehdit ettiğine dair mesajlar vererek bu algının oluşmasına olumsuz bir etki etmektedir (Koçer ve Yazıcı, 2018: 192). Bu bağlamda, İslam, hem “kılıç dini” hem de “öteki düşman” olarak Hristiyan ve çağdaş Batı dünyasının toplumsal ve kültürel belleğinde derin biçimde yer etmiştir (Buehler, 2014: 124). Medyanın bu algı sürecine katkısını incelemek, İslamofobinin yayılma biçimlerini ve toplumsal düzeyde nasıl meşrulaştırıldığını anlamak açısından kritik öneme sahiptir.

Sosyal medya, geleneksel tek yönlü medya yapısından farklı olarak bireyler ve gruplar arasında çok yönlü etkileşime dayalı bir iletişim modeli sunmaktadır. Bu dönüşüm, bireylerin bilgi, deneyim ve bakış açılarını özgürce paylaşımlarına fırsat sunarken, aynı zamanda coğrafi sınırları ortadan kaldırarak yeni çevrimiçi toplulukların oluşmasına da zemin hazırlamaktadır. Sosyal medya platformları bloglar, işbirlikçi platformlar, içerik toplulukları, sanal oyun dünyaları, sosyal ağlar, ve sanal toplumsal dünyalar olarak sınıflandırılmaktadır (Ayan ve Can ve Gürsoy, 2020: 123). Bu çeşitlilik, farklı ideolojik ve kültürel grupların kendi söylemlerini geniş kitlelere ulaştırmasına fırsat tanımaktadır.

Medya ve kitle iletişim araçları, günümüzde toplumsal algıları şekillendirme ve davranışları etkileme gücüne sahip önemli araçlar haline gelmiştir. İlk başta bilgi aktarma işlevi üstlenen bu araçlar, bilişim teknolojilerindeki ilerlemelerle büyük bir dönüşüm sürecine girmiştir. Radyo, televizyon ve telefon gibi geleneksel araçlara akıllı telefonlar, internet ve sosyal

medya gibi yeni dijital teknolojiler eklenmiştir. Bu mecralar, zamanla toplumu küresel ölçekte etkileyebilen güç merkezlerine dönüşmüş ve insanların günlük yaşamlarını tamamlayan unsurlar haline gelmiştir (Arslan, 2019: 28).

Medya, kullandığı dil ve söylem pratikleri aracılığıyla İslam'ın ve Müslüman toplumların hedef haline getirilmesine, negatif söylemlerin inşasına ve bu söylemlerin geniş kitlelere yayılmasına neden olmaktadır. Batı'da, özellikle Avrupa'da, İslam'a ve Müslümanlara karşı duygu, düşünce ve davranış düzeyinde olumsuz bir algının oluşumunda medyanın belirleyici bir rolü bulunmaktadır. Nitekim, İslam karşıtı söylemler Batı'da bir kültür endüstrisi haline gelmiştir (Okumuş, 2017: 63; Arslan, 2019: 14/41). Bu durum, özellikle Fransız okullarındaki başörtüsü tartışmaları, 2005 yılındaki Fransa banliyö ayaklanmaları ve Danimarka'daki karikatür krizi gibi olaylar sırasında belirginleşmiş; Fransa ve Birleşik Krallık başta olmak üzere Avrupa genelinde yaygınlaşmıştır (Rigoni, 2007: 108).

Özellikle medya diliyle inşa edilen bu olumsuz çerçeve, 7 Ocak 2015 tarihinde Charlie Hebdo dergisinin Paris şubesine düzenlenen silahlı saldırı sonrasında daha da pekişmiştir. Bu ve benzeri olaylar, İslamofobinin bir politika aracı olarak kullanılmasına, Müslümanların ötekileştirilmesine ve dışlanmasına zemin hazırlamıştır. Bu tür olaylar, İslamofobik unsurların medya sektöründe normalleşmesine ve endüstriyel bir ürün olarak işlenmesine fırsat tanımıştır (Koçer ve Yazıcı, 2018:192).

Medyada İslam, sürekli bir şekilde şiddet içerikli, savaştı ve diğer dinlere yaşam hakkı tanımayan bir inanç sistemi şeklinde sunulmakta; bu durum, İslam ve inananları hakkında doğru bilgi sahibi olmayan gayrimüslimlerin yanıltıcı yayınlardan olumsuz yönde etkilenmesine ve İslamofobinin artmasına yol açmaktadır. Medyanın ırkçı ve ayrımcı söylemleri, toplumsal önyargıları, korkuyu ve endişeyi pekiştirerek (Kınık ve İlter, 2019: 967) Müslümanlara yönelik dışlayıcı tutumların meşrulaşmasına katkıda bulunmaktadır. Kitle iletişim araçları vasıtasıyla yayılan tüm bu korkular, özellikle Batı toplumlarında İslam karşıtlığının artmasına sebep olmaktadır. Örneğin, Avrupa'da yapılan anket ve araştırmalar, özellikle Müslüman göçmenlerin tehdit olarak işaret edilmesine ve bu kişilerle ilgili bir korku atmosferinin sistemli bir şekilde oluşturulduğunu göstermektedir (Aktaş, 2014: 33).

Avrupa medyasının İslam'ı ve Müslümanları ele alış biçimi, İslamofobiyi oluşturan en önde gelen unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır (Cherribi, 2018: 87). Zira medya, yalnızca bilgi aktaran bir araç olmanın ötesinde, “gerçeklik” üretme gücüne sahip bir endüstridir. Medyada tartışılan bir konunun gerçekliğinden çok, bu konunun nasıl sunulduğu ve hangi imgelerle temsil edildiği önem kazanmaktadır. Medya, bu bağlamda sanal bir gerçeklik inşa ederek kamuoyunu yönlendirme kapasitesine sahiptir. Özellikle İslam'la ve Müslümanlarla ilgili haberlerde onur kırıcı ve olumsuz bir çok kavramın ve duygunun öne çıkarılması, mevcut korku atmosferini beslemekte, toplumsal algıları şekillendirmekte ve İslamofobinin oluşmasında belirleyici bir rol oynamaktadır (Ameli, 2009: 20-21).

Medyanın toplumsal konular hakkında dengeli ve doğru bir anlatım sunarak insanların fikir ve kanaatlerini geliştirmelerine olanak sağlaması beklenirken, bu işlevin dışında medyanın belli bir azınlık grubunu ekonomi ve kamu güvenliği bakımından bir tehdit unsuru olarak sunabildiği ve toplumsal algıları şekillendirdiği gözlemlenmektedir (Fryberg vd., 2012: 105-106). Nitekim 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra Almanya'da İslam karşıtı haber ve yayınlarda belirgin bir artış yaşanmış ve medya, Müslümanları şiddet ve terörle özdeşleştiren bir söylem üretmiştir. Benzer bir biçimde, sinema endüstrisinde de 11 Eylül sonrası iki tür film ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilkinde, terör eylemi genellikle alt sınıftan kişilerin gerçekleştirdiği sempatik figürler olarak sunulurken, onları yönlendiren şeyhler veya imamlar asıl kötü karakterler olarak temsil edilmiştir. İkinci türde ise Batı'ya karşı doğrudan duydukları nefret nedeniyle terör eylemini gerçekleştiren, varlıklı ve cani “Müslüman” karakterler yer almıştır. Ancak her iki türde de temelde İslam terör eylemlerinin motivasyon kaynağı olarak sunulmaktadır (Yorulmaz, 2018a: 33).

Kai Hafez'in ARD ve ZDF kanallarına dair yaptığı bir araştırma da bu eğilimi destekler niteliktedir. Araştırma, 2005 ve 2006 yılları arasında İslam konulu yayınların %81'inin olumsuz içerik taşıdığını ortaya koymuştur. Bu yayınlarda, terörizm, köktendincilik ve entegrasyon sorunları ön plana çıkarılmış; “Tehlikeli İslamcılar” gibi başlıklarla İslam, tek boyutlu ve tehdit unsuru olarak sunulmuştur. Bu durum, izleyicilerde olumsuz algılar oluşturmuş (Göknel, 2015b: 131) medyanın inşa ettiği bu kontrollü gerçeklik, topluma aktarılmıştır. Bu bağlamda Batılı bireylerin Müslüman bireylerle karşılaştıklarında, onları medya

temsilleri bağlamında edinilmiş kalıplaşmış önyargılarla tanımladıkları görülmektedir. Özellikle 11 Eylül ve 7 Temmuz³⁴ saldırılarından sonra, Müslümanlar genellikle “terörist”, “Batı karşıtı” ve “intihar bombacısı” gibi etiketlerle anılmaya başlamıştır (Abbas, 2018: 114-115).

Yine, Büyük Londra Otoritesi tarafından 2002 yılında başlatılan bir araştırma, medyanın rolünü ve etkilerini anlamak açısından önemlidir. Insted danışmanlık firması tarafından koordine edilen ve İngiltere’deki Müslümanlar ve İslam hakkında medya haberlerinin nasıl sunulduğunun incelendiği bu araştırmada odak nokta, medyanın çok kültürlü toplumu inşa etmesi ve sürdürülebilirliği konusundaki rolüydü. Medyanın, toplumsal kaygı ve önyargıları artırıp artırmadığı, özellikle Müslüman kimlikleriyle ilgili haber dili ve bunun toplumsal hassasiyet üzerindeki etkileri sorgulandı. Araştırmanın bulguları, İngiltere’deki medya tarafından sıklıkla İslam ile Batı arasında bir çatışma olduğunu vurgulayan, Müslümanları tehdit olarak tasvir eden ve alternatif bakış açılarına yer vermeyen haberlerin öne çıktığını göstermiştir. Ayrıca çarpıtma, abartı ve aşırı basitleştirme gibi dilsel eğilimler de tespit edilmiştir. Bu bulgular, medyanın toplumsal uyum ve karşılıklı anlayışa katkı sağlamak yerine, genellikle bu süreçleri engellediğini ortaya koymaktadır. Rapor, Müslümanlarla ilgili önyargıların yayılmasına karşı medya kuruluşlarına stratejik önerilerde bulunmuş; haber dilinin gözden geçirilmesi, daha dengeli temsil anlayışının geliştirilmesi ve Müslümanların deneyimlerini yansıtabilecek gazetecilerin istihdam edilmesinin gerekliliğini vurgulamıştır (Livingstone, 2007: XIII).³⁵

Birleşik Krallık medyasında İslam ve Müslümanlara yönelik olumsuz temsiller günümüzde de yaygın olarak görülmektedir (Londra Belediye Başkanı Raporu, 2020³⁶). Bu olumsuz söyleme karşı British Council tarafından düzenlenen

³⁴ 7 Temmuz 2005: Bu tarihte Londra’da metro istasyonuna ve bir otobüse bombalı saldırı düzenlenmiş ve 52 kişi hayatını kaybetmiştir. The Guardian gazetesi, 8 Temmuz’da birinci sayfasında gözyaşı, kan ve ceset görüntüleri yerine saldırıya uğrayan otobüsün fotoğrafına yer vermiştir. Gazete bu tercihiyle saldırının etkisini yalnızca otobüsün görüntüsü üzerinden göstermeyi amaçlamıştır (Eşidir ve Bak, 2018: 25).

³⁵ Büyük Londra Otoritesi tarafından 2006 yılında Büyük Londra Otoritesi (GLA), İngiltere medyasında İslam ve Müslümanlara yönelik haberleri incelemek üzere yürütülen bir projede önsöz. Ken Livingstone, Londra Belediye Başkanı.

³⁶ Bu rapor, Birleşik Krallık medyasındaki 352 haberin %91’inin İslam ve Müslümanlara olumsuz göndermeler içerdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle Tabloid (popüler, sansasyonel içerikli) gazetelerde olumsuzluk oranı %96, geniş sayfa formatına sahip ciddi gazetelerde (broadsheet) ise %89’dur (Pirker, 2018: 187).

Common Ground adlı sergi³⁷, kültürel bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Sergi, küreselleşen dünyada Müslüman kimliklerine dair kalıp yargılara karşı kültürel köprüler kurmayı amaçlamaktadır (Pirker, 2018: 187).

Avrupa'daki medya organlarının çoğu, Müslüman topluluklarını tanıtırken “bize karşı onlar” şeklinde bir söylem kullanmaktadır. Bu çerçevede, İslam ile Avrupa değerleri arasında sözde bir çatışma yaratılmakta ve bu çatışma, toplumsal bölünmelerin meşruiyetini sağlamaktadır. Hafez ve Bayraklı (2016), bu durumu “medyanın negatif atmosfer yaratma süreci” olarak tanımlamaktadır. Medyanın egemen söylemleri aktarması, toplumda kalıp yargıların yerleşmesine ve bunların güçlenmesine katkı sağlamaktadır.

Medyada Müslümanlar genellikle radikal, çatışmacı ve barışa tehdit oluşturan öteki olarak temsil edilmekte; bu temsiller, felaket senaryolarına dayalı klişelerle beslenmektedir. Özellikle Müslüman çoğunluğun yaşadığı Afganistan, Irak, Bosna, Filistin, Suriye, Sudan ve Libya gibi ülkeler söz konusu olduğunda, gazetelerde ve televizyon ekranlarında öne çıkan imgeler, inançları için şiddete başvuran ya da kendi iradelerini doğru bilip başkalarına dayatmaya çalışan katı ve tavizi olmayan bir dine mensup insanlar olarak şekillenmektedir (Acim, 2019: 28). Fransız toplumunda İslam'a dair önyargıların özellikle 1979'daki İran İslam Devrimi'nden, ama daha belirgin şekilde 1989'da yaşanan ilk “başörtüsü krizi”nden itibaren kalıcı ve tek tip bir biçim aldığı görülmektedir. Medya, bu süreçte İslamofobik söylemlerin inşasında merkezi bir rol oynamıştır. 1985'te *Le Figaro Magazine*'de yayımlanan ve göçmen karşıtı ırkçılığı İslamofobiyle birleştiren “Başörtülü Marianne” haberi ile 1989'da *Le Nouvel Observateur*'de çıkan ve seküler solun İslam karşıtı duruşunu simgeleyen “Çarşafli Genç Kız” başlıklı haberler bu söylemin örneklerindendir (Geisser, 2010: 29-30).

Fransa özelindeki bu tarihsel örneklerin yanı sıra, 2010'lu yıllarda yaşanan bazı küresel terör saldırıları da İslamofobik söylemin yaygınlaşmasına ve Müslümanların kolektif bir tehdit olarak algılanmasına neden olmuştur. 2015 yılında Tunus'ta İngiliz turistlerin katledilmesi, aynı yıl 3 Aralık'ta San Bernardino'da bir Noel partisinde gerçekleştirilen silahlı saldırı, 2016 yılında 86 kişinin yaşamını yitirdiği Nice saldırısı, aynı yıl Brüksel'de meydana gelen

³⁷ Bu uluslararası sergi, 11 Eylül sonrası Batı toplumlarında Müslüman kimlikleri üzerine oluşan olumsuz kalıp yargılara karşı kültürel diyalog ve farkındalık yaratmayı hedeflemektedir (Pirker, 2018: 187).

bombalı saldırılar, Fransa'nın kuzeyindeki Rouen kentinde bir kilisede 84 yaşındaki bir rahibin öldürülmesi gibi olaylar ile dünyanın farklı yerlerinde gerçekleşen diğer terör eylemleri, başta Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa olmak üzere Batı dünyasında derin bir şok etkisi yaratmıştır. Bu tür olaylar, İslam'a ve Müslüman topluluklara yönelik doğrudan suçlamalara neden olmuş; Müslüman diasporaya yönelik şüpheleri artırmış ve yoğun bir nefret, korku ve İslam karşıtı duyguların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Acim, 2019: 29).

İslamofobinin, küreselleşmenin etkisiyle ivme kazandığı ve medya aracılığıyla yeniden üretilen çok katmanlı bir toplumsal olgu haline geldiği kabul edilmektedir. 1990'lı yıllarda, Birinci Körfez Savaşı, Bosna Savaşı ve Çeçenistan Savaşı gibi olaylar, medyada İslam'a karşıt olarak yansıtılmış ve İslamofobiye pekiştirmiştir. Medyada kullanılan temsiller aracılığıyla, haber içeriklerinde seçilen kelimeler ve görseller üzerinden gerçeklik ciddi şekilde çarpıtılmaktadır (Allen, 2010c: 18).

Batı dünyasında İslamofobinin yaygınlaşmasında en etkili ve güçlü araç medya organıdır. Birçok televizyon kanalı, gazete, radyo ve internet sitesi gibi mecralar İslamofobi endüstrisine ilişkin ürünlerin reklamını yapmada ve onları pazarlamada önemli bir role sahiptir (Okumuş, 2017: 59).³⁸ İslamofobinin Batı mediasındaki yükselişi, özellikle 11 Eylül 2001 yılında New York'ta İkiz Kulelere yapılan saldırının ardından hız kazanmış, İstanbul (15 ve 20 Kasım 2003), Madrid (11 Mart 2004), Theo van Gogh'un öldürülmesi (2 Kasım 2004), Londra metrosuna yapılan bombalı saldırı (7 ve 21 Temmuz 2005) ve son dönemde Fransa'da yapılan Charlie Hebdo saldırılarıyla İslam karşıtlığı körüklenmiş ve daha da derinleşmiştir. Bu olaylar sonrası Müslümanlar, medyada sistemli biçimde terörle özdeşleştirilmiş ve potansiyel tehdit unsuru olarak gösterilmiş ve İslamofobik tutumların toplumlarda pekişmesine katkıda bulunmuştur (Yılmaz, 2018: 291; Çöteli, 2012: 1-3; Göknel, 2015a: 29).

İslamofobi, 1997 yılında İngiliz ırk ilişkileri STK'sı Runnymede Trust tarafından yayımlanan "İslamofobi: Hepimiz İçin Bir Meydan Okuma (Zorluk)" başlıklı raporla gündeme gelmiştir. O zamandan beri, özellikle de 2001 yılından sonra İngiltere, ABD ve Fransa'daki medya, STK'lar ve vatandaşlar tarafından düzenli bir şekilde kullanılmaktadır (Bleich, 2011: 1582). Medya üzerinden, Müslümanlar ötekileştirilmiş, şiddet yanlısı ve güvenlik sorunu olarak

³⁸ Bkz. Said 2007; al-Shaikh-Ali 2015.

sunulmuştur. Soğuk savaşın ardından uluslararası siyasette yok edilen düşmanın yerini, 11 Eylül saldırılarıyla birlikte İslam'ın korku nesnesi haline gelmesiyle İslamofobik söylem yayılmaya başlamıştır (Tekin, 2017: 106). Dolayısıyla Batılılar, İslamofobinin, Müslümanların şiddet yanlısı davranışlarından, terörist eylemlerinden ve Batı değerlerine karşıt tutumlarından kaynaklandığını düşünmektedir. Buna karşılık, Müslümanlar ise İslamofobinin, Batı'nın İslam'a ve Müslüman toplumlara karşı beslediği nefret, düşmanlık ve önyargılardan kaynaklandığını ifade etmektedir (Aydemir, 2017: 171).

Günümüzde İslamofobik içeriklerin geleneksel medya ve sosyal medya aracılığıyla yayılması ve İslam korkusunun toplumun bilinçaltına işlenmesi, hem geleneksel hem de dijital platformlarda belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Avrupa medyasında, İslam'ı tehdit unsuru olarak kurgulayan üç temel senaryo dikkat çekmektedir: terörle özdeşleştirme, demografik tehdit algısı ve Müslüman kadınların hedef alınması (Almalı, 2018: 131). Bu bağlamda, İslam'ın kadın düşmanı ve baskıcı bir din olarak sunulması, Batı'daki toplumsal cinsiyet temelli İslamofobik söylemlerin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Nitekim, İslamofobinin belirgin özelliklerinden biri, İslam'ı kadınlara baskı uygulayan bir sistem olarak karikatürize ederek emperyalist hegemonyayı ilerletme çabasıdır. Bu tür “toplumsal cinsiyet temelli İslamofobi”, dini doğrudan damgalamaktadır (Hasan, 2012: 55). Bu söylemlerin yayılmasında sosyal medya, geleneksel medyadan daha etkili bir araç haline gelmiştir. Özellikle sosyal medya platformlarında oluşturulan kullanıcı grupları³⁹, İslam karşıtı stereotipleri ve nefret söylemlerini yaymakta, dijital içeriklerle bu söylemleri görselleştirmekte ve örtük ya da açık biçimde dolaşıma sunulan kullanıcı türevli içerikler aracılığıyla kamuoyunda ötekileştirici, dışlayıcı ve ayrımcı bir dilin yerleşmesine zemin hazırlamaktadır (Awan, 2016: 10; Kılıcı, Dondurucu ve Uran, 2017: 155). Bu dijital içerikler, zamanla toplumların bilinçaltında yer edinerek İslam'ın bir tehdit olarak algılanmasını pekiştirmektedir. Medyanın bu etkisi özellikle Soğuk Savaş

³⁹ Nitekim bu durumu somutlaştıran bir örnek, Avrupa'da Facebook özelinde gerçekleştirilen bir çalışmada görülmektedir. Söz konusu çalışmada, Avrupa medyasının İslam'ı nasıl çeşitli olumsuz senaryolarla özdeşleştirdiği açıklanmaktadır. Çalışmada, özellikle Müslüman toplumları hedef alan Facebook gruplarının kurulduğu ve bu grupların ana hedefinin Müslümanlara karşı sanal şiddet algısını yaymak ve stereotipler oluşturmak olduğu belirlenmiştir. Bu druplarda, Müslümanların ülkeden gönderilmeleri için karalayıcı nitelime ve yakıştırma içeren görseller hedef gösterilerek paylaşılmıştır. Çalışmada ayrıca, Facebook sayfalarında yer alan yazı ve fotoğraflarda çoğunlukla Müslüman kadınların ülkenin güvenliği noktasında ciddi bir tehdit oluşturduğu, Müslüman bireylerin terörist olarak tanımlandığı ve tarihte yaşanan Haçlı seferlerinin haklılığına dikkat çekildiği görülmektedir (Awan, 2016: 10).

sonrası dönemde artmış; Batı, yeni bir düşman tanımlaması yapmış ve bu bağlamda İslam'ı öteki olarak konumlandırmıştır (Kirman, 2010: 23)⁴⁰. Böylece, İslam'ın “yeni tehdit” olarak inşa edildiği politik ve ideolojik söylemler, medya aracılığıyla toplumsal korkuları beslemiştir. Öyle ki, 11 Eylül saldırıları sonrasında artan korku ve önyargılar, medya söylemleriyle daha da pekiştirilmekte ve yapılan araştırmalar⁴¹, Batı toplumlarında yaygınlaşan İslam korkusunu açıkça ortaya koymaktadır (Ameli, 2009: 20).

Bu bağlamda, sosyal medyanın İslamofobi üretimindeki işlevini somut bir olay üzerinden inceleyen çalışmalar da önem arz etmektedir. Örneğin, Awan'ın (2014: 133) gerçekleştirdiği çalışma, 2013 yılında Londra'nın Woolwich bölgesinde bir İngiliz askerinin öldürülmesinden sonra sosyal medyada, özellikle X platformunda, Müslümanlara yönelik çevrimiçi nefret söylemlerinin büyük ölçüde arttığını ortaya koymuştur. Olay, yalnızca sokak düzeyinde fiziksel saldırılarla sınırlı kalmamış; çevrimiçi ortamda da tehdit, hakaret ve hedef göstermeye varan çok sayıda içerik üretilmiştir. Bu durum, sosyal medyanın yalnızca bireysel görüşlerin aktarıldığı bir mecra olmanın ötesinde, örgütlü nefretin yeniden üretildiği bir alan haline geldiğini açıkça göstermektedir.

Dolayısıyla, medyanın toplumun aynası olduğu ve toplumsal ve kültürel söylemi biçimlendirdiği düşünüldüğünde (Aydın ve Ercan, 2022: 306) hem geleneksel medya hem de sosyal medya üzerinden dolaşıma giren İslam karşıtı içeriklerin, İslamofobinin küresel ölçekte görünür ve kalıcı bir toplumsal probleme dönüşmesinde belirleyici rol oynadığı söylenebilir. Bu bağlamda, sosyal medyanın yalnızca bireylerin kendi görüşlerini paylaştığı bir alan olmaktan çıkıp, toplumsal algıları şekillendiren güçlü bir araç haline gelmiştir. Geleneksel medyadan farklı olarak, sosyal medya kullanıcıları içerik üreticisi olarak, sürece

⁴⁰ Soğuk Savaş sonrası dönemde Batı dünyasında yeni bir tehdit algısının inşa edildiği dikkat çekmektedir. Özellikle 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılması, Sovyetler Birliği'nin dağılması ve komünizmin tarih sahnesinden çekilmesi gibi gelişmelerle birlikte, medya ve politik söylemlerde İslam, yeni “öteki” ve “tehdit” olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Nitekim, *The New York Times* gazetesi, Eylül 1993'te yayımladığı bir değerlendirmede bu yeni tehdit algısını açık biçimde ortaya koyarak İslam'ı, “köktenci dini ile küresel güvenlik ve barış için en önemli tehdit” şeklinde tanımlamıştır. Bu söylemde, 1930'lardaki Nazizm ve Faşizm ile 1950'lerdeki Komünizm tehdidiyle benzerlik kurulmuş ve İslamofobi söylemi Batı'da sistematik biçimde pekiştirilmiştir (Kirman, 2010: 23).

⁴¹ 11 Eylül saldırıları sonrası Batı toplumlarında artan İslam korkusunun boyutunu ortaya koyan araştırmalar dikkat çekicidir. Örneğin, yapılan bir çalışmada Almanların %80'inin, Amerikalıların ise %90'ının Müslümanlardan korktuklarını ifade ettikleri tespit edilmiştir. Bu veriler, medya söylemleriyle beslenen korku ve önyargının toplumsal düzeyde nasıl yaygınlaştığını somut biçimde ortaya koymaktadır (Ameli, 2009: 20).

doğrudan katılmakta ve çeşitli söylemleri yayma veya dönüştürme gücüne sahip olmaktadır. Özellikle İslamofobik olaylardan sonra ifade edilen ve toplumsal ayrışmayı derinleştiren söylemler, etkileşimli medya ortamlarında hızla dolaşıma girmekte ve geniş kitleler tarafından tekrar edilerek yeniden üretilmektedir.

3. BULGULAR

“Taliban ve IŞİD kafasının Avrupa versiyonu.”

Bu bölümde, X Türk kullanıcılarının Kur'an yakma olayları gibi İslamofobik eylemlere verdikleri tepkiler, X (Twitter) verileri üzerinden yapılan analizlerle ele alınmıştır. Bu doğrultuda İslam karşıtı eylemlerin toplumsal yapı üzerindeki etkilerini ortaya koymak amacıyla, toplumda geniş yankı uyandıran ve toplumsal tepkilere neden olduğu düşünülen ve dokuz farklı fail⁴² tarafından gerçekleştirilen İslamofobik eylemler sırasıyla tanıtılmış⁴³ ve her birine ilişkin tweet analizleri gerçekleştirilerek sistematik bir yaklaşımla değerlendirilmiştir.

Verilerin değerlendirilme süreci, belirli analitik adımlar doğrultusunda yapılandırılmıştır. Öncelikle her bir İslamofobik eylem, eylemi gerçekleştiren failin niyeti ve eylemin biçimi (Kur'an'ı yakma, yırtma, üzerine basma ya da hakaret içeren gösteriler düzenleme gibi) dikkate alınarak İslam karşıtı olay sosyal, politik ve kültürel koşullar çerçevesinde kendi özel bağlamı içinde analiz edilmiştir. Ardından, “Tweet-Haber Başlığı Analizi” kapsamında, resmî kaynaklardan yapılan açıklamalar ve politik düzeyde atılan tweet metinleri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş ve bu açıklamaların kamuoyundaki söylemlerle nasıl bir ilişki kurduğu irdelenmiştir. Bu analiz, resmî ve toplumsal tepkiler arasında bir karşılaştırma yapmayı mümkün kılmıştır.

Devamında, tweetlere yapılan yorumlar “Toplumsal Algı ve Etkileri” başlığı altında, İslam karşıtı eylemlerin toplumsal düzeyde algılanışı ve yarattığı toplumsal etkiler tartışılmıştır. Daha sonra, çalışmada İslam karşıtlığı bağlamında Paludan ve Momika ile ilişkilendirilen olaylara dair tweetler, tematik analiz kapsamında iki ana tema altında incelenmiştir: “Tepki” teması (Paludan olayları) ve “Haber” teması (Momika olayları). Bu iki tema, toplumsal tepkilerin duygusal, ideolojik ve söylemsel boyutlarını anlamaya yönelik olarak ele alınmıştır. Tepki teması altında Paludan olayları incelenmiş ve Paludan'ın gerçekleştirdiği Kur'an yakma olaylarıyla ilgili atılan tweetler doğrultusunda alt temalar oluşturulmuştur. Yine aynı şekilde Haber teması altında da Momika olayları ele alınmış ve

⁴² Paludan, Momika, Dans Eden Kadın, Danimarkalı Vatanseverler, Sandberg, Nejem, Marjan, Pegida ve İşgal Rejimi Olayları.

⁴³ Dokuz olaya ilişkin bilgilere, kamuya açık çevrimiçi haber sitelerinde yayımlanan içerikler aracılığıyla ulaşılmıştır.

Momika'nın gerçekleştirdiği Kur'an yakma olaylarıyla ilgili paylaşılan tweetler değerlendirilerek alt temalar belirlenmiştir. Bu aşamada toplumsal tepkilerin anlaşılmasına yönelik önemli veriler elde edilmiştir.

Diğer yedi olaya ilişkin tweetlerde ise, bu tematik ayrım yapılmaksızın, olaylara dair X Türk kullanıcılarının paylaşımları yorumlanmış; ardından her olay için çalışmanın amacı doğrultusunda bir örnek tweet seçilerek Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi (ESA) modeli doğrultusunda, makro (tematik yapı, şematik yapı) ve mikro (sözdizimi, söz seçimi, anlatım kalıpları vb.) düzeylerde analiz gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, gerekli görülen durumlarda bazı olaylara ilişkin paylaşılan görseller de söylemsel açıdan değerlendirilmiştir. Görsellerdeki semboller, ideolojik alt mesajlar ve kullanılan retorik unsurlar analiz edilerek, bu içeriklerin toplumsal algıya etkileri, toplumsal yansımaları ve kültürel anlamları ortaya konmuştur.

Çalışma kapsamında analiz edilen verilerin daha belirgin hale getirilmesi amacıyla, dokuz failin gerçekleştirdiği eylemler sonucunda paylaşılan tweet metinleri çalışmanın "Ekler" bölümünde tablolar halinde sunulmuştur. Her bir tweet, "kodlanmış⁴⁴ olup hesap adı, tweet metni, paylaşım tarihi, kullanıcı kimliği ve görsel türü" gibi bilgilerle birlikte verilmiştir. Tweetlerdeki yazım ve noktalama hatalarına müdahale edilmeden, metinler orijinal halleriyle değerlendirilmiştir.

3.1 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylemler: Rasmus Paludan

*"Bu dönemin Şeytanlarıdır...İsveçli İslam düşmanı Rasmus Paludan"*⁴⁵

Tarihte kaydedilen ilk kutsal kitap yakma olayı, Kral Yehoyakim'in Yeremya'nın tomarlarını ateşe atmasıdır. İslam dünyasında başka dinlerin kutsal kitaplarını yakma örnekleri bulunmazken, farklı dinlerin egemen olduğu yerlerde

⁴⁴ Çalışmada yer alan tweet örneklerinde kullanıcı adları, kişisel bilgilerin gizliliğini korumak amacıyla kodlanmıştır. Kodlama sürecinde, "Kullanıcı_" ön eki ile başlayan adlandırmalar, ilgili kullanıcının adının ilk ve son harfleriyle oluşturulmuştur. Bu harflerin önüne, veri setinde yer alan kullanıcılar için sıralı bir numara eklenmiştir. Ancak bazı kullanıcılar yalnızca örnek analizlerde yer aldığı ve ana veri listesinde bulunmadığı için, bu kullanıcılara numara verilmeden sadece harf kodlaması ile yer verilmiştir.

⁴⁵İlgili tweet: Özel Kurum/Ajans, 4.04.2023 *"Bu dönemin Şeytanlarıdır İsveç'ten bir skandal daha! Kur'an-ı Kerim yakma yasağı mahkeme tarafından kaldırıldı! İsveç'te, aşırı sağcı Rasmus Paludan'ın Kur'an-ı Kerim yakmasının ardından İsveç polisinin güvenlik gerekçesiyle Kur'an-ı Kerim yakılmasını yasaklayan karar, İdari Mahkeme tarafından "Anayasal haktır" denilerek iptal edildi."*

bu tür olaylara rastlanmaktadır. Günümüzde Geert Wilders, Terry Jones ve Paludan gibi isimler, İslam'ı terörle ilişkilendirerek Kur'an yakma olaylarını meşrulaştırmaya çalışmaktadır (Erdemol, 2023).

Rasmus Paludan'ın 2017 yılından itibaren İskandinav ülkelerinde gerçekleştirdiği, Müslümanların kitabı Kur'an-ı Kerim'i yakma olayları kamuoyunun dikkatini çekmektedir. Özellikle Müslüman nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgelerdeki camilerin yakınlarını eylem alanı olarak seçen Paludan, bu etkinliklerini gerçekleştirdiği ülke makamlarının sağladığı güvenlik önlemleri altında ve ifade özgürlüğü kapsamında “demokratik bir protesto” şeklinde tanımlamaktadır (Gelici, 2023: 1128).

Sıkı Yön Partisi (Stram Kurs) başkanı Paludan, 2022'de Paskalya⁴⁶ tatili sürecinde İsveç'in çeşitli kentlerinde (Malmö, Jönköping, Norköpin ve başkent Stockholm) gerçekleştirdiği Kur'an yakma olayları gibi İslamofobik eylemlerle öne çıkmıştır. Stockholm'de bulunan Stockholm Camii (Zayed bin Sultan Al Nahyan Camii) önünde, Uppsala Camii önünde ve Jönköping kentinde bir cami önünde Kur'an'ı yakarak, tepkileri üzerine çekmiştir.⁴⁷ Yine, 21 Ocak 2023 tarihinde, İslam karşıtı bir tutum sergileyen Paludan, Türkiye'nin Stockholm Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim'i yaktı. “Paludan'ın Kur'an-ı Kerim Provokasyonu” başlığıyla yayımlanan bir haberde, Paludan'ın büyükelçilik yakınlarında polis korumasında açıklama yaptığı ve ardından Hz. Muhammed'e (sav) yönelik hakaret içeren bir karikatür açıp, elindeki Kur'an-ı Kerim'i yaktığı belirtilmiştir.⁴⁸ Paludan benzer bir eylemi, 27 Ocak 2023'te, Türkiye'nin Kopenhag Büyükelçiliği önünde de gerçekleştirmiştir.

3.1.1 Tweet Metin Analizi

X Türk kullanıcılarının tepkisel paylaşımlarında, Rasmus Paludan'ın 21 Ocak 2023 tarihinde sergilediği İsveç'teki Kur'an yakma olayına karşı, İslam'a

⁴⁶ Hristiyanlıkta önemli bir dini bayram olarak kabul edilen Paskalya, İbrance'de “dokunmadan geçmek” anlamına gelen bir sözcükten türetilmiştir. Hristiyan inancına göre Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesinden üç gün sonra dirilerek yeniden hayata dönmesi bu bayramın temelini oluşturur. Her yıl değişen bir tarihte kutlanan Paskalya, genellikle Mart sonu ile Nisan sonu arasına denk gelmektedir (Eğriolu, 2017). <https://www.umitegrioglu.com/paskalya-bayrami-nedir-zaman-kutlanir/> adresinden 7 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.

⁴⁷ <https://tr.euronews.com/2023/01/21/stockholmdeturk-buyukelciligi-yakininda-kuran-i-kerim-yakan-asiri-sagci-rasmus-paludan-ki> adresinden 18 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

⁴⁸ <https://www.ntv.com.tr/dunya/kuran-i-kerim-yakan-provokator-rasmus-paludan-konustu-korkuyorum,bMoHz5FuSkqVTj8GHYxwWw#> adresinden 26 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.

yönelik saldırıların “ifade özgürlüğü” adı altında savunulamayacağına dair net bir dayanışma mesajı verilerek, #insanhakları etiketiyle Müslüman toplumların haklarının ve dini değerlerinin korunması vurgulanmıştır. Bunun bir akıl tutulması ve içerisinde ırkçılığı barındıran bir insan hakları sorunu olduğu ifade edilmiştir. Yine, tweet ve yorumlarda Batı’nın ifade özgürlüğü konusundaki “çifte standardı” eleştirilerek bu kavramın yalnızca Batı değerlerini koruma amacıyla kullanıldığı öne sürülmüştür. Aynı zamanda, eylemle ilgili tweet ve yorumlarda, öfke, nefret, kınama, dayanışma ve savunma gibi temel temalar öne çıkmakta; “ırkçı politikacı”, “barbarlık”, “ırkçı provakatör”, “nefret suçu”, “alçaklıkta yeni perde”, “iblisler”, “ırkçılığın zirvesi”, “rezil eylem” ve “ahlaksız İsveç” gibi sert ifadelerle okuyucuda güçlü bir duygusal tepki uyandırılmaya çalışılmaktadır.

Kullanılan dil, duygusal yoğunluğu artıran sert ifadeler içerirken, “*Türk Büyükelçiliği*” ve “*Kur’an-ı Kerim*” gibi ifadeler, İslamofobik eyleminin dini ve milli hassasiyetlere yönelik bir saldırı olarak algılandığını göstermektedir. Aynı zamanda, okuyucuyu hem bireysel hem de toplumsal düzeyde harekete geçirmeyi hedefleyen bu tweet ve yorumlar, dijital platformların kriz anlarında toplumsal dayanışmayı güçlendiren ve öfke gibi duyguları hızla yaygınlaştıran bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, dijital platformlarının, ifade özgürlüğü ile nefret suçu arasındaki sınırların tartışıldığı bir zemin olduğuna işaret etmektedir. Batı’nın çifte standardına yönelik eleştiriler, bu yorumların dikkat çekici yönlerinden birini oluşturmaktadır.

İslam karşıtı eylemler ve söylemler çoğunlukla aşırı sağ ideolojilerle ilişkilidir. Bu ideolojiler milliyetçilik, ırkçılık, etnik üstünlük ve homojen bir toplum yapısı arzusuyla şekillenmekte ve “öteki” olarak tanımlanan gruplara karşı düşmanca tavır alınabilmektedir. Eleştirel Söylem Analizi’nde vurgulandığı üzere, bu tür söylemler ideolojik mücadele alanlarını görünür kılmaktadır. Bazı söylemler, dini değerlere karşı seküler ve eleştirel bir tutumla inançlı bireyleri gerici olarak etiketlerken; diğerleri, eylem yapanları dinsiz ve ahlaksız olarak konumlayıp, cezalandırıcı bir söylem üretmektedir. Her iki durumda da sosyal medya platformları, inançlar üzerinden kurulan kutuplaşmayı ve dijital alanda yeniden üretilen ideolojik çatışmaları yansıtmaktadır.

X platformundaki tweetler ve yorumlar bağlamında yapılan tartışmalar, Kur’an yakma olaylarına dair farklı bakış açılarını ve ideolojik çerçeveyi yansıtan

önemli bir veri kaynağıdır. Bu bağlamda yorumlar özelinde “X Tartışmaları”⁴⁹ ele alınırken, bu veriler sadece bireysel görüşler olarak değerlendirilmemiş, aynı zamanda verilere geniş bir çerçevede yaklaşılmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede kullanıcı_7zk tarafından paylaşılan *“İsveçlilerin büyük çoğunluğu Rasmus Paludan denen şarlatanı popülist ve ırkçı buluyor. Tanıdığım hemen bütün İsveçliler kuran yakma saçmalığını kınıyorlar da. Bu aptal adam yüzünden tüm İsveçlileri aşağılamaya bir son verin. İllaki erkeklik yapacaksanız VOLVO araçlarınızı yakın!”* tweet ve bu tweete yapılan yorumlar değerlendirilmiştir.

Kullanıcı_7zk’nın kendi tweetine yaptığı yorumunda, İsveç’in ifade özgürlüğü anlayışı çerçevesinde *“Kutsal kitaplar dahil ne varsa İsveç kanun ve yasalarına göre yakılabilir. Yarın çıkıp ben incil yakabilirim.”* diyerek bu tür İslam karşıtı eylemlerin yasalarca korunduğunu ifade ederken; olayın yalnızca bireysel bir eylem olmadığını belirten *“İsveç polisi adama koruma sağladı mı sağlamadı mı? ve İsveç hükümeti bu olaydan sonra oradaki polisleri görevden aldı mı almadı mı?”* ve *“İsveç Hükümeti eşliğinde onlara gösteri sunar gibi Kur’an yakıyor”* gibi diğer yorumlar ise İsveç devletinin Paludan’a koruma sağlamasını doğru bulmayarak devletin tarafsız olmadığını ifade ederek eylemlerin devlet tarafından dolaylı olarak desteklendiğini ima eden bir söylem geliştirmektedir.

Bu söylemler, Batı’nın ifade özgürlüğü dediği şeyin aslında çifte standartla uygulandığı algısını pekiştirmektedir. Kullanıcı_7zk’nın *“Baskıyla ahlak ve erdem inşa edilmediğini biliyor, o yüzden izin veriyorlar.”* şeklindeki yorumu, ifade özgürlüğü anlayışına yapılan vurguyu öne çıkarırken karşıt görüşler bu değerlerin İslam ve Müslüman karşıtı pratikleri meşrulaştırmak için kullanıldığı iddiasını öne sürmektedir. *“İsvec Basbakani cikacak KURAN yakmayi yasal bir hakkidir diye aciklayacak. Biz buna hümanist bakacacagiz öyle mi?”* diyerek, bu tür İslamofobik eylemlerini ifade özgürlüğü şeklinde değerlendirmenin sorunlu bir durum olduğunu ileri sürmektedir. X platformunda dolaşan diyaloglarda Kur’an yakma olayına verilen tepkiler sadece kutsal değerler ekseninde bireysel görüşleri yansıtmamakta, aynı zamanda demokrasi, ifade özgürlüğü, devlet politikaları ve insan hakları çerçevesindeki gerilimi de gözler önüne sermektedir. Çoğu kullanıcı, İslam karşıtı eylemlerine karşı olsa da, bazıları bu eylemin yasaların izni dahilinde

⁴⁹ “X tartışmaları” ifadesi, atılan tweetler üzerinden konuya dair yapılan yorumları tanımlamak amacıyla kullanılmıştır.

yapılabileceğini kabul eden görüşlere sahiptir. Bu tweet ve yorumlarda, İslamofobik eylemin kabul edilmemesi ön planda olsa da kullanıcıların diyaloglarında sosyal gerilimlerin yaşandığı gözlemlenmiştir.

Aşağıda yer alan Tablo 3.5’de, analiz kapsamında incelenen örnek tweet metinlerin temsili örneklerine yer verilmiştir. Tabloda sunulan örnek tweet metinleri üzerinden yapılan analiz, hem metinsel hem de bağlamsal öğeler dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Paludan olayına yönelik veriler “Ekler” bölümünde Ek 1- Tablo 3.5’de yer almaktadır.

Tablo 3.5. Paludan olayıyla ilgili örnek tweet metinleri.⁵⁰

Hesap adı	Tweet metni-tarih-kimlik	Görsel türü
Kullanıcı 1sh k_1sh	ALÇAK EYLEM İÇİN SAAT VERDİ! İslam düşmanı Rasmus Paludan isimli ırkçı politikacı, İsveç’te Kur’an-ı Kerim yakma girişimi için saat verdi: 13.00’da Türk Büyükelçiliği önünde. 21.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 2ar k_2ar	ALÇAKLIKTA YENİ PERDE İslam düşmanı ırkçı Rasmus Paludan, İsveç’in başkenti Stockholm’de Kur’an-ı Kerim yakma girişimi için saat verdi: “13.00’te Türk Büyükelçiliği önünde” 21.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Video

⁵⁰ Örnek tweetler “Ekler” bölümünde orijinal haliyle yer alırken, Tablo 3.5’te bazı noktalama işaretlerinde düzenleme yapılmıştır.

Tablo 3.6 (devamı). Paludan olayıyla ilgili örnek tweet metinleri.

Hesap adı	Tweet metni-tarih-kimlik	Görsel türü
Kullanıcı 3f1 k_3f1	Batının ifade özgürlüğü diye dayattığı fikir, sadece kendi inandıklarına olan özgürlük. İsveçli Rasmus Paludan denen adamın Kur'an yakma eylemi ifade özgürlüğü olamaz. Başkalarının değerlerine hakaret ve kısıtlama özgürlük olamaz. Ahlaksız/ İsveç 21.01.2023 (Şahıs)	Fotoğraf
Kullanıcı 4sh k_4sh	İsveç'te İslam düşmanı aşırı sağcı Rasmus Paludan'ın rezil, Kur'an-ı Kerim'i yakma eylemi tüm dünyanın gündemine oturdu. NATO'ya girmek için Türkiye'nin onayına ihtiyaç duyan İsveç'in bu skandallara onay vermesinin ardından NATO üyeliğinin tehlikeye girdiği ifade edildi. Tarih: 23.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 5dm k_5dm	Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Edwin Wagensveld ve Rasmus Paludan'ın Kur'an-ı Kerim yakma eylemlerine ilişkin soruşturma başlattı. Tarih: 31.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 6im k_6im	Kuran-ı Kerim yakma eylemleriyle ve aşırı sağcı görüşleriyle bilinen Danimarkalı Rasmus Paludan'ın İngiltere'ye girişi yasaklandı. Paludan önceki gün sosyal medya üzerinden İngiltere'de Kuran-ı Kerim yakma eylemi yapacağını duyurmuştu. 21.03.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 7zk k_7zk	İsveçlilerin büyük çoğunluğu Rasmus Paludan denen şarlatanı popülist ve ırkçı buluyor. Tanıdığım hemen bütün İsveçliler kuran yakma saçmalığını kınıyorlar da. Bu aptal adam yüzünden tüm İsveçlileri aşağılamaya bir son verin. İllaki erkeklik yapacaksınız VOLVO araçlarınızı yakın! 22.01.2023 (Şahıs)	Fotoğraf

3.1.2 Tweet- Haber Başlığı Analizi

Bu başlık altında, Paludan'ın Kur'an'a karşı gerçekleştirdiği İslamofobik eylemlerle ilgili haber içerikleri ve bu haberlerin X platformunda doğrudan paylaşılması sonucu yapılan kullanıcı yorumları birlikte analiz edilmiştir.

Kur'an yakma olayları gibi İslamofobik eylemlere karşı halktan gelen sert tepkilerin yanında resmî makamlardan da sert tepkiler gelmiştir. Örneğin Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, eylemi nefret suçu olarak değerlendirmiş ve ifade özgürlüğü ile ırkçılık arasındaki farka dikkat çeken bir çerçevede İslamofobik eylemi kınamıştır.⁵¹ Bir başka tweette ise, yine Bakanlık tarafından verilen bir tepkide, ifade özgürlüğünün ırkçılığı ve nefret suçunu gerekli kılamayacağı ifade edilmiş ve İslam karşıtı eylemin gerçekleştirilmesine verilen

⁵¹ İlgili tweet: Kullanıcı_29sh “İsveç'in aşırı sağcı Rasmus Paludan'ın Kur'an-ı Kerim yakma provokasyonuna izin vermesine bir tepki de Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'ndan geldi: Nefret suçu ve ırkçılık, düşünce ve ifade özgürlüğü değildir. Umarız İsveç makamları bu aşağılık provokasyonu engeller.”

izne diplomatik düzeyde tepki gösterilmiştir.⁵² Aynı şekilde, ırkçı Paludan'a karşı suç duyurusunda bulunan İyi Parti İsveç Temsilciliği tarafından verilen tepki de hukuki zeminde verilen tepkilerden biridir.⁵³ Yine hukuki çerçevede verilen bir diğer tepki ise, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının Paludan hakkında soruşturma başlatmış olmasıdır.⁵⁴ Muhalefetin ve iktidarın uzlaştığı İsveç'te ise, yakma girişimi "dehşet verici" olarak nitelendirilse de herhangi bir kınama ya da yaptırıma dair tehdit içeren bir söylem kullanılmamıştır.⁵⁵ Paludan'ın benzer bir İslamofobik eylem için İngiltere'ye girişinin yasaklandığı bilgisini veren tweet metinleri oldukça fazladır. Söylem dili olarak duygusal ya da tepkisel hiç bir kavram içermeyen bir şekilde oluşturulan bu metinlerde, Paludan hakkında birçok Kur'an yakma olayının arkasındaki isim olduğu vurgulanmış, aşırı sağcı oluşu ve Danimarka- İsveç vatandaşı olduğu bilgisi öne çıkarılmıştır.⁵⁶

Kullanıcı_38mu'nun "Mil-Diyanet-Sen Genel Başkanı Celaleddin Gül: Müslüman ülkeler, İslam ve Kur'an düşmanı Rasmus Paludan hakkında "KATLİ VACİPTİR" fetvası çıkartmalıdır" şeklindeki tweet örneğinde olduğu gibi kullanıcı tepkileri zaman zaman radikal boyutlara ulaşmıştır. Kullanıcı_40el⁵⁷'in tweet metninde ise, tepkilerin sadece dini hassasiyetler bağlamında değil, ulusal hassasiyetlerle de ilişkili olarak şekillendiği gözlemlenmektedir.

⁵² İlgili tweet: Kullanıcı_31 "Türkiye Dışişleri Bakanlığı, aşırı sağcı Rasmus Paludan'ın Kopenhag'daki Türk Büyükelçiliği önünde gerçekleştireceği Kur'an yakma eylemine izin verilmesini kınadı."

⁵³ İlgili tweet: Kullanıcı_27rz "İYİ PARTİ İSVEÇ TEMSİLCİLİĞİ 21 Ocak 2023 tarihinde ırkçı ve İslam karşıtı söylemleri ile bilinen Rasmus Paludan'ın Stockholm Türkiye Büyük Elçiliği yakınlarında kutsal kitabımız Kuran'ı Kerim'i yakma girişimine karşı İsveç İYİ Parti Temsilciliği olarak suç duyurusunda bulunduk."

⁵⁴ İlgili tweet: Kullanıcı_37ak "Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, İsveç ve Hollanda'da Kur'an-ı Kerim yakma ve yırtma eylemleri yapan Rasmus Paludan ve Edwin Wagensveld hakkında soruşturma başlattı."

⁵⁵ İlgili tweet: Kullanıcı_28tr "Muhalefet-iktidar uzlaştı: İsveç'te Rasmus Paludan'ın "Kur'an"ı yakma girişimi dehşet verici: Aşırı sağcı ve ırkçı Rasmus Paludan'ın Stockholm'deki Türkiye Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yakması büyük tepkilere yol açtı. İslam dünyasından birçok"

⁵⁶ İlgili tweet: Kullanıcı_34ne "Birçok Kuran yakma olayının arkasındaki isim olan ve aşırı sağcı - İslam karşıtı görüşleriyle bilinen Danimarka-İsveç vatandaşı Rasmus Paludan'ın benzer bir eylem için İngiltere'ye girmesi yasaklandı."

⁵⁷ İlgili tweet: Kullanıcı_40el "İslam düşmanı siyasetçi Rasmus Paludan'ın İsveç'in Türkiye Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim'i yakma girişimini ve Flammen Dergisi'nin Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik hakaret yarışmasını lanetliyoruz. Onlar ne yaparlarsa yapsınlar Kur'an'ın ışıği yayılmaya devam edecek."

3.1.3 NATO⁵⁸ Tweet-Haber Başlığı Analizi

Türkiye'nin İsveç'in NATO üyeliğini onaylamadan önceki dönem, hem diplomatik düzeyde önemli gelişmelerin yaşandığı hem de kamuoyu tepkilerinin yoğun olarak tartışıldığı bir süreçtir. Bu süreçte hem Türkiye'nin resmî açıklamaları hem de ulusal ve uluslararası basında yer alan haberler, kamuoyunun konuya yaklaşımını şekillendirmiştir. Aynı zamanda sosyal medyada, özellikle X üzerinde, sürece dair çok sayıda tweet paylaşılmış ve yorum yapılmıştır.

Bu bölümde, analiz kapsamında, Türkiye'nin 25 Ocak 2024 tarihindeki İsveç'in NATO üyeliğinin onay kararından yaklaşık bir yıl öncesine kadar uzanan zaman diliminde atılmış tweetler ve yayımlanmış haber içerikleri incelenmiştir. Bu analizler aracılığıyla hem devlet düzeyinde hem de toplumsal düzeyde sürece nasıl yaklaşıldığı, hem de karar öncesinde kamuoyunda bu sürece ilişkin geliştirilen söylemler analiz edilmiştir.

NATO bağlamında yapılan resmî açıklamaların yer aldığı tweet ve yorumlarda, İsveç Başbakanı Ulf Kristersson'un, "*Türkiye hazır olduğunda NATO görüşmelerini sürdürmeye hazırız.*"⁵⁹ ifadesine yer verilmiştir. Bu ifade, İslam karşıtı eylemlerin ülkeler arası diplomatik ilişkileri ve NATO müzakerelerini de etkileyebileceğini göstermektedir. Aynı şekilde, "*rezil*" olarak ifade edilen eylemin dünya gündemine oturduğu ve bu "*skandallara*" onay veren İsveç'in NATO üyeliğinin tehlikeye girdiği şeklindeki yorumlara da rastlanılmaktadır.⁶⁰

NATO bağlamında halkın tepkisi resmî söylemlerden daha farklı ve daha serttir. Kullanıcılar, yaptıkları paylaşımlarla doğrudan hakaret içeren ifadeler kullanmaktadır. Örneğin, Paludan için sert ve tepkisel bir söylem olan "*necis hınzırınız*"⁶¹ ifadesinde olduğu gibi. Yine de daha politik bağlamda ele alınan tepkiler de vardır. Türkiye'nin "*evet*" demesine ihtiyacı olan İsveç'in "*skandal*

⁵⁸ NATO temalı örnek tweetler için bkz. "Ekler" bölümü Ek 8- Tablo 3.19.

⁵⁹ İlgili tweet: Kullanıcı_35tr "*İsveç Başbakanı: Türkiye hazır olduğunda NATO görüşmelerini sürdürmeye hazırız: Türkiye'nin Stockholm Büyükelçiliği önünde aşırı sağcı Rasmus Paludan'ın Kuran yakma eylemi sonrası askıya alınan NATO'ya üyelik görüşmeleriyle ilgili konuşan İsveç Ulf...*"

⁶⁰ İlgili tweet: Kullanıcı_30sh İsveç'te İslam düşmanı aşırı sağcı Rasmus Paludan'ın rezil Kur'an-ı Kerim'i yakma eylemi tüm dünyanın gündemine oturdu. NATO'ya girmek için Türkiye'nin onayına ihtiyaç duyan İsveç'in bu skandallara onay vermesinin ardından NATO üyeliğinin tehlikeye girdiği ifade edildi.

⁶¹ İlgili tweet: Kullanıcı_32on "*Rasmus Paludan isimli necis hınzırınıza Stockholm'deki Türkiye Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yakma iznini verdiğinizde göre demek ki NATO'dan vazgeçmişsiniz. Artık NATO'yu rüyanızda görürsünüz. Hadi şimdi gidip beslediğiniz PKK'lıların omzunda ağlayın.*"

kararına” karşı uluslararası ilişkilerde iplerin iyice gerildiğini ve üyeliği rüyalarında görebilecekleri belirtilmiştir.⁶²

29 Ocak 2023 tarihli bir tweette kullanıcı, İsveç’te Kur’an yakma olayının Türkiye’nin, İsveç’in NATO’ya katılmasını veto etmesiyle bağlantılı olabileceğini belirtmektedir. İsveç’in NATO’ya katılım süreci, özellikle Türkiye’nin çekinceleri nedeniyle uzun zamandır tartışma konusu olmaktadır. Dini hassasiyetleri kışkırtan 21 Ocak 2023 tarihli Kur’an yakma olayı, İsveç Başbakanı tarafından “saygısızlık” olarak nitelendirilmişse de Türkiye’nin İsveç’e yönelik olumsuz tutumunu derinleştirmiş ve NATO sürecinde bir gecikme sağlamıştır. İslamofobik eylemin ardından Türkiye Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, “*Kutsal kitabımız Kur’an-ı Kerim’e karşı yapılan aşağılık saldırıyı en güçlü şekilde lanetliyoruz.*” denilmiştir. Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar ise, yaptığı açıklamada, “*Geldiğimiz noktada İsveç Savunma Bakanı Pal Jonson’un Türkiye’ye 27 Ocak’ta yapacağı ziyaretin önemi de, anlamı da kalmadı. Bu nedenle ziyareti iptal ettik.*” dedi. Haberde, Jonson’un ziyaretinde, İsveç’in NATO’ya katılımına ilişkin Türkiye’nin itirazlarının ele alınması bekleniyordu,⁶³ bilgisi yer almaktadır.

Özellikle dini semboller üzerinden yapılan bu tür provokasyonlar, İsveç ile gerginliğin artmasına yol açtı. Bu bağlamda devletler arası ilişkilerde sert yankılar uyandırmakta ve uluslararası politikadaki dinamikleri değiştirebilmektedir. Dolayısıyla Türkiye, İsveç’in NATO üyeliğini destekleme fikrini gözden geçirmiş ve İsveç’in NATO üyeliğini veto etme noktasına kadar gelmiştir.⁶⁴

25 Ocak 2024 tarihinde Türkiye’nin İsveç’in NATO üyeliğini onaylaması ulusal ve uluslararası kamuoyunda geniş etki yaratmıştır. Bu gelişme, medya organları ve sosyal medya kullanıcıları tarafından değerlendirilmiştir. Aynı dönemde sosyal medya platformlarında da kararın gerekçelerine, zamanlamasına ve olası etkilerine ilişkin farklı görüşler dile getirilmiştir. X platformunda yapılan yorumlarda, eleştiri, şüphecilik ve de stratejik bir kayıp gibi duygu durumlarını yansıttığı ve farklı görüşlerin de dile getirildiği bir çeşitlilik gözlemlenmektedir.

⁶² İlgili tweet: Kullanıcı_33ba “İsveç’ten Kurban Bayramı’nda skandal karar! Kur’an-ı Kerim yakılmasına izin verdi. NATO üyesi olabilmek için Türkiye’nin “evet” demesine ihtiyacı olan İsveç yine skandal bir karara imza attı. Rasmus Paludan’ın Kur’an-ı Kerim yakma skandalı ile iplerin iyice gerildiği bilinirken İsveç polisi yine Kur’an-ı Kerim yakılmasına izin verdi.”

⁶³ <https://www.bbc.com/turkce/articles/c4n8yrnyr1po> adresinden 10 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.

⁶⁴ <https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/8862/turkiye-isvecin-nato-uyeligini-destekleme-fikrini-gozden-gecirmeli> adresinden 12 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.

Bu aşamada, NATO onayından sonra atılan tweetler ile medya haberleri birlikte değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme üzerinden, kararın kamuoyunda nasıl karşılandığı, hangi temaların öne çıktığı ve bu temaların hangi söylemlerle ifade edildiği analiz edilmiştir.

Bir medya haberinde üst başlık olarak “*Türkiye, İsveç’in NATO üyeliğini onayladı.*” ve alt başlık olarak “*Türkiye, İsveç’in NATO üyeliğini sonunda onayladı. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulu’nda yapılan görüşmelerde gruplar adına söz alan milletvekilleri, partileri adına görüş bildirdi, akabinde oylamaya geçildi. Oylamada AKP, CHP, MHP ve DEVA Partisi, İsveç’in üyeliğine “evet” oyu verdi. 31 üyeli NATO ittifakında Ankara’nın da Stockholm’e onay vermesinin ardından geriye bir tek Macaristan kaldı.*” (Görür Yücel, 2024)⁶⁵ ifadesi yer almaktadır.

Haberde NATO süreci, diplomatik bir gelişme olarak tarafsız bir dille aktarılmaktadır. Oylamaya ilişkin veriler paylaşılmış, partilerin tutumlarından bahsedilmiş ve resmî süreç vurgulanmıştır. Tweet metinlerinde ise, özellikle İsveç hükümetinin Ku’ran-ı Kerim’in yakılması olaylarına izin vermesi karşısında duyulan tepkiler dile getirilmektedir. “*NATO’ya girmesine evet demiştik öyle değil mi?*”, “*Bu ülkenin elinde çok haklı bir sebep var İsveç kesinlikle NATO’ya alınmamalı.*” gibi ifadeler, Türkiye’nin aldığı karara karşı öfkeyi ve hayal kırıklığını yansıtmaktadır.

Haber metninde, İslam karşıtı olaylara değinilmemiştir; çünkü haberde yalnızca İsveç’in NATO üyelik süreci ele alınmıştır. Bu bağlamda haberde politik olarak bir sorunun çözüldüğü ya da ilerlemeye yönelik bir adım atıldığı vurgulanırken, tweetlerde, konu Kur’an’a yönelik İslamofobik saldırılar üzerinden, NATO üyeliği ilişkisi değerlendirilmiş ve diplomasi dışında sert çözüm önerileri de ortaya konmuştur.

Yorumlarda bazı kullanıcılar politik çözümlerin mümkün olduğunu savunurken, bazıları şiddet içeren “alternatif” yöntemler önermektedir. Örneğin, “*Bu aşağılık işi savaş olmadan diplomasi yoluyla devletimiz çözemez. Ama iyi bir keskin nişancı kendini feda ederek eylem yapılırken şak diye çözer ve bitirir.*” gibi ifadeler şiddet içeren çözüm önerisine işaret etmektedir. Bunların yanı sıra, bazı kullanıcılar da Türkiye’nin NATO kararını eleştirerek İsveç’in üyeliğine izin

⁶⁵ <https://medyascope.tv/2024/01/23/turkiye-isvecin-nato-uyeligini-onayladi/> adresinden 3 Nisan 2025 tarihinde alınmıştır.

verilmesini yanlış bulduğunu belirtmiştir. “İsveç’i NATO’ya almayı kabul edenler utansın” şeklindeki yorumlar, diplomatik kararların halk tarafından tepkiyle karşılandığını ve desteklenmediğini göstermektedir.

Haberin alt başlığında yer alan “sonunda” ifadesi, İsveç’in NATO üyelik sürecinin hem uzun hem de tartışmalı bir süreçten geçtiğine işaret etmektedir. Özellikle, İslam karşıtı eylemler nedeniyle İsveç’in NATO üyeliğini hemen onaylamadığı, diplomatik pazarlıklar yürüttüğü ve belirli şartlar öne sürdüğü vurgulanmaktadır. Bu ifade, sürecin tamamlanmasının gecikmeli ve istişare edilerek gerçekleştiği bilgisini içermektedir.

İslam karşıtlığı olayları çerçevesinde NATO üyeliğine dair süreç üzerinden yapılan bu karşılaştırmalı analizde, haber metninde İsveç’in NATO üyeliği doğal bir süreç olarak ifade edilirken, tweet ve yorumlarda bu kararın toplumda büyük bir tepkiyle karşılandığı görülmektedir. Ayrıca, toplumsal algıda öne çıkan temel unsurlar arasında, İsveç devletine yönelik duyulan güvensizlik, Türkiye’nin onayladığı üyeliğin stratejik bir hata olarak değerlendirilmesi ve daha sert yaptırımların uygulanması gerektiği yönündeki beklentiler yer almaktadır.

Bu analiz, alınan politik kararlarla toplum arasında bir kopukluk olduğunu dolayısıyla Türkiye Devletinin, İsveç-NATO stratejisinin toplumda tam olarak kabul görmediğini göstermektedir.

3.1.4 Devlet Söylemi: İfade Özgürlüğü ve Yasal Düzenleme

Bu başlık altında öncelikle, İslam karşıtı olaylar karşısında devletlerin sergiledikleri söylemsel tutumlar ve geliştirdikleri çözüm önerileri, ilgili haber metinleri temelinde tartışılmıştır. Bu yaklaşım, İslamofobik olaylar karşısında devlet söylemlerinin medyada nasıl temsil edildiğini ve kamuoyuna nasıl yansıtıldığını ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu çerçevede, çalışmada 28 Temmuz 2023 tarihli ve 30 Ağustos 2023 tarihli iki haber metnine yer verilmiştir.

28 Temmuz 2023 tarihinde kamuoyuna yansıyan açıklamalarda⁶⁶, İsveç ve Danimarka hükümetleri, Kur’an’a yönelik yapılan saldırı eylemleri karşısında “üzüntü” duyduklarını dile getirmiş, ancak ifade özgürlüğünü koruyan yasal düzenlemeleri gerekçe göstererek bu tür İslamofobik eylemlerine müdahale

⁶⁶ <https://medyascope.tv/2023/07/28/isvecte-kuran-i-kerim-yakmak-icin-basvurular-artiyor/> adresinden 29 Kasım 2023 tarihinde alınmıştır. Haber içeriği: İsveç ve Danimarka, Kur’an-ı Kerim yakılmasından “üzüntü duyduklarını” ancak ifade özgürlüğünü koruyan kurallar çerçevesinde bunu engelleyemeyeceklerini belirtmektedir (Guardian, 2023).

edemediklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla bu metinlerde öne çıkan “ifade özgürlüğü” söylemi, paylaşılan tweetlerde yoğun biçimde eleştirilmiştir. Özellikle Müslüman toplumlar, dini değerlere yönelik bu tür eylemlerin ifade özgürlüğü kapsamı altında değerlendirilmesini ikiyüzlü ve çifte standartlı bir yaklaşım olarak görmüş, devletlerin pasif kaldığı yönünde eleştirilerde bulunmuşlardır. Tweetlerde, ifade özgürlüğünün sınırlarının dini değerlere hakareti kapsamaması gerektiği vurgulanmıştır. Bu yaklaşım, dini değerlere yönelik İslamofobik saldırıların meşrulaştırılması ve devletlerin pasif tutumu için bir gerekçe olarak değerlendirilmiştir.

Ancak bir ay sonra, 30 Ağustos 2023 tarihinde yayınlanan haberde⁶⁷ ise bu tutumla ilgili belirgin bir değişim gözlenmiştir; İsveç ve Danimarka hükümetlerinin, Kur'an yakma gibi İslamofobik eylemlere karşı gerekli yasal düzenlemeyi yapacaklarına dair açıklamalar yer almıştır. İsveç'te ana muhalefet partisi, Kur'an yakma olaylarının halkı kışkırtan çirkin bir davranış olarak nitelendirmiş ve “nefret suçu” kapsamında değerlendirilebilmesi için Kamu Düzeni Yasası'nda iyileştirmeler yapılması gerektiğini gündeme getirmiştir. Aynı şekilde Danimarka hükümeti de kutsal kitaplara yönelik İslamofobik saldırıları yasaklayan bir yasa teklifini meclise sunacağını açıklamıştır.

İki haber arasında bir aylık gibi kısa bir süre olmasına rağmen, devlet söylemlerinde dikkate değer bir değişim gözlemlenmiştir. Başlangıçta ifade özgürlüğü vurgusu ön plandayken, daha sonra toplumsal hassasiyetler, uluslararası baskılar ve kamu güvenliği kaygıları doğrultusunda yasal müdahale gerekliliği kabul edilmiştir. Bu durum, X platformunda kurumsal düzeyde çözüm beklentisiyle dile getirilen eleştirilerin karşılık bulduğunu ve devletlerin çözüm bulma yönünde önemli adımlar atma niyetinde olduklarını göstermektedir.

Söz konusu analizlerden sonra incelenen X metin içeriklerinde, Müslüman toplumlarına yönelik özür niteliği taşıyan ifadelerin de yer aldığı gözlemlenmiştir. Danimarka'nın Kur'an'a yapılan saygısızlık için özür dilemesi, devletlerin dini hassasiyetlere verdiği önemi yansıtmaktadır. Bu tür resmî özürler, hem hükümetlerin Müslüman toplumların duygularını dikkate alarak hassas konulara çözüm getirme çabalarını yansıtmakta hem de diplomatik ilişkilerin iyileştirilmesi

⁶⁷ <https://www.trthaber.com/haber/dunya/isvecte-ana-muhalefetten-kurana-yonelik-provokasyonlara-karsi-yasa-degisikligi-hazirligi-792184.html> adresinden 24 Nisan 2024 tarihinde alınmıştır.

ve toplum huzurunun sağlanması adına önemli adımlar olarak yorumlanmaktadır. Bu bağlamda tweet içerikleri, doğrudan bir özür ifadesi yerine, daha çok empati kurmaya ve gerilimi azaltmaya yönelik bir söylem geliştirme çabası olarak değerlendirilebilir.

3.1.5 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri

Tweet metinlerinde, Kur'an-ı Kerim yakma olaylarının İslamofobiye dayandığı ve dini duyguları hedef aldığı sıkça vurgulanarak Müslüman toplumlarda derin bir öfke ve güvensizlik yarattığı görülmektedir. Dini değerlere yönelik yapılan bu tür İslamofobik saldırılar, toplumda farklı şekilde yorumlanmaktadır. Bazı gruplar, bunu inançlarına yönelik bir saldırı olarak değerlendirip tepki gösterirken, diğerleri ise eylemi onaylamamakla birlikte ifade özgürlüğü kapsamında savunmaktadır. Bu bağlamda, Kur'an yakma olayları özelinde İslamofobik eylemler üzerinden ifade özgürlüğünün sınırları tartışmaya açılarak ifade özgürlüğü kavramının nefret söylemi ve provokasyonu meşrulaştırmak için kullanılabileceği vurgulanmaktadır. Avrupa ülkelerinin insan hakları ve ifade özgürlüğü konusundaki çifte standardı eleştirilmiş, özellikle Müslüman topluluklar, bu olaylar üzerinden Avrupa'nın adalet anlayışını sorgulamaktadır. X'te geniş yankı bulan bu tür provokasyonlar, Müslüman toplumlarla Batılı ülkeler arasındaki ayrışmayı derinleştirerek toplumsal barışın zedelenmesine ve kutuplaşmanın artmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda, bu platformlar İslam karşıtı eylemlere karşı ifade edilen karşı-söylemlerin özgürce ifade edildiği ve tüm bunların arasındaki dengenin sorgulanmasına neden olan bir rolü de üstlenmektedir.

3.1.6 Kur'an Yakma Olayının “Tepki” Teması Üzerinden Analizi

İslam karşıtlığı bağlamında Kur'an-ı Kerim'in yakılması olaylarının sosyolojik incelemesi sonucunda, en güçlü duygusal tepkinin Paludan olaylarında ortaya konduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, *tepki* teması üzerinden bir tablo oluşturulmuş ve tweet metinleri bu çerçevede yorumlanmıştır. Tepki temasına yönelik veriler, “Ekler” bölümünde Ek 2- Tablo 3.7’de sunulmaktadır.

Paludan'ın gerçekleştirdiği olaylar bağlamında paylaşılan tweetler ve yorumlar analiz edildiğinde, “tepki” teması, en fazla tweet atılan ve yorum yapılan kategorilerden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu tema altında üç alt tema

belirlenmiştir: “Toplumsal ve bireysel tepkiler”, “İrkçılık temalı tepkiler” ve “Ayat temalı tepkiler”.

Analiz sonuçlarına göre, ayet temalı tepkiler ile toplumsal ve bireysel tepkiler alt temalarında en fazla veri toplanmıştır. Ancak daha detaylı incelemelerde, bazı kullanıcıların düzenli olarak aynı tweeti ve dolayısıyla aynı ayeti paylaştığı görülmektedir. Bu durum, sayıca fazla görünse de analiz edilecek özgün metin sayısının görece sınırlı olduğu anlamına gelmektedir. Buna rağmen, belirlenen temalar, toplumsal tepkilerin dinamiklerini ve bireysel tepkilerin nasıl şekillendiğini anlamak açısından önemli bir çerçeve sunmaktadır.

Tablo 3.7. İslam karşıtlığı bağlamında Kur’an yakma olaylarının sosyolojik incelemesi neticesinde “teпки” temasına yönelik örnek veriler.

Tepki türü	Tweet metni-tarih-kimlik
Toplumsal	Dünya #hatim #İsveçte #Kerim #Kurani İsveç’te Kur’an-ı Kerim yakılmasına tepki olarak 40 ülkede hatim okundu 25.01.2023 (Şahıs)
Bireysel	Tek dertleri İ S L A M “KUR’AN-I KERİM”İN KORUYUCUSU BİZZAT “HAZRET-İ ALLAH”TIR. KİMSE ONA EL UZATAMAZ!! STOP SWEDEN 21.01.2023 (Şahıs)
İrkçılık temalı	Müslüman kadının rahmini bile bomba gören bir Batı ırkçılığı. 16.03.2023 (Şahıs)
İrkçılık temalı	Türk Büyükelçiliği önünde Kur’an-ı Kerim yakan ırkçı provokatör Paludan’dan skandal açıklama! “Hayal ettiğim gibi olmadı. 23.01.2023 (Ö.K./Ajans)
Ayet temalı	Kurani Kerim’i yakamazsınız Buna gücünüz yetmez Siz istemesenizde O ebeden baki kalacaktır 22.01.2023 (Şahıs)

“Ekler” bölümünde Ek 2- Tablo 3.7’de yer alan bilgilerden hareketle “teпки” ana teması kapsamında Kur’an yakma olayları yorumlanmıştır. Tablodaki tweet metinleri bize İslamofobiye karşı verilen tepkilerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde nasıl organize olduğunu ve nasıl ifade edildiğini göstermektedir. Bu tepkilerden biri, hatim okumak gibi fiziksel etkinliklerin düzenlenmesidir. Sosyolojik olarak bu tür tepkiler, bir topluluğun kültür ve değerlerini koruma çabasının bir parçasıdır. Bu, aynı zamanda toplumsal dayanışmayla birlikte kolektifte dini kimliği de güçlendiren bir etkinliktir.

“Toplumsal ve bireysel tepkiler”, başlığı altında değerlendirilen tweetler, İslamofobiye karşı kolektif dayanışma ve direnişin örneklerini yansıtmaktadır. 25 Ocak 2023 tarihli “40 Ülkede hatim okuma” tweetinde, İsveç’te Kur’an yakılması olayına karşı dünya genelinde Müslümanların hatim okuyarak tepkilerini dile

getirdikleri görülmektedir. Kutsal değerlere yönelik İslamofobik saldırılar, Müslüman toplumunda dayanışma ve birlik duygusunu güçlendirdiği gibi toplumlarda güçlü bir birliktelik ve kolektif bir karşı duruş oluşturmaktadır.

15 Mart 2023 tarihinde atılan “*Kanada’da İslamofobi ile Mücadele Günü*” tweeti aracılığıyla, Kanada’nın İslamofobiye karşı verdiği mesaj üzerinden küresel düzeyde dayanışmanın önemi vurgulanmaktadır. Bu tür mesajların, İslamofobiye karşı toplumsal farkındalığın artırılmasında ve nefret suçlarına karşı sıfır tolerans politikalarının benimsenmesinde önemli bir rolü bulunmaktadır.

Bireysel tepkiler içeren tweetlerde, hayal kırıklığı, dini değerlere yönelik saldırılara karşı duyulan derin rahatsızlık, öfke, kınama ve adalet arayışı gibi duygular açıkça görülmektedir. Örneğin, “*İSVEÇ’İ DURDURUN*” ve “*İslamofobi faşizmdir*” gibi ifadeler, bu olaylara karşı güçlü bir duruş sergilerken, aynı zamanda dini değerlerin savunulması yönünde adalet talebini de vurgulamaktadır.

“İrkçilik” temalı alt başlığı altında analiz edilen tweetler, Paludan’ın provokasyonunun sadece dini bir saldırı olmadığını, aynı zamanda Müslümanları ötekileştiren ırkçı bir sembolizme dayandığına işaret etmektedir. Kültürel ırkçılık, belli bir toplumun dili, dini ve giyiniş biçimi üzerinden ön yargıya dayalı olarak ayrımcılığa maruz bırakılmasıdır. Müslüman toplumların ten özelliklerine ya da giyim şekillerine göre dışlanması ve ırksallaştırılması (Şen, 2019: 105) gibi tavırlar, toplumsal kutuplaşmayı derinleştirerek Avrupa’daki Müslüman azınlıkların entegrasyonunu zorlaştırmakta ve gündelik yaşamlarında ayrımcılığı daha fazla deneyimlemek zorunda bırakmaktadırlar. Yine aynı şekilde İslam’ın radikal olaylarla ilişkilendirilmesi, Müslüman bireyler üzerinde dışlama ve korku yaratırken, Avrupa’daki Müslüman göçmenlere karşı ırkçı bir zemin oluşturmaktadır. Dolayısıyla İslamofobi, farklı etnik ve kültürel kimlikleri İslam’a indirgeyerek ve bu yolla ırkçılığın ayrıştırıcı işlevini kullanarak ırkçılığın kültürel formunu da üretmektedir (Aktaş, 2014: 38).

Bu noktada 16.03.2023 (Kimlik: Şahıs) tarihli tweette kullanılan “*Müslüman kadının rahmini bile bomba gören bir Batı ırkçılığı*” ifadesi ile kadının bedeni üzerinden yürütülen kültürel ayrımcılık açığa çıkarılmaktadır. Bu söylemde Müslüman olmanın yanı sıra kadın Müslüman olmak da başka bir hedef haline getirilmektedir. Batı toplumlarında bazı ırkçı pratikler etnik ve dini kimliklerle beraber toplumsal cinsiyet kimliğini de bir tehlike olarak kodlamakta

ve kadın bedenini bir güvenlik riski olarak algılamaktadır. Bu tweet tam olarak bu duruma dikkat çekmektedir.

Bu bağlamda Fanon'un, "sömürgeleştirilmiş bireylerin ancak sömürgeci kültüre uyum sağladıkları ölçüde insan olarak kabul edildiği" yönündeki tespiti (Şahin ve Beyhan, 2021: 207) günümüz Avrupa'sındaki Müslüman kadınların maruz kaldığı dışlayıcı söylemlerle veya müdahalelerle benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda, Müslüman kadın, başörtüsüyle ve bedeniyle Batı'nın kültürel normlarına uymadığı için ötekileştirilmekte ve bir güvenlik tehdidi olarak görülmektedir.

Dolayısıyla bu tweet, sadece dini bir argümanı öne sürmemekte; ırksal, kültürel ve cinsiyet temelli bir dışlamayı kapsayan çok katmanlı bir ırkçılığı görünür kılmaktadır. Bu tür ifadeler, Müslüman kadınların hem inançları hem de bedenleri üzerinden hedef alındıklarını göstermesi açısından önemlidir.

Tweet ve yorumlarda yer alan "*İslamofobi faşizmdir*" ve "*Batı ırkçılığı*" gibi ifadeler, İslamofobinin sadece bir dini bir hoşgörüsüzlük olmadığı, aynı zamanda ırksal boyutları olan çok yönlü bir ayrımcılık türü olduğuna dikkat çekmektedir. Matthew Frye Jacobson, "Whiteness of a Different Color" adlı eserinde Amerika'nın ırksal farklılık anlayışını üreten bir toplum olduğunu belirtir (Jackson, 2018: 143). Bu perspektif, İslamofobinin yalnızca inanç temelli bir sorun olmadığını, aynı zamanda ırk temelli önyargılarla üretilen yapısal bir konu olduğunu göstermektedir.

Zira, Kur'an yakma gibi İslamofobik eylemlerin dine yönelik değil, aynı zamanda ırkçı bir saldırı olarak nitelendirilmesi, İslamofobinin modern ırkçılığın bir formu olarak sistematikleştiğini ortaya koymaktadır (Hıdır, 2017: 24). Bu tür nefret eylemleri, Müslüman toplumların dini inançlarını hedef almakla kalmayıp, aynı zamanda etnik-kültürel kimliklerini tehdit eden bir tutum haline gelmektedir.

Batı toplumlarında gözlemlenen İslamofobik ve ırkçı tutumlara karşı yükselen tepkiler ise, Müslümanların bu ayrımcılığa karşı mücadele etme bilincini ve kararlılığını da yansıtmaktadır. Müslümanlar genellikle "etnik-dini" bir grup olarak kodlanmakta ve şiddete eğilimli, Batı değerlerine karşı bireyler olarak algılanmaktadır. Bu tür genelleştirici yaklaşımlar, bireysel önyargılarla beraber İslamofobinin derinleşmesine ve yayılmasına zemin hazırlamaktadır.

"Ayet temalı tepkiler" başlığı altındaki tweetlerde ise, Kur'an'ın yakılması gibi İslamofobik eylemlere tepki olarak paylaşılan ayetler, olaylara manevi bir

perspektif kazandırmakta ve Müslümanların dini metinlere sarılarak hem teselli bulduklarını hem de direnç gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Bu durum, dini kimliğin ayetler aracılığıyla güçlenme aracı olarak kullanıldığını gözler önüne sermektedir. Paylaşılan ayetlerle toplumsal barış ve düzenin sürdürülmesinin önemi hatırlatılarak Müslüman toplumların inançları doğrultusunda direnç göstermelerine zemin hazırlanmaktadır.

Ayet temalı tweetlerde, Kur'an'ın ilahi bir rehber olduğu vurgulanırken, kutsallığına yapılan saldırılara karşı inanç ve tevekkül ön plana çıkmaktadır. Örneğin, *“O halde tevekkül edenler Allah’a tevekkül etsinler.”* (İbrahim, 12) ayeti, Müslümanlara dayanma gücü verirken, *“Eğer yeryüzündeki bütün ağaçlar kalem, denizler de mürekkep olsa, arkasından buna yedi deniz daha eklense, imkânı yok, Allah’ın kelimeleri yazmakla bitmez.”* (Lokman, 27) ayeti ile Kur'an'ın ilahi sınırsızlığı ve yüceliği vurgulanmaktadır.

Paylaşılan bir diğer ayette ise (Yunus, 37), *“Kur'an-ı Kerim'in ilahi bir vahiy olduğunu, başka hiçbir güç tarafından ortaya konulamayacağını ve Allah'ın hükümlerini açıklayan mutlak bir hakikat kaynağı olduğu...”* vurgulanmaktadır. Aynı zamanda, Kur'an-ı Kerim'in önceki ilahi kitapları tasdik ettiği ve içinde hiçbir şüphe bulunmadığı belirtilerek, Kur'an'ın güvenilirliği ve evrensel rehberliği pekiştirilmektedir. Bu bağlamda, ayet temalı tepkilerde bu tür ifadelerin kullanılması, Müslümanların Kur'an'a yönelik İslamofobik saldırılara karşı inançlarını ve bağlılıklarını pekiştirme biçimi olarak değerlendirilmektedir.

Bu paylaşımlar, sadece bireysel bir teselli aracı olmakla kalmayıp, aynı zamanda Müslüman kimliğin ve inancın korunmasına, toplumsal dayanışmanın güçlenmesine ve İslam'ın temel ilkelerinin hatırlatılmasına hizmet etmektedir.

Analiz edilen tweet metinleri ve bu tweetlere yapılan yorumlar, İslamofobinin farklı boyutlarını ortaya koymaktadır. Tweet metinlerinde öne çıkan ifadeler arasında *“iblisler”*, *“Lut kavmi”*, *“taş olasın”*, *“ateşi bol olsun”*, *“cehenneme sürüleceksiniz”* gibi derin öfke içeren söylemler ile *“utanç verici tutum”* ve *“faşizm”* gibi kavramsallaştırmalar dikkat çekmektedir. Bu tür ifadeler, tepki teması ve alt başlıkları çerçevesinde değerlendirildiğinde, olaylara karşı duyulan öfkeyi, adalet arayışını ve dini değerlere yönelik saldırılara karşı hissedilen derin rahatsızlığı yansıtmaktadır.

Tüm bu alt temalardan yola çıkarak gösterilen toplumsal ve bireysel tepkiler ile dini ve etnik kimliklerin korunması ve İslamofobiye karşı mücadele edilmesi gerektiği sonucuna varmak mümkündür.

Veri analizinin yapıldığı Paludan olaylarına ilişkin çalışmanın bundan sonraki sürecinde belirlenen bir tweet metni, Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analiz yöntemi bağlamında İslam karşıtı eylemlere verilen toplumsal ve bireysel tepkiler hangi anlamlara denk gelmektedir, sorusu üzerinden değerlendirilmiştir.

3.1.7 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi

Tweet Metni (Kullanıcı_42şş): *“Anımsayalım, destek olalım! Cesur Kuranyakıcı Rasmus Paludan, İsveç'teki Türk Büyükelçiliği önünde yeni gösteriler gerçekleştiriyor Şimdiye dek Rasmus Paludan'ın Kur'an'ın her türlü ihlalinin içeren İslam karşıtı gösterileri ona ün kazandırdı.”*

3.1.7.1 Makro Yapı İncelemesi

Tematik Yapı: Tweet, Paludan'ın İslam karşıtı eylemlerini ve bu eylemler sayesinde nasıl tanındığını ana tema olarak ele almaktadır. Paludan'ın sürekli olarak İslam karşıtı gösteriler düzenlediği ve bu tutumunun ona ün kazandırdığı vurgulanarak olayın toplumsal ve ideolojik yankıları üzerinde durulmaktadır. Belirgin bir başlık veya alt başlık olmaksızın, doğrudan okuyucuyu harekete geçirmeyi amaçlayan bir çağrı yapısıyla başlayan metin, *“Anımsayalım, destek olalım!”* ifadesiyle hem kolektif hafızayı canlandırmaya hem de okuyucuyu karşı bir eyleme katılmaya davet etmektedir. Paludan'ın *“Kuranyakıcı”* olarak tanımlanması, yalnızca olayın fiziksel boyutunu değil, aynı zamanda toplumsal hafızada yer eden ve ideolojik kutuplaşmayı derinleştiren söylem unsurlarını da öne çıkarmaktadır.

Şematik Yapı: Tweet, Paludan'ın Türk Büyükelçiliği önündeki yeni gösterilerini ana olay olarak sunarken, geçmişteki İslam karşıtı eylemleri ve bu eylemlerle kazandığı ünü ardaan olarak vererek olayın tarihsel bağlamını ve mevcut durumun bir devam niteliği taşıdığını göstermektedir. Makro yapı açısından, tweet iki temel bölümde şekillendirilmiştir: İlk bölümde, Paludan'ın Türk Büyükelçiliği önünde gerçekleştirdiği yeni gösteriler aktarılırken *“Cesur Kuranyakıcı”* ifadesiyle onun önceki İslam karşıtı eylemleriyle bağlantısı ve bu eylemler sayesinde edindiği ün vurgulanmaktadır. İkinci bölümde ise, geçmişteki

gösterilerin ona ün kazandırdığına dair yoruma yer verilerek, böylece hem güncel eylemler hem de bunların uzun vadeli ideolojik etkileri bir arada ele alınmış ve toplumsal hafızada yer eden bir söylemin yeniden üretildiği ifade edilmiştir.

3.1.7.2 Mikro Yapı İncelemesi

Sözdisimsel- Sentaktik Çözümleme: Tweet, açık ve doğrudan bir dil kullanarak Paludan'ın gösterilerini ve ona kazandırdığı ünü vurgulamaktadır. Cümleler, İslamofobik eylemlerin sürekli tekrarlandığını ve bu durumun Paludan'a tanınma sağladığını belirtirken, aynı zamanda kolektifi harekete geçirmeye yönelik bir daveti de içermektedir. “*Anımsayalım, destek olalım!*” gibi ifadesiyle geçmiş eylemleri hafızada yeniden canlandırarak okuyucunun harekete geçirilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, “*Cesur Kuranyakıcı Rasmus Paludan*” ifadesi, hem failin kimliğini öne çıkarmakta hem de ideolojik duruşuna vurgu yapmaktadır. Kullanılan “*Kuranyakıcı*” gibi terimler ise ideolojik önyargıların ve kutuplaştırıcı söylemin nasıl inşa edildiğini gözler önüne sermektedir.

Yerel Bağdaşıklık: Tweet, Paludan'ın önceki İslam karşıtı eylemlerinin ona nasıl bir ün kazandırdığını ve bu ünün mevcut gösterilerle nasıl devam ettiğini açıklayarak eylemler arasındaki bağlantıyı ve Paludan'ın sürekli dikkat çekme çabasında olduğunu vurgulamaktadır. Mekânsal referanslar örneğin, “*İsveç'teki Türk Büyükelçiliği önünde*” gibi ifadeler kullanılarak olayların belirli bir coğrafyada gerçekleştiği belirtilirken “*Şimdiye dek Rasmus Paludan'ın Kur'an'ın her türlü ihlalini içeren İslam karşıtı gösterileri ona ün kazandırdı*” ifadesi, geçmişte yaşanan benzer olaylara yapılan atıflarla İslam karşıtı eylemlerin tekrarlanabilirliğini ve sistematikliğini ortaya koymaktadır. Bu yerel bağdaşıklık, tweet metninin hem geçmiş hem de güncel olayları aynı çatı altında toplayarak, bölgesel ve toplumsal uyumu desteklediğini göstermektedir.

Sözcük Seçimleri: Tweet, “*cesur*” ve “*Kuranyakıcı*” gibi ifadelerle Paludan'ın eylemlerini ve karakterini belirginleştirerek, onun cesur ve dikkat çekici bir figür olarak sunulduğunu ima etmektedir. “*İslam karşıtı*” ve “*ihlal*” gibi ifadeler ise, eylemlerinin dini hassasiyetleri doğrudan hedef aldığını ve bu bağlamda nasıl algılandığını vurgulamaktadır. “*Cesur Kuranyakıcı*” ifadesi, Paludan'ın belirli bir ideolojik ve toplumsal kimlikle nasıl inşa edildiğini gösterirken, “*Destek olalım!*” ifadesi, okuyucuyu kolektif bir aksiyona çağırان duygusal bir davet niteliği taşımaktadır. Ayrıca, “*Kur'an'ın her türlü ihlalini*

içeren İslam karşıtı gösterileri” ifadesi ile İslamofobik eylemlerin geniş çaplı ve tekrarlanan bir ideolojik söylem çerçevesinde sunulduğu belirtilerek, okuyucunun bu eylemlerin toplumsal ve ideolojik etkilerini sorgulamasına olanak tanımaktadır.

Retorik- İkna Stratejileri: Tweet, Paludan’ın geçmişteki İslam karşıtı eylemlerinin ona nasıl tanınma sağladığını ve bu tanınmanın devam ettiğini vurgulayarak, olayın önemini ve etkisini öne çıkarmaktadır. Retorik olarak, Paludan’ın eylemlerinin sürekliliğini ve bu süreçte ün kazandığını öne çıkarırken duygusal bir dil kullanır.

Tweet metninde kullanıcı, izleyicinin duygu ve düşünce dünyasında güçlü tepkiler oluşturmayı hedefleyen çeşitli ikna stratejileri kullanmaktadır. *“Anımsayalım, destek olalım!”* gibi çağrı ifadeleri, duygusallaştırma stratejisinin bir örneği olarak okuyucunun tepki vermesini amaçladığı gibi kolektif hafızayı da harekete geçirmeyi hedeflemektedir. Okuyucunun hafızasında yer etmiş geçmiş İslamofobik eylemler hatırlatılarak ideolojik yansımaları yeniden gündeme taşımaktadır.

“Cesur Kuranyakıcı Rasmus Paludan” tanımlaması, onun geçmişte gerçekleştirdiği eylemler ve elde ettiği ün üzerinden yineleme ve kanıtlama stratejilerini desteklemektedir, failin öne çıkarılmasında hem gizli ve güçlü bir övgü, hem de eleştirel bir etiketleme işlevi görürken, *“Şimdiye dek ... ona ün kazandırdı”* ifadesi, yineleme ve kanıtlama stratejileriyle bu tür gösterilerin sistematik bir şekilde gerçekleştiğini ve ideolojik sonuçlar doğurduğunu ima etmektedir. Bununla birlikte, *“Kur’an’ın her türlü ihlalini içeren İslam karşıtı gösterileri”* ifadesi, olayların sistematik ve ideolojik boyutlarını vurgulayarak okuyucunun mevcut toplumsal önyargılar ve ideolojik ayrımları sorgulamasına yol açmaktadır. Bu retorik unsurlar, okuyucunun hem duygusal hem de analitik düzeyde kullanıcının dikkatini çekmesine ve mevcut söylem yapılarını eleştirel bir biçimde değerlendirmesine olanak tanımaktadır.

Makro ve mikro yapılar çerçevesinde gerçekleştirilen analiz, yalnızca tweetin yüzeysel mesajını değil, aynı zamanda taşıdığı ideolojik arka planı ve söylemsel örüntüleri de anlamayı mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda, tweet metni hem alt metin hem de ideolojik düzlemde ayrı ayrı okunarak analiz edilmektedir.

Alt Metin Okuması: İslam karşıtlığı; Tweet, Paludan’ın İslam karşıtı eylemlerini ve bu eylemlerin nasıl dikkat çektiğini vurgulayarak bu tutumun

açıkça İslam karşıtı bir çerçevede değerlendirilebileceğine dair bir alt metin sunmaktadır. Ayrıca, Paludan'ın geçmişteki eylemleri ile mevcut eylemleri arasında kurulan bağlantı ile bu tür İslamofobik eylemlerin devamlı ve tekrarlayan bir durum olduğu ima edilerek olayın bilinçli ve sistematik bir sürecin parçası olduğu gösterilmektedir.

İdeolojik Yapı Okuması: Tweet metninde kullanılan “*Cesur Kuranyakıcı Rasmus Paludan*” ifadesi, onun geçmişteki eylemlerinin ideolojik bir pozisyonda nasıl konumlandığını ima etmektedir. Yine Paludan'ın İslamofobik eylemleri için, “*Kur'an'ın her türlü ihlalini içeren İslam karşıtı gösteriler*” tanımının yapılması, onun ideolojik duruşunda İslam karşıtı eylemleri gerçekleştiren cesur bir aktör olarak tanımlandığını göstermektedir. Paludan'ın “*Kuranyakıcı*” olarak etiketlenmesi ise, İslam karşıtı eylemlerin nasıl meşrulaştırıldığını gösteren bir söyleme işaret etmektedir. Bu söylem, aynı zamanda, X'in İslam karşıtı eylemleri öne çıkararak toplumsal önyargılarla birlikte “*biz*” ve “*onlar*” ayrımını nasıl pekiştirdiğine işaret etmektedir. Böylece, tweet metni hem ideolojik önyargıların yeniden nasıl üretildiğini hem de kutuplaştırıcı söylem unsurlarının kolektif hafızada nasıl yer edindiğini somut bir şekilde ortaya koymaktadır.

3.1.7.3 Genel Değerlendirme

Tweet, Paludan'ın İsveç'teki Türk Büyükelçiliği önünde gerçekleştirdiği gösterilere odaklanarak geçmişteki İslam karşıtı eylemlerinin ona nasıl tanınma sağladığını vurgulamaktadır. Paludan'ın sürekli olarak geniş çapta yankı uyandıran Kur'an'a yönelik fiziksel şiddet içeren İslamofobik eylemleriyle nasıl dikkat çektiği açıklanırken geçmişteki eylemlerinin ona nasıl bir tanınma sağladığını ve bu tanınmanın mevcut gösterilerle nasıl devam ettiği üzerinde durmaktadır.

Makro yapı düzeyinde, tweetin tematik ve şematik unsurları, Paludan'ın eylemlerinin hem bireysel bir provokasyon olduğunu hem de toplumsal hafızada yer eden ve ideolojik önyargıları besleyen bir söylem örneği olduğunu göstermektedir.

Mikro yapı açısından, kullanılan aktif dil, açık cümle yapıları, seçici kelime tercihleri ve retorik stratejiler ile okuyucunun yalnızca olayın somut boyutunun değil, aynı zamanda altında yatan ideolojik ve toplumsal dinamiklerin de sorgulamasına neden olmaktadır. İdeolojik bağlamda, “*Cesur Kuranyakıcı*”

gibi etiketlemeler ve “ona ün kazandırdı” ifadesi, failin ideolojik pozisyonunu net bir biçimde ortaya koyarak, ikna stratejileri açısından duygusallaştırma, kanıtlama, yineleme ve özdeşleşme yöntemlerini kullanarak okuyucuda hem güçlü bir duygusal tepki hem de analitik bir sorgulama süreci oluşturmaktadır. Bu, ideolojik söylemin ve X’te dolaşıma giren söylemlerin toplumsal önyargıları yeniden ürettiğini açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

Paludan ve arkadaki takipçileriyle birlikte yapılan zafer işareti ile İslamofobik eylemin bireysel olduğu kadar bir ideolojik grubun parçası olduğunu gösteren temsili bir kare aşağıda sunulmuştur.

Fotoğraf 3.1.Paludan’ın provokasyonu: nefret söyleminin yüzdeki ifadesi.⁶⁸

3.2 Kur’an’a Yönelik İslamofobik Eylemler: Selwan Momika

“KUR’AN YAKAN IRAKLI KAFİR!”⁶⁹

Asıl ismi Selwan Sebah Matthew Momika olan ve 23 Haziran 1986 yılında, çoğunluğunun Hristiyan olduğu Ninova’nın Hemdaniye beldesinde doğan Momika, kendisini aydın, liberal, laik, yazar ve insan hakları aktivisti olarak tanımlamaktadır. Bağdat’ta yaşayan Momika, hem Süryani Şahinleri Taburu’nun kurucusu hem de İsveç’te faaliyet yürüten Süryani Demokratik Birlik Partisi’nin kurucusudur. Kendisi aynı zamanda da İsveç Demokrat Partisi’ne üyedir.⁷⁰

⁶⁸ https://x.com/zulfu_emek/status/1617186601440022528 adresinden 24 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

⁶⁹ İlgili tweet: Özel Kurum/Ajans, 2.07.2023 “*KUR’AN YAKAN IRAKLI KAFİR! İsveç’in başkenti Stockholm’de Kur’an-ı Kerim’i yakan Iraklı Selwan Momika’nın, ülkesinde Şii milislerle çalıştığı ortaya çıktı.*”

⁷⁰ <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/290620232> adresinden 28 Haziran 2023 tarihinde alınmıştır.

Selwan Momika'nın İslamofobik eylemleri, 2023 yılı boyunca İsveç'te büyük tepki çekmiş ve toplumsal huzursuzluğa neden olmuştur. 28 Haziran 2023 yılında, Kurban Bayramı'nın ilk günü, Momika, İsveç'in başkenti Stockholm'de bir cami önünde polis koruması altında Kur'an'ı yakmış ve üzerine domuz pastırması koymuştur. Momika'nın eylemleri, 20 Temmuz 2023'te, Irak'ın Stockholm Büyükelçiliği önünde benzer bir şekilde devam etmiştir. Ardından, 31 Temmuz ve 14 Ağustos 2023 tarihlerinde, İsveç Parlamentosu önünde, polis eşliğinde, Müslümanların kutsal kitabını ve Irak bayrağını ayaklar altına almıştır. Momika İslam karşıtı eylemlerini yetkililerden izin alarak polis koruması altında gerçekleştirdiğinden eylemler sadece dini sembollerle değil, aynı zamanda siyasi bir söylemle de ilişkili olmuştur. Momika'nın eylemleri, 25-29 Ağustos 2023 tarihlerinde de devam etmiştir.⁷¹

Momika'nın 3 Eylül 2023 yılında Malmö'de gerçekleştirdiği Kur'an yakma olayı, İslamofobik eylemlerinin içinde en dikkat çekici örneklerden biridir. Bu İslamofobik eyleme karşı çıkan 15 kişi gözaltına alınmış ve olay sonrasında protestolar düzenlenmiştir.⁷² Momika, özellikle İsveç Parlamentosu önündeki eyleminde, İslam dininin ülkede yasaklanmasını istemiş ve çevredeki tepkilere rağmen Kur'an'ın üzerine basarak ateşe vermiştir. Momika, aynı eylemde Irak ve İran bayraklarını yere atmış ve İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ile Irak'taki Şii lider Mukteda es-Sadr'ın fotoğraflarının olduğu kağıda ayaklarını silmiştir. Bu olaylar sırasında, bölgedeki bir grup tekbir getirerek protesto yapmış ve Irak bayrağı ile Kur'an-ı Kerim taşıyarak Momika'nın eylemine karşı çıkmıştır. Ayrıca, İsveç polisi, Momika ve Nejem'in, Stockholm Botkyrka bölgesindeki Fittja Ulu Camisi ve Stockholm'ün İran Büyükelçiliği önünde de Kur'an'ı yakmak için izin talep ettiklerini bildirmiştir. Bu gelişmeler, Danimarka ve İsveç'teki son dönemde artan Kur'an yakma olaylarıyla paralel olarak büyük bir tepkiyle karşılanmıştır.⁷³ Momika'nın bu İslam karşıtı eylemleri, sadece dini semboller üzerinden yapılan bir protesto değil, aynı zamanda toplumsal kutuplaşmanın ve dini ötekileştirmenin arttığı bir dönemin yansımasıdır.

⁷¹ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/isvec-terorle-mucadele-sefinden-kuran-i-kerim-yakma-olaylariyla-ulkenin-imajinin-degistigi-uyarisi/2981025> adresinden 28 Kasım 2023 tarihinde alınmıştır.

⁷² <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/isvecte-bir-irakli-cami-onunde-kuran-i-kerime-saldirdi/2993004> adresinden 26 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.

⁷³ <https://www.rudaw.net/turkish/world/310720232> adresinden 26 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.

3.2.1 Tweet Metin Analizi

Tweet analizlerinde, nefret söylemi, dayanışma, öfke ve korku gibi duygular güçlü bir şekilde dile getirilmiştir. Salwan Momika'nın eylemleri “*çirkin eylem*”, “*insanlık dışı*”, “*bize de yazıklar olsun*” ve “*yine aynı soysuz*” gibi sert ifadelerle kınanarak okuyucunun duygusal tepkisini artırması ve İslamofobik eylemin kabul edilemezliğinin vurgulanması amaçlanmıştır. Bunun yanında, “*İslam dünyası ayağa kalkmalı*” gibi ifadelerle Müslüman topluluklara birlik ve dayanışma çağrısı yapılmış, dini değerlere yönelik saldırılara karşı kolektif bir duruş sergilenmesi gerektiği imajı çizilmiştir. “*Kur'an'ı yakarı izledi, karşı çıkanı paketledi*” ifadesi ile İsveç hükümetinin bu tür eylemlere izin verdiği vurgulanarak hükümete yönelik tepkiler oldukça fazla öne çıkmıştır. NATO üyeliğine ilişkin yorumların da dahil edildiği tweet analizleri sonucunda, Paludan olayında ortaya çıkan bulguların Momika olayında da benzer şekilde gözlemlendiği belirlenmiştir. Bu bağlamda her iki olayda da çifte standart durumu vurgulanmış, ifade özgürlüğü ile dini değerlere saygı arasındaki dengenin korunmadığına dair eleştiriler öne çıkmıştır.

X tartışmaları, İslam karşıtı eylemlere dair farklı bakış açılarını ve ideolojik çerçeveyi yansıtan önemli bir veri kaynağıdır. Bu bağlamda özellikle, Kullanıcı_11lr tarafından paylaşılan “*İsveç'te Irak asıllı Salwan Momika, parlamento binası önünde Kur'an-ı Kerim yaktı.*” şeklindeki tweeti ve bu tweete yapılan yorumlar değerlendirilmiştir.

Tweette olay, oldukça sade bir dille bilgilendirici bir çerçevede sunulmaktadır. Metinde herhangi bir açık yorum ve değerlendirme yer almazken failin kimliği ve mekân bilgisi verilerek belirli bir çerçeve oluşturulmaktadır. Buna karşın, metne yapılan yorumlar daha duygusal tepkiler ve sert ifadeler içermektedir.

Sade bir anlatımla iletilen olaya dair ilk tepkiler öfke, hakaret, küçümseme, küfür gibi duygular etrafında şekillenmektedir. Bu tür tepkiler, siyasetçi ya da medya kuruluşlarından ziyade daha çok bireylerden gelmektedir.

Yorumlara bakıldığında sıkça kullanılan ve küfür içeren “*s1kse*”, “*o.ç*”, “*p.ç*”, “*orospu çocukları*”, “*fare*” ve “*şerefsizlik*” gibi kelimeler verilen tepkilerin duygusal ve sert tepkiler olduğuna bir örnektir. “*Tipinde meymenet yok ki o.ç*” ve “*Yine bir ortadoğulu yine bir ahmaklık örneği*” gibi yorumlarda ise, ırkçı söylem ve kişisel saldırı yer almaktadır. “*Ortadoğulu*” ifadesi negatif bir anlamda

kullanılarak hem bölgesel hem de kültürel bir aşağılama ima edilmektedir. Genelleme örneği olarak da tanımlanabilecek bu ifade ile coğrafi mekân olarak bir genelleme yapılarak bireysel olan İslamofobik eylem, tüm Ortadoğu halkına mal edilmektedir.

“Kimse yok mu anasını sıkse bunun” ve “MİT ne işe yarar gidip uçursun şunu, hani din kutsaldı; dini kullanıp siyaset yapanlar, durdurun la şunu, her hafta yakıyor p.ç” gibi açık şiddet çağrısı ve infaz talebi içeren yorumlar, faile yani Momika’ya fiziksel zarar verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu ifadeler, devletin söz konusu eylemlere müdahale etmesi gerektiği yönünde bir beklentiyi de ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, kullanılan söylem üzerinden Türkiye İstihbarat Teşkilatının (MİT) işlevi ve çalışması konusunun kamuoyunda sorgulanmasına zemin hazırlanmaktadır.

“Ellerine ciğerlerine sağlık İnsanlara gerçeği göstermeye çalışmış...” bu yorumda ise, İslamofobik eylem olumlanarak onaylanmaktadır. Olay kendi inancında bir dini kitaba fiziksel zarar verici boyutta olmasına rağmen, kullanıcı *“Ellerine sağlık”* gibi ifadelerle İslam karşıtı eylemi alkışladığını dolayısıyla onayladığını göstermektedir. Yine aynı kullanıcı, *“Gerçeği göstermeye çalışmış”* ifadesi ile yapılan eylemin haklılığını gerekçelendirmeye çalışmıştır.

“Oturum hakkı almak için bunu yapıyorlar, bunu yaptığı için ülkeme gidersem beni öldürürler deyip bedavadan oturum hakkı alacak.”, “Müslümanlar”, “hainler”, “Ortadoğu’dan gelenler” ve “Bunun gibi orospu çocukları sırf iade edilmemek için, bu şerefsizlikleri yapıyor.” gibi yorumlar, hem politik stratejiler, hem de kimlik ve öteki inşası bağlamında değerlendirilebilir. *“Oturum hakkı...bedavadan...”* ifadeleri ile eylemin bireysel bir strateji olarak gerçekleştirildiği ima edilerek, bu tür eylemler kişisel bazda çıkar mekanizması olarak anlamlandırılmaktadır. Tweet metninde ve yorumlarda biz ve onlar ayrımı net bir şekilde kurulmaktadır. Bu ayrımcı kimlik algısı, düşmanlık ve hainlik gibi söylemlerle dini hassasiyetlerin birleştiği bir zeminde güçlendirilmiştir.

Bu tweetler ve yorumların analizinde görüldüğü gibi, hakaret, şiddet imaları ile etnik ve dini ayrımcılık gibi nefret söylemleri yer almaktadır. Bu, şiddet çağrısı açısından sakıncalı olup, nefret söylemi üzerinden toplumsal radikalleşmenin X platformunda nasıl teşvik edildiğini göstermektedir. Yine analizlerde görülen diğer söylemler ise, bu tür İslamofobik eylemlerin onaylandığını ve özgürlük ya da cesaret göstergesi olarak sunulduğunu

göstermektedir. İdeolojik açıdan bakıldığında, İslamofobik olaylara hem ırkçı hem de milliyetçi bir bakış açısından tepki verildiği görülmekte hem de eylem anlamlandırılmadan bu tür İslamofobik olaylara onay veren bir dizi söylem üretilmektedir.

Aşağıda yer alan Tablo 3.8’te, analiz kapsamında incelenen örnek tweet metinlerin temsili örneklerine yer verilmiştir. Tabloda sunulan örnek tweetler üzerinden yapılan analiz, hem metinsel hem de bağlamsal öğeler dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, tepki temasına yönelik veriler “Ekler” bölümünde Ek 3- Tablo 3.8’de yer almaktadır.

Tablo 3.8. Momika olayıyla ilgili örnek tweet metinleri.

Hesap adı	Tweet metni-tarih	Görsel türü
Kullanıcı 1yk k_1yk	NATO’ya üye olma hayali kuran İsveç, bir kez daha ifade özgürlüğü adı altında Kur’an yakılmasına göz yumdu. PKK bağlantılı sözde aktivist Salwan Momika, Kur’an-ı Kerim yaktı. Momika, polis izin vermeyince mahkemeden onay aldı. https://x.com/yenisafak/status/1674236241905352706 Tarih: 29.06.2023	Fotoğraf
Kullanıcı 2pk k_2pk	Yine aynı soysuz İsveç Parlamentosu önünde polis gözetimi altında Kur’an-ı Kerim yaktı. Dünyada 2 milyarı aşkın müslüman var bir tanesi şunun hakkından gelemedi bize de yazıklar olsun. Tarih: 31.07.2023 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 3ym k_3ym	Stockholm/İsveç Irak asıllı Salwan Momika, Pakistan Büyükelçiliği önünde Kur’an-ı Kerim’i yaktı. Pakistanlı Malik Shahza, Kur’an-ı Kerim’in yakılmasını engellemeye çalıştı. Polis ise Shahza’ya müdahale etti. Tarih: 29.08.2023	Video
Kullanıcı 4yk k_4yk	Irak asıllı Salwan Momika, Pakistan’ın İsveç Büyükelçiliği önünde Kur’an-ı Kerim yaktı. İsveç polisi, gözyaşları içinde Momika’yı engellemeye çalışan kalp hastası Pakistanlı Malik Shahza’yı apar topar gözaltına aldı. “Lütfen Kur’an-ı yakma, bu iyi bir şey” Tarih: 28.08.2023	Video
Kullanıcı 5ss k_5ss	İsveç’te kuran yakma eylemine bu sefer “yaratıcı” bir müdahale geldi. 18.08.2023 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 6yn k_6yn	İsveç’te Kur’an-ı Kerim yakan Irak asıllı Salwan Momika ve Salwan Najem, bugün yeniden İsveç parlamentosunun önünde polis kontrolünde Kur’an-ı Kerim yaktı... Tarih: 31.07.2023	-
Kullanıcı 7vt k_7vt	İsveç’te Irak asıllı Salwan Momika, parlamento binası önünde Kur’an-ı Kerim yaktı. Tarih: 14.08.2023	Video

3.2.2 Tweet-Haber Başlığı Analizi

Bu başlık altında, içerik açısından özgün bir örnek olan 21 Şubat 2023 tarihli bir tweet değerlendirilmiştir. Devamında ise, Momika’nın Kur’an’a yönelik

İslamofobik eylemlerine ilişkin haber içerikleri ile bu haberlerin X platformunda dolaşıma giren tweet ve yorumlar incelenmiştir.

21.02.2023 tarihli “*Bakmayın Kuranı Kerimi yaktıklarına, onda yazılı ilmi kullanıp Müslümanları zayi ediyorlar. İroniye bak. “oku” anladığın dilde ama. #Kuranı Kerim #ilim #ironi #cehalet*” şeklindeki tweet, tüm çalışma boyunca ele alınanlar arasında içerdiği konu açısından tek ve özgün bir örnek olarak öne çıkmaktadır. Twestte, Kur’an’daki bilginin kullanılarak Müslümanların etkisiz hale getirildiği vurgulanmaktadır. İslam’ın ilk emri olan “Oku” ifadesine gönderme yapılarak, Müslümanların Kur’an’ı yeterince okumadıkları ve bu nedenle geri kaldıkları ifade edilmektedir. Ayrıca, Kur’an’ı yakanlarla, onu okuyup bir tehdit olarak görenlerin aslında aynı kişiler olduğu belirtilmektedir. Kullanıcıya göre, Müslümanlar Kur’an’ı okudukları takdirde hem kendilerini hem de kutsal kitaplarını koruyabileceklerdir.

Bu tweet, çalışmada değerlendirilen diğer örnekler arasında ele aldığı konu bakımından özgünlüğünü korumaktadır. Çünkü bu bakış açısı daha önceki tweetlerde yer almamıştır. Tweet, Kur’an yakma olayının yalnızca fiziksel bir zarar verme amacı taşımadığını, aynı zamanda İslam’a yönelik daha geniş bir planın parçası olduğunu ima etmektedir. Asıl meselenin, kitabın yakılmasından çok, içindeki bilginin kullanılmaması ya da Müslüman toplumların bu bilgiden bilinçli bir şekilde uzak tutulması olduğu vurgulanmaktadır.

Kullanıcı, Kur’an’ın Müslümanlar tarafından okunması gerektiğini ve bunun önemini vurgulamaktadır. İslam’ın ilk hitabı olan “Oku” vurgusuna atıfta bulunarak, asıl sorunun dış tehditlerden çok, Müslümanların Kur’an’daki bilgiye yeterince değer vermemesi olduğunu ifade etmektedir. Kur’an’ı yakanlarla, onu okuyup bir tehdit olarak görenlerin aynı kişiler olması ise bir ironi olarak sunulmaktadır. Bu tweet, yapılan eylemlere tepki vermenin ötesine geçerek, Müslüman toplumların kendi içindeki eksikliklere dikkat çekmekte ve bir tür özeleştiri yapmaktadır. Kullanıcıya göre, gerçek tehlike Kur’an’ın yakılması değil, onu okumayan Müslümanlardır. Ayrıca, Kur’an’daki ilimden rahatsız olanların onu okuyarak bu bilgiyi kullandıkları vurgulanmakta ve bu durum, üzerinde durulması gereken bir konu olarak değerlendirilmektedir. Özetle, kullanıcı, Kur’an’ın fiziksel varlığını korumanın ötesinde, onun içindeki ilmi bilgiye sahip çıkmanın, Kur’an’ı anlammanın ve bu bilinci yaymanın daha önemli olduğu fikrini savunmaktadır.

Momika'nın 28.06.2023 tarihinde gerçekleştirdiği İslam karşıtı eylemine ilişkin haber⁷⁴ başlığı “*İsveç'in başkenti Stockholm'de Irak asıllı Salwan Momika isimli bir kişi Stockholm Camisi önünde polis koruması altında Kur'an-ı Kerim yaktı.*” şeklindedir. Haberde, Momika'nın eylemleri gerçekleştirmesindeki nedeninin, İslam dinini İsveç değerlerine tehdit olarak gördüğü ifade edilmiştir. Haberin içeriğinde ise, devlet yetkililerinin ve sivil toplum kuruluşlarının doğrudan tepkileri yer almaktadır. Tepkiler, hem Türkiye devlet yetkililerinden hem de İsveç yetkililerinden gelmiştir. Türkiye'den gelen tepkiler, sert bir şekilde kınama ve lanetleme içermektedir. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, “*Kutsal Kitabımız bu alçak eylemlerden dolayı değerinden en küçük bir şey kaybetmez*” şeklinde yaptığı açıklamasında “*alçak eylem*” gibi sert bir ifadeyle ve “*Kutsal Kitap*” gibi manevi bir ifadeyle eylemi kınamakta ve Kitabın kutsallığından bir şey kaybetmediğini vurgulamaktadır. Dışişleri Bakanı Hakan Fidan, TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş ve AK Parti Sözcüsü Ömer Çelik de bu saldırı eylemini kabul etmenin mümkün olmadığını kesin ifadelerle belirterek olayı lanetlemektedirler.

Stockholm Camisi Derneği Başkanı Mahmut Khalfi açıklamasında, eylemin İsveç'teki Müslümanları duygusal yönden nasıl etkilediğini ifade etmektedir. Khalfi'nin açıklamasında, hem kınama hem de orada yaşayan Müslümanların kendilerini güvende hissetmediğine dair bir anlam vardır.

İsveç Farklı Renkler (Nyans) Partisi Genel Başkanı Mikail Yüksel'in açıklamasında ise, fikir özgürlüğü bağlamında çifte standart uygulandığına dikkat çekilmektedir. Yüksel, “*İsveç'te yaşayan Müslüman toplumlar, bu tür İslam karşıtı eylemlerin önlenmesi ve İslamofobi ile mücadelede Türkiye'den destek beklemektedir*” sözleriyle, Müslümanların kendilerini yalnız hissettiklerine işaret etmektedir.

Türkiye'nin Stockholm Büyükelçiliği ve Stockholm'deki İslam Birliği Teşkilatı (İİT) üyesi ülkeleri (Azerbaycan, Suudi Arabistan, Pakistan, Fas, Endonezya, Malezya, Bangladeş ve Filistin Büyükelçilikleriyle) daha önce de gerçekleştirilen benzer eylemlerde olduğu gibi bu saldırının da engellenmesi için ortak girişimde bulunmuştur. Bu, eylemlerin ikili ilişkiler olarak değil aynı

⁷⁴ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/isvecte-kurban-bayraminda-cami-onunde-kuran-i-kerim-yakildi/2932963> adresinden 20 Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır.

zamanda uluslararası zeminde ortak bir sorun olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

Eyleme diplomatik bir çerçevede tepki gösterilmesinin yanında manevi bir çerçevede sunulan tepkiler de mevcuttur. Bu açıklamalar, İslam karşıtı eylemlere karşı İslam dünyasında hissedilen hassasiyeti vurgulamakla beraber alt metinde, İsveç'e yönelik siyasi bir mesaj da içermektedir. İslam karşıtı eylemlerin ortak arenada görüşülüyor olması, İsveç için Müslüman ülkelerle olan siyasi ilişkilerinin zarar görme ihtimalini görünür hale getirmektedir. Ayrıca, alınan hukuki kararlarda ifade özgürlüğünün çifte standart şeklinde uygulandığı yönündeki eleştiriler de söz konusu haberde öne çıkmaktadır.

Buraya kadar yapılan analizlerde, yetkililer tarafından yapılan resmî açıklamaların daha diplomatik ve uluslararası ilişkiler ekseninde ifade edildiği görülmektedir. Bu bağlamda, resmî açıklamalar ile daha duygusal ve sert bir söylem içeren bireysel tepkiler karşılaştırılarak hem söylem hem de içerik bakımından var olan farklı noktalar ve ortak temaların tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Kullanıcı_8vt'nin “İsveç'te Irak asıllı Süryani Salwan Momika, İran'ın Stockholm Büyükelçiliği önünde polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı. Kur'an yakan saldırgana yangın söndürme tüpü ile müdahale eden kadın gözaltına alındı!” şeklindeki tweetine dair farklı duygusal tepkilerin yansıtıldığı üç yorum⁷⁵ yapılmıştır. Burada, İslam karşıtı eylemlere yönelik devlet yetkililerinin yaptığı açıklamalar ile tweet metinlerinde ve yorumlarda paylaşılan bireysel tepkiler karşılaştırmalı bir şekilde değerlendirilmektedir.

Kimlik ve öteki inşası bağlamında, “Yapan kadın muhtemelen gayri müslim” ifadesi ile dini kimlik üzerinden bir ayrıştırma yapılmaktadır. Ancak, bu söylem, içinde hem ötekileştirme barındırmakta hem de ötekileştirilenin daha cesur olduğu ifade edilerek ötekileştirilen açısından pozitif bir anlam taşımaktadır. Ayrıca burada vurgulanan “gayrimüslim” kavramı üzerinden, örtük bir genelleme ile Müslüman toplumların bu tür İslam karşıtı eylemlere tepki göstermedikleri ima edilmektedir. Yine kimlik ve öteki inşası bağlamında aynı anlama gelen

⁷⁵ Yorum1: “Yapan kadın muhtemelen gayri müslim”

Yorum 2: “Avrupa ve Amerika çöküşe geçerken akıl sağlıkları da çöküşe geçmiş anlaşılan. Kur'an-ı Kerim'in polis korumasında yakılması ne demek yahu?”

Yorum 3: “Ecelleri geldi Rabb'im hak ettikleri sonu görmeyi nasip eylesin inşallah amin” ve “#İsveçNATOyagirmesi”

Kullanıcı_13ss'nin tweetinde de rastlanmaktadır. Kullanıcı_13ss⁷⁶'nin tweet metninde “*Danimarkalı bir kadın #KURAN-I KERİM'i yakmak isteyen pisliğe engel olmaya çalışıyor*” ifadesinde, failin kimliği “pislik” kelimesi ile aşağılayıcı bir biçimde tanımlanmaktadır. Bu durumda saldırgan, söylem stratejisi bağlamında “öteki” olarak konumlandırılmaktadır. Aynı zamanda Kur'an'ın yakılmasını “*Danimarkalı bir kadın*” tarafından engellendiği öne çıkarılarak İslam karşıtı eyleme Müslüman olmayan birinin karşı çıkmasının altı çizilmiştir.

“*Avrupa ve Amerika çöküşe geçerken akıl sağlıkları da çöküşe geçmiş anlaşılan. Kur'an-ı Kerimin polis korumasında yakılması ne demek yahu?*” yorumunda şaşkınlığını belirten bir kullanıcı, Avrupa'nın ve Amerika'nın “çöküş” içinde olduğunu ifade ederek Batı toplumlarına ilişkin olumsuz bir genelleme yapmaktadır. Metinde “çöküş” kelimesi, ekonomik ve politik bozulmayla beraber kültürel ve ahlaki bozulmayı da önceleyen bir söylem stratejisi bağlamında kullanılmıştır. Ayrıca, “*polis korumasında*” ifadesi ile Batı devletlerinin İslam karşıtı eylemlere onay verdiği yönünde bir çerçeve sunmaktadır.

Nefret vurgusu bağlamında şiddet imalarının yer aldığı “*Ecelleri geldi Rabb'im hak ettikleri sonu görmeyi nasip eylesin inşallah amin.*” yorumunda yer alan “*ecelleri geldi*” ifadesi, doğrudan bir ölüm temennisine işaret ederken, “*Rabbim hak ettikleri sonu görmeyi nasip eyle*” ifadesiyle ilahi adaletin beklendiği anlaşılmaktadır. “*İnşallah amin*” gibi dini bir dua formunda ifade edilen bu söyleme kutsal bir değer atfedilerek ifade mühürlenmektedir.

“*#İsveçNATOyagirmesi*” hashtagi ile amaç, İslam karşıtı eylemin uluslararası politik süreçle ilişkilendirilmesidir. Yani kullanıcı, İsveç'in NATO üyeliğine dikat çekerek bu tür olayların toplumsal bağlamdan ziyade uluslararası arenada değerlendirilmesi gerektiğini ima ederek devletlerden bu konudaki beklentilerini ifade etmektedir. Ayrıca, bu yorumda olduğu gibi, hashtag, X platformunda söylemin yayılmasını hızlandıran ve benzer politik görüşlerin bir araya gelmesini kolaylaştıran bir araç olarak kullanılmıştır.

⁷⁶ İlgili tweet: Kullanıcı_ss “*#deprem #Konya Tavan YÖNETİM İSTİFA Elif Dilek İmamoğlu #ODTÜ #motorin Hatay #Müslüman #deprem (Danimarkalı bir kadın #KURAN-I KERİM'i yakmak isteyen pisliğe engel olmaya çalışıyor polis kadını göz altına alıp #KURAN-I kerimi pisliğe geri veriyor. AFFET BİZİ ALLAHIM :(((*

3.2.3 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri

Tweetlerde, Kur'an yakma olayı öfke, kınama ve dayanışma gibi temel temalar etrafında ele alınmıştır. İfade özgürlüğü bahanesiyle kutsala her türlü hakareti sahiplenilen ve Kur'an'ın yakılmasına izin veren İsveç'in dolayısıyla Batı toplumlarının adalet mekanizmasının tarafsız olmadığı algısını güçlendirmiş ve çifte standartlı yaklaşımlarına duyulan güvensizliği pekiştirmiştir. “İfade özgürlüğü” adı altında gerçekleştirilen bu eylemler sert bir dille eleştirilmiş, “soysuz” ve “bize de yazıklar olsun” gibi ifadelerle derin bir öfke ve hayal kırıklığı dille getirilmiştir. Bu durum, Müslüman toplumların Batı'ya karşı daha eleştirel bir tutum geliştirmesine neden olurken, “Dünyada 2 milyarı aşkın Müslüman var bir tanesi şunun hakkından gelemedi bize de yazıklar olsun” ifadesi, Müslüman toplumun olaylara karşı pasif kaldığı yönünde bir öz eleştiri içerirken, birlik ve dayanışma beklentisini de yansıtmıştır. Tweet metni, Müslüman toplumun birlikte hareket etmesi yönünde bir çağrı niteliği taşımaktadır.

İdeolojik yapı bağlamında, “Ülkede bu kadar Müslüman nüfus varken” ifadesiyle dile getirilen beklenti ile Kur'an yakma olaylarının serbestçe gerçekleşmesi arasındaki çelişkiye vurgu yapılması, bu durumun, mevcut ideolojik önyargıların ve toplumsal ayrımların yeniden inşa edildiğini göstermektedir. “Kur'an-ı Kerim yakan” ve “Milyarlarca Müslümana defalarca hakaret eden” gibi ifadelerle eylem, sadece bireysel bir tutum olarak değil, aynı zamanda toplumsal normlara ve kutsal değerlere yönelik sistematik bir saldırı olarak görülmekte ve bu tür söylem, normatif bir bağlamda çerçevelenmektedir. “Polis koruması” vurgusu ile, bu tür eylemlerin devletler tarafından dolaylı biçimde onay aldığı yönünde eleştirel bir tutum sergilenmektedir. “Iraklı” kimliği üzerinden failin etnik olarak etiketlenmesi ise, yabancı karşıtlığı ile dini kimliklerin hedef haline getirildiği ve böylece aşırı sağ ideolojik söylemin yeniden inşa edildiğini ortaya koymaktadır.

Yine aynı şekilde, olayı, dini bir imtihan ya da toplumsal anlamda bir günah olduğu şeklinde değerlendiren Kullanıcı_13ss⁷⁷,nin tweet metninde olduğu gibi, “AFFET BİZİ ALLAHIM” ifadesinde, bireysel bir duygu durumunu

⁷⁷ İlgili tweet: Kullanıcı_ss “#deprem #Konya Tavan YÖNETİM İSTİFA Elif Dilek İmamoğlu #ODTÜ #motorin Hatay #Müslüman #deprem (Danimarkalı bir kadın #KURAN-I KERİM'i yakmak isteyen pisliğe engel olmaya çalışıyor polis kadını göz altına alıp #KURAN-I kerimi pisliğe geri veriyor. AFFET BİZİ ALLAHIM :(((

yansıtmasına rağmen, Müslüman toplumlarına yönelik kolektif bir sorumluluk hissini de aşılacaktır.

Tweet ve yorumlarda, İslamofobinin bir ifade özgürlüğü değil, insan hakları ihlali olduğu vurgulanmakta ve bu durum, Müslümanlara karşı şiddet ve düşmanlık olarak tanımlanmaktadır. Son yıllarda dünya genelinde artan İslamofobinin terör olaylarına dönüştüğüne işaret edilerek, bunun ciddi bir tehdit oluşturduğu belirtilmiştir. İslamofobinin ifade özgürlüğü adı altında meşrulaştırılmasının önüne geçilmesi gerektiği de ayrıca vurgulanmaktadır.

Özellikle Avrupa’da İslamofobi olgusunun yaygınlaşmasına dikkat çekilmiş ve bunun nedeninin Batılı gençlerin İslam’a olan ilgisinden kaynaklandığı belirtilmiştir. İslamofobinin ne anlama geldiğini sorgulayan ve eleştiren bu tweetler, İsveç’te ifade özgürlüğünün İslamofobinin kodu haline geldiğine de işaret etmektedir. Bu bağlamda insan hakları ihlallerine ve toplumsal ayrılmaya karşı İslamofobi ile mücadelenin önemi bir kez daha vurgulanmıştır.

Tweet ve yorumlardaki yoğun öfke ve sert söylem, benzer düşüncelere sahip bireyleri duygusal olarak etkileyerek olayların X’te daha geniş kitlelere ulaşmasına ve protesto gibi kolektif eylemleri teşvik etmesine yol açmıştır. Bu amaçla, Kullanıcı_13ss, tweet metninde kullandığı hashtag’ler ile İslam karşıtı bir eylem olan Kur’an yakma olayı, farklı ve güncel konularla ilişkilendirilerek islamofobik eylemin daha hızlı bir etkileşim alması amaçlanmıştır.

Olay geniş çapta dikkat çekerken, İsveç hükümetinin bu eylemleri ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmesi birçok kişi tarafından eleştirilmiş ve toplumsal gerilimleri daha da artırmıştır. Ayrıca, eylemin sadece belirli kesimler tarafından değil, tüm dünyada kınanması gerektiği vurgulanmış; bu durum, ifade özgürlüğü ile dini değerlere saygı arasındaki sınırların tartışmaya açılmasına neden olmuştur. Avrupa medyası, bu tür İslam karşıtı eylemleri genellikle “düşünce özgürlüğü” olarak ele almakta ve meseleyi bu eksende sunmaktadır. Bu yaklaşım, İslam düşmanlığının üzerini örtme çabası olarak değerlendirilmektedir. Ancak başta Avrupa İnsan Hakları Bildirgesi olmak üzere birçok uluslararası hukuk metni, ifade özgürlüğünü sınırsız bir hak olarak değil; başkalarının temel hak ve özgürlüklerine, özellikle de inanç özgürlüğüne saygı çerçevesinde sınırlanmış bir hak olarak tanımlamaktadır (Yıldırım ve Asma, 2020: 2).

İsveç’teki eylemlerde, Kur’an kutsal bir değer olarak ve toplumsal kimliğin bir sembolü olarak öne çıkarken, polis, mahkeme, adalet ve güvenlik gibi

kurumsal mekanizmaları eleştiri odağı olmuştur. Örneğin, Kullanıcı 13şs'nin tweet metninde “*Polis kadını göz altına alıp #KURAN-I kerimi pislğe geri veriyor*” ifadesi, polis güçlerinin tarafsızlığına ve adaletsizlik anlayışına dair güçlü bir ileştiri barındırmaktadır.

“*Iraklı*”, “*kâfir*” ve “*Şii milislerle çalıştı*” gibi ifadelerle faillerin dini ve politik kimlikleri ötekileştirici bir biçimde vurgulanmaktadır. Yoğun duygu ve öfkeyi içinde barındıran metinlerde olumsuz nitelermeler, lanetlemeler ve beddua ifadeleri ile failler kötü olarak konumlandırılmakta, böylece kutuplaşmış, biz ve onlar söylemi inşa edilmektedir.

Tweet metinlerinde “*İsveç*”, “*Stockholm*”, “*Pakistan Büyükelçiliği*” gibi yer isimleri ve “*Salwan Momika*”, “*Malik Shahza*” gibi kişi adları olayların bağlamını netleştiren unsurlar olarak kullanılmıştır. Genel olarak bu tweetler, bireysel öfke ve hayal kırıklığını kolektif dayanışma çağrısıyla birleştirerek, İslamofobi karşıtı mesajları güçlü bir duygusal tonda iletmış ve X platformunun toplumsal algıyı şekillendirmesindeki etkisini gözler önüne sermiştir.

3.2.4 Kur'an Yakma Olayının “Haber” Teması Üzerinden Analizi

Haber kategorisi altında yer alan verilerde olaylarla ilgili bilgi odaklı haber niteliği taşıyan ve özel sektör ile ajanslar tarafından paylaşılan tweetler yer almaktadır. Analizde, tweetlerin nasıl çerçevelendiği, hangi metinsel unsurlarla desteklendiği ve haber içeriklerine yapılan yorumlar üzerinden nasıl tepkiler verildiği incelenmiştir.

İslam karşıtlığı bağlamında Kur'an yakma olaylarının sosyolojik incelemesi neticesinde kurumsal paylaşımlar üzerinden “haber” konusu olarak Momika olaylarının paylaşıldığını görmek mümkündür. Bu bağlamda verilerden, *haber* teması üzerinden bir tablo oluşturularak tweet metinleri yorumlanmıştır.

Tablo 3.9. İslam karşıtlığı bağlamında Kur'an yakma olaylarının sosyolojik incelemesi neticesinde “haber” temasına yönelik örnek veriler.

Haber türü	Tweet metni- tarih	Kimlik
İslamofobi konulu haberler	İSLAMOFOBİ RAPORU! İslamofobi, Avrupa’da Müslümanları Kısıkcı Altına Aldı Tarih: 8.03.2023	Ö.K./Ajans
Toplumsal tepki haberleri	İsveç’te rezalet: Kur’an-ı Kerim’in yakılmasına izin verildi. Tarih: 21.01.2023	Ö.K./Ajans
Fail vurgusu	İsveç’te bir kadın, Kur’an-ı Kerim yakan Salwan Momika’nın üstüne yangın tüpüyle koştı. Momika, kaçtı. Tarih: 18.08.2023	Şahıs
Kınama	Suudi Arabistan Krallığı, #Hollanda’da #Kuran-ı Kerim’in bir nüshasının #Hollandalı aşırılık yanlısı tarafından yok edilmesini şiddetle kınıyor ve kınıyor Tarih: 25.01.2023	Şahıs
Nefret vurgusu	İsveç devletinin raporuna göre nefret suçlarında en büyük hedef Müslümanlar Tarih: 24.01.2023	Ö.K./Ajans

Momika’nın gerçekleştirdiği olaylar bağlamında paylaşılan tweet ve yorumlar üzerinden yapılan analizlerde, “haber” teması, en fazla tweet paylaşılan kategorilerden biri olarak öne çıkmıştır. Bu tema altında beş alt tema belirlenmiştir: İslamofobi konulu haberler, toplumsal tepki haberleri, fail vurgusu yapılan haberler, kınama haberleri ve nefret vurgusu haberleri. Bu alt temalar, İslamofobi konusunun birçok yönden ele alındığını ve olayların geniş bir yelpazede değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Haber teması altındaki tweetler, bireysel tepkilerden kurumsal önlemlere kadar çeşitli düzeylerde ele alınmış ve İslamofobinin toplumdaki güncelliği ve önemi bir kez daha vurgulanmıştır. Analiz sürecinde en fazla verinin “İslamofobi konulu” ve “kınama” temalarında toplandığı görülmektedir. Haber temasına yönelik veriler “Ekler” bölümünde Ek 4- Tablo 3.9’da yer almaktadır.

Tablo 3.9’da yer alan bilgilerden hareketle haber ana teması kapsamında Kur’an yakma olaylarına ilişkin atılan tweetler yorumlanmıştır. Bu analiz sonucunda ulaşılan bulgular şu şekilde özetlenebilir: Avrupa’da ve diğer Batı ülkelerinde İslamofobi ve nefret suçlarının arttığı; Kur’an’a yapılan nefret saldırılarına karşı çok sayıda bireysel ve kurumsal tepkilerin gösterildiği; Kanada gibi bazı ülkelerde İslamofobi ile mücadeleye yönelik kurumsal programların başlatıldığı; İsveç’te gerçekleşen Kur’an yakma olaylarına karşı protestoların

dikkat çektiği ve medyanın Müslümanlara yönelik tutumunun eleştirildiği görülmüştür.

“İslamofobi konulu” haberler, adlı alt kategoride İslamofobi ile ilgili raporlardan bilgiler görmektedir. KRV’nin İslamofobi Raporunda yer alan konuları, “Almanya’nın KRV eyaletinde her üç günde bir Müslümanlara saldırı olduğu belirtilmiş ve İslamofobinin artışı vurgulanmış; 8-9 Mart (2023) tarihlerinde paylaşılan tweette ise Avrupa’da İslamofobinin arttığı ve Müslümanların hedef alındığına dair rapordan bilgiler paylaşılmış; Kanada’da bir okulda ilk kez İslamofobi karşıtı programın uygulanması önemli bir gelişme olarak sunulmuş; Uluslararası İslamofobi ile Mücadele Günü olan 15 Mart’ta birçok açıklama yapılmış ve etkinlik gerçekleştirilmiş; Yeni Zelanda Cami saldırısı⁷⁸ 16 Mart’ta New York Türkevi’nde konuşulmuş; Türkiye’den ve Avrupa Konseyi’nden mesajlar paylaşılmış ve 28 Mart’ta Avrupa’da İslamofobinin kurumsallaştığı tespit edilmiştir.” şeklinde sıralamak mümkündür.

Haber teması altında yer alan tweetler, Müslümanlara yönelik saldırıların artışının ve kurumsallaşmasının yanı sıra, İslamofobinin bireysel bir önyargının ötesinde kurumsal bir sorun olarak da kabul edildiğini göstermektedir. Aynı zamanda, İslamofobiyle mücadele kapsamında Uluslararası farkındalık oluşturma çabalarının vurgulandığını da ortaya koymaktadır. Bleich’e (2011: 1583) göre, *“İslamofobi yalnızca bireysel düzeyde nefret ve düşmanlığı değil, aynı zamanda Müslümanlara yönelik kurumsal ve toplumsal ayrımcılığı da içeren geniş bir çerçevede ele alınmalıdır.”* şeklindeki açıklaması bu tweetlerde kendine yer bulmaktadır. Bu bağlamda, İslamofobi, bireylerin önyargılarından kaynaklanan bir sorun olmanın ötesinde, siyasi, hukuki ve medya söylemleriyle desteklenen yapısal bir mesele olarak değerlendirilmektedir.

Kullanıcı, medyanın geniş kitleler üzerindeki etkisini göz önünde bulundurarak tepkisini bu doğrultuda şekillendirmektedir. *“İslamofobiye hayır, takipten çıkıyorum”* ifadesi, sadece bireysel bir tepki değil, aynı zamanda X

⁷⁸ Yeni Zelanda saldırısı; 15 Mart 2019 tarihinde Al Noor Camii ve Linwood İslam Merkezi’ne Cuma namazı esnasında gerçekleştirilen ve 51 kişinin hayatını kaybettiği bir terör saldırısıdır. Brenton Harrison Tarrant tarafından Yeni Zelanda’nın Christchurch kentinde gerçekleştirilen saldırı, yalnızca bir katliam değil aynı zamanda ideolojik bir manifestoyle desteklenmiş bir nefret eylemi olarak kayda geçmiştir. Saldırgan, 70 sayfalık bir manifesto yayınlamış, kullandığı silahlara Hristiyan-Müslüman çatışmalarında yer alan tarihsel figürlerin isimlerini yazmış ve Norveç’teki Breivik saldırısından ilham aldığını açıkça belirtmiştir. Ayrıca hem Müslüman ülkelere hem Batı’daki Müslüman azınlıklara doğrudan tehditler yönelmiştir (Çelik ve Davulcu, 2022: 317; Nasırı ve Eken, 2023: 168; Çakaş, 2019: 79).

platformu aracılığıyla toplumsal bir mesaj oluşturma çabasının bir parçasıdır. Bu durum, X'in toplumsal ilişkileri yeniden biçimlendirme gücüne sahip olduğunu ve bireylerin dağınık tepkilerini ortak bir söyleme dönüştürebildiğini göstermektedir (Arslan, 2019: 28).

“Toplumsal tepki” haberleri, adlı bu alt kategori ise, çeşitli ülkeler ve kurumlar tarafından verilen tepkileri ve yapılan kampanyaları içermektedir.

Toplumun farklı kesimlerinden gelen oldukça güçlü ve farklı tepkileri gösteren tweetler, hem İslamofobiye karşı uluslararası bir iş birliği ve dayanışma çağrılarını yansıtmaktadır hem de İslamofobiye karşı eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının yapıldığı bilgisini vermektedir. İsveç'te Kur'an'ın yakılması olayına birçok ülkeden ve kişilerden sert tepkilerin gelmiş olması, Kuveyt, KKTC, Pakistan gibi ülkelerde kınamaların yapılmış olması, İsveç'te karşı protestoların düzenlenmesi ve “Anlamak için okuyun” kampanyasının başlatılmış olması toplumun farklı kesimlerinden gelen duyarlılığı ve bireylerin İslamofobiye karşı verdikleri toplumsal mücadeleyi göstermektedir.

“Fail vurgusu” yapılan haberler, adlı alt kategori de ise, İslamofobik saldırıları gerçekleştiren kişilere odaklanarak onlar hakkında bilgiler verilmiş ve bu kişilere karşı bireysel tepkiler öne çıkarılmıştır.

Kur'an'a yönelik İslamofobik saldırılar her ne kadar ifade özgürlüğü gerekçesiyle yapılsa da, Müslüman toplumlarda nefret eylemi ve İslamofobi olarak algılanmaktadır. Çünkü toplumda ifade özgürlüğünün çifte standarda dayalı olarak uygulandığı görüşü yaygındır. Momika'nın “dayak yemesi” durumunun kısa vadede duygusal bir karşılığı olsa da, uzun vadede İslam karşıtlarının algılarını yanlış yönde pekiştirebilir. Özellikle medya, bu tür şiddet, saldırı ve benzeri olayları bağlamından kopararak ve mevcut kolektif bilinçle harmanlayarak olumsuz bir İslam imajı inşa etmekte ve sunmaktadır. Bu durum, Avrupa'daki Müslümanların daha çok hedef haline gelmesine neden olmaktadır (Göksu ve Saygılı, 2012: 94).

“Kınama” haberleri, adlı kategorideki tweetler ise, İsveç ve Danimarka'da Kur'an'a yapılan saygısızlık ve İslamofobik saldırılara karşı verilen kınamaları içermektedir. İsveç'te İslam karşıtı saldırılar sonrasında kuruluşlar tarafından yapılan açıklamalar, Müslümanların kutsal değerlerine yönelik yapılan saldırılara verdiği tepkileri ortaya koymaktadır. Ayrıca Ürdün, Suudi Arabistan ve Pakistan gibi farklı bölgelerde yapılan kınamalar, İslamofobiye karşı uluslararası düzeyde

var olan dayanışmaya işaret etmektedir. “*ABD Kur’an-ı Kerim’in yakılmasını kınamadı*” ifadesi, sadece haber niteliği taşımamakta aynı zamanda kınama beklentisini ortaya koymaktadır. İslam’ın kutsal kitabına yönelik bir saldırının açıkça kınanmaması, devletler düzeyinde bir ayrımcılık vurgusu taşımakta ve siyasi düzeyde İslam karşıtı eylemlerin görmezden gelindiğine dair bir eleştiri içermektedir. ABD gibi küresel bir güçten tepki beklemek ve sessiz kalmamasını istemek, İslam’a yönelik bu tür eylemlerin normalleşmesinin önüne geçme fikrini de barındırmaktadır.

Kınama başlığı altında ayrıca, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın olaya ilişkin yaptığı kınayıcı açıklamanın yer aldığı tweet ile bu paylaşıma gelen X yorumları da değerlendirilmiştir. Çalışma genel olarak X Türk kullanıcılarının verilerine dayansa da, söz konusu Kullanıcı_td kodlu tweet İngilizce içerik paylaşan bir sayfadan alınmıştır. Tweette Türkiye Cumhurbaşkanı’na doğrudan atıf olduğu için, tweet metni ve yorumlar, bu özel duruma istinaden çalışmada değerlendirme kapsamına alınmıştır.

Tweet metni; Kullanıcı_td (Ö.K./Ajans-23 Ocak 2023) “*Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan, İsveç’teki Kur’an-ı Kerim yakma olayını kınadı: - Hiçbir birey Müslümanların veya diğer dinlerin inançlarına hakaret etme özgürlüğüne sahip değildir. - Bu tür eylemler ağır yaptırımlara tabi tutulacak - İnsanların temel haklarına, özgürlüklerine saygı duyan herkese, özellikle de Müslümanlara hakarettir.*”

23 Ocak 2023 tarihinde Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, İsveç’te gerçekleşen Kur’an yakma olayını sert bir biçimde kınamış ve bu tür dini değerlere yönelik saldırıların ifade özgürlüğü adı altında değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir. Erdoğan’ın tweetinde dini inançlara ve değerlere hakaretin insan haklarına ve özgürlüklere bir saldırı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, İslamofobik eylemlere karşı güçlü bir siyasi duruş niteliği taşıyan bu açıklamada bu tür eylemlerin yaptırımlarla karşılanması gerektiği de vurgulanmıştır.

Bu tweete yapılan X yorumları, farklı sosyal alanlardan ve farklı kültürlerden gelenlerin İslamofobiye yaklaşımındaki kutuplaşmayı ve çelişkili yaklaşımlarını yansıtmaktadır. “*Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın pozisyonu tüm Müslüman Ümmetinin ve demokratik halkın pozisyonudur. Recep Tayyip Erdoğan’a azminiz ve cesaretiniz için çok selamlar.*”, “*Sen harikasin, Ledar, seni seviyorum.*” gibi yorumlarla bazı kullanıcılar

Erdoğan'ın açıklamasını destekleyerek, onu takdir etmişlerdir. Onu “*büyük bir mücahit*” ve “*ümmetin lideri*” olarak tanımlamışlardır. Bu destek ifadeleri, özellikle Müslüman topluluklar arasında Erdoğan'ın söylemlerinin karşılık bulduğu anlamına gelmektedir.

Ancak bazı yorumlarda kullanıcılar, açıklamayı “dini terörizm” olarak nitelendirerek, Türkiye'nin NATO üyeliğinin sorgulanması gerektiği yönünde söylemlerde bulunmuşlardır. Bu tür yorumlar, Batı kamuoyunda Müslüman liderlerin dini savunma çabalarının tehdit olarak algılandığını göstermektedir. Bununla beraber, ifade özgürlüğü adı altında kutsal değerlere yönelik saldırıların savunulduğuna ve İslamofobik söylemin X'te nasıl meşrulaştırıldığına işaret etmektedir.

Bazı yorumlarda ise, eleştiriler daha tarafsız ve felsefi bir bakış açısıyla yapılmış ve inançların politik söylemlerle araçsallaştırılması yönünde sorgulayıcı bir tavır sergilenmiştir. Özellikle, “*Din özgürlüğü ... için bu kadar. Bu sadece Erdoğan'ın dini terörizmidir. Türkiye'yi NATO'dan atın.*” ifadesi, çalışma boyunca NATO bağlamında rastlanılan farklı bir yorumdur. Çünkü genelde yorumlarda İsveç'in NATO üyeliğinin onaylanmaması söz konusu iken, burada kullanıcı oldukça farklı bir öneriyi yansıtmaktadır; “*Türkiye'nin NATO'dan çıkarılması...*”

Genel olarak, Cumhurbaşkanı'nın kınama mesajı etrafında şekillenen bu yorumlar, kutsal değerlere karşı yapılan saldırı eylemlerinde hem ulus ötesi bir Müslüman dayanışmasını hem de Batı merkezli İslam karşıtı söylemsel kutuplaşmayı ortaya koymaktadır. Bu noktada X platformu, bu tür söylemlerin kutuplaşmayı derinleştirecek şekilde yoğunlaşmasına ve görünür hale gelmesine zemin hazırlayan başlıca mecralardan biri olarak öne çıkmaktadır.

“Nefret vurgusu” haberleri kategorisinde yer alan tweetlerde, nefret söylemi ve nefret suçlarına odaklanılarak İslamofobinin toplumsal düzeydeki derinliği ve yaygınlığına dikkat çekilmektedir. Ayrıca, bu tweetler üzerinden nefret suçlarının bazı toplumlarda nasıl giderek normalleştiği de gözlemlenebilmektedir.

İsveç ve Hollanda'da meydana gelen Kur'an'a yönelik İslamofobik saldırıları, Batı'da İslam'a ve Müslümanlara karşı hissedilen nefretin artışını göstermektedir. Almanya'daki İslami kuruluşlar, Müslüman karşıtlığına yönelik açıklamalarda bulunarak bu artışa dikkat çekmiştir. Müslümanlara ve İslam'a

yönelik çifte standartların eleştirildiği bu tweetlerde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne⁷⁹ göre nefretin bir suç olduğuna dair bilgilere de yer verilmektedir.

Tweetlerde özellikle Batı'nın ifade özgürlüğü konusundaki çifte standartlarına vurgu yapılmaktadır. Örneğin, Yahudi soykırımını inkâr etmek gibi konularda ciddi yaptırımlar uygulanırken Müslümanların kutsal değerlerine yönelik İslamofobik saldırıların ifade özgürlüğü adı altında korunması eleştirilmektedir. Bu durum, İslamofobinin aynı zamanda sistematik bir sorun olarak da varlığını sürdürdüğünü göstermektedir.

Bununla birlikte, birçok tweet, Müslüman liderlerin ve toplulukların bu tür İslamofobik saldırılara karşı yeterli tepki vermediğini dile getirmekte ve daha aktif, stratejik ve etkili tepkiler beklediğini ortaya koymaktadır. Bu eleştiriler, Müslüman topluluklar içinde hayal kırıklığı yaratarak mücadele çağrısını beraberinde getirmektedir.

Gerçekleştirilen İslam karşıtı olaylar ve bunlara verilen tepkiler, ifade özgürlüğü ile nefret söylemi arasındaki sınırların giderek bulanıklaştığını ve Batı toplumlarında İslamofobinin ciddi bir sorun haline geldiğini göstermektedir. Bireysel tepkilerin yanı sıra, Müslümanlar yetkililerden hukuki, diplomatik ve stratejik mücadele yöntemleriyle daha etkin bir karşı duruş göstermelerini beklemektedir.

“Haber” ana teması ve alt başlıkları çerçevesinde analiz edilen tweetler ve bu tweetlere yapılan yorumlar, İslamofobinin farklı boyutlarını gözler önüne sermektedir. Tweet metinleri tekrar eden ifadelerle çerçevelenmiştir. Bunlar arasında “rapor”, “basın açıklaması”, “kurumsallaşan İslamofobi”, “Avrupa’da yükselen İslamofobi”, “Yeni Zelenda cami saldırısı”, “İslamofobi ile mücadele günü”, “İslami değerlere karşı artan saldırı”, “yaratıcı müdahale”, “yumruklu

⁷⁹ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Konseyi üyesi devletlerin dışişleri bakanları tarafından Roma’da 4 Kasım 1950 yılında imzalanarak 3 Eylül 1953’de yürürlüğe girmiştir. Avrupa Konseyi üyesi olan 46 devletin tümü Sözleşme’ye taraftır. Türkiye, Sözleşme’yi 4 Kasım 1950 yılında imzalamıştır. 10 Mart 1954 tarihli ve 6366 sayılı Onay Kanunu, 19 Mart 1954 tarihli ve 8662 sayılı resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Onay belgeleri, 18 Mayıs 1954’de Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği’ne tevdi edilmiş ve Sözleşme, Türkiye bakımından bu tarihte yürürlüğe girmiştir. İlgili sözleşme’de, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nde güvence altına alınan medeni ve siyasi hakların sınırlı bir bölümüne yer verilmiştir. Bu sınırlı haklar listesi, daha sonra yürürlüğe giren protokollerle genişletilmiştir. Sözleşme’ye ek 16 Protokol bulunmaktadır. Sözleşme’nin kapsamı, Protokollerle eklenen yeni haklarla genişlemektedir. <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/49-avrupa-insan-haklar-sozlesmesi/> adresinden 11 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.

tepki”, “sokakta dayak”, “kafir Salwan Momika”, “alçak Momika”, “hadsiz Momika”, “Iraklı kafir”, “çifte standart”, “alçak eylem”, “nefret suçu” ve “İslam nefretinin boyutları”, “İsveç’te rezalet”, “Allah İsveç’e hikmet eylesin” gibi söylemler öne çıkmaktadır. Bu ifadeler, İslamofobi söyleminin X platformunda yeniden üretildiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, “haber” başlığı altında ele alınan beş alt başlığa ilişkin analizler, İslamofobiye karşı verilen tepkileri, farkındalığı ve çözüm önerilerini detaylandırmak açısından önemli bilgiler sunmaktadır. Bu başlıklar, İslamofobiye ilişkin çok yönlü bir bakış açısı sağlayarak, konunun daha derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde incelenmesine olanak tanımaktadır.

3.2.5 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi

Tweet Metni (Kullanıcı_14ss): “İsveç Iraklı bir boksör ile Kur’an-ı Kerim yakan Selvan Momika arasındaki düello. Kur’an-ı Kerim’le savaşan herkesin rezil kaderi budur! ALLAH’ın lanetlediği kimselere ve ALLAH kime lanet ederse artık ona bir yardımcı bulamazsın.”

3.2.5.1 Makro Yapı İncelemesi

Tematik Yapı: Tweet, İsveç’teki bir olayda Iraklı bir boksör ile Selvan Momika arasında yaşanan çatışmayı ve bu çatışmanın dini bağlamda anlamını ele almaktadır. Temel tema ise, Kur’an’ı yakan Momika’nın karşılaştığı fiziksel şiddet ve bu durumun dini bir ceza olarak yorumlanmasıdır. Tweet, Momika’nın eylemini ve bunun sonuçlarını, dini bir perspektiften değerlendirmektedir.

Tweet, iki farklı kişi arasındaki fiziksel ve ideolojik çatışmayı merkeze alarak, dini sembollere yönelik saldırılar ve bunlara verilen toplumsal ve ahlaki tepkileri öne çıkarmaktadır. İlk bölümde, “Iraklı bir boksör ile Kur’an-ı Kerim yakan Selvan Momika arasındaki düello” ifadesi, bu eylemin somut olarak gerçekleştiğini ve iki karşıt figür arasında bir çatışma ortamının oluştuğunu bildirmektedir. Devamında yer alan “Kur’an-ı Kerim’le savaşan herkesin rezil kaderi budur!” ifadesiyle bu çatışmanın ideolojik boyutunu ve eyleme katılanların ahlaki olarak damgalanacağı vurgulanmaktadır. Son olarak, “ALLAH’ın lanetlediği kimselere ve ALLAH kime lanet ederse artık ona bir yardımcı bulamazsın.” ifadesiyle de dini normlara aykırı davranışların sonunda ilahi bir cezanın olduğu vurgulanarak olayın toplumsal ve ideolojik yankıları

güçlendirilmektedir. Böylece tweet, yalnızca fiziksel bir düelloyu değil, aynı zamanda derin ideolojik çatışmaları ve toplumsal normların ihlalinin yansıtan çok katmanlı bir temayı okuyucuya sunmaktadır.

Şematik Yapı: Tweet metninde, Momika'nın Kur'an yakma olayı gibi İslamofobik eyleme karşı verilen tepkiler iki aşamada sunulmaktadır. İlk aşamada, eylemi gerçekleştiren iki farklı aktör (İraklı boksör ve Kur'an yakan Selvan Momika) arasındaki düellonun tanımlanmasıdır. İkinci aşamada ise, eyleme ilişkin toplumsal, ahlaki ve ideolojik yargılar, “*rezil kader*” ve “*ALLAH'ın lanetlediği...*” gibi ifadeler aracılığıyla, Allah'ın kurallarının nasıl işlediği üzerine yorumlar yer almaktadır.

Bu yapı aracılığıyla tweet metninde, olayın hem somut yönü hem de ideolojik ve ahlaki yargı boyutu bütüncül bir yaklaşımla ele alınmakta, ayrıca olayın fiziki ve dini boyutlarını içeren şematik bir yapı sunulmaktadır.

3.2.5.2 Mikro Yapı İncelemesi

Sözdisimsel- Sentaktik Çözümleme: Tweet metninde, Momika'nın İslam karşıtı eylemleri sonucunda yaşadığı olaylar ve sonuçları anlatılmaktadır. Cümleler, doğrudan ve güçlü bir şekilde kullanılarak olayın anlamı ve dini bağlamı ifade edilmekte ve “*düello*” ve “*rezil kader*” gibi söylemlerle olayın dramatik ve dini yönleri vurgulanmaktadır.

Tweet, aktif cümle yapıları ve güçlü, vurucu ifadelerle oluşturulmuştur. İlk cümlelerin “İraklı bir boksör ile Kur'an-ı Kerim yakan Selvan Momika arasındaki düello” şeklinde başlaması, olayın gerçekleşme biçimini ve ilgili faillerin kimliklerini net biçimde ortaya koymaktadır. “*Kur'an-ı Kerim'le savaşılan herkesin rezil kaderi budur!*” ifadesinde duygusal ve yargılayıcı bir dil kullanılmış, eyleme katılanların kaçınılmaz olarak toplumsal normlar bağlamında damgalanacakları ima edilmektedir. Son olarak, “*ALLAH'ın lanetlediği kimselere ve ALLAH kime lanet ederse artık ona bir yardımcı bulamazsın*” mesajı, ilahi adaletin kesinliğini ve Allah'ın rahmetinden mahrum kalmanın ciddi bir sonuç olduğunu ifade eder. Bu yapı, dilin seçici kullanımının ideolojik önyargıları ve toplumsal ötekileştirmeyi nasıl desteklediğini ortaya koymaktadır.

Yerel Bağdaşıklık: Tweet, Momika'nın eylemi ve buna verilen tepki arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır. Bireysel olarak, olayın dini bir ceza olarak yorumlanması ve Allah'ın lanetiyle ilişkilendirilmesi, tweetin ana temasını

oluşturmaktadır. Tweet, olayların ilahi bir bağlamda nasıl değerlendirildiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Tweet metninde, mekânsal ve kültürel bağlamı belirginleştiren unsurlar yer almaktadır. “İsveç Iraklı bir boksör” ifadesi, olayın İsveç’te gerçekleştiğine ve aktörün etnik kimliğine vurgu yaparak bölgesel ve kültürel bir çerçeve sunar. Eylem ve sonrasında öne çıkarılan ahlaki yargılar, tweetin içsel tutarlılığını destekler; çünkü tüm bu ifadeler, olayın hem ideolojik hem de toplumsal boyutları bütüncül olarak ele alınmış ve birbirini tamamlayacak şekilde sunulmuştur. Bu durum, tweet metninde, sadece bir düello haberinin verilmediğini, aynı zamanda toplumsal önyargılar ve ideolojik çatışmalar çerçevesinde olayın nasıl yapılandırıldığını da göstermektedir.

Sözcük Seçimleri: Tweet metninde, “düello”, “rezil kader” ve “ALLAH’ın lanetlediği” gibi güçlü ve duygusal ifadeler yer alıyor. Bu ifadeler, olayın dini ve ahlaki boyutlarını vurgularken, Momika’nın eylemlerine karşı duyulan öfkeyi ve eylemlerin sonuçlarını duygusal bir şekilde yansıtmaktadır. Sözcük seçimleri, olayın “dini ceza” ve “lanet” temalarıyla nasıl ilişkilendirildiğini net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Tweette kullanılan “Kur’an-ı Kerim yakan”, “Iraklı”, “boksör”, “rezil kader” ve “ALLAH’ın lanetlediği” gibi ifadeler, dilin hem somut hem de ideolojik unsurlarını öne çıkarmaktadır. “Rezil kader” ve “ALLAH’ın lanetlediği” gibi dini referanslarla eylemin dini ve ahlaki açıdan nasıl değerlendirildiği vurgulanmakta ve kaçınılmaz dini bir cezanın varlığı ima edilmektedir. Dini kaidelerin ihlaline yönelik oldukça kışkırtıcı ve sert bir söylemi yansıtan bu kelime seçimleri, tweetin ideolojik önyargıları pekiştiren, toplumsal ötekileştirme süreçlerine hizmet eden bir dilsel stratejiyi gözler önüne sermektedir.

Retorik- İkna Stratejileri: Tweet, Momika’nın Kur’an-ı Kerim’e karşı gerçekleştirdiği eylemler sonrasında yaşadığı fiziksel tepkileri dini bir ceza olarak değerlendirmektedir. Metin, okuyucunun hem duygusal hem de analitik düzeyde etkileşime girmesini sağlayacak çeşitli ikna stratejileri barındırmaktadır. Öncelikle, “rezil kader” ve “ALLAH’ın lanetlediği” gibi ifadeler, güçlü duygusal tepkiler (duygusallaştırma) uyandırarak eylemin kaçınılmaz ve ilahi bir ceza ile sonuçlanacağı iddiasını pekiştirmektedir. Yine aynı şekilde duygusal argüman olarak değerlendirilebilecek olan “rezil kader”, “ALLAH’ın lanetlediği” ve “ALLAH’ın laneti” gibi duygusal ve ahlaki bir söylemlerle, olay kutsal bir

perspektiften ele alınarak, okuyucuda Momika'nın eylemlerine karşı öfke hissetmesi ve dini bir yanıt vermesi sağlanıyor. İkinci olarak, eylemin iki karşıt fail arasında bir düello şeklinde sunulması, olayın tekrarlanabilirliğine ve sistematik doğasına dair yineleme stratejisini desteklemektedir.

Tweet metni, retorik açıdan, okuyucunun duygusal ve analitik düzeyde tepki vermesini sağlayacak şekilde güçlü unsurlar içermektedir. İlk olarak, “*Iraklı bir boksör ile Kur'an-ı Kerim yakan Selvan Momika arasındaki düello*” ifadesi ile, iki karşıt figür arasındaki fiziksel çatışma öne çıkarılarak dramatik bir yapı sunulmaktadır. Yine aynı şekilde “*Kur'an-ı Kerim'le savaşan herkesin rezil kaderi budur!*” ifadesiyle, somut bir yargılamanın ve ahlaki bir cezanın kaçınılmaz olduğu ima edilmektedir. Büyük harf kullanımı ve sert ifadelerin yer alması, duygusallaştırma stratejisinin öne çıkmasını sağlar. Bu retorik unsurlar, kanıtlama, yineleme ve özdeşleşme stratejilerinin birleşimiyle, okuyucunun mevcut toplumsal önyargılar ve ideolojik ayrımlar üzerine eleştirel bir değerlendirme yapmasına olanak tanır.

Makro ve mikro yapılar çerçevesinde gerçekleştirilen analiz, yalnızca tweetin yüzeysel mesajını değil, aynı zamanda taşıdığı ideolojik arka planı ve söylemsel örüntüleri de anlamayı mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda, tweet metni hem alt metin hem de ideolojik düzlemde ayrı ayrı okunarak analiz edilmektedir.

Alt Metin Okuması: Tweet, Kur'an'a yönelik İslam karşıtı eylemlerin, dini bir ceza ve lanet söylemiyle karşılık bulduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, Momika'ya yönelik şiddet ilahi bir ceza olarak görülmekte ve toplumsal tepkiler dini inançlar ve adalet anlayışı üzerinden meşrulaştırılmaktadır.

İdeolojik Yapı Okuması: Tweet, Kur'an'a yönelik İslam karşıtı eylemleri, dini adalet ve ceza anlayışı çerçevesinde değerlendirerek Allah'ın laneti ve kutsal metinlere saygı temalarını ön plana çıkarmaktadır. Bu bağlamda, Momika'nın eylemleri sonrasında maruz kaldığı şiddet, dini inançların toplumsal tepkilerin şekillenmesinde nasıl belirleyici olduğunu ve bu duyguların kamusal alanda nasıl ifade bulduğunu ortaya koymaktadır.

Tweet metni, ideolojik açıdan, eylemin yalnızca fiziksel bir düello olmadığını, aynı zamanda, dini sembollere yönelik saldırıların ve bu eylemleri destekleyen radikal ideolojik söylemlerin, toplumsal önyargıların yeniden inşasına hizmet ettiğini ortaya koymaktadır. “*Kur'an-ı Kerim yakan*” ifadesi, kutsal metne yönelik saldırıyı somutlaştırırken, “*Iraklı*” ifadesi, failin etnik kimliğini

vurgulayarak ötekileştirici bir söylemin temel unsurlarını destekler. “*Rezil kader*” ve “*ALLAH’ın lanetlediği*” ifadeleri, dini normların ihlaline karşı ilahi bir ceza öngörüsüne vurgu yaparak, ideolojik söylemin güç ilişkilerini meşrulaştırır. Bu söylem, okuyucuda “*biz*” ve “*onlar*” ayrımının yeniden inşasına ve ideolojik önyargıların pekişmesine hizmet eder niteliktedir.

3.2.5.3 Genel Değerlendirme

Kullanıcı_14ss’nin tweeti, Selvan Momika’nın İsveç’te, Kur’an yakma olayı gibi İslamofobik eylemlere karşı verilen tepkiler üzerinde durmaktadır. Momika’ya uygulanan şiddeti, Kur’an’a yaptığı İslamofobik saldırı neticesinde dini bir ceza olarak algılanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Tweetin genel teması, Momika’nın eyleminin dini bir sonuçla karşılaştığını ve bu sonuçların Allah’ın lanetiyle ilişkilendirildiğini öne sürmektedir. Olay, “*düello*” ve “*rezil kader*” gibi ifadelerle dramatize edilerek dini bir perspektiften ele almaktadır. Momika’nın eylemi, Kur’an’a yapılan bir saygısızlık olarak tanımlanarak bu tür eylemlere karşı verilen tepkiler, dini bir ceza olarak yorumlanmaktadır.

Tweet, dini inançları ve ahlaki değerleri merkeze alarak, Momika’nın yaşadığı şiddeti kutsal bir ceza olarak sunmaktadır. “*ALLAH’ın lanetlediği*” gibi ifadelerle, olayın dini ve ahlaki boyutları vurgulanmaktadır. Bu, okuyucunun olayın dini ve ahlaki yönlerini sorgulamasına ve Momika’nın eylemini kınamasına yol açmaktadır.

Sonuç olarak, tweet, dini ve ahlaki bir perspektiften olayları değerlendirerek Momika’nın yaşadığı şiddeti dini bir ceza olarak sunuyor. Bu yaklaşım, dini inançların ve kutsal metinlerin toplumsal olaylardaki etkisini ve bu olayların nasıl anlamlandırıldığını göstermektedir.

Genel olarak tweet metni, makro yapı düzeyinde tematik ve şematik unsurlar aracılığıyla, İsveç’te gerçekleşen Kur’an yakma olaylarının, bireysel kışkırtmanın ötesinde ideolojik önyargılar, kültürel çatışmalar ve toplumsal düzenin bozulması gibi çok katmanlı sorunların bir göstergesi olduğunu ortaya koymaktadır. Mikro yapı incelemesinde kullanılan aktif dil, açık ve net cümle yapıları, ötekileştirici sözcük tercihleri ve retorik stratejiler, okuyucunun İslam karşıtı eylemlerin somut boyutunu ve altında yatan ideolojik dinamikleri derinlemesine sorgulamasına fırsat tanımaktadır. İdeolojik yapıda, “*Iraklı*”, “*rezil*

kader” ve “*ALLAH’ın lanetlediği*” gibi ifadelerle, tweetin ötekileştirici söylem ve ideolojik önyargıların yeniden inşasına nasıl hizmet ettiği açıkça görülmektedir. İkna stratejileri kapsamında kullanılan duygusallaştırma, yineleme, kanıtlama ve özdeşleşme gibi yöntemler, tweetin okuyucuda güçlü bir duygu ve analitik sorgulama oluşturmalarını sağlayarak olayın toplumsal ve ideolojik önemini pekiştirmektedir.

Salwan Momika’nın gerçekleştirdiği eylemler, dini özgürlükler, ifade özgürlüğü ve toplumsal barış arasındaki dengeleri yeniden tartışmaya açmıştır. Bu olay, uluslararası düzeyde geniş bir yankı uyandırmış ve Müslüman toplumlar arasında dayanışma çağrılarını güçlendirmiştir.

Bu yorumlar, Paludan ve Momika gibi faillerin İslam karşıtı eylemlerine ilişkin verilen tepkilerin çeşitliliğini ve söylemsel pratiklerini ortaya koymaktadır. Kültürel ayırım vurgulanarak İslam karşıtı eylemleri gerçekleştirenlerin Batı devletleri tarafından korunduğu ima edilmektedir. Faillerin kimliği üzerinden ötekileştirme yapılarak Müslüman olmayanlar bu tür olaylarla ilişkilendirilmektedir. Nefret söylemi, şiddet içeren ayrıştırıcı bir dil kullanarak toplumu kutuplaştırmaktadır.

Fotoğraf 3.2. Nefretin ateşi, Momika kendi söylemini tüketiyor.⁸⁰

Yukarıdaki fotoğrafta elinde Kur’an-ı Kerim’i havaya kaldıran şahıs, bir “ifade özgürlüğü kahramanı” mı, yoksa bir “provokatör” mü ya da bir “nefret suçlusu” mu?

⁸⁰ <https://x.com/yenisafak/status/1674236241905352706> adresinden 24 Mart 2025 tarihinde alınmıştır. Ancak çok geçmeden fotoğraf kaldırılmıştır.

Fotoğraf 3.3.⁸¹ Devlet korumasında bir “nefret” sahnesi.

Eleştirel Söylem Analizi bağlamında ele alınan İslam karşıtı eylemlere ilişkin görsellerde kullanılan yazılı ifadelerin taşıdığı ideolojik anlamlara dikkat çekmek amacıyla, bu çalışmada Fotoğraf 3.3’e de yer verilmiştir.

Fotoğraf 3.3, söylemin güçlü bir örneğini temsil etmektedir. “Alçak provokasyon” ifadesindeki “alçak” kelimesi provokasyon için kullanılmış olsa da faile yönelik ahlaki bir yargıyı ima etmektedir. Kan lekesi efektinin bulunduğu bu kelime, söylemsel ve görsel olarak şiddet anlamını içinde barındırmakta ve failin yaptığı şiddeti görünür kılmaktadır. Ayrıca, görseldeki polislerin varlığı ile izleyiciye ya da okuyucuya bir tehdit olduğu hissi verilmekte ve kolektif bir tepkinin oluşumuna sebep olmaktadır. En başta “Danimarka” kelimesinin yer alması ile tehditin oluşturulmasında ilgili ülke doğrudan şiddetin ortağı hatta baş aktörü olarak konumlandırılmaktadır. Yazının ve görselin kullanıldığı bu tür fotoğraflarla olayı haberleştirmenin ötesinde, belli bir ideolojiyle birlikte verilerek istenen tepki biçiminin yeniden üretilmesi sağlanmaktadır.

3.2.6 Momika’nın Ölümüne Yönelik Dijital Tepkiler⁸²

“Birini susturduğunuzu zannedersiniz ama onun yerine binler gelir.”

Bu çalışmada yer verilen faillerden biri olan Momika’nın, çalışmanın devam eden yazım sürecinde öldürülmüş olması, olayın Momika özelinde ayrıca değerlendirilmesini gerekli kılmıştır. Ölüm haberinin ardından gelen yoğun tepkilere paralel olarak, İslamofobik eylemlerde belirgin bir artış gözlemlenmiştir. Bu eylemlerin sayıca fazlalığı ve faillerinin çoğunlukla genç kadınlardan oluşması

⁸¹ <https://x.com/sabah/status/1690268128725323776> adresinden 25 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

⁸² Momika’nın ölümüne ilişkin örnek tweetler için bkz. “Ekler” bölümü, Ek 9- Tablo 3.20.

gibi çeşitli faktörler, olayın ayrı bir çalışma kapsamında ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, Momika'nın öldürülmesine dair bir haber, YouTube platformunda yayımlanan bir videodan alınmış; videonun başlığı ve içeriği, tweet metinleri ve kullanıcı yorumlarıyla birlikte analiz edilmiştir. Videodaki sesli anlatım yazıya dökülmüş ve ifadeler orijinal biçimleriyle korunmuştur.

Momika'nın öldürülmesine ilişkin haber, "*Kur'an Yakan Iraklı Salwan Momika Canlı Yayın Sırasında Öldürüldü*" başlığıyla yayımlanmıştır. Haberin içeriği ise, "İsveç'te 2023 yılında Kur'an yakma eylemleriyle haberlere konu olan Iraklı Salwan Momika Çarşamba akşamı evinde silahla vurularak öldürüldü. İsveç Başbakanı cinayetin dış kaynaklı olma ihtimali var dedi. Evinde tiktok'ta canlı yayın yaptığı sırada vurularak öldürüldü. Cinayet İsveç'in Södertälje kentinde işlendi. 'Kurbansa', İsveç'te 2023'te yaptığı Kur'an yakma provokasyonlarıyla sıklıkla haberlere konu olan 38 yaşındaki Iraklı Salwan Momika idi. Momika Kur'an yakarak nefret suçu işlediği gerekçesiyle 16 Ocak 2025 tarihinde yargılanmaya başlamıştı. Mahkemenin kararını 31 Ocakta açıklaması bekleniyordu. Momika cinayetiyle ilgili konuşan İsveç Başbakanı Ulf Kristersson, cinayetin arkasında dış güçler olabileceğini söyledi. 'Şu an için cinayetin arkasında kimin olduğunu söylemek zor. Bu, güvenlik güçlerinin çalışması sonrası ortaya çıkacak ama görünen o ki, cinayette yabancı bir gücün parmağının olma ihtimali yüksek.' İsveç polisi olayla ilgili göz altına alınanlar olduğunu söyledi. Momikanın 2023'teki Kur'an yakma eylemleri İsveç'in NATO'ya üyelik sürecinde Türkiye'de diplomatik krize neden olmuştu. Kur'an yakma provokasyonları süreci ciddi şekilde yavaşlatsa da İsveç'in attığı siyasi ve hukuki adımlar sonunda Türkiye vetosunu kaldırarak İsveç'e NATO üyeliği için yeşil ışık yakmıştı."⁸³ şeklinde sunulmuştur.

Haberde Momika olayına ilişkin çeşitli temel bilgilere yer verilmiştir. Momika'nın yaşı (38), olayın gerçekleştirildiği yer (İsveç'in Södertälje kenti), hangi gün (Çarşamba), Momika'nın eylemleri (Kur'an yakma), olay tanımı (cinayet), ölüm şekli (TikTok'ta canlı yayın yaptığı sırada silahla vurularak) gibi detaylar yer almaktadır. Haberde Momika "kurban" olarak, öldürülmesi ise "cinayet" şeklinde ifade edilmektedir. Ayrıca, Kur'an yakarak nefret suçu işlediği gerekçesiyle 16 Ocak 2025 tarihinde yargılandığı ve kararın açıklanacağı tarih

⁸³ <https://www.youtube.com/watch?v=RM6hmWFHjBQ> adresinden 13 Nisan.2025 tarihinde alınmıştır.

bilgisinin de yer aldığı haberde, İsviçre Başbakanının olaya ilişkin yaptığı konuşmaya da yer verilmiştir.

Haber başlığında, “*Kur’an Yakan Iraklı Salwan Momika Canlı Yayın Sırasında Öldürüldü.*” ifadesiyle etnik-kimlik kökene dikkat çekilerek başlık düzeyinde vurgu kimlik temelli bir şekilde çerçevelenmiştir. Ancak, bu vurgunun metinde tekrar edilmemesi, etnik-kimlik kökenin görünür olmaktan çıkarıldığı anlamına gelmektedir şeklinde yorumlanabilir.

Momika’nın öldürülmesi olayı, sosyodijital⁸⁴ alanda önemli bir kırılma noktası olmuştur. Olay sonrasında çok sayıda tweet paylaşılmış ve bu paylaşımlar yoğun bir etkileşim almıştır. Özellikle Momika’ya destek veren kullanıcıların gönderileri, İslamofobik eylem ve söylemler şeklinde artış göstermiştir. Paylaşımlar genel olarak üç ayrı gruptan gelmiştir: Momika’ya destek verenler, ona karşı olanlar ve İslam karşıtı görüşlerini belirten kullanıcılar⁸⁵ şeklinde sınıflandırılabilir. Bunlardan Momika’nın öldürülmesinin ardından ona destek veren kullanıcıların söylemleri, bireysel bir sahiplenmenin ötesine geçerek Momika’nın düşünsel yapısının devam ettirilmesi çerçevesinde şekillenmiştir. Bu tür mesajlar, o kişiyi anmakla beraber kişinin temsil ettiği ideolojiye ve yaptığı eylemlere anlam yüklenmektedir.

Özellikle Momika’nın “*Fikri olan kişi, fikirlerini savunmalı; gerekirse bu uğurda ölmeye hazır olmalı*” şeklindeki sözlerinin alıntılanması, onu bir fikir adamı ya da bir “şehitlik” ya da “fikir uğruna feda” retoriği devreye sokularak Momika’nın ölümü bir tür ideolojik yüceliğe dönüştürülmektedir.

Olaya ilişkin, Kullanıcı_14jl (12.02.2025, Kimlik: Şahıs) tarafından yapılan, “*Radikal İslam’a karşı mücadele eden Salwan’ın suikaste uğramasını hâlâ atlatmak zor. Bu, onun son videolarından biri: ‘Fikri olan kişi, fikirlerini savunmalı; gerekirse bu uğurda ölmeye hazır olmalı.’*” şeklindeki paylaşımda fail, radikal İslama karşı mücadele eden bir figür olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, Momika tarafından yapılan eylemleri direk İslam karşıtı provokasyon olarak

⁸⁴ Bireylerin duygu ve düşüncelerini ifade ettikleri alanlar olarak dijital platformlar aynı zamanda kimliklerin, kolektif duyguların, toplumda ortak bilinç ve hafızanın olduğu alanlardır. Bu nedenle, çevrimiçi ortamlarda yansıyan çeşitli tepkiler, toplumsal yapıyı etkileyecek potansiyele sahip olduğu gibi, kolektif yapının kendisi tarafından da şekillendirilmektedir. Toplumsal bir anlam üretim sürecinde “sosyodijital” ifadesi bu iki yönlü etkileşimi kavramsallaştırmak ve şekillenen tepkilerin üretildiği dijital medya alanının toplumla beraber düşünülmesi gerektiğini vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.

⁸⁵ İslam dinine karşı bir nefret duygusu içinde olmayan ama İslam adına aşırı davrandıklarını düşündükleri kesim için tepkilerini dile getiren “Türk kullanıcılar”.

değil, farklı bir ideolojik mücadele zeminine oturtmaktadır. Ayrıca, Momika'nın son videosundan sözlerinin alıntılanması ile ölümü ideolojik bir kahramanlığa dönüştürülmektedir. Bu bağlamda, kahramanlık anlatısı Momika'nın İslam karşıtı eylemlerini “fikir özgürlüğü” bağlamında yücelterek öldürülmesi olayının onun fikirlerinin taşıyıcısı olarak anılmasına hizmet etmektedir.

Ancak dikkat çeken bir diğer boyut, benzer kahramanlık anlatısının, Momika'ya karşı eylemde bulunanlar için de üretilmiş olmasıdır. Örneğin, Momika'nın bir sokak gösterisi sırasında tekmelenmesi ya da üzerine yürünmesi gibi tepkiler, bazı kullanıcılar tarafından “dini onurun savunulması”, “inanınların sessiz kalmaması” ya da “*hak edilen karşılık*” gibi söylemlerle ifade edilmiş ve bu fiziksel müdahalede bulunan kişiler kahraman bir figür olarak sunulmuştur. Hem Momika için hem de ona karşı fiziksel müdahalede bulunan kişi için aynı kahramanlık anlatısının kullanılması, X Türk kullanıcılarının söylemlerinde çift yönlü ideolojik kahramanlıkların inşasına işaret etmektedir. Yani, eylemi gerçekleştiren ile bu eyleme tepki veren iki fail, farklı kesimler tarafından birbirinden bağımsız olarak kahramanlık anlatılarına dönüştürülmektedir. Bu durum, X'te kahramanlık olgusunun ideolojik ve göreceli bir şekilde inşa edildiğini gözler önüne sermektedir.

İki yönlü bu kahramanlık söylemi, Van Dijk'in, ideolojik kutuplaşma çözümlemesiyle örtüşmektedir. Ona göre grup içinde yüceltmek “kahraman, biz” ve grup dışında küçümsemek “düşman, onlar” şeklindeki bu söylemler, ideolojik ayrışmanın ana dinamiklerini oluşturmaktadır (1998: 43-45). X platformunda simgesel figürler olarak şekillenen bu tür söylemler, bireysel algılarla birlikte kolektifte anlamın inşa süreçlerini etkilemektedir.

Kullanıcı_15ea'nın tweeti (1.02.2025, Kimlik: Şahıs): “*Eğer kitabının yakılması yüzünden öldürmeye hazırsan, sen Tanrı'ya değil, o kitaba tapıyorsun demektir.*”

Kullanıcı_15ea'nın paylaşımı ise, dinin kutsallığına karşı fikir özgürlüğü üzerinden bir söylem geliştirmektedir. “*Eğer kitabının yakılması yüzünden öldürmeye hazırsan, sen Tanrı'ya değil, o kitaba tapıyorsun demektir*” ifadesiyle, Kur'an'ın kutsallığını merkeze alan tepkiler küçümsemekte ve inananlar aşırılık ile ilişkilendirilmektedir. Bu söylem, Momika'nın eylemlerini fikir özgürlüğü kapsamında değerlendirmekte ve ona yönelik tepkiyi de dine aşırı bağlılık olarak konumlandırmaktadır. Bu yaklaşımda fikir özgürlüğü, kutsal değerlere yönelik

İslamofobik saldırıların meşru bir zemini olarak sunulurken eyleme dair verilen karşı tepki ise aşırılık olarak kodlanmaktadır.

Bu bağlamda, Kullanıcı_15ea'nın paylaşımında, fikir özgürlüğü doğal bir hak olarak sunulurken dine karşı yapılmış bir saygısızlık durumu söz konusu değildir. Bununla beraber diğer yorumlarda İslam karşıtı eylemlerin fikir özgürlüğü anlamına gelmediği yönünde vurgu yapılmaktadır.

Kullanıcı_16pz'nın tweeti (4.02.2025, Kimlik: Şahıs): *“Selwan Momika sadece Kur'an'a değil, Hamaney'e de hakaret ediyordu; her zamanki soğukkanlılığı ve gülümsemesiyle.”*

Kullanıcı_16pz paylaşımında, Momika'nın hedefinde sadece Kur'an'ın olmadığını, aynı zamanda İran lideri Hamaney'e de hakaret ettiğini belirtmektedir. Burada *“her zamanki soğukkanlılığı ve gülümsemesiyle”* Momika'nın fotoğraflara yansıyan yüz ifadesini tanımlayarak, onun eylemlerini bilinçli, istikrarlı ve karizmatik bir direniş olarak yüceltmektedir. Bu söylem, benzer şekilde bireyin duygu durumunu ve davranış performansını bir *“kahramanlık”* söylemi olarak yeniden üretmektedir. Bunlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, eylemlere yönelik bireysel bir sempatiye işaret eden bu destek paylaşımları, aynı zamanda sahiplenilen ideolojik bir dava olarak da nitelendirilebilir.

Momika'nın öldürülmesinin ardından düzenlenen eylemlere yönelik toplumsal tepkilerin değerlendirilmesi noktasında Kullanıcı_17e tarafından yapılan bir paylaşım ve bu paylaşıma gelen yorumlar örnek metinler olarak değerlendirilmiştir.

Kullanıcı_17e3'nin 14.02.2025 tarihinde attığı tweet (Kimlik: Şahıs): *“Londra'daki Türk konsoloslugu önünde Kuran yakma provokasyonu gerçekleştiren şahsın bıçaklandığı anlar. İşte müslüman böyle olmalı! Din-i mübin için her şeyinden vaz geçebilmeli.”* ifadesi, olayın üzerinden iki hafta geçmiş olmasına rağmen X platformunda bu tür eylemlere yönelik tepkilerin sürdüğünü göstermektedir. Paylaşımın video formatında yapılması, tweetin fazla etkileşim almasına yol açmıştır. Bu durum, olayın toplumda büyük bir etki yarattığını göstermektedir.

“Arkadaşlar bıçaklama yok ama altına etmiş Kefere daha tenezzül edemez” ifadesiyle bıçaklama eyleminin gerçekleştirilmediği belirtilerek şiddetin olmadığı özellikle vurgulanmıştır. Yine aynı şekilde, bıçaklı şiddetin olmadığını ifade ederek dolaylı yoldan fiziksel şiddeti ima eden *“iyi tekmelemiş”* ifadesi

kullanmıştır. Ardından “... *ayağına sağlık. ALLAH, kurtardığı KUR’AN hatırına, bu imanlı kardeşimizin Eline koluna ayaklarına sağlık kuvvet versin İnşallah*” şeklinde dua temennisinde bulunulmuştur.

Bu tweete yapılan üç yorumda tweet metninde yer alan “bıçaklandığı” yönündeki bilgisine karşılık “*bıcaklama yok, korkutmus ve tekmelemis*” şeklinde cevap verilmiştir. Diğer tweet yorumlarında da aynı vurgu öne çıkarak videoda görünen ile (bıçaklamanın olmadığı) metindeki bilgi (bıçaklandığı) arasındaki tutarsızlığa dikkat çekilmiştir. Ayrıca, bıçak nesnesi de kabul görmediği, “*Bıcaksız gitseymis iyiymis*” ve “*bıcaksız olsaymis daha iyi olacaktı ama böylede güzel*” gibi ifadelerle yansıtılmaktadır.

Videoda eylemi gerçekleştiren kişinin ne kadar çok korktuğu üzerinden genel bir yorum yapılarak aslında çok korkak oldukları ama ses çıkarılmadığı için güç aldıkları belirtilmiştir. Bu videodaki gibi tepki verildiğinde (“uçan tekmeli tepki”), İslam karşıtı eylemlerin hiçbirini gerçekleştirmeye cesaret edemeyecekleri ifade edilerek bu şekilde tepki verilmesi gerektiği ima edilmiştir.

Özellikle, “*Kuran yakma modası başladı*” gibi ifadeler, olayın ardından bu tür İslam karşıtı eylemlerin “bir tepki biçimi” haline geldiğini ve dini değerlere yönelik nefretin küresel bir boyuta ulaştığını göstermektedir. “*Londra’da Türk konsolosluğu önünde Kuranı Kerim yakma girişiminde bulunan meczup şahıs, bir abimiz tarafından tekme tokat dövülerek etkisizLEŞtirildi.*” şeklindeki tweet örneğinde görüldüğü üzere, bu tepkiler İsveç dışında başka ülkelere de yayılmıştır. Burada Momika’nın ölümüne ilişkin verilen tepki, onun gerçekleştirdiği ve kendisiyle özdeşleştirildiği eylem olan “Kur’an yakma” olayları yinelenerek gösterilmektedir. Bu, nefret eyleminin yeniden kendini nasıl tekrar ettiğine dair önemli bir göstergedir. Ayrıca, eylemin şiddet kullanılarak failin etkisizleştirildiği yazı dilinde “*etkisizLEŞtirdi*” şeklinde yazılan kelimedeki LEŞ hecesi büyük harflerle yazılmış ve hecenin anlamı güçlü bir şekilde vurgulanmıştır. Bu yazım şekli, yoğun hissedilen bir duygusal tepkinin yazı dilinde de görünür kılma amacını taşıdığını göstermektedir.

Başka bir twette de yer alan “*köpek*” terimi burada, Momika’nın öldürülmesine tepki olarak eylemlerin artmasıyla birlikte, İngiltere’de yaşayan ve yakma eyleminde bulunan bir Türk’ün paylaşımlarında, İsrail’i desteklediği ve sokak köpeklerini savunduğu bilgisiyle birlikte kullanılmıştır. Burada, “sokak

köpekleri” terimi, Momika ve destekçilerine yönelik bir aşağılama olarak kullanılmaktadır.

“Hayır diğeri kıskırtmak için provokasyon yapar bir şey yok diğeri dini değerleri koruma yapar tutuklanır.” şeklindeki bu yorumda, kahraman olarak görülen ve dualar edilen kişinin neden tutuklandığı sorgulanmaktadır. Yorum, eylemi gerçekleştiren kişiye hiçbir müdahale etmeyen devletin, *“yiğidim”*, *“ellerinden öpüyorum”*, *“kahraman kardeşimiz”* ve *“şeref madalyası verelim”* gibi ifadelerle halk tarafından kahraman olarak tanımlanan kişiyi tutuklamasını bir çelişki olarak sunmaktadır.

3.2.6.1 İslamofobik Eylemin Tetiklenmesi: Momika Örneği

Momika’nın Kur’an yakma olayları, normal durumlarda sınırlı bir X etkileşimine neden olurken öldürülmesinin ardından yoğun bir etkileşim olmuş ve yapılan paylaşımlar sayısal olarak artmıştır. Momika’nın öldürülmesinin ardından yapılan binlerce tweet ve video paylaşımı ile eylemin ölümünden sonra çok yoğun bir şekilde yeniden gündeme geldiğini göstermektedir.

Bu durum, gerçekleştirilen bireysel bir olaydan öte bu olayın yarattığı sembolik etkinin ve X’te yaptığı yankının da dikkat çekici boyutlara ulaştığını göstermektedir. Ayrıca, Momika’nın öldürülmesinin ardından benzer olayların artması, bu tür İslamofobik eylemlerin X platformu aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğine dair önemli bir örnek sunmaktadır.

Tweetler arasında öne çıkan *“Bir grup şeriatçı köpeğin Salwan’ı katletmesinden sonra binlerce kişi kuran yakma videoları paylaştı aynı gün. Bu hızla gidersek 29 Ocak ‘Dünya Kuran Yakma Günü’ olarak ilan edilebilir. Hatta öyle resmî bir ilana da gerek yok. Her 29 Ocak’ta toplanıp İslamın ne kadar hoş görülmesi bir din olduğu üzerine konuşabiliriz.”* şeklindeki bu tweet metninde, kullanıcının öfkesinin tam olarak hangi noktaya yöneldiğini anlamamızı zorlaştırmaktadır. Gruba *“şeriatçı”* demesi, Salvan’ın *“katledildiğini”* söylemesi ve *“İslam ne kadar hoş görülmesi...”* şeklindeki imalı söylemi, tarafsız olmayan ve olumsuz bir tepkiyi yansıtmaktadır.

“Salwan Momika infazından sonra tepkisel Kur’an yakma protestoları dünyanın her yerinden çığ gibi büyüyor. İslamofobi tekrar hortlamasını gene İslam teröristler sayesinde gerçekleştiriyor.” şeklindeki bu yorumda, olay farklı bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Yorumda, *“biz ve onlar”* ayrımı içinde iki farklı

“onlar” grubu oluşturulmaktadır. “Biz” ifadesiyle Müslümanlar, yani İslam dünyası kastedilirken; “onlar” ifadesi ise iki gruba ayrılmaktadır: İlki Momika’nın destekçileri, ikincisi ise İslam’ı temsil ettiği iddia edilen ancak terörist olarak tanımlanan aşırı gruplardır.

Bazı kullanıcılar, bu eylemleri aptalca bulduklarını belirterek ağır eleştirilerde bulunmuş ve özellikle Türk konsolosluklarının hedef alınmasını sorgulamıştır. Bu durum, tüm İslam karşıtı eylemlerin hem siyasi hem de diplomatik bir mesaj taşıdığına işaret etmektedir. Kimi kullanıcılar ise, Momika’nın ölümünü fikir özgürlüğü perspektifinden değerlendirerek onu “*radikal İslam’a karşı duran bir figür*” olarak konumlandırmış, bazıları ise İslamofobik eylemlerinin sonucunda öldüğünü ima ederek olayı meşrulaştıran ya da küçümseyen bir üslup kullanmıştır. Bu yorumlar, toplumdaki kutuplaşmanın X platformundaki yansıması olarak yorumlanabilir.

Buraya kadar yapılan tweet ve yorum analizleri doğrultusunda, Momika’nın gerçekleştirdiği ve kendisiyle özdeşleştirilen İslam karşıtı eylemleri nedeniyle öldürüldüğü düşünülmektedir. Dolayısıyla gösterilen tepkiler üzerinden eylemin kendisini tekrarlayarak yeniden ürettiği gözlemlenmiştir. Momika’nın ölümünden sonra, tepkisel Kur’an yakma protestolarının dünyanın her yerinde çığ gibi büyüdüğüne ve daha da artacağına dair Kullanıcı_13ty tarafından yapılan açıklamalarda görülmektedir. Oldukça ağır ithamlarla nefret dolu mesajların paylaşıldığı bu tartışmanın içeriği burada yer verilemeyecek kadar sert olsa da, tweete yapılan yorumlarla söylemin nasıl bir karşılık bulduğu ifade edilmeye çalışılmıştır.

“Kur’an’ı yakarak sadece radikal İslam’a alan açıyorsunuz”

Kullanıcı_13ty’ye Yapılan Yorumların Analizi⁸⁶

Salwan Momika’nın Ölümü Üzerine Duygusal ve İdeolojik Tepkiler: Bu yorumlarda yer alan “Salwan Momika’nın Kuran yakmasını doğru buluyormusunuz?” sorusu, diğer kullanıcıların bu eyleme dair duygularını açıkça ortaya koymaları bakımından etkili bir çerçeve sunmaktadır. Kullanıcı_13ty’nin paylaşımına yapılan yorumların değerlendirilmesi, işlevsel açıdan güçlü olduğu düşünülen bu soru üzerinden iki temel kategoriye ayrılarak yapılmıştır.

⁸⁶ Bkz. “Ekler” bölümü, Ek 11- Tablo 3.22.

1-Eyleme onay veren ve kutsal değerlere yönelik eleştirel yaklaşım gösteren yorumlar: Bu tür yorumlar, İslam karşıtı eyleme doğrudan onay veren hatta daha aşırıya kaçacak söylemleri barındıran içeriklerden oluşmaktadır. Bu ifadeler, kutsal kitaba yönelik fiziksel bir saldırıyı savunmaktan, dini değerleri küçümsemeye; dini inancı alaya almaktan, açıkça aşağılamaya kadar uzanan geniş bir çerçevede yer almaktadır.

Örneğin “*Kuran kadar güzel yanan bi kitap görmedim*”, “*yakmalık kuran satarım*” ve “*çok kitap yaktım ama kuran acaip yanıyor bi başka zevk*” gibi ifadeler, kışkırtıcı bir söylemle dini figürleri maddi objeye indirgeme eğilimini taşımaktadır. Aynı şekilde, “*ilk yakan Osman’dı*” ve “*kuranı zaten 3 kez yaktılar*” gibi paylaşımlar, tarihsel referanslar üzerinden dini metnin meşruiyetini sorgulama ve eylemin kabul edilebilirliğini sağlama amacı taşımaktadır. Yorumlarda söylem genelde inançsızlık vurgusuyla öne çıkmakta ve Kur’an metninin ilahi olmadığı hatta insan eliyle yazıldığı ifade edilerek yakılmasında bir sakınca olmadığı dile getirilmiştir. Önceki paylaşımlarda eylemlere karşı müdahale, bireysel ve toplumsal olarak Müslümanlardan beklenmekte iken burada “*Allah, kendinin indirdiği kitabın yakılmasına neden müdahale etmiyor?*” şeklindeki yorumlarla bizzat Kur’an’ın sahibinden bekleniyor. Bu perspektif, seküler olmanın yanında özgürlükçü bir yaklaşımla, dini değerlere karşı hem aşırı saldırganlık hem de reddiye taşımaktadır. Ayrıca kitabın korunamadığına dair bir yoruma karşı “*Kitabı korumaktan aciz diyorsun. 7 hafız bir araya gelince bir kitap yazıyor bak bakalım dünyaya kaç tane hafız var*” şeklinde cevap verilmiştir. Bu ifadeyle, yakılanın yalnızca maddi nesne olduğu, asıl korunması gereken şeyin ise kitabın içindeki ilmin zihinlerde muhafaza edilmesi olduğu ifade edilerek Kur’an’ın zaten korunduğu vurgulanmaktadır.

2-Eyleme karşı dini ve ahlaki tepkiler içeren söylemler: Bu kapsamdaki yorumlar, biz’in pozitif temsili ve öteki’nin negatif temsili olarak yapılandırılabilir. Eylemin failleri “*gavur*”, “*siyonist yahudiler*”, “*şerefsiz ve küfür ehli*” gibi sıfatlarla ifade edilirken Kur’an’a inananlar ve ona değer verenler “*inançlı*” ve “*mümin*” insanlar olarak tanımlanmaktadır. “*Sizin gibi şerefsizlerin beyni hep maddeye çalışır maneviyat hayvanlarda bulunmaz.*” yorumu ile bu eylemin aslında bir anlam ifade etmediğini asıl anlamın maneviyatta Kur’an’ın içinde, kendisinde olduğu söylenmektedir. Böylece “*biz*” ve “*onlar*” karşıtlığı netleştirilmektedir.

Yorumlar mikro yapı bakımından incelendiğinde, çoğunlukla tehdit içeren ifadeler, “*Allahın acelesi yok şimdi kazandık sananlar ölümlü vücutlarını ölümsüz yapsınlar, cehenneme postalanacaklar*”; duygusal yüklemeler, “*acıyorum size, delirmişsiniz*”; öfke, hakaret, “*beyinsiz, kuş beyinliler, aptal, kopek, yiyorsa*” ve beddualar, “*Allah seni yamultsun inşallah gerizekalı kadın*” görünür olmaktadır.

“*Allah’ın izniyle cehenneme postalayacaklar*”, “*beyniniz maneviyattan yoksun*” ve “*kafanda şimşekler çakacak*” gibi yorumlarla, kutsalı savunma ve cezalandırma isteği ile oluşan bir söylemsel yapı inşa edilmiştir. Bununla beraber, Kur’an’ın yakılması ile yok olmayacağı fikri “*o ezberde*”, “*kalpte*”, “*zihinde*” ve “*yanan kağıt sayfalarından başkası değil*” şeklindeki kavramlarla güçlü bir şekilde pekiştirilmektedir. Bununla, Kur’an’ın fiziksel bir nesne olmadığı ifade edilerek manevi yönü vurgulanmaktadır.

“*Bu çözüm değil, kitap yakılmaz, okutulur ki, ne yazdığını anlayıp islamı terk etsinler! Düşmanlık körüklemek yerine aydınlatmak şart, okumuyou cahil cühela. Okusa, aydınlanır!*” bu paylaşımda, Kur’an-ı Kerim’i yakmak yerine onu okumak gerekliliği vurgulanmaktadır. Ancak bu önerme, İslam’ın ilk emir olan “*Oku*” ifadesiyle aynı anlamda kullanılmamaktadır. Kullanıcı, şaşırtıcı bir biçimde, Kur’an’ı okuyan bireylerin içeriğini anlaması ile İslam’dan uzaklaşacağını iddia etmektedir. Çalışma boyunca metin değerlendirmeleri analitik bir düzlemde yapılmış olsa da, bu yorum, çelişkili içeriği itibariyle ayrı bir eleştirel yaklaşımı gerekli kılmıştır. Keza, Kur’an’ın ilk seslenişi olan “*Oku*” emrine uyarak inanca çağrı yapan metnin okunması ve sonrasında inançtan uzaklaştıracağını düşünmek dini ve mantıksal bağlamda tartışılması gereken önemli bir konudur. Bu tür yaklaşım, dine karşı gösterilen ideolojik bir tutumun ve metnin içeriğine dair yüzeysel ve çelişkili bir yorumun yansıması olarak değerlendirilebilir.

Dolayısıyla tüm bu söylemler kendi içinde Yahudi karşıtlığı (“*siyonist Yahudi*”), mezhepsel ayrımcılık (“*İslamın değil Şii mezhebinin suçu*”) ve hakaret içeren bir dil barındırmaktadır. Bu durum ise, savunma amacıyla geliştirilen söylemlerin zamanla karşıt nefreti ve ayrımcılığı yeniden üreten bir söyleme dönüşebileceğini göstermektedir.

Yorumlar arasında yalnızca iki tweette Kur’an-ı Kerim’i korumak amacıyla da olsa zaten yakıldığını belirten ifadelere yer verilmiştir. Bu bağlamda, “*Kullanmadığınız, eskimiş, yıpranmış, yırtılmış ve artık kullanılamayacak hale*

gelmiş Kur'an sayfalarını ne yapıyorsunuz, çöpe mi atıyorsunuz? Muhtemelen yakarak yok ediyorsunuz.” şeklindeki metin, bu yaklaşımı ortaya koymaktadır.

Kur'an'ın yakılması olayı hem niyete hem de bağlama göre dini, toplumsal, kültürel ve siyasi yönü olan birçok farklı anlamlara karşılık gelebilir. Normal şartlarda eskimiş ve yıpranmış durumda olan Kur'an yapraklarının yakılması, Müslüman toplumlarında alternatif bir durum olarak Allah'ın ayetlerine saygı göstergesi şeklinde kabul edilir. Bu, metne duyulan saygıdan ötürü dini hassasiyetin bir göstergesidir.

Oysa kışkırtıcı bir niyetle kamuoyuna açık şekilde gerçekleştirilen yakma eylemleri, tamamen farklı bir anlam taşımaktadır. Bu tür eylemler, kutsala saldırı amacı güder. Burada olan şey, fiziksel olarak bir nesnenin yakılmasıyla beraber sembolik olarak hem bir dine hem de onun mensuplarına yönelik incitici ve düşmanca bir tutumun yansıtılmasıdır.

Bu iki eylem arasındaki fark; biri eylemin gerçekleştirilmesinde taşıdığı niyet, diğeri ise içinde bulunduğu bağlamdır. İlki dini değerleri koruma amacı güderken, diğeri dini değerlere saldırı amacını taşımaktadır. Bu fark, Kur'an yakma olayının yalnızca fiziksel bir saldırı olmadığını, ideolojik ve sembolik bir saldırı biçimini de içerdiğini ortaya koymaktadır.

Fotoğraf 3.4.⁸⁷ Momika'nın vurulması.

Momika'nın ölüm haberine ilişkin olaya ait video ve fotoğraflar olsa da, bu çalışmada Kur'an-ı Kerim'i havaya kaldırdığı ana ait bir görsel kullanılmıştır.

⁸⁷ <https://x.com/misvakcaps/status/1884883265145679951> adresinden 31 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

Bu tercihle, vurulma olayından ziyade Momika'nın daha önce gerçekleştirdiği İslamofobik eylem vurgulanmıştır.

3.3 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylem: Dans Eden Kadın Olayı⁸⁸ - ABD (8 Nisan 2024)

“Ya bişey söylicem Kur'an çarpıyor muydu?”

Bu başlık altında, 2024 yılı Nisan ayında, Amerika Birleşik Devletleri'nde bir kadının, Kur'an yakarak dans ettiği bir olay ele alınmıştır. Söz konusu kişinin, gerçekleştirdiği eylemin görüntüleri X platformunda paylaşılmış ve bu durum olayın geniş ölçekte yayılmasına neden olmuştur. Video⁸⁹ şeklinde paylaşılan bu olay özellikle Müslüman topluluklar arasında yoğun tepkilere yol açmış ve dini değerlerin açık bir şekilde aşağılandığı bir provokasyon olarak değerlendirilmiştir.

Video, dini bir provokasyon ve İslamofobik bir eylem olarak yorumlanmıştır. İfade özgürlüğü sınırlarını aşan bu tür İslam karşıtı eylemlerin, dini özgürlükler ve toplumsal barış üzerindeki olumsuz etkileri tartışmaya açılmıştır. X'te olayın ardından atılan tweetlere çok sayıda yorum yapılmıştır. Yorumlarda bireyler ve topluluklar bu tür eylemlere yönelik tepki ve kınamalarını dile getirmiştir. Bu durum, dini değerlere yapılan bu eylemlerin sadece yerel değil, uluslararası düzeyde de kriz ve hassasiyet yaratma potansiyeline sahip olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir.

3.3.1 Tweet Metin Analizi

ABD'deki Kur'an yakma olayına yönelik tweetlerde; öfke, kınama ve manevi adalet temaları dikkat çekmektedir. Olay sert ifadelerle kınanmış, özellikle Tablo 3.10'da yer alan k_1tr kodlu birinci ve k_3sx kodlu üçüncü tweetlerde eylemcinin gelecekte yalnız kalacağı veya cezalandırılacağına dair ifadeler, dini değerlere yapılan İslamofobik saldırılar nedeniyle doğan öfkeyi yansıtmaktadır. “Yakında intihar haberini alırsız” ve “inim inim inlerken kimse seni duymayacak” gibi cümleler, kişisel tepkinin güçlü bir şekilde ifade edilmesini yansıtmaktadır. k_2hr kodlu ikinci tweet, olayı daha tarafsız bir dille aktarırken, “dans ederek” ifadesiyle eylemin İslamofobik yönüne dikkat çekmiş ve olayın şok edici

⁸⁸ Dans eden kadın olayına dair internet haberlerine ulaşılamamıştır. O nedenle çalışmada olayın detaylarına dair bilgiye yer verilememiştir.

⁸⁹ Video erişim linki: <https://x.com/i/status/1777303483563012508>.

boyutuna vurgu yapmıştır. Kullanıcı_3sx kodlu üçüncü tweet ise failin değersiz olduğu ve hem bu dünyada hem de ahirette cezalandırılacağı fikrini ileterek, manevi adaletin gerçekleşeceğine olan inancını yansıtmaktadır.

Söylem açısından bakıldığında, tweet metinlerinde kınama ve öfke içeren ifadeler baskındır, özellikle k_1tr kodlu birinci ve k_3sx kodlu üçüncü tweetlerde sert söylemler ve duygusal tepkiler daha belirgindir. Bu tür ifadeler, okuyucuların olaya karşı tepki göstermesini teşvik eder niteliktedir. Semboller açısından ise “Kur’an-ı Kerim” ve “dans ederek” gibi ifadelerle olayın dini değerler açısından kışkırtıcı doğası vurgulanarak olayın toplumsal ve manevi boyutlarına dikkat çekilmektedir. “Yobaz bir şahıs”, “o kadar hiçsin ki”, “demokrasi anlayışınızı da...” gibi ifadeler, güçlü duygusal yüklemeler içeren öfkeyi temsil etmektedir.

Aşağıda yer alan Tablo 3.10’da, analiz kapsamında incelenen örnek tweet metinlerin temsili örneklerine yer verilmiştir. Tabloda sunulan örnek tweetler üzerinden yapılan analiz, hem metinsel hem de bağlamsal öğeler dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3.10. Dans eden kadın olayıyla ilgili tweetler.

Hesap adı	Tweet metni-tarih-kimlik	Görsel türü
Kullanıcı 1tr k_1tr	Görüntüler ABD’den Bir şahıs dans ederek Kur’an-ı Kerim yaktı Yakında İntihar Haberini Alırız https://x.com/TrBirilerivar/status/1777303483563012508 8.04.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 2hr k_2hr	Görüntüler ABD’den Bir şahıs dans ederek Kur’an-ı Kerim yaktı https://x.com/HassasHaberler/status/1777187994371235897 8.04.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 3sx k_3sx	ABD’de yobaz bir şahıs, dans ederek Kur’an-ı Kerim yaktı. https://x.com/siyahsancakx/status/1777298843836510666 8.04.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 4gz k_4gz	ABD’de bir kadın dans ederek Kur’an-ı Kerim yaktı Yani o kadar hiç sin ki şu koca evrende hem bu dünya da hem ahirette inim inim inlerken kimse seni duymayacak hatırlamayacak görmeyecek bile neyse.... https://x.com/gamzegurbzz/status/1777317108260450394 8.04.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 5bn k_5bn	Sizin ben demokrasi anlayışınızı da... https://x.com/bugrapalavan/status/1777194159113204094 8.04.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 6ma k_6ma	ABD’de Bir kadın, dans ederek Kur’an-ı Kerim yaktı! https://x.com/metropolmedya_/status/1777195585189052516 8.04.2024 (Ö.K./Ajans)	Video

3.3.2 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri

Her ne kadar Kur’an’ın yakılması bireysel olarak yapılan islamofobik bir eylem gibi görünse de, bu tür eylemler Müslüman topluluklar arasında derin bir

öfke ve üzüntüye neden olmakta, dini değerlere yönelik bir provokasyon olarak algılanmakta ve toplumsal barışı ciddi biçimde tehdit eden bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Eylemin video şeklinde X dijital alanda yayılması, provokasyonun etki alanını genişletmiş ve dijital platformların nefret söylemi ile dini çatışmaları körükleyici bir araç olarak kullanılabileceğini ortaya koymuştur. Kullanılan söylemler, toplumda kutuplaşmayı artırabilecek bir durum oluştururken, özellikle eylemi gerçekleştiren kadının değersiz veya lanetlenmiş biri olduğu yönündeki vurgular, tepkilerin daha sert bir hale gelmesine neden olmaktadır. ABD’de gerçekleşen bir olay olmasına rağmen, Müslüman toplumlar üzerinde güçlü bir etki yaratması, dini hassasiyetlerin coğrafi sınırları aşarak ortak bir tepkiye dönüşebileceğine işaret etmektedir. Bununla birlikte, olay sonrasında yapılan yorumlar, dini ve etik değerlerin bireyler ve toplumlar üzerindeki etkisini gündeme taşımış, tweetlerde dini özgürlüklerin ve saygının korunması gerektiği vurgulanarak bu konudaki tartışmaların derinleşmesine neden olmuştur.

Öfke hali, yorumların çoğunda açıkça görülmektedir. Kullanıcılar, olay karşısında doğrudan duygusal tepkiler vermekte ve tepkiler genelde beddua, lanetleme gibi sert ifadelerden oluşmaktadır. *“Sinirden stresten yazacak bir şey bulamadım. Sadece Rt yaptım. Küfür etsem küfüre yazık küfüre günah.”*, *“Allah seni kahretsin”*, *“Rabbimin laneti üzerine olsun inşallah”*. *“Allah seni helak etsin inşallah”*, *“RABBİM’in laneti üzerine olsun inşallah”*, *“Rabbimiz’in laneti zalimlerin üzerine olsun inşallah dâualar ve selâmla”* ve *“Allah bildiği yapsın”* örneklerinde olduğu gibi duygusal yoğunluk hissedilmektedir. *“İnşallah”* ve *“Rabbimizin laneti”* gibi ifadeler, dini bir çerçevede cezalandırma isteğini meşrulaştırma görevi görmektedir.

Ayrıca bazı yorumlarda hissedilen bireysel öfke, farklı bir düzlemde anlam taşıyarak toplumda bir acziyet olduğu eleştirisini içermektedir. Örneğin *“Müslümanlar aciz olunca...”* ifadesi, Müslüman toplumlarda hakim olan güçsüzlük ve sessizlik durumuna yönelik bir eleştiriyi yansıtırken, bu tepkisizliğin nefret içerikli eylemlerin sürekliliğini mümkün kılan bir durumu ortaya koyduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla bu yorum, bireysel duygular üzerinden Müslümanların, grup kimliği etrafında şekillenen kolektif bir duyarlılığa evrilerek eylemlere karşılık vermesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Kur'an'a yapılan nefret içerikli İslamofobik eylemler karşısında bazı yorumlarda ayetlerden alıntı yapılarak kutsal kitabın korunduğu vurgulanmaktadır. “Kur'an-ı Kerim'i biz indirdik, biz koruyacağız” (Hicr 6)” ve “Allah diyor ki Kur'an'ın kıyamete kadar koruyucusu ve bekçisi biziz der.”, gibi ifadelerle, kitabın Allah tarafından korunduğu için bu tür eylemlerin bir etkisinin ve anlamının olmadığına dair inanç öne çıkmaktadır.

Yorumlarda, nefret söylemlerinin yanı sıra, dini argümanlarla oluşturulan söylemler de dikkat çekmektedir. “Demek ki eceli gelmiş ki üç günlük ömrünü bir güne düşürmüş.”, Al-i İmran 177: “Şurası muhakkak ki, imanı verip inkârı alanlar, Allah'a hiçbir zarar veremezler. Onlar için elîm bir azap vardır.” ve “Allah'ın laneti üzerine olsun inşallah.” gibi ifadeler, eylemi gerçekleştirenin akıbetini dünyevi sınırların ötesine taşıyan bir yorum biçimi olarak değerlendirilmektedir.

“Pislik manyak kansız bunlar”, “Eyvaaaahhh kime savaş açtığını bilmeyen bir m@l daha”, “Cehennemde boyun kadar kazık seni bekliyor”, “zenciler bağırsaklarını patlatana kadar sksin seni aq orspusu”, “fareye dönüşcek bekleyin siz”, “Yedi ceddinin AMK...”, “Çayır çayır yansın sürtük” gibi ifadelerde, cinsiyetçi ve hakaret dolu bir dil kullanıldığı görülmektedir. Bu tür yorumlar, eylemin sadece dini inançlara yönelik bir saldırı olarak algılanmadığını, aynı zamanda toplumsal aidiyetlere ve benliklere bir tehdit, kişisel değerlere yapılan bir saldırı ya da aşağılanma biçimi olarak algılandığını göstermektedir. Bu nedenle verilen duygusal tepkiler hem dini değerleri savunmaya hem de kişisel gururu koruma iç güdüsüne dayanıyor olabilir. Bu söylemler, Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizinde öne çıkan kutuplaştırma, düşmanlaştırma ve duygusal yoğunluk stratejileriyle örtüşmektedir. Aynı zamanda, bu tür ifadeler, sembolik şiddetin bir biçimi olarak değerlendirilmekte ve öfkenin fiziksel şiddete dönüşmeden dijital mecrada yoğun bir biçimde dışa aktarıldığına işaret etmektedir. Bu yönüyle söylem, yalnızca bir tepki değil, aynı zamanda grup kimliğinin savunulması ve düşman olarak tanımlanan öznelerin toplum dışı edilmesi stratejisidir.

“Allah bunu da yakarak canını alacak.”, “Bunu iyi bir tokmaklamak gerek”, “Allah'ın gazabına uğrasın inşaAllah”, “Öbür dünyasına odun taşıyıp kinasını yakıyor”, “Allah onu iki cihanda da yaksın.”, “Allah bunu carpsada ibret olsa”, “Rabbim ibretlik dondurmali onu öyle ki” ve “Allah da kendisini yaksın iki

cihanda da!” gibi yorumlar, dini bir bağlam içinde ifade edilmiş olsa da, anlam olarak şiddeti çağrıştırmakta ve ölüm dilekleri içermektedir. “*Yakmak*”, “*defterini dürmek*” ve “*tokmaklamak*” gibi fiziksel şiddeti ima eden ifadeler, failin cezalandırılmasına yönelik zihinsel bir temsili yansıtmaktadır. Bu, öfkenin cezalandırma arzusuyla ifade edildiğini ve nefret eylemine karşılık olarak nefret söyleminin üretildiğini göstermektedir. Ayrıca, failin yanması, zarar görmesi veya çarpılması gerektiğine yönelik temenniler, öfkenin şiddet boyutuna evrildiğini göstermektedir. Burada, öfke doğrudan cezalandırma amacıyla fiziksel şiddet şeklinde dışa vurulmaktadır.

Bazı yorumlarda ise, benzer öfke durumu, ilahi adalet üzerinden cezalandırma inancını, yani şiddet yerine dini bağlamda bir çözüm arayışını vurgulamaktadır. Örneğin, “*Sen hiç merak etme Allah sana bir musibet gönderecektir*” gibi bir ifade, failin ilahi adaletle cezalandırılacağına olan inanca işaret etmektedir. Dolayısıyla eylemlere verilen tepkiler, dini referanslar üzerinden güçlendirilerek ilahi adalet çerçevesinde yorumlanmıştır. “*Seni Allaha havale ediyorum O...*” ve “*Allah senin defterini dürer şüphem yok*” gibi ifadeler, İslamofobik eylemin kötü olduğunu vurgularken failin ilahi düzlemde cezalandırılacağı düşüncesi öne çıkmaktadır. Bu, bireylerin şiddete yönelmemelerini onun yerine ilahi adaletle güvenmeleri gerektiği yönünde algıyı pekiştirmektedir.

Yine yorumlarda adalet algısı karşılaştırmalı bir şekilde vurgulanmaktadır. “*Biz İncil’i, Tevrat’ı yaksak dünyayı ayağa kaldırırlar*” ve “*Niye İncil’i, Tevrat’ı yakmıyor? Müslümanlar sessiz diye rahat hareket ediyor*” gibi ifadeler, Müslümanların maruz kaldığı haksızlıkları dile getirirken, Batı’nın çifte standartı eleştirilmektedir. Bu, Batı’nın dini değerlere karşı yaklaşımının eşit olmadığı ve İslam’a karşı sert bir tavır sergilediği algısını vurgulamaktadır.

“*Bir Allahın kulu da İncil yaksın Tevrat yaksın, sinirleniyorum artık bu nedir yahu*” şeklindeki bir yorumda, diğer İlahi kitapların yakılması fikri ifade edilmektedir. Bu tür yorum, aynı şekilde karşılık verme isteğini yansıtmaktadır. Ancak, Hak din İslam, hoşgörü temelli bir inanç sistemi olarak bu tür karşıt eylemlere izin vermez, çünkü bu tür davranışlar dinin özüne aykırıdır ve dini değerleri savunma biçiminde yanlış bir yönelimdir.

Duygusal tepkilerin hem yoğun olduğu hem de çeşitlilik gösterdiği bu yorumlarda dini referanslarla cezalandırma beklentisi öne çıkmaktadır. Ancak,

“Çarpılması gerekiyordu??? Yalan mıymış?”, “Ahirette güzel huri olur” ve “Hayret çarpılmadı Allah’ın adaleti şaşı sanırım” gibi ifadelerde dini referansları alaya alma durumu gözlemlenmektedir.

İlahi adalet beklentisi içinde olanların, “Allah neden böylelerini cezalandırmıyor anında??”, “Allahım bu kaltığın yanışını izlemeyi ve altına odun atmamızı bizlere nasip et YaRabbim” ve “Ablanın ahirette ki akıbetini merak ediyorum açıkcası” şeklinde paylaştıkları yorumlarda, Allah’ın kadın faili cezalandıracağına dair olan inançları gözlemlenmektedir.

Hakaret ve küfür dil, “bir gün gebereceksin,..”, “oruspu cehennem yakıtı”, “yobaz” ve “gahpe” gibi söylemler bireylerin öfkelerini kontrolsüzce dışa vurduklarını göstermektedir. Aynı zamanda bu söylem dilinin ileride toplumsal bir gerilime neden olabilme ihtimalini ortaya koymaktadır. Misilleme çağrıları ise, bu tür İslamofobik saldırıların daha büyük boyutta çatışmalara neden olabilecek bir potansiyele sahip olduğuna işaret etmektedir.

“Orta doğuludur kesin.” ifadesi, eylemi gerçekleştiren kişinin etnik kökenine yönelik bir varsayımda bulunarak bir tür ötekileştirme söylemi üretmektedir. Bu, ötekileştirici bir dil kullanımı olarak toplumsal ve kültürel bağlamda dışlayıcı bir anlam taşımaktadır. Etnik kökeni üzerinden yapılan bu tür etiketlemeler, bireyi homojen bir toplumda, genellikle olumsuz özelliklerle ilişkilendirilen bir figür olarak konumlandırmaya yönelik bir söyleme işaret etmektedir. Bu ifade, öteki’nin kimliğinin tanımlanması ve ona yönelik olumsuz yargıların güçlendirilmesi açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Yorumlarda, kişinin dini kimliği üzerinden bir “öteki” inşa edilerek, cehennem ve ahiret teması gibi dini terimler ön plana çıkarılmıştır. “ALLAH SENİ KAHRETSİN KEFERE CEHENNEMİ ZÜMERA”, “Ahirete kalmaz bu iş zelim olacak buna inancım tamdır” ve “Kafirler içinde ebedi kalacakları cehenneme girecekler” gibi ifadeler, faili dini kimliği üzerinden “kâfir” olarak tanımlamakta ve sonsuz bir azaba mahkûm edileceğini vurgulamaktadır. Bu tür söylemler, dini temelli bir dışlama ve cezalandırma sürecine işaret eder. Ayrıca, “zalim” kavramı kullanılarak eylemi gerçekleştiren kişinin zalim olduğu ve zalimlerin ilahi planda cezalandırılacağı inancı pekiştirilmektedir. “Ebedi kalacakları cehennem” gibi ifadelerle, cehennemin tasviri yapılmakta ve bu durum, failin kaçınılmaz sonunun bir parçası olarak sunulmaktadır. Burada kullanılan dini söylem hem ceza ve

adalet anlayışını hem de dini inançlar üzerinden şekillendirilen bir ötekileştirme söylemini de güçlendirmektedir.

İslamofobik eylemi gerçekleştiren failin kadın olması, yorumlarda kadın kimliği üzerinden şekillenen cinsiyetçi söylemleri de beraberinde getirmiştir. “*İyi genel ev kadını olur bundan*”, “*Orpsbulara Kuran’ın satılması yasak edilsin*”, “*Bir tanesi yok mu bu oruspunnnnnn a.. kessinnnnn ikiye bölsünnnn.*”, “*Pis fahişe*” ve “*ALLAH Belani Versin Kahpe*” gibi ifadeler, doğrudan kadının cinsiyetine yönelik hakaret içermekte ve öfke, cinsiyet temelli bir aşağılama biçimiyle dile getirilmektedir.

“*Or*spulara*”, “*@rispi*” gibi kelimeler, yalnızca hakaret amacı taşımamakta, aynı zamanda kadınlar üzerinde ahlaki bir denetim kurmaya çalışan, toplumsal cinsiyet rollerine dayalı bir söylemin ifadesi olarak öne çıkmaktadır. Bu tür ifadelerle, kadın sadece gerçekleştirdiği eylem nedeniyle değil, aynı zamanda kadın kimliği üzerinden de hedef alınarak gösterilen tepki, dini ve cinsiyetçi bir zeminde derinleştirilmektedir.

Bu yorumlar, Kur’an’a yönelik yapılan İslamofobik eylemler karşısında toplumun verdiği tepkilerin dini, siyasi, kültürel, duygusal ve cinsiyetçi yaklaşımlarla nasıl şekillendiğini ve çok katmanlı bir söylem oluşturduğunu göstermektedir. Yorumlarda hem bireysel öfke hem de kolektif bir mağduriyet duygusu ön plana çıkarken, bu tepkiler çoğunlukla adalet arzusuna, dini referanslara ve ötekileştirme söylemine dayanmaktadır.

Yorumlarda İslamofobik eylemlere verilen tepkiler altı ana eksende şekillenmektedir. Bunlardan ilki, bireysel ve toplumsal düzeyde hissedilen yoğun öfkenin, mevcut toplumsal kutuplaşma ile birleşerek daha keskin söylemlere dönüşmesidir. Eylemler karşısında bireysel kırgınlık, öfke ve lanetleme kutsal değerlere saldırı karşısında güçlü bir şekilde ifade edilirken, bu durum bazen hem nefret söylemini hem de kutuplaşmayı daha çok derinleştiren bir söyleme dönüşmektedir. “*Orospu çocuğu ah elime bi geçseniz keşke aynı ateşte seni yaksam*”, “*Allahın laneti üzerine olsun*”, “*Kendi ateşini yakmış, ateşi bol olsun*” gibi ifadeler, kontrolsüz öfke olarak öne çıkmakta ve toplumda huzuru tehdit edebilecek bir dilin örneklerini oluşturmaktadır.

İkinci olarak, olaylar dini referanslarla temellendirilmekte ve ilahi adalete vurgu yapan güçlü çağrılarla tepkiler dile getirilmektedir. Bu tür tepkiler çoğunlukla Kur’an ayetleri, hadisler ve dini argümanlarla temellendirilmekte,

eylemler, ilahi cezalandırma beklentisiyle anlamlandırılmaktadır. “Allah Kur’an’ın koruyucusudur” ve “Rabbim ibretlik dondurmali” şeklindeki ifadeler, bireysel şiddet çağrısından uzak bir şekilde, uhrevi adalet beklentisini yansıtmaktadır.

Üçüncü ekseninde, ötekileştirici ve şiddeti meşrulaştırabilecek nitelikteki söylemler dikkat çekmektedir. Failin kimliğine ve inançsızlığına atıf yapan, onu bütünüyle dışlayan ve cezalandırılmasını talep eden sert söylemler bu gruba girmektedir.

Dördüncü olarak, çifte standart eleştirileri ön plana çıkmakta; Batı dünyasının ifade özgürlüğü adı altında İslam’a yönelik saldırıları tolere ederken diğer din ve gruplara dair hassasiyet gösterdiği iddiası üzerinden adil dünya algısı sorgulanmaktadır.

Beşinci ekseninde, bazı yorumlar eylemin politik yönüne dikkat çekerek bu tür İslam karşıtı eylemlerin yalnızca bireysel bir saldırı değil, uluslararası ve ulusal siyasetin bir parçası olabileceğine işaret etmektedir. “CHP iktidarı zamanında yapılan şeyler bunlar” gibi ifadeler, olayların arkasında iç ve dış politik aktörlerin rol oynayabileceği yönünde bir söylem üretmektedir.

Altıncı ve son ekseninde ise, öfkeyi doğrudan yansıtmaktan kaçınan, daha mizahi, ironik ya da soğukkanlı bir tepki tarzını içermektedir. “3 ay sonra duyarız yangında ölmüş diyee”, “Allah ne kadar sabırlı”, “Bu onların aciziyetlerinin belirtisidir” gibi ifadeler, yaşananları eleştirel ancak daha düşük tonda ve alaycı biçimde yorumlamaktadır.

Kur’an yakma olaylarına karşı toplumsal tepkiler; bireysel öfke, tepkisel söylemler ve dini argümanlarla meşrulaştırma gibi farklı biçimlerde kendini göstermektedir. Eyleme karşı duyulan öfke, kişisel hayal kırıklıklarıyla birlikte duygusal tepkilere dönüşmekte ve toplumsal mağduriyet duygusu bağlamında kolektif bir söyleme dönüşmektedir. Fiziksel şiddet çağrısı içermeyen, ancak din üzerinden cezalandırma arzusunu barındıran bazı ifadeler, nefret söylemini tetikleyerek toplumsal kutuplaşmayı derinleştirebilmektedir. Dini referanslarla dile getirilen bu tür tepkiler, yalnızca bireysel bir öfkenin dışavurumu değil, aynı zamanda dini argümanların toplumsal kimlik inşasında nasıl araçsallaştırıldığını da göstermektedir. Sonuç olarak, tweet ve yorumlarda şekillenen bu tür tepkiler, hem duygusal hem de ideolojik ve dini unsurların birleşimiyle oluşan bir

toplumsal söylem üreterek tartışmalara yön veren önemli dinamiklerden biri haline gelmektedir.

3.3.3 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi

Tweet Metni (Kullanıcı_4gz): “ABD’de bir kadın dans ederek Kur’an-ı Kerim yaktı Yani o kadar hiç sin ki şu koca evrende hem bu dünya da hem ahirette inim inim inlerken kimse seni duymayacak hatırlamayacak görmeyecek bile neyse.....”

Bu tweet, ABD’de bir kadının dans ederek Kur’an yakma olayını aktarmaktadır. Metnin içeriği, İslamofobik söylemi yeniden üretmemekte ancak İslamofobik eyleme karşı bir tepki olarak şekillenmektedir.

3.3.3.1 Makro Yapı İncelemesi

Tematik Yapı: Tweet, İslam karşıtı bir eylem olarak Kur’an yakma olayını anlatarak başlamakta ve ardından bu eylemi gerçekleştiren faile yönelik yoğun bir duygusal tepki ile sert bir değerlendirme yapmaktadır. Metinde temel temalar “öfke”, “ceza fikri” ve “aşağılama” düşüncesi üzerinden çerçevelenmektedir. Kullanıcı, olaya dair eleştiri yapmak yerine, eylemi gerçekleştiren failin varoluşsal bir şekilde cezalandırılacağı fikrine odaklanmaktadır. Bu fikir, bireysel bir tepki gibi görünse de, İslam karşıtı eylemlere yönelik kolektif bir duyguyu yansıtan ve toplumsal tepkileri besleyen bir anlatı sunmaktadır. Kullanıcı, failin gerçekleştirdiği eylemi kınarken onun ileride karşılaçağı “ahirette ceza” anlatısıyla karşı bir söylem geliştiriyor. Bu söylemde ahiret vurgusu ile failin hem dünyevi hem de uhrevi bir cezayı hak ettiği ima edilmektedir. Ancak bu söylem, cezalandırıcı bir ifade içerdiği için toplumda ayrışmaya da neden olabilmektedir.

Şematik Yapı: Tweetin yapısı iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, olayın gerçekleştirildiği mekân (ABD) ve eylemin içeriği nesnel bir şekilde sunulurken ikinci bölümde failin değersizliği ve yok oluşu vurgulanmaktadır. Bu yapı, olayın sadece bir saldırı olarak değil, aynı zamanda faile yönelik ahlaki ve duygusal bir yargılama çerçevesinde ele alınmasını sağlamaktadır.

Kullanıcı, “bir kadın” ve “o kadar hiç sin ki” gibi ifadelerle faili değersizleştirerek dışlama ve yok sayma stratejisi üzerinden bir öteki inşası gerçekleştirmektedir. Sıralı bir şekilde aktarılan “duymayacak”, “hatırlamayacak”

ve “görmeyecek bile” gibi ifadeler, eylemi gerçekleştirenin toplumsal hafızada hatırlanmayacağına ve bir çöküşe uğrayacağına dair net bir vurgu içermektedir. “Ahirette inim inim inleme” ifadesi ise, failin bu eylemlerinin bir ilahi karşılığının olacağına dair dini bir inancı yansıtmaktadır.

3.3.3.2 Mikro Yapı İncelemesi

Sözdisimsel- Sentaktik Çözümleme: Tweet, kısa ama yoğun bir duygusal tepki içermektedir. Duygusal bir monolog gibi ilerleyen metinde cümle yapıları, eylemi gerçekleştirenin önemsizliğini ve yok sayılmasını pekiştirecek şekilde yapılandırılmıştır. “O kadar hiçsin ki” ifadesi, faili tamamen değersizleştiren bir söylemi ortaya koyarken “kimse seni duymayacak, hatırlamayacak, görmeyecek” gibi sıralı ifadelerle yineleme ve vurgulama stratejisi uygulanmış ve kullanılan tekrarlı yapılar ile anlam güçlendirilmiştir. Kullanıcı, faile karşı duyduğu öfkeyi ve failin cezalandırılacağına dair olan inancını yansıttığı bu cümle sonunda “neyse...” diyerek aslında içinde hissettiği hayal kırıklığını ifade eden bir kelimeyle cümleyi bitirmektedir.

Yerel Bağdaşıklık: Metnin temel çerçevesini, olayın gerçekleştiği mekân (ABD) ve failin bireysel kimliği oluştururken, zaman ve mekân bağlamı içinde İslam karşıtı eyleme yönelik bir kolektif tepki üretilmektedir. Söylem dili, failin yalnızlaşacağına dair bir gelecek kurgusu oluşturarak okuyucuya ideolojik bir sonuç sunmaktadır.

Sözcük Seçimleri: “Dans ederek” ifadesi, failin eylemini yalnızca İslamofobik değil, aynı zamanda hafife alınan bir meydan okuma olarak sunarken “o kadar hiçsin ki” gibi ifadesi, failin tamamen yok sayılması gerektiği mesajını iletmektedir. “Ahirette inim inim inlerken” ifadesi, failin yalnızlığına ve dini bir perspektiften ağır bir şekilde cezalandırılacağına dair bir beklentiyi sunmaktadır. “Kimse seni duymayacak hatırlamayacak görmeyecek bile” ifadesiyle sosyal yalnızlık, yani unutulmuşluk öne çıkarılmaktadır. Bu yaklaşım, yani dini inançların ve kutsal değerlerin toplumdaki karşılığı ve İslam karşıtı eylemlerin toplumda anlamladırılma biçimi, aynı şekilde bir önceki Momika olayında analizi yapılan Kullanıcı_14ss’nin tweet metninde⁹⁰ de görülmektedir.

⁹⁰ Kullanıcı_14ss: “İsveç Iraklı bir boksör ile Kur’an-ı Kerim yakan Selvan Momika arasındaki düello. Kur’an-ı Kerim’le savaşan herkesin rezil kaderi budur! ALLAH’ın lanetlediği kimselere ve ALLAH kime lanet ederse artık ona bir yardımcı bulamazsın.”

Retorik- İkna Stratejileri: Tweet, duygu yüklü bir anlatım benimseyerek failin değersizliği üzerinden bir tepki oluşmasını sağlamaktadır. Burada “ötekileştirme” ve “ahlaki dışlama” stratejileri devreye girmektedir. Dolayısıyla, kullanıcı kendi inanç sistemine göre, faili, sadece eylemi gerçekleştiren kişi olarak değil, gerçekleştirdiği eylem sonucunda unutulmaya ve cezalandırılmaya mahkum biri olarak sunmaktadır. Böylece duygusal tepki yaratılarak okuyucunun, failin eylemlerine karşı ortak bir tepki verilmesi amaçlanmaktadır. Bu tür söylemler, bir yandan ideolojik kutuplaşmayı derinleştirirken, diğer yandan grup kimliğini pekiştirerek toplumsal tepkinin örgütlenmesine hizmet etmektedir.

3.3.3.3 Genel Değerlendirme

Tweet, İslam karşıtı bir eyleme dair bilgiyi paylaşırken duygusal bir tepkiyi de yansıtmaktadır. Failin kimliğine ve gelecekteki yalnızlığına vurgu yapılarak bir çeşit toplumsal dışlama söylemi üretilmektedir. Bu söylemde ahlaki üstünlük, ötekileştirme ve cezalandırma gibi stratejilere yer verilmiştir. Bu analiz, tweetin sadece İslam karşıtı bir olayın sunumu şeklinde algılanmadığını, aynı zamanda, ideolojik ve duygusal bir tepki olarak toplumun şekillenmesinde ve İslamofobik eylemlere karşı geliştirilen toplumsal söylem yapısının beslenmesinde nasıl bir rol aldığını da göstermektedir.

Kamusal alanda sergilenen ve kutsal değerlere yönelik İslamofobik bir saldırıya dönüşen bu performans, yani İslam karşıtı eylemin dans edilerek sunulması, izleyicide “*Bu bir sanat mı, nefret söylemi mi, yoksa kültürel bir provokasyon mu?*” sorusunu gündeme getirmektedir. Fotoğraf 3.5, bir kadın failin kamusal alanda Kur’an-ı Kerim’i yaktığı anı dans ederek sergilediği bir provokasyon eylemini yansıtmaktadır. Bu eylem, İslami değerleri hedef alan sembolik bir saldırı niteliği taşımakta ve İslamofobik söylemlerin beden diliyle dışavurumuna örnek teşkil etmektedir. Bu tür görseller, dini değerlere yönelik hakaretin sanatsal ifade biçimi üzerinden meşrulaştırılmaya çalışıldığı durumlara işaret eder.

Fotoğraf 3.5.⁹¹ Provokasyonun dansı; sanat mı, nefret mi yoksa kültürel saygısızlık mı?

3.4 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylem: Danimarkalı Vatanseverler Grubu- Danske Patrioter (Ağustos 2023)

“Dünyadaki bütün Kur'anlari yaksanız yine de bitiremezsiniz. Çünkü o hafızların zihnindedir.”

Bir önceki bölümde ele alınan “Dans Eden Kadın” olayı ile ilgili X platformunda çok fazla etkileşim almasa da paylaşılan az sayıda tweetlere yapılan yorum sayısı oldukça fazladır. Kullanıcılar, eylemi var olan gönderiler üzerinden tartışarak büyük bir etkileşim yapmasalar da derin bir tartışma ortamı oluşturmuşlardır. Diğer taraftan, Danimarkalı Vatanseverler Grubu’nun eylemleri X platformunda büyük bir yankı uyandırmış ve daha fazla etkileşim almıştır. Ancak, bu eyleme ilişkin yapılan yorum sayısı, dans eden kadın olayına kıyasla daha sınırlı kalmıştır. Grubun organize bir hareket olması ve ideolojik bir mesaj taşınması, eylemin dikkat çekmesine neden olmuş, ama etkileşim konusunda kişisel katılım daha az sağlanmıştır.

İslam karşıtı ve aşırı milliyetçi “Danske Patrioter (Danimarkalı Vatanseverler)” adlı grubun üyeleri, 2023 yılı boyunca Danimarka’nın başkenti

⁹¹ <https://x.com/TrBirilerivar/status/1777303483563012508> adresinden 31 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.

Kopenhag'da ve Kopenhag'ın çeşitli bölgelerinde Kur'an'a yönelik İslamofobik saldırılar gerçekleştirmiştir. Bu saldırılar, grup üyelerinin İslam karşıtı pankartlar açıp, İslam'a hakaret içeren ve nefret dolu sloganlar atmalarıyla desteklenmiştir. Grup, Nisan 2023 yılı itibarıyla Türkiye'nin Kopenhag Büyükelçiliği önünde Türk bayrağına ve Kur'an'a saldırı düzenleyerek İslam'a hakaret etmiştir. 21 Temmuz 2023'te, Irak'ın büyükelçiliği önünde, 24 Temmuz'da ise İran ve Irak büyükelçilikleri önünde Kur'an-ı Kerim'i yakmıştır. Bir sonraki gün, 25 Temmuz 2023'te ise, Mısır ve Türkiye'nin Kopenhag'daki büyükelçilikleri önünde de benzer eylemler gerçekleştirmiştir. Grup, 28 Temmuz 2023 tarihinde ise, Kopenhag'daki bir caminin önünde ve 1-3 Ağustos 2023 tarihlerinde Türkiye, Mısır, Irak ve Suudi Arabistan'ın Kopenhag büyükelçilikleri önünde Kur'an yakmaya devam etmiştir. Olaylar, polis güvenliği altında gerçekleştirilmiş olup, Kur'an'ın üzerine ayakkabı koyulduğu da görüntüler arasındadır. Tüm bu eylemler, 31 Temmuz'da gerçekleştirilen İslam İşbirliği Teşkilatı'nın (İİT) 18. Olağanüstü Dışişleri Bakanları toplantısıyla eş zamanlı olarak, Danimarka ve İsveç'te Kur'an'a yönelik İslamofobik saldırıların arttığı bir dönemde yaşanmıştır.⁹² Ayrıca, grubun X hesabında, İslam İşbirliği Teşkilatı'nın (İİT) çevrim içi olarak yaptığı aynı toplantıya atıfta bulunularak şu ifadeler paylaşılmıştır: “57 Müslüman ülke Batı'da Kur'an-ı Kerim'in yakılmasını nasıl durduracağını tartışırken, belli ki Kur'an'ı daha da yakmak zorunda kalacağız.”⁹³

3.4.1 Tweet Metin Analizi

Tweetlerde, Danimarka'daki Kur'an yakma olayları; öfke, güvensizlik, dini hassasiyetlerin vurgulanması ve dayanışma çağrıları gibi temel temalar etrafında ele alınmıştır. “İslam karşıtı” ve “ırkçı” gibi ifadeler, olayın yalnızca dini bir saldırı değil, aynı zamanda toplumsal bir provokasyon olarak tanımlanmasını sağlarken, eylemi gerçekleştiren Danske Patrioter (Danimarkalı Vatanseverler) grubu, sert bir dille eleştirilmiştir. Tweetlerdeki ifadeler, olayın kabul edilemezliğini vurgulamak ve kamuoyunda güçlü bir tepki oluşturmak amacı taşımaktadır. Öte yandan, “YA KAHHAR” gibi dini ifadeler, okuyucuların olayları duygusal bir çerçevede değerlendirmesini sağlayarak olayın dini

⁹² https://www.ntv.com.tr/dunya/danimarkada-birden-fazla-sehirde-kuran-i-kerime-yonelik-saldiri,Mk8WgTq1RESh_qk9flgsvA# adresinden 26 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır. Haberin yayımlanma tarihi: 04 Ağustos 2023.

⁹³ <https://www.rudaw.net/turkish/world/310720232>. adresinden 18 Ağustos 2024 tarihinde alınmıştır. Haberin yayımlanma tarihi: 31.07.2023

boyutunu ön plana çıkarmıştır. Ayrıca, Türkiye, Irak, Mısır ve Suudi Arabistan gibi Müslüman ülkelerin büyükelçiliklerinin hedef alınması, saldırının geniş bir coğrafi ve siyasi bağlama sahip olduğunu göstererek Müslüman toplumların kendi içlerinde dayanışma pratiğini artırmayı ve kolektif bir tepkinin oluşmasını teşvik etmeyi amaçlamıştır.

Tweetlerde, olayı kınayan ve dini hassasiyetleri öne çıkaran bir dil kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, “YA KAHHAR” ifadesinin tamamının büyük harflerle yazılması, ifadenin duygusal yoğunluğunu ve tepkiselliğini artırmaktadır. Ayrıca, “Kur’an-ı Kerim”, “büyükelçilik” ve “İslam karşıtı pankart” gibi kavramlar, saldırının hedeflerini ve amacını ortaya koyarak olayların dini ve siyasi boyutlarını güçlü bir şekilde yansıtmaktadır. Bu tweetler, olayların toplumsal, dini ve siyasi boyutlarını öne çıkaran bir söylemle dile getirilmiş olup, özellikle İslam karşıtlığı ve ırkçılık gibi temaların vurgulanması, söz konusu olayların uluslararası düzeyde kınanması gerektiği algısını pekiştirmektedir. Aynı zamanda, olaylara yönelik dini ve toplumsal dayanışma çağrılarıyla X’in bu bağlamda nasıl bir işlev gördüğü de gözler önüne serilmektedir.

Kullanıcı_10la tarafından paylaşılan teweete yapılan bir yorumda farklı bir konuya değinilmektedir. “İslam Düşmanı Avrupada Arapça Kur’an yakılıyor! Bizde de Kur’an harfi olan Arapça tabelalar paçavra gibi sökülüp atılıyor, başka hiç bir dile dokunulmazken! Buna tepkiniz nedir?” şeklindeki metinde, İslamofobi olgusu ile kültürel aidiyet kavramları bir arada kullanılarak bir çelişkiye işaret edilmektedir. Kullanıcı, Avrupa’da uygulanan nefret eylemlerine gösterilen tepkinin Türkiye’deki Arapça tabelalara yapılanlar üzerinden de gösterilmesi gerektiğini savunmaktadır. Ancak, ülkelerin uyguladığı dil politikaları ile İslamofobi olgusu farklı toplumsal ve siyasi dinamiklerle şekillendiğinden bu tür karşılaştırma yorumlarda kendine karşılık bulmaktadır.

Aşağıda yer alan Tablo 3.11’de, analiz kapsamında incelenen örnek tweet metinlerin temsili örneklerine yer verilmiştir. Ayrıca, Danimarkalı vatanseverler olayına yönelik veriler “Ekler” bölümünde Ek 5- Tablo 3.11’de yer almaktadır.

Tablo 3.11. Danimarkalı Vatanseverler olayıyla ilgili tweet metinleri.

Hesap adı	Tweet metni-tarih-kimlik	Görsel türü
Kullanıcı 1tr k_1tr	Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da Kur'an-ı Kerim'e yönelik saldırılar düzenlendi. İslam karşıtı ve ırkçı "Danske Patrioter (Danimarkalı Vatanseverler)" isimli grubun üyeleri, Türkiye, Cezayir, Pakistan, Endonezya ve İran'ın Kopenhag Büyükelçilikleri önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. https://x.com/trhaber_com/status/1688999771640393729 8.08.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 2yk k_2yk	Danimarka'da İslam karşıtı ve ırkçı 'Danimarkalı Vatanseverler' isimli grubun bir üyesi Türkiye'nin Kopenhag Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. İslam karşıtı pankart açan ve sloganlar atan saldırganlar bu anları sosyal medya hesabından canlı yayınladı. https://x.com/yenisafak/status/1690419336136015872 12.08.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf ⁹⁴
Kullanıcı 3ya k_3ya	YA KAHHAR Danimarka'da Kur'an-ı Kerim'e yönelik saldırılar devam ediyor. İslam karşıtı "Danske Patrioter (Danimarkalı Vatanseverler)" isimli grup, Türkiye, Irak, Mısır ve Suudi Arabistan'ın Kopenhag Büyükelçilikleri önünde önünde Kur'an-ı Kerim yaktı https://x.com/yunus_arслан_ya/status/1686490204389990400 . 2.08.2023 (Şahıs)	Fotoğraf

Aşağıda yer alan Fotoğraf 3.6'da, "alçak" ve "Danimarka" ifadeleri, "Devlet korumasında bir nefret sahnesi" adlı Fotoğraf 3.3'teki ifadelerle karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Fotoğraf 3.6. Alçak bir saldırı.⁹⁵

⁹⁴ <https://x.com/yenisafak/status/1690419336136015872> adresinden 25 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır. Bkz. Fotoğraf 3.6.

⁹⁵ Fotoğraf 3.6: Kullanıcı_2yk'nın paylaşımından 25 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır. Bazı kullanıcıların sıklıkla başvurduğu, duygusal ve dramatik bir anlatım içeren, yazılı ve sembolik öğeler barındıran görsellerin aksine, bu çalışmada daha mesafeli ve eleştirel bir anlatımın öne çıktığı görsellerin yer alması tercih edilmiştir. Bu tercih, olayların aktarımında abartıya kaçmaksızın daha derinlemesine bir çözümleme yapılmasına imkân tanımaktadır.

Her iki fotoğrafta da hem görsel hem de yazılı kompozisyonlar, söylem analizi bağlamında ele alınmıştır. “Alçak” ifadesi bu fotoğrafta herhangi bir görsel efekt kullanılmadan yazılmıştır; bu da ifadenin daha tarafsız bir söylem olarak kullanıldığını göstermektedir. Diğer yandan, “Danimarka” ifadesi ile ülkenin bu tür İslamofobik eylemlere göz yumduğu ima edilerek dolaylı olarak şiddetin suç ortağı olduğu belirtilmiştir. Fotoğraf 3.6’da saldırının sadece “Kur’an-ı Kerim’e” yönelik olduğu belirtilirken, karşılaştırmalı olarak analiz edilen Fotoğraf 3.3’te saldırının Müslümanlara yönelik olduğu ayrıca vurgulanmıştır. Fotoğraf 3.6’da “İslam düşmanları” ifadesiyle saldırının dini yönüne doğrudan dikkat çekilmektedir.

3.4.1.1 Tweet Metinlerine Yapılan Yorumların Değerlendirilmesi

İslam karşıtlığı bağlamında Müslümanlar hedef alınmaktadır. “Abi sakın. Kasten yapıyorlar müslümanları kışkırtmaya çalışıyorlar.”, “Orada müslüman yok mu niye sesleri çıkmıyor? Nedir bu kuran düşmanlığı” ifadelerinde, İslamofobik eylemlerin sistemli ve bilinçli bir şekilde yapıldığı düşünülmekte ve sakinliğin korunması yönünde çağrı yapılmaktadır. Bu yapılan eylemlere yani Kur’an düşmanlığına anlam verilmeyerek olaya yerinde müdahale edilmesi çağrısı da yapılmaktadır.

“3. Dünya Savaşı Dinler üzerinden çıkartılacak bu kesin bilgi. Dünya Kaosa sürükleniyor”, “Sahiden savaşa savaş diyebilecek ne kadarızdır” ve “Hitler ilk dönem hareketleri bunlar kafalarını zor kurtardıkları nazilerin metotlarını kullanan bir Avrupa. ne kadar ironik” gibi ifadelerle, olaylar bireysel bir saldırının ötesinde küresel ölçekte bir tehdit algısı bağlamında çerçevelenerek bir savaş söylemi üretilmektedir. Aynı zamanda, Avrupa’nın geçmişteki ırkçı ve faşist politikaları ile günümüzde yaygın bir şekilde gerçekleştirilen İslam karşıtı eylemleri arasında bir bağ kurularak tarihsel bir formda uyarı yapılmaktadır.

“Bizim başımızdakilere serzeniştim”, “Ey Devlet yetkililerim. Bu kadar pasiflik yetmez mi?” gibi yorumlarda, yetkililer doğrudan hedef alınarak bir sitem ve hayal kırıklığı belirtilmektedir. Kutsal değerlere karşı yapılan bu tür saldırılara yönelik Müslüman devletlerinin etkisiz kaldığı düşünülmektedir. “Müslüman devletler kinamayla yol alınamayacağını ne zaman öğrenecek”, “Devletimiz kınama yapmayı bırakıp ne zaman icraata geçecek ya hu 5000 yıllık devlet geleneği sonuç bu mu” gibi ifadelerden toplumun, İslam karşıtı eylemlere yönelik

“Siz de izin isteyin bu ülkelerin en önemli simgelerinde, devlet kurumlarının önünde ülke bayraklarını yakın.”, “Allah belalarını versin..”, “Allah onları tezden yaksın inşallah..” ve “Ya Kahhar” gibi ifadeler, dua ve beddua formunda bir misilleme çağrısı ve dini bir tepkimeye işaret ediyor. Kendi dini değerlerine saldırıda bulunulan bireyler, benzer şekilde karşılık verilmesi gerektiği fikrini paylaşmaktadır.

Yorumlarda, “İstedikleri savaş mı?”, “Kur’an-ı Kerim için ne kadar sessiz kalınacak” gibi ifadeler üzerinden İslamofobik saldırıların küresel bir savaşa ve kaosa yol alacağı ima edilmektedir. “Devletimiz kınama yapmayı bırakıp ne zaman icraata geçecek ya hu” ifadesi, Devletin pasifliği yönünde eleştiriyi barındırmaktadır. “Hem de her gün yüzlercesini yakın. El mi yaman bey mi yaman!” ifadesi ise, dini duyguların harekete geçirilmesiyle birlikte misilleme çağrılarını yansıtmaktadır. “Eee savaş çok daha fazla enflasyon da demek, ya yağ pahalıdır, tuvalet kağıdı bulunmaz olur, zam gelirse n olacak?” ifadesi ile de, meselenin sadece dini ve politik olmadığına ayrıca ekonomik boyutunun da olduğuna dikkat çekilmektedir.

Bu söylemler, tarihsel travma, ekonomik kaygılar, misilleme çağrıları ve dini reflekslerin nasıl birbirine geçtiğini göstermektedir. Özellikle, İslamofobik saldırıların bireysel bir eylem değil, daha büyük bir küresel planın parçası olarak görülmektedir. Ayrıca, ekonomik istikrarsızlık ve savaş ihtimali gibi konuların da

bu tür söylemlere dahil edilmesi, toplumsal kaygının çok boyutlu olduğunu göstermektedir. Yorumlar, İslamofobiye karşı gösterilen toplumsal tepkilerin nasıl şekillendiğini, duyguların hangi tonda hissedildiği ve siyasal beklentilerin neler olduğunu anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır.

3.4.2 Tweet-Haber Başlığı Analizi

Danimarkalı Vatanseverler Grubuna ilişkin resmî ağızlardan bir açıklamaya rastlanmamıştır, ancak Kullanıcı k_10la'nın 13 Ağustos 2023 tarihli tweet metninde, İslam karşıtı ve ırkçı grup üyelerinin bu tür eylemlerinin sistematik bir hale geldiği, devlet kurumlarının göz yumduğu ve bunun tehlikeli sonuçlara sebep olabileceği vurgulanmaktadır. Metinde, Batı'nın tarih boyunca ırkçılığı ve yabancı düşmanlığını körükleyerek toplumlar arasında kin ve nefret oluşturmaya çalıştığı, ancak bu çabalarında başarılı olmadığı belirtilmektedir. Batı, bugün yine siyasi gerekçelerle düşmanlığı körükleyecek yollara başvurmakta ve Batı'nın yine ateşle oynadığı ima edilmektedir. Son olarak, Türkiye'nin Müslüman toplumların hamiliğini aynı kararlılıkla sürdüreceğini ve bu tür düşmanca kışkırtmalar karşısında izlenen politikalardan asla taviz verilmeyeceği de belirtilmektedir.

3.4.3 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri

Kullanıcı_2yk'nın paylaşımı, *“Danimarka’da İslam karşıtı ve ırkçı ‘Danimarkalı Vatanseverler’ isimli grubun bir üyesi Türkiye’nin Kopenhag Büyükelçiliği önünde Kur’an-ı Kerim yaktı. İslam karşıtı pankart açan ve sloganlar atan saldırganlar bu anları sosyal medya hesabından canlı yayınladı.”*

Tweet, Danimarka’da gerçekleştirilen İslamofobik bir eylemi aktarmaktadır. Eylem, “Danimarkalı Vatanseverler” adlı ırkçı grubun bir üyesi tarafından, Türkiye’nin Kopenhag Büyükelçiliği önünde Kur’an’ı yakarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, İslam karşıtı pankartların açıldığı ve sloganların atıldığı bu eylemin sosyal medyada canlı olarak yayınlandığı belirtilerek, olayın hem fiziksel bir saldırı hem de dijital platformlar aracılığıyla yaygınlaştırılan nefret içerikli bir eylem olduğuna dikkat çekilmiştir.

Bu başlıkta, Kullanıcı_2yk'nın tweetine yapılan yorumlar değerlendirilmiştir. Elde edilen veri seti, olaylara yönelik dini, duygusal ve toplumsal tepkilerin hangi biçimlerde ortaya çıktığını ve hangi söylemsel kalıplar

içinde şekillendiğini göstermesi açısından önem taşımaktadır. Bu yorumlar, Müslüman toplumların dini değerlerine yönelik saldırılara karşı verdikleri tepkilerin çeşitliliğini anlamak ve söylemsel düzeyde nasıl inşa edildiğini açığa çıkarmak bakımından değerli bir veri kaynağı sunmaktadır.

Dini referanslarla ilahi adalet algısının vurgulandığı yorumlarda, eylemin faillerinin cezalandırılacağı inancı ön plana çıkmaktadır. *“Havlar havlar dururlar. Sonları da ‘Lut kavmi’ gibi olur. Lut Gölü pis kokudan, kötü tattan yanına yaklaşılamayan bir göl. Allah (CC) lanet ederse halleri aynı olur.”* ve *“La’netullahi aleyhim”* ifadesinde, eylemin geçmişte Kur’an’da lanetlenmiş olan kavimlerle bağ kurularak benzerlik taşıdığı fikri öne çıkarılmaktadır. *“Şüphesiz Biz, kâfirler için zincirler, (boyna ve ellere geçirilen) demir halkalar ve alevli bir ateş hazırladık.”* şeklindeki (el-İnsân, 4) ayetinde ise, ilahi adaletin mutlaka tecelli edeceği inancı vurgulanmaktadır. Böylece, Kur’an’a yönelik İslamofobik saldırıların sadece bireysel bir saygısızlık olarak değerlendirilmemekte, toplumsal ve ilahi düzeyde ciddi sonuçları olan eylemler olduğu anlatılmakta ve toplumsal tepki dini bir zemine oturtulmaktadır.

“Kuran bizim dini kitabımızdır. Milyonlarca kalpte günün her saatinde güvende olan tek #Kutsal kitaptır. Birbirinizin dinlerine saygı gösterin. #Kuran bizim kırmızı çizgimizdir ve kırmızı çizgimizin aşılmasına izin vermeyeceğiz.” bu tweet ile Kur’an’ın sadece bir dini kitap olmanın ötesinde, Kur’an’ın yaşamın kendisi olarak kabul edildiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, Kur’an’ın inananlar için her an ve her saniye kalpte güvende olduğu ifade edilmektedir. Bu, Kur’an’ın sadece fiziksel varlığından ziyade, inananlar için derin bir manevi değer taşıdığını anlatan etkili bir bakış açısıdır. Ancak, tweetin devamında yer alan *“#Kuran bizim kırmızı çizgimizdir”* ifadesiyle bireylerin bu kutsal değerlere karşı herhangi bir tehdidi kabul etmeyecekleri, dini değerlere zarar verilmesine karşı sert bir duruş sergileneceği ima edilmektedir. Yine aynı şekilde saygı temasına vurgu yapılarak Müslüman toplumların diğer dinlere ve inançlara karşı saygılı olduğu, ancak bu saygının aynı şekilde İslam’a gösterilmediği vurgulanmaktadır. *“Kur’an-ı Kerim’e ve İslam’a yapılan her türlü saldırıyı rezilce buluyorum. Havlayan köpek gibiler! Bizden yana kendi dinlerine karşı bir aşağılama mı görmüşler de bu şekilde çirkince davranıyorlar. Biz hiç kimsenin inancına, kutsal kitabına saygısızlık yapmayız. Allah’ın dini tektir.”* gibi ifadeler, Kur’an’ın saygınlığının korunması gerektiğini vurgulamakta ve dinler arası saygının önemini dile getirmektedir. Bu

söylem, Kur'an'ın Müslümanların hayatındaki vazgeçilmez yerini ve Kur'an'a gösterilmesi gereken saygıyı ön plana çıkartmaktadır.

Devam eden tweetler, Kur'an yakma olaylarına karşı tepkileri ve Müslümanların dini metinlerine olan sevgi ve bağlılığı yansıtmaktadır. Kur'an'ın okunması ve anlaşılması gerektiği vurgulanmakta, ilimle mücadele edilmesi konusunda kullanıcılar birbirlerine uyarılarda bulunmaktadır. “Bir gayrimüslimin *#Kur'an'ı yakmasıyla bir Müslümanın Kur'an-ı Kerim'i evinin duvarında eskitmesi arasında ne fark var? Kur'an'ı yakmaya verilecek en Müslümanca cevap onu okumak ve anlamaktır. Haydi, tepkini göster ve Kur'an-ı Kerim'i bir defa oku.*” şeklindeki tweet, bu görüşü yansıtan önemli bir örnek olarak öne çıkmaktadır. Bu tweet ayrıca öz eleştiri de barındırmaktadır. Kur'an'ın yakılmasıyla zarar görmeyeceği ifade edilerek esas zararın, onu okumayan ve ilimle bağ kurmayan Müslümanlar tarafından verildiği dile getirilmektedir. Bu noktada, bireyin Kur'an'daki bilgiden faydalanmaması, hem kişisel hem de toplumsal düzeyde bir eksiklik olduğu şeklinde değerlendirilmektedir.

Kur'an'ın kutsallığını ve güvenilirliğini vurgulayan tweetlerde, Kur'an-ı Kerim'in Müslümanlar için taşıdığı manevi değer ve sevgi dile getirilmektedir. Kullanıcı, kutsal kitabın milyonlarca kalpte güvende olduğunu belirterek kişisel bağlılığını ifade etmekte, aynı zamanda dinler arası saygının önemini vurgulamaktadır. İslam'ı ve İslami değerleri savunacak güçlü bir liderin gerekliliğine değinen başka bir tweette ise, kullanıcı, Müslüman liderlerin Kur'an'a yönelik İslamofobik saldırılar karşısında daha güçlü bir duruş sergilemeleri gerektiğini savunmakta, mevcut tepkilerin yetersizliğini ise eleştirmektedir.

Genel olarak tweetler, Kur'an yakma olaylarının hem dini hem de toplumsal bir saldırı olarak görüldüğünü ve Müslüman topluluklar tarafından güçlü bir şekilde kınandığını yansıtmaktadır. Ayrıca, bu olayların Müslümanlar üzerindeki duygusal etkilerine ve İslamofobik hareketlerin kabul edilemezliğine de dikkat çekmektedir. Kur'an'ın Müslümanlar için kutsal bir metin olduğunu ve hayatın temel yasalarını içerdiğini belirten tweetler de bu durumu desteklemektedir.

Dolayısıyla bu tür ifadeler, yalnızca dini değerlere yapılan saldırılara yönelik tepkileri değil, aynı zamanda toplumsal adalet arayışını, kimlik savunusunu ve kültürel sınırların yeniden çizilmesini de içermektedir. “Biz”

söylemiyle kurulan birlik duygusu, İslamofobik saldırıya karşı ortak bir cephe oluşturmakta ve bu cephe, öfke, dini inanç, adalet beklentisi ve kültürel sadakat gibi birçok unsurla güçlendirilmektedir. Böylelikle, İslamofobik eylemlere karşı geliştirilen söylemler, yalnızca bireysel duygularla değil, kolektif hafıza, inanç sistemi ve kimlik bilinciyle de şekillenmektedir.

“Konsolosun güvenlik görevlileri çıkıp da iki tane sıkmadı, bayrak olsa hassasiyet var ama Kur’an olunca yok maalesef” şeklindeki bir yorumda, devletin tutumuna yönelik açık bir eleştiri yer almakta ve şiddet içerikli bir müdahale beklentisi içinde olduğu görülmektedir. Yorumda, olayın yalnızca bireysel bir hakaret değil, ulusal bir sembole yönelik saldırı olarak algılandığı, bu nedenle de devletin doğrudan müdahalesinin gerektiği ifade edilmektedir. Özellikle “bayrak” sembolüyle yapılan karşılaştırma, devletin milli değerlere gösterdiği hassasiyetin dini değerlere göstermediği algısını güçlendirmektedir. Bu durum, bireysel tepkilerle beraber devletin bu tür olaylara karşı nasıl davranması gerektiğine dair beklentileri ortaya koymaktadır. Fiziksel müdahale talebi, olayın ciddiyetine dair toplumsal bir hassasiyetin ve devletten daha etkili bir davranış beklentisinin ifadesi olarak değerlendirilebilir.

Bazı yorumlar, şiddet çağrısının ve cezalandırma arzusunun toplumsal düzeyde nasıl şekillendiğini gösteren önemli örnekler sunmaktadır. Örneğin, *“Bu tür eylemlerin sistematik hale gelmesi ve bizzat devlet kurumları tarafından göz yumulması tehlikeli sonuçlara sebep olabilir. Batı yüzyıllardır ırkçılığı, yabancı düşmanlığını, toplumlar arasında kin ve nefret doğmasını çok denedi ancak başarılı olamadı. Bugün yine siyasi gerekçelerle düşmanlığı körükleyecek yollara başvurmaktadır.”* şeklindeki paylaşım, bireysel tepkilerden ziyade, bu tür İslamofobik saldırıların arkasında yapısal ve politik bir zemin olduğuna işaret etmektedir. Bu söylem, ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve toplumsal kutuplaşmanın sistematik olarak üretildiğine dikkat çekerek daha ciddi ve eleştirel bir bakış açısını temsil etmektedir.

Bununla birlikte, *“Kur’an-ı Kerim yakmakla İslam’a zarar verebileceklerini zannediyorlar ahmaklar”* ifadesi, eylemi gerçekleştirenleri küçümseyici bir biçimde tanımlamakta ve saldırının etkisini hafife alarak karşı tarafı değersizleştirme yoluna gitmektedir. “Ahmak” kelimesi üzerinden geliştirilen bu söylem, doğrudan sert bir tepki yerine, saldırıyı ciddiye almadan karşılamayı tercih etmekte, böylece öfkenin şiddet içeren bir biçime dönüşmesini

engelleyebilecek bir yaklaşım sunmaktadır. Öte yandan “*yakma, yanarsın...*” gibi ifadeler doğrudan fiziksel şiddet içermezken, failin cezalandırılacağına dair dolaylı bir tehdit algısı hissettirmektedir. Bu tür söylemler, eylemi gerçekleştiren kişilere yönelik bir misilleme arzusunu dile getirmekte ve İslam karşıtı eylemler karşısında toplumsal gerilimlere yol açabilmektedir.

“*YETER YA YETER AMBARGO İSE AMBARGO SAVAŞ İSE SAVAŞ*” bu tweette kullanılan keskin ve sert dil, toplumda bir gerilim olduğuna işaret etmektedir. Kur’an yakma olayları bağlamında gerçekleştirilen İslam karşıtı eylemlerin dini değerlere olan saygısız tutumu, olayların tekrar eden niteliği ve X aracılığıyla sürekli görünür hale gelmesi, toplumda gerilimi ve tepkiselliği arttırabildiği gibi kutuplaşmayı da artırma potansiyeline sahiptir. Bu durum, yalnızca Müslüman topluluklar arasında değil, daha geniş bir bağlamda çatışmacı bir algı yaratma riskini de taşımaktadır. Özellikle, tweetlerde Türkiye, Irak, Mısır ve Suudi Arabistan gibi Müslüman ülkelerin büyükelçiliklerinin hedef alınması, Danimarka ve İsveç ile bu ülkeler arasındaki diplomatik ilişkilerde gerilimi tırmandırabilecek bir kriz olarak algılanmaktadır. Ayrıca, eylemlerin polis gözetimi altında yapılması, Danimarka ve İsveç hükümetlerinin bu tür olaylara karşı tutumu hakkında kamuoyunda sorgulamalara neden olmaktadır. Bu durum, özellikle Müslüman azınlıklar arasında güvensizlik ve dışlanmışlık hissini artırabilir. Sonuç olarak, tweetlerdeki ve yorumlardaki söylemler, toplumsal algı ve etkiler açısından bireysel tepkilerin ötesinde, kolektif bir kriz yönetimini ve uluslararası ilişkiler bağlamında ele alınması gereken toplumsal bir duyarlılığı da yansıtmaktadır.

Evet, bu yorumlar, Kur’an yakma olaylarına karşı duyulan öfke ve mağduriyetin nasıl şekillendiğini açıkça göstermektedir. Dini argümanlarla birleşen fiziksel cezalandırma beklentisi, eylemi gerçekleştirenin ilahi adaletle yok olacağına dair bir inanca dayanmaktadır. Bu, sadece eylemi gerçekleştirenlerin cezalandırılmasını talep etmekle kalmaz, aynı zamanda dini değerlerin kutsallığına yönelik bir tehdit algısına karşı da bir savunma mekanizması olarak işlemeye devam etmektedir.

Ayrıca, biz ve onlar ayrımının bu yorumlarda net bir şekilde görüldüğü anlaşılmaktadır. X Türk kullanıcıları kendilerini daha adil ve hoşgörülü bir toplum olarak tanımlarken karşı tarafı provokatif ve haksız olarak algılamaları, bu tür

olaylarda toplumsal kimliklerin daha da pekişmesine yol açmaktadır. Bu bakış açısı, toplumsal kutuplaşmanın ve karşıtlıkların derinleşmesine neden olmaktadır.

Devlete yönelik eleştiriler ve müdahale beklentisi, bu tür yorumların önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. X Türk kullanıcıları, İslam devletlerinden daha güçlü ve belirgin bir tepki beklediklerini dile getirerek, toplumsal düzeyde adalet ve güvenlik beklentilerinin nasıl şekillendiğini göstermektedir. Sonuç olarak, bu tür söylemler, dini ve kültürel kimliklerin şekillenmesini ve bu kimliklerin toplumsal algılar üzerindeki etkisini analiz etmek açısından önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Bu tepkiler, sadece bireysel öfkenin değil, aynı zamanda toplumsal normların, adalet anlayışlarının ve dini değerlerin nasıl etkileşimde bulunduğunu gözler önüne sermektedir.

3.4.4 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi

Tweet Metni (Kullanıcı 3ya): “YA KAHHAR Danimarka’da Kur’an-ı Kerim’e yönelik saldırılar devam ediyor. İslam karşıtı “Danske Patrioter (Danimarkalı Vatanseverler)” isimli grup, Türkiye, Irak, Mısır ve Suudi Arabistan’ın Kopenhag Büyükelçilikleri önünde önünde Kur’an-ı Kerim yaktı.”

3.4.4.1 Makro Yapı İncelemesi

Tematik Yapı: Tweet, Danimarka’da Kur’an’a yönelik İslamofobik saldırıların devam ettiğini vurgulayarak İslam karşıtı bir grubun gerçekleştirdiği eylemleri ana tema olarak ele almaktadır. Olayın sadece bireysel bir provokasyon değil, örgütlü ve sistematik bir süreç içinde gerçekleştiği anlatılmaktadır. “YA KAHHAR” ifadesiyle, hem dini hem de duygusal bir çerçeve sunulurken, saldırının etkileri kolektif bir tepki yaratacak şekilde konumlandırılmaktadır. Grup isminin özellikle verilmesi “Danske Patrioter”, saldırının bireysel değil, daha geniş bir ideolojik çerçevede ele alınması gerektiğine işaret etmektedir. Bu bağlamda, tweet, olayın bir nefret suçu olduğunu ve İslam karşıtı motivasyonlarla gerçekleştirildiğini ima eden bir söylem oluşturmaktadır.

Şematik Yapı: Tweet, İslamofobik saldırının içeriğini açık bir şekilde ortaya koyan bir yapıya sahiptir. İlk olarak, “YA KAHHAR” ifadesiyle dini ve duygusal bir vurgu yapılmakta, ardından Danimarka’da Kur’an’a yönelik İslamofobik saldırıların sürdüğü bilgisi verilerek olayın sürekliliği vurgulanmaktadır. Son olarak, spesifik olarak hangi ülkelerin büyükelçilikleri

önünde eylemin gerçekleştiği belirtilerek saldırının boyutunun uluslararası bir bağlama sahip olduğu ima edilmektedir. Bu yapı, olayın yalnızca bir dini inanca yönelik saldırı olmadığını, aynı zamanda diplomatik ve politik anlamlar taşıdığını ortaya koymaktadır.

3.4.4.2 Mikro Yapı İncelemesi

Sözdisimsel- Sentaktik Çözümleme: Tweet, kısa ve doğrudan ifadelerle, olayın önemini vurgulamaktadır. “YA KAHHAR” ifadesi, geleneksel bir İslami dua kalıbı olup, ilahi adalet çağrısı niteliğindedir. Bu kullanım, tweetin yalnızca bir haber aktarmaktan öte, duygusal ve dini bir tepkiyi de içerdiğini göstermektedir. “*Danimarka’da Kur’an-ı Kerim’e yönelik saldırılar devam ediyor*” ifadesi, olayın sürekliliğine vurgu yaparak bu saldırıların tesadüfi değil, belirli bir eğilimin parçası olduğunu göstermektedir. “*İslam karşıtı*” grupların kimliğinin doğrudan verilmesi, failin niyetinin sorgulanmasını engelleyen bir netlik içermektedir.

Sözcük Seçimleri: Tweette dil kullanımı ideolojik ve duygusal öğeler içermektedir. “YA KAHHAR” ifadesi, dini bir yakarışı simgelerken “*İslam karşıtı*” vurgusu, saldırıyı daha geniş bir bağlama oturtmaktadır. “*Devam ediyor*” ifadesi, olayların münferit olmadığını ve süregelen bir sürecin parçası olduğunu ima ederken “*büyükelçilikler önünde*” ifadesi, saldırının belirli bir stratejiye dayandığını göstermektedir.

Retorik- İkna Stratejileri: Tweet, okuyucuda güçlü bir duygusal tepki uyandırmayı hedefleyen söylemsel stratejiler içermektedir. “YA KAHHAR” ifadesi, dini duyarlılığı harekete geçiren bir seslenme biçimi olup, adalet ve ilahi müdahale çağrısı niteliği taşımaktadır. Bu, okuyucunun olaya yalnızca bir haber olarak değil, ahlaki ve dini bir mesele olarak yaklaşmasını sağlamaktadır. Ayrıca, olayların sürekliliğini vurgulayan dil kullanımı, kamuoyunu bilinçlendirmeye yönelik bir söylem oluşturmaktadır. “*İslam karşıtı*” gibi kategorik ifadeler, eylemin motivasyonunu belirli bir ideolojik çerçevede anlamlandırmaktadır.

3.4.4.3 Genel Değerlendirme

Tweet, Van Dijk’in Eleştirel Söylem Analizi çerçevesinde incelendiğinde, söylemin sadece bir olay aktarımı olmadığını, belirli ideolojik, dini ve politik unsurlar içerdiğini göstermektedir. Olayın sürekliliği ve örgütlü yapısı

vurgulanarak bireysel bir hadise olmaktan çıkıp, daha geniş bir İslamofobik söylemin parçası olduğu ima edilmektedir. Sözcük seçimleri ve retorik unsurlar, okuyucunun olaya duyarsız kalmasını engellemek ve kolektif bir bilinç oluşturmak amacı taşımaktadır. Tweet, İslamofobi karşıtı bir duruş sergileyerek olayın politik ve toplumsal sonuçlarını vurgulayan bir çerçeve sunmaktadır.

Aşağıda yer alan Fotoğraf 3.7’de, Kur’an’a yönelik İslamofobik saldırının devlet güçleri tarafından korunarak gerçekleştiğini vurgulayan ve provokasyonun planlı olduğunu ima eden güçlü bir söylem vardır. “*Buna kim ‘dur’ diyecek?*” ifadesi, olaya müdahale edilmediğini ve uluslararası tepkinin yeterli olmadığını vurgulanırken, büyük puntolarla yazılan “*DEVLETİN KORUMASINDA KUR’AN’A SALDIRI*” başlığı, devletin bu tür saldırı eylemlerine destek verdiği yönünde algıyı pekiştirmektedir. Görsel, okuyucuda öfke uyandırmaya ve okuyucuyu harekete geçirmeye yönelik bir tasarıma sahiptir.

Fotoğraf 3.7. ⁹⁶ Devlet himayesinde bir “nefret” gösterisi.

⁹⁶ Bu başlık altında analiz edilen tweet metinlerinden birinde Danske Patrioter (Danimarkalı Vatanseverler) grubunun eylemi yer alsa da görsel olarak Momika tercih edilmiştir. Benzer şekilde, diğer bazı tweetlerde de İslamofobik eylemi gerçekleştiren farklı kişiler olmasına rağmen Momika’nın fotoğrafı kullanılmıştır. Bu durumda Fotoğraf 3.7, hem belirli bir fail üzerinden sembolik bir anlatı oluşturma çabasını hem de görsel tasarım açısından etkileyici bulunmuş ve tercih edilmiştir. <https://x.com/ahaber/status/1690029629229187072> adresinden 1 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır.

3.5 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylemler: Jade Sandberg (Şubat, Nisan, Mayıs 2024)

“İsveç’te KADIN KILIĞINA GİRMİŞ BİR ŞEYTAN”⁹⁷

Jade Sandberg adlı kişi 2024 yılı Şubat, Nisan ve Mayıs aylarında olmak üzere üç kez İslam karşıtı Kur'an yakma olayı gerçekleştirmiştir. Sandberg olayı, bu üç eylem içinde bağımsız bir çalışma konusu olabilecek kadar kapsamlıdır. Bu nedenle, çalışmada yorumların en fazla olduğu tweet metinlerine odaklanılmıştır.

28 Nisan 2024 tarihinde, İsveç'in başkenti Stockholm'de Jade Sandberg adlı bir kadın, polis koruması altında, elinde bir haç tutarak Kur'an yaktı. Bu eylem, Sandberg'in Şubat ayında gerçekleştirdiği benzer bir olayın ardından gerçekleşti ve her iki eylemde de İsveç polisi, Sandberg'i güvenlik amacıyla korumuştur. Olay sırasında Sandberg'in elinde tuttuğu haç, özellikle dikkat çekmiştir. Sandberg, yaptığı açıklamalarda İslam dininin Avrupa'da yasaklanması gerektiğini savunmuş ve bu söylemleriyle tepki toplamıştır. Bu skandal eylem, İsveç'in Türkiye ile NATO üyeliği konusunda anlaşmaya vardıktan hemen sonra meydana gelmiştir. Bu haber, çevrimiçi bir kaynaktan alınmış olup, olayın detayına ilişkin bilgi sunmaktadır.⁹⁸

Sandberg, Nisan ayındaki İslamofobik eyleminden bir ay sonra Mayıs ayında Kur'an'a yönelik benzer bir İslam karşıtı eylemi yeniden gerçekleştirmiştir. İsveç'in başkenti Stockholm'de polis gözetiminde gerçekleştirilen bu eylem, kamuoyunda büyük yankı uyandırmış ve İslam karşıtı tutumların süreklilik kazandığına dair endişeleri artırmıştır. Sandberg, Kur'an yakma olaylarının sıkça gerçekleştirildiği bir mekânda, küçük bir grup önünde bu İslamofobik eylemi gerçekleştirmiştir. İslam dininin Avrupa'da yasaklanması çağrısında bulunan Sandberg'e karşı tepkiler çığ gibi büyürken, İsveç polisi ise olay yerinde sadece eylemi gerçekleştiren faili koruyarak güvenlik sağlamakla yetindi. Bu skandal olay, Avrupa'da artan İslamofobi ve nefret söyleminin ürkütücü bir örneği olarak görülmektedir. Müslümanlar, kutsal kitaplarına yapılan bu saygısızlığa tepki gösterirken, yetkililerden bu tür provokasyonlara engel

⁹⁷ İlgili tweet: Özel Kurum/Ajans, 28.04.2024 *“İsveç’te KADIN KILIĞINA GİRMİŞ BİR ŞEYTAN polis eşliğinde Kur'an-ı Kerim yaktı Avrupa’da ‘polis koruması eşliğinde’ Kur'an-ı Kerim yakma alçaklığına bir yenisi daha eklendi. Kur'an-ı Kerim yakma eylemlerinin merkezi haline gelen İsveç’in ... #kur'an'ıkerim #kur'anyakma”*

⁹⁸ <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/isvecte-bir-kadin-polis-korumasi-esliginde-kuran-yakti-791197h.htm> adresinden 18 Ağustos 2024 tarihinde alınmıştır.

olmalarını ve nefret suçlarına karşı yasal yaptırımlar uygulanması yönünde çağrıda bulunmaktadır.⁹⁹

3.5.1 Tweet Metin Analizi

Kullanıcı_4t6'nın, *“Bu durum İslamofobiye aştı İsveç'in baskenti Stockholm'de bir kadın, polis koruması eşliğinde Kur'an-ı Kerim yaktı. Jade Sandberg isimli kadın Kur'an-ı Kerim yakarken megafonla İslam dininin Avrupa'da yasaklanması çağrısında bulundu”* tweet metninde, İsveç'in başkenti Stockholm'de bir kadının polis koruması altında Kur'an'ı yakması, İslamofobiye aşan bir eylem olarak değerlendirilmiştir.

03.03.2025 tarihinde k_4t6 adlı Kullanıcının tweetine yeniden ulaşım yorumlara yer verilmek istendi, ancak tweetin kullanıcı tarafından kaldırıldığı görülmüştür. Dolayısıyla daha önce alınan yorumlar üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Tweet yorumlarında, İslam karşıtı eylemlere verilen tepkiler çeşitli söylem ve duygusal yansımalar içermektedir. Bunlar, öfke duygusu ve argo kelimeler içeren sert tepkiler, ironi ile beraber eleştiri ve NATO bağlamında siyasi yetkililere yönelik yapılan eleştiriler şeklinde sıralanabilir.

“Her önüne gelen kuran yaksın sesimizi çıkarmayalım ne güzel dünya birileri bu densizleri durdurmali” gibi sert ifadeler üzerinden çaresizlik hissi ile duygu dolu tepkiler dile getirilmekte ve yetkililerden çözüm talep edilmektedir. Ayrıca, *“Lânet olsun”* ifadesinde, İslam'a ve özellikle Kur'an'a karşı yapılan İslamofobik saldırılara karşı öfkenin büyüklüğü yansıtılmaktadır. Bu tür tepkiler, İslamofobinin toplumda derinleşmesine neden olabilecek bir dile dönüşebilmektedir.

Yapılan yorumlarda, NATO onay sürecine ilişkin kolektif bir düzlemde toplumsal bir huzursuzluk derinden hissedilmektedir. Siyasi eleştiriler bağlamında değerlendirilen NATO süreci *“Kalktınız bunlara NATO üyeliği verdiniz! Zihniyeti eksiklersiniz!”*, *“Niye ağlıyorsunuz?”*, *“NATODAKİ KARDEŞLERİMİZ KENDİ ELİMİZLE ALDIK NATOYA BUNLARI ŞİMDİ İSVEÇ E SALDIRI OLURSA GİDİP SAVUNACAZ BİDE NATODA OLDUGU İÇİN NATO KARDEŞLERİMİZİ.”* ve *“İsveç'in NATO üyeliğine nasıl da izin verdik ama..! Mutlu muyuz?”* gibi ifadelerde kullanılan söylem, politika eleştirisini ironik bir

⁹⁹ <https://www.sonmuhur.com/isvecte-skandal-bir-kadin-ucuncu-kez-kuran-yakti> adresinden 21 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.

biçimde yapmaktadır. Aynı zamanda, NATO onay sürecine dair uygulanan politikaların yanlış olduğu ve Devlet yetkililerinin dolaylı olarak sorumlu olduğu düşüncesinin yansıtıldığı bu yorumlarda, “*NATO kardeşlerimizi*” ve “*mutlu muyuz*” ifadeleriyle duyulan hoşnutsuzluk, sadece duygusal bir tepki olarak değil, aynı zamanda sorgulayıcı bir politik eleştiri olarak da görünür olmaktadır.

“*İslamofobiye siz siyasal islamcılar dünya literatürüne soktunuz. Sayenizde güzelim dinimiz ayaklar altına alındı*” şeklindeki yorum ise, bu olayların gerçekleşmesinin nedeni olarak doğrudan İslamı siyasallaştıran grupların sorumlu tutulduğu bir bakış açısını yansıtmaktadır. Dolayısıyla, İslam’a yönelik bir saldırıdan söz edilen tweet yorumlarında saldırının kaynağı olarak devlet yetkilileri ve siyasi aktörler gösterilmektedir. Bu, toplumsal bir eleştiriye ve mevcut politikaların İslam’a karşı olumsuz bir algı yarattığına dair bir düşünceyi barındırmaktadır. Örneğin, “*Kadın haklı, aynı fikirdeyim*” ifadesinde iki olgu birbirini beslemektedir. Biri, bu tür saldırıların engellenemediğinden dolayı, bazı inançlı bireyler hayal kırıklığı yaşamakta ve mevcut politikalar eleştirilmektedir. Bir diğeri ise, normal şartlarda İslamofobik eylemlere karşı çıkması beklenen bireylerin, içinde bulunduğu politik hayal kırıklığıyla belli bir noktada bu saldırılara onay vermesi ya da tepkisiz kalması gibi bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu, toplumsal öfkenin nasıl şekillendiğini ve de bireylerin uygulanan politikalar karşısında kendi tepkilerini hangi söylemlerle ortaya koyduğunu anlamak açısından önemlidir. Dolayısıyla, bu yorumlardan toplumsal kutuplaşmanın nasıl derinleştiğini ve sosyal tepkinin sadece saldırıyı gerçekleştiren kişilere değil, aynı zamanda siyasi sisteme doğru yöneldiğini de göstermektedir. Bu söylemler, İslamofobik saldırılar sonrası geliştirilen karşıt söylemlerin, dini hassasiyetlerle beraber yaşanan siyasal hayal kırıklıklarından da beslendiğini göstermektedir.

Değerlendirme sonucunda, “*Jade Sandberg adlı kadın, Kur’an’ı yakarken megafonla Avrupa’da İslam dininin yasaklanmasını çağrısında bulunmuştur.*” ifadesi, Kur’an yakma olayına dair bir referans sunmakta ancak bu ifade özelinde yorumlarda herhangi bir veriye ulaşılammış olmasından dolayı toplumun bu konuda ne düşündüğüne dair net bir görüş sunulamamaktadır. Dolayısıyla yorumların, eylemi gerçekleştirenin söyledikleri ya da yaptıkları üzerinden değil, bu eylemin gerçekleşmesinde dolaylı da olsa izin verdiği ya da sebep olduğu düşünülen resmî makamlar ve İslamcılar hedef alınarak yapıldığı görülmüştür.

Ayrıca yapılan yorumların, bireysel öfke patlamalarından ziyade çok daha büyük politik bağlam içerisinde çerçevelendiği de görülmektedir.

Aşağıda yer alan Tablo 3.12’de analiz kapsamında incelenen örnek tweet metinlerin temsili örneklerine yer verilmiştir. Tabloda sunulan örnek tweetler üzerinden yapılan analiz, hem metinsel hem de bağlamsal öğeler dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Sandberg olayına yönelik veriler “Ekler” bölümünde Ek 6- Tablo 3.12’de yer almaktadır.

Tablo 3.12. Sandberg olayıyla ilgili örnek tweet metinleri.

Hesap adı	Tweet metni-tarih-kimlik	Görsel türü
Kullanıcı 1yt k_1yt	İsveç’te KADIN KILIĞINA GİRMİŞ BİR ŞEYTAN polis eşliğinde Kur’an-ı Kerim yaktı Avrupa’da ‘polis koruması eşliğinde’ Kur’an-ı Kerim yakma alçaklığına bir yenisi daha eklendi. Kur’an-ı Kerim yakma eylemlerinin merkezi haline gelen İsveç’in #kur’an’ı kerim #kur’anyakma 28.04.2024 (Ö.K./Ajans)	-
Kullanıcı 2ti k_2ti	İslam düşmanlarının rutin olarak Kur’an yakma eylemlerine sahne olan İsveç’in başkenti Stockholm’de bu sefer Jade Sandberg isimli bir kadın, polis eşliğinde Kur’an-ı Kerim yaktı. Sandberg küçük bir gösteriye çevirdiği eyleminde megafonla İslam 18.02.2024 (Ö.K./Ajans)	-
Kullanıcı 3ci k_3ci	İsveç – Stockholm’de Jade Sandberg isimli Hôröspu; polis eşliğinde Kur’an-ı Kerim’i yaktı. Allah tez zamanda bîlasını versin. Âmin... LÂ GÂLİBE İLLÂLLAH 28.04.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 4t6 k_4t6	Bu durum İslamofobiyi aştı İsveç’in baskenti Stockholm’de bir kadın, polis koruması eşliğinde Kur’an-ı Kerim yaktı. Jade Sandberg isimli kadın Kur’an-ı Kerim yakarken megafonla İslam dininin Avrupa’da yasaklanması çağrısında bulundu. 18.02.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 5hm k_5hm	İsveç’in başkenti Stockholm’de Jade Sandberg isimli bir kadın üçüncü kez polis eşliğinde Kur’an-ı Kerim yaktı. 4.05.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 6ma k_6ma	İslam âlemi hala birlik olmadığı ve bu şeytanlara karşı bir tavrı olmadığı için dinimize yapmadıkları hakaret kalmadı! İşgal bayrağını taşıyan aşırılık yanlıları, polis koruması altında İsveç’in Malmö kentinde Kur’an-ı Kerim’i yaktı 4.05.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 7a7 k_7a7	Allah ile konuşup depremi başka yere yönlendirip yanmaz kefen yapmak mı zor yoksa bu kadını çarpmak mı? İsveç’in başkenti Stockholm’de, Jade Sandberg isimli bir kadın polis korunması altında Kur’an-ı Kerim yaktı... 28.04.2024 (Şahıs)	Video

3.5.2 Tweet Metinlerine Yapılan Yorumların Değerlendirilmesi

Sandberg olaylarına ilişkin paylaşılan tweet ve yorumlar genellikle, Batı'nın çifte standartına yönelik eleştirilerin nasıl şekillendiğini ve Batı'nın tarihsel tutumlarının bu eleştirilerde nasıl bir yer edindiğini göstermektedir. Bazı kullanıcılar, Batı'nın "özgürlük" anlayışındaki çelişkileri, Batı'nın insan hakları ve özgürlükler konusunda sadece kendi sınırları içinde tutarlı olduğunu, ancak diğer toplumlar ve kültürlerle karşı farklı bir tutum sergilediğini vurgulamaktadır. Roma İmparatorluğu'ndan başlayarak günümüze kadar uzanan Batı'nın insan hakları söylemini yalnızca kendi toplumları için geçerli kıldığını, buna karşın Afrika, Asya ve Güney Amerika gibi bölgelerde ise sömürgecilik, şiddet ve insan katliamlarına devam ettiği ileri sürülmektedir. *"Batı, insan hakları ve özgürlüklerden bahsederken, Afrika, Asya ve Güney Amerika'da insan katletmeyi kendisine görev edinmiştir."* şeklindeki örnek yorumda olduğu gibi Batı'nın tarihsel süreçlerdeki çifte standardı ve çelişkili tutumu eleştirilmektedir. Bu tür yorumlar, Batı'nın insan hakları söylemlerinin gerçek anlamda evrensel bir değeri temsil etmediğini, aksine çoğu zaman kendi çıkarlarına uygun olarak şekillendiğini savunmaktadır.

Haçlı Seferleri'nden modern sömürgecilik süreçlerine kadar uzanan tarihsel arka planda, Batı'nın İslam dünyasına yönelik tutumlarının tutarsız olduğu ve bu durumun modern İslamofobik eylemlerle de ilişkilendirilebileceği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, Batı'nın geçmişteki davranışlarının, günümüzdeki İslam'a yönelik olumsuz tutumları ve İslamofobik eylemleri etkileyen bir arka plan oluşturduğu düşünülmektedir. Bu eleştiriler, Batı'nın özgürlük ve insan hakları söylemi ile uygulamaları arasındaki derin çelişkilerin ve Batı'nın tarihsel sömürgecilik pratiğinin, günümüzdeki toplumsal kutuplaşma ve kültürel çatışmalar üzerindeki etkisini anlamak adına önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

"Ne geçiyor elinize? İsveç gerçekten seviye düşürüyorsunuz. Irkçı olduğunuzu bu kadar belli etmeyin!" şeklindeki ifadelerde görüldüğü üzere, pek çok kullanıcı Kur'an yakma olaylarının yalnızca bireysel bir provokasyon olarak değerlendirmemektedir. İslamofobik bir nefret söyleminin parçası olarak görülen bu tür eylemler, yalnızca dini değerlere karşı bir saldırı olarak değil, aynı zamanda Müslümanları hedef alan bir dışlama, aşağılama, kışkırtma ve ötekileştirme biçimi olarak değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte bazı kullanıcılar, daha duygusal ve sert bir dil kullanarak bu tür eylemleri gerçekleştiren kişilere yönelik ilahi adaletin er ya da geç tecelli edeceğini ifade etmektedir. “Allah’ın adaleti şaşmaz, elbet bir gün cezanı çekeceksin.” ve “Allah sizlerin evlerine ateşler salsın, yer gök size acımasın.” gibi ifadeler, hem İlahi inanç temelli bir adalet beklentisini hem de güçlü bir öfke söylemini yansıtmaktadır. Bu tarz yorumlar, bireysel düzlemde duygusal tepkilerle dini söylemi iç içe geçirerek ahlaki ve uhrevi bir cezalandırma arzusuna işaret etmektedir. Öte yandan, bazı yorumlarda öfke söylemi daha da yoğunlaşmakta, ağır hakaretler ve lanetleme ifadeleri aracılığıyla faile yönelik sert cezalandırma çağrıları yapılmaktadır. “Allah sizi bildiği gibi yapsın.” ya da “Kur’an’ın yandığı ateşte yanıp kül olacaksın.” gibi ifadeler bu söylemin örnekleri arasında yer almaktadır. Ayrıca, “OORRRR OOOOOOSSSS PPPPP UUUUÇÇÇÇ OOOO CCCCCUUUU ĞĞĞPUUUUU” gibi aşırı nefret içeren ifadeler ise duygusal patlamayı yansıtarak tamamen öfke temelli bir söyleme işaret etmektedir.

Bazı kullanıcılar, Kur’an yakma olayı gibi İslamofobik eylemlere doğrudan tepki göstermenin bu olayların görünürlüğünü artıracak ve provokatörlerin amacına hizmet edeceğini savunmaktadır. “Böyle durumlarda yapacak tek şey görmezden gelmek. Tepki verdikçe daha da çoğalıyor bu protesto, kine bak” ifadesi, bu yaklaşımı yansıtan örneklerden biridir. Buna karşın bazı kullanıcılar, yalnızca bireysel değil, diplomatik düzeyde de tepkiler verilmesi gerektiğini savunmakta, özellikle İsveç’in NATO üyelik süreci bağlamında Türkiye’nin tavrını eleştirmektedir. “ve Erdoğan bunların NATO’ya girişini onayladı! Ee ne geçti şimdi eline yani?” ve “Bizi kızdırmayın yoksa NATO’ya almayız” gibi ifadeler, olaylara uluslararası siyaset perspektifinden bakan ve devlet düzeyinde yaptırım talep eden tepkilere işaret etmektedir.

Bu yorumlar, Van Dijk’in Eleştirel Söylem Analizi çerçevesinde değerlendirildiğinde, eylemlere yönelik stratejik yanıt tartışmalarını gündeme getirmektedir. Görmezden gelmeyi savunan söylemler, olayların medya ve kamusal alandaki dolaşımını sınırlama niyetini yansıtmaktadır.

Öte yandan, bazı kullanıcılar karşılık verme çağrısında bulunarak benzer şekilde diğer kutsal kitapların da yakılması gerektiğini ileri sürmektedir. “Biz de polis kontrolünde İncil yakalım.” ifadesi, eylemlere verilen tepkilerin bazen şiddet ve nefret söylemine evrilebileceğini göstermektedir:

Ancak, bu yaklaşıma onay vermeyen kullanıcılar da bulunmaktadır. “İster Kur’an, ister İncil, ister Tevrat, ister Zebur. Neyi yakarsan yak. Anlamadığım tek şey, bununla varabileceğin bir sonuç var mı? Barış içinde bir dünya dilerken bu düşmanlık niye?” gibi ifadeler, kutsal değerlere yönelik saldırıların kabul edilemeyeceğini ve barışçıl bir yaklaşımın gerekliliğini savunmaktadır. Bu söylemler, Kur’an yakma olaylarına yönelik X Türk kullanıcı tepkilerinin ikili bir toplumsal kutuplaşmayı yansıttığını göstermektedir. Bir yanda Batı’nın ifade özgürlüğüne yönelik tutumu eleştirilirken, diğer yanda bu tür eylemlerin İslam karşıtı bir saldırı olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla bireysel ve toplumsal tepkiler, diplomatik yaptırımlardan nefret söylemlerine kadar geniş bir yelpazede çeşitlenmektedir.

Bu yorumlarda öne çıkan söylemler, Batı’nın İslam’a yönelik çifte standardını, İslamofobik tutumlarını ve geçmişten bugüne gelen ötekileştirici pratiklerini eleştirmektedir. “Avrupa’nın sonu yanarak bitecek”, “Siz insanları da yaktınız cadı diye. Buna hiç şaşırmadım.” gibi ifadeler, Batı’nın geçmişteki şiddet uygulamalarıyla günümüzdeki İslamofobik eylemler arasında bir devamlılık kurularak medeniyet söylemine yönelik bir eleştiri sunmaktadır. “Eskiden komünizm korkusu üzerine siyaset yapılırdı, komünizm şimdilik tehdit değil, o yüzden İslam’a düşmanlığa geçildi...” gibi yorumlar ise, Batı’nın sürekli bir tehdit söylemi üzerinden siyaset yaptığı algısını pekiştirmektedir. Aynı zamanda “Bizim solcuların gurur duyarak destek verdikleri olaylar bunlar İslam ve Kur’an... medeni çağdaş laik olarak tanımlayıp onlara hayran olan kitleden bahsediyorum.” gibi ifadeler, hem Batı’ya hem de Batı’ya destek verdiği düşünülen yerel kimlik gruplarına da eleştirilerini yöneltmek içsel bir ötekileştirmeyi yansıtmaktadır.

“Nefret” teması bağlamında olayın faili ya da destekçileri olarak görülen kişi ve gruplara yönelik doğrudan öfke, nefret, lanetleme ve cezalandırma beklentisi içeren söylemler yer almaktadır. “Allah seni ıslah etsin.”, “Cenab-ı Allah sizleri kahreylesin.”, “Bu dünyada olmazsa diğer dünyada Ateş seni çağırıyor merak etme.” gibi ifadeler, failin ilahi adalet yoluyla cezalandırılacağına dair güçlü bir inanç taşımaktadır. Aynı zamanda “Yatacak yeriniz yok”, “O haç seni kurtarmazzzz” gibi ifadeler, hem dini semboller üzerinden karşı tarafı değersizleştirmekte hem de açık bir dışlama söylemi üretmektedir. “Artık yetti,

bunlar neden çarpılmıyor?” şeklindeki bu ifade, olayın failine ve destekçilerine karşı doğrudan beddua, lanetleme ve ceza beklentisi içermektedir.

Kullanıcıların önemli bir bölümü, Kur'an yakma olayını yalnızca bireysel bir provokasyon olarak değil, Batı dünyasının genel olarak Müslümanlara yönelik olumsuz tutumunun bir parçası olarak değerlendirmektedir. *“İsveç gibi bir ülkenin bu kadar ahraz bir millet olduğunu bilmiyordum.”* ve *“İslam âleminin kutsal değerleri böyle yakılıyor çünkü bütün İslam ülkeleri ve liderleri ticaretle uğraşıyor.”* gibi ifadeler, hem Batı toplumlarının İslam karşıtı bir zihniyet taşıdığına hem de İslam dünyasının bu tür İslamofobik saldırılara karşı yeterince etkili ve güçlü bir tepki ortaya koymadığına dair güçlü bir algıyı yansıtmaktadır. Bu tür yorumlar, yalnızca dışsal bir öteki olan Batı'yı değil, içsel bir eleştiriyle İslam dünyasını da hedef almakta ve tepki vermeyen liderlik yapılarının eleştirildiği bir söylem üretmektedir.

“Öneri” teması bağlamında yer alan yorumlar, yaşanan olaylara karşı nasıl bir tutum alınması gerektiği yönünde çeşitli öneriler içermektedir. *“Kınıyorum, herkes herkesin inancına saygı göstermelidir.”* ve *“İnanmıyor olabilirsin ama saygı duymak zorundasın.”* gibi ifadeler inançlara saygı, toplumsal barış ve hoşgörü söylemi etrafında şekillenmektedir. Aynı zamanda *“Taliban ve IŞİD kafasının Avrupa versiyonu... Dinini de Kur'an'ı da koruyacak olan Allah'tır”* gibi söylemler, dini bir perspektifle olaylara yaklaşmayı ve bireysel tepki yerine tevekküle yönelmeyi teşvik etmektedir.

3.5.3 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri

Kur'an yakma olayları, X platformunda geniş yankı uyandırarak farklı toplumsal algılar ve tepkiler ortaya çıkarmaktadır. Paylaşılan tweetler ışığında, bu olayların toplum üzerindeki etkileri birkaç temel başlık altında ele alınmıştır.

Büyük bir kısmının inanç özgürlüğü ve saygı çerçevesinde şekillendiği tweetlerde kullanıcılar, dini değerlere yapılan saldırıları bireysel özgürlüğün sınırlarını aşan bir hak ihlali olarak görmektedir. Örneğin, *“Bu özgürlük mü şimdi, insanların inançlarına saygı duymayanlar gelişimlerini tamamlayamamış demektir.”* şeklindeki ifadede, kutsal değerlere yönelik bu tür saldırıları olgunlaşmamış bir düşünce yapısının ürünü olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, kutsal değerlere yönelik saygının evrensel bir norm olması gerektiği vurgulanmaktadır. *“İnanmıyorsanız bir saygınız olsun”* gibi ifadeler, bireylerin

inançlarını yaşama hakkını savunurken, hoşgörü kavramının önemini de vurgulamaktadır.

Bazı tweetlerde, Batı'nın inançlar karşısındaki çelişkili tutumu eleştirilmiştir. *“İsveç gibi ultra gelişmiş bir ülkenin bile böyle cahilce hareketleri olabiliyor. Şaşırtıcı”* gibi ifadeler, Batı'nın insan hakları ve özgürlükler konusundaki söylemlerinin çifte standart içerdiğini ima etmektedir. Bu tür söylemler, Batı'nın genellikle kendisini medeni ve özgürlükçü bir yapı olarak sunduğunu, ancak Müslümanlara yönelik dini saldırılar karşısında aynı duyarlılığı göstermediğini ifade etmektedir. Bu durum, Batı'nın kendi değerleriyle çeliştiği ve Müslüman toplumları ikinci sınıf olarak gördüğü algısını güçlendirmektedir.

Tweetlerin bir kısmında, bu tür provokasyonlara dair devletlerin nasıl tepki vermesi gerektiği tartışılmaktadır. *“Müslüman toplumların galeyana gelmemesi gerekir. Diplomatik olarak tepki vermek gerekir bu tarz yaklaşımlara”* gibi ifadeler, bireysel öfkenin yerine devletlerarası ilişkilerde diplomatik yolların kullanılması önerilmektedir.

Bunun yanında tweetlerde ve yorumlarda, Türkiye'nin İsveç'in NATO¹⁰⁰ üyeliğini onaylaması da eleştirilmektedir. *“Ey Akp nerdesin NATO üyesi de yaptın”* ve *“Eyyyy İsveç! Seni asla NATO'ya üye yaptırtmayacağız”* gibi ifadeler, devletin politik kararlarını sorgulamakta ve bu tür olaylara yeterli tepkinin verilmediği düşüncesini yansıtmaktadır. Bu bağlamda, hükümetin uluslararası ilişkilerde daha sert bir tutum sergilemesi gerektiği savunulmaktadır.

Bazı tweetler, kutsal değerlerin insanlar tarafından değil, ilahi güç tarafından korunacağına yönelik inançları içermektedir. Örneğin *“Kızmayın, nefret edin ama kızmayın! İnanın Abdulmuttalib'in Ebrehe'ye dediği gibi; ben develerimin sahibiyim, Kâbe'nin elbette sahibi var.”* şeklindeki ifade, kutsal değerlerin insan eliyle korunmasının gereksiz olduğunu, ilahi adaletin er ya da geç tecelli edeceğini vurgulamaktadır. Bu söylemler, toplumsal tepkinin öfke ve nefret yerine sabır ve tevekkülle karşılanması gerektiğini savunmaktadır. Ancak diğer

¹⁰⁰ 14 Aralık 2023'te Joe Biden, Erdoğan'la telefonda görüşerek F-16 satışı, İsveç'in katılımı ve 2023 İsrail-Hamas savaşı hakkında konuştu. Sonuçta komite 26 Aralık 2023'te İsveç'in katılımını onayladı ve bunu nihai onay için Ulusal Meclise gönderdi. 16 Ocak 2024'te TBMM, 42 maddenin sonuncusu olan İsveç'in katılımıyla 2024 yılı için açıldı. 23 Ocak 2024'te Türk parlamentosu İsveç'in NATO üyeliğini onayladı.[88] 25 Ocak 2024'te Erdoğan, Türk parlamentosunun İsveç'in NATO üyeliğini onaylama kararını resmen imzaladı ve onayladı. https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0sve%C3%A7-NATO_ili%C5%9Fkileri#:~:text=23%20Ocak%202024'te%20T%C3%BCrk,%C4%B0sve%C3%A7'in%20NATO%20%C3%BCyeli%C4%9Fini%20onaylad%C4%B1. adresinden 3 Nisan 2025 tarihinde alınmıştır.

bir yandan, “*Belasını bulması yakındır bakalım göreceğiz ne şekilde cezalandırılacak*” gibi ifadeler, ilahi adaletin kaçınılmaz olduğu yönünde bir beklenti oluşturmaktadır.

Bazı kullanıcılar, Kur’an yakma olaylarının bilinçli bir provokasyon olduğu görüşündedir. “*Bunlarda Allah inancı, sevgisi olamaz. Tamamen kışkırtmaya yönelik davranışlar*” gibi ifadeler, İslam karşıtı eylemlerin İslam dünyasını kışkırtmak için yapıldığına işaret etmektedir. Bu bağlamda, bu tür olaylara öfkeli ve sert tepki vermenin kışkırtan kişilerin amaçlarına hizmet edeceği düşünülmektedir. Eleştirel Söylem Analizine göre, bu tür söylemler kolektif bilinci kontrol etme işlevi görmektedir. Kullanıcılar, öfkenin kontrol altına alınarak daha bilinçli ve stratejik tepkiler verilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Kur’an yakma olaylarına verilen toplumsal tepkiler, birçok bakış açısını yansıtmaktadır. Genel olarak bu tepkilerde, aşağıda sıralanan eğilimlerin öne çıktığı gözlemlenmektedir.

İnanç ve saygı vurgusu; kullanıcılar, dinin bireysel bir değer olduğu ve buna saygı duyulması gerektiğini savunmaktadır.

Batı’nın çifte standardına eleştiri; Batı’nın özgürlük söylemleriyle çeliştiği ve Müslümanlara yönelik İslam karşıtı saldırılara karşı sessiz kaldığı eleştirilmektedir.

Kutsalın korunması; İlahi adalet ve sabır vurgusu öne çıkmaktadır.

Provokasyon ve algı yönetimi; olayların bilinçli bir şekilde İslam dünyasını kışkırtmak için yapıldığı düşünülmektedir.

Diplomatik çözüm önerileri; kullanıcılar, öfke yerine diplomatik yolların kullanılmasını savunmaktadır. Bürokratik çözüm olarak İslamofobi ile mücadelede hukuki yolların önemi vurgulanmaktadır. Diyanet İşleri Başkanı Erbaş’ın “*120 ülkede ataşelik ve müşavirlikler aracılığıyla mahkemelere başvuracaklarını*” belirtmesi Uluslararası alanda İslamofobi ile mücadele için hukuki yolların kullanılacağını ve Uluslararası alanda adalet arayışında olacaklarını göstermektedir.

16 bin caminin yok edildiği¹⁰¹, İslam’ın yasaklandığı, Müslümanlığın suç ilan edildiği ve İslam dünyasının terörist ocağı olarak belirlenmiş olduğunu ifade

¹⁰¹ ASPI Raporu: Avustralya merkezli düşünce kuruluşu ASPI’nin (Australian Strategic Policy Institute), uydu görüntülerini analiz ederek Doğu Türkistan genelinde dini ve kültürel

eden tweet ile Doğu Türkistan'da yaşananlara dikkat çekilerek İslamofobi ile mücadelenin küresel düzeyde başlaması gerektiği vurgulanmaktadır. Çin'in Doğu Türkistan'daki İslam karşıtı uygulamaları eleştirilmekte ve İslamofobi ile mücadelede küresel bir bakış açısının benimsenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda insan hakları ihlallerine karşı daha geniş çaplı bir bilinç ve mücadeleye ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye'nin İslamofobi ile mücadelesinde bireysel ve sivil toplum kuruluşlarının da aktif rol alması gerektiği önerisinin sunulduğu bir tweette Türkiye'nin kurumsal olarak İslamofobi ile mücadele ettiği belirtilirken toplumun tüm kesimlerinin, bireysel ve sivil toplum kuruluşlarının da bu mücadelede yer almasının önemi vurgulanmaktadır.

Bu temalar altında yer alan tweetler, İslamofobiye karşı bürokratik ve toplumsal çözümler öneren ve bu mücadeledeki kararlılığı vurgulayan paylaşımlardır. Yapılan analizler, X Türk kullanıcılarının ve kurumların İslamofobiye karşı tutumlarını ve önerilerini net bir şekilde ortaya koymaktadır.

3.5.4 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi

Tweet Metni (Kullanıcı 7a7): *“Allah ile konuşup depremi başka yere yönlendirip yanmaz kefen yapmak mı zor yoksa bu kadını çarpmak mı? İsveç'in başkenti Stockholm'de, Jade Sandberg isimli bir kadın polis korunması altında Kur'an-ı Kerim yaktı...”*¹⁰²

3.5.4.1 Makro Yapı İncelemesi

Tematik Yapı: Tweet, ilk cümlesinde retorik bir soruyla *“Allah ile konuşup depremi başka yere yönlendirip yanmaz kefen yapmak mı zor yoksa bu kadını çarpmak mı?”* şeklinde İslamofobik bir tartışma başlatarak dini değerlere yönelik saldırılara ve insan hakları ile toplumsal adalet arasında var olan çelişkiye dikkat çekmektedir. Bununla birlikte şiddetin meşrulaştırılması adına tartışmaya yeni bir alan açmaktadır. İkinci cümledeki *“İsveç'in başkenti Stockholm'de, Jade Sandberg isimli bir kadın polis korunması altında Kur'an-ı Kerim yaktı”* ifadesi, olaya dair detaylı bilgiler aktarmaktadır. Burada İslam karşıtı eylemin mekânsal

mekanlarda yürütülen yıkıma yönelik hazırlanan rapora göre bölge genelindeki camilerin toplamının yüzde 65'i tahrip edildi ya da yıkıldı. Raporda Çin Komünist Partisi (ÇKP) iktidarının, 2017 yılından itibaren başlattığı faaliyet kapsamında Doğu Türkistan genelinde 16 bin caminin kısmen tahrip edildiği ve 8 bin 500 caminin ise yıkıldığı belirtilmektedir. <https://tr.euronews.com/2020/09/25/aspi-raporu-dogu-turkistan-da-16-bin-cami-k-smen-tahrip-edildi-8-bin-500-cami-y-k-ld> adresinden 7 Ağustos 2024 tarihinde alınmıştır.

¹⁰² Tweet metninin orijinal halinde “polis korunması” olarak kullanıldığı için kelime “koruması” olarak düzeltilmemiştir.

(Stockholm), aktörel (kadının kimliği) ve sembolik unsurları öne çıkarılmaktadır. Tweetin tematik yapısı, hem kutsal değerlere ve sembollere yönelik saldırıların kabul edilemez olduğunu hem de bu olayın medyada ve kamuoyunda tartışılan çok katmanlı bir ideolojik mücadeleye işaret ettiğini ortaya koymaktadır.

Şematik Yapı: Makro düzeyde, tweet iki temel bölüme ayrılır. İlk bölüm, retorik soruyla başlayan İslamofobik bir söylem sunmaktadır. Bu ifade, kullanıcıda şiddet ve adaletsizlik konularında sorgulama duygusu yaratmaktadır. İkinci bölümde ise, Stockholm’de gerçekleşen eylem detaylandırılarak eylemin yerel bağlamı (İsveç, Stockholm) ve aktör kimliği (Jade Sandberg) aktarılmaktadır. Ayrıca, “*polis koruması altında*” ifadesi ile, resmî kurumların olaylara müdahale veya yaklaşım şekline dair ipuçları verilmektedir. Bu şematik yapı, tweetin hem duygu yüklü retorik unsurlarını hem de somut, mekânsal ve ideolojik detayları bütüncül olarak okuyucuya sunmasını sağlamaktadır.

3.5.4.2 Mikro Yapı İncelemesi

Sözdisimsel- Sentaktik Çözümleme: Tweet, aktif cümle yapılarından oluşmaktadır. İlk cümlede yer alan “*Allah ile konuşup depremi başka yere yönlendirip yanmaz kefen yapmak mı zor yoksa bu kadını çarpmak mı?*” şeklindeki retorik soru ile doğrudan okuyucunun dikkati çekilerek var olan toplumsal normlar ve kültürel kodlar ironi yapılarak sorgulanmaktadır. Devamında gelen cümle, “*İsveç’in başkenti Stockholm’de, Jade Sandberg isimli bir kadın polis korunması altında Kur’an-ı Kerim yaktı*” ifadesi, olayın somut olarak gerçekleşme biçimini, aktörün kimliğini ve mekânsal bağlamını net bir şekilde aktarmaktadır. Cümle yapısı akıcı, sade ve doğrudan olup bilgilerin hemen özümsemesine fırsat sunarken, kullanılan “*yanmaz kefen yapmak*” ve “*bu kadını çarpmak*” gibi çarpıcı ifadeler, metnin ideolojik ve retorik yoğunluğunu desteklemektedir.

Yerel Bağdaşıklık: Tweet, “*İsveç’in başkenti Stockholm’de*” ifadesiyle olayın gerçekleştiği coğrafi konumunu belirginleştirmektedir. Bu, olayın yerel düzeyde ne kadar dikkat çekici olduğunu vurgular. Ayrıca, tweetin ilk cümlesinde yer alan retorik soru, okuyucunun mevcut toplumsal kuralları, kutsal değerlere gösterilen saygıyı ve resmî kurumların müdahale biçimini sorgulamasına neden olur. Bu unsurlar, tweetin hem bölgesel hem de toplumsal bağlamda tutarlı bir söylemin aktarıldığını ortaya koymaktadır.

Sözcük Seçimleri: Tweette “*yanmaz kefen yapmak*” ve “*bu kadını çarpmak*” gibi ifadeler, somut eylem örnekleriyle toplumsal normlara aykırı davranışları vurgulayarak şiddeti incelemektedir. “*Polis korunması altında*” ifadesi ile resmî kurumların müdahale biçimi ve olayın toplumsal düzen içerisindeki yeri özellikle vurgulanmaktadır. Özenle seçilen kelime tercihleriyle tweet metni, ideolojik önyargıların ve toplumsal normların nasıl yeniden inşa edildiğini gözler önüne seren dilsel stratejileri desteklemektedir.

Retorik- İkna Stratejileri: Tweet, izleyicinin duygu ve düşünce düzeyinde güçlü tepkiler oluşturmak amacıyla çeşitli ikna stratejileri uygulamaktadır. Retorik açıdan, ilk cümlede yer alan İslamofobik soru ile okuyucunun duygusal tepkisini uyandırmayı amaçlayan bu soru, mevcut toplumsal düzen ve kutsal değerlere yönelik saldırıların ne kadar kabul edilemez olduğunu güçlü bir şekilde sorgulatmaktadır. Devamında, “*polis korunması altında*” ve “*Jade Sandberg*” söylemleri, eylemin somut ayrıntılarını aktararak kanıtlama stratejisini destekler. Bu stratejilerin birleşimiyle okuyucunun ideolojik önyargılar, kültürel değerler ve olayın gerçekliği üzerine eleştirel düşünce geliştirmesine olanak tanımaktadır.

İdeolojik Yapı: Tweet, ideolojik açıdan, kutsal metinlere ve dini değerlere yönelik saldırıların sadece bireysel taşkınlıklar olmadığını, aynı zamanda toplumsal önyargılar, kültürel çatışmalar ve resmî kurumların müdahale biçimleri üzerinden yeniden inşa edildiğini gözler önüne sermektedir. İlk cümlede yer alan retorik soru, kutsal değerlere yönelik saldırının ne denli kabul edilemez olduğunu sorgulatırken, aynı zamanda toplumsal normların ihlali üzerine güçlü bir ideolojik yargıyı da ortaya koymaktadır. Devamında, “*polis korunması altında*” ifadesinin kullanılması ile olayın resmî kurumlar ve toplumsal düzen içerisindeki yeri vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, tweet, kutsal değerlere yönelik saldırının, toplumsal önyargıların ve kültürel normların yeniden inşasına hizmet eden bir söylem türü olduğunu normatif olarak ortaya koymaktadır.

3.5.4.3 Genel Değerlendirme

İlk cümlede yer alan “*yanmaz kefen yapmak*” ve “*Allah ile konuşup depremi başka yere yönlendirmek*” gibi ifadeler, Türkiye bağlamında özellikle dini pratikler ve inançlar üzerinden geliştirilen bir ironiyi yansıtmaktadır. Bu tür ifadelerde zıtlıklar üzerinden kurulan ve kutuplaştırıcı etkiler doğurabilecek bir dil kullanılarak okuyucuyu belirli bir taraf olmaya yönlendirme potansiyeli oluşturulmaktadır. “*Bu kadını çarpmak mı*” ifadesi, “*bu kadın*” diyerek

değersizleştirilen faile yönelik şiddet çağrısı içeren bir söylemi barındırmaktadır. İkinci cümlede olayın aktarımı hem yer bilgisi verilerek hem de politik bağlamda daha fazla kutuplaşmaya neden olabilecek şekilde yapılmaktadır. “*Polis korunması altında*” denilerek, İsveç devletinin İslam karşıtı bu eyleme, dolaylı olarak onay verdiği ima edilmektedir. Şiddet ima eden bir dilin kullanıldığı bu tür metinler, İslam karşıtı eylemlerin rasyonel ve profesyonel bir zeminde tartışılmasını zorlaştırmaktadır.

3.5.5 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Yorum Analizi

Sandberg olayına özel bu başlık altında, Kur’an yakma olayı gibi İslamofobik eylemlere yönelik yapılan yorumlar ESA modeli çerçevesinde genel olarak incelenmiştir. Bu özel analiz, Sandberg’in üç ayrı zaman diliminde gerçekleştirdiği olayların kamuoyundaki yankılarını, tartışma dinamiklerini ve söylem stratejilerini daha derinlemesine anlamaya yönelik önemli bir çerçeve sunmaktadır. Burada yorum metinleri doğrudan aktarılmamış, ancak analiz sürecinde gerekli görüldüğü durumlarda metinlere yer verilmiştir.

3.5.5.1 Makro Yapı İncelemesi

Tematik Yapı: Makro yapılar, söylemin genel temasını ve hangi ideolojik çerçevede üretildiğini belirler. Olaya dair paylaşılan yorumlarda birkaç ana tema öne çıkmaktadır.

a. Batı’nın Çifte Standardı ve İslamofobi: “Eskiden komünizm korkusu üzerine siyaset yapılırdı, komünizm şimdilik tehdit değil, o yüzden İslam’a düşmanlığa geçildi...”, “Avrupa’nın sonu yanarak bitecek.”, “Avrupa’dan medeniyet örnekleri... Yazık!” yorumlardaki bu tür ifadeler, Batı’nın tarihsel süreçte düşman yaratma eğilimini açıkça vurgulayarak daha önce komünizm tehdidi varken, şimdi İslam’ın hedef alındığı şeklinde güçlü bir iddia ortaya koymaktadır. Aynı zamanda “yazık!” ifadesiyle Batı’nın medeni olduğu iddiası üzerine düşünülmesi gerektiği belirtilmektedir.

b. Dini ve Milli Kimlik Üzerinden Tepki: “*Cenab-ı Allah sizleri kahreylesin.*”, “*İnanmıyor olabilirsin ama saygı duymak zorundasın.*” ve “*Ah ulan ah, şu an Osmanlı imparatorluğu olacaktı yıkılmayacaktı...*” şeklindeki yorumlarda kullanılan ifadeler, bireylerin hem dini hem de milli kimliklerine yönelik yapılan bu saldırılara karşı duygusal tepkiyi yansıtmaktadır. Bu tür yorumlar, geçmişe duyulan özlemle birlikte güçlü bir İslam devletinin olması durumunda bu gibi eylemlerin yaşanmayacağı yönünde bir inanca dayanmaktadır.

“Osmanlı İmparatorluğu” vurgusu ile geçmişte olduğu gibi güçlü bir İslam devletinin var olması halinde bu tür olayların engellenebileceği düşüncesi görünür kılınmaktadır. Bir diğer ima ise, günümüz İslam devletlerinin bu tür İslam karşıtı eylemler karşısında önemli bir etkilerinin olmadığı yönündeki algıya işaret etmektedir.

c. Öfke ve Misilleme Çağrıları: “*Bu dünyada olmazsa diğer dünyada Ateş seni çağırıyor merak etme.*”, “*Yatacak yeriniz yok.*” ve “*Allah seni ıslah etsin.*” yorumlarında yer alan ifadeler, ilahi cezalandırmaya yönelik bir inanca dayanmaktadır. “*Ateş*” ve “*cehennem*” gibi kavramlarla failin kaçınılmaz olarak cezalandırılacağı yönünde bir beklentinin olduğu görülmektedir.

3.5.5.2 Mikro Yapı İncelemesi

Dil ve Söylem Stratejileri: Bu yorumlarda, mikro düzeyde söylemin nasıl inşa edildiği üzerine odaklanılmıştır.

a. Sözdizimsel- Sentaktik Çözümleme: Bireylerin İslam karşıtı eylemlere yönelik içsel tepkilerini ve geliştirdikleri söylem stratejilerini yansıtan, “*Bunlar neden çarpılmıyor?*”, “*O haç seni kurtarmazzzz.*”, “*Polis niye koruyor bunu?*” şeklindeki yorumlarda yer alan “*çarpılmak*” ifadesi, ilahi bir müdahale ile cezalandırma beklentisini vurgulamakta ve failin yaptığı şeyin karşılığını alması gerektiği düşünülmektedir. Haç vurgusunun yapıldığı yorumda, birey kendi inancı üzerinden failin inancının gerçekliğini sorgulamaktadır. İslam karşıtı eylemlerin resmî kurumlar tarafından korunma nedeninin sorgulanması, bireyin bu durumu anlamadığını göstermektedir. Bu söylem, devletin olaya müdahale etmesi ya da engellemesi gerektiği beklentisiyle çelişen bir durum olarak görülmektedir.

b. Kurgu ve Karşıtlıklar: Van Dijk’e göre ideolojik söylemlerde biz ve onlar ayrımı belirgindir. Burada ele alınan yorumlar bu ikili ayrım üzerinden değerlendirilmiştir.

“*Bizim solcuların gurur duyarak destek verdikleri olaylar...*”, “*Taliban ve IŞİD kafasının Avrupa versiyonu.*”, “*İsveç’e onay veren AKP iyi izle.*” bu gibi yorumların ilkinde “*bizim solcular*” ifadesi ile CHP kastedilmektedir. Yine burada bizim ile kinaye yapılarak bizden ama değil vurgusu ön plandadır. Bu İslam karşıtı eylemleri Batı tarafından gerçekleştirilse de “*bizde*” de bunlara onay verildiği ima edilmektedir. Burada iki türlü ve iç içe bir karşıtlık söz konusudur. Biz (Müslümanlar) ve onlar (Batı); ve de biz (Müslümanlar) ve onlar (bizim socular). “*...Avrupa versiyonu*” ifadesi, Avrupa’nın kendi terör örgütlerini

ürettiğine dair güçlü bir ima taşımakta hatta örgüt isimlerine de yer vermektedir. Doğrudan bir eleştirinin olduğu yorumda, hedefte, AKP ve partiyi destekleyen kesim bulunmaktadır. “İsveç’e onay veren” ifadesi ile çalışmada en çok tweet ve yorum alan NATO süreci kastedilmektedir. Bu tür söylemler, toplumu kutuplaştırıcı hale getirerek, bu olayların dini bir eylem olmasının ötesinde politik ve ideolojik bir yönünün olduğunu vurgulamaktadır.

Retorik- İkna Stratejileri: Van Dijk’e göre, bu yorumlar dahilinde, söylemde üç ana ikna stratejisi yer almaktadır. Korkutma stratejisi ile harekete geçirme, “*Ey Müslümanlar biz sessiz kaldığımız için yine başımıza bir şeyler gelecek.*”, ifadesi Müslümanların pasif oldukları vurgulanarak harekete geçilmesi gerektiği aksi takdirde ileride olumsuz bir sonuçla karşılaşacakları yönünde korku yaymaktadır. Bu korkutma söylemi üzerinden topluluğu kolektif olarak tepki vermeye teşvik etmektedir.

“*Allah’ın azabına bırakmak en iyisi.*” ifadesi bir tepkisizlik hali, olarak görülse de aslında ‘örtük-tepki’ dini bir çerçevede meşrulaştırılmaktadır. Doğrudan bir tepkiyi barındırmayan bu yorum, sonunda ilahi adaletin yerini bulacağına olan inanç ile okuyucunun tepkisini dini bir boyuta yönlendirmektedir.

“*Biz de bunlara NATO için izin verdik*” ve “*İsveç’i NATO’ya kim aldı?*” “*NATO’ya alanlar utansın.*” gibi yorumlar, olaya ya da olayı gerçekleştiren faile ilişkin bir açıklama yapmaksızın, olayın gerçekleştirilmesinin sebebi olarak, NATO süreci olduğu yönünde eleştirileri ifade etmektedir. Doğrudan hükümet tarafından alınan politik kararların eleştirildiği bu söylemler, dini değerlere yeterince sahip çıkılmadığı yönünde bir düşünceye de işaret ederek bu sayede politik bir sorumluluk vurgusu yapmaktadır. Bu tür ifadeler, bürokratik karar alıcıları sorumlu tutan ve otoriteyi sorgulayan bir strateji izlemektedir.

Yorumlarda kullanıcılar, sadece bir tepki göstermekle kalmayıp, devletin nasıl bir politika izlemesi ve bu tür olaylara yönelik ne gibi adımlar atması gerektiği konusunda da görüşlerini belirtmektedir. Yorumlarda, İsveç polisinin Kur’an yakma olaylarına izin vermesi eleştirilirken, Türk yetkililerin buna karşı neden güçlü bir tepki göstermediği de sorgulanmaktadır. Örneğin, “*İnsan hakları ve özgürlük nerede??? Dini inançlara saygı nerede???*” gibi ifadeler, yetkililere sorumluluk yükleyerek bir çözüm beklentisi oluşturmaktadır. Söylem dili, otoriteye hesap sorma amacı olarak kullanılmakta ve genellikle eleştirel bir üslupla ifade edilmektedir.

Yorumlarda derin bir öfke, Batı karşıtı söylem, kimlikler üzerinden ötekileştirme, kutuplaşma ve NATO süreci belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır. Bu bağlamda Batı'nın İslamofobik politikalar izlediği inancı dile getirilerek devlet politikalarına yapılan eleştiriler dikkat çekici boyuttadır. Bu söylem stratejileriyle bireylerde oluşan yoğun duygusal tepki, söylemin duygusal gücüyle birleştirilerek okuyucuda benzer bir duygusal reaksiyon oluşturmak amaçlanmaktadır.

Fotoğraf 3.8.¹⁰³ Sandberg'in provokasyonu, kutsala saldırının görüntüleri.

3.6 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylem: Salwan Nejem (15 Eylül 2023)

*"İsveç'te... bir çirkin saldırı"*¹⁰⁴

15 Eylül 2023 tarihinde İsveç'in başkenti Stockholm'de Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Fittja Ulu Camii önünde, daha önce Selwan Momika ile birlikte benzer eylemlere katıldığı bilinen Irak asıllı Salwan Nejem, bu kez tek başına gerçekleştirdiği İslamofobik bir eylem olarak Kur'an'ı yakmıştır. Olay esnasında polis koruması altında bulunan Nejem, kitabı yere attıktan sonra üzerine basmış ve sayfalarını yırtarak ateşe vermiştir. Geniş güvenlik önlemleri altında gerçekleşen bu eylem, İsveç kamuoyunda ve uluslararası düzeyde güçlü tepkilere yol açmıştır.¹⁰⁵

¹⁰³ <https://x.com/bosunatiklama/status/1784463703292723680> adresinden 25 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.

¹⁰⁴ İlgili tweet: Özel Kurum/Ajans, 15.09.2023 *"İsveç'te Kur'an-ı Kerim'e bir çirkin saldırı daha Irak asıllı Salwan Nejem, Fittja Ulu Camisi önünde polis koruması altında Kur'an-ı Kerim yaktı."*

¹⁰⁵ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/isvecte-bir-irakli-cami-onunde-kuran-i-kerime-saldirdi/2993004>. adresinden 26 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır; ve

Söz konusu olayla ilgili haber, “*Son zamanlarda İsveç’te artan Kur’an-ı Kerim’e yönelik saldırılar, kamuoyunda büyük bir tepkiye neden oluyor. İsveç’in başkenti Stockholm’de yaşayan Irak asıllı Salwan Nejem, polis koruması altında Fittja Ulu Camisi önünde şok bir eyleme imza attı.*” şeklindedir.¹⁰⁶

Haberin devamında, İsveç ve Danimarka’da son dönemlerde artan Kur’an’a karşı yapılan saldırı eylemlerinden biri olarak değerlendirilmiş ve bu olay karşısında ilk tepkinin cami derneği liderinden geldiği belirtilmiştir. Fittja Ulu Camisi Dernek Başkanı İsmail Okur, cami cemaatinin tepkisini dile getirerek bu eyleme karşı 4 farklı dilde hutbe okutacaklarını ve cami dışında Kur’an okuyarak tepkilerini göstereceklerini ifade etmiştir. Öte yandan, Kur’an’a yönelik artan İslamofobik saldırıları engellemeye çalışan kişilerin gözaltına alındığı bu tür olaylar, protestolara neden olmakta ve farklı kesimlerden tepkiler almaktadır. İnsanlar, İslam karşıtı eylemlerin önlenmesi ve dini hoşgörünün korunması yönünde gerçekçi adımlar atılmasını talep etmektedir.¹⁰⁷

3.6.1 Tweet Metin Analizi

Burada tweetler ve bu tweetlere gelen yorumların analizi yapılarak Kur’an yakma olaylarına verilen toplumsal tepkilerin dinamikleri genel hatlarıyla ortaya konulmaktadır. Özellikle, İslamofobik eylemin polis koruması altında gerçekleşmesi, sadece bireysel bir nefret içerikli eylem olarak değil, devlet mekanizmaları tarafından korunan ve dolaylı olarak onaylanan bir olay olarak yansıtılmaktadır. Bu durum, Batı’da ifade özgürlüğü adı altında İslam’a yönelik sistematik bir düşmanlık olduğu inancını güçlendirmektedir.

Hem duygusal hem de dini tepkiler olarak “*Allahta sizleri yaksın inşallah*”, “*Allah cezasını versin*”, “*Allah onuda parça parça etsin inşaallah*” ve “*Rabbimde seni yaksın insallah diri diri*” gibi ifadeler, eylemi gerçekleştiren fail için ilahi bir ceza beklentisi yansıttığı gibi “*Allah bu hainliği yarına bıraksada kimsenin yanına bırakmaz.*” ve “*Bir gün bu hesaplar mutlaka sorulacak.*” gibi ifadelerde ise, ilahi adaletin er ya da geç gerçekleşeceğine olan inanç pekiştirilmektedir.

<https://hertaraf.com/haber-isvec-te-kur-an-i-kerim-e-yonelik-saldirilar-artiyor-12127> adresinden 28 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.

¹⁰⁶ <https://hertaraf.com/haber-isvec-te-kur-an-i-kerim-e-yonelik-saldirilar-artiyor-12127> adresinden 28 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.

¹⁰⁷ <https://hertaraf.com/haber-isvec-te-kur-an-i-kerim-e-yonelik-saldirilar-artiyor-12127> adresinden 28 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.

Bazı yorumlarda, İslamofobik eylemlerin arkasındaki amacın Müslümanları kışkırtarak diğer kutsal kitaplara yönelik benzer tepkisel eylemler gerçekleştirmeye teşvik etmek olduğu inancı ifade edilmektedir. Örneğin bir kullanıcı, “*Bunlar bizlere İncil’i yaktırmak istiyorlar hedefleri bu yönde ama biz Kalkıpta İncil yakamayız çünkü biz Müslümanız 4 kitaba da inanmış olanlarınız bunların plandıkları oyuna gelmeyiz Bunlarda ALLAH korkusu yok kahrolsunlar.*” ifadeleriyle bu tür provokasyonlara karşı kendi dini inançları gereği aynı şekilde karşılık verilemeyeceğini ve bu oyuna gelinmeyeceğini belirtmektedir.

Benzer şekilde, “*Bunu haber diye almycaksın. Özellikle türk camilerin yanında yapıyorlar Türkleri kızdırmak için Neden Arabistan veya başka cematların camilerinde bu olayı yapmıyrlar*” şeklindeki bir yorumda da, bu tür İslamofobik eylemlerin haberleştirilmesinin doğru bulunmadığı ifade edilmekte, ancak asıl dikkat çekilen nokta ise, bu tür saldırı eylemlerinin bilinçli olarak Türk toplumunu hedef almak amacıyla gerçekleştirildiği yönündeki algıdır.

Bazı tweet ve yorumlarda ise, Kur’an’a yönelik gerçekleştirilen İslam karşıtı saldırıların bireysel eylemler olmaktan ziyade, belirli çıkar grupları tarafından organize edilen ve toplumsal algıyı yönlendirmeye yönelik provokasyonlar olduğu yönündeki şüpheler yansıtılmaktadır. Örneğin “*Kankalarınız ile danışıklı dövüş, gündem değiştirme*” ifadesiyle, bu tür İslamofobik eylemlerinin planlandığı ve kamuoyunun dikkatini başka yönlere çekme amacıyla yapıldığı ileri sürülmektedir. Bu tür söylemler, X’te söylemin nasıl yeniden üretildiğine dair çarpıcı bir örnek sunmaktadır.

Diğer yandan, “*Gavurların işi gücü islama müslümana saldırmak olmuş çıkmış... Müslüman uyumamalı*” ifade ise, Batı’nın Müslüman toplumlarına yönelik düşmanlık beslediğini ve bunu sistematik bir şekilde uyguladığını belirtmektedir. Bu yorumda, Müslüman bireylere yönelik bir uyarı ve bilinçlenme çağrısı yer almakta, İslamofobik saldırıların ideolojik ve organize bir yönünün olduğu vurgulanmaktadır.

Bazı yorumlarda da ifade özgürlüğünün dolaylı olarak çifte standartlı bir şekilde uygulandığını ve bunun bir iki yüzlülük olarak değil, betimleyici ve hikayeleştirici bir anlatımla aktarıldığı gösterilmektedir. Örneğin, “*Şimdi bu nasıl oluyor! Yurt dışında polise gidiyorsun ben falanca yerde eylem yapacağım bana çok kızacaklar. Eylem yaparken beni koruyun dersin onlar da tamam koruyalım*

mi diyorlar?” şeklindeki ifade, Batı’daki ifade özgürlüğü uygulamalarının yalnızca belirli kesimler lehine işlediği algısını betimleyici ve ironik bir üslupla ortaya koymaktadır. Bu söylem, özellikle Müslümanların kutsal değerlerine yönelik saldırıların devletin himayesinde gerçekleştiği yönündeki algıyı güçlendirmektedir.

Diğer yandan, “*Bunu yapan hayvan ona izin veren ondan daha büyük hayvan*” şeklindeki ifade, hem eylemi gerçekleştiren kişiye hem de buna izin veren yetkililere yönelik ağır hakaret barındırmaktadır. Bu tür söylemler, olaylara verilen tepkilerin yoğun duygusal tepkilerle şekillendiğinin bir göstergesidir.

Nitekim bazı yorumlarda duygusal tepkilerin üst seviyeye çıkması ile saldırıya karşı duyulan öfkenin hakaret, şiddet ve küfür içerikli bir söyleme dönüştürülmesine neden olabilmektedir. Örneğin, “*ECELİNE SUSAYAN İT CAMİ DUVARINA SİYERMİŞ*”, “*çapsız*” ve “*lan*” gibi ağır ifadeler, toplumlar arası kutuplaşmayı ve nefreti körükleyerek toplumsal ayrışmaları derinleştirme potansiyeli taşımaktadır.

Tweet ve yorumlar, özellikle polis koruması altında gerçekleşen İslamofobik eylemleri vurgulayarak ifade özgürlüğü adı altında devletlerin İslama yönelik nefret eylemlerine onay vererek eylemleri meşrulaştırdıkları yönündeki eleştirileri kapsamaktadır. Bu bağlamda, İslamofobik eylemlerin kasıtlı ve organize olduğu algısı pekiştirilerek eylemlerin sistemli bir şekilde onay mekanizması ile gerçekleştirildiğine dair fikir öne çıkmaktadır. Bu fikir, Batı’nın çifte standardı, İslamofobiye devlet yetkilileri tarafından göz yumulduğu ve bu tür provokasyonlarla Müslümanların tepkisel bir sürece sürüklendiği düşüncesiyle şekillenmektedir. Ayrıca, olaylara yeterince ilgi gösterilmediği ve dolayısıyla da tepki almadığına dair eleştiriler, bu tür İslamofobik eylemlerinin göz ardı edildiği ya da normalleştirildiği yönündeki kaygıları da yansıtmaktadır.

Bu tür yorumlar incelendiğinde, duygusal ve dini hassasiyetlerin en üst düzeye çıkarıldığı, bunun sonucunda da söylemlerin radikalleşme ve düşmanlık ifadelerine dönüştüğü görülmektedir. İslamofobik eylemler karşısında hissedilen öfke, sadece bireysel bir tepkiyle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda kolektif bir mağduriyet hissini ve karşıt gruplara yönelik düşmanlığı da derinleştirmektedir. Bu durum, toplumlar arası gerilimi artırabilecek söylemsel bir alan oluşturmakta ve X platformunda kutuplaştırıcı bir atmosferin üretilmesine katkıda bulunmaktadır.

Özellikle “*Hedef yine Kutsal Kitap: İsveç’te cami önünde Kur’an-ı Kerim’e saldırı*” şeklindeki ifadeler, bu tür olayların tesadüf olmadığını, kutsal değerlere yönelik bilerek ve sistematik bir saldırı biçimi olduğuna dair algıyı kuvvetlendirmektedir. Bu söylem, İslam’a ve Müslümanlara yönelik düşmanca tutumların süreklilik taşıdığına işaret ederken, kültürel hafızada bu tür İslamofobik olayların bir zincirin halkaları olarak kodlanmasına neden olmaktadır.

Kur’an’a yönelik gerçekleştirilen İslamofobik saldırılar karşısında X’te verilen tepkiler yalnızca öfke ve radikalleşme ekseninde şekillenmemekte, aynı zamanda daha temkinli, sorgulayıcı ve inanç temelli yaklaşımlar da barındırmaktadır. Örneğin “*A haber bir çapsız Allah’ın kelamını yaksa, o kelimadan ne eksilir. Cehennemde sonsuza kadar yanmayacak mı? Sen neden bu kadar yükseliyorsun, gaza geliyorsun yrk*” şeklindeki yorum, bu tür eylemlerin ilahi kitaba herhangi bir zarar veremeyeceğini savunarak aşırı tepkilerin gereksizliğine işaret etmektedir. Ancak bu yorum aynı zamanda, İslam karşıtı olaylara karşı duyarsız kalınması ya da zayıf bir tepki verilmesi yönünde bir eleştiriye de açık hale gelmektedir.

Diğer yandan, “*Bilinçli kısırtma. Ya Kahhar*” ifadesi, eylemin kasıtlı bir provokasyon olduğuna dair düşünce açık bir şekilde ifade edilirken, “*Ya Kahhar*” şeklindeki dua aracılığıyla ilahi adaletin tecellisine yönelik bir beklenti dile getirilmektedir. Bu ifade, dini referanslar üzerinden hem öfke hem de teselli barındıran bir söylem dilini üretmektedir.

Son olarak, “*Bunlarda bi ayrı acayip insan topluluğu, ne anlıyorsunuz lan yakmakla*” şeklindeki ifade, bu tür İslamofobik saldırıların anlamını ve amacını sorgulayan, failin niyetini kavramakta zorlanan bir yaklaşımı temsil etmektedir. Burada, İslamkarşıtı eylemin rasyonel ya da makul bir açıklamasının olmadığı düşüncesi öne çıkarılmakta ve İslamofobik eylemler karşısında bir anlam arayışı dile getirilmektedir.

Bazı kullanıcılar, Kur’an’ın yakılması olayına karşı tepki vermek yerine, bireysel özgürlük ve mülkiyet hakkı çerçevesinde İslamofobik bir tutum sergileyebilmektedir. Örneğin, “*İyi yapmış. Ben de kendi İslam kütüphanemi çöpe atıp yaktım. Ben parasını verdim. Size ne?*” ifadesi, kutsal bir metne yönelik saldırıyı meşrulaştırma çabası içindedir. Bu tür yorumlar, kutsal değerlere ilişkin hassasiyetlerin herkes tarafından aynı şekilde paylaşılmadığını ve X platformunda

bu tür farklılıkların keskin biçimde ortaya çıkabildiğini göstermektedir. Aynı zamanda bu yaklaşım, diğer yorumlarda görülen dini, duygusal ve tepkisel söylemlerden ayrılmakta, daha bireyci ve meydan okuyan bir söylem türü sergilenmektedir.

Bu bağlamda, Kur'an yakma olayına verilen tepkiler X'te oldukça çeşitli şekillerde görünür olmaktadır. Kimileri olayı açık bir provokasyon ve kutsal değerlere dair bir saldırı olarak görüp sert bir dille karşı çıkarken, kimileri ise tepki göstermenin anlamlı olmadığını düşünmekte ya da bireysel özgürlük çerçevesinde değerlendirmektedir. Bu söylem çeşitliliği, dijital platformlarda kolektif bir tartışma alanının oluştuğunu, ancak bu alanın aynı zamanda kutuplaşma, radikalleşme ve duygusal gerilimi de beraberinde getirdiğini göstermektedir.

Aşağıda yer alan Tablo 3.13'te, analiz kapsamında incelenen tweet metinlerinin temsili örneklerine yer verilmiştir. Bu örnekler üzerinden gerçekleştirilen çözümleme hem metinsel yapılar hem de söylemlerin bağlamsal anlamları dikkate alınarak yapılmıştır.

Tablo 3.13. Nejem olayıyla ilgili tweet metinleri.

Hesap adı	Tweet metni-tarih-kimlik	Görsel türü
Kullanıcı 1tv k_1tv	İsveç'te Kur'an-ı Kerim'e bir çirkin saldırı daha Irak asıllı Salwan Nejem, Fittja Ulu Camisi önünde polis koruması altında Kur'an-ı Kerim yaktı. https://x.com/tgrthabertv/status/1702748175604302301 15.09.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 2ar k_2ar	Irak asıllı Salwan Nejem, Stockholm'de Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Fittja Ulu Cami'nin önünde polis koruması altında Kur'an-ı Kerim yaktı. https://x.com/ahaber/status/1702777387736285537 15.09.2023 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 3ai k_3ai	İsveç'te Irak asıllı Salwan Nejem, polis koruması altında Kur'an-ı Kerim yaktı Son aylarda Kur'an-ı Kerim'e yönelik saldırılar düzenleyen Salwan Momika'nın yanında bulunan Iraklı Nejem, bu kez tek başına saldırı gerçekleştirdi 16.09.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 4ta k_4ta	Daha önce de İsveç'te Kur'an-ı Kerim yakan Irak asıllı Haşdi Şabi militanı Salwan Momika ve Salwan Najem, bugün yeniden İsveç parlamentosunun önünde polis kontrolünde Kur'an-ı Kerim yaktı. 31.07.2023 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 5mn k_5mn	İsveç'te Kur'an-ı Kerim yakan Irak asıllı Salwan Momika ve Salwan Najem, bugün yeniden İsveç parlamentosunun önünde polis kontrolünde Kur'an-ı Kerim yaktı... 31.07.2023 (Şahıs)	-

3.6.2 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri

Kullanıcı_5mn'nin paylaşımı, *“İsveç'te Kur'an-ı Kerim yakan Irak asıllı Salwan Momika ve Salwan Najem, bugün yeniden İsveç parlamentosunun önünde polis kontrolünde Kur'an-ı Kerim yaktı...”*

Tweet, İsveç parlamentosunun önünde, polis gözetiminde Nejem ve Momika'nın birlikte gerçekleştirdiği Kur'an'a yapılan İslamofobik saldırıdan bahsetmektedir.

“Meydan boş! Ellerini kollarını sallaya sallaya, göstere göstere yapıyorlar. Az beklesinler! Kur'an da bahsedilen Müslüman MU'MİN'ler elbet ortaya çıkacak.” şeklindeki yorumda kullanılan Fotoğraf 3.9'da¹⁰⁸ metin içinde geçen mü'min ifadesi, melek görseli ile somutlaştırılmıştır. Müslüman çoğunluğun bu tür İslamofobik saldırılara engel olamadığını ve gerçek Müslümanların birgün geleceğine olan inancını yansıtmaktadır.

Tweet yorumlarının önemli bir kısmı, saldırı karşısında duyulan öfkeyi ve nihayetinde ilahi adalet beklentisini dile getirmektedir. *“Allah'ın gazabı üzerine olsun inşaallah”, “Ellerini kollarını sallaya sallaya, göstere göstere yapıyorlar. Az beklesinler!”*, *“Sinir uçları ile oynuyorlar Bakıyorlar Müslüman görünümülüler de sinir kalmamış yumuşacık olmuş”, “Allah belâsını versin tez vakit”* ve *“ALLAH intikamını nasıl alıyor izleyin görün.”* gibi ifadelerle, İslamofobik saldırının çok rahat yapıldığını ancak sonlarının bu kadar rahat olamayacağı ifade edilmektedir.

Nefret söyleminin farklı türlerini içeren bu yorumların bazılarında doğrudan hakaret ve küfür yer alırken *“Hay amk bitmedi bu goygoy be”*, bazılarında ise direk şiddet çağrısı yapılmaktadır *“Elleri kırılсын elleri yansın RABBİM yanlarına bırakmasın”, “Birkaç insan evladı yok mu yahu yüreğimizi soğutsun”* gibi; öte yandan, *“Demiştik babayiğit lâzım diye...”* ifadesi, bir eylem beklentisini ve dolaylı bir teşvik unsurunu yansıtmaktadır. Bu yorumlarda kullanılan ifadeler, İslam karşıtı eylemler karşısında toplumda öfkenin nasıl dışavurulduğunu ve X Türk kullanıcılarında hangi söylemler üzerinden yeniden üretildiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Bazı yorumlar, olayın faillerinden ziyade Müslümanların pasifliği eleştirilmektedir. *“Bize yuh onlara degil”, “Allah müdahil olduğu anda kuranı yakanlarla birlikte sessiz kalanlar ve rahatsızlık duymayan Müslümanlar kahruperişan olacak Ahiretteki cezadan bahsetmiyorum Yerin ve göğün arasına*

¹⁰⁸ İlgili Fotoğraf 3.9. Beyaz bir melek.

inecek olan felaketlerden bahsediyorum HafızanAllah”, “Müslümanın okumaya korktuğu gerek görmediği Allahın emaneti Kuranı elin Allahsız bu böyle yakar. Yakana kızmıyorum kızılacak insanlar kendini müslüman diye tanıtanlar. Tüm peygamberlerin mirasına Allahın emanetine saygınız sevginiz bu kadar.” gibi ifadeler, tepki göstermeyen ya da kutsal değerlere sahip çıkmadığını düşündükleri Müslüman toplumlarını sorgulamaktadır.

Yorumlar, yalnızca dışsal bir düşmanın kaynağını değil, aynı zamanda içsel bir eleştiriyi ve toplumsal eleştiri dilini de kapsamaktadır. Örneğin *“Kur’an yanmakla bitmez. O cezasını isyan etmekle görür âhirette ancak asıl ayetlere saygısı olmayanları, çarpıtanları, Kur’an ile Allah ile aldatanları, sömürenleri ne yapacağız? Müslümanları asıl bitiren bunlar! Tek dertleri, öfkeleri basit bir ucubeye yönlendirmek, hedef şaşırtmak”* şeklindeki cümle, hem bir hesaplaşma hem de içsel bir eleştiri olarak okunabilir. Bu tür ifadeler, dış dünyada gerçekleştirilen İslamofobik eylemlerin sorumluluğunu öteki’ne yüklememekte, toplumdaki bireylerin de kutsal değerleri nasıl istismar ettikleri ve bu değerlerin yozlaşmasına yol açan tutumlar olduğunu sorgulatmaktadır.

Benzer şekilde, *“Çoğunluk Kur’an’ın hükmüne göre bir hayat yaşamayıp aksine tam zıttı bir hayat yaşadığı için onlar da böyle Kur’an-ı Kerim’i yakma cesaretini kendilerinde rahatlıkla buluyor.”* şeklindeki ifade de, dış aktörlerin bu tür eylemleri gerçekleştirmelerinin nedeni olarak Müslümanların kendi inanç ve değerlerini içsel olarak doğru bir şekilde yaşamadıkları gösterilmektedir. Bu, toplumsal bir öz eleştiri olarak dışa yönelik nefret söylemlerinin altında bir içsel sorumluluk duygusu ve eleştirinin bulunduğu göstermektedir.

Bu tür yorumlar, İslamofobik eylemleri gerçekleştirenleri ve dini değerleri içselleştiremeyen hatta istismar edenleri hedef alarak toplumsal sorumluluğu daha geniş bir çerçevede tartışmaya açmaktadır. X’te yer alan bu tür yorumlar, toplumsal düzeyde dini değerlerin yozlaşmasına dair bir iç eleştirinin yanı sıra, toplumsal kutuplaşmayı derinleştiren ve pekiştiren bir söylem yaratma potansiyeline sahiptir.

Yine aynı şekilde, Kur’an-ı Kerim’e karşı yapılan bu tür İslamofobik saldırıların geçici olduğu savunularak asıl tehlikenin Müslüman toplumları yanlış yönlendiren içsel meseleler olduğu ifade edilmektedir. Örneğin, *“...Yaksın ne kaybettiniz ki ey Müslümanlar”* yorumundaki gibi dışsal tehditlerin yanı sıra, Müslümanların mevcut durumda kendi değerleri ve inançları konusunda duyarsız

oluşları, toplumu zayıflatan bir unsur olarak vurgulanmaktadır. Bu bakış açısı, öfkenin yanlış hedeflere yönlendirildiğini ve bu tür saldırgan eylemlere karşı tepki verilmesinin bir şeyi değiştirmeyeceğini, esas sorunun toplumdaki bozulmuş dini değerlerin olduğuna işaret etmektedir. Bu yorumlar, bir anlamda toplumsal çaresizliği ve tepkisel derinliği fazla olan bir eleştiriyi yansıtmaktadır.

Yorumlarda Kur'an yakma olaylarının bilinçli ve kasıtlı bir şekilde gerçekleştirildiği ima edilmektedir. *“Türkiye’nin İsveç’in NATO üyeliğine onay vermemesi için Bu şerefsizler kasıtlı yapıyor. NATO’ya girmek istemiyor. Bunun için de Türkiye’yi bahane etmek istiyor!”* yorumunda, bu tür olaylara başvurulduğu öne sürülmektedir. Ancak bu yorum, siyasi ve diplomatik bağlamda yerinde olmayan bir eleştiri olarak değerlendirilebilir.

Çifte standart algısı, Batı’nın iki yüzlülüğünü vurgulayan ifadeler *“Medeni Avrupa. Tevratla İncil yakacaktan ses seda yok”* ve *“Kurani Kerim yakınca mutlu mu oluyor bu salaklar. Bizim dinimize göre hiçbir dini kitap ve Peygamber kucumsenemez. Bunlardaki demokrasi diğerlerini tahrik etmek üzere mi kurulu. Saygisuzlar”* şeklinde dile getirilmektedir. Bu yorumlar, özgürlük kavramının sadece Batılı değerlere göre şekillendiği yönünde bir eleştiriyi yansıtarak Batı’nın özgürlükçü söyleminin, özellikle İslami değerler karşısında tutarsız ve çelişkili olduğunu ifade etmektedir.

Sonuç olarak, X’te bu tür ifadelerin dolaşıma girmesi, toplumsal tepkinin şekillenmesinde önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu bağlamda, öfke, komplo teorileri, içsel eleştiriler, adalet talebi ve diplomatik beklenti gibi unsurlar, bu tür olaylara verilen tepkilerde belirleyici bir faktör haline gelmektedir. Bu yorumlar, sadece olayları anlamaya çalışmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal kutuplaşmayı pekiştiren ve bireylerin belirli gruplara karşı duyduğu öfkeyi dışa vurdukları bir söylemi yansıtmaktadır.

Fotoğraf 3.9. Beyaz bir melek.¹⁰⁹

3.6.3 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi

Tweet Metni ('Kullanıcı 3ai'): “İsveç’te Irak asıllı Salwan Nejem, polis koruması altında Kur’an-ı Kerim yakıtı Son aylarda Kur’an-ı Kerim’e yönelik saldırılar düzenleyen Salwan Momika’nın yanında bulunan Iraklı Nejem, bu kez tek başına saldırı gerçekleştirdi.”

3.6.3.1 Makro Yapı İncelemesi

Tematik Yapı: Tweet, İslam karşıtı eylemler ve bu eylemlerin kurumsal ve toplumsal boyutu üzerine odaklanmaktadır. “Polis koruması altında” ifadesi, bu eylemin hem bireysel bir nefret saldırısı olduğunu hem de resmî otoriteler veya bir devlet tarafından desteklenen bir durum olduğunu ima etmektedir. “Son aylarda Kur’an-ı Kerim’e yönelik saldırılar düzenleyen Salwan Momika’nın yanında bulunan Iraklı Nejem” ifadesi ise, olayın bireye özel olmadığını, hatta devamlılığı olan eylemler zincirinin bir halkası olduğunu vurgulamaktadır. “Bu kez tek başına saldırı gerçekleştirdi.” ifadesi ile de eylem, önceki eylemlerle ilişkilendirilerek failin aslında yalnız olmadığını, hatta daha büyük bir akımın parçası olabileceği ima edilmektedir.

Bu bağlamda tweet, İslam dinine yönelik bu tür saldırgan davranışların sürekliliğine ve kurumsal ihmale vurgu yapan bir söylem dili geliştirmektedir.

3.6.3.2 Mikro Yapı İncelemesi

Sözdisimsel- Sentaktik Çözümleme: Ne olumlu ne de olumsuz olan “eylem” ya da “protesto” gibi ifadeler yerine tweette “saldırı” kelimesinin kullanılması, eylemin şiddet içerdiğini ve agresif bir hareket olduğunu vurgulamaktadır. Bu tür bir kelime seçimiyle söylemde olayın faili açık bir

¹⁰⁹ <https://x.com/YucelereD/status/1686108733946908672> adresinden 31 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.

şekilde olumsuz olarak lanse edilmesine neden olur. Ayrıca, “*Iraklı Nejem*” ifadesiyle failin etnik kimliğine özellikle vurgu yapılmış. Bu vurgu, failin sadece bireysel bir provokatör olmadığını, aynı zamanda etnik bir anlamda konumlandırılarak toplumsal yapının iç düşman yaratma stratejisiyle ilişkilendirilebileceğini ve ülkenin etiketlenmek istenmiş olabileceğini göstermektedir.

Tweet metninde ayrıca, “*Polis koruması altında Kur’an-ı Kerim yaktı*” ifadesinde güvenlik güçleri doğrudan suçlanmıyor fakat, güvenlik güçlerine “koruma” kelimesi üzerinden dolaylı bir sorumluluk yüklenmektedir. Bu, devletin verdiği desteğe dair belirsizlik oluşturmakta ve okuyucuda ise, güvenlik güçlerinin orada eylemi gerçekleştireni korumasıyla bu İslamofobik saldırıya devletin zemin hazırladığı ya da dolaylı olarak onay verdiği izlenimini uyandırmaktadır.

“*Polis, Nejem’in alçak saldırısına izin verdi*” örneğinde daha net bir fail özne ilişkisi olsaydı, hem doğrudan bir suçlama içerecekti hem de olaya dair duygu durumu açık bir şekilde ifade edilmiş olacaktı. Ancak bu söylemsel yapıda daha örtük bir suçlama vardır. Bu ifade, failin (polis) eyleme (saldırıya izin verme) katkısını dolaylı biçimde tanımlamaktadır. Bu dolaylılık, söylemde hem tarafsızlık izlenimi vermekte hem de sorumluluğun ima yoluyla aktarılmasına olanak tanımaktadır. Bu da söylem analizinde sıkça rastlanan dolaylı suçlama stratejilerinden biri olmaktadır (Aydın ve Ercan, 2022: 312).

Retorik- İkna Stratejileri: Momika ve Nejem isimleri vurgulanması ile eylemi gerçekleştiren failler öteki olarak açıkça tanımlanarak bireysel sorumlulukları ön plana çıkarılmaktadır. “*Son aylarda*” ifadesi ile süreklilik vurgulanarak olayın bir kereye mahsus bir vaka olmadığı hatta tekrar eden ve giderek artan bir eğilim olduğu düşüncesi ortaya çıkmaktadır. Polis koruması detayı ile hem otorite eleştirilmekte hem de devletin ve güvenlik güçlerinin olaylardaki gerçek rolünün sorgulandığı bir alt metin oluşturulmaktadır.

3.6.3.3 Genel Değerlendirme

Bu tweet, İslam karşıtı eylemlerin kurumsal bir göz yummayla nasıl gerçekleştirildiğini vurgulayan bir söylem dili üretmektedir. Bu kurumsal göz yummanın, aslında bu tür İslamofobik eylemlerin bireysel olmadığını ve sistematik bir sorunun parçası olduğunu ortaya koymaktadır. Failin kimliği,

özellikle ülke bazında vurgulanarak bir iç düşman söylemi oluşturulmaktadır. Olayların tekrarlanması, bir süreklilik söylemi ile oluşturularak toplumun bu tür İslamofobik eylemlere karşı duyarsızlaşmaması gerektiği mesajı iletilmektedir. Ayrıca, Devlet ve kurumsal yapılar eleştirilerek resmi kurumların bu tür şiddet olaylarına karşı pasif ve dolaylı destek sağladığına dair bir imada bulunmaktadır.

Fotoğraf 3.10.¹¹⁰ Provokasyona sert tepki: “Tekdir yetmez, kötek gerekir!”

Nejem olayı, veri setinde en az yer tutan olaylardan biri olmasına rağmen, görselin (Fotoğraf 3.10) dikkat çekiciliği nedeniyle çalışmaya dahil edilmiştir. Bu bağlamda, haber metninin ve fotoğrafın söylemsel analizi yapılarak sınırlı veri seti dengelenmeye çalışılmıştır. Burada özellikle X platformunun Türk kullanıcıları özelinde söylem üretme ve yayma gücü değerlendirilmiştir.

Fotoğraf 3.10, İsveç’te gerçekleşen bir İslamofobik olaya dair haberin sunuluş biçimini yansıtmaktadır. Olay yerinde, Nejem’in yerde oturduğu, çevresinde güvenlik güçlerinin bulunduğu ve failin sakin olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum görsel anlatımla, olayın polis koruması altında gerçekleştirildiğini ifade etmektedir.

Metin içeriği, oldukça güçlü ve kışkırtıcı bir söylemle kurgulanmıştır. “İsveç hadsizliği bitmiyor!” ifadesiyle, olayın İsveç’e özgü ve tekrarlan bir eylem olduğu algısını pekiştirmektedir. “Cami önünde Kur’an-ı Kerim’e çirkin saldırı” ifadesi ile olayın dini bir mekânın önünde gerçekleştiği belirtilmiştir. Bununla,

¹¹⁰ <https://x.com/ahaber/status/1702788126207308092/photo/1> adresinden 3 Nisan 2025 tarihinde alınmıştır.

Müslümanların kutsal değerlerine yönelik doğrudan bir saldırı yapıldığı algısı görünür olmaktadır.

Özellikle, “*Tekdir ile uslanmayanın hakkı kötektir*” şeklindeki atasözü, bu saldırı eylemlerini gerçekleştiren kişilere yönelik tepkinin yalnızca sözlü kınamayla sınırlı kalmaması yönünde bir anlam taşımaktadır. “*Tekdir*” ifadesi, kınamanın ve lanetlemenin artık yeterli olmadığını ima ederek fiziksel bir müdahalenin hak edildiği düşüncesini ifade etmektedir. Fiziksel şiddeti çağrıştıran “*kötek*” kelimesi sarı renkle öne çıkarılarak duygusal tepki yoğunlaştırılmaktadır. Bu şekilde görsel, tasarım açısından da dikkat çekici ve vurucu bir öge haline gelmiş ve çalışmada yerini almıştır.

Bu tür bir söylem, toplumda öfkeyi derinleştirebilecek bir dil barındırmaktadır. Haber, yalnızca saldırı olayının bilgisini vermekle kalmayıp, aynı zamanda vurucu bir söylemle, okuyucuda güçlü bir duygusal reaksiyon yaratmayı amaçlamaktadır. Buna karşın, görselin yer aldığı tweet yalnızca iki yorum almıştır. Bu düşük etkileşim, failin kimliğiyle (Paludan, Momika ya da kadın olmaması) ve kullanıcıların tweetle etkileşime girme biçimiyle ilişkili olabilir.

Sonuç olarak, bu görsel ve metinsel içerik olaya ilişkin yalnızca bilgilendirme amacı taşımamakta, aynı zamanda okuyucuda yoğun bir duygu oluşturmaya amaçlayan güçlü ve etkili bir haber dilini kullanmaktadır.

3.7 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylem: Bahrami Marjan (3 Ağustos 2023)

“İranlı ...bir kadın, tüm dinlerin yok edilmesi gerekli”¹¹¹ mi?

03 Ağustos 2023 tarihinde Marjan'ın gerçekleştirdiği İslamofobik eylem, sosyal medyada ve haber sitelerinde az da olsa ilgi uyandıran bir Kur'an yakma olayıdır. Olay, Stockholm'ün Bromma bölgesindeki Ängbybadet sahilinde gerçekleşmiştir.¹¹² İran asıllı 47 yaşındaki Bahrami Marjan, polis koruması altında Kur'an'ı mangalda yakarak tüm dinlerin yok edilmesi gerektiğini savunmuştur.¹¹³

¹¹¹ “İranlı kadın, polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı İsveç'in başkenti Stockholm'de, İran asıllı Bahrami Marjan adlı bir kadın, polis korumasında Kur'an-ı Kerim yakarak tüm dinlerin yok edilmesi gerektiğini savundu.” (5.08.2023, Özel Kurum/Ajans).

¹¹² <https://www.ntv.com.tr/dunya/isvecte-kuran-i-kerim-yakan-momikayaboks-eldivenli-dayak,POb8u2UYUuaGK7ks1TRYg> adresinden 25 Nisan 2024 tarihinde alınmıştır.

¹¹³ <https://www.ntv.com.tr/dunya/isvecte-kuran-i-kerime-yonelik-yeni-saldiri,qW5iLWOM60GYnlDg14maDA> adresinden 25 Nisan 2024 tarihinde alınmıştır.

X'te paylaşılan bu tweetler görsellerle desteklenmiş olup, olaya dair öfke, tepki ve kınama içerikli yorumları yansıtmaktadır.

Marjan olayı, Nejem ve İşgal rejimi olayları X platformunda, çalışma kapsamında ele alınan diğer Kur'an yakma olaylarına kıyasla daha az tepki almıştır. Bu nedenle, bu olaylara ilişkin elde edilen veri miktarı sınırlıdır. Dolayısıyla, Marjan, Nejem ve İşgal rejimi olayları toplumda fazla yankı uyandırmamış, diğer olaylar kadar gündem oluşturmamış ve dolayısıyla yoğun tartışmalara neden olmamıştır. Bu durum, olayı gerçekleştiren faile, olayın bağlamına, medyanın olayları ele alış biçimine veya toplumsal duyarlılığa bağlı olabilir. Özellikle belirli olayların daha fazla dikkat çekmesi, kamuoyu algısında belirli temaların veya failerin daha ön planda olduğunu gösterebilir. Bu bağlamda, Marjan olayına ait yalnızca dört tweet metni ve bu tweetlere yapılan beş yorum bulunmakta olup, toplamda dokuz metin üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Yine, bir haber sitesinden alınan haber başlığı, alt başlık ve alt metin de değerlendirilmiştir.

3.7.1 Tweet Metin Analizi

Tweetler, İslamofobik eylemlerin devletler tarafından nasıl ele alındığına dair tepkileri içermektedir. İlk olarak, ifade özgürlüğü adı altında Batı ülkelerinin bu tür İslam karşıtı eylemleri nasıl savunduğu ve destek verdiği, fakat aynı eylemlerin Müslüman toplumlarda doğrudan bir İslamofobik saldırı ve provokasyon olarak algılandığı vurgulanmaktadır. Marjan örneğindeki temel çatışma, ifade özgürlüğü ile dini değerler arasında yaşanan gerilimi ortaya koymaktadır.

“Tüm dinlerin yok edilmesi gerekiyorsa hepsinin kitabını yaksaydın da görseydik totonu” ifadesi, tüm dinlere karşı eşit davranılması gerektiğini savunmaktadır. Bu ifade, sadece Kur'an'ın değil, diğer kutsal kitapların da yakılmaması gerektiğine dair bir eleştiri sunmaktadır. Bu yaklaşım, diğer kutsal kitapların yakılmasına müsaade edilmediği gibi Kur'an'ın da yakılmaması gerektiğini belirterek eşitlik ve adalet taleplerini dile getirmektedir.

“Rabbim Kur'an-ı Kerimi yakanları ve izin verenleri kahr perişan eylesin, en şiddetli şekilde cezalandırsın inşallah.”, *“İsveç hükümeti ve polisini bütün kalbimle kınıyorum.”* ve *“Allah sizleri kahretsin inim inim inlersiniz inşallah.”* şeklindeki ifadeler, Kur'an yakma olaylarının sadece faillerine değil, onlara izin

veren İsveç hükümeti ve polis gibi yetkililere yönelik yoğun bir öfkeyi yansıtmaktadır. Bu, İslamofobik eylemlerin sonucunda oluşan toplumsal tepkileri politik karar alıcıların sorumluluğu üzerinden değerlendiren eleştirel bir yaklaşımdır. Bu yorumlarda, “*Rabbim*” ifadesi ile, durum dini bir boyuta taşınarak bu tür eylemlerin sonucunda ceza talepleri öne çıkarılmaktadır. Kullanıcılar, ilahi adalete ve dini yaptırımlara atıfta bulunarak yetkililerin ve faillerin şiddetli bir şekilde cezalandırılmasını istemektedir.

“Planlı projeli yapılan eylemler. Sırf vatandaşlıkları kabul edilsin diye müslümanları rencide etmek için bu rezaleti yapıyorlar. Allah Nurunu tamamlayacaktır. İsveç hükümetini ve polisini kınıyorum. Allah sizleri rezil rüsva etsin inşallah.” şeklindeki yorumda, İslam karşıtı eylemlerin kasıtlı olarak Müslümanları rahatsız etmek amacıyla yapıldığı ve belirli bir politik amaca hizmet ettiği öne sürülmektedir. Kullanıcı, devlet yetkililerini ve polisi kınayarak dini değerlere yapılan saldırıya duygusal bir tepki göstermektedir. “*Allah Nurunu tamamlayacaktır.*” ifadesi, nihayetinde İslam’ın üstün geleceğine olan inancı güçlü bir şekilde vurgulamaktadır. Aslında, ne yapılırsa yapılsın ilahi adaletin bir gün gerçekleşeceği mesajı verilmektedir.

Bu yorumlar, toplumsal yapıda hissedilen öfkenin ve güvensizliğin arttığı, İslamofobik eylemlere izin veren devletlerin tutumunun eleştirildiği ve dini hassasiyetlerin ön plana çıkarıldığı yönündeki tepkileri yansıtmaktadır. Temelde bu yorumlar, Batı’nın ifade özgürlüğü söylemindeki tutarsızlığı ve Müslüman toplumların dini duyguları ve inançları arasında hissedilen çatışmayı ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca, devletlerin bu tür eylemlere karşı nasıl bir tutum içinde olması gerektiği de önemli bir tartışma konusudur.

Aşağıda yer alan Tablo 3.15’de, analiz kapsamında incelenen örnek tweet metinlerin temsili örneklerine yer verilmiştir. Tabloda sunulan örnek tweetler üzerinden yapılan analiz, hem metinsel hem de bağlamsal öğeler dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3.14. Marjan olayıyla ilgili tweet metinleri.

Hesap adı	Tweet metni-tarih-kimlik	Görsel türü
Kullanıcı 1t¹¹⁴ k_1t	İsveç'in başkenti Stockholm'de, İran asıllı Bahrami Marjan adlı bir kadın, polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı gel gör ki bir dizi kadar gündeme gelmedi Allah cc lu Kur'an-ı Kerim'i yakarı da yakmasına izin veren Ülkeleri de helak eylesin 3.08.2023 (Şahıs)	Fotoğraf
Kullanıcı 2h7 k_2h7	İsveç'in başkenti Stockholm'de Kur'an-ı Kerim yakıldı. İran asıllı Bayrami Marjan, tüm dinlerin yok edilmesi gerektiğini söyleyerek polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı. https://x.com/Haber7/status/1687089685167034368 3.08.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 3mm k_3mm	İranlı kadın, polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı İsveç'in başkenti Stockholm'de, İran asıllı Bahrami Marjan adlı bir kadın, polis korumasında Kur'an-ı Kerim yakarak tüm dinlerin yok edilmesi gerektiğini savundu. https://x.com/midyatgundem/status/1687654266742194176 5.08.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 4şs k_4şs	Allah Bt@lanı Versin inşaallah Kadın İranlı kadın, polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı İsveç'in başkenti Stockholm'de, İran asıllı Bahrami Marjan adlı bir kadın, polis korumasında Kur'an-ı Kerim yakarak tüm dinlerin yok edilmesi gerektiğini savundu. 4.08.2023 (Şahıs)	-

3.7.2 Online Haber Başlığı ve Metin Analizi

Bu başlık altında, Marjan'ın 03.08.2023 tarihinde gerçekleştirdiği İslamofobik eylem değerlendirilmektedir. İslamofobik eyleme dair online haberin ¹¹⁵ başlığı, alt başlığı ve iç metnin Youtube'daki sunumu aşağıdaki şekildedir.

Başlık: “İsveç'te Kur'an-ı Kerim'e yönelik yeni saldırı”

Alt başlık: “İsveç'in başkenti Stockholm'de Kur'an-ı Kerim'e yönelik saldırı düzenlendi.”

İç metin: “Stockholm'ün Bromma bölgesinde bulunan Angbybadet sahilinde 47 yaşındaki İran asıllı Bayrami Marjan, polis korumasında Kur'an-ı Kerim yakarak tüm dinlerin yok edilmesi gerektiğini savundu. Marjan, Kur'an-ı Kerim'i mangalda yakarken polis bölgede güvenlik önlemleri aldı.”

“İsveç'te Kur'an-ı Kerim'e yönelik yeni saldırı” şeklindeki başlık, olayın sadece bir saldırı olarak değil, aynı zamanda yeni bir saldırı olduğunu

¹¹⁴ İlgili tweete kullanıcı tarafından kısıtlama getirilmiştir.

¹¹⁵ <https://www.ntv.com.tr/dunya/isvecte-kuran-i-kerime-yonelik-yeni-saldiri,qW5iLWOM60GYnlDg14maDA> adresinden 25 Nisan 2024 tarihinde alınmıştır.

vurgulamaktadır. “Yeni saldırı” ifadesi, bu tür İslamofobik eylemlerin devamlılığına ve toplumsal anlamda sürekli bir tehdit algısı oluşturmaya dikkat çekmektedir.

“İsveç’in başkenti Stockholm’de Kur’an-ı Kerim’e yönelik saldırı düzenlendi.” şeklindeki alt başlık, olayın mekânını belirtmekte ve bunu “Kur’an-ı Kerim’e yönelik saldırı” şeklinde açık olarak ifade ederek olayın dini bir argüman üzerinden şekillendirildiğini göstermektedir. Ayrıca, Stockholm gibi bir Batı şerinde gerçekleştirilen bu tür İslamofobik eylem, Batı toplumlarının özgürlükler ve dini hassasiyetler arasındaki çelişkisini gözler önüne sermektedir.

İç metin olarak sunulan, “Stockholm’ün Bromma bölgesinde bulunan Angbybadet sahilinde 47 yaşındaki İran asıllı Bayrami Marjan, polis korumasında Kur’an-ı Kerim yakarak tüm dinlerin yok edilmesi gerektiğini savundu. Marjan, Kur’an-ı Kerim’i mangalda yakarken polis bölgede güvenlik önlemleri aldı.” şeklindeki ifade; failin yaşı, etnik kökeni ve kimliği (İran asıllı) vurgulanmış, ayrıca İslam karşıtı eylemin gerçekleştirildiği koşullar belirtilmiştir. İslamofobik eylemin “polis koruması altında” gerçekleşmesi, güvenlik önlemlerinin alındığını ve devletin eyleme sağladığı örtük onayı veya göz yummayı ima etmektedir. Son olarak İslam karşıtı eylemin içeriğinde, Kur’an-ı Kerim’in mangalda yakılması, sadece dini bir sembolün yok edilmesi olarak değil, aynı zamanda bu İslamofobik eyleminin, bir ideolojik! duruş olarak sunulduğunu ve failin bu eylemi bir çeşit protesto olarak anlamlandırıldığını göstermektedir. Tüm dinlerin yok edilmesi gerektiği iddiası, ideolojik temele dayalı bir İslamofobik saldırıyı ifade etmektedir.

Haber konu edinen online haber sitesi daha sonra, olayı Marjan’ın şahsı üzerinden aktarmak yerine daha genel bir çerçevede “İSVEÇ’TE KUR’AN-I KERİM’E YÖNELİK PROVOKASYONLAR” başlığı ile ele almıştır. Örneğin, Marjan’ın Kur’an’ı yakarken olay anında çekilen bir görseli kullanılmamış, bunun yerine olayın nesnesi olan dini figürü gösteren bir kare (Fotoğraf 3.11) tercih edilmiştir. Bu yaklaşım, kullanılan dil ve görsel tercihi açısından X’te paylaşılan tweetlerle benzer olmayan bir söylemsel stratejiye işaret etmektedir. Tweetlerde genellikle Kur’an’ın yakıldığını gösteren görsellerin aksine bu haberde çiçeklerle süslenen bir Kur’an görseli yer almaktadır. Ayrıca haber metni, Marjan’ın İslam karşıtı eylemini kısa bir şekilde verdikten sonra, daha önceki benzer Kur’an

yakma eylemlerini gerçekleştiren Paludan ve Momika gibi kişilere daha fazla yer vererek olayı ana bağlama taşımıştır. Bu, İslamofobik eylemin bireysel bir olaydan çok, devamlılığı vurgulayan İslamofobik eylemler zincirine vurgu yapıldığını göstermektedir.

Aşağıda yer alan Fotoğraf 3.11’de yüzlerine yer verilmeyen bir grup insanın ellerini yukarı kaldırdığı görülmektedir. Ellerden biri, içine beyaz çiçekler yerleştirilmiş olan Kur’an’ı tutmaktadır; diğer eller ise yumruk halini almıştır. Dini değerlere yönelik bu İslamofobik saldırı karşısında yapılan protestoda Kur’an-ı Kerim anlam yüklü bir obje olarak öne çıkarılmıştır. Bu görselde işlenen kompozisyon, barışçıl bir duruşu (çiçek ve kutsal kitap) ve protestoyu (yumruklar) temsil etmektedir. Çiçek nesnesi ile tepkideki barışçıl ton vurgulanırken, yumruklar bu barışçıl durumun aynı zamanda güçlü bir mesaj taşıdığını simgelemektedir. Görsel, kutsal değerlere yönelik saygının savunulmasında bireysel direnişin yanında toplumsal dayanışmaya da işaret etmektedir.

Fotoğraf 3.11. Çiçek açan bir Kur’an-ı Kerim.

3.7.3 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi

Tweet Metni (Kullanıcı 4ss): “Allah Bb@lanı Versin inşallah Kadın İranlı kadın, polis korumasında Kur’an-ı Kerim yakıtı İsveç’in başkenti Stockholm’de, İran asıllı Bahrami Marjan adlı bir kadın, polis korumasında Kur’an-ı Kerim yakarak tüm dinlerin yok edilmesi gerektiğini savundu.”

3.7.3.1 Makro Yapı İncelemesi

Tematik Yapı: Bu tweet, İran asıllı Bahrami Marjan'ın Stockholm'de polis koruması altında gerçekleştirdiği Kur'an yakma olayını ele alarak dini sembollere yönelik saldırıları ve bu tür İslamofobik eylemlere eşlik eden ideolojik söylemleri ön plana çıkarmaktadır. “*Kur'an-ı Kerim yaktı*” ifadesi, kutsal metne yapılan saldırıyı aktarırken, “*Allah B @lanı Versin inşallah Kadın İranlı kadın*” ifadesi, olay karşısında duyulan derin öfkeyi ve tepkiyi yansıtmaktadır. Ayrıca, “*tüm dinlerin yok edilmesi gerektiğini savundu*” iddiası, eylemin yalnızca bireysel bir provokasyon değil, aynı zamanda radikal ideolojik söylemlerle bağlantılı olduğu ifade edilmektedir. Bu tematik yapı, tweetin bireysel gerçekleştirilen bir eylemden öte, dini ve kültürel önyargılar ile ideolojik çatışmaların yansıması olduğunu göstermektedir.

Şematik Yapı: Tweet, Bahrami Marjan'ın eylemini ve bu eylemin polis korumasında gerçekleştiğini merkeze alarak olayın toplumsal ve ideolojik etkilerini vurgulamaktadır. Kadının “*tüm dinlerin yok edilmesi gerektiği*” yönündeki söylemi, ideolojik bir duruşu temsil etmektedir. Başlangıçta yer alan duygusal ifade ise, bu eyleme karşı duyulan tepkiyi açıkça ortaya koymaktadır.

Makro düzeyde tweet, iki temel bölüme ayrılmaktadır. İlk bölümde, İslamofobik eylemin gerçekleştiği mekân, İsveç'in başkenti Stockholm ve eylemi gerçekleştiren Bahrami Marjan'ın kimliği vurgulanırken; ikinci bölümde “*tüm dinlerin yok edilmesi gerektiğini*” iddia eden ideolojik bir söyleme yer verilmektedir. “*Polis korumasında*” ifadesi, bu tür İslam karşıtı eylemlerin devlet makamlarının gözetiminde gerçekleştiğini belirterek olayların devlet ve ideolojik söylemle ilişkili olduğunu ima etmektedir. Bu şematik yapı, olayın mekânsal, toplumsal ve ideolojik boyutlarını bütüncül bir şekilde sunmaktadır.

3.7.3.2 Mikro Yapı İncelemesi

Sözdizimsel- Sentaktik Ç z ml me: Tweet, güçlü bir duygusal tepkiyle başlayarak olayın detaylarını sunmaktadır. Mikro düzeyde incelendiğinde, dilin aktif yapısı ve keskin ifadeleri barındırması dikkat çekmektedir. Metnin başlangıcında yer alan “*Allah B @lanı Versin inşallah Kadın İranlı kadın*” ifadesi, okuyucuda dini ve kültürel değerler üzerinden öfke uyandırmaya yönelik bir söylemi barındırmaktadır. Ardından gelen “*polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı*” ifadesi, eylemin gerçekleştiriliş biçimini ve resmî makamların rolünü

doğrudan ortaya koyarak okuyucunun dikkatini olayın toplumsal ve ideolojik boyutlarına çekmektedir. Cümle yapısının sadeliği, eylemi gerçekleştiren kişinin kimliği (Bahrami Marjan, İran asıllı) ve olayın yeri (Stockholm) gibi bilgiler hızlı ve anlaşılır bir şekilde aktarılmaktadır. Seçilen kelimeler, özellikle “*İranlı kadın*” ifadesi, etnik ve kültürel önyargıların yeniden üretilmesine nasıl katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Yerel Bağdaşıklık: Tweet, Kur’an yakma olayının niçin yapıldığına dair herhangi bir açıklama yapmadan sadece İslamofobik eylemin gerçekleştiğini ve polis gözetiminde olduğunu belirtmektedir. Bu yapı, okuyucunun olayla ilgili tam ve kesin bir bilgiye sahip olmasını sağlamaz, ancak okuyucuya eylemin varlığı ve güvenlik önlemleri hakkında bir fikir vermektedir. Tweet, daha çok olayın toplumsal sonuçlarına dikkat çekmeye ve okuyucuyu bilgilendirmeye odaklanmaktadır.

Tweet, mekânsal olarak Stockholm’de gerçekleşen olayla ilgili detaylar sunarken, İslam karşıtı eylemin farklı aktörler tarafından (İran asıllı Bahrami Marjan) gerçekleştirildiğini ve resmî kurumların (polis koruması) göz önünde olduğunu belirterek içsel tutarlılığı desteklemektedir. Böylece, tweetin bölgesel uyumunu, eylemin tekrarlanabilir ve farklı faillerce desteklenen, sistematik bir toplumsal fenomen olarak değerlendirmek mümkün olmaktadır.

Sözcük Seçimleri: Tweet, yoğun bir duygusal dil kullanarak kullanıcı tarafından bu eyleme karşı güçlü bir tepkinin verildiğini göstermektedir. “*Allah B#@lanı Versin*” gibi ifadeler, güçlü bir tepki ve öfke içerirken, “*Polis korumasında*” ifadesi, eylemin devlet desteğiyle gerçekleştirildiği algısını oluşturmaktadır. Ayrıca, “*tüm dinlerin yok edilmesi gerektiği*” gibi kullanılan aşırı ifadeler, ideolojik önyargıları pekiştirerek toplumsal değerlere aykırı eylemleri ve devlet kurumlarının rolünü sorgulayan bir söylem ortaya koymaktadır.

Retorik- İkna Stratejileri: Tweet, “*Allah B#@lanı Versin*” gibi güçlü duygusal ifadeyle başlayarak okuyucunun dikkatini çekmek amaçlanmakta ve İslamofobik olay karşısında güçlü bir tepki vermesi beklenmektedir. Olayın polis korumasında gerçekleştiği ve dinlerin yok edilmesi gerektiğine dair söylemin vurgulanması, olayın ciddiyeti ve gerçekliği bağlamında okuyucuda tepkinin aktif hale gelmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla bu tweet, devletin bu tür İslamofobik eylemlere yaklaşımını eleştirel bir biçimde ortaya koyarken, aynı zamanda Müslüman okuyucuları rahatsızlıklarını ve öfkelerini dile getirmeleri için teşvik

etmektedir. Tweet, özellikle devletin bu eyleme karşı gösterdiği pasif tutumu vurgulayarak Müslümanların bu duruma dair düşüncelerini ve bu konuda seslerini yükseltmelerini amaçlamaktadır. Böylece, tweet ile okuyucu arasında güçlü bir duygusal bağ kurulmakta ve kolektif bir tepkinin oluşturulması hedeflenmektedir.

Makro ve mikro yapı çerçevesinde yapılan bu analiz ile tweetin alt metinleri ve ideolojik yapısı görünür olmaktadır.

Alt Metin Okuması: Tweet, bir kadının Kur'an yakma olayı üzerinden İslamofobik saldırılarının toplumsal etkilerini gündeme getirirken, aynı zamanda tüm dinlere karşı yaygın ve aşırı nefret söylemlerini de barındırmaktadır. “*Polis koruması ve resmî destek*” ifadesiyle, eylemin polis korumasında gerçekleşmesi, resmî makamların bu tür İslamofobik saldırılara destek verdiği ya da en azından göz yumduğu yönünde bir imada bulunarak devletin rolüne dair gizli eleştiriler içermektedir. Bu tür İslamofobik bir olay, toplumda dini gerilimlere ve kültürel çatışmalara neden olarak toplumsal tansiyonun yükselmesine sebep olabilecek bir provokasyon niteliği taşımaktadır.

İdeolojik Yapı Okuması: Ttweet, aşırı sağ ideolojisinin bir ifadesi olarak görülebilecek Kur'an yakma olayını ele alarak bu tür İslamofobik eylemlerin toplumsal etkilerine dikkat çekmektedir.

3.7.3.3 Genel Değerlendirme

Bu tweet, İran asıllı Bahrami Marjan adlı bir kadının Stockholm’de polis koruması altında Kur’an-ı Kerim yakarak tüm dinlerin yok edilmesi gerektiğini savunması olayını ele almaktadır. Tweet, İslamofobi ve dini saldırılar konusundaki rahatsızlığı ve endişeyi dile getirirken, yoğun bir duygusal tepki ile “*Allah B @lanı Versin*” şeklindeki ifadeyle başlamakta ve okuyucunun dikkatini eylemin ciddiyetine çekmektedir. Tweet, İslamofobik bir eylemin devletin gözetiminde gerçekleşmesini vurgularken, bu durumun resmî makamların dine karşı olan saldırılara göz yumduğu şeklinde bir eleştiri olarak sunulmaktadır. Sözcük seçimleri, olayın toplumsal ve ideolojik boyutlarını açığa çıkarırken, retorik stratejilerle okuyucunun empati kurması ve tepkisel bir tutum geliştirmesi amaçlanmaktadır.

Fotoğraf 3.12. ¹¹⁶ Marjan, Kur'an'ı mangalda yakarken polis bölgede güvenlik önlemleri aldı.

3.8 Kur'an'a Yönelik İslamofobik Eylem: PEGİDA (1 Ocak 2024 ve 11 Mayıs 2024)

“Aslan parçası...Allah ayağını sabit, ömrünü bereketli kılsın...Bir uçan tekme ancak bu kadar güzel olabilir...”

PEGİDA grubu; yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve İslamofobiyi içinde barındıran bir hareket olarak Avrupa'da dikkat çeken oluşumlardan biri haline gelmiştir. “Batı'nın İslamlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar” anlamına gelen PEGİDA, 2014 yılında Almanya'da ortaya çıkmış ve Ekim 2014'te Dresden'de¹¹⁷ ilk gösterisini düzenlemiştir. Ulusal ve uluslararası basının da desteklediği gösterilere katılım gün geçtikçe artmıştır. “Pazartesi Yürüyüşleri” şeklinde anılan bu gösteriler, özellikle Müslüman göçmenleri hedef alarak Avrupa'da zaten var olan İslam karşıtlığını daha da körüklemiştir (Alkan, 2015: 282; Erişkin, 2023: 9). PEGİDA hareketi, Almanya'nın kültürel değerlerini, etnik bütünlüğünü ve dilini koruma amacıyla ortaya çıkmış, mülteci ve göçmenleri bu değerlere yönelik bir tehdit algısı olarak görülmüştür. Hareketin söylemine göre Doğu-Batı medeniyeti arasındaki ikilem toplumsal çatışmayı tetiklemekte ve bu çatışma Avrupa

¹¹⁶ <https://www.haber7.com/dunya/haber/3343433-iranli-kadin-polis-korumasinda-kuran-i-kerim-yakti#:~:text=Stockholm%C3%BCn%20Bromma%20b%C3%B6lgesinde%20bulunan,polis%20b%C3%B6lgede%20g%C3%BCvenlik%20%C3%B6nlemleri%20ald%C4%B1> adresinden 26 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.

¹¹⁷ https://anlatilaninotesi.com.tr/Avrupa_da_gocmen_karsiti_hareket_PEGIDA/ adresinden 17 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

kimliğine zarar vermektedir. Bu nedenle hareket, “İslam’a değil, Batı’nın İslamlaşmasına” karşı olduğunu söylemektedir (Saraçoğlu, 2022: 44).

İslam kimliğini kendine kalkan yaparak ön plana çıkan PEGİDA (Çetin ve Aydın, 2023: 112), Paris’te 7 Ocak 2015’te Charlie Hebdo dergisine yapılan saldırı sonrası gösterisini, grubun kalesi olarak bilinen Dresden şehrinde yapmıştır. 12 Ocak 2015’teki gösteriye ise 25.000’den fazla kişi katılmıştır. İslam karşıtı eylem sırasında yoğun güvenlik önlemleri alınmıştır. Kur’an kelimesinin üstünün çizildiği pankartların yanında göstericiler, “Biz Charlie’yiz”, “İslamcılık yerine özgürlük”, “Asıl problem sistem”, “Polisi güçlendirin”, “Mültecilere evet, suiistimale hayır”, “Avrupa dışında sınır dışı”, şeklinde pankartlar da taşımışlardır. Göstericiler, Almanya’nın göç politikasının yeniden düzenlenmesi talebinde bulunarak “Daha kaliteli göçmenler gelmeli” şeklinde yazılar yazmışlardır.¹¹⁸

Bu çalışmada “Batı’nın İslamlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar” (PEGIDA) adlı aşırı sağcı hareketinin 13 Ocak 2024 tarihinde Hollanda’nın Arnhem kentinde polis gözetimi altında Kur’an yakma girişiminde bulunduğu İslamofobik eylem ele alınmıştır. PEGIDA, Arnhem Belediyesi’nden izin alarak eylemini gerçekleştirmeye çalışmış, ancak bölgede toplanan Müslüman grupların müdahalesiyle girişim engellenmiştir.¹¹⁹

Protesto sırasında bazı göstericiler, polis korumasını aşarak Wagensveld ve yanındakilere fiziki müdahalede bulunarak, Kur’an’ın yakılmasını önlemiştir. Çıkan arbede sonucu Wagensveld ve bazı PEGIDA üyeleri bölgeden kaçarak polis korumasına alınmıştır. Olaylara müdahale eden polis, göstericilere yönelik sert müdahalelerde bulunarak üç kişiyi gözaltına almıştır. Aynı zamanda protestolar sırasında emniyet güçleriyle göstericiler arasında gerilim yaşanmıştır.¹²⁰

¹¹⁸ <https://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/pegida-gocmenlere-karsi-yurudu> adresinden 17 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

¹¹⁹ Pegida, ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve İslamofobiyi içinde barındıran bir hareket olarak Avrupa’da dikkat çeken oluşumlardan biri haline gelmiştir. 2014 yılında Almanya’nın Dresden kentinde ortaya çıkan Pegida (Batı’nın İslamlaşmasına Karşı Yurtsever Avrupalılar), özellikle Müslüman göçmenleri hedef alarak Avrupa’da zaten var olan İslam karşıtlığını daha da körüklemiştir (Alkan, 2015: 282).

¹²⁰ <https://www.mepanews.com/hollandada-muslumanlar-kuran-yakmaya-calisan-saldirganlari-engelledi-64496h.htm>. adresinden 28 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.

3.8.1 Tweet Metin Analizi

İslamofobik eylemlere verilen tepkiler homojen olmayıp bazı tweet metinlerinde daha sakin bir söylem dili kullanılmaktadır. Örneğin, “*Rotterdam’da aşırı sağcı PEGİDA örgüt üyeleri perşembe günü tam da iftar saatinde Diyanet’e bağlı Laleli Camii önünde mangal partisi düzenleyerek, domuz çevirecekmiş. Maalesef ilk zulüm değil! Amaçları belli. Bu tahrikler karşısında soğukkanlı olalım*” tweetinde olduğu gibi, ayrışma ve kutuplaşma sinyallerinin haricinde soğukkanlılığın korunması için sağduyu çağrısı yapan tweetler de mevcut. “*Tahriklere gelmeyelim*” ifadesi kriz yönetiminde hem çatışma dinamiklerini azaltma hem de barışçıl tepkiler geliştirmeye ilişkin rasyonel bir söylem biçimi olarak ifade edilmektedir.

Tweet metinlerinde, Müslümanlara yönelik duyulan nefretin sosyal, ekonomik ve politik sorunların çözümünü engellediği belirtilmiş ve bu dini nefrete şiddetle karşı çıkılmıştır. Kullanıcı, İslam vurgusundan ziyade Müslüman düşmanlığının ön planda olduğunu ifade etmektedir.

Bir başka tweette ise, İslamofobik eylemlerin Avrupa’da yayıldığı, bu hareketleri destekleyenlerin nefretle hatırlanacağı ve Kur’an ile İslam’ın bu tür girişimlerden etkilenmeyeceği vurgulanmıştır. Kullanıcı, İslam karşıtlığının bir virüs gibi Avrupa ülkelerine yayıldığını dile getirmiş ve Müslümanlara, Kur’an’a yönelik nefret söylemlerine karşı sessiz kalmamaları ve seslerini yükseltmeleri çağrısında bulunulmuştur.

Dini nefrete karşı çıkan ve Müslüman düşmanlığını eleştiren tweetler, İslamofobinin artan etkisine dikkat çekmektedir. Özellikle Avrupa’da ırkçılık ve İslam karşıtlığının hızla yayıldığı, nefret söyleminin gerçek hayata yansıdığı vurgulanmaktadır. Müslümanlara yönelik nefret söyleminin toplumsal huzursuzluk ve ayrımcılığa yol açtığı belirtilmekte, İslamofobiye karşı toplumsal bilinç ve duyarlılığın artırılmasının önemi vurgulanmaktadır. İslamofobinin bir nefret suçu olduğu ve insanlığa zarar verdiği ifade edilerek toplumsal barış için nefret söylemine karşı aktif mücadele edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Aşağıda yer alan Tablo 3.16’da, analiz kapsamında incelenen örnek tweet metinlerin temsili örneklerine yer verilmiştir. Tabloda sunulan örnek tweetler üzerinden yapılan analiz, hem metinsel hem de bağlamsal öğeler dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, PEGİDA olayına yönelik veriler “Ekler” bölümünde Ek 7- Tablo 3.16’da yer almaktadır.

Tablo 3.15. PEGİDA olayıyla ilgili örnek tweet metinleri.

Hesap adı	Tweet metni-tarih-kimlik	Görsel türü
Kullanıcı 1uu k_1uu	Hollanda’da aşırı sağcı PEGIDA hareketinin lideri Edwin Wagensveld, İslam’a hakaret ederek Kur’an-ı Kerim yaktı. Wagensveld’e tepki gösteren vatandaşlar ise Hollanda polisi tarafından darp edildi. 13.01.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 2b4 k_2b4	Aşırı sağcı PEGIDA grubunun Hollandalı lideri Kuran’a hakarete bulundu. Edwin Wagensveld’in İslam’ın en kutsal kitabını tahrip etmesi, bu hafta Avrupa’da yaşanan ikinci İslamofobik olay oldu. Yerel makamlardan izin aldığını iddia etti. 23.01.2023 (Şahıs)	-
Kullanıcı 3ov k_3ov	İrkçı PEGIDA hareketi lideri Wagensveld Hollanda’da Kur’an-ı Kerim yaktı. 11.05.2024 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf ve yazı
Kullanıcı 4dt k_4dt	İslam karşıtı PEGIDA hareketi, Rotterdam’da bir meydana Kur’an yakacağını duyurmuştu: Bugün Müslüman gençler tekbirlerle meydana geldi ve olaya müsaade etmedi. Hareketin başkanı gözaltına alındı, götürülürken Hz. Peygamber’e hakaret etti. 22.10.2022 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 5dz k_5dz	Hollanda’da polis gözetiminde, kameralar eşliğinde Kur’an-ı yakmak isteyen alçağa artisliğinin bedelini ödeten bu yürekli Müslümanları tebrik ediyorum. Mesele kağıt yakmak değil, Kur’an’ı götürüp sessizce yaksa kimse de görmeyecek. Ancak 1.5 milyar 14.01.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 6mn k_6mn	Bir tekme ancak bu kadar güzel atılabilir. Hollanda’da İslam düşmanı örgütün polis koruması altında Kur’an-ı Kerim yakma girişimi Müslümanlar tarafından engellendi. Polis korumasını geçenler uçan tekmeyle alana girdi ve yakılmak istenen Kur’an’ı ellerinden aldı. 14.01.2024 (Şahıs)	Video

3.8.2 Tweet- Haber Başlığı Analizi

Bu başlık altında aynı İslamofobik olayın iki ayrı sunumu üzerine karşılaştırmalı bir analizi yapılmıştır.

Haber¹²¹ Başlığı: *“Hollanda’da Kur’an’ı yakmaya çalışan Pegida üyesine Trabzonlu’dan uçan tekme! Hollanda’da İslam düşmanı örgütün polis koruması altında Kur’an-ı Kerim yakma girişimi Müslümanlar tarafından engellendi. Polis korumasını geçenler, uçan tekmeyle alana girdi ve yakılmak istenen Kur’an-ı Kerim’i ellerinden aldı.”*

Tweet Metni- Kullanıcı 6mn: *“Bir tekme ancak bu kadar güzel atılabilir. Hollanda’da İslam düşmanı örgütün polis koruması altında Kur’an-ı Kerim yakma girişimi Müslümanlar tarafından engellendi. Polis korumasını geçenler uçan tekmeyle alana girdi ve yakılmak istenen Kur’an’ı ellerinden aldı.”*

¹²¹ <https://www.barandergisi.net/video/hollandada-kurani-yakmaya-calisan-pegida-uyesine-trabzonludan-ucan-tekme>. adresinden 28 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.

Bu tweet, Hollanda'da Kur'an yakma provokasyonunu gerçekleştiren PEGİDA grubunun İslamofobik eylemine, Müslüman-Türk ve Trabzonlu bir gencin tepkisini ifade etmektedir. Grup, “İslam düşmanı” şeklinde tanımlanmış ve bu tür davranışların hem dini hem de toplumsal değerlere aykırı olduğu ima edilmektedir. Ayrıca, polis korumasının iki kere tekrarlanması güvenlik sorununa ilişkin duyulan rahatsızlığı dile getirirken bu tür eylemlere karşı kolektif bir tepki oluşturmak da hedeflenmektedir.

Dergide haber başlığı, “Trabzonlu” vurgusu ile İslamofobik olay milli kimlik üzerinden çerçevelenmektedir. Burada bireysel eylem kimlik üzerinden özdeşleştirilerek yerel bir kahramanlık söylemi oluşturulmaktadır. “Uçan tekme!” ifadesi, ünlemle birlikte aktarılmıştır. Burada eylem, hem fiziksel müdahale hem de bir zafer hareketi olarak ifade edilmektedir.

Tweet metni, olayı daha duygusal ve yüceltici bir tonda aktararak fiziksel müdahaleyi olumlayan bir söylem geliştirmektedir. “Bir tekme ancak bu kadar güzel atılabilir.” ifadesi, müdahaleyi olumlu bir çerçevede sunarak kahramanca bir eylem olarak yansıtmaktadır. “Polis korumasını geçenler” ifadesi ise, devletin taraflı olduğu yönünde bir algı oluşturarak mevcut düzenin baskıcı olduğu ve Müslümanların bu baskıya karşı mücadele ettiği düşüncesini pekiştirmektedir. Diğer tweetlerden farklı olarak burada bir sorgulama ya da eleştiri yerine, mevcut durumu kabullenme ve doğrudan mücadele etme vurgusu ön planda yer almaktadır.

Haber içeriğinde olay resmî bir dille işlenmekle birlikte “şiddet kullanan göstericiler” ve “şiddetli protestolar” gibi ifadeler, Müslümanların saldırıya karşı müdahalesini olumsuz bir çerçevede sunmaktadır. Buna karşın, Kur'an yakma olayı aynı haberde yalnızca “önceden izin alınmış bir gösteri” olarak tanımlanmakta ve İslam karşıtı eylemin meşruiyetine dair örtük bir kabul oluşturmaktadır. Ancak eylem için izin alınmış olması İslamofobik eylemin meşruiyetini sağlamadığı gibi, müdahalede bulunan Müslümanlar hem “protestocu” hem de “şiddet kullanan” olarak tanımlanarak farklı bir çerçeveye çizilmektedir.

Tweet metni ise, müdahale girişimini olumlu bir şekilde aktarmaktadır. “engellendi” ifadesi ile, müdahalenin meşru olduğunu vurgulanmaktadır. Burada şiddet kavramı kullanılmayarak yerine kahramanca bir tavır olarak “müdahale” kavramı kullanılmaktadır.

Haber içeriğinde aşırı sağcılar, “önceden izin almış” ifadesiyle tanımlanarak tarafsız bir dil kullanılmış ama haber başlığında ise, aşırı sağcılar, doğrudan İslam düşmanı olarak tanımlanmıştır. Haber içeriğinde her iki taraf protestocu olarak sunulurken, tweette Müslümanlar meşru, PEGİDA gayrimeşru olarak gösterilmektedir. Haberde uçan tekme “şiddetli protesto” şeklinde ifade edilirken, hem tweette hem de haber başlığında şiddet olumlu ve haklı gösterilmiş, hatta tweette “güzel” ifadesi gibi anlamlı bir değer yüklenerek sunulmuştur.

Haber içeriği, olayı daha resmî ve tarafsız bir dille aktarmaya çalışsa da “şiddetli protesto” vurgusu nedeniyle Müslümanların müdahalesini negatif olarak göstermektedir. Haber başlığı ile tweet metni, olayı kahramanlık söylemi ile sunarak Müslümanların protestolarını haklı bir eylem olarak göstermiştir. Tweet metninde ise, duygusal tonlama daha yüksek ve müdahale kahramanca bir durum olarak meşrulaştırılmıştır. “Uçan tekme” ifadesi bir yanıla şiddeti çağrıştırırken, diğer bir yanıla İslamofobik saldırısına karşı gerçekleştirildiği için hem tweette hem de haber başlığında fiziksel müdahale şeklinde olumlanarak meşrulaştırılmıştır.

Burada aynı İslamofobik olay iki farklı kaynaktan alınarak söylemsel farklılıklarına odaklanılmış ve söylemin nasıl inşa edildiği analiz edilmiştir. Bu bağlamda, Kur’an yakma olayı okuyucuya farklı anlamlar yüklenerek iletiliği ve olayın farklı çerçevelerden sunulduğu görülmüştür.

Tablo 3.16. Tweet metni ile haber içeriğinin karşılaştırılması.

Kriter	Tweet metni	Haber içeriği
Olayın tanımı	Protestocuların şiddetli bir şekilde karşı koyduğu belirtiliyor.	Müslümanların müdahalesi haklı gösteriliyor.
Failin kimliği	Aşırı sağcıların izinli bir eylemi olarak sunuluyor.	İslam düşmanı bir örgüt olarak çerçeveleniyor.
Müdahale edenler	Şiddet kullanan göstericiler olarak tanımlanıyor.	Müslümanlar kahraman ve haklı olarak sunuluyor.
Polisin konumu	Polis, durumu kontrol eden otorite olarak sunuluyor.	Polis, İslam karşıtı eylemi koruyan bir unsur olarak sunuluyor.
Duygusal yükleme	resmî ve daha tarafsız bir dil kullanılıyor.	Direnış ve kahramanlık söylemi var.

Yukarıda yer alan Tablo 3.17’de, haber içeriğinde olay, hem resmî hem de tarafsız bir söylem kullanırken, tweet metninde ise, daha duygusal bir tonda, destekleyen ve müdahalenin haklılığını vurgulayan bir söylem dili kullanılmıştır.

3.8.3 Tweet ve Haber Metinlerinin Karşılaştırılması: PEGİDA Lideri Wagenseld Olayı

Tweet metinleri ile çevrim içi sitelerden alınan bazı metinler¹²² karşılaştırılarak yapılan analizlerde PEGİDA lideri Wagensveld'in İslamofobik eylemleriyle ilgili önemli bir fark göze çarpmaktadır. Tweet metinlerinde Kur'an'ın yakılması vurgulanırken, haber sitelerinde Kur'an'ın yırtılması daha fazla öne çıkmıştır. Ayrıca, haber metinlerinde PEGİDA grubu için “aşırı sağcı”, “göç karşıtı” ve “İslam karşıtı” gibi ifadeler kullanılırken, tweet metinlerinde bu tür tanımlamalara daha az rastlanmaktadır.

Türkiye'nin Lahey Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim'i yırtan Wagensveld, Türk hükümetinin Hollanda'daki gösterilere müdahale ettiğini iddia etmiş ve buna karşılık olarak bu eylemi gerçekleştirdiğini açıklamıştır. Lahey Belediye Başkanı Jan van Zanen ise eylemi tasvip etmediğini ancak ifade özgürlüğü kapsamında izin verildiğini belirtmiştir.

Söylem dili açısından haber ve tweetler arasında bazı benzerlikler olsa da önemli farklılıklar da mevcuttur. 27 Mart 2024 tarihli bir haberde¹²³ fail “ırkçı” ve “aşırı sağcı” olarak tanımlanırken, Wagensveld'in İslam karşıtı bir eylem yapacağını duyurması üzerine Arnhem Belediyesi tarafından kendisine 6 aylık giriş yasağı verildiğine dair bilgi paylaşılmaktadır. Bu tür resmî önlemler tweet metinlerinde genellikle yer almazken, haber metinlerinde daha fazla vurgulanmaktadır. Tweetlerde daha çok olayın kendisi ve duygusal tepkiler öne çıkarken, haber metinlerinde yetkililerin müdahaleleri ele alınmaktadır. Bu durum, X'te ifade edilen söylemlerin ve haber söylemlerinin farklı şekillerde yapılandığını göstermektedir.

3.8.4 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri

15 Ocak 2024 tarihli Kullanıcı ml¹²⁴ nin “Hollanda’da Kuran’ı Kerim’i yakmaya çalışan bir alçağa uçan tekme ile müdahale edildi. Eline ayağına sağlık delikanlı...” şeklindeki paylaşımına yapılan yorumlar, toplumsal algı, duygusal tepkiler ve kolektif kimlik bağlamında değerlendirilmiştir. Söz konusu tweet, 15

¹²² <https://www.bbc.com/turkce/articles/c72783pdej1o> adresinden 23 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.

¹²³ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/hollandada-irkci-pegida-lideri-kuran-i-kerime-hakaretten-gozaltina-alindi/3176711> adresinden 23 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır. (Abdullah Aşiran)

¹²⁴ https://x.com/Mehmetali_Onel/status/1746662718503862295 adresinden 2 Nisan 2025 tarihinde alınmıştır.

Ocak 2024 tarihinde Kur'an'ı yakmaya çalışan Wagensveld adlı kişiye, Trabzonlu bir bireyin fiziki müdahalede bulunmasına ilişkin bilgileri içermektedir.

Bu tweet metninde, Kur'an'ı Kerim'i yakmaya çalışan kişi “*saldırgan*” olarak tanımlanırken, İslamofobik eyleme müdahale eden “*Mücahid*” olarak isimlendirilmiştir.

Değerlendirilen yorumlarda müdahale eylemine kutsal bir anlam kazandırılarak Mücahid, dini bir kahraman olarak yüceltilmektedir. “*Allahu teâlâ cennete de böyle uçarak girdirsin onu Allahümme amin*”, “*Rabbim bu tekmen hürmetine gelmiş geçmiş bütün günahlarını affetsin*”, “*O tekme atan ayakların varacağı yer cennet olsun.*” ve “*Sana helal olsun merteben Peygamberimize komşuluk olsun.*” gibi ifadelerle, müdahale fiziksel bir tepkinin ötesinde cihad eylemi olarak anlamlandırılarak Mücahid için dualar edilmiştir. Aynı zamanda, Mücahid'in eylemi kutsallaştırılırken, karşı taraf kötülük veya dinsizlik ile özdeşleştirilmektedir. “*Müslüman âlemi, keşke böyle tek vücut olabilse ve vurabilse*” ve “*Bunlara yeni bir ATILLA lazım*” gibi ifadelerle toplumsal kimlik vurgulanarak Mücahid olarak tanımlanan kişi kolektif kimliğin bir temsilcisi haline getirilmektedir. Ayrıca, Müslümanların birlik içinde olması ve beraber hareket etmesi gerektiği yönünde çağrılar da yapılmaktadır.

“*Uçan tekme*” hareketi aslında şiddet içeren bir eylem olmasına rağmen İslamofobik bir saldırıya karşı gerçekleştirildiği için yorum yapan kullanıcılar tarafından “*En anlamlı uçan tekme Allahu Ekber*”, “*Bu arkadaşta altın ayakkabı ödülü verilmeli...*”, “*Öpüyorum o tekme*” ve “*Cuneyt arkın tekmesi bu*” gibi ifadelerle onaylanarak idealize edilen bir başarı olarak sunulmuş ve meşrulaştırılmıştır. Özellikle, “*Cuneyt Arkın*” ve “*altın ayakkabı*” gibi popüler kültür referanslarıyla şiddet mizahi bir çerçevede konumlandırılarak daha geniş kitleler tarafından kabul edilebilir hale getirilmektedir.

“*Bunların hepsi yahudi p.çi hedef saptırmak için haç ve hilal savaşı çıkartmak istiyorlar.*” ifadesi, saldırıyı küresel bir ayrışmanın parçası olarak gören bir bakış açısını yansıtmaktadır. Burada “*bunlar*” ifadesi, ötekileştirici bir söylemde kullanılarak hem toplumsal ayrımcılığa neden olmuş hem de ötekileştirme pratiklerinin nasıl yeniden üretildiğini göstermiştir.

Bununla beraber, “*Özgür iradesini demokrasi hakkını uçan tekme ile kullanmış.*” ifadesi, fiziksel müdahaleyi bir özgürlük göstergesi olarak sunmakta ve ifade özgürlüğü adı altında gerçekleştirilen İslamofobik saldırıya karşı şiddeti

meşru bir hak olarak görmektedir. Ayrıca, “yiğit” ve “aslanım” gibi ifadeler, kişiyi kahramanlaştırarak yüceltmekte ve böylece şiddetin övgüye değer olumlu bir eylem olarak algılanmasını sağlamaktadır.

Bu yorumlar, toplumda dini ve millî kimliğin inşası açısından önemli göstergeler sunmaktadır. Özellikle İslamofobik saldırıya karşı gerçekleştirilen uçan tekme eylemi, bireysel bir tepkinin ötesinde, dini, kültürel ve millî kimlikler bağlamında anlamlandırılarak haklı bir direnişin sembolü olarak öne çıkarılmıştır. Bu çerçevede, İslamofobik bir saldırıya karşı uygulanan şiddetin X’te meşrulaştırıldığı, failin kahramanlaştırıldığı ve mizahi çerçeveleme stratejileriyle desteklendiği görülmektedir. Ayrıca, X ortamının duygusal yoğunluğu artırma ve belirli söylemleri pekiştirme işlevi de bu süreçte belirgin şekilde ortaya çıkmaktadır.

3.8.5 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Metin Analizi

Kullanıcı_6mn tarafından paylaşılan “*Bir tekme ancak bu kadar güzel atılabilir. Hollanda’da İslam düşmanı örgütün polis koruması altında Kur’an-ı Kerim yakma girişimi Müslümanlar tarafından engellendi. Polis korumasını geçenler uçan tekmeyle alana girdi ve yakılmak istenen Kur’an’ı ellerinden aldı.*” şeklindeki tweet, İslam karşıtı bir örgütün Hollanda’da polis koruması altında gerçekleştirdiği Kur’an yakma girişiminin, Müslümanlar tarafından fiziksel müdahaleyle engellendiğini aktarmaktadır. Paylaşımında, bu fiziksel müdahale “*uçan tekme*” metaforu üzerinden olumlu bir biçimde çerçevelenmekte ve İslamofobik eyleme yönelik verilen tepki güzel bir başarı olarak sunulmaktadır. Bu söylem, hem İslamofobik bir saldırının önlenmesi vurgusunu içerirken hem de fiziki direnişi meşru ve övgüye değer bir tepki olarak konumlandırmaktadır.

3.8.5.1 Makro Yapı İncelemesi

Tematik açıdan tweet, İslam karşıtı bir eyleme yönelik Müslümanların aktif bir şekilde harekete geçtiği vurgulanarak olay bir kahramanlık anlatısı içerisinde ifade edilmiştir. “*İslam düşmanı örgüt*” ifadesi, öteki figürünü net bir şekilde düşman olarak kodlamakta ve bu yolla söylemin kutuplaştırıcı yönünü ortaya koymaktadır. “*Uçan tekmeyle alana girdi*” ifadesi, fiziksel müdahaleyi kahramanca bir eylem olarak cesur ve haklı bir davranış şeklinde sunmaktadır. Ayrıca, “*polis koruması*” ifadesi, bu tür eylemleri dolaylı biçimde destekleyen bir

otorite figürüne işaret etse de, söylemde doğrudan bir eleştiri barındırmaktan ziyade, aşılması gereken bir engel ya da mücadele alanı olarak konumlandırılmıştır.

3.8.5.2 Mikro Yapı İncelemesi

Tweette kullanılan “*güzel*” ifadesi ile hem şiddeti içeren savunma refleksi estetize edilerek eylem kahramanca bir şekilde sunulmuş hem de hareketin etkili olduğu kadar doğru ve haklı olduğu da vurgulanmıştır. “*İslam düşmanı örgüt*” ifadesi, olumsuz bir perspektiften sunularak failin kimliği ve niyeti açık bir şekilde ortaya konmuştur. “*Engellendi*” ifadesinde anlam, negatif olsa da engellendi kelimesi, Müslümanlar için haklı ve başarılı bir müdahalenin sonucu şeklinde kullanılmıştır.

“*Polis korumasını geçenler*” ifadesiyle, polisin varlığı bir engel olarak gösterilmiş ancak engeli aşan Müslümanların eylemi bir tür başarı ve zafer anlatısı olarak sunulmuştur. “*Uçan tekmeyle alana girdi*” ifadesi ise, fiziksel müdahaleyi cesaret ve kararlılığın bir göstergesi olarak sunmakta ve bu eylemi yücelten bir anlatı biçiminde yapılandırmaktadır.

Söylem Stratejileri: Tweet metninde belirgin bir şekilde “*biz*” ve “*onlar*” ayrımı bulunmaktadır. Müslümanlar toplumsal bir kimlik olarak sunulurken, karşı taraf olumsuz bir çerçevede ötekileştirilmiştir. İslam karşıtı eylemin anlatımından ziyade, eyleme karşı yapılan müdahale kahramanlaştırılarak aktarılmış ve karşı taraf haksız bir konumda gösterilmiştir. “*Bir tekme ancak bu kadar güzel atılabilir*” ifadesi, okuyucunun duygusal tepkisini arttırmak amacıyla kullanılmıştır. Olay, çatışmadan ziyade haklı ve adil bir zafer olarak aktarılmıştır. Bu tür söylemler, Kur’an’a yapılan İslamofobik saldırılar karşısında, karşı şiddeti haklı ve ahlaki bir eylem olarak kodlayarak okuyucuya dolaylı bir onay algısı sunmaktadır.

3.8.5.3 Genel Değerlendirme

Yapılan analizler, tweetlerin çoğunda “*biz*” ve “*onlar*” ayrımı üzerinden kurulan bir söylemin öne çıktığını göstermektedir. Bu ayrım, özellikle İslam düşmanı aktörlerin belirginleştirilmesiyle failin kimliğini açıkça ortaya koymakta ve söylemin duygusal gücünü artırmaktadır. Kahraman anlatısı ile desteklenen bu söylem, kolektif dayanışma ve aidiyet duygusunu güçlendirmekte, aynı zamanda

müdahaleyi ve tepkiyi meşrulaştıran bir zemin hazırlamaktadır. Tweetlerde İslamofobi, İslam’a ve Müslümanlara yönelik kasıtlı bir düşmanlık şeklinde tanımlanmaktadır. Kur’an’ın kutsallığına yapılan vurgularla bu İslamofobik saldırıların yalnızca bireysel değil, “*Kur’an yakma olayları 1,6 milyar Müslümana hakaret*” ifadesinde olduğu gibi tüm Müslüman topluluğuna yönelik bir hakaret olarak kabul edilmektedir. Avrupa’daki saygısız tutumların ve özellikle Quebec¹²⁵ gibi bölgelerdeki artan İslamofobik saldırıların altı çizilirken, İslamofobiye karşı dünya genelinde mücadele çağrısı yapılmaktadır. Aynı zamanda, bu hareketlerin kökenlerini anlamaya yönelik çalışmaların önemine dikkat çekilerek bu yönde bir çalışma önerilmektedir.¹²⁶ Bu değerlendirmeler, kamuoyunun tepkisinin yalnızca anlık bir öfkeden oluşmadığını, daha geniş bir tarihsel ve toplumsal bağlama oturduğunu göstermektedir.

Bu tweetler, İslamofobinin toplumsal ve siyasi boyutlarını, medya yansımalarını ve devlet politikalarıyla ilişkisini gözler önüne sermektedir. Tweetlerde öne çıkan birkaç temel unsur şunlardır:

Dini değerlerin saldırıya uğraması nedeniyle Müslüman topluluklarda derin bir kırgınlık ve öfkenin oluşması; insanların bu olaylara yeterince ilgi göstermediği algısının yaygınlaşması; devletlerin İslamofobik eylemleri desteklediği ya da yeterince engellemediği yönündeki eleştirilerin artması; toplumsal kutuplaşma ve radikalleşme risklerinin güçlenmesi.

Bu tür İslam karşıtı olaylar, toplumlar arası gerilimleri artırmakla kalmayıp, İslamofobinin sistematik olarak nasıl üretildiğini de gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla bu olayların X Türk kullanıcıları üzerinden nasıl ele alındığı ve hangi söylemlerle tartışıldığı, İslamofobinin toplumsal algılar üzerindeki etkisini anlamak açısından önemli bir gösterge olarak değerlendirilebilir.

3.8.6 Eleştirel Söylem Analizi Çerçevesinde Tweet Yorum Analizi

Yorum: “*Deistim. İnananların kutsalını yakmayı ve onları kışkırtmayı, tahrik etmeyi doğru bulmuyorum. Zira inananlar kışkırtılmaya çok müsait, tetikte bekliyorlar. Öte yandan bu lavuk tekmeyi haketmiş olsa da cezalandırmayı kanunlar yapmalı.*”

¹²⁵ 500.000’lik nüfusuyla Kanada için büyük sayılabilecek bir şehirdir. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Quebec> adresinden 25. Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.

¹²⁶ İlgili çalışmaya ait link: <https://www.youtube.com/watch?v=lRdaf4no92Y>

Çok katmanlı bir söylemi içinde barındıran bu tweet metni, toplumsal gerilimlerin dil üzerinden nasıl yeniden üretildiği açıkça ortaya koymaktadır. Öncelikle, kullanıcı yaptığı yorumda kendini “*deistim*” ifadesiyle konumlandırarak dinsel bir grubun parçası olmadığını, tarafsız ve dışarıdan bir bakışla yorum yaptığını ima etmektedir. Bu söylemle yoruma nesnel bir görünüm kazandırmak amaçlanmaktadır.

Tweet metninde ikinci olarak, inançlı insanların kutsal değerlerine yönelik yapılan provokasyonun doğru olmadığı ifade edilmektedir. “*İnananlar kışkırtılmaya çok müsait, tetikte bekliyorlar*” ifadesi, iki ayrı noktaya işaret etmektedir. İlkinde, inananların duygusal olarak harekete geçirilmelerinin kolay olduğu algısı yeniden üretilmekte; diğerinde ise, inanan insanların devamlı olarak bir “*alarm hali*” içinde olduğuna dair bir ima yapılmaktadır. Bu haliyle söylem, toplumsal kutuplaşmanın söylemsel düzeyde nasıl meşrulaştırıldığını ortaya koymaktadır.

Üçüncü durumda ise metinde fiziki müdahaleye yönelik çelişkili bir durum sergilenmektedir. Kullanıcı yorumunda, “*bu lavuk tekme yi hak etmiş olsa da cezalandırmayı kanunlar yapmalı*” diyerek, hem bireysel şiddeti bir noktada haklı bulmakta hem de devlet otoritesini ve hukuku yüceltmektedir. Bu durumda kullanıcı söylemiyle kamusal şiddeti onaylayarak meşru sınırlar içine çekilmesini sağlamaktadır.

Tweet metni, Van Dijk’in ideolojik modeli açısından incelendiğinde hem “*biz*” ve “*öteki*” ayrımının hem de olaylara yönelik çelişkili yaklaşımların açık bir şekilde görüldüğü dikkat çekmektedir. Kullanıcı, kendisini “*deist*” kimliğiyle tanımlayarak tarafsız ve inançsız biri olarak konumlandırmakta ve buna karşılık inananları “*kolay kışkırtılan*” ve “*tetikte bekleyen*” edilgen bir grup olarak çerçevelemektedir. Öte yandan, eylemciyi “*lavuk*” ifadesiyle küçümseyerek olumsuz bir şekilde nitelendirmekte ve bireysel şiddet eylemlerini “*hak etme*” söylemi üzerinden kısmen meşrulaştırma eğilimi göstermektedir.

Dolayısıyla analiz edilen bu yorum, sıradan bir X söylemi gibi görünse de toplumsal kutuplaşma, kutsal değerlere saldırı, kamusal şiddet ve hukukun rolü gibi çok katmanlı tartışmaları içinde barındırmakta ve söylemin, olaylara bakış açısını nasıl biçimlendirdiğini göstermektedir.

3.8.6.1 Makro Yapı İncelemesi

Yorumun genel teması, kutsal değerlere saldırının kışkırtıcılığı, toplumsal gerilimin yükselme potansiyeli ve şiddetin meşruiyeti etrafında şekillenmektedir. Kullanıcı, bireysel konumunu deist şeklinde belirterek dinsel bir taraf olmadığını ima etse de, söylemin geneline baktığımızda özellikle inananları edilgen, çabuk kışkırtılan ve potansiyel olarak saldırgan bir grup olarak konumlandırmaktadır. Aynı zamanda toplumsal huzursuzluğun sorumluluğunu hem kutsala saldıranlara hem de inananların kolay provoke edilebilir yapısına yüklemektedir. Bu bağlamda yorum, bireysel kimlik beyanından öteye geçerek toplumsal bir çatışma ve gerilim anlatısını yeniden üretmektedir.

3.8.6.2 Mikro Yapı İncelemesi

Yorumun diline baktığımızda gündelik ve yer yer kaba bir üslup tercih edilmiş olduğu görülmektedir. Özellikle “*bu lavuk tekmeyi hak etmiş olsa da*” ifadesi, sokak jargonu ve kaba söylemin bilinçli bir tercihi olarak okunmaktadır. Bu dil kullanımı, hem duygusal mesafeyi hem de olayın dramatik boyutunu artırmaktadır. Burada hem fiziki şiddete yönelik kısmi onay hem de devletin hukuki mekanizmasına atıf arasında çelişkili bir denge kurulmaktadır. Yine “*kışkırtılmaya çok müsait, tetikte bekliyorlar*” ifadesi, inananları edilgen ve sinir uçlarında gösteren, onları potansiyel bir tehlike veya patlama unsuru olarak çerçeveleyen güçlü bir söylemsel strateji içermektedir.

3.8.6.3 Genel Değerlendirme

Van Dijk’in ideolojik modeline göre, biz-öteki ayrımı burada belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır. Kullanıcı, kendini deist olarak tanımlayıp tarafsızlaştırırken, inananları potansiyel olarak tehlikeli, provoke edilebilir, kolay yönlendirilen bir grup olarak konumlandırmaktadır. Eylemciye yönelik “*lavuk*” gibi küçültücü dil kullanımı ise, karşıt görüştekilerin değersizleştirilmesi stratejisine örnek teşkil etmektedir.

X platformunda Türk kullanıcılarının yorumları üzerinden ilerleyen bu söylem analizi, yüzeyde tarafsız ve sağduyulu gibi görünse de, derin yapısında toplumsal kutuplaşmayı yeniden üreten, dini kimlikler üzerinden ötekileştirme yapan, hukuki normların dışında bireysel şiddete kısmen meşruiyet tanıyan çok katmanlı bir ideolojik yapıyı barındırmaktadır. Bu, X’in gündelik dilinde sıradan

görünen söylemlerin, toplumsal kutuplaşmayı ve inananlar arasında tansiyonun nasıl yükseltildiğinin somut bir örneğini oluşturmaktadır.

Fotoğraf 3.13. Hollanda’da ırkçı PEGIDA lideri, Kur’an-ı Kerim’e hakaretten gözüaltına alındı (Aşiran, A. 2024).

3.9 Kur’an’a Yönelik İslamofobik Eylem: İşgal Rejimi (24 Mayıs 2024)

“Gazze’de soykırım suçu...”

İşgal rejiminin gerçekleştirdiği Kur’an yakma olayları bağlamında sınırlı sayıda paylaşım bulunmasına rağmen, metin içerikleri güçlü ve anlamlı bir mesaj taşımaktadır. Gazze’de insanlık suçu işlenmeye devam ederken, bir işgal rejimi askerinin Kur’an’ı alevlerin arasına atması, hem fiziksel hem de kültürel yıkımın sembolü olarak yorumlanmaktadır. Bu tür İslamofobik eylemler, İslam inancını hedef alan, halkın dini ve kültürel değerlerini aşağılayıcı ideolojik mesajlar olarak görülmektedir. X Türk kullanıcıları, bu olayı Gazze’deki soykırım suçlarının ve İslam karşıtlığının bir göstergesi olarak değerlendirmiştir. Her ne kadar paylaşım sayısı sınırlı olsa da, içeriklerin yoğunlukla “dini kutsallara saldırı”, “kültürel yok sayma”, “Filistin direnişi” ve “dayanışma” gibi temalar etrafında şekillendiği görülmektedir. Gazze’de işlenen insanlık suçu, uygulanan orantısız güç ve neden olduğu büyük yıkımla beraber 7 Ekim 2023 tarihinden itibaren devam ederken (Ermiş ve Erden Kaya, 2024: 195), İsrail ordusuna mensup bir askerin Kur’an-ı Kerim’i alevlerin arasına attığı bir görüntü X’te paylaşılmıştır. Söz konusu İslam karşıtı eylemin, Roey Oz isimli bir asker tarafından gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Aynı şahıs, Instagram hesabı üzerinden yaptığı başka bir

paylaşımında, daha önce binden fazla Kur'an yaktığını öne sürmüştür.¹²⁷ Bu tür eylemler, İslama yönelik sistematik saldırıların bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

3.9.1 Tweet Metin Analizi

24-25 Mayıs 2024 tarihlerinde paylaşılan metinlerde, İsrail ordusuna mensup bir askerin Gazze'de bir camide Kur'an'ı ateşe verdiği ve bunun bir başka asker tarafından kayda alındığı bilgisine yer verilmiştir. Söz konusu olay, özellikle *“İşgal rejimi askeri Gazze’de Kur’an-ı Kerim yaktı”* gibi ifadelerle aktarılmış, olayın faili *“işgal askeri”* şeklinde tanımlanmıştır. Bu tür söylemler, devlet aktörlerinin doğrudan dahil olduğu İslam karşıtı bir eylemi görünür kılarak devlet destekli İslamofobi tartışmalarına alan açmaktadır.

Ayrıca, olayla ilgili olarak X Türk kullanıcıları tarafından paylaşılan tweet metinlerinde dini referanslar ve duygusal tepkiler dikkat çekmektedir. Örneğin, *“Allah cc, Kur’an-ı Kerim’i yakarı da yakmasına izin veren ülkeleri de helak eylesin.”* şeklindeki ifadeler, ilahi adalet çağrısı üzerinden bir söylem inşa etmekte ve güçlü bir inanç temeline dayandırılmaktadır. Bu tür söylemler, hem dini duyarlılığı pekiştiren hem de ilgili devletlerin politikalarını doğrudan eleştiren bir çerçevede şekillenmektedir.

Sonuç olarak, incelenen tweetler üzerinden yapılan analiz, söylemlerin hem metinsel yapısını hem de olayların bağlamsal arka planını dikkate alarak değerlendirilmiştir. Aşağıda yer alan Tablo 3.18’de, analiz kapsamında ele alınan tweet örneklerinin temsili biçimleri sunulmuştur. Bu örnekler üzerinden, dijital ortamda inşa edilen tepki biçimlerinin hangi dini, politik ve ideolojik kodlarla beslendiği ortaya konulmuştur.

¹²⁷ <https://dogruhaber.com.tr/haber/1030106-isgal-rejimi-askeri-gazzede-kuran-i-kerim-yakti/>. adresinden 22 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.

Tablo 3.17. İşgal Rejimi olayıyla ilgili tweet metinleri.

Hesap adı	Tweet metni-tarih	Görsel türü
Kullanıcı 1av k_1av	İsrail askerleri camide Kur'an-ı Kerim yakıtı 24.05.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 2dr k_2dr	İşgal rejimi askeri Gazze'de Kur'an-ı Kerim yakıtı 25.05.2024 (Ö.K./Ajans)	Link ¹²⁸
Kullanıcı 3rr k_3rr	İşgal rejimi askeri Gazze'de Kur'an-ı Kerim yakıtı Gazze'de soykırım suçu işleyen bir işgal askeri Gazze'deki saldırılar sırasında Kur'an-ı Kerim'i alevlerin arasına attı ve arkadaşı o anları video olarak kayda geçirdi. 25.05.2024 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf

3.9.2 İslamofobik Eylemlerin Toplumsal Algı ve Etkileri

Tweetlerde, Kur'an'a yapılan İslamofobik saldırılar karşısında “kınama”, “dayanışma”, “uluslararası tepki” ve “öfke” gibi temalar ön plana çıkmaktadır. Olayların yalnızca belirli bir bölgeyle sınırlı kalmayıp geniş bir coğrafyayı etkilediği vurgulanırken, “İslam dünyasını ayağa kaldırdı” ve “uluslararası kamuoyunda geniş yankı uyandırdı” gibi ifadelerle, bu dayanışmanın ve gösterilen küresel tepkinin altı çizilmektedir. İsveç ve İsrail gibi ülkelerde gerçekleşen İslamofobik eylemler büyük bir öfke ve tepkiyle karşılanmış, özellikle “polis koruması” ve “asker” gibi ifadeler, olayların resmî makamlar tarafından desteklendiği veya göz yumulduğu yönündeki algısını güçlendirmiştir. Tweetlerde kullanılan dil, olayların provoke edici niteliğini ve etkisini artırmak amacıyla güçlü ve dikkat çekici bir yapıya sahiptir; “ayağa kaldırdı” ve “geniş yankı uyandırdı” gibi ifadeler, okuyucuların duygusal bir tepki vermesini teşvik etmektedir. Bu tweetler, dini değerlere yönelik saldırıların küresel çapta yarattığı tepkileri ve dayanışma mesajlarını gözler önüne sererken, X'in toplumsal tepkileri hızla yaygınlaştıran ve dayanışma ruhunu güçlendiren bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, olayların provoke edici unsurları ve bu unsurların resmî makamlarla ilişkisi, tartışmaların ana merkezini oluşturmaktadır.

¹²⁸ <https://dogruhaber.com.tr/haber/1030106-isgal-rejimi-askeri-gazzede-kuran-i-kerim-yakti/>.
Link, okuyucuyu online haber sitesine yönlendiriyor.

Fotoğraf 3.14. ¹²⁹ İşgal Rejimi askerinin provokasyonu gerçekleştirdiği anlar.

Yapılan analizler sonucunda, Kur'an'a yönelik gerçekleştirilen İslamofobik saldırıların her birinde failin kimliği, olayın gerçekleştiği sosyal, kültürel ve politik bağlam ile dijital mecralarda üretilen tepkiler arasında anlamlı ilişkiler kurulmuştur. Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi modeli çerçevesinde yapılan değerlendirmeler, İslam karşıtı eylemlerin X platformu aracılığıyla nasıl temsil edildiğini ve bu temsillerin İslamofobi söylemini nasıl yeniden ürettiğini ortaya koymuştur. Her bir olayın kendine özgü bağlamı bulursa da, analizler ortak söylem örüntülerine ve kolektif duygulara işaret etmektedir.

Şimdi, elde edilen bu bulgular doğrultusunda kamusal alanda gözlemlenen yapılar ile çözüm önerilerine odaklanmak yerinde olacaktır.

3.10 Kamuoyunun Çözüm Odaklı Tutumu: Kullanıcı Önerileri

Veri setinde yer alan tweetlerden ¹³⁰ elde edilen bulgulara göre, bazı kullanıcılar nefret söylemi üretmektense çözüm odaklı öneriler geliştirmiştir. Örneğin, bir bürokratin “*Müslümanların hedef gösterilmeye çalışıldığı nefret ürünü bu hastalıkla mücadelemiz kararlılıkla devam edecektir.*” şeklindeki açıklaması, yapısal çözüm iradesini yansıtırken; Kanada'nın İslamofobi ile mücadele için özel temsilci ataması gibi uygulamalar, devletin bu tür sorunları ciddiyetle ele aldığını göstermektedir. Aynı şekilde Danimarka ve Finlandiya'da Kur'an'a karşı yapılan fiziksel saldırıları yasaklayan yasa teklifleri, hukuki düzenlemeler aracılığıyla İslamofobik soruna müdahale etme çabasını göstermektedir.

¹²⁹ <https://x.com/RehberTvHaber/status/1794380339575697735> adresinden 30 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

¹³⁰ Çözüm önerileri temasıyla ilgili örnek tweet metinleri için bkz. “Ekler” bölümü Ek 10- Tablo 3.21.

İslamofobiyle mücadele kapsamında geliştirilebilecek çözüm yollarından bir diğeri de akademik ve toplumsal farkındalık oluşturmaya yönelik etkinliklerin desteklenmesi ve yaygınlaştırılmasıdır. Bu bağlamda, analiz edilen tweetlerde dikkat çeken önemli bir girişim, Uluslararası İslamofobi Sempozyumu gibi etkinliklerdir. MFA AIR Center tarafından düzenlenen söz konusu sempozyum İslamofobiye karşı küresel bir farkındalık yaratma amacı taşımakta ve bu yönüyle akademik, politik ve toplumsal düzeyde etkili bir platform sunmaktadır. Bu tür sempozyumlar yalnızca bilgi üretimi ve paylaşımını değil, aynı zamanda farklı ülkelerdeki Müslüman toplulukların maruz kaldığı önyargılar, ayrımcılık ve nefret suçları gibi sorunların uluslararası düzeyde görünür hale gelmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda, sivil toplum kuruluşlarının, akademik kurumların ve uluslararası organizasyonların iş birliğinde düzenleyeceği bu tür etkinlikler, İslamofobiye karşı geliştirilecek politikalar için zemin hazırlayabilir.

Analiz edilen tweetlerde, genel olarak İslamofobiye karşı bireysel farkındalık oluşturma ve toplumsal bilinçlendirme gibi tepkiler ön plana çıkmaktadır. Kullanıcılar, İslamofobiye karşı bireysel tepki ve farkındalık oluşturan adımların önemli olduğunu vurgularken, aynı zamanda toplumsal bilinçlendirme için daha geniş çaplı girişimlerin gerekli olduğuna dikkat çekmektedirler.

Diğer yandan, bazı tweet metinlerinde mevcut politikaların yetersizliğine ve uygulamada yaşanan sorunlara da dikkat çekilmekte ve bu çerçevede siyasi sorumluluk ile doğrudan hesap verilebilirlik arzu edilmektedir. Kullanıcılar, sadece bireysel tepkilerin yeterli olmayacağını, devletlerin ve yetkililerin daha kararlı ve somut adımlar atması gerektiğini ifade etmektedirler. Bu bağlamda, daha etkili politikaların geliştirilmesi ve uygulanması gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Özellikle, alınan resmî önlemler ve bu önlemlere yönelik tepkiler de öne çıkmaktadır. Tweetlerde yer alan “*temsilci atandı*” ve “*İslamofobi ile mücadele günü*” gibi ifadeler, devletlerin ve resmî kurumların İslamofobiye karşı farkındalık oluşturma çabalarını göstermektedir. Ancak bazı tweetlerdeki “*mücadele temsilcisine istifa çağrısı*” gibi talepler, mevcut politikaların yetersiz olduğunu ve daha kararlı adımlar atılması gerektiğine işaret etmektedir. Bu durum, İslamofobiye karşı bu mücadelenin yalnızca bireysel ya da toplumsal düzlemde değil, aynı zamanda kurumsal ve siyasi sorumluluk bağlamında da ele alınması

gerektiğini ve hem somut hem de etkili politikalarla desteklenmesi gerektiği yönünde bir perspektif sunmaktadır.

4. TARTIŞMA

Çalışma boyunca Kur'an yakma olayları bağlamında X Türk kullanıcıları tarafından üretilen söylemler Eleştirel Söylem Analizi (ESA) modeli çerçevesinde ve içerik analizi kapsamında incelenerek İslamofobik olaylara verilen tepkilerin yapısal ve ideolojik boyutları ortaya konmuştur. Nitel bir araştırma olarak tasarlanan bu çalışmada elde edilen bulgular, toplumsal bağlam içinde sosyolojik bir perspektifle değerlendirilmiştir. Böylece, söylemlerin yalnızca dilsel düzlemde nasıl inşa edildiği ve yeniden üretildiği değil, aynı zamanda toplumsal yapıyı nasıl etkilediği ve şekillendirdiği çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Kur'an yakma olayları karşısında X Türk kullanıcılarının Tweet metinlerinde, Kur'an'a yönelik gerçekleştirilen İslamofobik saldırıların Müslümanların dini hassasiyetlerini hedef aldığı açıkça ifade edilmekte ve dini değerlere yönelik saygının toplum için vazgeçilmez olduğu vurgulanmaktadır. Dini kimliğin ayetler bağlamında güç toplama aracı olarak kullanılan paylaşımlarda dua, ayet, dayanışma ve kahramanlık gibi temalar etrafında şekillenen direnç stratejileri, söylemdeki dönüşümün dijital yansımalarını ortaya koymaktadır. Ayet paylaşımlarıyla toplumsal barış ve düzenin önemi vurgulanarak Müslüman toplumlara inanç temelli direnç önerilmektedir. Bu tepkiler, İslamofobik eylemlere karşı inancı ve bağlılığı pekiştirici bir araç olarak öne çıkmaktadır.

Tweet metinlerinde, Batı toplumlarının İslam'a yönelik çifte standart uyguladığı sıkça eleştirilmektedir. “Biz İncil’i, Tevrat’ı yaksak dünyayı ayağa kaldırırlar” gibi ifadelerle Batı’nın İslam’a karşı duyarsızlığı ve evrensel adalet anlayışındaki eksiklikler vurgulanmaktadır. Bu söylemler, Batı’nın ifade özgürlüğü kavramını seçici biçimde uyguladığına dair güçlü eleştiriler barındırmaktadır. Örneğin, “Gökkuşağı bayraklarını yakarsanız #homofobiksiniz, İsrail bayraklarını yakarsanız #antisemitizmdir. Ama #Kur’an-ı Kerim’i yakarsanız bu ifade özgürlüğüdür #ikiyüzlülük” gibi bir tweet, çelişkili yaklaşımları ortaya koyarak İslami değerlere yönelik hakaretlerin meşrulaştırılmasına karşı güçlü bir tepki oluşturmaktadır.

Tweet metinlerinde kullanılan etiketler ve yapılan referanslar, yalnızca bireysel bir öfkenin ifadesi değil, aynı zamanda İslam dünyasına ve uluslararası topluma yönelik bir dayanışma çağrısı formundadır. Özellikle İslam İşbirliği

Teşkilatı (İİT) ve çeşitli İslam ülkelerine yönelik çağrılar, bu tür İslamofobik saldırılara karşı yalnızca yerel değil, aynı zamanda küresel ölçekte de tepki verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Kur'an'a yönelik saygısızlıkların, hoşgörü ve bir arada yaşama ilkelerine aykırı olduğu ifade edilmekte ve uluslararası düzeyde kınanması gerektiği ayrıca savunulmaktadır. Bu noktada Batı'nın çifte standartlarına ve ifade özgürlüğü söylemlerine karşı güçlü bir dayanışma ve adalet arayışı dile getirilmektedir. İslamofobiye karşı durmanın evrensel bir insan hakları meselesi olduğu, bu konuda barışçıl ve bilinçli bir tavrın benimsenmesi gerektiği fikri savunulmaktadır. Böylece X platformu, özellikle de İslam dinine yönelik beklenen saygının savunulduğu ve çifte standartlara karşı tepkinin ifade edildiği küresel bir alana dönüşmektedir.

X platformunda gözlemlenen tepkilerin çeşitliliğinde, olayın yalnızca dini değil aynı zamanda ideolojik ve kültürel boyutlarda da yorumlandığı görülmektedir. Nitekim aynı Kur'an yakma olayına ilişkin toplumsal grupların zıt söylemler inşa ettiği görülmüştür. Bazı kullanıcılar, Momika'yı ifade özgürlüğü bağlamında bir "sembol" olarak sunarken diğer kullanıcılar ise onun eylemlerine karşı geliştirilen tepkileri dini sorumlulukla şekillenen onurlu bir direniş biçiminde çerçevelemişlerdir.

Bu durum, İslam karşıtı eylemler karşısında ideolojilerin bireysel düzeyde farklı söylemsel stratejilere dönüştüğünü ve kolektif hafızada anlamın toplumsal değerlerle şekillenerek yeniden üretildiğini göstermektedir. X platformunda paylaşılan içerikler, yalnızca bir tepki biçimi değil, aynı zamanda dijital bir mekânda ortak aidiyet duygusunu güçlendiren bir alan olarak öne çıkmaktadır. Öte yandan, "necis" ve "hınzır" gibi ifadeler, bazı söylemlerde ideolojik önyargıların ve kutuplaştırıcı dilin nasıl inşa edildiğini göstermektedir. Böylece X platformu hem kolektif dayanışmayı besleyen hem de ayrımcı söylemleri görünür kılan bir rolü üstlenmektedir.

Momika'nın ölümünün ardından, temsil ettiği fikirler ve eylemler X platformunda yeniden üretilerek dijital söylem aracılığıyla paylaşılan fikirlerin yaşamaya devam ettiği görülmüştür. Bu durum, dijital alanın sadece tepkinin dile getirildiği bir alan olmadığını, aynı zamanda bir "dijital hafıza" inşa etmekte ve bu durum, geçmiş kaydetmenin yanı sıra geçmiş yeniden anlamlandırmakta ve yaşatmaktadır. Dolayısıyla X'te verilen her türlü tepki ile bir dijital hafıza kurularak yeni bir anlam inşa etme sahası oluşturulmaktadır. Örneğin,

“*Momika’nın öldürüldüğü gün olan 29 Ocak, ‘Dünya Kur’an Yakma Günü’ ilan edilsin*” şeklindeki ifade, dijital ortamda söylemsel şiddetin nasıl yeniden üretildiğini ve meşrulaştırılmaya çalışıldığını göstermektedir. Kur’an yakma olaylarını onaylayanlar tarafından kullanılan “*şeriatçı köpekler*” gibi hakaret içeren ifadeler de yine aynı şekilde Müslümanlara yönelik hakaret ve insanlık dışı söylemlerin dijital alanda nasıl yeniden üretildiğini ve ötekileştirme pratiklerinin nasıl derinleştiğini göstermektedir.

Tweet metinlerinde, Momika’nın İslamofobik eylemlerine karşı fiziksel şiddet çağrıları yer almakta ve bu durum, toplumsal tepkilerin radikalleşebileceğine işaret etmektedir. Şiddet hem fiziksel bir müdahale isteğiyle hem de söylemsel düzeyde cezalandırıcı ifadelerle yeniden üretilmektedir. Metinlerdeki cezalandırıcı temenniler, İslam karşıtı eylemi gerçekleştiren failin doğrudan zarar görmesini talep eden bir söylem üretirken, aynı zamanda dünyevi şiddeti reddedip sabrı ön plana çıkaran ilahi adalet anlayışıyla “Allah’ın azabına bırakmak en iyisi” gibi ifadelerle dini bir söylem üretilmektedir. Bu söylemler, dini değerlerin hakarete uğramasına karşı gösterilen tepkilerin farklı biçimlerde ifade edildiğini ortaya koymaktadır.

Aynı olay karşısında farklı duygu durumlarında şekillenen bu iki yaklaşımdan biri dünyevi cezalandırmayı savunurken bir diğeri, dini inançlar doğrultusunda sembolik bir çözüm dili geliştirmektedir. Özellikle tehdit ve lanetleme gibi dini motiflerle bezenmiş kin ifadeleri, öfkenin söylem aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğini ortaya koymakta ve failin şeytanlaştırılarak sembolik olarak cezalandırılmasını talep eden dilsel stratejileri öne çıkarmaktadır.

Kişisel dramaların vurgulanması noktasında bazı metinlerde, bireysel duygular öne çıkmıştır. Özellikle Shahza’nın sağlık problemi ve gözyaşlarıyla eyleme müdahale etmesi, olayın toplumsal etkisinin ötesinde bireysel düzeydeki derin etkiyi de göstermektedir. Olayın insani yönü vurgulanmakta ve toplumda empati duygusu pekiştirilmektedir. Bu şekilde, toplumun Kur’an yakma olayları gibi İslamofobik saldırılara karşı verdiği tepkiler ve müdahale çabası görünür hale gelmektedir.

Shahza’nın¹³¹ polis müdahalesiyle tutuklanması, X platformunda hukuki süreçler ve ifade özgürlüğü tartışmalarını tetiklemiştir. Sahahza’nın İslam karşıtı eyleme müdahalesi, olumlu bir adım olarak değerlendirilirken; polisin Shahza’ya

¹³¹ Shahza’nın tutuklanmasına ilişkin görsel; “Ekler” bölümünde, Ek 12- Fotoğraf 4.15.

karşı-müdahalesi ise hukuki mekanizmaların işleyişi ile dini değerler ve ifade özgürlüğü arasındaki sınırların “nasıl” belirlendiği sorusunu yeniden gündeme taşımıştır. Bu tartışmalar, hukuk devleti ilkesinin uygulamadaki karşılığının yeniden düşünülmesini zorunlu kılmaktadır.

Bazı tweetlerde İslamofobik eylemi gerçekleştiren kadın faile yönelik “*pis fahişe*” ve “*kahpe*” gibi ifadelerin kullanılması, toplumsal cinsiyet temelli dışlama ve öfke söylemlerinin görünürlüğü artırılmaktadır. Bu ifadeler, eleştirinin yalnızca eyleme değil, failin cinsiyetine ve muhtemel olarak etnik kimliğine de yöneldiğini ortaya koymakta; failin yalnızca eylemiyle değil, kimliğiyle de hedef haline geldiğini göstermektedir. Bu tür söylemler, toplumsal hafızadaki öteki algısıyla birleşerek eleştirinin sınırlarını aşmakta ve yeni bir ayrımcı dil üretmektedir.

Tweet metinlerinde İslamofobi, yalnızca ayrımcılık olarak değil; aynı zamanda kimlik inşası ve dışlama biçimi olarak da ele alınmaktadır. Failin bireysel bir aktör olmaktan çıkarılıp Batılı ya da Hristiyan kimliğiyle özdeşleştirilmesi, onu kolektif bir düşman figürüne dönüştürmektedir. Dışlama biçimi olarak “öteki” yalnızca dış aktörlerle sınırlı kalmayıp, toplum içindeki farklı görüşleri ifade eden bireyleri de hedef almaktadır. Özellikle şiddete karşı çıkmayanlar, pasif olmakla suçlanarak bir başka ötekileştirme türü görünür olmaktadır. Bu durumda, ötekileştirme, dijital söylemlerde çift yönlü olarak yeniden inşa edilmektedir.

Bu bulgular çerçevesinde, tweet metinlerinde ifade özgürlüğünün sınırları sıkça tartışılmış, Kur’an’a yönelik İslamofobik saldırıların ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyeceği vurgulanmıştır. Kur’an yakma olayları doğrudan İslam’a yönelik hakaret olarak görülmüş, İsveç ve Danimarka gibi ülkelerden daha sert önlemler alınması talep edilmiştir. Ayrıca, uluslararası hukukta ifade özgürlüğü ile nefret söylemi arasındaki sınırın netleştirilmesi gerektiği dile getirilmiştir.

Kur’an yakma olaylarının yasaklanması yönündeki talepler, devletlerin ifade özgürlüğü ile dini değerlere saygı arasında nasıl bir denge kurması gerektiği sorusunu gündeme getirmiştir. Bazı kullanıcılar bu tür yasakların toplumsal barışa katkı sağlayacağını savunurken ifade özgürlüğü kavramının Batı dünyasında “kutsal bir hak” olarak görülmesinin, temel hak ve özgürlükler konusunda sınırlamaları tartışmalı hale getirdiği yönünde görüşler ifade edilmiştir. Bu

bağlamda, temel hak ve özgürlüklerle toplumsal hassasiyetler arasında daha dengeli bir yaklaşımın gerekliliği vurgulanmıştır.

Çalışmada ayrıca devletlerin tepkisizliği ya da pasifliği eleştirilmiş, iç ve dış politikaya yönelik memnuniyetsizlikler sıklıkla dile getirilmiştir. Özellikle diplomatik tepkilerin yetersiz olduğu algısı, kamuoyunda daha kararlı ve yaptırım odaklı politikaların benimsenmesi yönünde bir beklenti doğurmuştur. Tweetlerde, dini değerlere yönelik saldırılara karşı güçlü siyasal yaptırımların gerekliliği vurgulanmış, bu eleştiriler tarihsel göndermelerle beslenmiştir. Örneğin “*Ah ulan ah, şu an Osmanlı İmparatorluğu olacaktı...*” gibi ifadelerle geçmişteki güç algısı bugüne taşınmıştır.

Bu noktada Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı’nın, Rasmus Paludan’ın 21 Ocak 2023 tarihindeki Kur’an yakma olayına ilişkin yaptığı açıklama önemli bir kurumsal tepki örneği olarak dikkat çekmektedir. Bakanlığın açıklamasında yalnızca İslam karşıtı eylem kınanmamış, aynı zamanda ifade özgürlüğü ile nefret söylemi arasındaki muğlak sınırın yeniden tanımlanması gerektiği ifade edilmiştir:

“İsveç’te bugün (21 Ocak 2023) kutsal kitabımız Kuran-ı Kerim’e karşı yapılan aşağılık saldırıyı en güçlü şekilde lanetliyoruz. Müslümanları hedef gösteren ve kutsal değerlerimize hakaret eden bu İslam düşmanı provokatif eyleme ifade özgürlüğü altında izin verilmesini hiçbir şekilde kabul etmiyoruz. Çünkü bu bir nefret suçudur.

Bu aşağılık eylem aynı zamanda İslam düşmanlığının, ırkçı ve ayrımcı akımların Avrupa’da ulaştığı kaygı verici seviyenin de bir başka göstergesidir.

İsveç makamlarını bu nefret suçunun failleri hakkında gerekli işlemleri yapmaya ve tüm ülkeleri ve uluslar arası kuruluşları İslam düşmanlığın akarışı dayanışmô ahalinde somut tedbirle r almaya çağırıyoruz.”¹³²

Bu açıklama, devletin uluslararası kamuoyuna verdiği mesaj açısından önem taşımakta olup, diplomatik söylemin sınırları içerisinde nasıl bir tutum alındığını gözler önüne sermektedir.

¹³² Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığının No: 21 ve 21 Ocak 2023 tarihli ve “İsveç’te Kutsal Kitabımız Kur’an-ı Kerim’in Yakılması Hk.” konulu yazısı. https://x.com/TC_Disisleri/status/1616788943663497217/photo/1 adresinden 31 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, Kur'an yakma olayları İslamofobi bağlamında ele alınmıştır. Çalışmanın temel amacı, Kur'an yakma olaylarının X Türk kullanıcıları üzerindeki etkilerini analiz etmek ve tepkilerin ideolojik, siyasi ve sosyal arka planını anlamaktır. Bu doğrultuda, İslamofobik eylemlere yönelik tepkileri şekillendiren söylemsel yapılar eleştirel bir yaklaşımla incelenmiş ve ortaya konmuştur.

Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi ve içerik çözümlemesi doğrultusunda yürütülen bu çalışmada, tweet metinlerinde öne çıkan söylemler çeşitli temalarla kategorize edilmiştir. Bu temalar arasında; önyargı, ayrımcılık, dışlanma ve fiziksel şiddet gibi olguların yanı sıra, dini argümanlar, adalet arayışı, eğitim, farkındalık, bürokrasi, ırk ve medyada kimlik temsili gibi toplumsal unsurlar ile öfke ve nefret gibi duygusal tepkiler de bulunmaktadır. Söz konusu temalar, X'te Kur'an yakma olaylarına karşı geliştirilen karşı-söylemlerin yapısını ve bu söylemlerin toplumsal dinamikler üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır.

Araştırma bulguları, Kur'an yakma olayları gibi İslamofobik eylemlere karşı toplumsal tepkilerin, yalnızca bireysel öfke temelli değil aynı zamanda dijital mecralarda kolektif bir bilinçle oluşturulan, ideolojik ve toplumsal yönleri olan bir duruşu yansıttığını ortaya koymaktadır. Bu tepkiler, İslamofobinin meşrulaştırma stratejileri, söylemsel şiddet ve dijital hafıza yoluyla yeniden üretildiği çok katmanlı bir süreci gözler önüne sermektedir.

İslam karşıtlığı olarak değerlendirilen Kur'an yakma olaylarında X Türk kullanıcılarının söylemlerinde Batı, genellikle İslam karşıtı, ikiye bölünmüş ve düşmanca bir yapı olarak temsil edilmiş ve Batı'ya yönelik toplumsal bir ötekileştirme söylemi ortaya çıkmıştır.

Öte yandan, dayanışma, birlik ve dini değerlere sahip çıkma duyguları ön plana çıkarak Müslüman ülkelerdeki dini ve siyasi otoritelerin sessizliği de eleştiri konusu edilmekte ve resmi otoriteler daha aktif tutum almaya çağrılmaktadır. Bazı yorumlarda ise, bu tür provokatif eylemlerin arkasında yalnızca dış aktörlerin değil, aynı zamanda Müslüman toplumun kendi inanç ve değerlerini içtenlikle yaşamamasının etkisi olduğu öne sürülmektedir.

Araştırma bulguları, dijital ortamların yalnızca tepkilerin görünür hale geldiği mecralar olmadığını, aynı zamanda toplumsal hafıza, kimlik ve ideolojilerin yeniden üretildiği söylemsel alanlar olduğunu göstermektedir. Belirli aralıklarla gerçekleştirilen İslamofobik eylemler, X platformunda dolaşıma girmekte ve bu eylemlere yönelik tepkilerin söylem düzeyinde yeniden üretildiği ortaya konmuştur. Söz konusu söylem üretiminin genellikle, dini sembollerin hedef alınmasına yönelik bir tepki, ikiyüzlülük eleştirisi, NATO karşıtlığı ve kolektif mağduriyet anlatısı gibi belirli temalar etrafında yoğunlaştığı gözlemlenmiştir.

X'te tekrar eden söylem örüntüleri, kolektif hafızayı besleyerek geçmiş zamandaki benzer olaylarla bağ kurmakta ve Müslümanlar arasında ortak bir bilinç ve dayanışma duygusu var etmektedir. Bu durum, Kur'an'a yönelik İslamofobik saldırıların tarihsel bir süreklilik çerçevesinde algılandığını ve bu algının da X platformu özelinde yeniden üretilerek toplumsal düzlemde anlam kazandığını ortaya koymaktadır.

Bu doğrultuda çalışmada öneri olarak sunulan araştırma başlıkları aşağıda sıralanmıştır.

Araştırmaya Dayalı Çalışma Önerileri¹³³

1. Söylemde Dönüşüm Üzerine Çalışma: Mevcut çalışmalarda çoğu analiz, nefret söylemine ya da ötekileştirme olgularına odaklanmaktadır. Bu bağlamda, örneğin, “Söylemde Dönüşüm” başlığı altında, destek tweetleri, dayanışma dili, dua ve ayet paylaşımları gibi dayanışma stratejilerini inceleyen bir çalışma, söyleme karşı geliştirilen olumlu kolektif tepkilerin, söylemsel dönüşüm potansiyelini anlamak açısından değerli katkılar sağlayabilir.
2. Kesişimsellik ve Toplumsal Hafızada Devlet Söylemleri: Devlet söylemlerinde yer alan ve tekrar eden tarihsel düşman figürleri üzerinden, İsveç, Danimarka ve Hollanda gibi ülkelerin karşılaştırmalı olarak analiz edildiği bir kesişimsellik çalışması yapılabilir. Bu tür bir çalışma, devlet politikalarının toplumsal hafızada nasıl karşılık bulduğunu, hangi temalarda ayrıştığını ve nerelerde kesiştiğini

¹³³ Öneriler, görünürlüğü artırmak ve bütünlüğü sağlamak amacıyla “Ekler” bölümünde Tablo 5.19’da sunulmuştur.

inceleyerek İslamofobik söylemlerin ulusal bağlamda nasıl farklı şekillerde inşa edildiğini açığa çıkarabilir.

3. Ulusötesi Söylem Haritasının Oluşturulması: Farklı coğrafyalarda ve zamanlarda gerçekleşen benzer İslamofobik eylemlerin söylemsel düzeyde karşılaştırılması, İslam karşıtlığının küresel örüntülerini açığa çıkarmak açısından önemli bir katkı sunabilir. Bu bağlamda, faillerin kimlikleri, kullanılan semboller ve verilen tepkiler üzerinden oluşturulacak karşılaştırmalı bir söylem haritası, küreselleşen İslamofobi yapısını daha sistematik biçimde analiz etmeyi mümkün kılacaktır.
4. Türkiye Örneğinde Demografik Kıyaslama- Türkiye Örneği: Rasmus Paludan'ın İslamofobik eylemlerine yönelik toplumsal tepkilerin, X Türk kullanıcıları özelinde yaş, cinsiyet ve coğrafi konum gibi demografik değişkenler çerçevesinde analiz edilmesi, toplumsal duyarlılıkların hangi gruplarda yoğunlaştığını ve nasıl çeşitlendiğini ortaya koyabilir. Bu tür bir çalışma, dijital tepkilerin yalnızca içeriksel değil, aynı zamanda yapısal ve sosyolojik bir okumasını mümkün kılarak daha bütüncül bir analiz imkânı sunacaktır.
5. Kültürel Stereotiplerin Söylemsel Yeniden Üretimi: “*İslam ülkeleri çalışmıyor*” şeklindeki genellemeler, kültürel stereotiplerin ve oryantalist yaklaşımların günümüzde nasıl yeniden üretildiğine işaret etmektedir. X platformunda sıkça rastlanan “*İslamofobi mi? Lanet olsun, bu kelimenin ne anlama geldiğini biliyor musun? Gelen? İnfantil dev bebekler #fobiler, ışıkla oynamaya çalışmadan önce kullandığınız kelimelerin ne anlama geldiğini öğrenirler. İslam dünyanın en kötü fikir koleksiyonudur İslam'ın hakim olduğu hiçbir ülke çalışmıyor.*” gibi söylemler, İslam ülkelerine yönelik ekonomik, politik ve kültürel başarısızlık algılarını pekiştirmekte ve İslamofobik söylemin bilgi üretim zeminini oluşturmaktadır. Bu çerçevede, söz konusu önyargıların söylemsel inşasını inceleyen ve bu söylemlerin epistemolojik temellerini sorgulayan bir çalışma, literatüre önemli bir özgünlük ve derinlik katabilir.
6. İslamofobinin Neliği ve Kurumsal Kökleri: İslamofobiye antisemitizm (özellikle Almanya bağlamında), anti-komünizm (ABD bağlamında) ve

siyah karşıtı ırkçılık (Birleşik Krallık ve ABD bağlamında) gibi farklı ırkçılık biçimleriyle karşılaştırmalı olarak ele alan bir çalışma, bu olgunun tarihsel ve yapısal köklerini anlamaya katkı sağlayabilir. Ayrıca, İslamofobinin ırk temelli ayrımcılığın güncel bir formu olarak kurumsallaşma süreçlerini ortaya koymak açısından da önemli bir kavramsal çerçeve ortaya çıkabilir. Böyle bir çalışma, özellikle Anglo-Sakson akademik dünyada İslamofobinin bir ırkçılık biçimi olarak kavramsallaştırılmasına yönelik eğilimleri anlamak açısından önemli bir katkı sunabilir.

7. Semboller Üzerinden Kültürel Kodlar ve İslam Algısı: Kur'an, burka, cübbe ve minare gibi sembolik nesneler üzerinden gerçekleştirilen İslam karşıtı eylemler, bu nesnelerin yalnızca dini değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal hafızada taşıdığı anlamları da hedef almaktadır. Bu bağlamda, bu tür sembolik saldırıların analiz edilmesi, Batı'da İslam'ın temsil edilme biçimlerini, kültürel kodların nasıl araçsallaştırıldığını ve simgesel şiddetin nasıl inşa edildiğini anlamaya olanak tanır. Bu yaklaşım, İslamofobinin yalnızca nefret suçları ya da söylem düzeyinde değil, aynı zamanda kültürel temsillerin imhası üzerinden de işlediğini göstermesi açısından önemlidir.
8. İslamofobi Kavramının Eleştirel ve Detaylı Analiz İhtiyacı: Literatürde İslamofobi kavramı sıklıkla basitleştirilmiş ve birkaç temel kavramla sınırlı, indirgenmiş bir biçimde ele alınmaktadır. Bu durum olgunun toplumsal ve siyasal gerçekliğinin tam olarak anlaşılmasını engellemekte ve mücadele yöntemlerinin etkisiz kalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, İslamofobinin ideolojik, yapısal ve tarihsel boyutlarıyla daha eleştirel ve derinlemesine incelenmesini sağlayacak çalışmalar gereklidir. Türkiye'de farklı dinamiklere sahip çok sayıda vaka çalışması potansiyeli taşıyan olay bulunmaktadır. Bu durum, alandaki araştırmaların zenginleştirilmesine ve kavramın kapsamının genişletilmesine önemli katkılar sağlayacaktır. Böylece, daha etkili ve bağlama uygun mücadele stratejileri geliştirilebilir.

Bu çalışmada geliştirilen sekiz öneri, daha açık ve sistematik bir şekilde okunabilmesi amacıyla tablo halinde düzenlenmiştir. Aşağıda yer alan Tablo 5.19'da her bir öneri tematik başlıklar altında özetlenmiştir.

Tablo 5.19. Öneriler Tablosu.

No	Öneri Başlığı	Kısa Açıklama	İlgili Konu
1	Söylemde Dönüşüm Üzerine Çalışma	Destek tweetleri, dua ve dayanışma dili gibi direniş stratejilerini analiz etmek.	Bağımsız öneri
2	Kesişimsellik Toplumsal Devlet Söylemleri	ve İsveç, Danimarka ve Hollanda gibi ülkelerde devlet Hafızada söylemlerini tarihsel düşman imgeleri üzerinden karşılaştırmak.	Bağımsız öneri
3	Ulusötesi Haritasının Oluşturulması	Söylem Farklı ülkelerdeki İslam karşıtı eylemleri söylemsel düzeyde karşılaştırarak küresel İslamofobi haritası oluşturmak.	Bağımsız öneri
4	Türkiye Demografik Kıyaslama	Örneğinde Türkiye'deki X kullanıcılarının tepkilerini yaş, cinsiyet ve bölge gibi demografik değişkenlere göre incelemek.	Bağımsız öneri
5	Kültürel Stereotiplerin Yeniden Üretimi	Söylemsel İslam ülkelerine yönelik kültürel stereotiplerin ve indirgemeci bakışların söylemsel analizini yapmak.	Bağımsız öneri
6	İslamofobinin Kurumsal Kökleri	Neliği ve İslamofobiye antisemitizm, anti-komünizm ve siyah karşıtı ırkçılıkla karşılaştırmalı olarak incelemek.	Bağımsız öneri
7	Semboller Üzerinden Kur'an, burka, cübbe ve minare gibi semboller Kültürel Kodlar ve İslam üzerinden yürütülen saldırıları Algısı	bağlamında analiz etmek.	Bağımsız öneri
8	İslamofobi Kavramı: Eleştirel ve Detaylı Bir Analiz	İslamofobinin ideolojik, yapısal ve tarihsel boyutlarıyla derinlemesine incelenmesi ve Türkiye'de vaka potansiyeli taşıyan olaylarla zenginleştirilmesi.	Bağımsız öneri

Çalışma, Kur'an yakma olaylarına verilen tepkiler üzerinden, toplumsal kimliklerin, dini değerlerin ve kültürel dayanakların nasıl etkileşime girdiğini ve bu etkileşimin X Türk kullanıcılarının söylemlerine nasıl yansıdığını ortaya koymaktadır. İslamofobik söylemin küresel ölçekteki etkilerini ve toplumsal yapılar üzerindeki olumsuz etkilerini incelemek hem toplumsal duyarlılığı artırmak hem de bu söylemlere karşı geliştirilen toplumsal mücadeleyi anlamak adına büyük önem taşımaktadır. Çalışmada sunulan sekiz araştırma önerisi, bu alandaki literatüre yeni tematik açılımlar sunmayı hedeflerken, büyük veri analiziyle yapılan bu çalışma, X verilerinin tekrarlayan yapısı ve sınırlandırılmaz yoğunluğuna rağmen, toplumsal algılar ve duygusal tepkiler üzerine önemli çıkarımlar yapmamıza olanak sağlamıştır. Bu bağlamda, İslamofobiyle mücadelede yalnızca tepki vermekle yetinmeyen, aynı zamanda yapıcı ve dönüştürücü stratejiler geliştiren bir yaklaşım benimsenmelidir. Dolayısıyla İslamofobide mücadelenin başarısı için toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesi gerektiği, bunun için de bireylerin bilinçlenmesi ve farkındalık geliştirmenin önemli bir adım olduğu unutulmamalıdır. Sonuç olarak, İslamofobiyle etkin mücadele yalnızca toplumsal duyarlılıkla sınırlı kalmamalı, aynı zamanda

akademik bilgi üretimi, kurumsal sorumluluk ve uluslararası iş birliğini temel alan bütüncül stratejilerle desteklenmelidir.

KAYNAKLAR

- Abbas, T. (2000). İslam'ın görüntüleri. *Sansür Dizini*, 29(5), 64-68. <https://doi.org/10.1080/03064220008536802>.
- Abbas, T. (2018). İngiltere'de İslamofobi: 21. Yüzyılda Müslüman karşıtı ırkçılığın şekillenışı konusunda tarihte ve günümüzde siyaset ve medya tartışmaları. 105-140. [Esposito, J. ve Kalın, İ. (Ed.). (2018). *Bir korku ve nefret söylemi olarak İslamofobi* (2. Baskı). İnsan Yayınları.].
- Abbas, T. (2020). Islamophobia as racialised biopolitics in the United Kingdom. *Philosophy and Social Criticism*, 1-15. DOI: 10.1177/0191453720903468.
- Acim, R. (2019). Islamophobia, racism and the vilification of the muslim diaspora. *Islamophobia Studies Journal*, 5(1), 26-44.
- Ağçoban, S. (2016). Dinsel şiddet bağlamında SETA'nın "Almanya'da İslamofobi 2015" raporunun değerlendirilmesi. *Bilimname: Düşünce Platformu*, 3, 147-163.
- Akdağ, H. ve Şiraz, F. (2021). Dijital vatandaşlığa dönüşüm (Türkiye özelinde): Literatür taraması. *Kamu Yönetimi Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 77-97.
- Akdeniz, R. (2019). Kitap İncelemesi – 2: İslâmofobi ve DAEŞ: Tedirgin nefret. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (1), Nisan 2019, ss. 204-206. [Barın, H. (2016). İslâmofobi ve DAEŞ: Tedirgin nefret. Tezkire Yayınları. ISBN: 9786059835145].
- Akgönenç, O. (2011). *İslama foby ile mücadele*. 17-24. TSO Konferans Salonu, Sivas. [Sempozyum tebliğleri: İslamofobi: Kolektif bir korkunun anatomisi. (2012). Sivas Kemal İbn-i Hümam Vakfı, Ankamat Matbaacılık.].
- Akkır, R. (2021). 1990 sonrası Türk siyasetinde İslamofobi. *Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 137-149.
- Akkır, R. ve Özkır, Y. (2022). Amerika Birleşik Devletleri'nde Müslüman Karşıtı Irkçılık: American Assassin (Suikastçı) ve Unlocked (Gizli Kod) Filmleri Örneği. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 295-313. DOI: 10.47951/mediad.1184442.
- Akınır, N. ve Mencet, M. S. (2016). Türkiye'de İslamofobi: Mizah dergilerinde İslam'ın temsili. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 11(2), 169-196. <https://doi.org/10.17550/aid.62268>.
- Aktaş, M. (2014). Avrupa'da yükselen İslamofobi ve medeniyetler çatışması tezi. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 13(1), 31-54. https://doi.org/10.1501/Avraras_0000000199.
- Alanka, D. (2024). Nitel Bir Araştırma Yöntemi Olarak İçerik Analizi: Teorik Bir Çerçeve. *Kronotop İletişim Dergisi*, 1(1), 62-82.
- Alıcı, M. (2019). Batı'nın bitmeyen sanal korkusu: İslamofobi. *Diyanet İlmi Dergisi*, 55(2), 405-434. <https://doi.org/10.61304/did.541298>.
- Allen, C. (2007). Islamophobia and its consequences. In *European Islam. Challenges for Public Policy and Society*, 144-167. CEPS Centre for European Policy Studies.
- Allen, C. (2010a). An overview of key Islamophobia research. London, National Association of Muslim Police. Nisan 1-22.
- Allen, C. (2010b). Fear and loathing: The political discourse in relation to Muslims and Islam in the British contemporary setting. *Politics and Religion Journal*, 4(2), 221-236.
- Allen, C. (2010c). *Islamophobia*. Surrey: Ashgate Publishing. E-book.

- Allen, C. (2013a). Between critical and uncritical understandings: a case study analyzing the claims of Islamophobia made in the context of the proposed 'Super-Mosque' in Dudley, England. *Societies*, 3(2), 186-203. ISSN 2075-4698.
- Allen, C. (2013b). Passing the dinner table test: Retrospective and prospective approaches to tackling Islamophobia in Britain. *SAGE Open*, 1-10. DOI: 10.1177/2158244013484734.
- Allen, C. (2017a). Political Approaches to Tackling Islamophobia: An 'Insider/Outsider' Analysis of the British Coalition Government's Approach between 2010–15. *MDPI Social Sciences*, 6(77), 1-19.
- Allen, C. (2017b). Towards a working definition of Islamophobia. *University of Birmingham Social Sciences*, 1-11.
- Alkan, M. N. (2015). Avrupa'da yükselen ırkçılık: Pegida Örneği. *Gazi Akademik Bakış*, 8(16), 275-289. <https://doi.org/10.19060/gav.81285>.
- Almalı, A. (2018). Almanya'da yükselen İslamofobi ve dergilerdeki İslam karşıtı yayınlar. *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 2(2), 129-145.
- Alpaslan Danışman, S. (2014). Örgütsel dil ve söylemin dönüşümüne dair bir inceleme. *Bilgi*, 28, 22-34.
- Altıkardeş, Ş. ve Soncu, A. G. (2023). Dijital medyada sosyalleşme üzerine bir analiz ve bir kavram denemesi olarak sihirli ayna yaklaşımı. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(2), 1621-1653.
- Ameli, S. R. (2009). *İngiliz Müslüman kimliği ve İslamofobyası*. (19-29). ["Islamophia" Konuşmaları. (Aralık 2007- Kasım 2008, Baskı Cilt Elma Basım). (M. Yalçın ve T. Üstündağ ve G. Kılıçoğlu, Çev.). Bilim ve Sanat Vakfı Küresel Araştırmalar Merkezi].
- Arjana, S. R. (2019). *Batı tahayyülünde Müslümanlar*. (1. Baskı). (Murtaza Özeren, Çev.). Ketebe Yayınları. ISBN 978-605-7949-88-2.
- Arkonaç, S. (2012). *Söylem çalışmaları*. (1. Basım). Nobel Yayıncılık. ISBN: 978-605-133-332-8.
- Ar, M. (2021). İslamofobik kurguda oryantalizmin rolü. *İlahiyat*, 5, 159-175.
- Arslan, D. A. (2019). Dünyada ve Türkiye'de medya ve İslamofobi. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, (2), 28-52. (1-24). <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/906615>.
- Aslan, A. (2020). *İslamofobi, İslam düşmanlığı ve İslam karşıtı ırkçılık nedir?* <https://perspektif.eu/2020/01/18/islamofobi-islam-dusmanligi-ve-islam-karsiti-irkcilik-nedir/> adresinden 24 Ağustos 2024 tarihinde alınmıştır.
- Aslan, A. (2021). İslamofobi çalışmalarında kuramsal yaklaşımlar: Türkçe makaleler üzerine bir inceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 54, 1- 26.
- Aşlakçı, F. (2020). *Siyasal söylem ve ideolojilerin gazete karikatürlerinde yeniden üretimi: 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 genel seçimleri örneği*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi.] Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Ataç, T. (2020). *Eleştirel söylem çözümlemesi: Fransa'daki sarı yelekliler hareketine ilişkin haberlerin Cumhuriyet ve Yeni Şafak gazetelerindeki ideolojik sunumu*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Ataç, T. ve Özer, Ö. (2023). Eleştirel söylem çözümlemesi: Fransa'daki sarı yelekliler hareketine ilişkin haberlerin Cumhuriyet ve Yeni Şafak gazetelerindeki ideolojik sunumu. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, e-GİFDER*, 11(1), 407-436.

- Aydemir, S. (2017). İslamofobi karşısında Müslümanların sorumluluğu (öz eleştirel bir kimlik ve kişilik sorgulaması). *İlahiyat Akademi Dergisi*, 171-182.
- Aydın, D. ve Ercan, G. S. (2022). Gazete köşe yazısı söyleminde yükleme stratejileri: Söylem tarihsel yaklaşım çerçevesinde bir çözümleme. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 2, 305-330. <http://dx.doi.org/10.18492/dad.1165818>.
- Awan, I. (2014). Islamophobia and Twitter: a typology of online hate against Muslims on social media. *Policy ve Internet*, 6(2), 133-150. DO - 10.1002/1944-2866.POI364.
- Awan, I. (2016). Islamophobia on social media: a qualitative analysis of facebook's walls of hate. *International Journal of Cyber Criminology*, 10(1), 1-20.
- Ayan, B. ve Can, M. ve Gürsoy, U. T. (2020). Sosyal medya etkinliğinin ölçümü: Firmaların Twitter kullanımına ilişkin bir inceleme. *BAİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(1), 121-146. <https://doi.org/10.11616/basbed.v20i53206.644619>.
- Aydın, D. ve Ercan, G. S. (2022). Gazete köşe yazısı söyleminde yükleme stratejileri: Söylem tarihsel yaklaşım çerçevesinde bir çözümleme. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 2, 305-330. <http://dx.doi.org/10.18492/dad.1165818>.
- Aydın, M. Z. ve Yardım, M. (2008). Belçika'da İslamofobi ve Müslümanlara yönelik ayrımcılık, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(1), 7-32.
- Aydın Varol, F. B. (2019). Batı'nın bir ötekisi olarak İslam ve Müslümanlar: Batı Avrupa medyasında İslamofobinin temsili. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 215-235.
- Azimuddin, A. (2021). *Islamophobic attitudes: A study on individual factors linked to Islamophobia* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Chicago: Roosevelt University.
- Balcı, Ş. ve Karadeniz, B. (2021). Nefret söylemi pratiği olarak İslamofobi: Fransa'da yükselen islamofobik söylemlerin türk yazılı basınında yansıtılma biçimleri. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 5-31. <https://doi.org/10.47951/mediad.907354>.
- Baltacı, A. ve Kayacan, M. (2019). Islamophobia in European schools: a Multinational Phenomenological Research. *ULUM*, 2(1), 5-28, <https://doi.org/10.5281/zenodo.3353411>
- Barın Akman, F. (2019). Turkophobia and Islamophobia in the nineteenth century Western/American popular fiction: An orientalist reading of her rescue from the Turks (1896). *Erdem*, (76), 23-46. <https://doi.org/10.32704/erdem.572790>.
- Barın, Hilal. (2014). *Runnymede Trust raporları bağlamında İslamofobi*. <https://www.setav.org/runnymede-trust-raporlari-baglaminda-islamofobi/> adresinden 10 Nisan 2024 tarihinde alınmıştır.
- Basu, T. (2014). 'İslamofobi' aslında ne anlama geliyor? Kışkırtıcı kelimenin kısa tarihi. <https://www.theatlantic.com/international/archive/2014/10/is-islamophobia-real-maher-harris-aslan/381411/> adresinden 18 Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır.
- Bayraklı, E. ve Güngörmez, O. (2018). İslamofobi ve anti-semitizm karşılaştırmalarını anlamlandırmak: Kapsamlı bir literatür değerlendirmesi. *Muhafazakâr Düşünce*, 14(53), 119-148.
- Benz, W. (2011). Anti-Semitism and Anti-Semitism research, 1-15. http://docupedia.de/zg/benz_antisemitismus_v1_en_2011 DOI:<http://dx.doi.org/10.14765/zzf.dok.2.287.v1>.
- Beşe, A. ve Baykara, T. (2019). İdeolojinin söylemsel inşası; August Wilson. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(4), 1785-1797.
- Bilgenoğlu, A. (2018). Uzlaşma mı çatışma mı? küresel barışa bir tehdit olarak İslamofobi ve temel kaynakları. *Yeni Fikir Dergisi*, 8(20), 35-50.

- Bleich, E. (2011). What is Islamophobia and how much is there? Theorizing and Measuring an emerging comparative concept. *American Behavioral Scientist*, 55(12), 1579-1600. DOI: 10.1177/0002764211409387.
- Bloul, R. A. D. (2008). Anti-discrimination laws, Islamophobia, and ethnicization of Muslim identities in Europe and Australia. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 28(1), 7- 25. DOI: 10.1080/13602000802011036 URL: <http://dx.doi.org/10.1080/13602000802011036>
- Binark, M. (2010). Nefret söyleminin yeni medya ortamında dolaşıma girmesi ve türetilmesi.11-53. [Çomu, T. (2010). Yeni medyada nefret söylemi (1. Baskı). Can Matbaası, Kalkedon Yayınları: İstanbul.].
- Bodur, H. E. (2017). Batı’da İslâm karşıtlığının icat edilmiş dili olarak İslamofobi (Çatışmacı sosyolojik perspektif). *İlahiyat Akademi*, 6, 69-86.
- Buehler, A. F. (2014). İslamofobi: Batı’nın ‘karanlık tarafı’nın bir yansıması. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 55(1), 123-140. (Atalay, M. Çev.). DOI: 10.1501/İlhak_0000001407.
- Bunglawala, S. (2009). *İngiltere Müslümanları: Kimlik ve siyasi angajman*. [“Islamophia” Konuşmaları. (M. Yalçın ve T. Üstündağ ve G. Kılıçoğlu, Çev.). İstanbul: Bilim ve Sanat Vakfı Küresel Araştırmalar Merkezi (Aralık 2007- Kasım 2008, Baskı Cilt Elma Basım). 31-55.].
- Canatan, K. (2007). İslamofobi ve anti-İslamizm: Kavramsal ve tarihsel yaklaşım. 19-62. [Canatan, K. ve Hıdır, Ö. (Ed.). (2007). *Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti İslamizm* (1. Baskı). Eskiye Yayınları.].
- Canatan, K. (2017). ‘Batı’nın ‘Doğu’da bir şeytan yaratma girişimi olarak İslamofobi ve Anti-İslamizm: Tarihsel bir yaklaşım. *İlahiyat Akademi Dergisi*, 6, 87-104.
- Can, Ö. ve Ercan, G. S. (2020). Reported speech types and their discursive functions in Turkish op-ed articles. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 31(2), 265-288.
- Cesari, J. (2012). Securitization of Islam in Europe. *Die welt des Islams*, 52, 430-449.
- Cesari, J. (2015). Batı’da İslamofobi: Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri arasında bir mukayese. [Esposito, J ve Kalın, İ. (Ed.). (2016). *İslamofobi: 21. yüzyılda çoğulculuk sorunu*. (E. Baki, Çev.). İnsan Yayınları. Chomsky, N. *Medya Denetimi*.].
- Cesari, J. (2018). Batı’da İslamofobi: Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri arasında bir mukayese. (59-84). [Esposito, J ve Kalın, İ. (Ed.). (2018). *Bir korku ve nefret söylemi olarak İslamofobi*. (İsmail Eriş, Çev.). (2. Baskı). İnsan Yayınları.].
- Ceyhan, N. (2018). *21. Yüzyılda İslamofobi ve Avrupa* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Cherribi, S. (2018). Bir saplantının canlanması: Hollanda, Avusturya ve Almanya’da İslamofobi (87-104). [Esposito, J ve Kalın, İ. (Ed.). (2018). *Bir korku ve nefret söylemi olarak İslamofobi*. (İsmail Eriş, Çev.). (2. Baskı). İnsan Yayınları.].
- Coşar, S. (2014). *Söylem, ideoloji*. Moment Dergi, 1(1), 9-36. (S. Coşar, Çev.). [Purvis, T. ve Hunt, A. (1993). Discourse, ideology, discourse, ideology, discourse, ideology. *The British Journal of Sociology*, 44(3): 473-499.].
- Creswell, John W. (2016). Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni. (3. Baskı). (Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir, Çev. Ed.). Siyasal Kitabevi.
- Çakaş, C. Ö. (2019). Hipergeçerlik, İslamofobi ve Yeni Zelanda Katliamı üzerine bir inceleme”. *Akademik MATBUAT*, 3(1), 59-90. <http://dergipark.gov.tr/matbuat>

- Çayır, K. ve Ceyhan, M.A. (2012). *Ayrımcılık: Çok boyutlu yaklaşımlar*. (1. Baskı). İstanbul Bilgi Üniversitesi. ISBN: 978-605-399-249-3.
- Çay Sağlam, T. ve Yaşar, M. (2017). Teoride, pratikte ve araştırmalarda öteki ve ötekileştirme. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(3), 135-154. ISSN: 1308-2140
- Çebi, M. S. (2015). İsviçre'deki minare karşıtı referandum afişlerinde İslamofobi'nin söylemsel inşası. *Bilig*, 73, 99-140.
- Çekiç, A. (2022). Haçlı Seferlerinden günümüze düşman İslam ve Hz. Muhammed algısı. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(3), 1506-1519. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1128535>.
- Çekiç, A. (2023). Aziz Augustinus'un Tanrı Devleti'ni kurmak: Papa II. Urbanus ve Haçlı savunusu. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 18(2), 378-399. <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.1309528>.
- Çelik, F. ve Davulcu, E. (2022). İslamofobi'nin post hakikat dönemde görünümü: Yeni Zelanda Saldırısı'nda dijital oyun izleri. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 315-340. <https://doi.org/10.47951/mediad.1193846>
- Çelik, H. ve Ekşi, H. (2013). Söylem analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 27(27), 99-117.
- Çetinkaya, B. A. (2019). Batı'da Hz. Muhammed (s.a.v.) üzerinden İslamofobinin yansımaları-İslamofobi'nin felsefi kökenleri. *Din ve Hayat*, 12(38) 68- 75.
- Çetin, N.S. ve Aydın, H. (2023). Milliyetçilik ve ırkçılık ikileminde Avrupa İslamofobi Hareketinin Truva Atı: Pegida. H. Aydın, İ. Çağlar ve İ. Uslu (Ed.), *Yalan haber, nefret söylemi ve kültürel ırkçılık kaskacında İslam: I. Uluslararası Medya ve İslamofobi Sempozyumu* (ss. 105-118). Erciyes Üniversitesi. <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.erciyes.edu.tr/EditorUpload/Files/2d6c54c4-7bf5-4d26-b6e2-921b28c8a41f.pdf> adresinden 7 Temmuz 2024 tarihinde alınmıştır.
- Çınar, D. (2021). İslamofobi'nin üretilmesinde medyanın rolü. *Genç Mütefekkirlere Dergisi*, 2(2), 288-306.
- Çobanoğulları, F. ve Koçak, M. (2021). Eleştirel söylem çözümlemesi ve eleştirel okuma: Alman Bild gazetesi örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 38(2), 452-468.
- Çöteli, S. (2012). Propaganda ve İslamofobi'nin İngiliz kitle iletişim araçlarından yansımaları. *Akademik Bakış Dergisi*, *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 33, 1-18. ISSN:1694-528X 33.
- Darıcı, M. (2022). Gee'nin eleştirel söylem analizi yöntemine göre kanal İstanbul projesinin analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51, 287-304.
- Dede, A. (2024). Dijital iletişim, dijital vatandaşlık, dijital yönetim ve CİMER. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 355-365. <https://doi.org/10.11616/asbi.1396928>.
- Demir Çarkacı, I. ve Deren, S. (2022). Yeni ırkçılık bağlamında yoksulluk söylemi. *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*, 7(2), 201-224. <https://doi.org/10.56202/mbsjcs.1188595>.
- Derrida, J. (2011). *Gramatoloji*. (1. Baskı). (İsmet Birkan, Çev.). Bilge Su Yayıncılık.
- Dijital Pazarlama, Sosyal Medya Pazarlama (2023). <https://www.survivor.com.tr/2024-icin-bilmeniz-gereken-sosyal-medya-istatistikleri/> adresinden 25 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.

- Doğan, B. ve Oral, S. (2020). Toplumsal gerçekliğin inşasında etnometodoloji ve sembolik etkileşimcilik kuramlarının etkisini kavramak. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 39-50.
- Doruk, Ö. (2013). Disiplin toplumu ve haber söylemi: Gökkuşluğu Derneği'nce yapılması planlanan yürüyüşün engellenmesine ilişkin haberlerin çözümlemesi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2(1), 106-132.
- Doyuran, L. (2018). Medyatik bir çalışma alanı olarak eleştirel söylem çözümlemesi (televizyon dizileri örneğinde). *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 301-323. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.362184>.
- Dursun, Ç. (2004). Türkiye'de haber ve habercilik çalışmalarının genel bir değerlendirmesi: 1980-2003. In Ç. Dursun (Ed.), *Haber hakikat ve iktidar ilişkisi* (ss. 89-147). Elips.
- Dursun, Ç. (2013). İletişim kuram kritik. (1. Baskı). İmge Kitabevi Yayınları. ISBN 978-975-533-739-5.
- Düşünceli, D.K. (2023). Yeni medyada Türk-Alman ilişkileri bağlamında Türkçe ve Almanca söylem türlerinin karşılaştırmalı analizi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö13), 1002-1042. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1378970>.
- EARS-European academy on Religion and Society (2020). "İslamofobi – Kafa karıştırıcı bir kavramın kökenleri". https://europeanacademyofreligionandsociety.com/news/islamophobia-the-origins-of-a-confusing-concept/?gad_source=1&gclid=CjwKCAiAmfq6BhAsEiwAX1jsZ2U_BchYepcvyX8osXviDZTaGgkGg5vbfM1VLnWjleDmMF7Nms1hfBoCNzoQAvD_BwE adresinden 15 Aralık 2024 tarihinde alınmıştır.
- Eğrioglu, Ü. (2017). Paskalya Bayramı Nedir? Ne zaman kutlanır? <https://www.umitegrioglu.com/paskalya-bayrami-nedir-zaman-kutlanir/> adresinden 7 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.
- Elbirlik, T. ve Karabulut, F. (2015). Söylem kuramları: Bir sınıflandırma çalışması. *Dil Araştırmaları*, 17, 31-50. https://www.academia.edu/26903703/S%C3%96YLEM_KURAMLARI_B%C4%B0R_SINIFLANDIRMA_%C3%87ALI%C5%9EMASI_Discourse_Theories_A_Study_of_Taxonomy adresinden 6 Nisan 2025 tarihinde alınmıştır.
- Ercan, G. S. ve Danış, P. (2019). Söylem, söylem çözümlemesi ve eleştirel söylem çözümlemesi: Tanımları ve kapsamı. *DEÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6(2), 527-552.
- Erdemol, M. K. (2023). <https://halktv.com.tr/makale/kuran-yakmak-fasist-bir-eylem-yasalar-paludanin-arkasinda-714960> adresinden 18 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.
- Er, T. ve Ataman, K. (2008). İslamofobi ve Avrupa'da birlikte yaşama tecrübesi üzerine. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(2), 747-770.
- Ermış, S. ve Erden Kaya, E. (2024). İsrail ve Filistin Çatışmalarında Soykırım İddiaları Üzerine Tarihsel Bir İnceleme. *Anadolu Strateji Dergisi*, 6(2), 195-219.
- Eşidir, O. V. ve Bak, G. (2018). Şiddet unsuru olarak terör olaylarının medyada haberleştirilmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 5(7), 13-32.
- Euronews, (2022). <https://tr.euronews.com/2022/08/12/salman-rusdi-humeyninin-olum-fetvasindan-33-yil-sonra-saldiriya-ugradi> adresinden 29.05.2025 tarihinde alınmıştır.
- Fairclough, N. (1994). *Discourse and Social Change*, Cambridge: Polity press.
- Fairclough, N. (1997). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study Of Language*, London and Newyork: Longman.
- Fairclough, N. (2001). *Language and power*. Longman: New York. <https://www.researchgate.net/publication/49551220>.

- Firestone, R. (2010). Islamophobia ve anti-semitizm: History and possibility. *Arhces Quarterly*, (7), 2-13.
- Fiske, J. (1996). *İletişim çalışmalarına giriş*. (Süleyman İrvan, Çev.). Bilim ve Sanat. Ark Kitapları.
- Fryberg, S. A. ve Stephens, N. M. ve Covarrubias, R. ve Markus, H. R. ve Carter, E. D. ve Laiduc, G. A. ve Salido, A. J. (2012). How the media frames the immigration debate: the critical role of location and politics. *Analyses of Social Issues and Public Policy*. 12(1), 96- 112.
- Gedikoğlu, S. (2018). Fransa’da İslamofobi. *Kadim Akademi SBD*, 2(2), 135-145.
- Geisser, V. (2005). *Intellectual and ideological debates on Islamophobia: A French specificity in Europe?* 1-15.
- Geisser, V. (2010). *İslamofobi: Küresel Dünya’da İslam -1*. (Seyit N. Erkal, Ed.). Mavi Ufuklar Yayınları, 10. Gaziemir İzmir: Çağlayan Matbaası. ISBN 978-605-4351-10-7.
- Gelici, M. (2023). Rasmus Paludan ve Kur’an-ı Kerim’i yakma eylemleri üzerine bir değerlendirme. *Tekirdağ İlahiyat Dergisi*, 9(2). 1123-1142. E-ISSN:2619-9130. <https://doi.org/10.47424/tasavvur.1335427>.
- Genel, M. G. (2014). Avrupa’daki Türk medya perspektifinden Bt’nın bir “ötekileştirme” dili olarak kullandığı İslamofobi’ye bakış. *Atatürk İletişim Dergisi*, (6), 105-123.
- Göknel, E. (2015a). *Öteki’den Düşman’a: İslamofobi I*. (1. Basım). Kanes Yayınları. (Erturan Elmas Ed.). ISBN: 978-605-9915-16-8.
- Göknel, E. (2015b). *Düşman’dan Terörist’e: İslamofobi II*. (1. Basım). Yayınları. (Erturan Elmas Ed.). ISBN: 978-605-9915-25-0.
- Göksu, V. ve Saygılı, R. (2012). Amerikan medyasının İslam algısı. İslamofobi kolektif bir korkunun anatomisi. [Sempozyum Tebliğleri 18-19 Kasım 2011, 91-102].
- Gölcü, A. ve Çuhadar, M. (2018). Batı toplumlarında İslamofobi’nin üretilmesinde medyanın rolü. *Ombudsman Akademik*, 4(7), 71-99.
- Göle, N. (2021). Kavramların yaşam serüveni ışığında Avrupa ile İslam’ın çatışmacı kısa sosyal tarihi. *Birikim Dergisi, İslamofobi Dosyası*, 1-9.
- Görür Yücel, S. (2024). <https://medyascope.tv/2024/01/23/turkiye-isvecin-nato-uyeligini-onayladi/adresinden-3-Nisan-2025-tarihinde-alinmistir>.
- Gözlü, A. (2016). Antik Yunan (Hellen)’da koloniler ve bunların nitelikleri. *Folklor/Edebiyat*, 22(87), 195-206. Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi.
- Guo, X. (2024). Türkiye’nin İslamofobi ile mücadele çabaları: Yanıtlar, motivasyonlar ve zorluklar. *BRIQ Kuşak ve Yol Girişimi Dergisi*, 5(3), 272-287.
- Güdekli, A. (2016). Gündem belirleme kuramı bağlamında yazılı basın ile Twitter gündeminin karşılaştırmalı analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 35, 151-163.
- Güdül, S. ve Bayar, E. (2022). Avrupa’da İslamofobi: Aşırı sağ/populist partilerin seçim malzemesi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57(3), 1983-2003.
- Gülyeşil, M. O. (2023). İsveç’te gerçekleşen Kur’an-ı Kerim yakma eylemini, tarihsel süreçte yaşanan benzeri olayları da ele alarak kaleme aldığı yazısından. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/3-soruda-isvecte-kuran-yakma-eylemi/2795778> adresinden 29 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.
- Günay, İ. E. (2022). Van Dijk’in eleştirel söylem analizi bağlamında Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki savaşa ilişkin Le Monde ve Le Figaro’da kullanılan haber başlık ve girişlerinin analizi. *Aksaray İletişim Dergisi*, 4(1), 46-65. doi:10.47771/aid.1032556.

- Güngör, B. (2020). Söylem yaklaşımı üzerine bir kavram çalışması ve eleştirel söylem analizi. *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 1-12.
- Güngör, C. R. (2022). *Kriz dönemlerinde televizyon haberciliği covid 19 sürecinde tecimsel tv kanallarının ana haber bültenlerindeki söylem farklılıkları* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- Gür, T. (2013). Post- Modern bir araştırma yöntemi olarak söylem çözümlemesi. *Journal Of World Of Turks*, 5(1), 185-202. <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423939285.pdf>.
- Güz, N. ve Dumlu, B. B. ve Taner, A. (2022). Nefret söylemi ve sinema: “Kurtlar İmparatorluğu” üzerine bir söylem analizi. *TRT Akademi*, 7(15), 598-621. <https://doi.org/10.37679/trta.1101369>.
- Hafez, F. (2016). Comparing Anti-Semitism and Islamophobia: The State of the Field. *Islamophobia Studies Journal*, 3(2), 16-34.[Islamophobia studies journal].
- Hakyemez, C. (2012). İslamofobinin İslâm araştırmaları üzerindeki etkisi. *İlahiyat Akademi Dergisi*, 5(2), 27-36.
- Hasan, M. (2012). Feminism as Islamophobia: A review of misogyny charges against Islam. *Intellectual Discourse*, 20(1), 55-78.
- Helbling, M. (2012). (Ed.). Islamophobia in the West: measuring and explaining individual attitudes. *British Library Cataloguing in Publication Data, Bookcraft Ltd, Stroud, Gloucestershire*. ISBN: 978-0-415-59444-8 (hbk).
- Hıdır, Ö. (2007). Anti-semitizm ve anti-İslamizm: Benzerlikler ve Farklılıklar. 63-99. [Canatan, K. ve Hıdır, Ö. (Ed.). (2007). *Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti İslamizm* (1. Baskı). Eskiyei Yayınları. ISBN: 9786055978006].
- Hıdır, Ö. (2017). İslamofobi-ırkçılık-“kültürel ırkçılık” ilişkisi. *Ombudsman Akademik*, 4(7), 23-49. <https://doi.org/10.32002/ombudsmanakademik.440203>.
- Hıdır, Ö. (2018). Avrupa’da “aşırı sağ”ın dinî-ideolojik ve tarihî temelleri-kökenleri. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 14(53). 15-46.
- https://anlatilaninotesi.com.tr/Avrupa_da_gocmen_karsiti_hareket_PEGIDA/ adresinden 17 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.
- <https://dogruhaber.com.tr/haber/1030106-iscal-rejimi-askeri-gazgede-kuran-i-kerim-yakti/> adresinden 22 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.
- <https://hertaraf.com/haber-isvec-te-kur-an-i-kerim-e-yonelik-saldirilar-artiyor-12127> adresinden 28 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.
- <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/49-avrupa-insan-haklar-sozlesmesi/> adresinden 11 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- <https://islamicevaplar.com/tek-disi-kalmis-canavar-bati-medeniyet.html?utm> adresinden 12 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- <https://medyascope.tv/2023/07/28/isvecte-kuran-i-kerim-yakmak-icin-basvurular-artiyor/> adresinden 29 Kasım 2023 tarihinde alınmıştır.
- <https://medyascope.tv/2024/01/23/turkiye-isvecin-nato-uyeligini-onayladi/> adresinden 3 Nisan 2025 tarihinde alınmıştır.
- <https://tr.euronews.com/2020/09/25/aspi-raporu-dogu-turkistan-da-16-bin-cami-k-smen-tahrip-edildi-8-bin-500-cami-y-k-ld> adresinden 7 Ağustos 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://tr.euronews.com/2023/01/21/stockholmde-turk-buyukelciligi-yakininda-kuran-i-kerim-yakan-asiri-sagci-rasmus-paludan-ki> adresinden 18 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0sve%C3%A7-NATO_ili%C5%9Fkileri#:~:text=23%20Ocak%202024'te%20T%C3%BCrk,%C4%B0sve%C3%A7'in%20NATO%20%C3%BCyeli%C4%9Fini%20onaylad%C4%B1 adresinden 3 Nisan 2025 tarihinde alınmıştır.

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Reconquista?utm> adresinden 10 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır.

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Twitter> adresinden 23 Aralık 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Qu%C3%A9bec> adresinden 25 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.aa.com.tr/tr/analiz/bati-nin-isl%C3%A2m-dusmanliginda-yeni-dalga/1962770?utm> adresinden 12 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/hollandada-irkci-pegida-lideri-kuran-i-kerime-hakaretten-gozaltina-alindi/3176711> adresinden 23 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/isvecte-bir-irakli-cami-onunde-kuran-i-kerime-saldirdi/2993004> adresinden 26 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/isvecte-kurban-bayraminda-cami-onunde-kuran-i-kerim-yakildi/2932963> adresinden 20 Mayıs 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/isvec-terorle-mucadele-sefinden-kuran-i-kerim-yakma-olaylariyla-ulkenin-imajinin-degistigi-uyarisi/2981025> adresinden 28 Kasım 2023 tarihinde alınmıştır.

<https://www.algonquincollege.com/ac-social-media/twitter/> adresinden 23 Aralık 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/pegida-gocmenlere-karsi-yurudu> adresinden 17 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

<https://www.barandergisi.net/video/hollandada-kurani-yakmaya-calisan-pegida-uyesine-trabzonludan-ucan-tekme> adresinden 28 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.bbc.com/turkce/articles/c72783pdej1o> adresinden 23 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.ferhatcelik.com.tr/twitter-etkilesimi-sosyal-medya-kullaniminin-turk-toplumu-uzerindeki-etkileri/> adresinden 26 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır.

<https://www.haber7.com/dunya/haber/3343433-iranli-kadin-polis-korumasinda-kuran-i-kerim-yakti#:~:text=Stockholm'%C3%BCn%20Bromma%20b%C3%B6lgesinde%20bulunan,polis%20b%C3%B6lgede%20g%C3%BCvenlik%20%C3%B6nlemleri%20ald%C4%B1> adresinden 26 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.jewishvoiceforlabour.org.uk/article/islamophobia-still-a-challenge-for-us-all-a-runnymede-trust-report-2/> adresinden 17 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.mepanews.com/hollandada-musulmanlar-kuran-yakmaya-calisan-saldirganlari-engelledi-64496h.htm> adresinden 28 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.milliyet.com.tr/egitim/twitter-nedir-nasil-kullanilir-twitter-ne-ise-yarar-6462736> adresinden 23 Aralık 2024 tarihinde alınmıştır.

https://www.ntv.com.tr/dunya/danimarkada-birden-fazla-sehirde-kuran-i-kerime-yonelik-saldiri,Mk8WgTq1RESh_qk9flgsvA# adresinden 26 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.ntv.com.tr/dunya/isvecte-kuran-i-kerim-yakan-momikayaboks-eldivenli-dayak,POb8u2UYUUuaGK7ks1TRYg> adresinden 25 Nisan 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.ntv.com.tr/dunya/isvecte-kuran-i-kerime-yonelik-yeni-saldiri,qW5iLWOM60GYnLDg14maDA> adresinden 25 Nisan 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.ntv.com.tr/dunya/kuran-i-kerim-yakan-provokator-rasmus-paludan-konustu-korkuyorum,bMoHz5FuSkqVTj8GHYxwWw#> adresinden 26 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/290620232> adresinden 28 Haziran 2023 tarihinde alınmıştır.

<https://www.rudaw.net/turkish/world/310720232> adresinden 26 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.sonmuhur.com/isvecte-skandal-bir-kadin-ucuncu-kez-kuran-yakti> adresinden 21 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.

<https://www.youtube.com/watch?v=RM6hmWFHjBQ> adresinden 13 Nisan 2025 tarihinde alınmıştır.

<https://x.com/ahaber/status/1690029629229187072> adresinden 1 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır.

<https://x.com/ahaber/status/1702788126207308092/photo/1> adresinden 3 Nisan 2025 tarihinde alınmıştır.

<https://x.com/bosunatiklama/status/1784463703292723680> adresinden 25 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.

https://x.com/Mehmetali_Onel/status/1746662718503862295 adresinden 2 Nisan 2025 tarihinde alınmıştır.

<https://x.com/misvakcaps/status/1884883265145679951> adresinden 31 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

<https://x.com/RehberTvHaber/status/1794380339575697735> adresinden 30 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

<https://x.com/sabah/status/1690268128725323776> adresinden 25 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

https://x.com/TC_Disisleri/status/1616788943663497217/photo/1 adresinden 31 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

<https://x.com/TrBirilerivar/status/1777303483563012508> adresinden 31 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.

<https://x.com/yenisafak/status/1674236241905352706> adresinden 24 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

<https://x.com/yenisafak/status/1690419336136015872> adresinden 25 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.

<https://x.com/YucelereD/status/1686108733946908672> adresinden 31 Haziran 2024 tarihinde alınmıştır.

https://x.com/zulfu_emek/status/1617186601440022528 adresinden 24 Mart 2025 tarihinde alınmıştır.

Iselin Frydenlund, B.G. ve Brekke, T. (2023). Flows and modalities of global Islamophobia. *Ethnic and Racial Studies*, 1-12. DOI: 10.1080/01419870.2023.2268192. <https://doi.org/10.1080/01419870.2023.2268192>.

- İlhan, V. ve Bağcı, C. (2018). İslamofobinin medyadaki stratejik gücü olarak televizyon dizileri: *Homeland* örneği. *MEDİAD Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 169-189.
- İsveç'te ana muhalefetten Kur'an'a yönelik provokasyonlara karşı yasa değişikliği hazırlığı (2023). <https://www.trthaber.com/haber/dunya/isvecte-ana-muhalefetten-kurana-yonelik-provokasyonlara-karsi-yasa-degisikligi-hazirligi-792184.html> adresinden 24 Nisan 2024 tarihinde alınmıştır.
- İsveç'te bir kadın polis koruması eşliğinde Kur'an yakıtı. (2024). <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/isvecte-bir-kadin-polis-korumasi-esliginde-kuran-yakti-791197h.htm> adresinden 18 Ağustos 2024 tarihinde alınmıştır.
- Jaber, N. (2022). Islamophobia: Definition, history, and aspects. *Jurnal Pendidikan Islam*, 5(2), 327-338. E-ISSN: 2614-8013 DOI: <https://doi.org/10.31538/nzh.v5i2.1991>. <https://ejournal.ikhac.ac.id/index.php/NAZHRUNA/index>.
- Jackson, S.A. (2018). *Müslümanlar, İslam(lar), ırk ve Amerikan İslamofobisi. Bir korku ve nefret söylemi olarak İslamofobi* (2. Baskı, s. 141-156) içinde. İnsan Yayınları. [J. Esposito ve İ. Kalın, Ed.]. (İsmail Eriş, Çev.).
- Kalın, İ. (2003). Batı'daki İslâm algısının tarihine giriş. *Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, 15(2), 1-51.
- Kalın, İ. (2015). *İslam ve Batı*. (5. Basım). İSAM Yayınları. ISBN 978-605-4829-03-3.
- Kalın, İ. (2018). *İslamofobi ve çokkültürlülüğün sınırları. Bir korku ve nefret söylemi olarak İslamofobi* (2. Baskı, s. 37-57) içinde. İnsan Yayınları. [J. Esposito ve İ. Kalın, Ed.]. (İsmail Eriş, Çev.).
- Kalmar, I. (2018). *İslamofobi yeni antisemitizm midir?* SETA Analiz, Sayı 233. SETA Yayınları. <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.setav.org/assets/uploads/2018/04/%C4%B0slamofobi-yeni-antisemitizm-midir.pdf> adresinden 20 Mayıs 2025 tarihinde alınmıştır.
- Kar, S. (2018). Felsefi açıdan İslamofobi ve eleştirisi. 35-65. [Okumuş, E. (2018). *İnsanlığın İslamofobi ile imtihanı*. Eskiye Yayınları. (1. Basım).].
- Karaduman, S. (2017). Eleştirel söylem çözümlemesinin eleştirel haber araştırmalarına katkısı ve sunduğu perspektif. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 31-46.
- Kaya, A. ve Kayaoğlu, A. (2017). Individual determinants of anti-Muslim prejudice in the EU-15. *Uluslararası İlişkiler*, 14(53), 45-68.
- Kazi, N. (2015). Ahmed Mohamed and the imperial necessity of Islamophilia. *Stockton University Islamophobia Studies Journal*, 3(1), 115-126.
- Kentel, F. (2011, Kasım 18-19). 'İslamofobi' vesilesiyle Türkiye'nin fobilerine bakmak. 261-276. [Sempozyum tebliğleri: İslamofobi: Kolektif bir korkunun anatomisi. (2012). TSO Konferans Salonu, *Sivas Kemal İbn-i Hümam Vakfı*, Ankamat Matbaacılık].
- Keyman, F. ve Mahmut, M. ve Meyda, Y. (1996). *Oryantalizm, hegemonya ve kültürel fark*. İletişim Yayınları.
- Kılcal, Y.R. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (6. Basım). Nobel Yayın Grubu. ISBN 978-605-133-512-4.
- Kılıcı, Ş. ve Dondurucu, Z.B. ve Uran, A.B. (2017). Yeni medya ortamlarında nefret söylemi: islam karşıtlığı bağlamında nefret söylemi içeren videoların youtube üzerinden incelenmesi. *AJIT-E: Academic Journal of Information Technology*, 8(30), 155-187. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2017.5.008.x>.
- Kınık, H. ve İlter, E. (2019). Müslümanlara yönelik medya algısı: İngiliz yazılı basını. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 33(3), 963-976.

- Kırık, A.M. ve Öztürk, F.E. ve Saltık, R. ve Orujova, A. (2018). Bir tutum ve davranış biçimi olarak ırkçılığın pekiştirilmesinde reklamcılığın rolü. *Asya Studies*, 4(4), 15-22. <https://doi.org/10.31455/asya.431898>.
- Kirman, M.A. (2010). İslamofobinin kökenleri: Batılı mı Doğulu mu? *Journal of Islamic Research*, 21(1), 21-39.
- Kirman, M.A. ve Erkan, E. (2017). İslamofobi üzerine söyleşi. *İlahiyat Akademi Dergisi*, 6, 197-202.
- Koç, Ç.T. ve Yaşar, Y. (2022). Rusça İslamofobi: “Na Krayu” dizisinin İslamofobik temsillerinin incelenmesi. *MEDİAD Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 341-366. <https://doi.org/10.47951/mediad.1184976>.
- Koçer, M. ve Yazıcı, F. (2018). İslamofobinin Charlie Hebdo dergisi Twitter hesabında paylaşılan karikatürler örneğinde incelenmesi. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 191-209.
- Koechler, H. (2009). *İslamofoby ve Avrupa'nın çelişkileri*. [“Islamophia” Konuşmaları. (M. Yalçın ve T. Üstündağ ve G. Kılıçoğlu, Çev.). İstanbul: Bilim ve Sanat Vakfı Küresel Araştırmalar Merkezi (Aralık 2007- Kasım 2008, Baskı Cilt Elma Basım). 9-17.].
- Kumar, D. (2016). *İslamofobi: İmparatorluğun siyaseti*. (1. Baskı). (I. Alatl, Çev.). Pınar Yayınları: İstanbul. ISBN: 978-975-352-418-6.
- Livingstone, K. (2007). *The search for common ground: Muslims, non-Muslims and the UK media*. Greater London Authority. ISBN: 978 1 84781 054 0. Proje ekibi: Allen, C., Aziz, M.A., Bunglawala, I., Gluck, A., Hameed, T., Muir, H., Petley, J., Richardson, R. ve Smith, L.
- Maira, S. (2018). İslamofobi ve teröre karşı savaş: Gençlik, vatandaşlık ve uyumsuzluk. Bir korku ve nefret söylemi olarak İslamofobi (2. Baskı, s. 159-177) içinde. İnsan Yayınları. [J. Esposito ve İ. Kalın, Ed.). (İsmail Eriş, Çev.).
- Mangırcıoğlu, (2023). <https://arsiv.turkiyegazetesi.com.tr/gundem/meclisten-avrupaya-islamofobi-icin-12-oneri-952303> adresinden 8 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- Martı, H. (2017). İslamofobi ve Avrupa’da Müslüman kadın imajı. *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(13), 36-46.
- Mencet, M. S. (2018). Tarihsel arka planıyla Türkiye’de İslamofobi. *Muhafazakar Düşünce Dergisi*, 14(53), 191-208.
- Mora, N. (2008). *Medya çalışmaları medya pedagojisi ve küresel iletişim*. (Cem Uçan Ed.). Altıkitap.
- Nasırı, M. N. ve Eken, M. (2023). Afganistan uluslararası medyasında Christchurch terör saldırıları: İslamofobi, çerçeveleme ve temsil. *Etkileşim*, 12, 168-189. doi: 10.32739/etkilesim.2023.6.12.218.
- Nimer, Mohamed (2018). İslamofobi ve Amerikan karşıtlığı: Önlemler, dinamikler ve sonuçlar. (2. Baskı). s. 121-140. [J. Esposito ve İ. Kalın, (Ed.). *Bir korku ve nefret söylemi olarak İslamofobi*. (İsmail Eriş, Çev.). İnsan Yayınları.].
- Numertayasa, I. W. (2017). Application of critical discourse analysis (CDA). Methods to improve the ability of students understand descriptive text. *Journal of Education Technology*, 1(1), 56-60.
- Okumuş, E. (2017). İslamofobik oyunda Müslümanlar. *İlahiyat Akademi Dergisi*, 6, 37-68.
- Örtlek, M. (2021). İslamofobi: Tanımı, gelişimi, vakıa ve öneriler. *Köprü*, 99-120.
- Özer, Ö. (2022). Eleştirel söylem çözümlemesi: Haber örnekleri üzerinden bir inceleme. *Etkileşim*, 9, 36-54. doi: 10.32739.

- Özmen, N. (2017). Karikatür krizi: Danimarka’da homojen kültür söylemi ve İslamofobinin tezahürü. *Diyanet İlmi Dergi*, 53/2, 101-118. <https://doi.org/10.61304/did.383129>.
- Öztürk, A. (2018). *Ötekileştirmenin inşası ve etkinliği bağlamında televizyon haberleri: Suriyeli sığınmacılar*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Phillips, T. ve Jenkins, S.J. ve Frampton, M. (2019). On Islamophobia: The Problem of Definition. *London: Policy Exchange Westminster*, SW1P 3AE. ISBN: 978-1-910812-70-9.
- Pirker, E. U. (2018). Images of Muslim Britain go global: a reading of the british council’s touring exhibition common ground. *Brill / Rodopi*, 187-225. DOI: 10.1163/9789401206587_014. <https://www.researchgate.net/publication/328808894>.
- Reisigl, M. ve Wodak, R. (2017). The Discourse-Historical Approach (DHA). (R. Wodak, ve M. Meyer, Ed.). *Methods for Critical Discourse Analysis* içinde, (s. 87-121). London.
- Rigoni, I. (2007). Access to media for European Muslims. ss. 107-123. [Amghar, S. ve Boubekur, A. ve Emerson, M. (Eds.). (2007). *European Islam challenges for public policy and society*. Centre for European Policy Studies. ISBN 13: 978-92-9079-710-4. Chris Allen, Valerie Amiraux, Tufyal Choudhury, Bernard Godard, Imane Karich, Isabelle Rigoni, Olivier Roy And Sara Silvestri.].
- Safi, İ. (2019). İslamofobinin tarihsel kökenleri ve nedenleri üzerine düşünceler, *International Balkan University*, 14(2), 733-744. DOI: 10.7827/TurkishStudies.14815.
- Said, E. W. (2000). *Haberler ağında İslam*. (1. Basım). Babil Yayınları. ISBN 975-8480-06-5.
- Said, E. W. (2008). *Medyada İslam: Gazeteciler ve uzmanlar dünyaya bakışımız nasıl belirliyor?* (1. Baskı). (Aysun Babacan, Çev.). Metin Yayınları: İstanbul.
- Sallan Gül, S. ve Kahya Nizam, Ö. (2021). Sosyal bilimlerde içerik ve söylem analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42(1), Ö181-Ö198.
- Samur, H. (2016). Avrupa’daki İslamofobinin ‘Avrupalı’ sebepleri. *Mukaddime*, 7(2), 295-319. <https://doi.org/10.19059/mukaddime.88976>.
- Saraçoğlu, C. (2022). 2015 Sonrası Almanya’ya Suriyeli Göçün Siyasi Yansımaları: PEGİDA hareketi ve AfD partisi örneği. *Journal of International Relations and Political Science Studies*, (4), 36-53.
- Satır, M. E. (2020). Yeni Zelanda’da meydana gelen terror eyleminin Uluslararası medyada sunulmuş biçimleri üzerine eleştirel söylem analizi. *Atatürk İletişim Dergisi*, 19, 5-22.
- Sayım, F. ve Çetin, N. (2024). Araştırma yöntemi olarak söylem çözümlemesi. *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (İSMUS)*, 9(1), 49-72.
- Sayın, K. E. (2020). Avrupa’da burka yasakları üzerine bir inceleme. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi – İnÜHFD* 11(1), 180-193. ISSN: 2146-1082 e-ISSN: 2667-5714.
- Silsüprü, Ö. (2021). Siyasal katılım, siyasal iletişim ve medya. *Journal of Vocational and Social Sciences of Turkey*, 3(6), 163-173.
- Sine Nazlı, R. ve Yılmaz, M. (2024). Medya ve ideoloji ilişkisi: Ayasofya haberlerinin Türk basınında sunumu. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (55), 153-170. <https://doi.org/10.52642/susbed.1533680>.
- Sözen, E. (2014). *Söylem belirsizlik, mübadele, bilgi/güç ve refleksivite*. Birleşik Yayınevi.
- Sulocevizci, T. (2022). *Yeni iletişim ve medya teknolojilerinin uluslararası ilişkilerin stratejik iletişimde oynadığı rol: Trump ve Erdoğan’ın Türk-Amerikan ilişkileri bağlamında yapmış oldukları Twitter paylaşımları üzerinden bir analiz*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Ticaret Üniversitesi.

- Şahin, G. ve Beyhan, O.R. (2021). Afrika Birliği'nin küresel sistemde güç merkezi olma hedefi ve "gündem 2063". *Vizyonu Savunma Bilimleri Dergisi*, 40, 201-244. ISSN (Basılı) : 1303-6831 ISSN (Online): 2148-1776 .
- Şeker, M. (2014). Haber söylemi içinde yapılandırılmış örtülü nesnellik ihlalleri. *Selçuk İletişim*, 2(4), 100-113. <https://doi.org/10.18094/si.32856>.
- Şen, D. E. (2019). Bir ırkçılık türü olarak İslamofobi ve Amerika'da popülerleşen beyazın üstünlüğü kavramı. *Disiplinler Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 99-111.
- Tam, M. S. (2021). Sosyal medyada İslamofobik paylaşımlar: Twitter örneği. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi (MEDİAD)*, 4(2), 281-299. <https://doi.org/10.47951/mediad.990506>.
- Tamer, Ş. (2018). Kitap değerlendirmesi. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 303-305. [Lean, N. (2015). İslamofobi endüstrisi. (İ. Yılmaz, Çev.). *DİB Yayınları*.
- Tekin, A. R. (2017). Postmodernizm perspektifinden 11 Eylül ve İslamofobi: Üretilen korkunun temelleri. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 97-121.
- Temel, M. (2019). Türkiye'de medya ve İslamofobi araştırmaları. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 93-121.
- Temel, M. ve Koçak, Ö. F. (2020). İslam karşıtı söylemlerin Avrupa mediasındaki izleri. *Journal of Media and Religion Studies*, 3(2), 181-196. <https://doi.org/10.47951/mediad.828975>.
- The Runnymede Trust. (1997). *Islamophobia: A challenge for us all*. Report of the runnymede commission on British Muslims and Islamophobia. Chair of the Commision Professor Gordon Conway.
- TİHEK (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu). (2021). *Nefret söylemi ve nefret suçları sempozyumu* bildiriler kitabı. Epa-Mat Basım Yayın Promosyon San. Tic. Ltd. Şti. (Ed. M. Dilbirliği). 152 sayfa. ISBN: 978-605-71680-4-7.
- Topakkaya, A. (2007). Felsefi hermeneutik. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 75-92.
- Topuz, İ. ve Aslan, O. (2024). Nitel bir araştırma yöntemi olarak eleştirel söylem analizi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 17, 314-326.
- Toruk, İ. ve Sine, R. (2012). Haber söylem üretimindeki ideolojik etki: Wikileaks haberleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 31, 351-378.
- Türkan, H. (2015). *Avrupa'da yükselen ayrımcılık nefret, İslamofobi ve ırkçılık*". İstanbul: Uluslararası Hak İhlalleri İzleme Merkezi, Ed. Hüseyin Türkan. Prof. Hatem Bazian ile Paris'te gerçekleştirilen 12.12.2013 tarihli görüşme. 18 Ağustos 2024. file:///C:/Users/pc/Downloads/AVRUPA_DA_YUKSELEN_AYRIMCILIK_NEFRET_I_SL%20(1).pdf adresinden 18 Ağustos 2024 tarihinde alınmıştır.
- Twitter Nedir? Nasıl Kullanılır? (2019). <https://www.vayes.com.tr/tr/blog/twitter-nedir-nasil-kullanilir> adresinden 23 Aralık 2024 tarihinde alınmıştır.
- Uenal, F., Bergh, R., Sidanius, J., Zick, A., Kimel, S. ve Kunst, J.R. (2020). The nature of Islamophobia: A test of a tripartite view in five countries. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 46(1), 1-18. <https://doi.org/10.1177/0146167220922643>.
- Van Dijk, T.A. (1977). Semantic macro structures and knowledge frames in discourse comprehension. *Psychology: New York- London*, 3-32.
- Van Dijk, T.A. (1980). Macrostructures: An interdisciplinary study of global structures in discourse interaction and cognition. *Lawrence Erlbaum Associates: New Jersey*.
- Van Dijk, T.A. (1985). Structures of news in the press. *Discourse and communication* içinde (69-94). Almanya: De Gruyter.

- Van Dijk, T.A. (1988). *News as discourse*. (1. Baskı). Hillsdale, New Jersey: Lawrence ErlbaumAssociates, Publishers, How and London.
- Van Dijk, T.A. (1991). Media contents: The interdisciplinary study of news as discourse. *Chapter*, 5, 108-119.
- Van Dijk, T.A. (1993). Principles of critical discourse analysis. *Discourse and Society*, 4(2), 249-283.
- Van Dijk, T.A. (2002). *Political discourse and ideology*. University of Amsterdam, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona. Doxa Comunicación Revista interdisciplinar de estudios de comunicación y ciencias sociales, 207-225. DOI:10.31921/doxacom.n1a12.
- Van Dijk, T.A. (2008). News, discourse and ideology. *Chapter*, 14, 191-204.
- Van Dijk, T.A. (2015). Critical discourse analysis: Introduction: *What Is Critical Discourse Analysis*. D. Tannen, H.E. Hamilton ve D. Schiffrin (Ed.), *The Handbook of Discourse Analysis*. John Wiley-Sons; Second Edition, 466-485.
- Van Dijk, T.A. (2016). Sociocognitive discourse studies. (J. Richardson ve J. Flowerdew, Ed.). *Handbook of Discourse Analysis*, 1-26.
- Wodak, R. (2002). Aspects of critical discourse analysis. *Zeitschrift für angewandte linguistik*. 36, 5-31.
- Wodak, R. ve Meyer, M. (2009). *Critical discourse analysis: History, agenda, theory, and methodology 1*. <https://www.researchgate.net/publication/265678850>.
- Wodak, R. (2015). Critical discourse analysis, discourse-historical approach. *Lancaster University, ResearchGate*, 1-15. DOI: 10.1002/9781118611463/wbielsi116.
- Yalan Haber, Nefret Söylemi ve Kültürel İrkçilik Kısacasında İslam: *I. Uluslararası Medya ve İslamofobi Sempozyumu*. (2023). (Hakan Aydın, İsmail Çağlar ve İbrahim Uslu, Ed.). s. 19. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.erciyes.edu.tr/EditorUpload/Files/2d6c54c4-7bf5-4d26-b6e2-921b28c8a41f.pdf](https://www.erciyes.edu.tr/EditorUpload/Files/2d6c54c4-7bf5-4d26-b6e2-921b28c8a41f.pdf) adresinden 7 Temmuz 2024 tarihinde alınmıştır.
- Yapıcı, A. ve Yapıcı, F. (2017). Ön yargı ve ayrımcılık bağlamında İslamofobi: Dini-sosyal kimlikler arası ilişkilerde değişim ve süreklilik. *İlahiyat Akademi*, 6, 1-26.
- Yardım, G. ve Doğruel, H. (2019). Eleştirel söylem çözümlemesi bağlamında haber metinlerinin incelenmesi: Pippa Bacca cinayeti örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 137-148. ISSN: 1308-3198.
- Yardım, M. ve Dalkılıç, M.M. (2018). Nefret söylemi ve ifade özgürlüğü tartışmaları çerçevesinde İslamofoby: L'Express dergisi örneği. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 89-109.
- Yel, A. M. (2018). Medya ve sinemada temsil edilme biçimleriyle İslam karşıtlığı. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 5-16.
- Yemenici, A. (1995). Söylem çözümlemesinde üç temel yaklaşım ve kültürlerarası iletişimde söylem çözümlemesinin önemi. *Ankara Üniversitesi, Dilbilim Araştırmaları*, 152-166.
- Yetim, M. ve Erdağ, R. (2018). Uluslararası ilişkilerde eleştirel söylem analizi: Revizyonist söylemin gelişimi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 79-100. <https://doi.org/10.17336/igusbd.388223>.
- Yıldırım, E. ve Asma, Y. (2020). Avrupa'nın sosyal pandemisi: İslam karşıtlığı. *İNSAMER İHH İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi*, 1-3.
- Yıldız, Ş. (2023). İslamofobinin tarihi ve kültürel kökenleri. *Balıkesir İlahiyat Dergisi*, 17, 35-49.

- Yılmaz, F. (2008). *Avrupa'da ırkçılık ve yabancı düşmanlığı* (61. Baskı). USAK Yayınları: 20, Avrupa Birliği Serisi. ISBN: 978-605-4030-05-7.
- Yılmaz, H. (2012). İslam korkusunun/İslamofobinin oluşmasında 'cihad' algısının rolü. *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16(1), 165-187.
- Yılmaz, Y. (2017). Barış'ın İslam'ın temel kaynakları ve İslam Tarihi'ndeki yeri. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 10, 375-397.
- Yılmaz, Y. (2018). Kitle iletişim hukuku bağlamında İslamofobik yayınlar. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 287-297. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/613942>.
- Yiğitoğlu, M. (2012). Geçmişten günümüze Anadolu'da Müslüman-Hristiyan münasebetleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 100-117. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/92752>.
- Yorulmaz, B. (2018a). 1896'dan günümüze Hollywood'un kötü adamları: Müslümanlar. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 33-47.
- Yorulmaz, B. (2018b). Dijital oyunlarda Müslüman temsili. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 275-286.
- Yüksel, M. (2014). İslamofobinin tarihseller temellerine bir bakış: Oryantalizm ya da Batı ve öteki. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 72(1), 189-200.
- Zor, L. (2017). Van Dijk'in eleştirel söylem analizinin sinema filmlerine uygulanması ve Kazakistan Sineması'ndan örnek bir film çözümlemesi: Stalin'e hediye. *Akademik Bakış Dergisi, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 61, 877-899. ISSN:1694-528X.

EKLER

EK 1 Rasmus Paludan Olayına Ait Örnek Tweet Metinleri

Tablo 3.5. Paludan olayıyla ilgili örnek tweet metinleri.¹³⁴

Hesap adı	Tweet metni-tarih-kimlik	Görsel türü
Kullanıcı 8im k_8im	Kuran-ı Kerim yakma eylemleriyle ve aşırı sağcı görüşleriyle bilinen Danimarkalı Rasmus Paludan'ın İngiltere'ye girişi yasaklandı. Paludan önceki gün sosyal medya üzerinden İngiltere'de Kuran-ı Kerim yakma eylemi yapacağını duyurmuştu. 21.03.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 9ar k_9ar	Türkiye'nin Stockholm Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yakma izni alan Stram Kurs Partisi Lideri Rasmus Paludan'ın ırkçılık ve nefret konusunda suç dosyası kabarık çıktı 21.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 10kr k_10kr	İsveç'te, Sıkı Yön Partisi lideri Rasmus Paludan 'a, İsveç hükümeti tarafından Türkiye'nin Stockholm Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yakma izni verileli çok olmadı. Sabrımızı taşıрма İsveç 21.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 11ii k_11ii	Danimarkalı İslam düşmanı Sıkı Yön Partisi lideri Rasmus Paludan 'a, Türkiye'nin Stockholm Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yakma izni verilmesi "Avrupa'da İslam düşmanlığı, küstahlığa dönüştürülüyor." yorumlarına neden oldu. 21.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 12bv k_12bv	İSVEÇLİ GAZETECİ YARDIM ETMİŞ! Rasmus Paludan 'ın Kur'an-ı Kerim yakma skandalının perde arkası deşifre oldu. Paludan'ın iğrenç eyleminin masraflarını karşılayan kişinin, İsveçli bir gazeteci olduğu ortaya çıktı. 25.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 13be k_13be	Rasmus Paludan 'ın Kur'an-ı Kerim yakma eylemine İsveç'ten skandal savunma: 'Yasalar özgür kılar' 25.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Link

¹³⁴ Tweet metinlerinde yer alan **koyu renkli** kelimeler, orijinal tweetlerde kullanıcılar tarafından vurgulanmış olup, bu yazım şekli orijinal hallerinde korunmuştur.

Kullanıcı 14sh k_14sh	Aşırı ırkçı Rasmus Paludan 'ın gerçekleştirdiği Kur'an-ı Kerim yakma eyleminin ardından sular durulmuyor. Bu defa da İsveç Demokratlar Partisi, İsveç'in İstanbul Başkonsolosluğu'nun cama astığı "Kitabı yakan aptalın görüşlerini paylaşmıyoruz" yazısına tepki gösterdi. 26.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 15yk k_15yk	İslam düşmanı Rasmus Paludan , İsveç'te Kur'an-ı Kerim yakmasının ardından bu sefer Danimarka'nın Türkiye Büyükelçiliği önünde de Kur'an yakma girişiminde bulundu. Paludan'ın alçak eylemine elçilik önünde toplanan Türk vatandaşlar Mehter Marşı ile karşılık verildi. 27.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 16dt k_16bv	SON DAKİKA: Rasmus Paludan , cami önündeki saldırıdan sonra Danimarka'nın Türkiye Büyükelçiliği önünde de Kur'an yakma girişiminde bulundu. Elçilik binası Mehter marşı ile karşılık verdi. 27.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 17er k_17er	İsveç'te Kur'an-ı Kerim yakan aşırı sağcı provokatör Rasmus Paludan, 'İsveç NATO üyesi olana kadar' her cuma günü kutsal kitabımızı yakma tehdidinde bulundu. 27.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 18dr k_18dr	Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Edwin Wagensveld ve Rasmus Paludan 'ın Kur'an-ı Kerim yakma eylemlerine ilişkin soruşturma başlattı. 31.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 19te k_19te	İYİ Partililer İngiltere'deki İsveç Büyükelçiliği önünde Paludan'ın fotoğrafını yaktı: Danimarkalı ırkçı politikacı Rasmus Paludan 'ın Kuran yakma provokasyonunun ardından İYİ Partililer İngiltere'nin başkenti Londra'daki İsveç Büyükelçiliği önünde... 6.02.2023 (Ö.K./Ajans)	Link
Kullanıcı 20ak k_20ak	Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, İsveç ve Hollanda'da Kuran-ı Kerim yakma ve yırtma eylemleri yapan Rasmus Paludan ve Edwin Wagensveld hakkında soruşturma başlattı 29.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Link var
Kullanıcı 21tm k_21tm	Bu dönemin Şeytanlarısınız İsveç'ten bir skandal daha! Kur'an-ı Kerim yakma yasağı mahkeme tarafından kaldırıldı! İsveç'te, aşırı sağcı Rasmus Paludan'ın Kur'an-ı Kerim yakmasının ardından İsveç polisinin güvenlik gerekçesiyle Kur'an-ı Kerim yakılmasını yasaklayan karar, İdari Mahkeme tarafından "Anayasal haktır" denilerek iptal edildi. 4.04.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf

Kullanıcı 22mi k_22mi	İsveç Dışişleri Bakanı Tobias Billström fena paniklemiş, Tüm tuşlara birden basmış. İsveç'in NATO ittifakına üyelik sürecini tıkayan PKK eylemleri ve Rasmus Paludan'ın Kur'an yakma skandalını unutmamak. Dışişleri Bakanımız Hakan Fidan'ın atacağı adımları şimdiden anlamışlar 4.06.2023 (Şahıs)	Fotoğraf
Kullanıcı 236k k_236k	Rasmus Paludan ve Salwan Momika gibi geçmişi şüpheli figürlara kısa sürede vatandaşlık vererek Kur'an-ı Kerim yakma eylemleriyle sahneye çıkmalarına izin veren İsveç, NATO'ya üye olma konusunda samimi mi? 10.07.2023 (Şahıs)	Link
Kullanıcı 24zf k_24zf	#İslam'ın Mukaddes Kitabı Kur'an-ı Kerim'i yakmak alçaklıktır. Yakan #islamofobic Rasmus Paludan Yakma eylemine izin veren #İsveç hükümeti Yakma eylemine destek verenler alçaktır! Bu alçaklığı lanetliyorum! 21.01.2023 (Şahıs)	-
Kullanıcı 25im k_25im	Kuran-ı Kerim yakma eylemleriyle ve aşırı sağcı görüşleriyle bilinen Danimarkalı Rasmus Paludan'ın İngiltere'ye girişi yasaklandı. Paludan önceki gün sosyal medya üzerinden İngiltere'de Kuran-ı Kerim yakma eylemi yapacağını duyurmuştu. 21.03.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 26me k_26me	İsveçli İslam düşmanı Rasmus Paludan 'ın, Kur'an-ı Kerim yakma eylemi nedeniyle İngiltere'ye girişine izin verilmeyeceği bildirildi. 21.03.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 27ba k_27ba	İsveç'ten Kurban Bayramı'nda skandal karar! Kur'an-ı Kerim yakılmasına izin verdi.. NATO üyesi olabilmek için Türkiye'nin "evet" demesine ihtiyacı olan İsveç yine skandal bir karara imza attı. Rasmus Paludan'ın Kur'an-ı Kerim yakma skandalı ile iplerin iyice gerildiği bilinirken İsveç polisi yine Kur'an-ı Kerim yakılmasına izin verdi. 28.06.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 27r7 k_27r7	İYİ PARTİ İSVEÇ TEMSİLCİLİĞİ 21 Ocak 2023 tarihinde ırkçı ve İslam karşıtı söylemleri ile bilinen Rasmus Paludan'ın Stockholm Türkiye Büyük Elçiliği yakınlarında kutsal kitabımız Kuran'ı Kerim'i yakma girişimine karşı İsveç İYİ Parti Temsilciliği olarak suç duyurusunda bulunduk 27.03.2023 (Şahıs)	Fotoğraf

Kullanıcı 28tr k_28tr	Muhalefet-iktidar uzlaştı: İsveç'te Rasmus Paludan 'ın "Kur'an"ı yakma girişimi dehşet verici: Aşırı sağcı ve ırkçı Rasmus Paludan 'ın Stockholm'deki Türkiye Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yakması büyük tepkilere yol açtı. İslam dünyasından birçok 22.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Link
Kullanıcı 29sh k_29sh	İsveç'in aşırı sağcı Rasmus Paludan'ın Kur'an-ı Kerim yakma provokasyonuna izin vermesine bir tepki de Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'ndan geldi: Nefret suçu ve ırkçılık, düşünce ve ifade özgürlüğü değildir. Umarız İsveç makamları bu aşağılık provokasyonu engeller. 21.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Foto ve yazı
Kullanıcı 30sh k_30sh	İsveç'te İslam düşmanı aşırı sağcı Rasmus Paludan 'ın rezil Kur'an-ı Kerim'i yakma eylemi tüm dünyanın gündemine oturdu. NATO'ya girmek için Türkiye'nin onayına ihtiyaç duyan İsveç'in bu skandallara onay vermesinin ardından NATO üyeliğinin tehlikeye girdiği ifade edildi. 23.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf ve yazı
Kullanıcı 31de k_31de	Türkiye Dışişleri Bakanlığı, aşırı sağcı Rasmus Paludan 'ın Kopenhag'daki Türk Büyükelçiliği önünde gerçekleştireceği Kur'an yakma eylemine izin verilmesini kınadı 27.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Link
Kullanıcı 32on k_32on	Rasmus Paludan isimli necis hınzırınıza Stockholm'deki Türkiye Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yakma iznini verdiğinizde göre demek ki NATO'dan vazgeçmişsiniz. Artık NATO'yu rüyanızda görürsünüz. Hadi şimdi gidip beslediğiniz PKK'lıların omzunda ağlayın. 21.01.2023 (Şahıs)	Fotoğraf (Domuz)
Kullanıcı 33ba k_33ba	İsveç'ten Kurban Bayramı'nda skandal karar! Kur'an-ı Kerim yakılmasına izin verdi. NATO üyesi olabilmek için Türkiye'nin "evet" demesine ihtiyacı olan İsveç yine skandal bir karara imza attı. Rasmus Paludan'ın Kur'an-ı Kerim yakma skandalı ile iplerin iyice gerildiği bilinirken İsveç polisi yine Kur'an-ı Kerim yakılmasına izin verdi. 28.06.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 34ne k_34ne	Birçok Kuran yakma olayının arkasındaki isim olan ve aşırı sağcı - İslam karşıtı görüşleriyle bilinen Danimarka-İsveç vatandaşı Rasmus Paludan 'ın benzer bir eylem için İngiltere'ye girmesi yasaklandı. 21.03.2023 (Ö.K./Ajans)	-

Kullanıcı 35tr k_35tr	İsveç Başbakanı: Türkiye hazır olduğunda NATO görüşmelerini sürdürmeye hazırız: Türkiye'nin Stockholm Büyükelçiliği önünde aşırı sağcı Rasmus Paludan 'ın Kuran yakma eylemi sonrası askıya alınan NATO'ya üyelik görüşmeleriyle ilgili konuşan İsveç Ulf... 7.02.2023 (Ö.K./Ajans)	Link var
Kullanıcı 36om k_36om	ABD ve Fransa'nın Türkiye Büyükelçilikleri, Rasmus Paludan'ın Kur'an-ı Kerim yakma eylemleri nedeniyle saldırılar olabileceği iddiasıyla Türkiye'deki vatandaşlarını uyardı. 27.01.2023 (Ö.K./Ajans)	-
Kullanıcı 37ak k_37ak	Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, İsveç ve Hollanda'da Kuran-ı Kerim yakma ve yırtma eylemleri yapan Rasmus Paludan ve Edwin Wagensveld hakkında soruşturma başlattı 31.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Link var
Kullanıcı 38mu k_38mu	Mil-Diyanet-Sen Genel Başkanı Celaleddin Gül: "Müslüman ülkeler, İslam ve Kur'an düşmanı Rasmus Paludan hakkında "KATLİ VACİPTİR" fetvası çıkartmalıdır. Aksi takdirde Kur'an yakma eyleminden vazgeçmeyecektir 20.03.2023 (Ö.K./Ajans)	Foto ve yazı
Kullanıcı 39el k_39el	İslam düşmanı siyasetçi Rasmus Paludan 'ın İsveç'in Türkiye Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim'i yakma girişimini ve Flamman Dergisi'nin Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik hakaret yarışmasını lanetliyoruz. Onlar ne yaparlarsa yapsınlar Kur'an'ın ışığı yayılmaya devam edecek. 21.01.2023 (Şahıs)	Foto
Kullanıcı 40mi k_40mi	İsveç Dışişleri Bakanı Tobias Billström fena paniklemiş, Tüm tuşlara birden basmış. Yorumu: İsveç'in NATO ittifakına üyelik sürecini tıkayan PKK eylemleri ve Rasmus Paludan'ın Kur'an yakma skandalını unutmadık. Dışişleri Bakanımız Hakan Fidan'ın atacağı adımları şimdiden anlamışlar 4.06.2023 (Şahıs)	Foto ing yazılı
Kullanıcı 41şs k_41şs	Anımsayalım, destek olalım! Cesur Kuranyakıcı Rasmus Paludan, İsveç'teki Türk Büyükelçiliği önünde yeni gösteriler gerçekleştiriyor Şimdiye dek Rasmus Paludan'ın Kur'an'ın her türlü ihlalini içeren İslam karşıtı gösterileri ona ün kazandırdı. (22.10.2023, Kimlik: Şahıs)	-

EK 2 Rasmus Paludan Olayıyla İlişkilendirilen ve Tepki Teması Altında Kategorize Edilen Tweet Metinleri

Tablo 3.7. İslam karşıtlığı bağlamında Kur'an yakma olaylarının sosyolojik incelemesi neticesinde "teпки" temasına yönelik veriler (Paludan).

Ana Tema: Tepki		
Toplumsal Tepkiler ve Bireysel Tepkiler		
Tweet metni	Tarih	Kimlik
İSVEÇ'te parlamento önünde Kur'anı-ı Kerime yönelik saldırı düzenleyen İBLİS'ler... □ Provokasyona engel olmak isteyen MÜSLÜMANI İsveç Polisi darp ederek yaka paça tutukluyor.. □ Müslüman korkusu sarmış İBLİS'leri İSVEÇ Lut kavmi gibi TAŞ Olsun inşallah □ #Kuran	16.08.2023	Şahıs
Bir gayrimüslimin #Kurani yakmasıyla bir müslümanın Kur'an'ı Kerim'i evinin duvarında eskitmesi arasında ne fark var? Kur'an'ı yakmaya verilecek en müslümanca cevap onu okumak ve anlamaktır. Haydi tepkini göster ve Kur'an'ı Kerim'i bir defa oku...	27.01.2023	Şahıs
"Gökkuşağı bayraklarını yakarsanız #homofobiksiniz, İsrail bayraklarını yakarsanız #antisemitizmdir. Ama #Kur'an-ı Kerim'i yakarsanız, bu ifade özgürlüğüdür. #ikiyüzlülük"	25.01.2023	Şahıs
Müslümanım deyip Türk düşmanlığı edenlere sözüm. Bak gavurun biri Kur'an ı Kerim'i kutsal kitabımızı yaktı ve bu olayı Türk büyükelçiliği önünde yaptı. Bu şu demektir. Avrupa'da Türk demek Müslüman demektir.	21.01.2023	Şahıs
İslamofobi mi? Lanet olsun, bu kelimenin ne anlama geldiğini biliyor musun? Gelen? İnfantil dev bebekler #fobiler, ışıklı oynamaya çalışmadan önce kullandığınız kelimelerin ne anlama geldiğini öğrenirler. İslam dünyanın en kötü fikir koleksiyonudur İslam'ın hakim olduğu hiçbir ülke çalışmıyor	2.02.2023	Şahıs
Kur'an'ın yakılması Avrupa'da moda olmaya başladı.. Önüne gelen yakıyor ve buna ifade özgürlüğü adına göz yumuluyor.. Bu eylemlerin incittiği insanların hakkı ne olacak? Daha fazla provokasyon meydana gelmesini kim ister?	27.01.2023	Ö.K. /Ajans
İslamofobi'ye HAYIR □ Takipten çıkıyorum	14.03.2023	Şahıs
Ne zaman İslam söz konusu olsa Avrupa'nın saygısı olmasa da korkusu uyanmıştır	21.01.2023	Şahıs
Evet, Müslümanları dövmek bugün gelişen bir iş	21.01.2023	Şahıs
İslamofobi ve nefretin hiçbir türünün Kanada'da yeri yoktur. Bugün, Uluslararası #İslamofobi ile Mücadele Günü'nde, İslamofobiye karşı mücadelemizi yinelerken Kanada'daki ve dünyanın dört bir yanındaki Müslüman topluluklarla dayanışma içindeyiz. #İslamofobiyeDurDe	15.03.2023	Ö.K. /Ajans
İSVEÇ'İ DURDURUN #Stockholm Büyükelçiliğimizin önünde #Kuran-ı Kerim'in yakılması ve bu eyleme izin verilmesi #İsveç yetkilileri için bir utançtır.	21.01.2023	Şahıs

İslamofobi faşizmdir. Faşizme engel olmayan ve seyirci kalan #İsveç'i bu utanç verici tutumundan dolayı lanetliyoruz.	22.01.2023	Şahıs
İslamofobi? Nazizmofobinin ve Faşizmofobinin var olan en büyük fobisi nedir?	22.02.2023	Şahıs
İslamofobi #kuranımüdafe #Stop_Sweden #kuranıkerim #yücekuran #Kuranauzananellerkırılınsın	27.01.2023	Şahıs
Macaristan Dışişleri Bakanı'ndan Kur'an-ı Kerim yakılmasına tepki	31.01.2023	Ö.K. /Ajans
İrkçılık Temalı Tepkiler		
Tweet metni	Tarih	Kimlik
2000'li yılların başında onu aralıksız Müslümanlara saldırmasını izlemeyi bıraktım. Bu adam ırkçı bir pislik.	22.01.2023	Şahıs
Kutsal kitabımız #Kuran-ı Kerim'in #İsveç'te aşırı sağcılar tarafından İsveç resmî Makamlarının izniyle yakılması eylemi, #İslamofobik, ırkçı ve ırkçılığın zirvesinde bir kara leke olarak tarihteki yerini aldı. Nefret söylemi. #Şiddetle kınandı	22.01.2023	Şahıs
'Uluslararası İslamofobi ile Mücadele Günü' vesilesiyle bir kez daha ifade ediyoruz ki; İslamofobi, İslam düşmanlığına dönüşmüş bir akıl tutulması ve içerisinde ırkçılık barındıran bir insan hakları sorunudur. Bu kirli zihniyetle kararlı mücadelemiz devam edecektir. #İslamofobi	15.03.2023	Ö.K. /Ajans
İnsanlıkSuçu #İslamofobi TBMM Avrupa'da Yükselen İrkçılık ve İslamofobi, İslam Düşmanlığını İnceleme ve Araştırma Alt Komisyonu toplantımızı Bursa Mm'miz Sn. Hakan Çavuşoğlu başkanlığında komisyon üyesi Milletvekillerimizin katılımıyla gerçekleştirdik.	2.03.2023	Şahıs
TBMM Avrupa'da Yükselen İrkçılık ve İslamofobi İnceleme ve Araştırma Alt Komisyonu toplantısında, "Avrupa Ülkelerinde Yükselen İrkçılık ve İslamofobi İnceleme Raporu"nu ele aldık, kendi görüşlerimizi sözlü ve yazılı olarak dile getirdik. #tbmm #insanhakları #İslamofobi	2.03.2023	Şahıs
Geçen hafta şeytani bir #ultramilliyetçi, aşırı sağcı ve; İrkçı siyasetçi Rasmus Paludan, #İsveç güvenlik güçlerinin eylemsizliği karşısında #Stockholm'daki #Türk Büyükelçiliği önünde #İslam'ın #kutsal kitabı #Kuran-ı Kerim'in bir nüshasını yaktı	26.01.2023	Şahıs
Ayet Temalı Tepkiler		
Tweet metni	Tarih	Kimlik
O halde tevekkül edenler Allah'a tevekkül etsinler. S14 (İbrahim): 12. Ayet	22.01.2023	Şahıs
O, #Allah'tır, O'ndan başka #ilah yoktur: #Melik, #Kutsal, #Kusursuz, #Huzur Kaynağı, #Her şeyin #gözetleyicisi, #Yüce #Güçlü, #Güç #Yüce olandır. #Aziz #Allah, onların #şirk koştukları #ibadetlerden çok münezzehtir #Kuran 59:23	22.01.2023	Şahıs
Size sizden olanlar bile yanlış yoldasınız diyor. Stop #İslamofobi #KuranSöndürülemezNurdur	28.01.2023	Şahıs
BİZ MÜSLÜMANLAR KUTSAL KİTAP'I (KURAN'I) SEVİYORUZ	22.01.2023	Şahıs

Kuran muhteşem bir #kutsal kitaptır. Milyonlarca kalpte güvende #Elhamdülillah. #Kuran'ı seviyorum. #Kuran'ı seviyorum. #Kuran'ı seviyorum	22.01.2023	Şahıs
Kuran bizim dini kitabımızdır. Milyonlarca kalpte günün her saatinde güvende olan tek #Kutsal kitaptır. Birbirinizin dinlerine saygı gösterin. #Kuran bizim kırmızı çizgimizdir ve kırmızı çizgimizin aşılmasına izin vermeyeceğiz	22.01.2023	Şahıs
Yunus/37. Ayet “Bu Kur'an, Allah kelâmı olup O'ndan başkası tarafından ortaya konulabilecek bir kitap değildir. O, kendinden önceki ilâhî kitapları doğrulayan, Allah'ın hükümlerini açıklayan, kendisinde hiçbir şüphe bulunmayan ve Âlemlerin Rabbinden gelen bir kitaptır.	23.01.2023	Şahıs
O, #Allah'tır, O'ndan başka #ilah yoktur: #Melik, #Kutsal, #Kusursuz, #Huzur Kaynağı, #Her şeyin #gözetleyicisi, #Yüce #Güçlü, #Güç #Yüce olandır. #Aziz #Allah, onların #şirk koştukları #ibadetlerden çok münezzehdir #Kuran 59:23	23.01.2023	Şahıs
O, #Allah'tır, O'ndan başka #ilah yoktur: #Melik, #Kutsal, #Kusursuz, #Huzur Kaynağı, #Her şeyin #gözetleyicisi, #Yüce #Güçlü, #Güç #Yüce olandır. #Aziz #Allah, onların #şirk koştukları #ibadetlerden çok münezzehdir #Kuran 59:23	24.01.2023	Şahıs
27: Eğer yeryüzündeki bütün ağaçlar kalem, denizler de mürekkep olsa, arkasından buna yedi deniz daha eklense, imkânı yok, Allah'ın kelimeleri yazmakla bitmez. Muhakkak ki Allah, kudreti dâimâ üstün gelen, her hükmü ve işi hikmetli ve sağlam olandır	24.01.2023	Şahıs
Kuran'ı Kerim muttakiler için hidayet kaynağıdır diye tanıtılır ilk sayfada. Demek ki sen o kriterde değilmişsin ki faydalanmak nasip olmamış.	31.08.2023	Şahıs
Bir ayeti anlayarak okumak tüm Kur'an'ı anlamadan okumaktan daha sevaptır. Prf Dr #HüseyinAtay Allah rahmet eylesin ☐	31.08.2023	Şahıs
“Deki ey kafirler yenileceksiniz ve hep birlikte cehenneme sürüleceksiniz!” *Kur'anı yakarı yakacak Kur'an! Elhamdülillah. Norveç'te Kur'an-ı Kerim'i yakan Salwan Momika gebermiş. Ateşi bol olsun.	2.04.2024 @MustafaYO LDAS_	Şahıs
Gerçeği örtenler dediler ki: “Bu Kur'an'ı dinlemeyin ve okunurken yaygara koparın, belki üstün gelirsiniz.” (Fussilet, 41/26) “Allah, kelimeleri ile gerçeği ortaya çıkarır. Suçlular hoşlanmasa da.” (Yunus, 10/82)	19 Mar 2024	Kurum
Kur'an: “Ey Yahya! Kitap'ı kuvvetlice tut...” (Meryem, 19/12)	1.04.2021	Kurum
Şüphesiz o zikri (Kur'an'ı) biz indirdik biz! Onun koruyucusu da elbette biziz.” (el-Hicr, 15/9)	4.04. 2024	Şahıs

EK 3 Momika Olayına Ait Örnek Tweet Metinleri

Tablo 3.8. Momika olayıyla ilgili örnek tweet metinleri.

Hesap adı	Tweet metni-tarih-kimlik	Görsel Türü
Kullanıcı 8vt k_8vt	İsveç'te Irak asıllı Süryani Salwan Momika, İran'ın Stockholm Büyükelçiliği önünde polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı. Kur'an yakan saldırganı yangın söndürme tüpü ile müdahale eden kadın gözaltına alındı! https://x.com/VoiceOfLevant/status/1692820903757836745 19.08.2023	Video
Kullanıcı 9uu k_9uu	Malmö/İsveç Salwan Momika, Müslümanların yoğun olduğu Varnhemstorget bölgesinde polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı. Momika'ya engel olmak isteyen 15 kişi polis tarafından gözaltına alındı. 4.09.2023	Fotoğraf
Kullanıcı 10yk k_10yk	Irak asıllı Salwan Momika, Pakistan'ın İsveç Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. İsveç polisi, gözyaşları içinde Momika'yı engellemeye çalışan kalp hastası Pakistanlı Malik Shahza'yı apar topar gözaltına aldı. "Lütfen Kur'an-ı yakma, bu iyi bir şey değil!" Tarih: 28.04.2024	Video
Kullanıcı 11lr k_11lr	İsveç'te Irak asıllı Salwan Momika, parlamento binası önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. 14.08.2023	-
Kullanıcı 12ov k_12ov	"Kur'an'ı yakamı izledi karşı çıkanı paketledi: Kalp hastası çıktı Irak asıllı Momika, Stockholm'de yer alan Pakistan Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. Kalp hastası Pakistanlı Malik Shahza, Momika'yı engellemeye çalışınca apar topar gözaltına alındı" https://x.com/odatv/status/1696257505054150886 28.08.2023	Fotoğraf ¹³⁵
Kullanıcı 13şs k_13şs	#deprem #Konya Tavan YÖNETİM İSTİFA Elif Dilek İmamoğlu #ODTÜ #motorin Hatay #Müslüman #deprem (Danimarkalı bir kadın #KURAN-I KERİM'i yakmak isteyen pisliğe engel olmaya çalışıyor polis kadını göz altına alıp #KURAN-I kerimi pisliğe geri veriyor. AFFET BİZİ ALLAHIM :(((27.07.2023 Kimlik Şahıs	-
Kullanıcı 14şs k_14şs	İsveç Iraklı bir boksör ile Kur'an-ı Kerim yakan Selvan Momika arasındaki düello.. Kur'an-ı Kerim'le savaşan herkesin rezil kaderi budur! ALLAH'ın lanetlediği kimselere ve ALLAH kime lanet ederse artık ona bir yardımcı bulamazsın. 21.08.2023 (Şahıs)	-
Kullanıcı 15dt k_15dt	İsveç Emniyeti yine izin verdi: Salwan Momika, bu kez İsveç Parlemtentosu önünde polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı. 31.07.2023 (Ö.K./Ajans)	Video

¹³⁵ Ekler kısmında yer alan bu fotoğraftaki kalp hastası Pakistanlı Malik Shahza'nın gözaltına alınması olayı oldukça fazla tweette yer bulmuştur.

Kullanıcı 16yk k_16yk	Irak asıllı Salwan Momika, Pakistan'ın İsveç Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. İsveç polisi, gözyaşları içinde Momika'yı engellemeye çalışan kalp hastası Pakistanlı Malik Shahza'yı apar topar gözaltına aldı. "Lütfen Kur'an-ı yakma, bu iyi bir şey 28.08.2023 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 17ta k_17ta	Daha önce de İsveç'te Kur'an-ı Kerim yakan Irak asıllı Haşdi Şabi militanı Salwan Momika ve Salwan Najem, bugün yeniden İsveç parlamentosunun önünde polis kontrolünde Kur'an-ı Kerim yaktı. 31.07.2023 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 18lr k_18lr	İsveç'te Irak asıllı Salwan Momika, parlamento binası önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. 14.08.2023 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 19lr k_19lr	İsveç'te Irak asıllı Süryani Salwan Momika, İran'ın Stockholm Büyükelçiliği önünde polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı. Kur'an yakan saldırgana yangın söndürme tüpü ile müdahale eden kadın gözaltına alındı! 19.08.2023 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 20ym k_20ym	Stockholm/İsveç Irak asıllı Salwan Momika, Pakistan Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim'i yaktı. Pakistanlı Malik Shahza, Kur'an-ı Kerim'in yakılmasını engellemeye çalıştı. Polis ise Shahza'ya müdahale etti. 29.08.2023 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 21ov k_21ov	Kur'an'ı yakarı izledi karşı çıkanı paketledi: Kalp hastası çıktı Irak asıllı Momika, Stockholm'de yer alan Pakistan Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. Kalp hastası Pakistanlı Malik Shahza, Momika'yı engellemeye çalışınca apar topar gözaltına alındı 28.08.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 22ht k_22ht	Danimarka Kopenhag'da İslam karşıtı bir grup, Suudi Arabistan Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. İsveç'te de Irak asıllı bir kişi, Parlamento Binası önünde Kur'an-ı Kerim'i ateşe verdi. 31.07.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 23uu k_23uu	Stockholm/İsveç Irak asıllı Salwan Momika, Pakistan Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim'i yaktı. Pakistanlı Malik Shahza, Kur'an-ı Kerim'in yakılmasını gözyaşları içinde engellemeye çalıştı. Polis ise Shahza'ya müdahalede bulundu. 29.08.2023 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 24uu k_24uu	Malmö/İsveç Salwan Momika, Müslümanların yoğun olduğu Varnhemstorget bölgesinde polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı. Momika'ya engel olmak isteyen 15 kişi polis tarafından gözaltına alındı. 4.09.2023 (Şahıs)	Fotoğraf
Kullanıcı 25yn k_25yn	İsveç'te Kur'an-ı Kerim yakan Irak asıllı Salwan Momika ve Salwan Najem, bugün yeniden İsveç parlamentosunun önünde polis kontrolünde Kur'an-ı Kerim yaktı... 31.07.2023 (Şahıs)	-

Kullanıcı 26öka k_26öka	Kur'an'ı yakanı izledi karşı çıkanı paketledi: Kalp hastası çıktı Irak asıllı Momika, Stockholm'de yer alan Pakistan Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. Kalp hastası Pakistanlı Malik Shahza, Momika'yı engellemeye çalışınca apar topar gözaltına alındı 28.08.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 27öka k_27öka	İsveç'in başkenti Stockholm'de Kur'an yakan Irak kökenli Selvan Momika, bir Müslüman tarafından darp edildi. Sosyal medyada yayılan görüntülerde, boks eldivenli bir genç tarafından tekme ve yumruklarla saldırıya uğrayan Momika'nın kendini bir kafenin reklam tabelası ile korumaya çalıştığı görülüyor. Öte yandan bazı sosyal medya kullanıcıları görüntülerin Momika tarafından kurgulanan bir mizansen olduğu iddiasında bulundu. 21.08.2023 (Ö.K./Ajans)	
Kullanıcı 28öka k_28öka	<u>#SONDAKİKA:</u> <u>#İsveç</u> 'te Kur'an-ı Kerim yakan <u>#SalwanMomika</u> yine ortaya çıktı. Başkent <u>#Stockholm</u> 'de polis korumasında <u>#Kuranı</u> ayaklar altına alıp ateşe verdi. 20.07.2023 (Ö.K./Ajans)	
Kullanıcı 29öka k_29öka	Kur'an'ı yakan Selvan Momika'ya sokakta dayak! İsveç'te Kur'an-ı Kerim yakan Selvan Momika, boks eldiveni takmış Müslüman bir kişi tarafından darp edildi. 21.08.2023 (Ö.K./Ajans)	
Kullanıcı 30şs k_30şs	Iraklı Salwan Momika, İsveç'teki Pakistan büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. İsveç polisi, Selvan'ın Kur'an'ı yakmasını gözyaşları içinde engellemeye çalışan kalp rahatsızlığı olan Pakistanlı Malik Shahz'ı alelacele tutukladı ve şunları söyledi: 'Lütfen Kur'an'ı yakmayın'. 29.08.2023 (Şahıs)	
Kullanıcı 31öka k_31öka	Kur'an yakan Salwan Momika'nın zor anları İsveç'te Kur'an-ı Kerim yakan Selvan Momika, boks eldiveni takmış bir kişi tarafından sokakta darp edildi. 21.08.2023 (Ö.K./Ajans)	
Kullanıcı 32öka k_32öka	İsveç İsveç'te son zamanlar da kutsalımız Kûran-ı Kerim'i yakan, Irak'lı Selvan Momika isimli yaratık canlı yayın yaptığı esnada...Müslüman vatandaş fark eder; "Sen yüz karası bir namuzsuzsun defol burdan". 21.07.2023 (Ö.K./Ajans)	
Kullanıcı 33öka k_33öka	KUR'AN YAKAN IRAKLI KAFİR! İsveç'in başkenti Stockholm'de Kur'an-ı Kerim'i yakan Iraklı Selvan Momika'nın, ülkesinde Şii milislerle çalıştığı ortaya çıktı. 21.07.2023 (Ö.K./Ajans)	
Kullanıcı 34şs k_34şs	Iraklı boksör Selvan'ı yeni Kutsal mekanı yakarak milyarlarca Müslümana defalarca hakaret eden Momika <u>#İsveç'te Kuran</u> " 21.08.2023 (Şahıs)	
Kullanıcı 35öka k_35öka	Daha önce İsveç'te <u>#Kuran</u> 'a hakaret etme gibi utanç verici bir eylemde bulunan Selvan Momika, bu kez Malmö'deki Laurensburg Meydanı'nda Kur'an-ı Kerim'i yaktı. 100'e yakın protestocu tutuklandı! 8.03.2023 (Ö.K./Ajans)	

Kullanıcı 36şş k_36şş	Kitabımızı yakana yumruklu tepki! #İsveçli #Müslüman bir genç, kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim yakan Selvan #Momika'yı yol ortasında #boks eldivenleri takarak dövdü. Gencin arkadaşları da o anları görüntüledi. 22.08.2023 (Şahıs)	
--	---	--

EK 4 Haber Temasına Yönelik Örnek Tweet Metinleri

Tablo 3.9. İslam karşıtlığı bağlamında Kur'an yakma olaylarının sosyolojik incelemesi neticesinde “haber” temasına yönelik veriler.

Ana Tema: Haber		
İslamofobi Konulu Haberler		
Tweet metni	Tarih	Kimlik
KRV’NİN İSLAMOFOBİ RAPORU Almanya’nın KRV Eyaletinde Müslümanlara Her 3Günde Bir Saldırı Oluyor.. #almanya #KRV #müslüman #ırkçı #saldırı #rapor #islamofobi	3.03.2023	Ö.K. /Ajans
İSLAMOFOBİ RAPORU! “İslamofobi, Avrupa’da Müslümanları Kıskaçı Altına Aldı	8.03.2023	Ö.K. /Ajans
İslamofobi’ye HAYIR ☒ Takipten çıkıyorum	14.03.2023	Şahıs
Avrupa’da yükselen ‘İslamofobi’ ile ilgili rapor! #avrupa #tbmm #ırkçılık #islamofobi	9.03.2023	Ö.K. /Ajans
KANADA’DA BİR İLK! Kanada’da İlk Defa Bir Okulda İslamofobi Karşıtı Program Uygulanıyor..	14.03.2023	Ö.K. /Ajans
BASIN AÇIKLAMASI ☐ 15 Mart Uluslararası İslamofobi ile Mücadele Günü https://tihek.gov.tr/15-mart-uluslararasi-islamofobi-ile-mucadele-gunu-...	15.03.2023	Ö.K. /Ajans
Her türlü önyargının ve ayrımcılığın son bulduğu bir dünya temennisiyle 15 Mart Uluslararası İslamofobi ile Mücadele Günü’nü kutluyoruz.	15.03.2023	Ö. K. /Ajans
TÜRKİYE’DEN “İSLAMOFOBİ İLE MÜCADELE ULUSLARARASI GÜNÜ” MESAJI	15.03.2023	Ö. K. /Ajans
New York Türkevi’nde Yeni Zelanda’daki #cami saldırısı ve #İslamofobi konuşuldu	16.03.2023	Ö. K. /Ajans
Son yıllarda artan #İslamofobi, başta Avrupa ülkeleri olmak üzere dünya genelinde terör olaylarına dönüşüyor.	16.03.2023	Ö.K. /Ajans
Ah ne tesadüf ki, “ifade özgürlüğü”nü doğru ama tam tersi şekilde ifade etmek isteyen 2 kişi bürokrasiye sıkışıp kaldı! ☒’de #ifade özgürlüğü hâlâ #İslamofobinin kodudur. Bunu kabul etmeyen herkes ya ikiye bölünmüştür ya da beyni yoktur,	29.01.2023	Şahıs
#Avrupa’da #İslamofobi	16.03.2023	Ö.K. /Ajans
“İSLAMOFOBİ KURUMSALLAŞTI” Avrupa İslamofobi Raporu, Avrupa Ülkelerinde İslamofobinin Kurumsallaştığını Tespit Etti.	28.03.2023	Ö.K. /Ajans
MÜSLÜMANLAR DA AVRUPA’NIN BİR PARÇASI! Avrupa Konseyi’nden “İslamofobi ile ilgili Mücadele Uluslararası Günü” İçin Mesaj..	15.03.2023	Ö.K. /Ajans
Avrupa Konseyi’nden “İslamofobi ile Mücadele Uluslararası Günü” için mesaj	16.03.2023	Ö.K. /Ajans
İsveç’te Kuran-ı Kerim’e saldırı	2.02.2023	Ö.K. /Ajans
Dini #görüşlere #saygının #seçenek değil, #zorunluluk olduğunu hatırlatayım. #Zakharova, imzacı #ülkeleri #hoşgörüsüzlük ve #ayrımcılık eylemlerine karşı koymaya zorlayan #uluslararası #belgelerden alıntı yaparak şunları söyledi:	24.01.2023	Şahıs

Avrupa’da aşırı sağın yükselişi #İslam karşıtlığını artırıyor	27.01.2023	Ö.K. /Ajans
Allah-u Ekber... Güvenlik güçleri Kur’an-ı Kerim’i yakarı değil, sahip çıkarak engelliyor...	16.08.2023	Şahıs
İsveç’te devlet gözetiminde Kur’an-ı Kerim’e saldırı	25.01.2023	Şahıs
Toplumsal Tepki Haberleri		
Tweet metni	Tarih	Kimlik
Kur’an-ı Kerim Yakılmasına Muğla’dan Sert Tepki	22.01.2023	Şahıs
Kuveyt, İsveç’te Kur’an-ı Kerim yakılmasına tepki gösterdi.	21.01.2023	Ö.K. /Ajans
Kuran’a yapılan saygısızlık İslam’a ve İslam âlemine terbiyesizlik ve saygısızlıktır.	22.08.2023	Ö.K. /Ajans
İsveç’te Kur’an-ı Kerim’in yakılmasına tepki	23.01.2023	Ö.K. /Ajans
Kuranı KKTC’den İsveç’te Kur’an-ı Kerim’in yakılmasına tepki	23.01.2023	Ö.K. /Ajans
Lahor Barosu #İsveç’te #Kuran-ı Kerim’in yakılması nedeniyle yarın tam gün #grev yapılacağını duyurdu #İsveçTerörÜlkesi	27.01.2023	Ö.K. /Ajans
İsveç’te rezalet: Kur’an-ı Kerim’in yakılmasına izin verildi.	21.01.2023	Ö.K. /Ajans
Almanya’daki İslami kuruluşlardan Müslüman karşıtlığı açıklaması	15.03.2023	Ö.K. /Ajans
İsveç’te Kur’an-ı Kerim yakan Momika’ya yüksek sesle karşı çıkan kişiyi polis susturmaya çalıştı.	25.08.2023	Ö.K. /Ajans
Provokasyona engel olmak isteyen MÜSLÜMANI İsveç Polisi darp ederek yaka paça tutukluyor.	16.08.2023	Şahıs
İsveç’te Kuran’ı Kerim’e karşı yapılan saldırıyı engelleyeme çalışan gruba polisler sert müdahalede bulundu.	16.08.2023	Ö.K. /Ajans
İslami değerlere saldırılar artıyor: Kur’an-ı yakan değil, müdahale eden gözaltına alındı.	18.08.2023	Ö.K. /Ajans
Kur’an-ı Kerim’i yakarı değil durdurmak isteyen gözaltına aldılar!	18.08.2023	Şahıs
İsveç’te kuran yakma eylemine bu sefer “yaratıcı” bir müdahale geldi...	18.08.2023	Şahıs (işlenecek)
Müslüman boksör İslam düşmanına dersini verdi.	22.08.2023	Ö.K. /Ajans
Kitabımızı yakana yumruklu tepki! #İsveçli #Müslüman bir genç, kutsal kitabımız Kur’an-ı Kerim yakan Selvan #Momika’yı yol ortasında #boks eldivenleri takarak dövdü. Gencin arkadaşları da o anları görüntüledi.	22.08.2023	Şahıs
Kur’an’ı yakan Salwan Momika’ya sokakta dayak! İsveç’te Kur’an-ı Kerim yakan Selvan Momika, boks eldiveni takmış Müslüman bir kişi tarafından darp edildi.	21.08.2023	Ö.K. /Ajans
Kur’an-ı Kerim’in yakılmasına karşı “anlamak için okuyun” kampanyası.	25.08.2023	Ö.K. /Ajans
İsveç’te Kur’an-ı Kerim yakılmasının yasaklanması talebiyle gösteri yapıldı	12.02.2023	Ö.K. /Ajans
Filistinli düşünöre göre, Avrupa’daki artan İslamofobinin nedeni “Batılı gençlerin İslam’a ilgisi”	27.01.2023	Ö.K. /Ajans
Dünyanın her yerindeki Müslüman Yöneticilerin #Kuran-ı Kerim düşmanlarına karşı duramamaları çok yazıktır. İslam’ı/İslami değerleri savunma ruhuna sahip güçlü güçlü bir Gerçek Müslüman Hükümdarımız olsun. #Kutsal Kuran	23.01.2023	Şahıs

Kuranı Kerim yakmak 1,6 milyar Müslümana hakaret	01.02.2023	Ö.K. /Ajans
İsveç'te Müslümanlar, Kur'an-ı Kerim yakılmasına izin veren hükümete karşı sokağa çıktı Eylemciler araçları ateşe vererek polisle çatışmaya devam ediyor.	6.09.2023	Ö.K. /Ajans
Bakmayın Kuranı kerimi yaktıklarına, onda yazılı ilmi kullanıp Müslümanları zayi ediyorlar. İroniye bak. "Oku" anladığın dilde ama. #Kuranı Kerim #ilim #ironi #cehalet	21.02.2023	Şahıs
Fail Vurgusu		
Tweet metni	Tarih	Kimlik
İsveç'te Kur'an-ı Kerim yakan Momika'ya meydan dayadı.	22.08.2023	Ö.K. /Ajans
Aşırı #İsveçli-#Danimarkalı #politikacı Rasmus Paludan, Cumartesi günü #İsveç #hükümetinin #izni ve polis #koruması ile #Stockholm'daki #Türk #Büyükelçiliği önünde #Kuran'ın bir nüshasını yaktı.	24.01.2023	Şahıs
İsveç'te Kur'an-ı Kerim yakan Paludan'ın sicili kabarık	23.01.2023	Şahıs
İsveç'te kâfir Salwan Momika tarafından Kuran'a karşı saldırılar gerçekleşmekte. Batı toplumlarında İslam'a ve onun değerlerine duyulan kin ve saldırılar artarken Müslüman halklarda ve Müslümanların yöneticilerinde herhangi bir tepki ya da somut bir adım yok.	24.08.2023	Ö.K. /Ajans
Kur'an-ı Kerim'e saldıran İslam düşmanı alçak Salwan Momika'ya meydan dayadı.	22.08.2023	Şahıs
Kur'an'ı yakan hadsize sokak ortasında meydan dayadı İsveç'te Kur'an-ı #Kerim'i polis yardımıyla yakan hadsiz Selvan #Momika, #Müslüman bir kişi tarafından sokak ortasında meydan #dayadı yedi.	22.08.2023	Ö.K. /Ajans
İsveç'te bir kadın, Kur'an-ı Kerim yakan Salwan Momika'nın üstüne yangın tüpüyle koştu. Momika, kaçtı.	18.08.2023	Şahıs
Kitabımızı yakana yumruklu tepki! #İsveçli #Müslüman bir genç, kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim yakan Selvan #Momika'yı yol ortasında #boks eldivenleri takarak dövdü. Gencin arkadaşları da o anları görüntüledi.	22.08.2023	Şahıs
KUR'AN YAKAN IRAKLI KAFİR! İsveç'in başkenti Stockholm'de Kur'an-ı Kerim'i yakan Iraklı Selvan Momika'nın, ülkesinde Şii milislerle çalıştığı ortaya çıktı.	2.07.2023	Ö.K. /Ajans
İsveç'te son zamanlar da kutsalımız Kûran-ı Kerim'i yakan, Irak'lı Selvan Momika isimli yaratık canlı yayın yaptığı esnada...Müslüman vatandaş fark eder; "Sen yüz karası bir namuzsuzsun defol burdan"	21.07.2023	Ö. K. /Ajans
Allah Bt@lanı Versin inşallah Kadın İranlı kadın, polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı. İsveç'in başkenti Stockholm'de, İran asıllı Bahrami Marjan adlı bir kadın, polis korumasında Kur'an-ı Kerim yakarak tüm dinlerin yok edilmesi gerektiğini savundu.	4.08.2023	Şahıs
İsveç'te Rasmus Paludan isimli şahıs Türkiye büyükelçiliği önünde Kuran-ı Kerimi polis eskortluğuyla yakıyor. Bunun adı ifade özgürlüğü olamaz, bu olsa olsa #islamofobi dir.	21.01.2023	Şahıs

Kınama		
Tweet metni	Tarih	Kimlik
İsveç'te #Kuran-ı Kerim'in yakılmasını ve saygısızlığını şiddetle kınıyorum. Bu olay iki milyar Müslümanın duygularını incitmiştir. #İİT ve İslam Dünyası bu konuda acilen harekete geçmeli ve İsveç Hükümeti'nden bu Kişi hakkında işlem talep etmelidir.	22.01.2023	Şahıs
#İsveç'in #Kuran-ı Kerim'i #yakma şeklindeki şeytani eylemi şiddetle kınıyoruz. #İsveç #yetkililerinin sponsor olduğu bu en kötü suça tüm #dünya karşı çıkmalı.	22.01.2023	Şahıs
Ürdün İsveç'te Kur'an-ı Kerim yakılmasını kınadı.	21.01.2023	Ö.K. /Ajans
ALLAH'IN EN KUTSAL KİTABI KURAN'IN YAKILMASINA ŞİDDETLE KINAMA DÜN İSVEÇ'TE YAPILAN PROTESTODA #ALLAH İSVEÇ'E HİKMET EYLESİN #BİRLEŞMİŞ İSLAM MİLLETLERİ İNŞAALLAH BU KONUDA HAREKETE GEÇİLMESİNİ UMUYORUZ	22.01.2023	Şahıs
Kur'an-ı Kerim'in yakılmasına geniş çapta kınama - İsveç Başbakanı harekete geçti...tüm Müslümanlar için taziyelerini dile getirdi	22.01.2023	Ö.K. /Ajans
Kuranı kerime yapılan saldırı ve saygısızlığa karşı malûm çevrelerden, sözde müslüman, laik, kemalist, ışıkçılarından, kalbi temizlerden bu kesimi temsil eden dernek ve vakıflardan bir kınama ve açıklama yaparı gördünüz mü?	24.08.2023	Şahıs
Azerbaycan Dışişleri Bakanlığı: Stockholm'de #Kuran-ı Kerim'e saygısızlık eden alçakça eylemi şiddetle kınıyoruz	22.01.2023	Ö.K. /Ajans
Peki İsveç'i bilirsiniz, 'Tüm Müslüman Dünyası' Tanrı'nın Son Vahiy Kitabının yakılmasını kınıyor!	23.01.2023	Şahıs
ABD Kur'an-ı Kerim'in yakılmasını kınamadı	24.01.2023	Ö.K. /Ajans
İsveç'te Kur'an-ı Kerim'in yakılması New York'ta protesto edildi	24.01.2023	Ö.K. /Ajans
Suudi Arabistan Krallığı, #Hollanda'da #Kuran-ı Kerim'in bir nüshasının #Hollandalı aşırılık yanlısı tarafından yok edilmesini şiddetle kınıyor ve kınıyor	25.01.2023	Şahıs
Uluslararası İnanç Bakanlıkları Konvansiyonu (ICFM), #İsveç ve Hollanda'da #Kur'an-ı Kerim'e yapılan saygısızlığı şiddetle kınamaktadır	26.01.2023	Ö.K. /Ajans
İsviçre'deki Türk toplumu Kur'an-ı Kerim'in yakılmasını protesto etti	26.01.2023	Ö.K. /Ajans
Pakistan, birkaç gün önce İsveç'te benzer bir eylem gerçekleştiren aynı İslamofobinin Danimarka'da #Kuran-ı Kerim'e saygısızlık ettiği anlamsız ve son derece saldırgan eylemini güçlü bir şekilde kınadı	28.01.2023	Ö.K. /Ajans
Kuveyt, Lahey'de Kur'an-ı Kerim'in yakılmasını kınadı 'Bu eylem dünya çapında Müslüman öfkesini körüklemek riski taşıyor	28.01.2023	Şahıs
Kuveyt, aşırılık yanlılarının Kopenhag'da Kur'an-ı Kerim'i yakmasını kınadı -KUVEYT ŞEHİRİ, 28 Ocak: Cumartesi günü Kuveyt, bu olayı şiddetle kınadı ve kınadı	Şahıs	Şahıs
Rusya, İsveç'te Kuran yakılmasını 'İslamofobinin bir başka provokatif eylemi' olarak kınadı	30.01.2023	Şahıs

Ürdün'den Danimarka'da Kur'an-ı Kerim'e yapılan saldırıya kınama (link var)	26.03.2023	Ö.K. /Ajans
Dünya #Danimarkada #Kerime #kınama #Kuranı Ürdün'den Danimarka'da Kur'an-ı Kerim'e yapılan saldırıya kınama (link var)	26.03.2023	Ö.K. /Ajans
Dünya #Danimarkada #Kerime #kinadi #Kuranı Pakistan, Danimarka'da Kur'an-ı Kerim'e yapılan saldırıyı şiddetle kınadı (link var)	27.03.2023	Ö.K. /Ajans
MfaEgypt #Kuran-ı Kerim'in yakılmasını neden kınamadınız?	28.01.2023	Şahıs
Kuran-ı Kerim'i #yakmak korkakça bir davranıştır. Bu #terör eylemini #reddediyor ve kınıyorum.	22.01.2023	Şahıs
#Kuran-ı Kerim bizim #Kanunumuz, İlkemiz, Rehberimiz, İncamızdır. #Kuran-ı Kerim Kâfirin yaptığı hakaret eylemini şiddetle ve sert bir şekilde kınıyoruz. Kur'an bizim yasamızdır, politikamızdır, inancımızdır	25.01.2023	Şahıs
ALLAH'IN EN KUTSAL KİTABI KURAN'IN YAKILMASINA ŞİDDETLE KINAMA DÜN İSVEÇ'TE YAPILAN PROTESTODA #ALLAH İSVEÇ'E HİKMET EYLESİN #BİRLEŞMİŞ İSLAM MİLLETLERİ İNŞAALLAH BU KONUDA HAREKETE GEÇİLMESİNİ UMUYORUZ	22.01.2023	Şahıs
Dün İsveç'teki #protesto sırasında #Kuran-ı Kerim'in #yakılmasını #şiddetle #kınıyoruz. #Batı #insanları, bu #İslam karşıtı eylemin #ifade #ifade #özgürlüğü #ifadesi kapsamına girmediğini öğrenmeli. #İsveç #Hükümetinden bu #faillere karşı sert önlemler almasını #talep ediyoruz.	22.01.2023	Şahıs
Manşet: "Türkiye, İsveç'in 'aşâğılık' Kur'an yakma protestosunu kınıyor." Ben bunu Batılıların Kuran yakması ve kargaşa yaratması bağlamına oturtuyorum.	21.01.2023	Şahıs
Azerbaycan Dışişleri Bakanlığı: Stockholm'de #Kuran-ı Kerim'e saygısızlık eden alçakça eylemi şiddetle kınıyoruz	22.01.2023	Ö.K. /Ajans
İsveç'te #Kuran-ı Kerim'in yakılmasını ve saygısızlığını şiddetle kınıyorum. Bu olay iki milyar Müslümanın duygularını incitmiştir. #İİT ve İslam Dünyası bu konuda acilen harekete geçmeli ve İsveç Hükümeti'nden bu Kişi hakkında işlem talep etmelidir.	22.01.2023	Şahıs
Müslüman olmaktan gurur duyuyorum ve Müslümanlar Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim'e inandılar ve onu sevdiler. #KURAN Yücedir, bize diğer dinlere karşı hoşgörüyü öğreten kitaptır. #KURAN #KURAN'ın yakılmasını teşvik etmek, sergilemek utanmazca bir davranıştır. Şiddetle kınıyorum.	24.01.2023	Şahıs
Kuran-ı Kerim'i #yakmak korkakça bir davranıştır. Bu #terör eylemini #reddediyor ve kınıyorum.	22.01.2023	Şahıs
#İsveç'in #Kuran-ı Kerim'i #yakma şeklindeki şeytani eylemi şiddetle kınıyoruz. #İsveç #yetkililerinin sponsor olduğu bu en kötü suça tüm #dünya karşı çıkmalı.	22.01.2023	Şahıs

Nefret Vurgusu		
Tweet metni	Tarih	Kimlik
Son olarak İsveç ve Hollanda'da yaşanan Kuran-ı Kerim'e karşı saldırılar, Batı'da artan İslam nefretinin boyutlarını ortaya koyuyor - 1 #İslamofobi #NefretSuçu	24.01.2023	Ö.K. /Ajans
NEFRETE KARŞI BİR ADIM Almanya'daki İslami Kuruluşlardan Müslüman Karşıtlığı Açıklaması..	20.03.2023	Ö.K. /Ajans
Faik Tanrikulu [@faik_tanrikulu]: "Müslümanlara, İslam dünyasına karşı çifte standart olduğunu görüyorsunuz." "İsveç anayasasına ve Avrupa İnsan Hakları 10. maddesine göre nefret söylemi bir suç.	26.01.2023	Ö.K. /Ajans
İslamofobi, İslam dinine mensup olan bireylerin maruz kaldıkları şiddet ve düşmanlıktır. Nefret suçudur. #İslamofobi #Medyaveİslamofobi	5.04.2023	Şahıs
Eceli gelen köpek cami duvarına işermiş misali Avrupa'da her gün Kur'an'ı Kerim yakıyorlar, bundan sonra artık sömürü düzeni bitti, Avrupa'nın açlık ve sefalet günleri kapıda, akıttıkları kanın kanın bedelini mutlaka ödeyecekler. Şu an yapmaya çalıştıkları ise çirpınmak sadece.	31.08.2023	Şahıs
Son olarak İsveç ve Hollanda'da yaşanan Kuran-ı Kerim'e karşı saldırılar, Batı'da artan İslam nefretinin boyutlarını ortaya koyuyor- 1 #İslamofobi #NefretSuçu	24.01.2023	Şahıs
İsveç devletinin raporuna göre nefret suçlarında en büyük hedef Müslümanlar	24.01.2023	Ö.K. /Ajans
Bu dini nefrete şiddetle karşı çıkıyoruz. Düzeltilmesi gereken pek çok sosyal, ekonomik ve politik nedenimiz var. Ama hepsi bu Müslüman düşmanlığında boğuluyor. Üzücü.	24.01.2023	Şahıs
İrkçılık ve İslam karşıtlığı bir virüs gibi Avrupa ülkelerine yayılıyor. Buna göz yuman ve destek verenler nefretle anılacaklar. Hamdolsun yüce dinimiz #İslam ve kutsal kitabımız #KuraniKerim tüm bu insanlığa zarar veren pespaye gösteri ve çabalardan etkilenmez.	24.01.2023	Şahıs
Ruhun üşümesin! Eğer hoşgörüsüz Gayrimüslimler nefretlerini #Kuran-ı Kerim ile sürekli dile getiriyorlarsa bu kadar sessiz oturmanın bir anlamı yok. Glorious ve Glorious'un iyiliği için lütfen sesinizi mümkün olduğu kadar yükseltin. Kur'an-ı Kerim	25.01.2023	Şahıs
Ece Baban [@ecebaban]: "Nefret söyleminin dijital kamusal alandan gerçek kamusal alana yansımalarını görüyoruz. İfade özgürlüğü ile bunu normalleştirme çabası söylemin nefret eylemine dönüşmesine yol açar	29.01.2023	Ö.K. /Ajans
Müslümanların hedef gösterilmeye çalışıldığı nefret ürünü bu hastalıkla mücadelemiz kararlılıkla devam edecektir. #İnsanlıkSuçu #İslamofobi	9.03.2023	Şahıs
İslamofobi, İslam dinine mensup olan bireylerin maruz kaldıkları şiddet ve düşmanlıktır. Nefret suçudur. #İslamofobi #Medyaveİslamofobi	5.04.2023	Şahıs

Fransa'da da genel yaklaşım #İsveç Başbakanlığının şu mesajıyla özetlenen görüşle uyumlu. Kuran yakılması kaba, çirkin, tasvip edilmeyen provokasyon, ancak düşünce ve ifade özgürlüğü dahilinde. Nefret suçu sayılmıyor. #İslamofobi kavramı ise çok tartışmalı ve hukukta yeri yok.	22.01.2023	Şahıs
İslamofobi #NefretSuçu	24.01.2023	Şahıs
Medya Vurgusu		
Medyadaki ayrımcılık nedeniyle Müslümanlığı seçen Amerikalılar potansiyel terörist olarak görülüyor #Ayrımcılık . #İslamofobi . #ABD	11.04.2023	Ö. K./Ajans

EK 5 Danimarkalı Vatanseverler Tweet metinleri

Tablo 3.11. Danimarkalı Vatanseverler olayıyla ilgili tweet metinleri.

Kullanıcı 4sh k_4sh	Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da İslam karşıtı Danske Patrioter isimli grup, Pakistan, Cezayir, Endonezya ve Fas'ın Kopenhag Büyükelçilikleri önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. Provokasyonları polis eşliğinde gerçekleştiren grup, bir cami önünde de Kur'an-ı Kerim'i ateşe verdi. https://x.com/sabah/status/1690268128725323776 12.08.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 5ea k_5ea	Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da Kur'an-ı Kerim'e yönelik saldırılar düzenlendi. İslam karşıtı ve ırkçı "Danske Patrioter" isimli grubun üyeleri, Türkiye, Cezayir, Pakistan, Endonezya ve İran'ın Kopenhag Büyükelçilikleri önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. https://x.com/eha_medya/status/1688936902970204160 8.08.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 6ea k_6ea	Avrupa'da Kur'an-ı Kerim'e yönelik saldırılar sürüyor Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da İslam karşıtı Danske Patrioter isimli grubun üyeleri; Pakistan, Cezayir, Endonezya ve Fas'ın Kopenhag Büyükelçilikleri önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. https://x.com/eha_medya/status/1690256806860435457 12.08.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf
Kullanıcı 7y3 k_7y3	YETER YA YETER AMBARGO İSE AMBARGO SAVAŞ İSE SAVAŞ İslam karşıtı ve ırkçı "Danske Patrioter (Danimarkalı Vatanseverler)" isimli grubun bir üyesi; Türkiye, Pakistan, Cezayir, Endonezya ve İran'ın Kopenhag Büyükelçilikleri önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. https://x.com/YARGI1453/status/1689367126484668417 9.08.2023 (Şahıs)	Fotoğraf
Kullanıcı 8ar k_8ar	İslam karşıtı ve ırkçı Danimarkalı Vatanseverler isimli grubun üyeleri, bugün Pakistan, Cezayir, Endonezya ve Fas'ın Kopenhag Büyükelçilikleri önünde Kur'an-ı Kerim yaktı https://x.com/ahaber/status/1690029629229187072 11.08.2023 (Ö.K./Ajans)	Fotoğraf Yazıyı al
Kullanıcı 9ht k_9ht	Danimarka Kopenhag'da İslam karşıtı bir grup, Suudi Arabistan Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yaktı. İsveç'te de Irak asıllı bir kişi, Parlamento Binası önünde Kur'an-ı Kerim'i ateşe verdi. Tarih: 31.07.2023 (Şahıs)	Fotoğraf

Kullanıcı 10la k_10la	İslam karşıtı ve ırkçı “Danske Patrioter (Danimarkalı Vatanseverler)” isimli grubun bir üyesi, Türkiye’nin Kopenhag Büyükelçiliği önünde Kur’an-ı Kerim yaktı... Bu tür eylemlerin sistematik hale gelmesi ve bizzat devlet kurumları tarafından göz yumulması tehlikeli sonuçlara sebep olabilir. Batı yüzyıllardır ırkçılığı, yabancı düşmanlığını, toplumlar arasında kin ve nefret doğmasını çok denedi ancak başarılı olamadı. Bugün yine siyasi gerekçelerle düşmanlığı körükleyecek yollara başvurmaktadır ... Türkiye olarak tüm Müslüman coğrafyalarının hamiliğine aynı kararlılıkla devam edecek bu tür düşmanca kışkırtmalar karşısında izlediğimiz politikalardan asla taviz vermeyeceğiz. Batı her zamanki gibi yine ateşle oynamakta. Ve tarih hep göstermiştir ki bu tür düşmanca ateşlerle oynayana mutlaka ateş sıçramış ve onu da yakmıştır. https://x.com/leylasahinusta/status/169066868653570457 6 13.08.2023 (Şahıs)	-
--	--	---

EK 6 Jade Sandberg Olayıyla İlgili Örnek Tweet Metinleri

Tablo 3.12. Sandberg olayıyla ilgili örnek tweet metinleri.

Hesap adı	Tweet metni-tarih-kimlik	Görsel türü
Kullanıcı 8gr k_8gr	İsveç'in başkenti Stockholm'de Jade Sandberg isimli bir kadın, polis eşliğinde Kur'an-ı Kerim yaktı. Sandberg, İslam dininin Avrupa'da yasaklanması çağrısında bulundu. 18.02.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 9gm k_9gm	İsveç'in başkenti Stockholm'de bir kadın polis koruması eşliğinde Kur'an-ı Kerim yaktı 18.02.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 10gr k_10gr	Stockholm'de Jade Sandberg isimli bir kadın, polis eşliğinde Kur'an-ı Kerim yaktı. 18.02.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 11cr k_11cr	İsveç'in başkenti Stockholm'de Jade Sandberg isimli bir kadın, polis eşliğinde Kur'an-ı Kerim yaktı. 18.02.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 12yn k_12yn	İsveç'in başkenti Stockholm'de, Jade Sandberg isimli bir kadın, polis eşliğinde Kur'an-ı Kerim yaktı. Yani anlatacağımız, İsveç'te değişen bir şey yok... 18.02.2024 (Şahıs)	-
Kullanıcı 13dh k_13dh	İsveç'in başkenti #Stockholm 'de Jade Sandberg isimli bir kadın, elinde tuttuğu haç ile polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı. 28.04.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 14ar k_14ar	İSVEÇ'TE BİR ALÇAK EYLEM DAHA İsveç'in başkenti Stockholm'de Jade Sandberg isimli İslam karşıtı bir kadın, polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı. 28.04.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 15am k_15am	Yine Kuran-ı Kerim yaktılar! İsveç akıllanmıyor İsveç'in başkenti Stockholm'de, Jade Sandberg isimli bir kadın polis korunmasında Kur'an-ı Kerim yaktı 28.04.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 16bv k_16bv	İsveç'te bir kadın, polis nezaretinde Kur'an-ı Kerim yaktı. 28.04.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 17dr k_17dr	İsveç'te bir kadın, elinde haç ile polis koruması altında Kur'an-ı Kerim yaktı 28.04.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 18h7 k_18h7	Yine Kuran-ı Kerim yaktılar! İsveç akıllanmıyor... İsveç'in başkenti Stockholm'de, Jade Sandberg isimli bir kadın polis korunmasında Kur'an-ı Kerim yaktı. 28.04.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 19om k_19om	İsveç'in Stockholm kentinde bir kadın, Kur'an-ı Kerim yaktı. Çevrede bulunan polislerin olaya müdahale etmediği görüldü. 28.04.2024 (Ö.K./Ajans)	Video

Kullanıcı 20tm k_20tm	Yine İsveç, yine İslam düşmanlığı! İsveç'in başkenti Stockholm'de Jade Sandberg isimli bir kişi, polis koruması altında Kur'an-ı Kerim'i yaktı. 28.04.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 21tt k_21tt	İsveç'te Kur'an-ı Kerim'e yine alçak saldırı İsveç'in başkenti Stockholm'de Jade Sandberg isimli İslam karşıtı bir kadın, polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı. 28.04.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 22a9 k_22a9	İsveç'te bir kadın polis koruması eşliğinde Kur'an yaktı Stockholm'de bir kadın, polis koruması eşliğinde Kur'an-ı Kerim yaktı. Kadının o esnada elinde tuttuğu haç dikkat çekti. Türkiye İsveç'in NATO ya girişlerine izin vermişti. ..YAPARSA AKP YAPAR.. 28.04.2024 (Şahıs)	Fotoğraf
Kullanıcı 23bb k_23bb	İsveç'in başkenti Stockholm'de bir kadın, polis koruması eşliğinde Kur'an-ı Kerim yaktı. Bizim siyasal islamcılar ise İsveç NATO'ya girsin diye "evet" oyu kullanmıştı. 28.04.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 24hd k_24hd	İsveç/Stockholm'de Jade Sandberg isimli kadın polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı. ***e be danq@lak boşuna mı binlerce hafız var 28.04.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 25nn k_25nn	İsveç'te Kur'an-ı Kerim'e yine alçak saldırı İsveç'in başkenti Stockholm'de Jade Sandberg isimli İslam karşıtı bir kadın, polis korumasında Kur'an-ı Kerim mushafını yaktı. İslamın nurunu söndüremeyeceksiniz.. Dalga dalga islam yayılacak korkunuz budur... 28.04.2024 (Şahıs)	Video-yazı
Kullanıcı 26o0 k_26o0	İsveç'in başkenti Stockholm'de İslam düşmanı bir kadın, polis koruması eşliğinde Kur'an-ı Kerim yaktı. Allah'a birgün mutlaka hesap vereceksiniz. Umarız ki cezanızı bu dünyada'da çekersiniz. 28.04.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 27se k_27se	İsveç'te bir kadın, polis korunması eşliğinde Kur'an-ı Kerim yaktı. Bir gün siz de yanacaksınız. O zaman yakmak neymiş görürsünüz. 28.04.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 28yn k_28yn	İsveç'i NATO ya girme kararı ile koruma polisliğini üstlenen AKP CHP ve MHP'li vekiller ve bütün bu olanlara rağmen onlara sorgusuz sualsiz oy veren kasketli Hüsnü ler bu vebale ortak siziz. İsveç'te bir terörist polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı. 29.04.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 29pk k_29pk	İsveç'in Malmö kentinde polisin şerit çekerek koruma altına aldığı elinde haç olan bir kadın Kur'an-ı Kerim yaktı 3.05.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 30gm k_30gm	İsveç'in başkenti Stockholm'de Jade Sandberg isimli bir kadın, üçüncü kez polis eşliğinde Kur'an-ı Kerim yaktı 4.05.2024 (Ö.K./Ajans)	Video
Kullanıcı 31sh k_31sh	İsveç'de Jade Sandberg isimli İslam karşıtı bir kadın tekrar polis korumasında Kur'an-ı Kerim yaktı. 4.05.2024 (Ö.K./Ajans)	Video

Kullanıcı 32sn k_32sn	İsveç’de Jade Sandberg isimli İslam karşıtı kadın tekrar polis korumasında Kur’an-ı Kerim yaktı. 3.05.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 33m3 k_33m3	İsveç’in başkenti Stockholm’de Jade Sandberg isimli bir kadın üçüncü kez polis eşliğinde Kur’an-ı Kerim yaktı. 4.05.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 34b2 k_34b2	İsveç’in başkenti Stockholm’de Jade Sandberg isimli bir kadın üçüncü kez polis eşliğinde Kur’an-ı Kerim yaktı. Allâh belanızı versin kininizde gebereceksiniz 4.05.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 35i3 k_35i3	İsveç’in başkenti Stockholm’de Jade Sandberg isimli bir kadın, üçüncü kez polis eşliğinde Kur’an-ı Kerim yaktı. Aslında MİT bu tür olaylara dâhil olmalıdır. Hiç Şaşırtmadan ALLAH BELANIZI VERSİN 4.05.2024 (Şahıs)	Video

EK 7 PEGİDA Olayıyla İlgili Örnek Tweet Metinleri

Tablo 3.16. PEGİDA olayıyla ilgili örnek tweet metinleri.

Hesap adı	Tweet metni-tarih-kimlik	Görsel türü
Kullanıcı 7ga k_7ga	VİCDAN YERİNE İŞKEMBE TAŞIYANLAR Görüntüleri izleyin. Hollanda polisi, Kuran'ı yakmaya çalışan iki kişiyi korumak için canla başla çabalıyor. Çünkü Batı, sadece kendi ürettiği değerlere saygı duyuyor. Sizin de bazı değerleriniz olabileceğini 15.01.2024 (Şahıs)	-
Kullanıcı 8nr k_8nr	Hollanda'da polis gözetiminde Kur'an-ı Kerim'i yakmaya çalışan itlere yürekli Müslümanlar müsaade etmedi. "Düşünürler ki müslümanları öldürürsek İslam biter. Bilmezler ki dağ taş, İslam'dır! Bilmezler ki âlem, İslam'dır! Bilmezler ki dönen kâinat, İslam'dır!" 14.01.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 9zz k_9zz	Hollanda'da Polis Koruması eşliğinde Kur'an-ı Kerim Yakılıyor..! Nerde Müslüman Devletler.? 13.01.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 10ae k_10ae	"Kuran-ı Kerim'i Yakamazsınız! Allahu Ekber! Hollanda'da İslam karşıtı örgüt PEGIDA'nın lideri Edwin Wagenveld'in, Kuran-ı Kerim yakma girişimini Müslüman bir genç engelledi. 6.10.2023 (Şahıs)	Fotoğraf
Kullanıcı 11en k_11en	Yiğide bakın Hollanda'da polis koruması altında Kur'an-ı Kerim yakma girişimi uçan tekmeyle engellendi. İslam düşmanlarına minimum uygulanması gereken tarife... 14.01.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 12ri k_12ri	Hollanda'da polis koruması eşliğinde Kur'an-ı Kerim'i yakmaya kalkışan ırkçıya karşı Kassamvari bir vuruş!... * Allah ayağını sabit, ömrünü bereketli kılsın. 14.01.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 13uu k_13uu	Hollanda'da polis gözetiminde, kameralar eşliğinde Kur'an'ı yakmak isteyen alçağa artisliğinin bedelini ödeten bu yürekli Müslümanları tebrik ediyorum. Mesele kağıt yakmak değil, Kur'anı götürüp sessizce yaksa kimse de görmeyecek. Ancak 1.5 milyar 14.01.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 14bu k_14bu	Hollanda'da polis gözetiminde Kur'an-ı Kerim'i yakmaya çalışan itlere yürekli Müslümanlar müsaade etmedi. 14.01.2024 (Şahıs)	Video

Kullanıcı 15bt k_15bt	AYAĞINA SAĞLIK Bugün Hollanda’da polis koruması eşliğinde Kur’an-ı Kerim yakma girişimi vardı.. Sonrası mı? Sonra bir yiğidin uçan tekmesi değdi kafirin akılsız kafasına.. Yiğidimize selam olsun, Allah razı olsun..! 14.01.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 16g3 k_16g3	Hollanda’da İslam düşmanı örgütün polis koruması altında Kur’an-ı Kerim yakma girişimi bir Müslüman’ın uçan tekmesiyle engellendi. Ayağına sağlık, yüreğine sağlık, ömrüne bereket kardeşim... 14.01.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 17m7 k_17m7	Hollanda’da Kur’an-ı Kerim yakma girişiminde bulunan şerefsiz, Müslümanlar uçan tekme ile müdahale etti Polis korumasını geçen Müslümanlar coplanmalarına rağmen alana girip yakılmak istenen Kur'an'ı muhafaza altına aldılar. Kuran'ı yakmaya 14.01.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 18ke k_18ke	Hollanda’da Polis korumasında Kuran’ı Kerim yakıldı.Yakma eylemine müdahale etmek isteyen kardeşlerimiz polis tarafından darp edilerek gözaltına alındı. Gördükleri tüm şiddete rağmen Kuranlarını yaktırmadılar. Allah sizlerden razı olsun kardeşlerim. 14.01.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 19ks k_19ks	İşte o can alıcı görüntüler Hollanda’da İslam düşmanları polis koruması altında Kur'an-ı Kerimi yakma girişiminde bulundu. Müslüman bir gencimiz D@muz'a Uçan tekmeyle karşılık verdi Ahmet Türk 7 PKK Hüdapar Faruk Beşer Hakan Ural #Yemen 14.01.2024 (Şahıs)	Video
Kullanıcı 20mc k_20mc	Müslüman genç Kur'an-ı Kerim'i yaktırmadı..! Hollanda’da İslam karşıtı örgüt PEGIDA’nın lideri Edwin Wagensveld’in, Kuran-ı Kerim yakma girişimini Müslüman bir genç engelledi. 6.10.2023 (Şahıs)	Fotoğraf
Kullanıcı 21ms k_21ms	Cesur yürekli Müslüman Kur'an-ı Kerim'i yaktırmadı Hollanda’da İslam karşıtı örgüt PEGIDA’nın lideri Edwin Wagensveld’in, Kuran-ı Kerim yakma girişimini Müslüman bir genç engelledi. 6.10.2023 (Şahıs)	-

EK 8 “NATO” Temasına Yönelik Örnek Tweet Metinleri

Tablo 3.19. İslam karşıtlığı bağlamında Kur’an-ı Kerim-i yakma olaylarının sosyolojik incelemesi neticesinde “NATO” temasına yönelik veriler.

NATO		
Tweet metni	Tarih	Kimlik
Olası? Putin, İslam karşıtı bir şahsın İsveç’te Kur’an yakmasına izin vermek için 31 dolar ödedi ve böylece Türkiye’nin, İsveç’in NATO’ya katılmasına karşı geçici veto hakkını garanti etti. Eğer öyleyse, bu muhtemelen uluslararası ilişkiler tarihindeki en ucuz stratejik hamle olacaktır.	29.01.2023 (Şahıs)	Kullanıcı 1şs k_1şs
NATO üyesi İsveç’te Kuran yakılması Müslümanların içinde bulunduğu büyük krizin bir göstergesi. Bizim krizimiz, bir öz farkındalık ve mevcut durum krizidir. Bir kimlik ve liderlik krizidir. Krizimiz, bizi yöneten sistemler ve yöneticilerimiz ile aramızdaki o büyük uçurumdur!	18.02.2024 (Şahıs)	Kullanıcı 2şs k_2şs
Polis korumasında Kur’an yaktıran İsveç Türkiye’nin desteğiyle NATO’ya girdi. Ne büyük bir utanç, ne büyük bir zillet, ne büyük bir iki yüzlülük.	24.01.2024 (Şahıs)	Kullanıcı 3şs k_3şs
Erdoğan’ın asla imzalamam demesine karşın, İsveç’in NATO’ya Katılım Protokolünü imzalayıp TBMM’ye gönderdiği sırada, İsveç’te ne oldu biliyor musunuz? israil bayrağı sallayan bir yavşagın, Kur’anı Kerim’i ayağıyla çiğnemesine izin verildi...	23.10.2023 (Şahıs)	Kullanıcı 4şs k_4şs
Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz Tunç: Maalesef İsveç ve bazı ülkelerin Kur’an-ı Kerim’e yönelik saldırılara müsamaha gösterdiğini görüyoruz. NATO’da Türkiye’nin müttefiki olmak isteyen İsveç makamlarının bu konuda gerekli tedbiri mutlaka alması gerekir.	14.09.2023 (Ö.K./Ajans)	Kullanıcı 5ak k_5ak
DOST VE MÜTTEFİK” İSVEÇ.... İsveççede artık sıkça kullanılan yeni bir terim var: KORANBRÄNNING “Kuran yakma” anlamına geliyor. Basında ve siyasette kullanımı hızla yaygınlaştı çünkü İsveç’te eskiden beş on yılda bir görülen Kuran yakma eylemleri artık aylık bir rutine bindi. En son üç gün önce aynı anda iki şehirde birden Kuran yakıldı. Tabi Kuran’ı yakanlar sadece yakmakla kalmıyorlar, İslam’a, Hz. Muhammed’e en ağır küfürleri ederek adeta bir sahne gösterisi sergiliyorlar. Yakında İsveç’te belki de her gün Müslümanların bir değerinin aşağılandığına şahit olacağız. Çünkü İsveç’te Müslümanlara hakaret eden faşistler bu işi “polis korumasında” yapıyor. NATO üyesi ve müttefikimiz olan İsveç, bir devlet politikası olarak Müslümanlara yönelik nefreti/ırkçılığı destekliyor. Bizim ise “dostlarımızı ve müttefiklerimizi” seçme konusunda bazı sorunlarımız olduğu anlaşılıyor.	29.04.2024 (Şahıs)	Kullanıcı 6ga k_6ga

Kahve, hamburger ve cola içenlere çemkiren ahalinin dikkatine! İsveç Başbakanı Kristersson'un açık soru-cevap oturumunda İsrail'in Filistin'de soykırım yapma hakkı olduğunu söyledi. Şimdi biz bu ülkenin NATO'ya girişine izin vereceğiz? https://x.com/K_TURK_19051919/status/1727605929858716021	23.11.2023 (Şahıs)	Kullanıcı 7şs k_7şs
Erdoğan'ın asla imzalamam demesine karşın, İsveç'in NATO'ya Katılım Protokolünü imzalayıp TBMM'ye gönderdiği sırada, İsveç'te ne oldu biliyor musunuz? israil bayrağı sallayan bir yavşağın, Kur'anı Kerim'i ayağıyla çiğnemesine izin verildi... https://x.com/AvAliDvrnAn/status/1716529598492463533	23.11.2023 (Şahıs)	Kullanıcı 8an k_8an
Olası? Putin, İslam karşıtı bir şahsın İsveç'te Kur'an yakmasına izin vermek için 31 dolar ödedi ve böylece Türkiye'nin, İsveç'in NATO'ya katılmasına karşı geçici veto hakkını garanti etti. Eğer öyleyse, bu muhtemelen uluslararası ilişkiler tarihindeki en ucuz stratejik hamle olacaktır.	29.01.2023 Şahıs	Kullanıcı 9şs k_9şs
Eylem- Erdoğan-NATO		
Tweet metni	Tarih	Kimlik
İslam düşmanlığı ve kültürel ırkçılık, milyonlarca Müslüman'ın yaşadığı Batılı ülkeleri zehirli bir sarmaşık misali sarmaktadır. Kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim'e yönelik menfur saldırıların fikir özgürlüğü bahanesiyle meşrulaştırılması asla kabul edilemez. Milyarlarca insanın mukaddesatını hedef alan çirkin, provokatif ve alçak eylemlerin mutlaka önüne geçilmelidir. Bu yıl devralacağımız İslam İşbirliği Teşkilatı Dışişleri Bakanları Konseyi dönem başkanlığımızda İslam düşmanlığıyla mücadelemizi aktif şekilde sürdüreceğiz.	3.03.2025 (Ö.K./Ajans-Şahıs)	Kullanıcı 10rn k_10rn
Erdoğan "İsveç, boşuna uğraşma. Sen benim mukaddes kitabım Kuran'ın yakılmasına, yırtılmasına müsaade ettiğin sürece biz sizin NATO'ya girmenize evet demeyiz. AKP bugün İsveç'in NATO'ya üyeliğini TBMM genel kuruluna getiriyor. BAHÇELİ: 23 Ocak 2024 "İsveç'in NATO üyeliğine genel kurulda destek vereceğiz."	23.01.2024 (Şahıs)	Kullanıcı 12ns k_12ns
Cumhurbaşkanı Erdoğan: (İsveç'te Kur'an-ı Kerim yakılması) İnsanların kutsallarına saldırmak fikir hürriyeti değil barbarlıktır, ilkeliktir, bir nevi terör eylemidir. https://trthaber.com/haber/gundem/cumhurbaskani-erdogan-muttefiklerimizden-kararli-ve-net-bir-tavir-bekliyoruz-781191.html Yorum -laf olsun neden vize verdin o zaman? -madem terör eylemi buyur nato'ya diyen sen değil misin	12.07.2023 (Ö.K./Ajans)	Kullanıcı 13ti k_13ti

“KUR’AN YAKMAK ÖZGÜRLÜK OLAMAZ” Cumhurbaşkanı Erdoğan: İsveç’teki saldırı hepimizi öfkeliendirdi, bu nefret suçudur. Yorum: Ülkenin içine ettiniz onu düzeltin, Kuran yakanın cezasını Allah verir	3.07.2023 (Ö.K./Ajans)	Kullanıcı 14nv k_14nv
İsveç’te Kur’an-ı Kerim’in Yakılmasına Tepki Veren İsveçli Kadın TEKBİR Getirerek Kur’anı Kerim’i Öptü...!!!! İSLAMİYET BATIDAN YÜKSELECEK ALLAHU EKBER.	22.01.2023 (Şahıs)	Kullanıcı 15zl k_15zl
Hani İstiklal eylemlere kapalıydı.?? Bilal Erdoğan’ın kurucuları ve yönetim kurulu üyeleri arasında bulunduğu TÜGVA, İsveç’teki Kuran yakma eyleminin ardından İstiklal Caddesi’nde ‘tekbirli’ yürüyüş yaptı.	22.01.2023 (Şahıs)	Kullanıcı 16n1 k_16n1
Bilal Erdoğan’ın vakfından Taksim’de ‘tekbirli’ yürüyüş Bilal Erdoğan’ın yönetiminde olduğu TÜGVA Vakfı, İsveç’teki Kuran yakma eyleminin ardından İstiklal Caddesi’nde ‘tekbirli’ yürüyüş yaptı.	22.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Kullanıcı 17ne k_17ne
“Mukaddes kitabımız Kur’an-ı Kerim’i yakanlara ‘fikir özgürlüğü’ bahanesiyle göz yumanlar Filistin bayrağına dahi tahammül edemiyorlar. Müslümanlar olarak sesimizi bugün yükseltmeyeceksek ne zaman yükselteceğiz?” Yorum örnekleri: Ah ki ne ahhh! Sen adamsın da seslendiğin kişiler insan bile değil Reis İsraili lanetliyorum ve bir onun kadar tiksindiğim kişilerde var. Evet onu diyorduk; ne zaman omurgalı olacaz? Ne zaman canı cehenneme İsrailin diyip ticareti, askeri ilişkileri kesecez!.	9.11.2023 (Ö.K./Ajans)	Kullanıcı 18rl k_18rl
Stockholm hem PKK’lıların gösterilerine hem de polis korumasında Kuran yakılmasına izin veriyor. Her ikisi de ya aymazlık ya provokasyon.. Fas başta olmak üzere İslam dünyasından Kuran yakma eylemine gelen tepkiler arasında Erdoğan’ın şu cümlesi çok dikkat çekiciydi: “Müslümanların kutsallarına hakaret etmenin düşünce hürriyeti olmadığını, Batılı kibir abidelerine eninde sonunda öğreteceğiz.” “Batıya öğretmek” bir özgüvenin tezahürü. Türkiye’nin hem kendi milli menfaatleri hem de uluslararası sistemdeki adalet sorunlarına işaret ettiği alanlarla ilgili bu özgüveni sergilediğini biliyoruz. Hatta Erdoğan’ın Batılılara “öğreten” bu yaklaşımının Afrikalı liderleri tarafından takdir edildiğini ve örnek alındığını da söyleyebiliriz. Fransız Cumhurbaşkanı Macron’a Afrika seyahatlerinde sıklıkla sömürgeci geçmişi ve halen devam ettirdiği üstenci tavrı hatırlatılıyor...	1.07.2023 (Ö.K./Ajans)	Kullanıcı 19si k_19si

CNN'e açıklamalarda bulunan ABD Başkanı Biden, İsveç'te düzenlenen Kuran yakma eylemlerinin Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı 'zor durumda bıraktığını' söyledi. Biden, "Ukrayna NATO üyeliğine hazır değil" dedi. Yorum örnekleri: Bu kuran sadece Türklere mi ait arkadaş, bi dünya müslüman Arap ülkesi var. Türkiye'nin gösterdiği tepkinin yarısını gösterdiler mi bilmiyorum basına hiç yansımadı Bu nasıl denklem: abd ukrayna hazır değil, tr ise NATO ya girsin, rs ise Ukrayna'nın içinde, Gerçekten iğrenç bir hayat. Siyaset biliyorum diyen işin içinden çıkamaz Anlami: savaş daha çok uzun süre sürmeli.. Hadsize bak sen.. Sanki İsveç'in yaptığında sorun yok da Erdoğan halkının nazarında zor durumda kalmış Bu yüzden alınmamalı, yoksa bu filmi bize daha çok izletirler, kusura bakmayın son eylemlerden sonra bu iş bitti demesi lazım ama der mi? Biraz hoplasınlar korkuyla birdaha kimsenin kaprisiyle uğraşmazdık ama nerde işte. Bu adam salak mı ne? İsveç'te olan eylemi mülteciler yaptı diyor. Zannedersin kimsenin görmediği yerde gizli saklı yaptı. Dünyanın gözü önünde canlı yayında polis koruması eşliğinde yaktı adam. Gelmiş ne anlatıyor burada.	9.07.2023 (Şahıs)	Kullanıcı 20ab k_20ab
Kabine bugün toplanacak Türkiye'de hükümet bugün Erdoğan başkanlığında toplanacak. Toplantının gündeminde memur ve emeklilerin maaşlarına yapılacak zam olacak.. Ayrıca İsveç'in NATO'ya üyelik talebi ve Stockholm'deki Kuran yakma eylemi de ele alınacak.. Yorum örneği: Aslında konu; Kuran üzerinden Türkiye'yi küçük düşürmek. Hakimiyet kurmak. Neden son 20 yıldır Kuran yakma eylemi var? Hedef Batı'ya meydan okuyan Erdoğan. Küçümsedikleri ülkenin güçlenmesiyle çıkan güçlü sesi bastırmak. Susturamıyoruz bari sinir uçlarıyla oynayalım.	9.07.2023 (Ö.K./Ajans)	Kullanıcı 21ne k_21ne
CB Erdoğan: "İsveç'teki Kur'an yakma saldırısına münferit bir hadise olarak bakamayız. Bu, batıdaki Müslüman ve İslam düşmanlığının bir tezahürüdür." dedi.	3.07.2023 (Şahıs)	Kullanıcı 22i4 k_22i4
Erdoğan: İsveç, NATO'ya başvurusuyla ilgili bizden destek beklemesin: AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan, Kabine toplantısının ardından yaptığı açıklamada, İsveç'te cumartesi günü gerçekleşen Kuran yakma eylemine tepki gösterdi. https://cumhuriyet.com.tr/dunya/erdogan-isvec-natoya-basvurusuyla-ilgili-bizden-destek-beklemesin-2024418?utm_source=dlvr.it&utm_medium=twitter	23.01.2023 (Ö.K./Ajans)	Kullanıcı 23sm k_23sm

İsveç'teki Kuran'ı Kerim yakma eylemi ne İslamofobik ne de müslüman düşmanlığıdır, Putin'in Erdoğan'a hediye ettiği bir seçim argümanıdır. Bir meczupun Türk Büyükelçiliği seçmesi tesadüf değildir, seçimler öncesi beklenen şeyler daha öncekiler olduğu gibi.	22.01.2023 (Şahıs)	Kullanıcı 24kn k_24kn
Cumhurbaşkanı Erdoğan: Kur'an-ı Kerim'i yakma diye bir özgürlük olamaz.	4.07.2023 (Ö.K./Ajans)	Kullanıcı 25he k_25he
NATO'ya üye olabilmek için adeta Türkiye'nin kapısında yatan İsveç'ten alçak bir provokasyon daha geldi. İsveç'te bulunan Türkiye Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim'in yakılması sonrası İsveç Başbakanı Ulf Kristersson'dan ilk açıklama geldi.	4.07.2023 (Şahıs)	Kullanıcı 26ss k_26ss

EK 9 Momika'nın Ölümüne İlişkin Manuel Olarak Elde Edilen Veriler

Tablo 3.20. Momika'nın ölümünün dijital söylemdeki yansımalarına ilişkin tweet metin örnekleri.

Hesap adı	Tweet metni- -kimlik	Tarih
Kullanıcı 1sb k_1sb	İsveç'te Kuran yakma gibi nefret suçlarından yargılanan Irak asıllı Salwan Momika, TikTok canlı yayını sırasında evinde öldürüldü. Södertälje kentinde oturduğu apartmanın sakinlerinin ihbarı üzerine dairesine giren İsveç polisi, 38 yaşındaki Momika'nın cesedi ve hala açık olan TikTok canlı yayınıyla karşılaştı. Momika'nın davasında bugün mahkeme kararını açıklayacaktı. (Ö.K./Ajans)	30.01.2025
Kullanıcı 2en k_2en	İsveç'te yaptığı "Kuran yakma eylemleriyle" tepkileri üzerine çeken Irak asıllı Salwan Momika, TikTok'ta canlı yayın yaptığı sırada vurularak öldürüldü. İsveç polisi 5 kişiyi gözaltına aldı. (Şahıs)	30.01.2025
Kullanıcı 3ci k_ci	Kuran yakan Irak'lı provokatör TikTok yayınında öldürülmüş. İsveç'te 2023 yılında Kuran yakma eylemleriyle haberlere konu olan Irak'lı Salwan Momika dün akşam evinde silahla vurularak öldürüldü... (Şahıs)	30.01.2025
Kullanıcı 4sp k_4sp	İsveç'te giriştiği Kuran yakma eylemleriyle bilinen Momika, Çarşamba gecesi İsveç'in Sodertälje kentindeki dairesinde öldürülmüş. Ateşi bol olsun. (Ö.K./Ajans)	30.01.2025
Kullanıcı 5ta k_5ta	Birçok kez toplum önünde Kuran yakma eylemi yapan, Iraklı Salwan Momika, sığınmacı olarak bulunduğu İsveç'teki evinde, Tik-Tok'tan canlı yayın yaptığı esnada içeri giren kişiler tarafından, vurularak öldürüldü. Ayrıca İsrail yanlısı, Filistin karşıtı eylemlerde de bulunmuştu. (Şahıs)	30.01.2025
Kullanıcı 6mv k_6mv	Bir grup şeriatçı köpeğin Salwan'ı katletmesinden sonra binlerce kişi kuran yakma videoları paylaştı aynı gün. Bu hızla gidersek 29 Ocak "Dünya Kuran Yakma Günü" olarak ilan edilebilir. Hatta öyle resmi bir ilana da gerek yok. Her 29 Ocak'ta toplanıp İslamın ne kadar hoş görülmesi bir din olduğu üzerine konuşabiliriz. (Şahıs)	01.02.2025
Kullanıcı 7ed k_7ed	Londra'da Türk konsoloslugu önünde Kuran ı Kerim yakma girişiminde bulunan meczup şahıs, bir abimiz tarafından tekme tokat dövülerek etkisizLEştirildi. (Şahıs)	14.02.2025
Kullanıcı 811 k_811	Son günlerde sıkça Kuran yakma provokasyonları artmaya başladı ve ben bu eylemleri çok aptalca buluyorum. Benim dikkatimi çeken, bu eylemlerin neden Türk konsoloslukları önünde yapıldığı. Kuran'ın Arapça olması ve bu nedenle bu metni temsil etmesi gerekenlerin Araplar olduğunu eylemciler bilmiyor mu yoksa bilerek mi bu şekilde hareket ediyorlar? Acaba Türkiye'de laiklik ilkesi tamamen askıya mı alındı ve şeriat savunuculuğunu Araplar bize mi devretti? (Şahıs)	14.02.2025

Kullanıcı 9pr k_9pr	Kuran Yakan Iraklının Öldürülmesinden sonra Kuran Yakma Modası başladı. Bildiğimiz, inandığımız gibi Mübarek Kimseyi Çarpmiyor ki yanmadandan Kurtulsun. Oda incil,Tevrat gibi Çarpmiyormuş Onlarda yakıldı (Şahıs)	01.02.2025
Kullanıcı 10si k_10si	İsveç Başbakanı'ndan Momika cinayeti için 'yabancı güçler' mesajı 2023 yılındaki "Kuran yakma eylemleri" nedeniyle İsveç'te "nefret suçu"ndan yargılanan Salwan Momika kararın açıklanmasına iki gün kala evinde öldürüldü. (Ö.K./Ajans)	31.01.2025
Kullanıcı 11ml k_11ml	İngiltere'de Kuran'ı Kerim yakma girişiminde bulunan H. C'nin paylaşımları ortaya çıktı: İsrail'i destekliyor. Sokak köpeklerini savunuyor. (Ö.K./Ajans)	15.02.2025
Kullanıcı 12am k_12am	Salwan Momika infazından sonra tepkisel kuran yakma protestoları dünyanın her yerinden çığ gibi büyüyor. İslamafobi tekrar hortlamasını gene islam teröristler sayesinde gerçekleşiyor. (Şahıs)	01.02.2025
Kullanıcı 13ty k_13ty	Salwan Momika'dan sonra tepkisel kuran yakma protestoları dünyanın her yerinden çığ gibi büyüyecek.. Ve sizin katabını korumaktan aciz tanrınız yine kaybedecek.. Saygı duymak istemeyene "saygı duyacaksın" diyemezsiniz.. Birini susturduğunuzu zannedersiniz ama onun yerine binler gelir.. #Salwan Momika 14.02.2025 (Şahıs)	
Kullanıcı 14jl k_14jl	Radikal İslam'a karşı mücadele eden Salwan'ın suikaste uğramasını hâlâ atlatmak zor. Bu, onun son videolarından biri: 'Fikri olan kişi, fikirlerini savunmalı; gerekirse bu uğurda ölmeye hazır olmalı.' (Şahıs)	12.02.2025
Kullanıcı 15ea k_15ea	Eğer kitabının yakılması yüzünden öldürmeye hazırsan, sen Tanrı'ya değil, o kitaba tapıyorsun demektir. (Şahıs)	1.02.2025
Kullanıcı 16pz k_16pz	Selwan Momika sadece Kur'an'a değil, Hamaney'e de hakaret ediyordu; her zamanki soğukkanlılığı ve gülümsemesiyle. (Şahıs)	4.02.2025
Kullanıcı 17e3 k_17e3	Londra'daki Türk konsoloslugu önünde Kuran yakma provokasyonu gerçekleştiren şahsın bıçaklandığı anlar. İşte müslüman böyle olmalı! Din-i mübin için her şeyinden vaz geçebilmeli. (Şahıs)	14.02.2025
Kullanıcı 18m7 k_18m7	İngiltere'nin başkenti Londra'da bulunan Türk Büyükelçiliği önünde bir kişi Kur'an-ı Kerim yakma eyleminde bulundu. Elçilik çalışanı bir Türk, bıçağı alıp adama tekme tokat daldı yanan Kuran'ı kerimi kurtardı. (Şahıs)	14.02.2025

EK 10 Tweet Metinlerinde Çözüm Önerileri Başlığı Altında Yer Alan Veri Tablosu

Tablo 3.21. İslam karşıtlığı bağlamında Kur'an-ı Kerim-i yakma olaylarının sosyolojik incelemesi neticesinde “çözüm önerileri” temasına yönelik örnek veriler.

Ana Tema: Çözüm Önerileri		
Bürokrasi (Bürokratik özür ve çözüm)		
Tweet metni	Tarih	Kimlik
Danimarka Kuran-ı Kerim için özür diledi.	14.08.2023	Ö.K. /Ajans
ERBAŞ: 120 ÜLKEDEKİ ATAŞELİK VE MÜŞAVİRLİKLERİMİZ MAHKEMELERE BAŞVURACAK	23.01.2023	Ö.K. /Ajans
Kanada, Müslüman toplulukların önerisiyle ülkede artan İslamofobiyle daha iyi mücadele edebilmek amacıyla hükûmete bağlı bir özel temsilcilik oluşturdu.	27.01.2023	Ö.K. /Ajans
Kanada’da İslamofobi ile mücadele için ilk kez özel temsilci atandı	27.01.2023	Ö.K. /Ajans
Kanada’da İslamofobiyle mücadele için ilk özel temsilci atandı	28.01.2023	Ö.K. /Ajans
Kanada: Trudeau ‘İslamofobi ile mücadele için özel temsilci’ atadı	29.01.2023	Şahıs
Dünya #gelir #İdaresine #iddiasını #islam Kanada istihbaratı, Gelir İdaresine yönelik “İslam karşıtlığı” iddiasını soruşturacak	15.03.2023	Ö.K. /Ajans
Azerbaycan Bakü’de “Uluslararası İslamofobi Sempozyumu”nda #Türkiye’nin #İslamofobi ile mücadele faaliyetlerini anlattım.	16.03.2023	Şahıs
İslamofobi ile mücadele kapsamında Türkiye ve Pakistan’ın, İslam İşbirliği Teşkilatı adına sunduğu tasarı, Birleşmiş Milletler (#BM) Genel Kurulunda 15 Mart 2022’de “Uluslararası #İslamofobi ile Mücadele Günü” olarak kabul edildi.	16.03.2023	Ö.K. /Ajans
Dünya #ingilterede #izin #Kerim #Kurani Paludan’ın İngiltere’de Kur’an-ı Kerim yakmasına izin verilmeyecek	20.03.2023	Ö.K. /Ajans
Meclis’ten Avrupa’ya #İslamofobi için 12 öneri	4.03.2023	Ö.K. /Ajans
İNANÇ ÖZGÜRLÜĞÜ AÇIKLAMASI Blinken, İslamofobi İle Mücadele Uluslararası Günü’nde İnanç Özgürlüğünü Vurguladı..	17.03.2023	Ö.K. /Ajans
Finlandiya, Kutsal Kitap Yakma Eylemlerine İzin Vermeyecek	31.01.2023	Ö.K. /Ajans
Danimarka Kuran-ı Kerim için özür diledi.	14.08.2023	Ö. K./Ajans
Danimarka’da Kur’an-ı Kerim’e saldırıyı yasaklayan kanun teklifi sunulacak.	25.08.2023	Ö. K./Ajans

Dün İsveç'teki #protesto sırasında #Kuran-ı Kerim'in #yakılmasını #şiddetle #kınıyoruz. #Batı #insanları, bu #İslam karşıtı eylemin #ifade #ifade #özgürlüğü #ifadesi kapsamına girmediğini öğrenmeli. #İsveç #Hükümetinden bu #faillere karşı sert önlemler almasını #talep ediyoruz.	22.01.2023	Şahıs
Ancak Müslümanlar, tüm zamanların en zayıf ve en aşağı seviyesine ulaşmışlardır. #İslamofobi ile mümkün olan her şekilde mücadele edilmelidir. #Kuran #İsveç #Hollanda #İslamofobi #Nefret Söylemi	25.01.2023	Şahıs
#Kur'an-ı Kerim #Allah'ın kelimidir. Bu kalptir ve; Dünyadaki milyarlarca #Müslüman'ın ruhu. #Milyonlarca kişi baştan sona ezberledi. Onları da mı yakacaksın? Artık dünyanın yükselen #İslamofobi'ye karşı ayağa kalkma zamanı geldi.	23.01.2023	Şahıs
İslamofobik bu hareketler, şüphesiz kutsal değerlere yapılan dehşet verici saldırılardır. Ayrıca özellikle Avrupa'daki İslam karşıtı hareketlerin temellerini daha iyi anlamak isteyenler için tavsiye ettiğimiz bir çalışma https://youtu.be/lRdaf4no92Y #isveç #islamofobi	23.01.2023	Şahıs
İslamofobik bu hareketler, şüphesiz kutsal değerlere yapılan dehşet verici saldırılardır. Ayrıca özellikle Avrupa'daki İslam karşıtı hareketlerin temellerini daha iyi anlamak isteyenler için tavsiye ettiğimiz bir çalışma: https://youtu.be/lRdaf4no92Y #isveç #islamofobi	23.01.2023	Şahıs/fan
İslamofobi ifade özgürlüğü değil, insan hakları ihlalidir! Yeni Zelanda'da 51 kişinin hayatını kaybettiği kanlı cami saldırılarının ardından #15mart tarihi BM tarafından 2021'de Uluslararası İslamofobi ile Mücadele Günü olarak kararlaştırılmıştır.	14.03.2023	Şahıs
Sempozyum		
Tweet metni	Tarih	Kimlik
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ'NDEN O SEMPOZYUMA DESTEK... https://kayseriolay.com/eru-den-uluslararasi-medya-ve-islamofobi-sempozyumuna-destek/97685/... #haberler #kayseri #erü #sempozyum #islamofobi	10.04.2023	Ö. K./Ajans
Kanada'da bölge okul yönetimi #İslamofobi ile mücadele programını onayladı https://criturk.com/kanadada-bolge-okul-yonetimi-islamofobi-ile-mucadele-programini-onayladi/...	28.04.2023	Şahıs
KANADA'DA BİR İLK! Kanada'da İlk Defa Bir Okulda İslamofobi Karşıtı Program Uygulanıyor.. https://x.com/KanalAvrupaTv/status/1635737500428771328	14.03.2023	Ö. K./Ajans
the MFA AIR Center tarafından düzenlenen Uluslararası #İslamofobi Sempozyumu'ndayız	15.03.2023	Şahıs
İstifa talebi		
Tweet metni	Tarih	Kimlik
Kanada'da #İslamofobi temsilcisinin istifası istendi https://ortadoguhaber.com/haber/kanadada-islamofobi-temsilcisinin-istifasi-istendi...	31.01.2023	Ö. K./Ajans
Kanada'da #İslamofobi ile mücadele temsilcisine istifa çağrısı	31.01.2023	Şahıs

Öneri		
Tweet metni	Tarih	Kimlik
Uluslararası #İslamofobi İle Mücadele Gününde İslamofobi'ya karşı mücadele Çin'den başlanmalı! Doğu Türkistan'da 16bin cami yok edilmiş, İslam yasaklanmış, Müslümanlık suç ilan edilmiş, İslam dünyası terörist ocağı olarak belirlenmiş, İslam'la ilişkili her şey imha edilmiştir.	15.03.2023	Ö. K./Ajans
Şuay Nilhan Açıklan [@drsuyaynilhan]: “İslam karşıtlığıyla mücadelede Türkiye kurum ve kuruluşlarıyla önemli mücadele yürütüyor. Ama bireysel veya STK'lar üzerinden de sesimizin çıkması gerekiyor.”	29.01.2023	Ö. K./Ajans
Meclis'ten Avrupa'ya #İslamofobi için 12 öneri □ “Öteki” olarak görmekten vazgeçmeli □ Medya, ırkçı İslamofobik söylemlerden uzak durmalı □ İslam hakikatleri anlatılmalı https://turkiyegazetesi.com.tr/gundem/meclisten-avrupaya-islamofobi-icin-12-oneri-952303...	4.03.2023	Ö. K./Ajans

EK 11 Kullanıcı 13ty'ye Yapılan Yorumların Sunulduğu Tablo

Tablo 3.22. Kullanıcı 13ty'ye yapılan yorumlar.

Tweet metni
Kategori: 1
"29 ocak dünya kuran yakma gününe dönerse bu ile girer yakmalık kuran satarım. Saman kağıt ciktsiz, normalin yarı fiyatı. Telifi yok bir şeyi yok bas dur kafana göre."
"Allah, kendinin indirdiği kitabın yakılmasına neden müdahale etmiyor?"
"Zaten kuran ı yazan Araplar 5 defa yakıp 6 cı kez yazmışlar"
"Bugüne kadar ne kadar sapıklık ve ahlaksızlık içersede Kurani yakıp ona değer vermeyeceğimi düşündüm, bugün evdeki kurani şehrin ortasında yakmaya karar verdim."
"Kuran 1400 senede 3 kez yakıldı zaten. İlki ebubekr döneminde celişkili ayetler vakası. İkincisi osman dönemi çeliskili ayetler ve ölen hafızlardan dolayı orjinal düşündükler ayetleri topkadılar. 3. Mervan dönemi.harekeli yazma fantazisiden dolayı eskileri yakmış."
"İlk yakanlardan birisi Osman'dı onu da ilk halifenin oğulları öldürdü! Bu iş hep böyle, 1400 yıldır hiç değişmedi!"
"Kur'an'a inanmıyorum. Baştan sona Türkçe, Almanca ve İngilizce çevrisini okudum. Arapçasını okumadım. Arapça öğrenmek zorunda değilim."
"Hiç bir kitabın yakılması tarafı değilim. Ama şunu söylemem lazım. Sizin taptığınız Allah gönderdiği kitabı korumak için size mi muhtaç."
"Nerde ialamci teroristleri sinir dışı edilmeli"
"Kuran kadat güzel yanan bi kotap görmedim, çok kitap yaktım ama kuran acaip yanıyor bi başka zevk"
Kategori: 2
"Dünyanın her yerinde protestolar çığ gibi büyümeyecek, kendini kandırma MUTA çocuğu Annenin bir gecelik muta nikahı ilişkisi ile seni dünyaya getirip qiç olman, İslamın değil Şii mezhebinin suçu."
"Siyonizm eliyle yok etmeye çalıştığı, tersine dönüp #İslam #Gazze de hayat buldu."
"Bu çözüm değil, kitap yakılmaz, okutulur ki, ne yazdığını anlayıp islami terk etsinler! Düşmanlık körüklemek yerine aydınlatmak şart, okumuyou cahil cühela. Okusa, aydınlanır!"
"Allahın acelesi yok hesap günü gelir şimdi kazandık sananlar ölümlü vücutlarını ölümsüz yapsınlar gücün var ise.."
"Kuranın Allah tarafından korunması olayı böyle bir olay değil.İsterseniz milyonlarca kurani yakın başka yerlerde milyonlarcası var zaten.Onlar da yakılsa. Ezbere bilen milyonlar var.Allah ceza vermede acele etmez....."
"Kur'an'ı yakmakla inancı yok ettiğini sanan boş bir zihniyet işte... Nerde boş işler var ilgilenmeden duramıyorsunuz..."
"Allah'ın izniyle Kuran muhafızları da sizi yakaladıkları yerde ceheneme postalayacaklar. Dünyanın neresinde olursa olsun Kuran muhafızları vardır. Allah'ın izniyle."
"Kur'an'ı yakarak sadece radikal İslam'a alan açıyorsunuz"
"Kitabı korumaktan aciz diyorsun. 7 hafız bir araya gelince bir kitap yazıyor bak bakalım dünyaya kaç tane hafız var"
"Saygı duymayı öğreneceksiniz....."
"Var böyle kaçık tipler çok değerli sanat eserlerine zarar vermeye kadar gidiyor bu iş. . . Burada soru şu niye Türlerin Kökeni incil tevrat veda ve sutralar değil de KUR'AN yakılıyor...got it ??"

“Yakın yakın, yakında birileri de İncil yakmaya başlar ama yakmaktan daha çok işe yarayacak şeyler var da neyse.”
“Araştırırsan hepsinin siyonist Yahudi olduğunu görürsün.”
“Matbaa da insan eliyle basılmış bir kitabı yakabilirsiniz. O kitap bilmem ne yayın evine gökten inmedi. Gökten inen Kuran o kağıdın üzerinde yazan mesajdır. Onu asla yok edemezsiniz. Bu zekayla zaten müslüman olmanız beklenmezdi. Ben de inançsız ama bu eylemsi hareketlerin kimseye bir yararı yok. Ölüm oruçları gibi düşünün”
Allah seni yamultsun inşallah gerizekalı kadın... Bunun yaptığını savunan insanlar da müslüman anadan babadan doğan insanlar.. Siz ne ara kendinizi bu kadar kaybettiniz... Yazık
“Zavali bı hareket. Kitap yakmak cahaletin En zavali mertebesidir. şöyle dışarıdan ne kadar aptal olduğuna bir dön bak acıyorum size nasıl düzelirsiniz bilmiyorum delirmişsiniz amk”
“Ankebut suresi 68. Allah’a yalan isnad eden veya kendisine hak (Peygamber ve Kitab) gelince onu yalanlayanlardan daha zalim kim olabilir? Kâfirler için barınılacak yer (zaten) cehennem değil midir?”
“Butun senaryoyu siz siyonist yahudiler yazıp oynuyorsunuz. O adama bu saygısizliği yaptıranda siz siniz olduren de sizsiniz”
“Gerizekali insanlar tepki etkiyi doğurur. İslam kağıtlara sığmaz sayfaları yakmak yırtmak kalplerdeki hakikati değiştirmedir. Sizin gibi şerefsizlerin beyni hep maddeye çalışır maneviyat hayvanlarda bulunmaz.”
“Kullanmadığınız eskimiş, yıpranmış, yırtılmış ve artık kullanılamayacak hale gelmiş kuran sayfalarını ne yapıyorsunuz, çöpe mi atıyorsunuz? Muhtemelen yakarak yok ediyorsunuz.”
“Yanan kağıt sayfalardan başkası değıl. Allah’ın asıl kitabı olan Evrendeki ve özbenliklerdeki delilleri/ayetleri yok etmeye kimsenin gücü yetmez. Siz bile kendi özbenliklerinizdeki O'nun iyilik adalet vicdan doğruluk bilincine dair ışığını çelişkili sözlerinize rağmen söndüremiyrnsz”
“Götü yemiyen islam düşmanları kadınları niye öne sürer anlayamıyorum. Ah beyinsiz kazanda zebaniler skerken seni bu sözlerini hatırlayacaksın)”
“Mushafı yakabilirsiniz. Ama inananın kalbinden nasıl söküp atacaksınız? Buna gücünüz yetecek mi? Sen ve senin gibi kuş beyinliler kendinizce bu şekilde İslam’a Allah'a savaş açmaya çalışıyorsunuz.”
“Dünyadaki bütün kur’anları yaksanız yine de bitiremezsiniz. Çünkü o hafızların zihnindedir. Ezberindedir. Tekrar tekrar yazabilirler. Sizin gibi gavurlar tarih boyunca var olduğu için Cenab-ı Hakk bu şekilde Kur’an-ı Kerim’i korumaya almıştır.”
“Bunlar o kadar aşağılık ve reziller ki bir ümmetin dinine kitabına hakareti kendilerine hak sayıyorlar ama karşılık verilince böyle kişiksiz tavır alıyorlar önce saygı sizden gelsin önce sizden şimdi köpeklere niyd saygı duyalım hadi götleri yiyorsa meydanda yapşınlr”

EK 12 Eyleme Müdahale Eden Kalp Hastası Shahza'ya Polis Müdahalesi

Fotoğraf 4.15.¹³⁶ Kalp hastası Pakistanlı Malik Shahza.

¹³⁶ <https://x.com/odatv/status/1696257505054150886> adresinden 25 Mart 2025 tarihinde alınmıştır. (odatv 28.08.2023)